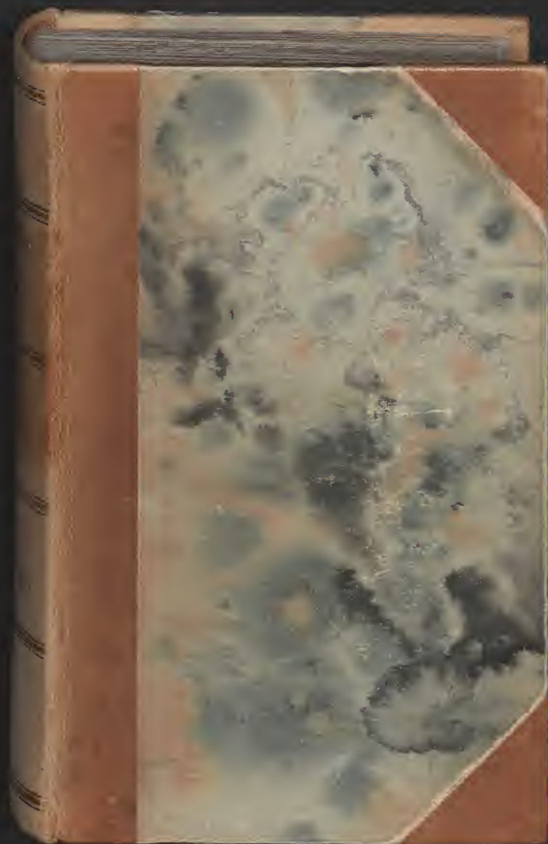

LOVSAMLING FOR ISLAND,

INDEHOLDENDE

Udvalg af de vigtigste ældre og nyere Love og Anordninger, Resolutioner, Instructioner og Reglementer, Althingsdomme og Vedtægter, Collegial-Breve, Fundatser og Gavebreve, samt andre Aktstykker,

TIL OPLYSNING OM

ISLANDS RETSFORHOLD OG ADMINISTRATION

I ÆLDRE OG NYERE TIDER.

Samlet og udgivet

af

Oddgeir Stephensen, og **Jón Sigurðsson,**
Justitsraad og Directeur for det islandske Departement. Archivar og Althingsmand.

FJERDE BIND.

1773—1783.

KJÖBENHAVN.
Forlagt af Universitets-Boghandler Andr. Fred. Höst.
Trykt hos S. Trier.
1854.

Reskript til de Deputerede og Committerede udi Rentekammeret, ang. dette Kammers Omorganisation. Christiansborg 14. Januar 1773. — Canc. Archiv. 1. Departem. Registrant: „Siellandske og Fyenske eller det 1. Departements Missiver, begyndt Anno 1771 den 1. Mai og endt Anno 1773 ult. Febr.", 760b—766; Fogtm. VI. 1, 388—391. — **Uddrag.** 1773. 14. Januar.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Da Vi ved Resolution af 12. Decembr. sidstl. allern. have tilkjendegivet den af Os anordnede Commission til at undersöge de i Aaret 1771 udi Vore Collegier gjorte Indretninger og Forandringer, at Vores Rentekammer igjen skal oprettes og sættes paa dets forrige Fod, saaledes: at det skal have de samme Forretninger som det fra Anno 1760 til 1770 har haft ... Og som af de udi alle tre Kammerne værende 13 Committerede afgaaer ... Professor Erichsen[1], som Deputeret i General-Toldkammeret ... saa ville Vi, at isteden for disse afgaaende [fem] Committerede skal igjen beskikkes tre nye, nemlig een Dansk og tvende Tydske . . . — Ved

[1] Reskr. 14. Jan. 1773 til Eriehsen at være Deputeret saavel i det vestindisk-guineiske Rente- og General-Toldkammer, som i Oeconomie- og Commerce-Collegium (1. Depart. Registr. 772); Erichsen skulde tillige i Toldkammeret som Committeret forestaae de norske Toldsager, sst. 769.

1773. Rentekammeret ville Vi og at skal beskikkes, ligesom
14. Januar. forhen: 1) en dansk og norsk Kammer-Secretair med tvende Fuldmægtige og tvende Copiister, samt en tydsk Kammer-Secretair med en Fuldmægtig og en Copiist, hvilke tvende Secretairs skal forfatte alle Collegii allerund. Forestillinger og opsætte alle Bestallinger, Confirmationer, Concessioner m. v., alt paa den forrige Fod. . . . Derimod skal det Thrundhjemske og Islandske Contoir, som Anno 1765 blev forenet med det Bergenske, for sammes Vidtlöftigheds Skyld igjen derfra separeres. . . . til Renteskriver for det paa foranförte Maade fra det Bergenske Contoir separerede Thrundhjemske og Islandske Contoir have Vi udnævnt Secretair Spliid ved det Danske Kammers fjerde Bureau. . . . Derefter I eder allerund. haver at rette, og om alt Forskrevne det Fornödne at foranstalte. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 14. Januarii 1773.

21. Januar. **Forordning, anlangende at Rentekammeret skal igjen sættes paa dets forrige Fod, m. v.** Christiansborg 21. Januar 1773[1]. — Publiceret paa Althinget 1773 og trykt i s. A. Althingsbog Nr. XXIX. 2, S. 26—28; jevnf. Isl. Maanedstid. 1. Aarg. S. 45. — Canc. Archiv Siell. og Fyenske eller 1. Departem. aabne Breve 1. Mai 1772 til ult. Febr. 1773, 809-810. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1773, S. 3—5 (Tydsk 25. Jan. sst. S. 6—8); Schou V, 367.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi allern. have funden for godt, at Vore Financer, Kammeral- og Commerce-Væsenet, herefter skal bestyres: 1) Ved et Finantz-Collegium, hvorunder skal henlægges alle Penge-, Banque-, Mynt- og Cours-Sager. — 2) Ved et Rentekammer, som igjen skal sættes paa dets forrige Fod, saaledes: at det skal have de samme Forretninger, som det fra Anno 1760 til 1770[2] har haft,

[1]) For. 20. Oktbr. 1773.
[2]) Reskr. 6. Mai 1773.

dog med denne Forskjel, at det almindelige Landvæsen skal lægges derunder, og Bergværks Sagerne skal tages derfra, hvoraf fölger, at de trende Kamre, som Anno 1771 bleve oprettede, aldeles skal være ophævede. — 3) Ved et Westindisk og Guineisk Rente- samt General-Told-Kammer, hvorunder skal henhöre de Forretninger, som Forordningen om bemeldte Kammer, af Dato 7. Januarii 1760, har bestemt. — 4) Ved et Oeconomie- og Commerce-Collegium, hvorunder skal henlægges alle Commerce-, Fabrique- og Fiskerie-Sager, saavel som hvad der angaaer de til dette Collegium henhörende Lauge, saa og det hele Brand-Assurance-Væsen i begge Vore Riger, Fyrstendomme og Grevskaberne, og der bestyres paa samme Maade som för. — Og 5) Ved et Bergværks-Directorium, som skal bestyre alle Bergværks og didhen hörende Sager, saavel som og Saltværks-Væsenet; saa ville Vi saadan med forbemeldte Vores Collegier gjorte Indretning, hvilken strax skal tage sin Begyndelse, til samtlige Vedkommendes Efterretning, herved allern. have bekjendtgjort, paa det de kunde vide at henvende sig til ethvert Collegium med de dertil henhörende Sager. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Berg-Amter, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongel. Residentzstad Kjöbenhavn den 21. Januarii Anno 1773.

1773. 21. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Formildelse af Horstraf. Christiansborg den 18. Februar 1773. — Canc. Archiv. 4. Departem. Registrant, S. 361.

18. Febr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T., af den af

1773. dig indsendte Oberrets-Act og Dom, er Os allerund.
18. Febr. bleven refereret, at Magnus Einersen af Myre Syssel paa Vort Land Island er, formedelst tvende Gange begaaet Hoer, dömt at miste sit Hoved; men som du derhos melder, at han er 78 Aar gammel, skröbelig og sengeliggende, saa give dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af din derhos gjorte Forestilling, forskrevne Dom saaledes allern. have formildet, at han paa Livet maa være benaadet; hvorimod han, da han formedelst Alderdom og Svaghed ikke skal kunne bringes til Tugthuset, skal sættes paa Vand og Bröd i 8 Dage. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Februarii 1773.

6. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Falkefangsten. Khavn 6. Marts 1773.** — Islandske Copieb. Litr. Q, Nr. 313.

Da Herr Geheime-Conferentsraad og Ober-Jægermester Gram hertil har indberettet under 2den Passáto, at der nu ikke til de islandske Present-Falke skal findes saa mange höie Liebhabere som i forrige Tider, og at desformedelst, i steden for det forhen bestemte aarlig fra Island hidsendende Antal af 100 Stykker, ei nu behöves mere end 60 til 70 Stykker, friske og gode, hvide, halvhvide og graae Falke: saa anmode vi hermed Hr. Stiftbefalingsmand, tillige med Hr. Amtmand Stephensen, som ogsaa herom er tilskrevet, behagelig at föie den fornödne Anstalt, det ei flere Falke herefter aarlig fanges, end saadan et Antal, at deraf 60 til 70 Stykker tjenlige kunne for det ganske Island udtages og hidsendes, ligesom og, at de Falke, som ved Reise-Falkenerens Ankomst over forbemeldte Antal allerede ere fangne, enten bliver dræbte, eller kommer til at bortflyve, saa at Ingen dem beholder, hvorom nöiagtig Beviis maatte tilveiebringes, og ved Landfogdens inde-

værende Aars Regnskab fremlægges, baade at saadant var efterkommet, og tillige hvor mange Falke der saaledes ikke af Reise-Falkeneren var bleven modtaget. Rentekammeret den 6. Martii 1773. 1773. 6. Marts.

Reskript til Stiftamtmand Thodal ang. Sager om pestdöde Qvilders Erstatning. Christiansborg 10. April 1773[1]. — Norske Tegn. XL, 30b—31. Fogt. VI. 1, 414; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXXXVIII. 10. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Vores Rentekammer udi Skrivelse til Vores Danske Cancellie haver andraget, at, formedelst den paa Vort Land Island udi nogle Aar i endeel Sysseler grasserende Faaresyge, hvorved de saakaldede Qvilder, eller Inventarii-Faar, i anseelig Mængde ere bortrevne, er opkommen den Qvæstion imellem Bönderne paa den ene og vedkommende Beneficiarii, Proprietaires og Forpagtere af Vores Jorder paa den anden Side, hvilken af Parterne det kan tilkomme at erstatte disse Qvilder, og det af en din Skrivelse til Sysselmand Bjarne Haldorsen fornemmes, at du holder for, at Sager af saadan Natur hverken ved Commission eller ordinaire Rettergang kan paadömmes; — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i saadan Anledning, og da bemeldte Kammer med dig er af samme Tanker, allern. have funden for godt, at alle Sager, som angaaende de saakaldede Qvilder eller Inventarii-Faars Erstattelse enten ere, eller herefter for Retterne maatte vorde anlagde, skal udsættes, indtil denne Qvæstion efter indhentet Efterretning nöiere kan blive bestemt. Derefter du dig allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Christiansborg den 10. Aprilis Anno 1773. [ad mandatum].

---

[1]) kgl. Resol. 29. Marts 1779.

1773. **Kongelig Resolution ang. Grundlæggelse af**
13. April. **Meelbödernes Fond. Christiansborg 13. April 1773.** — I Rentekammerets Forestilling 3. April meldes, at det almindelige Handels-Compagnie var, ved en i Begyndelsen af Aaret 1772 afsagt Commissions-Dom, dömt til at böde 4400 Rd. for utilladelig Handel i Island 1768 med slet og fordærvet Meel, „til Erstatning for og Deling imellem de derved fornærmede 21 Handelssteders Indbyggere". Da denne Capital ved Uddeling vilde adspredes til liden Nytte, indstilles, at deraf maa dannes et Fond, „der i Tiden var at anvende til Islands almindelige Bedste, saasom til Opmuntring for det forfaldne Jordbrug og andet deslige". — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 54, Nr. 17. — Resolutionens Indhold er trykt i Islandske Maanedstidender 3. Aarg. (Sept. 1775 til Oktobr. 1776). Khavn og Hrappsöe 8vo. S. 114—115; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. XVII.

Vi approbere allern., at indbemeldte af det almindelige Handels-Compagnie efter Dom betalte 4400 Rd. Böder anlægges som et Fond til Islands almindelige Bedste, samt til den Ende overdrages Vores Ober-Skatte-Direction, imod Obligation og gangbar Rente, af hvilke Renter, for det förste, anskaffes anförte Sædekorn og Haugefrö; men hvorledes Belöbet iövrigt var at inddele udi Præmier til Landbrugets Forbedring, samt i andre Maader til Landets Opkomst, derom kan, efter indhentende nærmere Forslag, gjöres allerund. Forestilling til Vores videre allern. Resolution. Christiansborg Slot den 13. April 1773[1].

17. April. **Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Fremgangsmaaden ved Anvisninger paa Gage. Khavn 17. April 1773.** — Islandske Copieb. Litr. Q, Nr. 365.

Chirurgus Gudmundsen i Nordlandet har under

[1]) Denne Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Rentekammer Skrivelse 13. April 1773. (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 363).

26. Septbr. a. p. forlanget, at de ham af den kongelige Cassa samt af Landphysici Lön tillagde 26 Rd. aarlig maatte efterdags af den kongelige Zahlcassa her udbetales til Apotheker Cappel her i Staden, eller hvem hans Fuldmagt havde i Hænde; men da hverken Apotheker Cappel er for dette Aar fra ham forsynet med nogen Fuldmagt til at modtage disse Penge, ei heller nogen anden har meldt sig med Fuldmagt dertil, hvorover ei nogen Anstalt til Pengenes Udbetaling her for dette Aar kan föies, som ham fra Herr Stiftbefalingsmand maatte bekjendtgjöres, saa skulle vi i denne Anledning tjenstlig anmode Hr. Stiftbefalingsmand at betyde samtlige Betjente paa Island, som nyde Gage af den kongelige Cassa, at de af dem, som kunne behöve noget af deres Gage som Forskud her i Staden udbetalt, have hvert Aar i betids derom at anmelde sig hos Hr. Stiftbefalingsmand, og derved at tilkjendegive, saavel hvor meget de forlange udbetalt, som og til hvem Betalingen skal skee, da de tillige maa iagttage, at forsyne vedkommende deres Commissionairer med fornöden Fuldmagt, og ville vi derefter aarlig forvente os fra Hr. Stiftbefalingsmand tilsendt en Specification over saadanne forlangte Forskudder, tillige med Deres Beretning, om De ved en eller anden Post maatte finde Noget at erindre. Rentekammeret den 17. April 1773.

1773. 17. April.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Fjerdings-Chirurgernes Lön. Khavn 17. April 1773. — Islandske Copieb. Litr. Q, Nr. 371. 17. April.

Da Herr Amtmand Stephensen udi Promemoria under 16. August a. p. har forespurgt: hvorledes de 56 Rd., som Chirurgus Brynjolf Petersen ved kongelig allern. Resolution under 4. Martii e. a. er bevilget af Publico i Landet til sin aarlige Lön, skal tilveiebringes, og da denne Lön bliver at anskaffe paa samme Maade, som det ved kongelig allern. Reskript til daværende

1773. Stiftamtmand Greve Rantzau under 20. Junii 1766 er
17. April. befalet for de da antagne tvende Fjerdings-Chirurgi i Norder- og Vester-Fjerdingerne, af hvilket vi herved lade fölge en Extract til behagelig Underretning, ligesom det og allerede, i Henseende til de 10 Rd. af bemeldte Lön, som af den kongelige Cassa er allern. tilstaaet ved bem^te^ Reskript, er foranstaltet, at samme bliver Chirurgo Petersen af Landfogden udbetalt; saa skulle vi anmode Herr Stiftbefalingsmand, efter foregaaende Correspondence med Vedkommende, ligeledes at foranstalte de övrige 56 Rd. paa den ved Reskriptet befalede Maade til denne Chirurgi Lön tilveiebragt. Rentekammeret den 17. April 1773[1].

22. April. **Bevilling ang. Collects Indsamling til Bessastad Kirkes Bygning.** Christiansborg 22. April 1773. — Siell. Reg. 71, 56^b—57; Rubr. med Henvisning i Norske Reg. 46, 52.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At eftersom Os elskel. Lauritz Thodal &c. for Os allerunderd. haver andraget, at Bessestad Kirke paa Vort Land Island skal af Landets övrige Kirker vedligeholdes, men at deres Indkomster ere saa maadelige og ringe, at de næppe selv kan holdes vedlige, endskjöndt Sognefolket bör opsætte deres Jordvægger; hvorover Bessestads Kirkes Vilkaar og Tilstand er af de sletteste, da dens Indkomster i Aaret 1771 var 2 Rd. 24 Sk. og sidste Aar 3 Rd. 90 Sk., ligesom at den nu er saa bröstfældig, at den ikke mere staaer til at hjelpe. Thi ville Vi, i Anledning af bemeldte Stiftamtmand Thodals derhos allerund. gjorte Begjering, samt efter den fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio derover indhentede Betænkning, af sær kongelig Naade allern. have be-

[1] Rentek. Skriv. s. D. til Amtmand Stephensen, hvorved Indholdet heraf communiceres, Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 372.

vilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tilladc, at der, til bemeldte Kirkes Opbyggelse af Grundmuur, udi Vore Riger Danmark og Norge, baade i Kjöbstederne og paa Landet, for alle Kirke-Dörre Bækkener maa og skal udsættes, for derudi at indsamle hvad Enhver af christelig Kjærlighed og Medlidenhed ville give og meddele. Forbydendes &c. Christiansborg Slot den 22. Aprilis 1773. 1773. 22. April.

Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. Collect til Bessastad Kirkes Opbyggelse. Christiansborg 23. April 1773. — Norske Tegn. XL, 42-43. 23. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. af din til Os indkomne allerund. Forestilling er Os bleven refereret, at Bessestad Kirke paa Vort Land Island skal vedligeholdes af Landets övrige Kirker, men at deres Indkomster ere saa maadelige og ringe, at de næppe selv kan holdes vedlige, endskjöndt Sognefolket bör opsætte deres Jordvægger, hvorover Bessestad Kirkes Vilkaar og Tilstand er af de sletteste, da dens Indkomster i Aaret 1771 var 2 Rd. 24 Sk., og sidste Aar 3 Rd. 90 Sk., ligesom at den nu er saa bröstfældig, at den ikke mere staaer til at hjelpe; thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af din derhos allerund. gjorte Ansögning, samt efter den fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio derover givne Betænkning, af sær kongelig Naade allern. have bevilget, at der, til bem^te Bessestad Kirkes Opbyggelse af Grundmuur, udi Vore Riger Danmark og Norge, baade i Kjöbstederne og paa Landet, for alle Kirkedörrene maa og skal udsættes Bækkener, for derudi at indsamle hvad Enhver af christelig Kjærlighed og Medlidenhed ville give og meddele, hvilken Vores allern. Bevilling vi herhos in Originali lader fölge: saa have Vi og under denne D. D. ladet samtlige Biskopperne rescribere, saasnart denne allern. Collect er indsamlet, da sammes

1773. Belöb, hver for sit Stift, til Vores Danske Cancellie at
23. April. indsende, hvorfra den, naar den fra samtlige Stifter er indkommen, til den, som du nærmere indberetter at have committeret paa dine Vegne udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn at imodtage samme, skal vorde udleveret, da du derfor haver at besörge Pengene til bem^te Kirkes Opbyggelse anvendte. Derefter du dig allerund. kunde vide at rette, og Os ellers at indberette, at du denne Vores allern. Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 23. Aprilis Anno 1773[1]. [ad mandatum].

24. April. **Rentekammer-Circulaire til samtlige Sysselmænd i Island, ang. Uldengodsets Forarbeidelse. Khavn 24. April 1773[2].** — Rentek. Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 401.

Af Directeurerne for Handels-Compagniet er hertil indberettet, at, uagtet den fra Rentekammeret under 23. April 1768 föiede alvorlige Anstalt hos samtlig Sysselmændene, at tilholde Almuen at forarbeide Enkeltbaands-Godset af forsvarlig Bonitet, Vide og Længde, efter Octroyen og Taxten af 1702, er dog ingen Forbedring dermed skeet, saa det er alene paa de tre Öster-Havne, at Godset endnu kan passere for forsvarlig, men paa alle de övrige mangler det baade i Störrelsen og Boniteten, paa nogle mindre og andre mere, hvorom de til Beviis her har indsendt Pröver af de slette Hoser Da nu af dette Godses slette Forarbeidelse flyder, ei alene at Priserne derpaa her falder,

[1]) Ved Reskript til Biskopperne i Danmark og Norge af s. D. og ligeledes emaneret ad mandatum [Siell. Tegn. LXXXVIII, fol. 60] tilstilles dem en Gjenpart af den omtalte Bevilling, og befales at gjöre den Anstalt i Stiftet, at Collecten bliver samlet og Pengene leverede til hver Biskop, for siden af ham at indsendes til Cancelliet.

[2]) Toldk. Skriv. 30. Marts 1776.

men endog at dets Brug udenlands i Tiden vil ophöre, hvorpaa Directeurerne berette allerede i dette Aar at have Pröve, Compagniet til Tab og Skade, og Directeurerne, for at rette saadan paa dette Gods endnu befindende Mangel, sender med de i Aar didgaaende Kjöbmænd Pröver af ovenmeldte forsvarlig bundne Hoser, som Modeller, hvorefter dette Uldengods maa forarbeides, naar samme i Handelen som forsvarlige Vare skal antages og gjelde efter Taxten: saa haver Herr Sysselmand, ifölge heraf, og i Relation til bemeldte 23. April 1768 föiede Anstalt, endvidere for Almuen udi det Ham betroede Syssel at bekjendtgjöre, og dennem paa det alvorligste at tilholde, at de, saavel til deres eget som Handelens Bedste, have at forarbeide deres Enkeltbaands-Hoser efter anförte af Compagniets Kjöbmænd i Aar forevisende Model, saasom Compagniet er ikke pligtig at antage dette Gods af anden Façon eller Bonitet, end Taxten og Octroyen befaler. Rentekammeret den 24. April 1773[1].

1773. 24. April.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Anvendelsen af Meelbödernes Renter. Khavn 24. April 1773. — Rentek. Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 388. — Uddrag.

24. April.

— — — I Henseende til Slutningen af den under 13. hujus communicerede kongelige allern. Resolution, hvor det befales at indhente nærmere Forslag, til derefter gjörende allerund. Forestilling, hvorledes Renten af den Handels-Compagniet idömte Mulkt 4400 Rd. var at inddele i Præmier til Landbrugets Forbedring, samt i andre Maader til Landets Opkomst, maa vi tjenstlig anmode Hr. Stiftamtmand at overlægge denne Sag med Amtmanden og övrige kongelige Betjente paa Althinget,

[1]) Ved Skrivelser af s. D. er Landfogden, Stiftamtmanden og Amtmanden, samt Compagniet, tilstillet Gjenpart af dette Circulaire, Copieb. sst. Nr. 402—405.

1773. og derefter hvert Aar meddele os sit udförlige Forslag, hvor-
24. April. ledes denne Rente, som aarlig belöber 176 Rd., foruden deraf at udrede det for næste Aar behövende Sædekorn og Haugefrö, saa længe samme eragtes fornöden, i övrigt kunde for ethvert paafölgende Aar til Landets Bedste tjenligst være at anvende, og til visse Brug at inddele. Rentekammeret den 24. April 1773.

6. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. et Observatoriums Opförelse paa Bessastad. Christiansborg 6. Mai 1773.** — Concept i Canc. Arch. „Islandske Missiver &c. 1751—1799"; Norske Tegn. XL, 56—57; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXIII.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi under den 21. Maji a. p. allern. have befalet, at der skulde opbygges et Observatorium paa Stadestad Præstegaard paa Vort Land Island til astronomiske Iagttagelser, hvorved Eyolfor Johnson skulde være Observator, og med hvilken Indretning Opsigten er dig anfortroet; og Os af den fra dig indkomne Indberetning er bleven refereret, at det, formedelst Skibenes sildige Ankomst i afvigte Aar, har været dig umueligt, paa et saa langt fraliggende Sted som Stadestad, med Bygningen og Indretningen noget at foretage, især da den beskikkede Observator jævnlig har været syg, men at du ellers holder det nyttigere, at en saadan astronomisk Indretning blev gjort i Nærværelsen af Bessestad, baade for den dermed anbefalede Opsigts Skyld, saa og fordi der i Omkredsen er en större Samling af Folk, som mere opmuntrende for Observator, hvis svage Helbred næppe vil tillade ham selv at betjene Præste-Embedet, og altsaa kunde være ligegyldigt enten Indretningen var paa Stadestad eller et andet Sted, da Horizonten næppe noget Sted der paa Landet ved Sökanten er aldeles uden Hindringer; — saa er, i Anledning af dit derhos gjorte Forslag, hermed Vores allern. Villie og Befaling,

at du, conjunctim med fornævnte Observator Eyolfor Johnson, strax foranstalter et Observatorium indrettet paa Bessestad, hvor I finde det bekvemmeligst at kunde skee, da Johnson imidlertid haver at bruge de tilsendte Instrumenter det bedste han kan, efter den Leilighed der saalænge kan haves. Iövrigt haver du nærmere at indberette, om der desformedelst, enten nu for det förste til Indretningen med Observatorio, eller siden aarlig, skulde behöves noget mere end det dertil forhen tilstaaede, og i saa Fald imidlertid, efter Befindende, dertil at gjöre Forskud. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at du denne Vores Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 6. Maji Anno 1773. 1773. 6. Mai.

Reskript til det vestindiske og guineiske Rente- og General-Toldkammer, ang. Henlæggelse dertil af de islandske, færöeske og grönlandske Sager. Christiansborg 6. Mai 1773[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Stiftamtmand Thodals Missive 12. Juli 1773, der er trykt i Althingsb. s. A., S. 28; jevnf. Isl. Maanedstid. 1, 45; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. XV. Original i Rentek. Archiv, i Toldkammerets „islandske, finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774", 22, Nr. 1. Siell. Tegn. LXXXVIII, 75. Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 417—418. 6. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Vi give eder hermed tilkjende, at Vi, til Handelens Fordeel og for at styre dens Drift efter de samme Grundsætninger, allern. have funden for godt og hermed ville have anordnet og befalet, at Vore Öer og Lande: Island, Færöe og Grönland, med hvad dertil ligget haver, eller dermed er forenet, skal henlægges under Vores vestindiske og

[1]) For. 20. Oktbr. 1773.

1773. guineiske Rente- samt General-Toldkammer, saa at
6. Mai. forbemeldte Öer og Lande herefter skal staae under dette Collegio, paa samme Maade som Vore americanske Öer. Derefter I eder allerund. have at rette. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residents-Stad Kjöbenhavn den 6. Maji 1773 [1].

6. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Salair for Præsten til Fell og Höfði i Skagafjorden. Christiansborg 6. Mai 1773.** — Norske Tegn. XL, 57—58.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Os af en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio indkommen Forestilling er bleven berettet, hvorledes Præsten Hr. Bendix Arnesen har beklaget sig, at ham, imedens han var Præst til Feld og Höfde Menigheder paa Vort Land Island, skal af Biskoppen over Holum Stift, Os elskelig Gisle Magnussen, som Forstander for Holums Bispestols Oeconomie, være fratrukken og fravendt fra 1765 af en aarlig Afgift af 2½ Lpd. Smör, alene paa Grund af, at der udi den 1741 af Landfogden Schule Magnussen forfattede, og udi den siden efter confirmerede Separations-Act indförte Jordebog, skal af en Feiltagelse være skrevet 5 Lpd. istedenfor 7½ Lpd. Smör, skjöndt det siden ved Thingsvidne af 31. Maji 1745 skal være beviist, at samme 7½ Lpd. Smör fra Alderstid havde af Bispestolen til Præsterne i Feld og Höfde været udbetalt, hvilket og Bispestolens forhen værende Administratorers Regninger udviser; og bemeldte General-Kirke-Inspections-Collegium derhos haver berettet, at de vel under 15. Junii 1771 have tilskrevet dig, at see denne Sag i Mindelighed afgjort, men der-

[1] Reskr. s. D. til Rentekammeret af samme Indhold. Siell. Tegn. LXXXVIII, 75b—76.

paa erfaret, at samme ikke paa den Maade skal have været at bilægge: — saa er, efter forberörte General-Kirke-Inspections-Collegii Forslag, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver Biskop Gisle Magnussen, at han, som Forstander for Holum Bispestols Oeconomie, skal udbetale til Feld og Höfde Præster, ei alene den resterende Afgift, 2½ Lpd. Smör aarlig, for de forlöbne Aar, men endog den fulde Afgift af 7½ Lpd. Smör for Fremtiden, hvorved den udi forskrevne Separations-Act indlöbne Feil saaledes skal være rettet. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 6. Maji 1773. 1773. 6. Mai.

Rentekammerets Instruction for Student Thoroddi (Thord Thoroddsson) paa en oeconomisk Reise i Norge og Sverrig. Khavn 8. Mai 1773. 8. Mai.
— Rentek. Norske Instructions Protokol 3, S. 294—298; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXIX—CLXXXII.

Instruction, hvorefter Studiosus Oeconomiæ Theodorus Thorrotti sig ved sin Omreise i Norge og Sverrig indtil videre haver at rette og forholde.

1) Haver han i Almindelighed at observere, hvad han eragter at kunde tjene til Oeconomiens Forbedring i Island, efter dette Lands Clima og övrige Beskaffenhed, men fornemmelig haver han at lægge sig efter Fölgende: — 2) Hvorledes Fædriften, og det saavel Hornqvæg som Faareavling, kunde forbedres, disse Kreaturers Antal paa bekvemmeste Maade foröges, og især Faarene bedst rygtes, foeres og behandles, samt hvad Lægemidler der kan være tjenlig, deels som Præservativ imod, deels til Lægedom for de Svagheder, som disse Creature ere underkastede; saa haver han og at paa-

1773. agte, hvorledes det, som disse Creature give af sig til
8. Mai. Menneskenes Næring og anden Fornödenhed, bedst var at anvende og til mest muelig Nytte, saavel i Indbyggernes egne Husholdninger som og i Handelen, med Alt hvad videre til Qvæg- og Faareavlingen, efter Landets Omstændigheder, henhörer. — 3) Og da Mangel af Foder for en stor Deel hindrer Fædriftens Opkomst, saa haver han at see al muelig Kundskab forhvervet om Engdyrkningens Forbedring, med Alt hvad derhen hörer, og deriblandt fornemmelig at kjende Jordarternes Forskjellighed, og hvilke deraf især til Engbund ere tjenligste, samt hvilke Jordarter til desto större Frugtbarhed bekvemmeligst kunde meleres, hvorvidt Græsvæxten ved Klever-Frö kunde befordres og Behandlingen dermed. Fremdeles, hvorledes Tuer paa Engbunden paa letteste og bekvemmeste Maade kunde borttages og for Fremtiden forekommes, samt Engbunden renses for Mos, der hindrer Græssets Væxt, og videre hvorledes Moser og Moradser med mindst Bekostning kunde udgraves og opdiges, samt Jorden behandles til at blive god Græsbund, og derved især deleshed, om samme ikke ved Melanee af den Aske, som af de ildsprudende Bjerge udspredes, og hvor samme ikke kan haves, ved andre Landets Sand- og Jordarter, betages sin Surhed og gjöres frugtbar; og paa det han i denne Post kunde erhverve sig en desto nöiere Indsigt, tilstilles ham herved endeel fra Island her indsendte Jordarter, med Extract af dermed fulgte Beretninger, hvilke han kan tage med sig, og om deres Beskaffenhed consulere en og anden i Oeconomien og Naturlæren kyndig Mand. Saa haver han og at lægge Mærke til, hvorledes Engbunden kunde gjödes og Gjödselen dertil foröges, saa og hvorvidt Hav-Græs og Tang kunde benyttes, ei alene til Gjödning, men og til Foders Formerelse, og hvorledes samme i begge Henseender bedst var at behandle, og endelig, hvorledes Engbundens Indhegning lettest kunde skee, og hvad Slags Törne fornemmelig kunde tjene til

levende Gjerder der i Landet. — 4) Saa haver han og at paaagte, hvorledes Havedyrkningen i Island kunde befordres, fornemmelig i Henseende til de Urter, som i et koldt Clima fremfor andre bedst kunde lykkes, samt de som mest tjene til Brug for den gemene Mand, saasom: Kaal, Rödder, Roer, men især og fremfor alle Kartofler, da han maa erkyndige sig saa nöie muligt baade om Tiden, naar samme skal saaes og plantes, samt videre Behandling derved, saa og hvilke Jordarter der til hver Slags fremfor andre mest ere tjenlige, og hvorledes det avlede deraf siden bedst kan conserveres, og til menige Mands Brug og Næring anvendes. — 5) Omendskjöndt Kornavling i Island ikke er noget Hoved-Öiemærke, maa han dog lægge Mærke til, hvad Slags Korn i et koldt Klima bedst kunde fremkomme, samt hvad man ved dets Behandling havde fornemmelig at iagttage, hvorved dog Engbundens Forbedring, som i foregaaende 4. Post er ommeldt, bliver, i Henseende til Landdyrkningen, hans Hovedsag. — 6) Saa bliver og Fiskerierne og deres Behandling en Hovedsag, som han ved disse Omreiser har at erhverve sig al muelig Indsigt udi, og fornemmelig hvad som kunde tjene til sammes Befordring og Forbedring i Island, saavel i Henseende til Fangsten selv, som Fiskens bedste Behandling efter de forskjellige Sorter, saa og dens forskjellige Brug i Indbyggernes Oeconomie og i Handelen, hvortil da tillige falder at iagttage, hvilke Baade og andre Fartöier til Fiskerierne i Island kunde være tjenligst, saa og hvad Slags Fiskeredskaber ere de bekvemmeste, samt paa hvilke Steder i Havet og Fjordene et eller andet Fiskeredskab kunde være tjenligst eller skadelig, og haver han fornemmelig at söge saadan Kundskab i Trundhjems Stift, hvor de bedste Fiskerier falde, og til den Ende ei alene selv at bivære samme, men og derom consulere de kongelige Betjente og andre erfarne Folk sammesteds. — 7) Ihvorvel det er ham uformeent at besee de Bjergværker, som han paa

1773. 8. Mai.

1773. sine Reiser kommer forbi, saa maa han dog ikke der
8. Mai. længe opholde sig, eller forspilde Tiden, som til den oven ommeldte Kundskabs Erhvervelse bedre af ham paa andre Steder kan anvendes. — 8) Og paa det han desto nöiere kunde underrette sig om det Anbefalede, kan han indrette sin Reise saaledes, at han herfra afgaaer til Upsal, og der i nogle Maaneder frequenterer Linnæi oeconomiske Forelæsninger, og i samme Tid söger Adgang til at profitere saavel af denne som andre berömte Mænds store Indsigter i Naturlæren og Oeconomien, derfra fortsætter han sine Reiser igjennem de svenske Provindser til Trundhjem saa betimelig, at han der kan ankomme förend Vinter-Fiskerierne begynder, og forbliver der saa længe indtil de fornemste Fiskerier er forbi, da han derfra igjen begiver sig igjennem Trundhjems og Oplands Amter, hvor han fornemmelig söger al muelig Oplysning om det, som efter Foranförte henhörer til Landbrugets Forbedring, tilbage her til Staden. — 9) Ved hver Qvartals Slutning indsender han til Rentekammeret sine Beretninger, hvor han har opholdt sig og hvad Iagttagelser han paa sine Reiser haver gjort. — Rentekammeret den 8. Maji 1773.

8. Mai. **Convention med Meklenborg-Strelitz, ang. Afdragsrettens Ophævelse.** Christiansborg 8. Mai 1773[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792, og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen s. A., Nr. 23. 6. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Convention zwischen Seiner Majestät dem Könige zu Dännemark, Norwegen &c., und Seiner Durchlaucht dem Herzoge zu Mecklenburg-Strelitz, wegen wechselseitiger Aufhebung des Abzugs-Rechts". Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 417, jevnf. VI. 1, 450.

1. Juni. **Kongelig Resolution** ang. Oprettelsen af et eget **Comptoir for de islandske, færöeske og grön-**

1) Declaration 17. Marts 1775.

landske Sager. Christiansborg 1. Juni 1773. — 1773. 1. Juni.
Ved Forestilling 22. Mai foredrager Toldkammeret, at naar ifölge Rcskr. af 6. s. Maaned de islandske, færöeske og grönlandske Sager skulde gaae over fra Rentekammeret under General-Toldkammeret, vil det være nödvendigt derfor at oprette et eget Comptoir, da der ellers vilde opstaae Collisioner saavel for de over- som underordnede Embedsmænd, naar disse Sager skulde behandles i Comptoirer og af Embedsmænd, som havde andre Sager under Hænder. Desuden vare saa mange af disse Sager uafgjorte, f. Ex. 61 Stykker af islandske Handels-Regnskaber fra 1759 til 1764, uklare Jordebogs-Regnskaber fra 3 Landfogders Tid, Regnskaberne for Schæferiet og for de opförte Bygninger i Frederik den 5tes Tid, m. v.; fremdeles stod den islandske Landcommissions Acter og Forslag for Tour til at dröftes og behandles. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „islandske, finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 2. — Toldkammerets Communication af denne Resol. til Rentek. dateret 8. Juni 1773 i Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 54, Nr. 40; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. XV.

For at bringe de uafgjorte islandske Regnskaber hastigere til Ende, og for at opnaae snarere det med den islandske Commission hafte Öiemeed, ville Vi allern., at det nu ved Rentekammeret værende norske Revisions-Contoir overlades til General-Toldkammeret, og beskikke Vi allern. Revisor Hilmand med den Gage 600 Rd., og de Indkomster til Skrivematerialier o. desl., han nu haver, til Renteskriver for de islandske, færöeske og grönlandske Sager. Ligeledes skal nuværende Fuldmægtig i det bergenske Contoir ved Rentekammeret, Carl Möller, ansættes til Fuldmægtig i det saaledes oprettende islandske Contoir med hans nu havende Gage 200 Rd., i hvis Sted Rentekammeret haver at bringe en anden Fuldmægtig i Forslag, dog saaledes, at den nu i det norske Revisions-Contoir værende Copiist D. E. Bradt igjen employeres. Og da Vores General-Toldkammer formener, at de islandske, færöeske og grönlandske Sager, naar först Alting er bragt i bedre

1773. 1. Juni. Orden, om nogle Aar kunde henlægges til et eller andet Contoir ved General-Toldkammeret, og i saa Fald det nu oprettende islandske Contoir at kunne cessere: saa ville Vi ligeledes allern., at General-Toldkammeret om 2 Aar allerund. skal gjöre Os Forestilling, til hvilket Contoir disse Sager da kunne henlægges. Christians borg Slot den 1. Junii 1773.

5. Juni. **General-Toldkammer-Skrivelse til Directeurerne for Handels-Compagniet, ang. Forholdsregler mod Smaa-Kopperne. Khavn 5. Juni 1773.** — Indholdet er bekjendtgjort paa Althinget (med Datum 15. Juni) ved Stiftamtmand Thodals Brev af 16. Juli 1773[1], trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXIX, S. 28—29; jevnf. Isl. Maanedstid. 1, 46. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 440.

Herr Stiftamtmand Thodal i Island har anmærket og foreslaaet, at da Smaakopperne i Island ikke endnu er bleven nogen gangbar Sygdom, men ved visse Hændelser indbragt her fra Staden, og sidste Gang alene ved det, at en islandsk Students Klæder, som enten i Kjöbenhavn eller paa Reisen var död i Kopperne, bleve förte til Landet, maatte det strængeligen forbydes, at ingen, som nylig havde haft Kopperne i Kjöbenhavn, maatte komme til Landet, ikke heller efterladte Klæder af Saadanne indsendes, men, ifald de sidste bragtes til Landet, da strax paa Skibet kastes overbord og nedsænkes, ligesom og, at ingen Matroser maatte antages, som nylig havde haft Kopperne, og om Nogen deraf blev syg underveis, da ikke at tillades at komme i

[1]) Bekjendtgjörelsen er skeet, hedder det, „paa det at Enhver, som er nærværende og hörer Rygte derom (nemlig at smittede Personer eller Klæder ere komne til en eller anden Havn), Præster, Laugrettemænd, Repstyrer, eller hvo det være maatte, i Tilfælde af Sysselmandens Fraværelse, kunde vide, at de uden videre Forespörgsel og Forhaling have Ret til at paasee, at denne Forfatning bliver paa det [nöiagtigste] iværksat og efterlevet".

Land medens Skibet laa der. Efter at vi derom have 1773.
correspondereret med det kongelige danske Cancellie, 5. Juni.
har samme derover indhentet Collegii medici Betænkning, hvorefter denne Foranstaltning holdes for god og nyttig, dog at i Henseende til Personer kunde gjöres den Indskrænkning, at naar 6 Uger vare forlöbne efter Sygdommen, kunde det være dem tilladt at komme i Land i tilbragte Klæder fra Landet, eftersom Smitten fra Legemer efter saadan Tid er uvirksom. Vi skulle altsaa anmode de Hhrr. Directeurer, saavel i Henseende til de endnu tilbageværende Skibe for dette Aar, som skal afgaae til Island, som og for Fremtiden, at tillægge Compagniets farende Kjöbmænd og andre vedkommende Betjente fornöden Ordres til at iværksætte og nöiagtigen at holde over denne Foranstaltning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 5. Junii 1773[1].

Reskript til Stiftbefalingsmand Lauritz Thodal, ang. nogle Gaardes Henlæggelse til Nes Kirke. Fredensborg 25. August 1773. — Norske Tegn. XL, 147b—148. 25. August.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Præsten til Næs Præstekald udi Norder-Syssel og Holum Stift paa Vort Land Island, Herr Einer Arnesen, udi indkommen Memorial allerund. haver andraget, at bem^te Næs Benefieii Tilstand skal være meget slet og ynkværdig, da Præstegaardens Huse ved hans Tiltrædelse til Kaldet vare deels gamle og bröstfældige, deels ganske forfaldne, og Beneficii Herligheder forværres aarlig, ligesom at dertil ei heller er Strandrettighed til Drivtömmer, eller nogen Skov, saa at de aarlige visse Indkomster af Kirke-Sognet, der bestaaer af 10

[1]) Ved Skrivelser af s. D. til Stiftbefalingsmand Thodal og til det danske Cancellie sendes Gjenparter af foranstaaende Ordre. Copieb. sst. Nr. 441—442.

1773. smaae Böndergaarde, foruden Præstegaarden selv med
25. August. Qvilder, ikke stiger höiere, end til fire og én halv Rigsdaler; men at derimod i de trende næstliggende Sogner, Grenjaderstad, Mule og Husevig, skal ligge visse Böndergaarde beleiligere og nærmere til Næs Kirke end de andre, hvorudover han og tillige allerund. haver begjert, at Vi, til nogen Forbedring for Næs Præstekald, allern. ville tillægge samme 5 af bemeldte nærmeste Gaarder, nemlig Hage og Skogar fra Grenjaderstad, Itrefjæld (Ytrafell) og Holmevad fra Mule, og Laxemyre fra Husevigs Sogn: — saa give Vi dig herved tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan fornævnte Herr Einer Arnesens allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt saavel efter din og vedkommende Biskops derover givne Erklæring, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Betænkning, allern. have bevilget, at de fire benævnte Gaarder i Grenjaderstad og Mule Sogner maa heulægges til Næs Beneficium; dog skal denne Indretning ei finde Sted för end Vacance i bemeldte Grenjaderstad og Mule-Sogner, een efter anden, indfalder; men hvad Laxemyre angaaer, da, som det erfares, at det ville være en extraordinair Tyngde for Opsidderne sammesteds, om de skulle anskaffe sig Færge over Laxaaen, for at söge Næs Kirke, og Præsten til Husevig, hvortil Laxemyre ligger, ikke heller skal kunne taale at miste noget af sit Levebröd, skal bemeldte Laxemyre fremdeles henhöre til Husevig. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 25. Augusti 1773.

15. Septbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Gisli Magnusson, ang. Annex-Kirkes Vedligeholdelse paa Márstaðir. Fredensborg 15. September 1773** — Norske Tegn. XL, 155.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi, under 17. Maji 1765, ved Reskript til dig, Biskop Gisli

Magnussen, allern. have befalet, at Maarstade Annex-Kirke i Hunevads Syssel paa Vort Land Island skal, blandt andre Annex-Kirker og Capeller der paa Landet, afskaffes og nedlægges; men Os nu, af en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indkommen Forestilling, er bleven refereret, at Sognefolkene i bemeldte Sogn anholde om bemeldte Kirkes Vedblivelse, og det tillige, saavel af den fra din Stiftamtmand Thodals Formand, som og fra dig nærmere indhentede Betænkning erfares, at denne Annex-Kirke er umistelig, formedelst Veiens Længde og Besværlighed for gamle Folk, Qvinder og Börn, til Hovedkirken Underfell; saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan bemeldte General-Kirke-Inspections-Collegii gjorte Forestilling, samt derhos gjorte Forslag, allern. have fundet for godt, at benævnte Maarstade Annex-Kirke fremdeles skal vedblive. Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 15. Septembris 1773. 1773. 15. Septbr.

Forordning om **Udvidelse af Examen Theologicum.** Fredensborg 6. Oktbr. 1773. — Denne Forordning, hvis fuldstændige Titel er: „Forordning, angaaende hvad de, som indstille sig til Examen theologicum, foruden hvad allerede i Fundatzen af 31. Martii 1732 er fastsat, skulle gjöre Rede for, med videre", er ikke publiceret i Island. — Siell. Reg. 71, 182b—184. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1773, S. 121—127; Uddr. hos Schou V, 406. 6. Oktbr.

Forordning ang. **Forretningernes Fordeling mellem Collegierne.** Fredensborg 20. Oktobr. 1773[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 71, 198—200. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1773, S. 146—151; Schou V, 412—414. — **Uddrag.** 20. Oktbr.

Forordning, ang. hvilke Sager til det Danske Can-

[1] Plak. 1. Mai 1781.

1773. 20. Oktbr. cellie, og hvilke til Rentekammeret og de övrige Collegier skal henhöre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi under 19. Augusti 1771 have udgivet et Reglement, ang. de Forretninger, som fra Vores Cancellier til Finants-Collegium overdrages, og Grændsernes Bestemmelse imellem disse Collegier; men vi derefter allern. have funden for godt at anordne en Commission, til at undersöge de i de senere Tider foretagne Forandringer udi Vore Collegier, og, efter bemeldte Commissions derom givne Betænkning, taget i Overveielse de ved disse Forandringer befundne Mangler, samt derpaa anordnet, hvorledes bemeldte Vores Collegier for Fremtiden skulle bestyres, hvorved de tildeels ere satte paa den forrige Fod, hvilket og, i Henseende til Indretningen ved Vores Rentekammer, med videre, ved en Forordning af 21. Januarii a. c. er bleven bekjendtgjort: saa have Vi nu, paa det Vore kjære og troe Undersaatter kunde vide, til hvilket Collegium de sig, i Henseende til deres forskjellige Anliggende, have at henvende, hermed endvidere allernaad. villet anordne og bekjendtgjöre:

1) At det med de Sager, som forhen til Vores Danske Cancellie og Vores Rentekammer have henhört, og der ere blevne foretagne, samt, efter Befindende, Os derfra allerund. forestillede, skal i alle Maader forblive paa samme Fod, som förend bemeldte Reglement af 19. Augusti 1771 udkom, hvilket til den Ende hermed skal være igjenkaldet og ophævet .... — 2) Iligemaade skal det og forholdes paa samme Maade i Henseende til de Sager, som, förend benævnte Reglement, have henhört under Vores Danske Cancellie, Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammer, og Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, saa at det ligeledes skal forblive paa samme Fod som forhen.... — 3) I Henseende til Vores Rentekammer, Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt

General-Toldkammer, og Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, ville Vi ligeledes, at med Sagerne imellem dem indbyrdes, og hvad deraf til ethvert af dem især skal henhöre, forholdes paa samme Maade, som förend meerbemeldte Reglement udkom, undtagen for saavidt derudi, ved forberörte Forordning af 21. Januarii a. c., er gjort Forandring, ligesom og Vore Lande Island, Færöe og Grönland, med hvad dermed er forenet, og samme Landes Kammeral- Told- og Commerce-Væsen er henlagt under Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammer, paa samme Maade som Vore Amerikanske Öer. Iövrigt finde Vi det og til Vores Tjenestes Befordring tjenligt, og ville, at Vore Collegier fremdeles, ligesom tilforn er skeet, imellem sig correspondere om de Ting, som har nogen Slags Relation til et andet Collegium, for derfra, i behövende Tilfælde, at indhente den fornödne Oplysning. Hvilket alt Foranförte, til Vedkommendes Efterretning, hermed saaledes bekjendtgjöres. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Efterretning, strax lader læse og forkynde Givet paa Vort Slot Fredensborg den 20. Oktober 1773. 1773. 20. Oktbr.

Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Biskopperne i Island, ang. Adgang til de islandske Archiver. Khavn 24. Decbr. 1773. — Canc. Brevb. 1773, Nr. 1321, S. 1694—95. 24. Decbr.

P. M. Da Studiosus Olaus Olafsen, i Anledning af det i Island indförte Bogtrykkerie, har begjert at maatte forundes Adgang til Stifts-Kisterne og Archivet der i Landet, for, i paakommende Tilfælde, deraf enten imod Qvittering at laane, eller ved Fuldmægtig lade udcopiere de behövende Documenter, saa har man tjenstlig skuldet

1773. tilmelde Hr. Stiftbefalingsmand og DHöiærv., at saadan
24. Decbr. Adgang til Stifts-Archivet og Stifts-Kisterne vel kunde ham tilstaaes, saavidt han veed at opgive de Documenter, eller ved Forespörgsel kan faae Underretning om deslige fandtes, som kunde tjene ham til en eller anden Materie at udföre, og da samme at lade udcopiere, eller laane, naar de maatte være vidtlöftige og tillige saa længe kunde undværes. Cancelliet den. 24. Decembr. 1773.

1774. **Kongelig Resolution** ang. **Indretningen af**
3. Januar. **Saltværk i Island. Christiansborg 3. Januar 1774.**

— I Toldkammerets Forestilling 25. Decbr. 1773 berettes om de foretagne Forsög til Saltvirknin i Island, saaledes: „Ved det förste Forsög, den 31. Julii, bleve efter 30 Uddampninger 600 Potter Sövand, som gave 20 Potter af det bedste og fineste Salt. Det andet Forsög begyndtes den 2. Aug. med en större Jernpande, og efter 24 Uddampninger bleve ialt 7196 Potter Sövand, hvoraf man bekom 330 Potter overmaade hvidt og fiint Salt. Af begge Slags Salt er ½ Anker til Pröve nedsendt, som befindes, ved den af Professor Fabricius derover foretagne chymiske Undersögning, af lige Godhed med det norske Salt. — Paa et andet Sted, hvor intet Anlæg endnu er gjort, har man endvidere for Efterretnings Skyld gjort Forsög den 19. August. Samme udfaldt ikkun slet, og man bekom ei mere end 1 Pot fiint og ganske hvidt Salt, hvorimod det övrige hverken var saa reent eller saa godt som det forommeldte, endskjöndt fuldkommen saa godt som det der sælges ved Handelen. Imidlertid maa dog dette Forsögs slette Udfald ene tilskrives Jordhyttens Udueligbed, og den Omstændighed, at Panden, formedelst den knappe Tid, ikke ordentlig var indmuret. Ellers er dog Stedet af den Beskaffenhed, at Indretning til Saltkogning med Tiden der kan have Sted, da der findes en stor Strækning opfyldt med hede Kilder. — Hvad derimod angaaer det Sted, hvor Indretningen nu er begyndt, da formenes, at ved den bedste Oppasning ved dette Værk nok kunde virkes 7 Tönder maanedlig, og naar Alting rigtig bliver istandsat, 14—16 Tönder om Maaneden, hvorimod Værket, foruden de aarlig medgaaende Materialier, ei ansees at kunne behöve at bekoste eller holde uden alene 3 Folk, hvis Lön kan belöbe til 250 Rdlr." —

Efter at have anfört hvilke Indretninger der allerede varė iværksatte, indstiller Kammeret Værkets Fortsættelse. — Vestind. Guineiske Rente- og General-Toldkammers „Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 8; jevnf. Islandske Maanedstidende 3. Aargang, S. 160—166. 1774. 3. Januar.

Kammerets heri gjorte Forslag bifalde Vi allern., og ville Vi derfor: 1) At den i forrige Aar til Saltforsöget udi Island afsendte Konstmester Walther med behövende Arbeidsfolk igjen næste Sommer skal didsendes, og der paa samme Maade som forrige Gang for Vores Regning underholdes og lönnes, for at istandsætte de ved Værket endnu manglende Indretninger, samt 2) at de til bemeldte Værk behövende Materialier, Bygningstömmer, Muursteen, Kalk, p. p. skal anskaffes, og Omkostningerne af Vores Casse betales. Christiansborg Slot d. 3. Januarii 1774.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. Mosfell og Gufunes Kirkers Forening og Henflyttelse til Lágafell. Christiansborg 6 Januar 1774[1]. — Norske Tegn. XL, 250—251. 6. Januar.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Hr. Bödvar Högnesen, Sognepræst til Mosfeld og Govenæs Menigheder paa Vort Land Island, ved indkommen Memorial, som Os er bleven refereret, allerund. haver andraget, at han, efter 19 Aars Tjeneste udi samme Embede, finder det paa Alderdommen heel besværligt, især om Vinteren, at reise til Annexet, da han har 3 Elver at fare over, desaarsag han derhos haver anholdet, at Mosfeld og Govenæs Kirker maatte samles til een, og gjöres til eet Sogn, og at Kirken maatte sættes paa den Os tilhörende Gaard Lavefæld (Lágafell), som ligger midt i Sognet, og hvortil alle Sognets Beboere bekvemmeligst kunde komme, da vel nogle faa Gaarde

[1]) Reskr. 7. Juni 1776.

1774. fik lidet længere, men langt flere en kortere Vei til
6. Januar. Kirke; dog vilde det i saa Fald være nödvendigt, at nuværende Beneficii-Gaard Mosfeld maatte mageskiftes med Lavefæld, og, siden Mosfeld Beneficium er större, maatte til Lavefæld endnu lægges Kalvekot; og I, udi eders herover indsendte Erklæring melde, at een Kirke kan med langt större Nytte söges af Menigheden, end tvende, og ligeledes Prædiken og Catechisation bedre iagttages, da det kan hænde sig, at enten Præsten eller Menigheden, formedelst uföre Vande og Veie, ikke kan komme til Annexet, og hvad Mageskiftet angaaer, da, siden Mosfeld er större end Lavefæld, hvorfor og tillige begjeres Kalvekot, taber Vores Cassa Intet derved; — saa, efterat Vi herover have ladet indhente saavel Vores Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammers, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Betænkning, give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter slige Omstændigheder, allern. ville have bevilget, at forskrevne tvende Kirker Mosfeld og Govenæs maa samles til een og gjöres til eet Sogn, og at en ny Kirke saaledes isteden maa opbygges paa Lavefæld, samt at Gaarden Lavefæld, tilligemed Kalvekot, Os tilhörende, maa herefter være et Beneficium, isteden for Mosfeld. Derefter I eder allerund. have at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie, samt Os ellers at indberette, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 6. Januarii 1774[1].

17. Febr. **Forordning ang. Behandlingen af den forrige Kammerrets Sager. Christiansborg 17. Februar**

[1]) Ved Toldkammerets Skriv. til Landfogden 29. Januar 1774 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 552) beordres han til at fuldföre Mageskiftet og tage Mosfell under Administrationen; men hele denne Foranstaltning blev senere tilbagekaldt (Toldk. Skriv. 12. Juni 1776, Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 574).

1774[1]. — Sendt til Island til Publication ved Canc. Skriv. 29. August 1789, men findes dog ikke at være publiceret paa Althinget. — Siell. Reg. 71, 291. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1774, S. 3—5; Schou V, 420—422. 1774. 17. Febr.

Toldkammer-Skrivelse til Amtmændene i Island, ang. de af Pesten angrebne Inventarii-Faar. Khavn 26. Februar 1774. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 588. 26. Febr.

Som det vil tage nogen Tid, inden Alt hvad der angaaer de i Island ved Faaresygen bortdöde Inventarii-Faar endelig kan afgjöres, samt en sikker almindelig Regel for det hele Land nu og for Fremtiden fastsættes i den Sag, saa have vi ei kunnet undlade at tilsende Herr Stiftamtmand og Amtmand vedfölgende af Lavmand Sölvesen i denne Henseende indgivne Forestilling. Og da vi ikke finde, at Bönderne kunne være beföiede til at drive deres Inventarii-Qvæg hjem til Forpagterne, eller deres Jorddrotter, i Efterhösten eller henimod Vinteren, og der frasige sig alt Ansvar for samme, da de meget mere eragtes efter Loven forbundne til at skaffe Foder om Vinteren til det Qvæg, som de have nydt godt af om Sommeren, samt at svare Leie deraf for den Tid, de have höstet Nytte deraf, og endelig (naar saadant Qvæg enten virkelig angribes af Faaresygen og derfor slagtes, eller og slagtes för den Tid til Præcaution for samme) at tilsvare saadan Qvægs ved Nedslagtningen havende Værdie, saa skulde vi troe, at det var godt, om Hr. Stiftamtmand og Amtmanden, efter fornödent Overlæg i Forveien, strax gjorde og publicerede et Provisional-Reglement[2] om forbemeldte Poster, for at standse dette Slags Stridigheder, hvorom vi altsaa

[1] Plak. 26. Novbr. 1783 og 19. August 1785.
[2] Provisional-Reglement 23. Juli 1774.

1774. herved skulde anmode Dem, saavidt De maatte befinde
26. Febr. det gjörligt og nyttigt, samt at vi desangaaende maatte i sin Tid derom erholde Underretning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 26. Februarii 1774.

7. Marts. **Kongelig Resolution ang. islandske Embedsmænds Fritagelse for Skatter. Christiansborg 7. Marts 1774.** — General-Toldkammeret bemærker i Forest. 26. Febr., at i Anledning af Rentek. Ordre 7. Novbr. 1767, om Skat-Ydelse af Embedsmænd og Laugrettesmænd, vare indkomne Modforestillinger saavel fra Verdslige som Geistlige, som gik ud paa: 1) at denne Ydelse aldrig har været erlagt af dem, hverken i Republiquens Tid eller senere, ɔ: fra Aar 874 til 1767; 2) at den islandske Lovs 2. B. 1. Cap. nævner kun Bondestanden som skattepligtig, og altsaa fritager de Andre. — Præsterne især deleshed androg, at denne Skat betog dem mere end hele Indkomsten af deres Tiende-Capital; der anförtes ogsaa Christian den Tredies Beskjærmelsesbrev af 1542 og For. 25. Marts 1575, samt Kirke-Ordinantserne. — De Verdslige havde i deres först enkeltviis, siden under 12. Juli 1770 i Forening, indgivne Andragender paaberaabt Landsloven, og tilföiet Beviser for, at de havde været fritagne for Skat lige fra 1264 til 1767; — Resultatet af disse Oplysninger var, at Rentek. ved Ordre 9. Febr. 1771 fritog Geistligheden for Skat og Tiende, hvorimod Gjaftolden ikke blev omtalt, hvorhos det hele Paalæg med Hensyn til de verdslige Embedsmænd og Laugrettesmænd, samt deres Enker vedblev. — Disse vægrede sig imidlertid fremdeles for at betale, da deels Paalægget ikke var authoriseret ved kongl. Resolution, deels ikke var begrundet i Landsloven. — Toldkammeret anseer Geistlighedens Ret til Skatfrihed for hævet over al Tvivl, ligesom ogsaa Fritagelse for Gjaftold, „da den i sig selv er intet andet end en Fölge og Deel af Skatten“, og desuden i ældre Tid tilhörte Geistligheden selv. — Ligeledes ansaaes de verdslige Embedsmænds Skatfrihed at være bestemt ved Landsloven 1280, da de ikke nævnes som skattepligtige, ligesom det ogsaa ved Sagen ansaaes oplyst: 1) at Landsloven ikke har sat disse Skatter paa anden Fod, end den, som gjaldt i Republiquens Tid;

2) at de verdslige Betjente aldrig have betalt samme, og 3) at de fra 1280 til 1767 have været ukrævede derfor. — Denne deres Skattefrihed ansaaes endvidere bestyrket ved Pinings Dom af 1490, der antages at have faaet Lovskraft, og fremdeles var Landsloven, saavidt Skatterne angaaer, udtrykkelig confirmeret ved Amtmand Fuhrmanns Instruction 30. Mai 1718 § 3, samt ved Reskr. 2. Mai 1732 og 19. Febr. 1734, "der alle befale, at, for saavidt ikke Drabs- og Tyvs-Sager samt nogle faa andre Ting angaaer, skal alt det Övrige, hvoriblandt og Skatterne, forblive ved den islandske Lov, Retterböder og Forordninger". — En saadan Skat vilde altsaa blive et nyt Paalæg, men Tiden til et saadant ansaaes nu for den allerubeleiligste, paa Grund af Landets og navnlig Embedsmændenes slette Vilkaar, der ved Faaresygen var bleven „uendelig slettere, end de nogensinde tilforn have været, enten i ældre eller nyere Tider". — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „Islandske, Færöeske og Grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774" Nr. 22, 13. — Resolutionen er bekjendtgjort paa Althinget 1774 ved Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Skrivelse af 16. Juli s. A., trykt i Althingsbogen Nr. XXVII, 1.

1774.
7. Marts.

Efter de heri anförte Omstændigheders Beskaffenhed bevilge Vi allern.: 1) at den islandske Geistlighed maa, fra 1767 af og siden fremdeles, ligesom det stedse for denne Tid er skeet, være aldeles befriet, saavel for den ved Rentekammerets Ordre af 7. Novbr. 1767 paalagte, men igjen ved samme Kammers senere Ordre af 9. Febr. 1771 ophævede Skat og Tiende-Afgift, som og for den saakaldte Gjevtold, der ikke i sidstmeldte Kammer-Resolution er nævnet; og 2) at den ved bem[te] Kammer-Ordre af 1767 de verdslige Betjente i Island paalagte Skat og övrige Afgifter maa dem ligeledes fra benævnte Tid af og fremdeles allern. eftergives, og de for sammes Erlæggelse være aldeles befriede, ligesom de ifölge Landslovene og stedsevarende Brug bestandig tilforn have været det; samt at endelig 3) de i vedkommende Betjentes Regnskaber angaaende disse Skatter til Ansvar udsatte Antegnelses-Poster

1774. ifölge denne Vores allern. Resol. ved Decisionen maa
7. Marts. frafaldes. Christiansborgs Slot den 7. Martii 1774[1].

14. Marts. **Kongelig Resolution ang. Skattefrihed for nygifte Bönderfolk samt Afskaffelse af búreisnar-skatt.** Christiansborg 14. Marts 1774. — I Toldkammerets Forestilling 5. Marts anföres, at Sysselmændene i Island havde, iflge kgl. Resol. 8. April 1760, eftergivet fattige Nygifte i 3 Aar Skat og Tiende, og beregnet sig Godtgjörelse derfor, men Amtmand Magnus Gislason og Amtmand Stephensen havde forstaaet Resolutionen saaledes, at de kun skulde betale Tiende men ikke Skat, undtagen den saakaldte Boreisc-Skat (búreisnar-skatt) i det förste Aar de satte Bo. — Denne Forklaring blev antagen af Rentekammerets Revision, og ved Decision 6. Juni 1767 paalagdes Sysselmændene at tilbage betale den erholdte Godtgjörelse for 1762 og 1763, i det Hele 101 Rd. 5½ Sk. — Sysselmand Brynjulf Sigurdsson havde i denne Anledning paa egne og 10 andre Sysselmænds Vegne den 21. Januar 1769 indgivet en Forestilling, hvori han sögte at godtgjöre Sysselmændenes Berettigelse, hvormed og Thodal först var enig, hvorimod han senere, i en anden Erklæring, kom til et modsat Resultat. Rentekammeret gav derefter den 2. Marts 1771 Landfogden Ordre til at beregne til Indtægt det udsatte Ansvar, men da deri ikke meldtes noget især om de anförte 101 Rd. 5½ Sk., mente Sysselmændene, at endnu intet var resolveret om deres foranförte Andragende, og undslog sig derfor for at betale, hvorfor Landfogden önskede en Beregning over det udeciderede Ansvar for Aarene 1764—68, for derefter at indkræve samme. For Aarene 1764, 65 og 66 beregnedes dette for hele Landet til 159 Rd. 31 7/12 Sk. Croner. — Sysselmændene fornyede da deres Andragender, og i Anledning deraf yttrede Landfogden: 1) at den kgl. Resol. 8. Apr.

[1]) Denne Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Toldkammerets Skrivelse 19. Marts 1774 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 635), med Anmodning om at lade den publicere paa Landsthinget og indföre i Landsthingsacten; ligeledes er den communiceret Landfogden ved Kammer-Skrivelse af s. D. (Copieb. sst. Nr. 632).

1760 syntes at hjemle Sysselmændene Fritagelse for Ansvaret; 2) at den af Amtmændene omtalte Boreise-Skat havde ei alene ingen Grund i Loven, men stred ogsaa mod Praxis, undtagen paa nogle faa Steder; 3) at siden Amtmanden Intet har bemærket ved Thingsvidnernes Approbation i sin Tid, vilde det nu være deels umuligt, deels urimeligt, at svække deres Gyldighed efter flere Aars Forlöb; 4) at det var ubilligt, at de gode Fölger, som den kgl. Resol. 8. Apr. 1760 havde haft, skulde falde Sysselmændene alene til Last, og 5) at de Nygiftes Tiende-Capitals Störrelse ikke ligger til Grund for Ansættelse til Skatten men dens Forhold til Folke-Antallet. Denne Landfogdens Erklæring tiltrædes af Toldkammeret, med den Bemærkning, at Boreise-Skatten er opstaaet ved Misforstaaelse af Jonsb. 2, 1: „Den skal betale Skat som reiser Bo" o. s. v. — Vestind. guin. Rente- og General-Toldkammers „islandske finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 15; Resolutionen er bekjendtgjort paa Althinget 1774 ved Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Brev af 16. Juli s. A., trykt i Althingsb. Nr. XXVII, 2; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg., S. 49—53; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. XIX. 1774. 14. Marts.

Efter de heri foredragne Omstændigheder kan saavel de allerede til Ansvar deciderede Skatter for de Nygifte i Island pro 1762 og 1763, belöbende ialt 101 Rd. 5½ Sk., som og det videre udsatte Ansvar af samme Slags for 1764, 65 og 66, af Belöb 159 Rd. 31⁷⁄₁₂ Sk. Croner frafaldes, og altsaa vedkommende Sysselmænd allern. forskaanes for at tilsvare samme. — Ligeledes ville Vi allern., at den ved Resol. af 8. Apr. 1760 fastsatte 3 Aars Skattefrihed for de nygifte Fattige i Island fremdeles skal vedvare, saaledes, at det maa være Kammeret tilladt i fornödne Tilfælde efter Omstændighederne at sætte samme i Værk paa de Steder, hvor den, efter Overlæg med Landets Övrighed og Betjente, maatte befindes mest fornöden og ventes at kunne blive til störst Nytte. — Endelig er ogsaa Vores allern. Villie, at, da den i Island paa sine Steder af de fattige Nygifte krævede Boreise-Skat er befunden aldeles stridende imod Loven, ingen Sysselmand efter-

1774. dags skal understaae sig samme at oppebære, ligesom
14. Marts. og foranförte allern. Eftergivelse i Skatterne paa 3 Aar aldeles ikke skal have nogen Hensigt til denne Skat, eller til de Fattige, som ikke eie saa meget at de efter Loven bör svare Skat, men derimod alene til den ved Loven anordnede Skat, og til de Nygifte, der eie netop saa meget (hvilket omtrent kan anslaaes til 30 à 40 Rds. Værdie) at de bör betale samme: da og de af Sysselmændene for saadan Skats Eftergivelse i sin Tid forskaffende Thingsvidner skal indrettes efter sidstbemeldte Forklaring. Christiansborgs Slot den 14. Martii 1774[1].

21. Marts. **Kongelig Resolution ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.** Christiansborg 21. Marts 1774. — I Anledning af Beretning fra den islandske Landcommission, der, efter at have forlangt Underretninger og Betænkninger af alle, saavel verdslige som geistlige, Embedsmænd i Island om alle de Ting, som kunde agtes at henhöre til Landets almindelige Tarv og Velfærd, nu havde selv lagt Haand paa Forretningerne, og forfattet sine Betænkninger og Forslage, hvorudi saavel Betjenternes Betænkninger, som Commissariernes egne Iagttagelser paa det nöiagtigste ere lagte til Grund.

Art. I. *Om Folkemængdens Aftagelse i Island.*

Uagtet Commissarierne, efter alle Undersögninger som de have været istand til at gjöre, ikke have kunnet overbevises om, at Landets Folkemængde i dette Seculo skulde være formindsket indtil den halve Deel, saa have de dog fundet at

[1]) Det förste og tredie Membrum af Resolutionen communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Toldkammerets Skrivelse 26. Marts 1774 til at foranstalte samme publiceret paa Landsthinget og indfört i Landsthingsacten (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 639); derimod er andet Membrum (om Nygiftes treaarige Skattefrihed) kun meddelt Stiftamtmanden til Efterretning (Copieb. sst. Nr. 637), samt förste Membrum meddelt Landfogden (Copieb. sst. Nr. 640).

der nu ikke er nær saa stort et Antal af Mennesker, som der haver været ved dette Seculi Begyndelse, ligesom de og overalt bekræfte, at den gangbare Klage over Mangel paa Tjenestefolk er aldeles grundet, eftersom der i Landet overhoved ikke kan regnes mere end een tiende for hver gift, og lidet mere end eet Barn for hver Familie. Folkemængden i Island ansees altsaa altfor liden imod Landets brugbare Störrelse, hvortil angives fölgende physiske, moralske og politiske Aarsager, og da 1) *de physiske:* a) Börnekopperne. Imod hvilke foreslaaes at indföre Inoculationen, hvis authoriserede Methode skulde beskrives og udgives i offentlig Tryk, og det saaledes, at Fattige som Rige, Ulærde som Lærde, kunde derefter practicere den. b) Haarde Aaringer. Middel derimod foreslaaes Magaziner: 1°, Af Fisk, hvoraf Compagniet skulde lade efterstaae et vist Quantum paa Havnene, til Forhandling i trange Tider. 2°, Af Korn og andre Nödvendighedsvarer, hvis Indretning udförlig afhandles, blandt andet paa den Maade, at Kongen vilde forunde Landet et Oplagsforraad af 3200 Tönder Rugmeel, som Fjerding- og Sysselviis, i Forhold med Stedernes Folkemængde, skulde reparteres, dog imod Betaling, enten i rede Penge eller i Handelsvarer, paa det at Kongens Kasse kunde vorde skadeslös og Magazinet vedligeholdes. c) Omgangs-Syger eller Febres malignæ. Imod hvilke foreslaaes: at Landphysicus skulde udgive en Afhandling, hvorledes Almuen skulde forholde sig i slige Sygdoms Tilfælde, paa det den paa en simpel Maade kunde forekomme baade Sygdommen og dens Fölger. d) Mangel af fri Luft i Husene. Hvorimod foreslaaes: at i alle de Huse, hvor Folket har sin daglige Forsamling, indrettes et Dunströr, samt holdes fornöden Reenlighed. e) Fordærvet og ilde handlet Föde. Derimod foreslaaes: 1°, at Saltets Brug, samt Reenlighed, maatte blive almindeligere. 2°, at grave Brönde hvor man manglede godt Vand. f) Spedalskheden. Hvorimod foreslaaes: 1°, at spedalske Folk ei bör tillades Ægteskab, naar Sygdommens Kjendetegn alt ere aabenbare; 2°, At der maatte anlægges vel indrettede Hospitaler, i særdeleshed tvende, det ene i Syder-Fjerdingen ved Landphysiei Gaard, det andet paa Vesterlandet, da disse Fjerdinger have mest af spedalske Folk. Bekostningerne formenes at kunde tages af den Told, som Commissionen har foreslaget skulde lægges paa Brændeviin som föres til Landet, da 500 Rd. formodes, i 2 Aar, med god Huusholdning, fri Fragt af Materialier, samt Haandrækning af Tugthuus-Lemmerne, at

1774.
21. Marts.

1774. ville blive tilstrækkelige til at kunne bringe Hospitalernes Byg-
21. Marts. ninger til Veie. Hospitalernes Inspeeteurer skulde iövrigt holde de nogenledes arbeidsföre Lemmer til Havedyrkning og Haandgjerning paa nuværende Hospitals-Godser; og skulde disse eller andre Indkomster, som tillægges Hospitalerne, ikke befindes tilstrækkelige, saa foreslaaes noget Tilstöd til samme af Tugthuus-Contributionen. — 2) *Til Folkemangelens politiske Aarsager regnes:* a) den store Mængde öde Gaarder og Huusmands Pladser, see under Artikel VI.; b) Udreiser af Landet, under Paaskud at lære Haandværk. Derimod foreslaaes: 1°, at Ingen, uden Sysselmandens Attest om Bekvemhed at kunde lære et for Landet nyttigt Haandværk, maatte fra Landet udreise. 2°, At ingen Bondesön, uden af de ypperligste Sindsgaver efter Sysselmandens og Provstens Attest, skulde antages til fri Kost og Underviisning i de latinske Skoler; c) Mangel af nyttige Politie-Love, samt Overtrædelse af de allerede udgivne. For at raade Bod paa dette have Commissarierne: 1°, gjort et udförligt Udkast til en saakaldet almindelig Politie- og Land-Forordning, hvilken fölger med Commissions-Acterne, og er, med de övrige Commissariers Samtykke, forfattet af Laugmand Fjeldsted. Derudi findes inddraget, saavel alt det af Commissionens almindelige Forslage, som man har eragtet at kunne i det Fald allern. anordnes til vedvarende Lov og Regel, som og alt det Vigtigste af de til Commissionen indsendte Betænkninger, som erfares at have forvoldet Uorden og grundede Klager, foruden mange flere Ting, som Forfatteren selv, efter egen Indsigt, haver anseet at henhöre til denne Materie. Dernæst er og foreslaaet: 2°, at 4 Candidati juris skulde antages som Politie- og Land-Inspectores, for ved aarlige Omreiser i Landet at paaagte og handthæve alle de Indretninger og Anordninger til Politie og Landvæsenets Opkomst, Drift og Bestandighed, som enten ere allerede gjorte eller herefter maatte gjöres. Forbemeldte Inspectorers Forretninger og Lön have Commissarierne saa udförlig bestemt, at deres Instruetion derefter kunde indrettes.

Art. II. *Om Medicinal-Anstalterne.*

I Hensigt til disse haver Commissionen anseet for höist nyttigt: a) at der i hver af Landets Fjerdinger skulde være en Chirurgus, hvorhos til denne Indretnings ydermere Befordring tillige er foreslaaet, at til det medicinske Studium skulde uden Tvang udvælges nogle duelige og ustraffelige Personer, som skulde ophölde sig 4 Aar ved Universitetet, for der at

lære den fornödne Theorie og Praxin i Medicin, Chirurgie og Jordemoderkunsten, samt lægge Grund i Naturhistorie, Chemie og Oeconomie; og naar da hver Fjerding var engang forsynet med saadan en Chirurgus, maatte desuden fremdeles altid haves for Haanden tvende saaledes oplærte Personer, som ved faldende Vacance kunde tiltræde de chirurgiske Pladser, da dem imidlertid kunde forundes Præstekald eller andet Embede, hvortil de fandtes bekvemme; b) at Landphysicus maatte sammenskrive en Underretning om de til Medicin mest brugbare islandske Urter, efter den Maade som det svenske Landapotheque er forfattet, dog saaledes, at Skriftet blev indrettet efter hver Mands Kjöb og Brug; c) at de tvende allerede i Landet antagne Fjerdings-Chirurgi maatte tilholdes i det mindste 1 Aars Tid at opholde sig i Kjöbenhavn, for videre at öve sig i fornödne Videnskaber, og forundes dertil 20 Rd. i Reisepenge; vilde de ikke bekvemme dem dertil, maatte dem efter Ansögning forundes andre Tjenester i Landet, hvortil de fandtes brugelige; d) Jordemoder-Indretningen formenes især ikke at kunne medbringe den forönskte Nytte, för end Landet er forsynet med bemeldte Fjerdings-Chirurgis; men naar det er skeet, eragtes de, tilligemed Landphysicus, bedst at kunde bestemme hvorledes denne Indretning kunde anlægges med den störste Nytte.

1774.
21. Marts.

Art. III. *Om Fiskerierne.*

1) Fiskebaadenes talrige Bemanding anseer Commissionen at være nödvendig i adskillige Fiskevær, formedelst farlige Landings-Steder samt lang Vei til Fiske-Bankerne, saa at mindre Besætning end den nu brugelige ei staaer til at indföre paa saadanne Steder. Men saavidt saadan Besætnings Talrighed beroer paa Baadenes Bygningsmaade i Hensigt til deres Tyngde eller anden Ubekvemhed, saa kan derudi haabes Rettelse og Forbedring, saasnart de nu i Landet værende söndmörske Söfolk have paa deres Maade bygget og prövet nogle Baade, ligesom og en bekvemmere Maade at seile til og fra Fiske-Bankerne haabes at kunne indföres ved disse Folkes Exempel og Underviisning. — 2) Baadenes Antal. Efter nöieste Undersögning er Fiskerbaadenes Antal befundet at være 1771, hvoraf ikkun 1187 kunde tjene til Brug ved Sönder og Vesterlandets Fiskerier; alle de andre ere smaae og alene brugelige i godt Veir. Det Mandskab, som kan bruges til Fiskerierne, belöber sig ikkun til 7926, hvorfra endnu maa trækkes det hele Antal af dem, hvis Omstændigheder ikke tillade at de

1774. forlade deres Hjem, samt alle de, i adskillige Sysseler, som
21. Marts. formedelst Fraliggenhed ei kunne söge Fiskerierne paa Syder- og Vesterlandet. Naar altsaa antages et Middeltal af 8, ja 7 Mand, til Besætning paa hver af forbemeldte 1187 Baade, bliver det tydeligt, at Landet endog haver Mangel paa Folk til de faa Baades Besætning, som det besidder. — 3) Om Fiskevirkning paa den Terreneufiske Maade. Commissionen formener, paa Grund af Betjenternes Efterretninger, at dette Slags Fiskevirkning kan indföres i alle Fiskevære paa Sönder- og Vesterlandet; holder det og fornödent, saavel for Handelen som Indvaanerne, at Compagniet holdt en Assistent, forsynet med tilbörlige Fornödenheder til denne Fiskevirkning, i hver af de bedste Fiskeleier, for at modtage Fisken fersk, hvorved da Indbyggerne snart kunde komme efter at lære denne Fiskevirkning, som Erfarenhed viser at være skeet af nogle ved Holmens Havn. Derved vilde adskillige Vanskeligheder, som falde ved Virkningen af Törfisken, bortfalde af sig selv, og Bonden, for sit Arbeide, vinde 28⅛ Sk. Courant paa hver Væt, eller 80 Pd. Fisk. — 4) Oplands-Folkets Flid i at fiske. Da Landbonden af sig selv gjör sig al muelig Flid for at söge Fiskerierne paa de Steder, som ligge ham nærmest, beleiligst og fordeelagtigst, saa formener Commissionen: at al Tvang herudi vilde meer opvække Modtvillighed end Lyst, allerhelst da Landet haver saa stor Mangel paa Folk. — 5) Torske-Garn. Disse have allerede kjendelig tiltaget i de faa Fiske-Pladser hvor de ere indförte til Brug; der tvivles heller ikke paa, at jo deres öiensynlige Fordeel vil opmuntre Indbyggerne til at indföre dem paa flere Steder, hvor de kunde anvendes, hvortil de söndmörske Fiskeres Anviisning ligeledes haabes at ville hjelpe. — 6) Garnbinding til Flyndre og Sild eragtes i lige Maade meget at kunne befordres ved forbemeldte söndmörske Folk. Omgangsmaaden og Brugen deraf ventes og at ville ufeilbarlig tiltage, saasnart samme erfares at være til Fordeel og uden Hinder for andet nödvendigt Arbeide. At der ellers gives Flyndre ved adskillige Sysselers Kyster rundt omkring Landet, haver Commissionen faaet paalidelig bekræftet; derimod haver den ikke kundet erholde tilforladelig Efterretning: om eller hvad Slags Sild der falder under Landet. — 7) Laxefiskerie i Almindelighed. Commissionen haver faaet al fornöden Vished om, at der gives Lax i Mængde i mangfoldige Elver, og eragter at trende Slags Maader kunde især indföres for dette Slags Fiskerie, nemlig: a) Laxekister

med behörige Dæmninger; b) Stængsler med Ruuser, og c) Flyde-Garn. I hvilke Fiskemaader de söndmörske Folk eragtes at kunne gaae Indbyggerne til Haande med fornöden Veiledning, dog saaledes, at Elvene ikke tilspærres for de tilgrændsende Böygdelave; men derimod at Ingen maatte, naar han erlagde 1/8 af Fangsten i Grundeleie, formenes at fiske for dens Forstrand, som ikke vilde selv benytte sig deraf. — 8) Færskvands Fiskerie i visse Sysseler. Fiskerige Söer findes i stor Mængde, og de betydeligste deraf nævnes i Commissionsforretningen; men disse, især de som ligge til Fjelds, benyttes enten lidet eller intet, formedelst Folkemangel. Derfor haver Commissionen ikke gjort noget almindeligt Forslag derom, da den troer at disse og flere Næringsmidler ville i sin Tid udvides af sig selv, naar en nyttig Folkemængde nogenledes formerer sig. — 9) Grönlands Opdagelse. Forsög dertil eragtes bedst at kunne gjöres paa en Tid, naar Norddelen af Island er bespændt med Haviis, da det formodes, at Isen i saa Tilfælde maatte være lösnet fra det faste Land paa Grönlands Öster-Böygd. Til Forsöget foreslaaes 2 Buyser, bygte til at udholde Iis, og forsynede med Hvalfanger-Redskaber, for i al Fald at böde paa Omkostningerne, samt med Folk der ere befarne paa disse Vande. Fartöierne kunde overvintre paa Vestfjordene, og derfra söge Leilighed til Opdagelsen. Een islandsk Student ansees og at være nödvendig paa ethvert af dem, deels for at holde nöiagtig Dagbog, deels, om Reisen lykkedes, at tale med Indbyggerne, som have været en islandsk Colonie. — *Commissionens videre Forslage til Fiskeriets Forbedring bestaae i Fölgende:* a) at alle de saakaldte Mandslaan eller Hoverie-Roening maatte aldeles afskaffes, og hver Bonde og Husmand selv, efter Evne, være tilladt at anskaffe sig Fiskebaad, dog ei mindre en fire Mands Far. Anledningen hertil er, at Commissionen af Almuens mange Klager haver erfaret, at dette Slags Hoverie er dem en altfor trykkende Byrde; b) at 2, 3 til 4 velartede Drengeböm, dog med Forældrenes Villie, maatte af hver Syssel udtages, og sættes i Plads hos driftige og formuende Bönder paa Sökanten paa Söndmör, for der i 6 til 7 Aar at lære den sammesteds brugelige Næringsdrift til Söes og Lands, samt öves i Omgang med Fiskegarn og Seilads. Disse Drenge skulde nyde fri Befordring, med videre Omsorg for deres Pleie, samt ved Tilbagekomsten til Island sættes til Gaard, helst ved Söesiden, og derhos forundes, naar de vilde gifte dem, 30 Rd.; dog maatte de, til at nyde dette, medbringe Attester om deres

1774.
21. Marts.

1774. Duelighed og gode Forhold; og c) at, da Skjærtorsdag og Langfredag falde just i den bedste Tid af Fiskeriet, disse Dage kunde holdes halvhellige, saaledes, at Fiskeriet efter holden Gudstjeneste maatte allern. tillades at söges, imod at yde af hver Baads Fangst een Lod til Hospitalerne.
21. Marts.

Art. IV. *Om Handelen.*

Uagtet Commissionen anseer fri Handel i og for sig selv önskelig for Landet, saa formener den dog at en fri Handel nu strax, i nærværende Omstændigheder, ei vilde være tjenlig, paa Grund af, at: 1) Jordbruget ligger i yderste Vanrögt. — 2) Indbyggerne have ingen Kundskab om en fri Handels-Maade, og fattes derforuden baade Credit og Formue. — 3) Der findes ikke Byer eller nogen Art af Kjöbsteder, uden hvis Hjelp ingen fri Handel kan blive dreven. — 4) Faare-Pesten hindrer, at Indbyggerne neppe kunne faae Uld til de allernödvendigste Klæder, langtmindre Uldengods til Forhandling. Den Plan til Fri-Handel, som Commissarierne have faaet med til Eftersyn, have de agtet uefterrettelig, men foreslaae derimod fölgende Forberedelser til at indföre Fri-Handel i sin Tid: a) Jordbrugets almindelige Forbedring, hvorom Commissionen haver udförlig handlet i Anledning af Instructionens 6. Post; b) at der maatte udvælges 10 à 12 Embedsmænds eller andre formuende Mænds Sönner, hvilke i de nordenfjeldske Kjöbsteder i Norge skulde baade som Drenge og Kjöbmænds-Karle lære Handel og alle derhen hörende Videnskaber; c) at der fra hver Havn skulde paa samme Maade tages en Dreng, som, medens Octroyen endnu vedvarer, kunde om Sommeren fare til Söes og om Vinteren lære Navigation; d) at tvende kyndige og bevante Personer maatte udnævnes af Admiralitetet for at udsöge og opmaale alle, saavel Vinter- som Sommer-Havne rundt omkring Landet, samt forfatte paalideligt Söeharte over alle Landets Kyster; efterdi den fornödne Vished, om de til en fri Handel og Transport til Vands behövende Havne, ei agtes at kunne paa anden Maade erholdes; e) da der ere indkomne adskillige Klager, at altfor meget Brændeviin indföres og forbruges i Landet, saa foreslaaes: at det i Island forhandlende Brændeviin maatte forhöies i Prisen, hver Pot Korn-Brændeviin med 8 Sk. Courant over den gamle Taxt, og hver Pot fransk med 12 Sk., hvilken Afgiftssumma foreslaaes at anvendes til adskillige nye Indretninger i Landet, samt til Præmier for dem, som derved maatte vise sig nidkjære og duelige. *Nærmere Forslag om fri Handel og Kjöbsteder:* Eftersom Commissio-

nen haver erkjendt, at nærværende Handelsforfatning er Landet til betydelig Uleilighed og Skade, og vil derfor foraarsage idelige Klager, saa haver den og foreslaaet fri Handel at indföres, men paa den Maade, at naar Landet, ifölge foranförte Forslage, havde först faaet duelige Kjöbmænd, Sömænd og Fiskere, og man havde sikker Opmaaling og Charte over alle nödvendige Havne, skulde der i Landet indrettes fem Kjöbsteder, nemlig: paa Reikevig, Grönnefjord, Isefjord, Öefjord, Rödefjord. I Hensigt til disse er især foreslaaet af Commissionen: 1) At naar Tiden til saadant Anlæg var for Haanden, skulde i det mindste 2 Aar forud skee offentlig Proclama til alle uden- og indenrigs Handlende, som vilde fatte Speculation paa at nedsætte sig eller oprette Contoirer sammesteds. — 2) At i dette Proclama tillige maatte bekjendtgjöres de Privilegier og Benaadinger, som disse Steder maatte blive allern. forundte, dem tilgode som vilde nedsætte sig der; hvilke formenes at kunne være: a) Frihed i 20 Aar for alle optænkelige Skatter, foruden dem som til Byens Bedste vare fornödne; b) Frihed at kunne ubehindret og uden Paalæg flytte fra Landet igjen, baade med Gods og Familie; c) Frihed for Told og alle andre Paalæg paa udgaaende Varer til udenrigs Steder, med mindre Borgerne fandt saadant Paalæg fornödent til Byens Bedste; hvorimod formenes, at der kunde lægges en billig Consumtion eller anden Afgift paa alle de Varer, som maatte blive udbragte til Hans M^{t.} egne Lande, for der at fortæres; d) Toldfrihed paa alle nödvendige Levnetsmidler og Bygningsmaterialer, samt paa alle de indgaaende Varer, som ere fornödne til Fiskeriets Drift, hvorimod al Slags Brændeviin, Tobak, Sukker, Thee, Caffe, Silketöier, fine Klæder og Lærreder med mere, som tjener til Pragt, skulde paalægges billig Told. Iövrigt maatte Indbyggerne lades Frihed at handle i hvilken af disse Kjöbsteder som kunde falde dem beleiligst, samt at paa Udhavnene maatte holdes Kjöbmænd, berettigede at handle med Almuen, men ikke til Udskibning; e) Reikevig især kunde blive som Hovedstad, hvorhen da Bispe-Residencen og Cathedral-Skolen fra Skalholt kunde henflyttes og Byen selv, til Æreminde af Hans Majestæts Naade, gives Navn af Christianswig, ligesom Öefjorden af Christiansfjord. 1774. 21. Marts.

Art. V. *Om uformalet Korn og Qværner.*

Commissionen har befundet, at Tilförsel af malet Korn medförer baade Uleiligheder og Udgifter, som kunde spares, og derfor foreslaaer, at smaae Veirmöller samt Haandqværner

1774. kunde i Landet indrettes, eftersom Vandmöller, formedelst
21. Marts. Kostbarheden af det dertil fornödne Tömmer, vilde falde altfor dyre; men Qværnstene have Commissarierne, uagtet al muelig Efterspörgsel, ikke kunnet opdage, dog er ei at opgive Haabet at de jo ville findes.

Art. VI. *Om Agerdyrkning og övrige Jordbrug.*

Da Jordbruget altid haver været saavel Islands som andre Landes sikkerste Næringsvei, saa formene Commissarierne, at det er Jordbrugets Opkomst som allerförst og fremst bör lægges Haand paa, tilligemed Hustugten og anden Orden i Landhusholdningen. Da nu Landbruget indbefatter saavel Enge- som Agerdyrkning, saa mener Commissionen at denne bör foretrækkes, da den er den sikkerste, som og bedst overeensstemmende med Landets Omstændigheder. Ikke desto mindre tilraades dog tillige, at den egentlige Agerdyrkning bör der i Landet ydermere forsöges og opmuntres, allerhelst da de derpaa nu nylig gjorte Forsög, især af Provisor paa Apotheket, Björn Jonsen, give al Formodning om sammes Muelighed. Jordarten, som befindes at være fast af eet Slags over hele Landet, ansees af Commissionen at være meget god dertil, ligesom den ellers er feed og græsbringende. Forplantning af den i Landet voxende vilde eller Sand-Havre eragtes nyttig overalt, især hvor der er sandagtig Jord eller Flyvesand, hvilket den kan tjene til at dæmpe. Tobaks-Plantning derimod ansees for vanskelig, og vil komme an paa hvad Forhaabning smaae Pröver kunde give derom. Fyr og Gran, som trives bedst under kolde Himmelegne, menes at kunne opelskes med Nytte. Sæter-Drifterne menes og at ville efterhaanden komme alt mere og mere i Brug, ligesom Tofter og Enge fredes og indhegnes, og i Hensigt til disse have Commissarierne i Særdeleshed foreslaaet: 1) At alle Jordbrugere skulde paalægges at opföre aarlig visse Favne Gjærder, efter den Form og Störrelse som Commissionen har aftegnet; uden for hvert Gjærde skulde være en vel proportioneret Gröft efter samme Tegning. — 2) At alle skulde tilholdes efterhaanden at oprydde og jævne deres Tofter eller Hjemmemarker, hvorved de kunde befries fra de saa meget hinderlige og skadelige Tuer; den opryddede Jord skulde besaaes med Höfröe eller anden brugbar Sæd, saaledes at Jorden kunde desto bedre græsbindes igjen. — 3) At foröge Gjödselen: a) ved at blande Mulden af de opryddede Tuer med Creaturets Gjödsel; b) ved Myre-Jord; c) ved ordentlige

Gjödsel-Gaarde, hvorhen al affaldende Ureenlighed kunde samles, for at gjemmes til Gjödning, hvorfor og den nuværende Gjödselstid maatte forflöttes fra Hösten til Foraaret, paa det at Gjödningen maatte, inden den udföres, naae sin fulde Gjæring. — 4) Saasnart som Hjemmemarken var tilbörlig indhegnet, opryddet og dyrket, foreslaaes ydermere: at de mangfoldige, ikke alene unyttige men og for Sundheden og Transporten i lige Grad hinderlige og skadelige Myrer eller Moser, som ofte paa mange Millioner Qvadrat-Favnes Strækning ligge uden noget Brug, skulde udgraves og gjöres bekvemme til Græsning. — 5) At næst efter Tofte- og Enge-Gjærder maatte opföres Grændse-Gjærder imellem Naboer. — 6) At der paa Althinget skulde anlægges et Indelukke med saadanne Gjærder og Gröfter, som Commissionen har foreslaget og aftegnet, paa det at Indbyggerne altid kunde have Model heraf for Öine. — 7) At alle Jordbrugere, fornemmelig Embedsmændene, skulde forpligtes til at anlægge Kjökkenhaver af en vis Störrelse, i Forhold med deres Jordbrug, dog ikke mindre end 20 danske Alen i Fiirkant, med behörig Indhegning. Om dette have Commissarierne gjort sig saa meget bedre Haab, som de have selv seet de ypperligste Pröver af Have-Urter, ligesom de agte det önskeligt i og for sig selv, om Havedyrkningen kunde komme i almindelig Brug. — 8) At Gran og Fyrre-Kongler, efter Naturens egen Anviisning, skulde saaes paa saadanne Steder, som let kunde fredes, samt indenlandske Træurter videre forplantes. — 9) At Hö-Magaziner maatte anlægges i hvert Sogn, for altid at kunne forekomme Fodertrang. — 10) At alle Bönder skulde meddeles Fæstebreve, som ikke maatte lyde paa mindre Tid end 20 Aar, og det for at forebygge de nuværende idelige Forandringer med Böndernes Bopæle, hvilke gjöre en betydelig Hindring i Jordbrugets Forbedring. — 11) I Hensigt til den store Mængde öde Gaarder, som findes i Landet, foreslaaes: a) at naar det bevises, at en Gaard har ligget öde i 20 Aar, saa skulde den med alle Herligheder blive den til Eiendom, som enten selv eller ved Leilændinge vilde lade den beboe; b) at disse Jorders Opsiddere skulde i 15 Aar være frie for al Skat og Tyngde: Tienden, Præstens og Böygdens Rettigheder alene undtagne; c) at de af slige öde Gaarde, som Ingen af sig selv meldte sig til at optage, maatte efterhaanden af Övrigheden opbydes til Beboelse, dog ikke flere end 30 i eet Aar over det hele Land. — 12) At löse Mænd eller unge Karle, som leve paa egen Haand, uden at tage

1774.
21. Marts.

1774. Tjeneste, skulde forbydes og afskaffes, saalænge der var öde
21. Marts. Gaard, Husmands-Plads, eller ubesat Tjeneste at faae i Landet.

Art. VII. *Om Qvægavlingen, især om Faaresygen.*

Qvægavlingens Forbedring mener Commissarierne at vil fölge af sig selv, af Jordens bedre Brug og rette Anvendelse, tilligemed andre dermed forenede Herligheder. De have og erfaret, at Folk i Almindelighed lægger sig nu mere efter Hornqvæget end tilforn, för Faaresygen indfandt sig. I Hensigt til denne Sygdom eragter Commissionen, at den ellers paatænkte almindelige Udryddelse af Faarene, i alle de Sysseler hvor Sygdommen har fæstet Rödder, vil blive ugjörlig, formedelst adskillige derved faldende uoverstigelige Hindringer, deels og ufornöden, fordi det kan haabes, at Sygdommen kan, om ikke cureres, dog for en Deel præcaveres ved visse Midler. Derimod foreslaaes heller, at gjöre Forsög paa at kunne standse dens videre Udbredelse, ved at angribe den paa de yderste Grændser som den nu er kommen til paa alle Kanter, og dette: a) ved efterhaanden at udrydde de besmittede Faar paa visse ved Fjelde eller Elver aflukkede Distancer paa Grændserne; b) ved at opbrænde Faarehusene paa saadanne Steder, og opbygge nye i deres Sted paa en anden Grund; hvorimod igjen c) disse saaledes udryddede Faar skulde, efter en billig Decimationsligning, erstattes af de nærmeste Herreder, hvor Sygdommen endnu ikke er kommen, dog skulde ikke alle Gaarde besættes med friske Faar, men kun for det förste nogle til Forsög, og det endda ikke för end efter et halvt Aar; d) i dette Tilfælde skulde de Handlende tilpligtes at assistere Indbyggerne, mod Betaling, med Uld og Skind for den i Landet gangbare Priis; e) udi de Sysseler, hvor Sygdommen har grasseret, men hvor dog endnu maatte findes en eller anden ubesmittet Egn, skulde vedkommende Övrighed, og især Sysselmændene, alvorlig tilholde Almuen at holde mod befængte Faars Indsnigelse fra de næste besmittede Böigder.

Art. VIII. *Om Salg af det kongelige forbeholdne Gods.*

Afhændelse af Hans kongelige Majestæts forbeholdne Gods have Commissarierne agtet at være nyttig i og for sig selv; men da Jordebruget overalt er i forfalden Tilstand, og de fleste Opsiddere i nærværende Omstændigheder uformuende til at tilhandle sig deres paaboende Leie-Gaarder, saa foreslaaes: 1) At Salget paa dette Hans Majts Gods maa udsættes, indtil Jordbruget kan komme i bedre Stand. — 2) At naar saadan

Forhandling engang skulde skee, maatte der först begyndes med Strögodserne, efter forud udstæd Proclama, stilet paa et Aars Frist. — 3) At den halve Kjöbe-Summa maatte blive staaende i Gaardene paa förste Prioritet. — 4) At Auctions-Stedet maatte være Landsthinget ved Öxeraa. 1774. 21. Marts.

Art. IX. *Om Landets Deling i to Amter.*

I Hensigt til denne agtes for tjenligst til Indbyggernes Bekvemmelighed: 1) At det hele Skaptefields Syssel skulde henlægges under Sönder- og Vester-Amtet. — 2) At Öefjorden, og især Munkethveraa eller Mödrevalle Kloster, udvælges til Amtmandens Bopæl for Nord- og Öster-Landet. — Bekostningen paa at opföre et Huus til ham af Tömmer paa den norske Maade, tilligemed Vaaninger til hans Husfolk og övrige Husbrug, beregner Commissionen omtrent til 2000 Rd. Ellers haver den tillige foreslaaet i dets Sted, at han kunde nyde 100 Rd. aarlig til Husleie, og dog tilholdes at boe i Nærheden af Öefjords Handelssted.

Art. X. *Om Anstalter til Landværn i Island.*

I Hensigt til den Uorden, som undertiden begaaes i Island af fremmede Nationers Söfarende, formener Commissionen, at det vilde have en önskelig Virkning, dersom Hans Majt ved Sine Ministre hos de Hoffer, hvis Undersaaatter fiske under Island eller komme til samme, lod forestille, at Vedkommende af deres Lands Herrer maatte blive alvorlig tilholdte, at opföre dem fredelig og venlig, samt holde dem fra alt det, som er forbudet i Hensigt til Fiskerierne nær under Landet, og — for at lægge endydermere Vægt til saadanne Forestillinger, indstiller Commissionen, om ikke een af de Fregatter, som ellers skulde krydse for at beseiles, maatte i det Mindste hver 3die eller 4de Aar lade sig see under Island, især paa Vestfjordene. — Iövrigt mener Commissarierne, at de islandske Huse ikke ere bekvemme til at forvare ordentlige Gevær med tilhörende Lod og Krud, uden Skade af Fugtighed. Derimod have de anseet for nyttigt, om Indbyggerne omkring de mest beseilede Havne kunde være forsynede med Spyd, eller omtrent saadanne Piquer, som Matroserne bruge. Hvortil de haabe, at Hans Majt vil være behjelpelig, ved at forære de fattigste Bönder i hvert Syssel 50 til 100 Stykker af saadanne Vaaben, efter Omstændighederne og Sysselets Störrelse. — Ved indfaldende Overlast skulde da Almuen ved Budstikke [indkaldes at möde] med deres Vaaben, under Sysselmandens Anförsel; de modtvillig udeblivende skulde straffes paa Fængsel og Boeslod.

1774. I Krigstider kunde ellers Vedvarder af Kratriis bruges og antændes til Tegn paa fjendtlige Skibes Ankomst.

21. Marts. **Art. XI.** *Om de nye, af Hans Majt höistsalig Kong Friderich den Femte stiftede Indretninger.*

Commissionen beklager disse Indretningers meget slette Tilstand, da der nu ikkun findes ved Fabriquen 5 Vævestole igang, som endda, formedelst Mangel paa Uld, ikkun kunne tilveiebringe ²/₃ af det Arbeide, som de ellers kunde med de samme Folk, dersom de havde Materialier. — Feldtberederiet, Reebslageriet og Hukkert-Fiskeriet er aldeles nedlagt. — Reebslageriet, især af det Slags Tougværk, som forbruges til Fiskeriet, eragter Commissionen at burde, som særdeles nyttigt, sættes i Stand igjen; ligesom den og holder det for at være af yderste Vigtighed for Landets Bedste, at de paa Reikevig anlagte Fabriquer ei alene vedligeholdes, men og saa meget udvides, som Tiden og Omstændighederne det kunde tillade, og da disse Fabriquer i nærværende Tid ei kunne forsynes til deres Vedligeholdelse med Landets egen Uld, skulde dertil anskaffes omtrent 24 Skpd. fremmed Uld, paa det den derved i Landet indförte Kundskab ikke skal uddöe, og de dertil oplærte Folk miste dette deres eneste Levebröd. Ellers eragte Commissarierne, at de i Landet manglende Haandværkere ei kunne vinde Levebröd, saa længe der ikke er Kjöbsteder i Landet.

Art. XII. *Om Ertzer, Mineralier, Steenkul, Surterbrand og Saltkogerie.*

For at Jord- og Steen-Arterne kunde efterhaanden vorde desbedre bekjendte og undersögte, haver Commissionen hos Vedkommende foranstaltet, at enhver Præst skulde indsende til det norske Kammer smaae Pröver af de Jord- og Steen-Arter, som maatte findes i deres Sogne. Pröver af rette Steenkul haver Commissionen ikke kunnet overkomme, og i Hensigt til Surterbranden, eller Lignum fossile, da samme ligger flötsviis hist og her i visse Bjerge, haver ei heller kunnet foreskrives eller bestemmes nogen vis Maade til sammes Udbrækning, men den maa komme an paa ethvert Steds Beleilighed. Surterbranden kan iövrigt bruges saavel til Saltbrænding som til Kul, for at spare paa Kratskoven, som endog fattes paa mange Steder. Bjergene i Almindelighed befindes at bestaae af fiin og grov Sandsteen; de ere allesammen Flötsbjerge, men faste Gangbjerge have ikke Commissarierne kunnet faae i Sigte. Efter Laugmand Fjeldsteds Beskrivelse,

saavel over Reikhole som Reikenæs i Isefjords Syssel, eragter 1774.
Commissionen, at en stor Mængde Salt kunde virkes paa 21. Marts.
begge Steder, ved Hjelp af Uddunstningen fra de kogende Kilder; i hvilken Hensigt tillige er foreslaaet, at en heri kyndig Mand, tilligemed en ordinær Arbeider fra Saltværket i Norge, maatte sendes til disse Steder, for at gjöre fuldstændige Pröver, hvorledes denne Saltvirkning bedst kunde anlægges. Ellers mener Commissionen, at den kan drives alene med nogle Pander og et lidet Pumpeværk, uden stor Bekostning.

Art. XIII. *Om indbyrdes Communication og Landeveie.*

At indrette Kjörevei imellem Nord- og Sönderlandet ansees for ugjörligt, i Betragtning af Stedernes Vanskelighed, allerhelst da der paa disse Veie forekomme Aaer og Elve, som ikke kunne passeres med noget Slags Vogne, og som desuden kunne, ved indfaldende Vand-Flom, bortskylle alle Broer, og det saa meget mere, som deres Grund sædvanlig er ikkun lös og sandig. Derimod foreslaaes, at Veien igjennem alle Böygder maatte med största Flid sættes i Stand og holdes vedlige, under vedkommende Övrigheds Opsyn. Opdagelsen og Brugen af de gamle Landeveie, fornemmelig den saa kaldede Sprængesand, agtes af Commissionen baade nyttig og gjörlig. Transporten til Söes menes derimod ikke vel at kunne komme i Gang, förend der kunne blive anlagte Kjöbsteder i Landet og Indbyggerne vante til Navigationen.

Art. XIV. *Om Snige-Handel.*

Commissarierne have ikke erfaret, ja kunne ei engang forestille sig, at den i Island paaankede Snige-Handel kan være af Betydenhed, uagtet de derhos ikke ville nægte, at det jo kan formodes, at Islænderne undertiden tilhandle sig nogle smaae Fornödenheder af de til Landet kommende venlige Nationers Skibe (fra Engeland, Holland og Frankerige, og nu tildeels i 4 Aar fra Altona) imod at give Noget derfor, som disse Söfarende kunde behöve. De indsee ikke heller, hvorledes dette ubetydelige Ombytte kan hæmmes, da Leilighed dertil gives paa alle Udhavne, som ere blottede for al Opsigt i saa Fald. De allerbedste Midler mod Snige-Handel mener ellers Commissionen at være: 1) at Landet bliver tilstrækkelig forsynet med gode Varer og duelige efterliggende Kjöbmænd paa de Havne, hvor fremmede Skibe meest ere ventelige; og 2) at Handelsskibene fra Kjöbenhavn maatte gaae saa tidlig paa Aaret, at de i Landet fornödne Varer kunde haves i April, Majo, Junio, da Fremmede meest söge samme.

1774.
21. Marts.

Commissionens Forslage om Brændeviins-Afgiftens Anvendelse og Præmier især.

Den foreslagne Afgift af Brændeviin, som föres til Island, formene Commissarierne at kunne anvendes: 1) Til at lönne dem, som skulde opmaale Landets Kyster samt forfærdige Charter over dem og Havnene. — 2) Til et nyt Hospital aarlig i 2 Aar 500 Rd. — 3) Til Gage for de 4 Landinspectores. — 4) Til Reppstjorernes Lön, 5 Rd. for hver, da de hidindtil Intet have nydt for deres Forretninger og megen Umage. — 5) Til Præmier: a) 16 Sk. Courant for hver Favn Steengjærde med behörig Gröft, som en Bonde sætter over sin Pligt, samt 10 Sk. for hver Favn Jordgjærde; b) 8 à 12 Sk., ligesom Rydningen er besværlig til, for hver Qvadratfavn Rydnings-Jord over det Land-Forordningen tilholder; c) ligeledes 8 à 12 Sk. for hver Qvadratfavn, som indgjærdes af Engemarken over det i Land-Forord. fastsatte Maal; d) 8 til 10 Rd. Præmie for dem, som inddele vandsyge Toftemarker, hvor det behöves, i flere Indelukker; e) for dem, som til Indelukker inddiger og udgraver Moserne: 1°, for hver Favn Hoved-Dige efter dets Brede og Dybhed 16 à 24 Sk.; 2°, for hver Favn af store Gröfter imellem Digerne 8 à 12 Sk., efter som de ere dybe og brede til, dog at ingen Præmie herved fortjenes, med mindre Diger og Gröfter ere skaarne i lige Linie; f) 20, 25 à 30 Rd., alt efter befindende Vanskeligheder, Omkostninger og övrige Omstændigheder, for dem som optage öde Gaarder; g) 3, 4 til 6 Rd. for dem, som optage öde Husmænds-Pladser; h) 5 Rd. for fattige Bönder, som fremfor andre befindes at opdrage og danne deres Börn til Flittighed og Hus-Orden; i) for den Tjeneste-Karl, som i fulde 5 Aar haver tjent vel paa et Sted, 15 Rd. til Brudegave og til en Tjeneste-Pige paa lige Vilkaar 10 Rd.; k) for dem som bedst dyrke sin Have, 3 Rd.; l) for dem af Almuen, som meest lægge Vind paa nyttig Gjödsel, 2 Rd.

Da nu disse Poster erfares at være af den Omfang og Vigtighed, at de fortjene udförlig at forklares med sine Grunde og Omstændigheder, saa vil Kammeret have sig forbeholdet til sin Tid at nedlægge nærmere Forestillinger, grundede paa de, foruden den egentlige Commissions-Act, tillige ved Commissionen indhentede Efterretninger, og geleidede med egne Betænkninger og Eragtninger, om hver Post især. De af Commissionens Forslage, hvorved endnu Intet kan foretages, angaaer fornemlig Folkemangelen, Fiskerierne, Handelen, Agerdyrkning, Qvægavling, og endeel

indvortes oeconomiske Indretninger. Derimod ere andre af den Beskaffenhed, at efter indhentende nærmere Efterretninger det Fornödne vel kunde foranstaltes, hvortil især kan regnes Medicinal-Anstalterne, saavel som Baadenes Bemanding, Havnenes Opmaaling og Græsmarkernes Rögt, hvilke sidste Punkter ere en Deel af Fiskerie-Handels- og Agerdyrknings-Anstalterne. I Henseende til de sidstanförte Poster indstilles: At Kammeret desangaaende, naar samme först er forsynet med alle behövende Efterretninger, maa föie de fornödne Anstalter, og i Særdeleshed: 1) söge at faae Medicinalvæsenet indrettet paa en fordeelagtig og Nytte bringende Maade, samt overlægge, om 2) den söndmörske Baadbygningsmaade saavel som Seilads og Fiskemaade derkan fölges; ligeledes 3) at besörge Havnenes Opmaaling og dertil duelige Folk at bekomme, saavel som 4) at foranstalte Græsmarkernes Rögt, for at see hvorvidt man i det mindste kunde bringe en Præliminair-Anordning derom i Stand, og det saa meget hellere, som man har Renterne af de 4100 Rd. (som det almindelige Handels-Compagnie for Islands mislige Providering i Aaret 1768 har maattet betale) herpaa til Opmuntring at anvende (Forestill. 22. Septbr. 1773). — Vestind. Guin. Rente- og General-Toldkammers „Islandske, Finmarkske &c. Forestill. og Resolutioner, fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 16. — Resolutionen er trykt i Isl. Maanedstidender 3. Aarg. (1776), S. 115—116, jevnf. S. 180. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xv—xvi.

1774. 21. Marts.

Vi have med megen Velbehag ladet Os foredrage denne Relation i Henseende til Commissariernes Forretning udi Island, og ville herved authorisere General-Toldkammeret til at gjöre de Indretninger og Forbedringer, som efter nærmere Undersögelse kunne tjene til at ophjelpe dette Land i alle Henseender. Iligemaade bifalde Vi allern., at Kammeret strax gjör Begyndelse med at faae Medicinalvæsenet bragt i bedre Stand; at overlægge, ihvorvidt den söndmörske Baadebygnings- og Fiske-Maade, saavel som Seilads, i Island kan fölges; at besörge Havnenes Opmaaling og det dertil Henhörende; at foranstalte Græsmarkernes Rögt, og iövrigt foreslaae Alt, som kan tjene til Landvæsenets

1774. Forbedring, saavel som til hele Landets Opkomst. Christiansborgs Slot den 21. Martii 1774.
21. Marts.

26. Marts. **Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Præsternes Offer og Accidentser.** Khavn 26. Marts 1774. — Canc. Brevb. for 1774, Nr. 401, S. 359—360.

P. M. Da nogle Præster paa egne og det övrige Skalholts Stiftes Præsteskabs Vegne udi en hertil for nogen Tid siden indkommen Ansögning have begjert, at det maatte vorde befalet og fastsat, hvad de maatte oppebære af Bönderne, saavel i Offer til Höitiderne, som for andre Extra-Forretninger, og derudi Ungdommens Confirmation med Præparationen dertil indbefattet; saa skulde man i Anledning heraf, og efter General-Kirke-Inspections-Collegii Betænkning, tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsmand tilmeldet, at uagtet det var at önske, at Præsteskabet paa Island kunde paa enslags Maade forhjelpes til taaleligere Vilkaar, ansees det dog for betænkeligt, at regulere noget Vist i en saa betydelig Sag, förend Muelighedén og Maaden nærmere af vedkommende verdslig og geistlige Övrighed der i Landet er bleven undersögt og indberettet; dog at der, i hvor det gaaer, Intet maa fordres for at præparere og confirmere Ungdommen. Cancelliet den 26. Martii 1774.

30. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Anvendelse af Inventariepenge til en Kirkes Bygning.** Christiansborg 30. Marts 1774. — Norske Tegn. XL, 298b—299.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Udi en til Os indkommen Memorial haver Præsten til Holum og annecterede Menigheder udi Rangaavalle Syssel og Skalholts Stift paa Vort Land Island, Hr. Halfdan Gislesen, allerund. andraget, at Kirken ved bemeldte Holum Præstekald ikke alene skal være bleven saa bröstfældig,

at den höilig trænger til en hastig Reparation, men skal endog tillige være saa liden, at den ikke nær kan indrömme Menigheden, siden Annex-Kirken Midbæle blev afskaffet, og dens Menighed befalet at söge Hovedkirken; og som han ikke selv har Formue nok til paa egen Bekostning igjen at opbygge ermeldte Holum Kirke, som desuden allerede skal være ham næsten 20 Rd. skyldig for dens Vedligeholdelse, samt nödvendige Ornamenters og Instrumenters Anskaffelse; saa haver han derhos allerund. begjert, at det maatte tillades ham til Kirkens Opbyggelse af ny at bruge de i hans Forvaring værende Penge, som efter Beretning skal være 54 Rd., og som er Belöbet af de efter Vores under den 30. Maji 1766 til daværende Stiftbefalingsmand over Island ergangne Befaling bortsolgte Inventarii-Qvilder, enten ganske eller endeel deraf. — Thi give Vi dig herved tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter din saavel som Os elskelig Biskop Hr. Finnur Joensens derover givne Erklæring, hvorom Vi have ladet indhente Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Betænkning, allern. have bevilget, at Supplicanten maa forundes en Summa af bemeldte Penge fra 12 til 20 Rd., ligesom Fornödenhed fordrer, hvorimod han skal være forbunden, med Tilstöd af egne Midler, at opbygge Kirken forsvarligen, hvorom, naar det er skeet, Relation til bemte Vores General-Kirke-Inspections-Collegium af dig og vedkommende Biskop skal udgives. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 30. Martii Anno 1774.

1774. 30. Marts.

Kongelig Resolution ang. Besigtigelse af det kongelige Jordegods i Skaptafells Syssel. Christiansborg 5. April 1774[1]. — I Toldkammerets Fo-

5. April.

[1]) kgl. Resol. 28. April 1777.

1774. restilling 26. Marts bemærkes, at Thykkebæ Klosters Gods i
5. April. Aaret 1755 blev forpagtet til Sysselmand Thorstein Magnusson paa det islandske Interessentskabs Vegne for 94 Rd., istedenfor den ældre sædvanlige Afgift 160 Rd., hvorved da tillige blev bestemt, at Bönderne skulde nyde forholdsmæssigt Afslag i deres Afgifter, og til den Ende en Besigtelse over Godset foregaae. Men denne Besigtelse blev ikke iværksat, paa Grund af Kötlugjá's Udbrud, förend 1756 og 58, og fandtes da utilforladelig, og da Forpagteren forestillede det Tab, han havde lidt, blev ved kgl. Resol. 9. Mai 1757 det Halve af Afgiften af alle Kongens Jorder i Skaptafells Syssel eftergivet i 2 Aar. — Bönderne havde fra 1755 nydt forholdsmæssigt Afslag i deres Afgifter. Da man nu önskede Afgifterne forhöiede, beordrede Rentek. 6. Mai 1769 en ny Besigtelse ved Landfogden, hvilken denne nedsendte 11. Novbr. s. A., idet han erklærede, at have bygget sin Vurdering paa Landets to Hoved-Næringsveie, Höbjergning og Fiskerie, „saaledes, at Afgiften paa de Jorder, der savne Fiskeriet, er ansat fra 8, 10 til 15 Alen, men paa de, som tillige have Fiskerie, höist til 20 Al. af hver Malkeqvilde, som en Gaard med Hö eller Græsgang kan forsörge". — Resultatet af Besigtelsen var:

1) for Thykkebæ Kloster:

a) gammel Afgift: Landsk. 66 Hdr. 114 Al. Qvild. 188⅓.
b) 1769 Afgift . . . — 40 — 89 — — 110.
deraf 22½ Qvilde godtgjort den kongel. Kasse, 12⅖ omkomne hos de forarmede Bönder, 2⅙ hos Forpagteren.
c) den af Landfogden foreslaaede Afgift:
Landsk. 81 Hdr. 70 Al. Qv. 110.
Hvorefter Indtægten af Godset vilde istedenfor 80 Rd. blive 200 Rd.

2) for Kirkebæ Kloster:

a) gammel Afgift: Landsk. 45 Hdr. 114 Al. Qv. 141
b) 1769 Afgift . . . — 34 — 99½ — — 78⅓
32½ Qvilde ere betalte den nærværende Forpagter; 1⅙ indestaae hos ham selv; altsaa höre til Godset 112 Qvilder.
c) den nu proponerede Afgift: Landsk. 58 Hdr. Qv. 78½ hvorved Kongens Indkomst, istedenfor 80 Rd., vilde blive 136 Rd.

3) for Flögu Jorder:

a) gammel Afgift: Landsk. 13 Hdr. 30 Al. Qv. 30½
b) 1769 Afgift . . . — 4 — 95 — — 10

1774.
5. April.

2½ Qvilde tilhörte Forpagteren, 23 vare forkomne.
c) den nu foreslaaede Afgift: 10 Hdr. Qv. 7½.
hvorved Kongens Indkomst, istedenfor 20 Rd. 48 Sk., vilde blive 28 Rd. 48 Sk.

Landfogden erklærede, at Jorderne vare i en bedre Stand end 1735–36. Men da det Norske Kammer under 11. April 1772 ansatte Jorderne til Forpagtning efter denne Besigtigelse, indkom en almindelig Besværing fra Leilændingerne, der nu forlangte en ny Besigtigelse, nævnlig udført af Laugmand Björn Marcusson, hvori Stiftamtmanden og Amtmanden ogsaa gav Bönderne Medhold. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „islandske, finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 17.

Efter de heri anförte Omstændigheder ville Vi allern. 1) at Laugmanden i sönder og öster Laugdömmet, Björn Marcussen, med tiltagne 6 Mænd, hvilke tages af eedsvorne Laugretsmænd paa Stedet, om disse haves, og hvis ikke, da tages i Eed til denne Forretning, foretager en Besigtelses-Forretning over Tychebæ og Kirchebæ Klosters, samt Flöye (rett. Flögu) Jorders Godser, ved hvilken Besigtelse bemeldte Godser og Jorder blive at taxere og ansætte til den höieste billige Afgift, som Bönderne efterdags skulle være pligtige at svare, samt derefter at fastsætte, hvad Godsernes Forpagtere igjen bör svare til Vores Casse, hvilket ei maa være under, men vel saa meget over, hvad nu svares, som Billighed kan medföre. Og som den af Landfogden Schule Magnussen over dette Gods in Anno 1769 forfattede Jordebog, og den Beregningsmaade, hvorpaa samme er bygget, bliver at lægge til Grund ved denne Besigtelse, for derefter at kunne rigtig bestemme, hvorvidt hver Gaard er i den Tilstand eller ikke, som samme tilholder, saa haver Landfogden, der har forrettet den forrige Besigtelse, at tiltræde og besörge, tillige med Laugmanden, nærværende Besigtelses-Forretning, og det især paa den Maade, at han tillige er Proponent ved denne Forretning, som den, der bedst

1774. 5. April. kjender, og kan gjöre Rede for de Grunde, paa hvilke han har bygget hans forrige Forretning. Sysselmanden paa Stedet skal ogsaa, for efter sit Embedes Pligt at gaae Laugmanden og Landfogden tilhaande med al mulig Oplysning, ei alene bivaane Forretningen i egen Person, dog uden Votum, og underskrive samme, men og anvise og udmelde de bekvemmeste Mænd i hver Thinglaug, der skulle bruges som Syns- og Taxationsmænd, hvilke bör be-edige forud al den Forklaring og Udsagn paa de dem af Laugmanden og Landfogden under Forretningen forelæggende Spörgsmaale, angaaende hvad Antal af Creature Jorderne kunde föde, samt al deres övrige Beskaffenhed, i det Tilfælde, naar Syn eller Granskning ei findes fornöden at tages derpaa; men derimod först bag efter, naar saadan Syn og Granskning tages. Naar dette er saaledes skeet, ligner og ansætter Laugmanden og Landfogden Afgiften paa Gaardene, saaledes som de kunne eragte at være paa den ene Side billigt og taaleligt for Bönderne, og paa den anden Side passende med Vores Interesse, og skulde de da blive af saa ulige Tanker om nogen Gaards Ansætning, at de ei kunne forenes derom, anföres saadan deres Dissensus med sine Grunde, dog ikkun kort og præcise, i Forretningen, hvorover da vedkommende Amtmand postviis meddeler sin Betænkning, Alt til Kammerets nærmere Overveielse, som siden efter Omstændighederne skal udvirke Vores allern. Resolution; ligesom og den Deel af Godset, som mulig ei kunde ved denne Besigtelse blive ansat til den fulde gamle Afgift, bliver siden hvert 5. Aar at besigte af Sysselmanden og tiltagne Mænd, indtil den höieste Afgift, som haver været, kunde erholdes. — For denne sin Forretning nyder Laugmand Marcussen af hver Klosterholder 4 Rd., af Forpagteren af Flöye Jorder 2 Rd., og af de Bönder, som have begjært Besigtelsen, hver Skattebonde 3 Mk., og af hver anden Bonde, som ikke svarer Skat, 24 Sk. Courant, men Besigtelses- og

Taxationsmændene nyde ingen Betaling, da de skulle tages inden hvert Thinglaug, og ved sammes Slutning be-edige hvad de bör; og dernæst ville Vi: 2) at Kammeret allern. skal være authoriseret at instruere vedkommende Amtmand om de ifölge denne allern. Befaling videre behövende Forholdsregler og Foranstaltninger, som ved Besigtelses-Forretningen, og til sammes bedst muelige Drift videre maatte agtes nödvendige at besörge iværksatte. — Det i Anledning af förste Post Os forelagde Reskript til Laugmand Björn Marcussen og Landfoged Schule Magnussen fölger herved med Vores allern. Underskrift igjen tilbage. Christiansborgs Slot den 5. April 1774[1]. 1774. 5. April.

Convention mellem Handels-Compagniets Interessenter. Khavn 8 April 1774. — Original-Aftryk 44 Sider i 4to, Khavn 1774 hos J. R. Thiele; Rubr. hos Schou V, 425. — **Uddrag.** 8. April.

Convention imellem Interessenterne udi det kongl. octroyerede almindelige Handels- samt Islandske og Finmarkske Compagnie, forfattet efter Beslutning i Generalforsamlingen den 21. Martii 1774, og af samtlige Interessentere eenstemmig samtykt i Generalforsamlingen den 8. April næstefter.

Efterat det almindelige Handels-Compagnie ved kongelig allern. Octroy af 15. Augusti 1763 var bleven overladt den islandske og finmarkske Handel, samt Grönlands Beseigling tillige dermed blev forbunden; og denne Handel saaledes tilfælles i fulde ti Aar med maadelig Lykke for Interessenterne er bleven dreven og fortsat: saa have endelig velbemeldte Interessentere i Generalforsamlingen den 21. Martii sidstleden paalagt os Underskrevne at forfatte en ordentlig samlet Con-

[1]) Denne Resolution er meddeelt Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ved Toldkammerets Skrivelser 16. April 1774 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 680—681).

1774. vention, Reglement og Forening, der saavel for nuværende, som efterkommende Interessentere uden Forskjel, indtil, ifölge af efterstaaende 37. Post, i Generalforsamlingerne, efter de fleste Stemmer, ordentlige Forandringer skeer, skal være og blive os samtlige Interessentere en ubrydelig og uforanderlig Regel og Rettesnor:
8. April.

1) Da man efter nöiest muelige Undersögning har befunden, at den til den almindelige Handel, ifölge udstædte Aetie-Breve af 11. Junii 1764, indskudte Capital 300,000 Rd. er formindsket til den Summa Rd. 26,770.

Og den efter samme Actie-Breves Formæld i bemeldte og næstfölgende Aar, til den islandske og finmarkske Handel indskudte Capital 300,000 Rd. ligesaa er forringet til en Summa af . . . . Rd. 259,490.

Tilsammen Rd. 286,260.

Saa at der, efter en denne Convention vedföiet Calcule, forfattet saaledes, som om Compagniets Effecter strax skulde realiseres, ikke kan bestemmes mere til Fonds med nogen Vished end . . . . Rd. 286,000

eller pr. Aetie . . . . Rd. 286, hvilken Evaluation skal lægges til Grund som Compagniets Capital, ved Bögernes Indretning herefter. Men da denne Capital langt fra ikke er tilstrækkelig til at grunde den islandske, finmarkske og grönlandske Handels Fortsættelse paa; saa bliver det af samtlige Compagniets Interessentere vedtaget, at der herefter ikke skal drives nogen anden Handel end den forommeldte paa Island, Finmarken og Grönland, saa at, hvis af det almindelige Handels-Compagniets udestaaende Fonds indkommer, bruges alene til derpaa hæftende Gjælds Afbetaling og til Vedligeholdelse af den grönlandske Handel, men som meldt til ingen anden Handel. — 2) Compagniets Plads, med derpaa værende Bygnin-

ger og Indretninger, holdes paa det bedste og derhos menageerligste vedlige, mens videre end allerede skeet er, bygges ikke, den behövende Smede, som til Skibsbygmester Erich Eschildsen tilligemed Skibsbyggerverfet ved Contract i Forpagtning er overladt, undtagen. Skibsbyggerverfet bliver efter bemeldte Contracts Udlöb igjen stillet til ny Forpagtning. — 3) De 6 Skibe, som Compagniet endnu eier, og nödvendig behöver til den grönlandske Handel, forblive derved og conserveres dertil paa det bedste og menageerligste; dog maa ingen Hovedreparation ved noget Skibs Corpus, som vil koste over 200 Rd., foretages, för end saadant först i en Generalforsamling er foredraget, og Overslag derover er fremlagt. — 4) Handelen paa Island, Finmarken og Grönland drives af alle Kræfter, saavidt mueligt være kan, til Interessentskabets Fordeel og Nytte, hvortil man maa forvente allern. Godtgjörelse og Understöttelse af Hans kongelige Majestæt, i Betragtning af det Indgreb, som er tilföiet Compagniet i dets Handel af fremmede Nationers Fiskere, i Anledning af den Forandring, som er gjort i Octroyens 13. og 14. Artikel, saavel som og i Betragtning af de store Fataliteter, Compagniet haver haft, formedelst Faarenes Död i Island og Fiskeriernes Mislingelse i Finmarken, paa Grund af det Löfte som Hans kgl. Majestæt allern. har behaget at give Interessenterne ved Octroyen, og i Anledning af Interessenternes derom indgivne allerund. Ansögning. Imidlertid vil det dog paaligge Directeurerne, saavidt det staaer til dem eller dependerer af deres Foranstaltninger, at lægge alle muelige Hindringer i Veien for den overhaandtagende Snig-Handel af fremmede Nationers Fiskere med Indbyggerne, saavel i Island og Finmarken som Grönland. — 5) Compagniets Direction skal herefter bestaae af 5 Directeurer, som nyde hver aarlig et Honorarium af 200 Rd., og derforuden 10 pCt. af den Avance som Handelen og Besparelsen af Assurance-Præmierne maatte kaste af

1774. 8. April.

1774. 8. April. sig, ifölge den aarlig af Bögerne over Compagniets Tilstand forfattende Balance. Men skulde disse 10 pCt. overstige 1500 Rd., som blev for hver Directeur, ovenmeldte bestemte Honorarium af 200 Rd. iberegnet, ialt 500 Rd. aarlig, nyder de dog ikke mere enhver for sig end som meldt ialt fem Hundrede Rigsdaler aarligen. Af disse 5 Directeurer bliver fire af Kjöbmands-Standen og een Lovkyndig. — 6) Saasnart denne Convention er antaget, bestemme Interessenterne en Generalforsamling 14 Dage derefter, for at vælge Directeurer, hvilke alle vedblive Directionen udi 3 Aar, med mindre en af dem ved Döden maatte afgaae, da en anden i hans Sted i næstfölgende Generalforsamling igjen udmeldes og vælges. Efter bemeldte 3 Aars Forlöb udgaaer een af Kjöbmands-Standen og den lovkyndige Directeur; den af Kjöbmands Standen ved Lodkastning. Derefter afgaaer aarlig een af Kjöbmands-Standen, ligeledes ved Lodkastning, saalænge to af de förste Gang Valgte ere tilbage, siden afgaae de efter Anciennité og den Lovkyndige alletider hvert tredie Aar. I de Afgaaendes Sted gjör Directionen Proposition til et nyt Valg, til hvilken Ende den forud opsætter en Liste paa alle de Interessentere af Jurister og Kjöbmænd, som ere skikkede til at komme paa Directeur-Valg, hvilken Liste Directionen lader omsende ved Compagniets Bud til Interessenterne, paa det at de, som ikke vil være valgte, kan erklære sig. Directionen proponerer derefter 7 af Kjöbmands-Standen og 3 Lovkyndige (om saa mange ere), hvor af Interessenterne ved trykte Voterings-Billetter vælge i de Udgaaendes Steder. De afgaaende Directeurer maa tilligemed Andre komme paa Valget om de ville; mens Ingen maa komme paa Valg til Directeur, uden at han idetmindste eier 4 Actier i Compagniet. Dog kommer denne Omstændighed ved förste Valg af Directeurer ikke i Betragtning, efterdi enhver Interessent her i Staden boende, Lovkyndig eller Kjöbmand, er berettiget til at komme paa Valget.

Men for at forekomme Mislighed og ufornöden Vidtlöftighed ved berörte förste Valg, forfattes og fremlægges i forestaaende Generalforsamling den 8. hujus en Liste over bemeldte Interessentere, hvorpaa enhver Nærværende behagentlig kan give deres Mening tilkjende, paa det at, forinden de 14 Dages Forlöb, ordentlige Voterings-Lister over de Interessentere, som ei have frasagt sig Valget, kan blive trykte. Imidlertid formodes dog, at ingen Interessent uden god Aarsag vil undskylde sig for Directions Betjening. Ingen uden den, som er Participant og derfore i Compagniets Böger antegnet, kan möde i Generalforsamlingerne. Ei heller maa nogen her i Staden boende Participant lade möde for sig, med mindre han beviisliggjör sit lovlige Forfald, og da til en anden Participant giver sin Fuldmagt. Saaledes kan Damer og Umyndige, som ikke vel selv i Generalforsamlingerne kan assistere, ligeledes befuldmægtige en anden Participant for sig at votere, dog paatager Ingen sig at votere for flere end tvende Participantere; de övrige uden for denne Orden erhvervede Vota bör ikke fremkomme, mindre ansees eller protocolleres, da ingen Participant hverken for sig selv eller andre, i hvad Begivenhed det end maatte være, ved Generalforsamlingerne kan have flere end 3 Stemmer. Stiftelser kan lade deres Forstandere möde, og votere efter deres Andeel i Compagniet og den herunder anförte Orden. Saa er ogsaa for god Ordens Skyld vedtaget, at Interessenterne, naar de möde i Generalforsamlingerne, maa ved Ankomsten, i Overværelse af een af Directeurerne, levere til Bogholderen, eller i hans Forfald til Underbogholderen, deres Convocations-Billet, med Paategning hvor mange Actier de have for sig selv og for Andre, hvis skriftlige Fuldmagter tillige maa forevises, hvorefter dem behörige Voterings-Billetter leveres. En Interessent, som eier 1 eller 2 Actier, haver een Stemme, fra 3 til 5 Actier tvende Stemmer, fra 6 Actier og derover 3 Stemmer, og i hvor mange Actier end nogen Inter-

1774.
8. April.

1774. 8. April. essent maatte have, enten for sig selv eller andre tillige, tillades ham dog ikke at have flere, i hvad Begivenhed det end maatte være, end tre Stemmer. — Directeurerne have i Generalforsamlingerne over deres egne Proponenda ingen Vota. — 7) Til Compagniets förende Böger og Regnskaber at revidere, bliver ogsaa i Generalforsamlingen efter Directions - Valget, uden noget Forslag dertil af Directeurerne at gjöres, ved et frit Valg (hvorved de valgte Directeurer dog ikke have at stemme) efter fleste Stemmer 3 af Interessenterne udnævnte, som kunne eragtes bekvemme til paa det nöieste at gjennemgaae Directionens aflæggende Regnskaber, samt pröve og bedömme, og efter Omstændighederne udsætte Directionens foretagne Handlinger til nærmere Erklæring og Generalforsamlingernes paafölgende Decision: til hvilken Ende dennem ei alene alle Böger, Compagniets Affaires vedkommende, bör overleveres, men Bogholderen og övrige Compagniets Betjente skal endog være forbundne til, i omspörgende og andre Tilfælde, at vise dem al muelig Assistance, og ellers give dem de fornödne og mest tydelige Oplysninger. Af disse Revisores afgaaer efter förste Aars Forlöb een, og det paafölgende Aar atter een af de förste Gang Valgte ved Lodkastning, og siden hvert Aar een, efter Anciennité i Embede, da en anden i den Afgaaendes Sted ved fleste Stemmer af Interessenterne udvælges, og dependerer det aldeles af samme, at votere paa den Afgaaende igjen. For deres Umage og Tidsspilde nyde hver for sig aarlig et Honorarium af 100 Rd. — 8) Samme Directeurer, saavel som Revisores, skulle pligtige være paa Ære, Tro og gode Love, med al muelig Flid og Nidkjærhed at forestaae Directionen og besörge Revisionen, samt altid paa det flittigste, ombyggeligste, retsindigste og bedste, som de det vide og forstaae, iværksætte samt paasee Compagniets Handels og Bedstes Befordring, uden Hensigt til egen eller andres private Interesse, men ene og alene

lade Compagniets Fordeel og Nytte være Maalet og Gjenstanden for deres Handlinger og Bestræbelser, saavel ved Directionen som Revisionen, altifölge Octroyerne og denne Convention, samt Generalforsamlingernes Beslutninger; hvorimod de, naar de Alt dette iagttager, ikke en particulair bör belastes med Noget, som vedkommer det hele Compagnie, langt mindre paakastes Ansvar om deres Foretagender ikke lykkes, saalænge de, som meldt, ikke strider imod de kongelige allern. meddeelte Octroyer, Conventionen og Beslutningerne. Handle de her imod, blive de Compagniet med deres private Formue for al Skade efter lovlig Omgang ansvarlige. Directeurerne samles paa vedtagne Steder tvende Gange om Ugen, eller saa ofte Compagniets Forretninger det udfordrer, paa det at alt Forefaldende kan foranstaltes og iværksættes saa betimelig, som Nödvendigheden det udkræver. Og bliver i Directions-Samlingerne, som i det mindste maa bestaae af 3 Membra, ved forefaldende ulige Meninger, Beslutningen tagen efter fleste Stemmer, dog at hver Directeur i saadanne deres Samlinger ikke haver mere end een Stemme, i hvor mange Actier han end maatte eie. Men den eller de overstemte Directeurs kan uformeent i Directionens Resolutions-Protocol skriftligen nedlægge deres Mening i omtvistende Sager. Directionen maa lade holde den ovenmeldte Protocol, som behörig maa være gjennemdraget, pagineret og af Revisores forseglet, og derudi strax lade indföre alle dens tagende Beslutninger i Compagniets Anliggende, som af Directeurerne maa underskrives; Iligemaade skal i bemeldte Protocol in extenso indföres alle deres til General-Forsamlingerne gjörende Propositioner. Saa bör de ogsaa lade holde rigtige Copieböger til deres Ordres og Foranstaltninger, samt den ganske Correspondence, og maa ingen Directeur sig Noget paa egen Haand alene foretage, som de övrige ere ubekjendte om, eller i Forsamlingerne ikke er bleven ventileret og besluttet, mindre maa Nogen af dem holde for sig selv

1774. 8. April.

1774. noget Brev, Memorial, Forslag eller Efterretning, som
8. April. Compagniet i Almindelighed vedkommer, men alt saadant, af hvad Natur og Beskaffenhed det end er, skal indleveres i Forsamlingerne og bevares i Compagniets Contoir. — 9) Ingen Participant skal formenes den Kundskab, som han om sine Actiers virkelige Værdie af Compagniets Böger maatte forlange, naar han sig derom til Directionen melder, som strax skal lade ham meddele saadan Efterretning. — 10) Alle de til Island, Finmarken og Grönlands Beseigling behövende Skibe, saavidt Compagniets egne til den sidste ei kunde tilrække, befragtes ligesom hidindtil paa en dertil hvert Aar i Januarii Maaned holdende Licitation, men hvad Skibe, som saaledes ikke kan erholdes, befragter Directionen derefter underhaanden paa det menageerligste og bedste. — 11) Alle Vare, som behöves til Udredningerne for Island, Finmarken og Grönlands Beseigling, besörges ligeledes ved offentlig Licitation, undtagen saadanne, som Compagniet efter indgangne Contracter er forpligtet at modtage hos visse Leverandeurs, og de Sorter der ere saaledes beskafne, at de maa kjöbes af Vedkommende underhaanden, eller og at Priserne ved Licitationerne maatte falde saa höie, at de ikke for Compagniets Regning bör tilslaaes eller antages. I hvilket Fald Directionen efter Omstændighederne enten selv i Compagniets Navn og for dets Regning forskrive samme fra behörige Steder, eller og paa bedste og billigste Maader underhaanden see dem anskaffede. Men skulde Directionen findes herimod at handle, ved at præferere nogen eller nogle af dens Medlemmer til Leverance af private Hensigter til Compagniets Skade: da bör samtlige Directeurer betale i Mulkt til Compagniets Fattiges Cassa 10 pro Cento af Varenes Beløb. Ved offentlige Licitationer derimod kan saavel Directeurer som alle andre Lysthavende antage Leverancer som mindst bydende, naar Directionen ellers finder det convenable for Compagniet at approbere Budet. — 12) Expeditio-

nerne til Grönland bör skee i Martii og April Maaneder, naar Vinteren det ikke forhindrer. Ligeledes til Island og Finmarken fra Udgang April, og derefter, saaledes som Havnenes Beskaffenhed det udfordrer, for næst Guds Hjælp at komme til og fra Landene i rette Tid. — 13) Med Retour-Varene fra Landene ordinerer Directeurerne Skibene at hengaae hvor de det for Debiten og de höieste Priser for bedst befinde, hvilket man maa overlade til deres Godtbefindende, efter forefaldende Conjuncturer, som redelige og for Compagniets Bedste vigilerende Mænd. Men der maa om ingen Vare sluttes nogen Contract saaledes, at Compagniet derved bliver betaget Ret til at sælge til Andre paa samme Sted eller andre Steder, ei heller maa directe fra Island, Finmarken eller Grönland, afgaae noget Skib med Fisk til Elven, efterdi Kjöbenhavn alene bör være en Stapel af bemeldte Landes Producter, især af Islands Törfisk, hvorfra omliggende Steder og Lande kan forsynes: en Herlighed, som nöie bör holdes over. — 14) Til at sætte Taxt paa de Vare, som hid til Staden ankommer, og hvorefter de af Skibene eller Pakhusene skulle udsælges, udnævner Generalforsamlingen hvert Aar fire Interessentere af Kjöbmandsstanden, som, naar Skibene hjemkomme og de fornödne Efterretninger fra Landene indlöbe, tilligemed Directeurerne sætter samme; hvorved Directionen dog bör agte paa, naar Taxten, som meldt, er sat, at intet Forkjöb af en eller anden enkelt Artikel, især af Tran, enten af Directeurer eller andre enkelte Handlende, i hele Partier skeer, da der vel kan findes de, som, underrettede om Hval- og Robbe-Fangstens Udfald, samt andre indlöbende Omstændigheder, derpaa maatte finde Speculation, hvilken Forandring af Conjuncturerne Compagniet enten selv kunde nytte, ved derefter at forhöie Taxten, eller og lade saadan Fordeel blive almindeligere iblandt Stadens Handlende, som til anden Tid skal gjengjelde Compag-

1774.
8. April.

1774. niet saadant. Skind-Vare, Barder, Duun med videre,
8. April. hvorpaa ingen Taxt kan sættes, sælges ved offentlig Auction, ligesaavel som Uldengodset. Paa samme Maade forholdes og med smaahuggen Kjöd, ifald, som Gud forbyde, Qvæg-Sygdommen her i Landet igjen skulde indfalde. Maatte noget betydeligt Partie af Fiske &c. blive tilovers, som ikke fandtes paa anden Maade til Fordeel at kunne employeres, berammes det, hvert Aars Martii eller April Maaned, til Auction, ligesom og den overblevne Tran, naar den er over 300 Tönder, hvert Aars Julii eller Augusti Maaned. — 15) Compagniet staaer selv Risico over Söen for alle de det tilhörende Vare og Skibe, saa at derpaa ikke behöves af Directionen at besörges Assurance. med mindre saadanne Omstændigheder maatte indtræffe, at Directionen fandt for nödig, at lade et eller andet Skib eller Ladning forsikkre, da det staaer den frit fore saadant at besörge; dog maa den tillige i Protocollen anföre Aarsagerne, hvorfore saadanne Assurancer skeer. Over Præmierne, som bespares ved Handelen til og fra Grönland, samt ved Compagniets Skibe, holdes ligeledes, som hidindtil skeet er, ved den islandske og finmarkske Handel, en aparte Regning i Hovedbogen. — 16) Til at före Compagniets Böger, holde Cassen og forestaae Correspondencen i Almindelighed, og ellers forrette hvad i Compagniets Anliggende forefalder og af Directionen vorder befalet, samt holde Compagniets Archiv i Orden: er Bogholder Johann Sünkenberg antagen, som i Henseende til hans bekjendte Duelighed og hidtil viiste Flittighed derfore nyder i aarlig Lön 1300 Rdlr., samt til Ildebrand og Lys 150 Rdlr. Derforuden lönner Compagniet, hannem til Assistence, Under-Bogholderen C. Ranthrum, som nyder aarlig 250 Rdlr., samt fri Huus, og aparte for Revisionen af de grönlandske Regnskaber 100 Rdlr.; dog ere disse Lönninger uden Fölge for Eftermændene i Embederne. De övrige ved Compagniets Contoir behövende Betjente besörger Bogholderen paa egen Bekostning og

Ansvar, saa stiller han ogsaa Compagniet 4000 Rdlr. Caution for sin Tjeneste. Leien af Contoiret betales derimod af Compagniet. — 17) Til at besörge Modtagelsen og Forhandlingen af de fra Island og Finmarken hjemkommende Vare, og indkræve Betalningen derfore, hvilken, ligesom den indkommer, igjen maa leveres til Bogholderen som Compagniets Casserer imod Qvittering: er til Pakhus-Skriver David Wulff antagen, der tillige besörger de gamle Foustager indkjöbt, og ellers for Alt god Rede og Rigtighed aflægger. Han sælger, som hidindtil, Compagniets under hans Bevaring og Ansvar beroende Vare, ei anderledes end imod contant Betaling, eller og tager Sikkerhed for hvad han ellers udleverer, og stiller, da han er en bekjendt og tilforladelig Mand, Compagniet for sin Tjeneste ikkuns 2000 Rdlr. Caution; hvorimod han nyder aarlig Lön 500 Rdlr. samt frie Værelser i Compagniets til Leie havende Huus, saa og aarlig til Brænde, Lys, Skriver-Materialier samt Koste og Skuffe, en af Directionen fastsættende Summa. Berörte Pakhus-Skriver holder paa sin egen Bekostning og Ansvar een tilforladelig Fuldmægtig, som kan assistere ham naar og hvor udfordres. Men ved Skibenes Hjemkomst faaer han en af de Farende til Hjælp, hvilken betales af Compagniets Casse i Douceur 50 Rdlr. — 18) Til at besörge Udredningerne til Finmarken, og de Havne i Island hvor Kjöbmænd overligge, er antagen Pakhus-Skriver Peder Sörensen, som tillige imodtager alle de Kornvare, som til begge Handlinger behöves, staaer for Formalingen og Pakningen, imodtager PakTræet dertil, og gjör for Alt vedbörlig Rigtighed. Skulde det derfore befindes, at han imodtog saadanne Vare, enten af Leverandeurs eller Andre, der ikke vare saa gode, eller af den Beskaffenhed, som de burde være, og ikke strax for Directionen melder saadant: saa skal han ikke alene staae Compagniet til Ansvar for al heraf flydende Skade, men endog være anden Straf og Tiltale efter Omstændighederne underkastet, dog undtages

1774. 8. April.

1774. 8. April. herfra det, som af lovlig dertil udmeldte Besigtelses-Mænd er undersögt og antaget. Denne Pakhus-Skriver nyder aarlig Lön 500 Rdlr., samt frie Værelser i Compagniets til Leie havende Huus, saa og aarlig til Ildebrand, Lys, Skrive-Materialier samt Koste og Skuffe et af Directionen nærmere bestemmende Equivalent. Han holder, ligesom den forrige, paa egen Bekostning og Ansvar en Fuldmægtig, og faaer en af de Farende ved Skibenes Hjemkomst til Hjælp, som nyder i Douceur derfore 50 Rdlr. For hans Tjeneste stiller han til Compagniet Caution for 1500 Rdlr. — 19) Til at besörge den grönlandske Udredning, samt imodtage de fra Grönland hjemkommende Vare, lade Spækket brænde og Barderne reengjöre, Trannen sælge, og derfore ind kræve Betaling, hvilken, ligesom den indkommer, til Compagniets Casserer imod Qvittering leveres: er antagen Kjöbmanden de Swanenhjelm, som dette Aar fra Grönland hid til Staden forventes. Det paaligger denne Pakhus-Skriver desuden, at have god og tilbörlig Opsyn med Pladsen, Pakhuset og Skibene, samt med Bödkeriet og de til Handelen og Trannet behövende Foustagiers Forfærdigelse. Han nyder aarlig Gage 400 Rdlr., saa og for Ildebrand, Lys, Skriver-Materialier med videre, en af Directionen fastsættende Summa. Han stiller Caution for 1500 Rdlr. Disse trende Pakhusskrivere og Betjente maa, ligesaa lidet som andre Compagniets Betjente, indlade sig hverken directe eller indirecte i nogen Slags particulair Handel med de farende Skibsfolk, Kjöbmænd samt andre Betjente, ei heller med islandske Studentere eller Passagiers &c. Saa maa de og ingenlunde handle med Vare, som sendes til eller komme fra Island, Finmarken og Grönland, under deres Tjenesters Fortabelse. — 20) Compagniets Pakhuse og Plads, for saavidt samme ikke til Tömmermester Eschildsen ved Contract er overladt, saavel som de Pakhuse og Lofter, som til Brug for Compagniet hos Particulaire her i Staden uomgjængelig bör leies: maa ingenlunde

nyttes eller bruges til andet end Compagniets egne Vares Bevaring; fölgelig skal det hermed alvorlig være forbuden, at Ingen, hverken Directeur, Participant, Betjent eller hvem det endog maatte være, maa lade oplægge Noget paa Pladsen, Pakhusene eller Lofterne, uden deraf at svare Leie, som dog i Forveien med samtlig Directionen bör være accorderet. — 21) Til at sortere de fra Island hjemkommende Fisk i förste Sort eller Hamborger-Gading, og anden Sort eller Dantziger-Gading, er Agent Agerskov antagen, som derfor nyder aarlig Lön 800 Rdlr. Hvorimod han bör pligtig at være, hvert Aar ved Skibenes Hjemkomst at undervise tvende Personer, som Directionen dertil udseer, i Fiske-Vragningen, saaledes at de derudi kan faae fuldkommen Indsigt, og i sin Tid blive habile til at forestaae Fiske-Vragningen her i Staden, eller hvor det for Fremtiden maatte behöves. Men naar bemeldte Agent Agerskov afgaaer, nyder den eller de, som siden dertil antages, en efter Omstændighederne da fastsættende mindre Lön. — 22) Til at revidere de islandske og finmarkske Regnskaber er Brygger Sr. Jens Juulbye antagen, som derfor nyder aarlig Lön 300 Rdlr. Han giver sin Forpligt paa Ære, Troe og gode Love, at forrette Revisionen tilbörligen og uden Ophold De af ham derover gjörende Antegnelser, med Vedkommendes Erklæringer, gjennemgaaer Directionen, og det snarest mueligt deri deciderer, hvorom Vedkommende i Tide bör underrettes, paa det at de kan vide om Noget for dennem bliver til Ansvar eller ikke. Ligeledes forholdes med de grönlandske Regnskaber, som ogsaa af Directionen paa det hastigste muligt decideres og afgjöres. — 23) Compagniets Bud og Fyrböder, som stedse maa være ved Contoiret og forrette hvad ham af Directionen og Bogholderen befales, nyder derfore aarlig Lön 150 Rdlr. — 24) Da nödvendig behöves endeel Bödker-Arbeide til de islandske, finmarkske og grönlandske Udredninger samt Tranbrænderiet, som ved dertil imod Uge- eller Dage-

1774.
8. April.

1774. 8. April. Lön antagende Bödkersvende ved Pladsen forfærdiges for Compagniets Regning; saa, paa det at samme forsvarlig og som vedbör kan skee, er en af de forhen farende Bödkere engageret, for dermed at have bedste Tilsyn, imod aarlig Lön 100 Rdlr. — 25) Ved Pladsen holdes een Dag- og een Natte-Vagt; ligeledes Tvende, som have Opsyn ved det islandske og finmarkske Pakhuus, samt Tranbrænderiet, imod ugentlig Lön til hver 1 Rdlr. — 26) Til at være Kjöbmand, og at forestaae den islandske, finmarkske og grönlandske Handel, antages alene de, som ere Landenes Sprog og Handel bekjendte, samt ved Farten eller i Landene have erhvervet sig Kundskab og Habilitè til at forestaae samme. De saaledes antagne Farende og Handelen anbetroede Kjöbmænd stille, hver for sig, Compagniet Sikkerhed for 500 Rdlr. Og da en stor Deel af Compagniets Velfærd beroer paa deres Adfærd og Conduite, saa bör de med saa megen mere Redelighed og Retskaffenhed varetage deres Tjenester, og deraf dependerende Forretninger. Fornemmelig ere de pligtige med al mulig Ombyggelighed at see derhen: at de ikke herfra medtage andre end ret gode og forsvarlige Vare, som efter Octroy, Taxt og Sædvane, samt til de derpaa satte og sættende Priser, upaaklageligen kan sælges. Og om til de efterliggende Kjöbmænd, imod al Forventning, Vare maatte vorde oversendte, som imod Octroyen, Taxt og Sædvane, befandtes uforsvarlige: skal disse overliggende Kjöbmænd være forbundne, med först retourgaaende Skib, Sligt omstændelig og behörig for Directionen at andrage. I vidrig Fald bliver saadanne Vare paa deres eget Ansvar. Fremdeles bör Kjöbmændene i Landene ei modtage til Retour andre end gode og dygtige Vare efter Taxterne og Sædvane, samt i Henseende til Uldengodset rette sig efter de næstafvigte Aar givne Pröver, som af höilovlig Kammer-Collegio i Island ere bekjendtgjorte. I Henseende til Klipfisk, Torsk, Lax, Kjöd, Skind og

andre saltede Vare, da bör de dermed have den nöiagtigste Tilsyn, at disse vorde forsvarligen saltede og behandlede saaledes, at de i det mindste et Aar omkring uskadt kan holde sig. De bör tillige vise al Omhyggelighed for, at Foustagierne ere forsvarligen og Töndegodset vel pakket, samt Klipfiskene vel törrede. Landenes Indbyggere maa de omgaaes redelig, venlig og kjærlig, samt formaae dem til Vindskibelighed og Arbeidsomhed, tillige og forekomme dem, at de ikke imod Octroyerne holde deres bedste Vare tilbage, og overalt, saavidt som mueligt, stræbe for at Compagniets Fordeel, som staaer i saa nöie Forbindelse med Indbyggernes, ikke krænkes. Til Husenes og Inventariernes Conservation i Landene bidrage Kjöbmændene alt muligt, saaledes at de ikke ved Skjödeslöshed forringes eller forkommes. De udborge ei videre end Taxt og Octroy paalægger, og den höieste Nödvendighed, til Indbyggernes Conservation og Handelens Bedste, maatte kunne udfordre. Restancernes Indkrævelse til rette Tider maa de lade dem være meget angelegen. De entholde sig efter deres Pligter, og hindre derhos. saa meget muligt, de Farende og alle Andre fra al forbuden Handel; og for saadant desto bedre at kunne hæmme, tillades, isteden for den ellers sædvanlig hjembragte Huus- eller Vinter-Provision, som herefter skal ophöre, at ved Hjemkomsten maa vorde enhver af de farende islandske Kjöbmænd af Compagniets Pakhuus overladt to hele Tönder Kjöd, imod Betaling af 5 Rdlr. pr. Tönde, eller og 4 halve Tönder Kjöd à 3 Rdlr. pr. halv Tönde, samt een heel eller og to halve Tönder Torsk: Heel-Tönden for $2^1/_2$ Rdlr. og for hver halv Tönde 8 Mark. Saaledes tillades og en Underkjöbmand Halvparten saa meget, paa selvsamme Vilkaar. Hvilket Altsammen, med mere, i den dennem af Directionen meddelende Instrux omstændeligere vorder forklaret og fastsat, til vedbörlig Efterlevelse for dem. Skulde nogen af dem modtvilligen herudinden efterlade eller handle imod sin Pligt, da

1774. 8. April.

1774. 8. April. bliver han ikke alene Compagniet for al deraf flydende Skade ansvarlig, men den maa endogsaa, efter Omstændighederne, vente ganske fra Compagniets Tjeneste at vorde udsat. Compagniets Betjente avancere ellers efter deres Duelighed og gode Opförsel i Compagniets Tjeneste, dog iagttages altid, at en Ældre foretrækkes en Yngre, naar ellers deres Fortjenester ere lige store. — 27) I Island, hvor Efterliggere ere, bör Gjenstanden for deres Bestræbelser egentlig være, at Fiskenes Tilberedelser skeer saavel efter den terraneufske Maade, som ellers i Almindelighed saaledes, at den paa fremmede Steder kan vinde Afgang og Credit. I samme Hensigt bör ogsaa Ravn-Saltningen vedligeholdes og befordres, som en Artikel der kan komme Landet i Almindelighed og Compagniet i Særdeleshed til Nytte. Denne bliver ogsaa en Iagttagelses-Regel ved Fiskerierne i Finmarken, naar den gode Gud deraf forunder sin Velsignelse. Og da de med megen Bekostning gjorte Anstalter, med at sende Baade og Folk fra Sundmör til Island, for ved samme at befordre Fiskerierne, have, desværre, ikke tilveiebragt den dermed attraaede Nytte; saa blive i den Henseende (ifald ikke, uforventet, en heldigere Efterretning desangaaende, end hidtil skeet er, skulde indlöbe) al videre Bygning af Baade for Compagniets Regning indstillet, og Folkene, efter de med dem indgangne Betingelser, afskediget, paa det at de enten kan hjemgaae eller forblive i Landet paa deres egen Haand, ligesom deres egen Lyst og Omstændigheder det kan medföre. Derimod var det at önske, at dette forgjæves gjorte kostbare Forsög, ved smaae Præmier, som til Indbyggerne, især paa Nordlandet af Island, naar Compagniets Forfatning i Fremtiden det vilde tillade, kunde vorde udsatte, for at lokke dem flittigere til at söge Stederne og Vigerne, hvor det som oftest ikke mangler paa Fiske, men paa Hænder og Redskaber til at tage derimod, nogenlunde og med Tiden maatte vorde oprettet. — 28) Da det altid maa være Com-

pagniet höist angelegen: paa alle mulige Maader at befordre Landenes og Indbyggernes Vel i Almindelighed, ligesaavel som dets eget i Særdeleshed, ved at söge Produkterne af Island, Finmarken og Grönland bragt til större Fuldkommenhed, ved deels at formere og deels at forbedre samme; saa er det ogsaa i denne Hensigt at Compagniet udsætter fölgende Præmier: a) For den paa Island farende Kjöbmand 150 Rdlr.; b) For den i Island overliggende Kjöbmand ligesaa 150 Rdlr.; c) For den i Finmarken overliggende Kjöbmand 100 Rdlr.; d) For den i Grönland overliggende Kjöbmand 100 Rdlr.; som til dette Öiemærkes Opnaaelse i Særdeleshed udmærker sig, og som saaledes beviisliggjör, hver i sit District udi Landene hvor de opholde sig, at have contribueret meest til Fiskeriernes Opkomst og Lands-Producternes væsentlige Forbedring, saasom ved at vænne Indbyggerne til Orden og Maadelighed, for derved at forbedre Sæderne og befordre Industrien; at veilede dem til at benytte sig af Landenes naturlige Fordele, ved at anskaffe og bruge flere Baade og Garn til Fiskerie, hvor og naar saadant med meest Nytte kan skee; at lære dem hvorledes de forsynlig bör omgaaes med den Fangst de gjöre, at intet Nyttigt spildes eller forkommes; ved gode og lettest iværksættende Forslage og egne Exempler at anföre Indbyggerne til: uden Ophold at salte, törre og virke Fiskene efter Aarstidens og Veirligets Beskaffenhed, saaledes at deres Fangst, som deres Rigdom, varlig omgaaes, rettelig behandles og paa fordeelagtigste Maader tilberedes; at være omhyggelig for at forbedre Fiske-Redskaberne, og dertil, samt til Hval- Robbe- og Havkalve-Fangstens mueligste Forbedring, at give Indbyggerne Anviisning og Oplysninger; at Tranvirkningen af disse og andre Södyr, samt af Torske- og anden Fiskelever, skeer med den fuldkomneste Nytte, ligesom at Fiskeravnen vel bevares og ordentlig præserveres; at give om muligt gode, probate, dog ingen kostbare Midler ved Haande til Faare-

1774. 8. April.

1774. 8. April. sygens Hæmmelse, og om muligt dens ganske Udryddelse, som ventelig skeer bedst ved god Rygtning og Pleie, samt Fraskillelse af sunde og anfængte Creature; at faae Vedkommende til at pakke og reenligere at omgaaes med deres Kjöd og andre Vietualier, samt disses bedre Behandling at anbefale dem; at bidrage alt muligt til Faare-Avlingens Opkomst og Forbedring; at drage al Omsorg at faae Uldengodset, som Islands ældgamle Fabricata, og en vigtig Handelsgreen, i forrige Anseelse, og om muligt til större Fuldkommenhed; at animere Indbyggerne ved egne Exempler til Landets Cultur, ved Potatos og andre nyttige Væxters Plantning, paa Steder hvor det er muligt; at drage Indbyggernes Kjærlighed til Fædernelandet, hvorved; saavel som ved en redelig Omgang, maaskee mere vindes til Erlangelse af Producterne, end ved de strængeste Forbudde. Grönlænderne maa anföres til Flittighed, og animeres til vel at conservere deres Spæk, Barder og Skind, samt til Alt hvad som kan gjöre Handelen anseelig og fordeelagtig for Compagniet. Restancernes Formindskelse, især i Finmarken, bör endog betragtes som en Vinding, ikke alene for Compagniet, men endog for Landet selv, da Indbyggerne, formedelst den af Compagniet havende Credit, som endogsaa uden Nödvendighed sandsynlig falder i den Urettes Lod, maaskee aldeles henfalde til Örkeslöshed. Mange flere Gjenstande gives vistnok enhver Kjöbmand i sin Kreds, hvoraf Laxefiskeriets Forfremmelse og Forbedring i Finmarken vistnok er en af de betydelige, til Hensigtens og Öiemærkets Opnaaelse; saa det ikke vil fattes en flittig og duelig Mand til at gjöre sig bekjendt, fortjent og belönnet. Enhver af Kjöbmændene, som fare paa og ligge over i Island, i Finmarken og i Grönland, vil upaatvivlelig med Lyst og Fornöielse arbeide til dette Maal; men det er for god Orden og Rigtighed Skyld derhos fornöden, at Præmierne reclameres skriftlig af Compagniets Direction, saa om-

stændelig og nöiagtig som muligt, geleidet med gyldige og troværdige Beviser, paa det at Directionen kan være i Stand til at give dens Betænkning derover, og fremlægge samme for Interessenterne i General-Forsamlingerne, som derefter tildömme Vedkommende Præmierne efter Fortjeneste. Nyttige og gode Forslage til Forbedring i Oeconomien, og til Besparelse af undværlige Udgifter for Compagniet, komme ved Concurrencen under Betragtning, saavel som Havnenes og Districternes Beliggenhed og Störrelse, samt de forhen derfra hidförte og de herefter kommende Producter og Exporter. Om hvilke Præmiers Udsættelse Kjöbmændene som fare, og Overliggerne i Island, Finmarken og Grönland, gives omstændelig og oplyselig Efterretning, paa det Hensigten kan blive almindelig og derved desto bedre opnaaes. — 29) I Betragtning af, at i Fabriquerne og de saakaldede nye Indretninger i Island, siden Aaret 1765, for Compagniet har stukket en Capital af 40000 Rdlr., som endnu rummelig stikker deri, uden at samme i al den Tid har indrentet den mindste Fordeel: er denne Artikel ved den over Compagniets Effecter gjorte Evaluation alene bleven ansat for 8000 Rdlr. Saa haver Directionen saa snart mulig at fremlægge for Interessenterne en speciel Underretning: paa hvad Maade man saaledes er kommen til denne skadelige Sag, og hvad deri hidindtil er passeret, samt hvorledes den er bleven fortsat, tilligemed deres Forslag: hvad den eragter for raadeligst dermed for Fremtiden at foretage, efterdi vi finde Omstændighederne saaledes, at vi ikke driste os til derom at forenes. — 30) I Grönland anlægges ingen flere Colonier eller Loger, end de allerede der ere anlagde, uden först at gjöre Interessentskabet det bekjendt i en General-Forsamling, for derpaa at erholde deres Beslutning. Imidlertid stræbes der for Hval- og Sælhunde-Fangsten alt hvad muligt er, paa det at Handelen med Spæk og Barder, saavel som med Skind, kunde om muligt formeres. Flere Folk, end den aller-

1774. 8. April.

1774. 8. April. höieste Nödvendighed udfordrer, maa herfra ikke overföres, heller maa man, om muligt er, söge at indskrænke Antallet ved Colonierne, ved at faae Grönlænderne til at forrette endeel af det, som de Danske forrette, og derved formindske Ædernes Tal paa vores Kost; i denne Henseende afværges og, saa meget muligt, Betjenternes Giftermaale med Grönlænderinder. — 31) Da der af alle Fragter og endeel Leverancer betales, ligesom forhen brugeligt været haver, til Compagniets Fattige een pro Cento, hvorover holdes en aparte Regning i Bögerne, for deraf deels at udrede de Pensioner, som ved Octroyen er fastsat, og deels dermed at komme Compagniets gamle Betjente, deres Enker og Börn, efter Omstændighederne og Directionens Godtbefindende, til Hjælp: saa vedbliver denne Regning som hidindtil, og Bogholderen aflægger derfore hvert Aar behörig Rede og Rigtighed, som af Revisorerne, tilligemed Bögerne, eftersees. — 32) Directeurerne have Magt til at antage, og efter forefindende Omstændigheder at afskedige, alle Compagniets Betjente, Bogholderen undtagen, som Interessenterne forbeholde sig ved en General-Forsamling at antage, og i Tilfælde at dimittere, alt efter Directionens derom gjörende Forslage. Ligesaa giver Directionen enhver Betjent sin Instrux efter denne Conventions Indhold, hans Tjenestes Beskaffenhed og forefaldende Conjuncturer, da alle Betjenterne alene dependerer af Directeurerne, samt retter sig efter deres Ordres, og ingen Andres, i de dem ved Compagniet anbetroede Betjeninger, og skal enhver af Compagniets Betjente, naar det efter Omstændighederne maatte forlanges, være pligtige at aflægge deres Troskabs-Eed for Directionen. — 33) Compagniets Beholdninger her i Staden bör af Pakhus-Skriveren hvert Aars ultimo Augusti, i Overværelse af een af Directeurerne og een af Revisorerne optages, og deres Regnskaber derefter sluttes, samt til Bogholderen indleveres, for derefter at slutte Compagniets Böger saaledes,

at de i det séneste til December Maaneds Udgang kan være færdige. Saa snart Revisorerne advares af Directionen, forrette de derefter Revisionen paa Compagniets Contoir, og naar samme er tilendebragt, som maa være inden Februarii Maaneds Udgang næstefter, give de Directeurerne deres Befindende skriftlig, hvorefter i Martii Maaned holdes en Generalforsamling, hvorudi Balancen kortelig mens tydelig fremlægges, samt Revisorernes Forretning, og naar det befindes, at alle Ting tilbörligen er forrettet, gives Directeurerne og Betjenterne fuldkommen og skadeslös Qvittering, hvormed alle Ting for dem skal være afgjort. — 34) Ved forbemeldte Generalforsamling i Martii Maaned, til hvilken Interessenterne ved Convocations-Billetter, som indeholde de betydeligste Poster af Directionens Proponenda, indkaldes, bestemmes Udbytte, om noget falder, Directeurer og Revisorer, naar nogen udgaaer, vælges, samt hvad Andet, som kan være til Compagniets og Handelens Nytte, eller Skades Afværgelse, af Directeurerne at proponere til Generalforsamlingens Omdömme, Efterretning og Beslutning. Men skulde Directeurerne have Noget af Vigtighed forinden denne Tid at foredrage, invitere de Interessenterne paa foranförte Maade til en Generalforsamling, som resolverer paa det Proponerende. Intet maa i Generalforsamlingerne foredrages för end det först til Directionen er indleveret, saaledes, at de kunne give deres Betænkninger derover og derefter proponere. Udi Generalforsamlingerne, som begynde en halv Time efter det i Convocations-Billetterne ansatte Klokkeslet, resolveres alle Ting og i alle Tilfælde af de Tilstedeværende pr. plurima, som skal have afgjörende Kraft, baade for de nærværende og fraværende Interessentere. — 35) Antallet af de Betjente og Arbeidere, som paa Compagniets Kost og Lön fare og ligge over i Island og Finmarken, samt ved Colonierne i Grönland, findes antegnede paa vedheftede Reglement for Aaret 1773. Da samme fra Tid til

1774. 8. April.

1774. 8. April. anden taaler Forandring, saa fremlægges det hvert Aar i Generalforsamlingen, paa det at Interessenterne kan erfare hvortil de store Summer af Lönninger &c. blive anvendte. For nærværende Tid kan deri vel ingen Forandring skee; men det bör dog at være Directionen anbefalet, at lade sig samme ved forefaldende Dödsfald og Vacancer af Betjeninger alvorligen være angelegen, til Besparelse af alle muelige Udgifter, i Forhold til Handlingernes Beskaffenhed og den deraf for Compagniet flydende Nytte. — 36) Naar nogen Interessent sælger sin Actie eller Actier i Compagniet, meldes saadant skriftlig til Compagniets Bogholder, hvorefter saadan Actie eller Actier til den nye Eiere bliver transporteret, og hans Navn derefter indfört i Participanternes Liste. For saadan Transport nyder Bogholderen pr. Actie 1 Rd., og betales til Compagniets Fattiges Cassa ligeledes for hver Actie 24 Sk. — 37) Ligesom det almindelige Handels - Compagnie med det islandske og finmarkske er forbunden: saa have vi under denne Convention inddraget de Punkter af den under Dato 22. Septembris 1747 af det almindelige Handels Compagnies Interessentere indgangne Convention, som vi finde væsentlige fornödne, paa det at ikke eet og det samme Compagnie eller Interessentskab skulde have tvende forskjellige Vedtægter, som ikkuns mere ville tjene til at forvilde end at oplyse Sagerne.

Disse foregaaende Poster ere de, som samtlige Interessentere vedtage og beslutte, hvorudi efter Tiderne og Omstændighederne, samt befundne Beskaffenhed, Forandring og Forbedring kan gjöres, dog ikke saaledes, at det skal være tilladt ved löse Propositioner i Generalforsamlinger at kuldkaste noget af det Vedtagne, men hvad Forandringer, som for nödig befindes, skal först skriftlig udförlig forestilles og forklares, samt derom af Directeurerne delibereres, og deres Bifald eller Contra-Raison höres, förend det i Generalforsamlingen foreta-

ges og derom endelig Slutning gjöres. Kjöbenhavn den 8. April 1774. 1774. 8. April.

H. C. Bech. Jens Vedege. N. Ryberg. F. de Coninck. O. C. Haaber. J. L. Zinn. C. S. Black.

Evaluation over Handels-Compagniets Effecter efter Balancen til ultimo August 1772.

		Rd.	Sk.
1.	Compagniets Plads med Pakhuse og Tran-Brænderier	60000	»
2.	Pakhus-Bygningerne i Vestindien . .	4000	»
3.	Inventarium ved Contoiret og Pakhusene	1000	»
4.	Compagniets 6 Skibe	14000	»
5.	De 4 Skibe, som ere solgte paa Auction, deres Belöb	11400	»
6.	Kjöbmandsvare	35000	»
7.	110 Actier i Compagniet, à 280 Rd. .	30800	»
8.	Gjeld i Vestindien, hvorfor tildeels haves Pant, 65000 Rd., som for vis ansættes til	40000	»
9.	Compagniets övrige Debitorer, som staaer for 49000 Rd., ansættes for .	40000	»
10.	Forstrækning til Skippere	140	»
11.	Fond til Islands og Finmarks Handelen	300000	»
12.	Grönlands Beseigling	50000	»
13.	Cassa-Beholdningen	1700	»
		Rd. 588040	»

1.	Penge à Deposito . .	Rd. 237500
2.	Til Kongen for Grönland	— 5000
3.	Til adskillige Compagniets Factorer og Correspondenter . . .	— 6300
4.	Indenlandske Creditorer	— 13100

Lateris Rd. 261900 Rd. 588040 »

1774.	Transp.	Rd. 261900	Rd. 588040 »
8. April.	5. Fattiges Penge . . .	— 470	
	6. Adskillige Creditorer af Compagniets Interessentere, som ikke har hævet deres Uddeling	— 800	
	7. Indskud til den islandske Handel	— 298100	
			561270 »
		Beholden Rd.	26770 »

EVALUATION over islandsk og finmarksk Compagnie til ultimo August 1773.

		Rd. Sk.
1. Cassa-Beholdningen		762 88
2. Lagerne i Island, som bestaaer i efterliggende		
Cargaison-Vare . . .	Rd. 68142 92	
Retour-Vare	— 10896 66	
udestaaende Restancer 24521 Rd. 85 Sk., som ansættes for	— 20000 »	
Inventarier 52223 Rd. 58 Sk., ansættes for .	— 30000 »	
	— 129039 62	
hvorfra afgaaer, som Compagniet er bleven skyldig paa nogle Havne	— 1153 58	
		127886 4
De nye Indretninger . .	Rd. 42021 95	
Husevigs Svovlværk .	— 280 36	
	42302 35	
Da herfor haves et slags Sikkerhed af 41 Actier, som ere i Compagniets Hænder, der		
	Lateris	Rd. 128648 92

1774. 8. April.

	Transp. Rd.		128648 92
	tillige med 9 andre skal leveres til Compagniet naar Indretningen igjen til bageleveres, saa ansættes samme i denne Henseende for —	» »	8000 »
	1773 Aars udsendte Cargaisoner —	149476 19	
	afskrives, som forventende Tab —	12000 »	137476 19
	og til de nye Indretninger —	643 61	
3.	Lagerne i Finmarken[1]		113118 24
4.	Islandske Retour-Vare her i Staden		12928 13
5.	Finmarkske Dito		913 65
6.	Fournitur Conto		816 70
7.	Compagniets Andeel i det islandske Interessentskab Rd.	240 «	
8.	Activ Gjeld:		
	a) Landfogden Magnussen —	247 47	
	b) Justitsraad Hammer —	252 «	
	c) Wolfgang Oesterreicher —	386 86	
	d) Kjöbmand Pahl —	1982 41	
	deraf vis		500 »
	e) Kjöbmand Jahn Rd.	574 71	
	f) Andreas Robsahm		700 34
	g) Diverse islandske Debitorer Rd.	8506 28	
	ansættes for		6000 »
	h) Finmarkske Dito Rd.	5329 70	
	ansættes for		4800 »
	i) Procurator Lindberg Rd.	100 »	
			413902 29
	Bortskyldig		154408 29
	Beholden Rd.		259494 »

[1]) Specificationen over disse Lagere er her udeladt.

1774. 8. April.

REGLEMENT over de islandske Betjentere.

	Aarlig Hyre Rd.	Sk.	Summa Rd.	Sk.
Vestmannöe.				
Kjöbmanden i Kost og Lön . .	400	»		
En Arbeidskarl Dito	146	64		
En Bödker Dito	90	»		
En Dreng Dito	50	»		
			686	64
Oereback.				
Kjöbmanden i Kost og Lön . . .	400	»		
Under-Kjöbmanden	230	»		
Tre Arbeidskarle, à 120 Rd. . .	360	»		
En Bödker	90	»		
En Dreng	50	»		
			1130	»
Grindewig.				
Kjöbmanden i Hyre	266	64		
En Arbeidskarl	66	64		
En Bödker og Kok tillige . . .	80	»		
En Dreng	40	»		
			453	32
Bosand.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
En Arbeidskarl	66	64		
En Bödker	66	64		
En Kok	66	64		
To Drenge, à 20 Rd.	40	»		
			690	»
Kieblevig.				
Kjöbmanden i Kost og Lön . .	400	»		
Under-Kjöbmanden	230	»		
En Arbeidskarl	120	»		
En Bödker	90	»		
En Dreng	50	»		
			890	»
Summa Lateris Rd.			3850	»

	Aarlig Hyre Rd.	Sk.	Summa Rd.	Sk.	1774. 8. April.
Transport	«	»	3850	»	
Havnefjord.					
Kjöbmanden	300	»			
Under-Kjöbmanden	150	»			
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32			
En Bödker	66	64			
En Kok	66	64			
En Dreng	30	»			
			746	64	
Holmen.					
Kjöbmanden i Kost og Lön 400 Rd. og for hans Tjeneste ved Fabriquen . . . . 200 —	600	»			
Under-Kjöbmanden, som tillige er Assistent ved Fabriquen . .	230	»			
To Arbeidskarle i Kost og Lön, à 146 Rd. 64 Sk.	293	32			
En Dito, nyder det förste Aar i alt	100	»			
En Bödker	90	»			
To Drenge, à 50 Rd.	100	»			
			1413	32	
Budenstad.					
Kjöbmanden	300	»			
Under-Kjöbmanden	150	»			
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32			
En Bödker	66	64			
En Kok	66	64			
En Dreng	50	»			
			766	64	
Stappen.					
Kjöbmanden	300	»			
Under-Kjöbmanden	150	»			
Summa Lateris Rd	450	»	6776	64	

1774.
8. April.

	Aarlig Hyre Rd.	Sk.	Summa Rd.	Sk.
Transport	450	«	6776	64
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
En Bödker	66	64		
Kokken	66	64		
En Dreng	20	»		
			736	64
Oluffsvig.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden.	150	»		
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
En Bödker	66	64		
Kokken	66	64		
En Dreng	50	»		
			766	64
Grönnefjord.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
En Arbeidskarl	66	64		
En Bödker	66	64		
Kokken	66	64		
En Dreng	20	»		
En efterliggende Assistent . . .	150	»		
En Norsk Fisker, her antagen paa 3 Aar	30	»		
			850	»
Stickelsholm.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
En Arbeidskarl	66	64		
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133	32		
Kokken	66	64		
En Dreng	20	»		
			736	64
Summa Lateris Rd.			9866	64

1774. 8. April.

	Aarlig Hyre Rd. Sk.	Summa Rd. Sk.
Transport		9866 64
Patrixfjord og Bildal.		
Kjöbmanden i Kost og Lön . . .	400 »	
Under Kjöbmanden	213 32	
To Arbeidskarle, à 120 Rd. . .	240 »	
To Bödkere, à 90 Rd.	180 »	
En Dreng	50 »	
		1083 32
Dyrefjord og Isefjord.		
Kjöbmanden i Kost og Lön . .	450 »	
Under-Kjöbmanden	213 32	
En Arbeidskarl	120 »	
To Bödkere, à 90 Rd.	180 »	
To Drenge, à 50 Rd.	100 »	
		1063 32
Skagestrand og Reckefjord.		
Kjöbmanden	300 »	
Under-Kjöbmanden	150 »	
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133 32	
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133 32	
Kokken	66 64	
En Dreng	40 »	
		823 32
Haabsaas.		
Kjöbmanden	300 »	
Under-Kjöbmanden	150 »	
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133 32	
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133 32	
Kokken	66 64	
En Dreng	20 »	
		803 32
Summa Lateris Rd.		13640 «

1774.
8. April.

	Aarlig Hyre Rd.	Sk.	Summa Rd.	Sk.
Transport	»	»	13640	»
Oedefjord.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
Tre Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. .	200	»		
Kokken	66	64		
En Dreng	30	»		
			880	»
Huusevig.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
Tre Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. .	200	»		
Kokken	66	64		
En Dreng	40	»		
			890	»
Vapnefjord.				
Kjöbmanden	300	»		
Under-Kjöbmanden	150	»		
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133	32		
Kokken	66	64		
En Dreng	20	»		
			803	32
Rödefjord.				
Kjöbmanden	300	»		
Under Kjöbmanden	150	»		
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133	32		
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133	32		
Kokken	66	64		
To Drenge, en 30 og en 20 Rd. .	50	»		
			833	32
Summa Lateris Rd.			17046	64

1774.
8. April.

	Aarlig Hyre Rd. Sk.	Summa Rd. Sk.
Transport	» »	17046 64
Berrefjord.		
Kjöbmanden	300 »	
Under-Kjöbmanden	150 »	
To Arbeidskarle, à 66 Rd. 64 Sk.	133 32	
To Bödkere, à 66 Rd. 64 Sk. . .	133 32	
Kokken	66 64	
En Dreng	50 »	
		833 32
Summa Summarum		17880 »

Desuden nyde de farende Betjentere fölgende Kostpenge saalænge de ere borte, nemlig:

Kjöbmanden og Under-Kjöbmanden } Paa Fiskerhavnene hver ugentlig 15 Mk.

Kjöbmanden og Under-Kjöbmanden } Paa Slagterhavnene hver ugentlig 12 Mk.

De övrige Betjentere hver ugentlig 8 Mk.

Ligeledes nyder Kjöbmændene for Skipper og Styrmand, saalænge de ere til Söes, i Kostpenge for hver ugentlig 9 Mark[1].

Kongelig Resolution ang. **Forholdet imellem Landphysicus og Apothekeren** m. v. Christiansborg 11. April 1774[2]. — I Forestilling 2. April melder Toldkammeret, at i Efteraaret 1772 er indsendt til kongl. Confirmation en af Landphysicus og Apothekeren underskreven Fortegnelse over de ved Apotheket forefundne Medicamenter og Materialier, samt Specification over det med Apotheket og Laboratoriet fölgende Inventarium. Medicamenter og Materialier androg 492 Rd. 5 Mk. 3 Sk., hvoraf Landphysicus eftergav 150 Rd., men Apothekeren betalte strax 50 Rd., og skulde siden aarlig betale 50 Rd. af det övrige til Landphy- 11. April.

[1]) „Reglement over de finmarkske Handelsbetjentere" og „Reglement over de grönlandske Betjentere" ere her udeladte.
[2]) Toldk. Skriv. 8. Apr. 1775.

1774. sicus. Inventarium ved Apothekct belöb 79 Rd. 3 Mk. 5 Sk. og ved Laboratorium 58 Rd 3 Mk. 8½ Sk, hvilket Alt var overleveret Apotheker Björn Jonsson. Det halve Vaaningshus var og leveret Apothekeren Landphysicus havde bekostet Reparationer o. s. v. for 54 Rd. 1 Mk. 8 Sk., som han forlangte godtgjort. — Apothekeren havde siden andraget, at Laboratoriet var for lille og aldeles ubekvemt, da chemiske Operationer slet ikke uden Fare kunde foretages der, og androg derfor paa, at et nyt maatte blive opfört, hvilket efter et Overslag skulde koste 600 Rd., hvorpaa Kammeret dog ikke tör gaae ind for Bekostningernes Skyld, men foreslaaer at bevilge 200 Rd. som Understöttelse dertil — Fremdeles havde Landphysicus andraget, at da der ved Apothekets Adskillelse fra Physicatet var fragaaet dette 400 Rd. aarlig, kunde han ikke for Fremtiden afsee de ifölge Resol 20. Juni 1766 af Landphysici Lön afdragne 16 Rd, til hver af Fjerdings-Chirurgerne, hvorimod han foreslaaer, at Apothekeren paalægges Udredelsen deraf; ligeledes vilde de 16 Rd. aarlig, som Landphysicus hidtil frivillig havde tilstaaet hver af Chirurgerne af Medicamentpengene, herefter gaae over paa Apothekeren, da Medicamentpengene herefter bleve ham tillagte. Vestind. Guin. Rente- og General-Toldkammers „islandske, finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 18; Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLVIII, CLX.

11. April.

Indbemeldte tvende ved Stiftamtmand Thodals Foranstaltning over Apotheket udi Island med tilhörende Medicamenters, Materialiers og Inventarii Overlevering til Apotheker Johnsen, samt Husets Deling imellem ham og Landphysicum forfattede Forretninger af 16. September 1772, vorder af Os hermed allern. approberet. — Saa ville Vi og allern., at de af Landphysicus Paulson paa Apothekets Indretning anvendte 54 Rd. 1 Mk. 8 Sk. ham af Vores Cassa skal godtgjöres. — Ligeledes kan og, efter de herudi forestilte Omstændigheder, Apotheker Johnsen til Hjelp til et Laboratorii Opbyggelse allern. forundes 200 Rd. af Vores Casse, imod at Stiftamtmanden paaseer, at han dette Laboratorium paa den foreslagne Maade forsvarlig opförer, samt derover, naar det er opbygt, indsender en lovlig Forretning. —

Endelig accordere Vi ogsaa allern., at nuværende Landphysicus Poulsen og efterkommende Landphysici i Island efterdags maa fritages for Chirurgorum aarlige Contingenter, 16. Rd. til hver, og at samme derimod fra 1772 Aars Begyndelse af skal svares af de til Apotheket og det övrige Medicinalvæsen allern. henlagte 400 Rd., og passere Apothekeren til Udgift i hans Regnskab; men at det aarlige Belöb af de frie Medicamenter, som enhver Chirurgus desuden bör have til Uddeling til de Fattige, skal af Stiftamtmanden efter foregaaende fornödent Overlæg med Landphysico fastsættes. Christiansborgs Slot den 11. April 1774[1]. 1774. 11. April.

Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal ang Bogtrykkeriernes indbyrdes Forhold. Khavn 16. April 1774. — Canc. Brevbog for 1774, Nr. 522, S. 479—480. 16. April.

P. M. Da Olaus Olavius, som er forundt Bevilling at indrette et Bogtrykkerie paa Island, imod 100 Rd. aarlig Afgift til Domkirken i Skalholt; dog ikkun i dette Bogtrykkerie alene at maa trykkes alleslags verdslige Böger, og Holum Bogtrykkerie at være forbeholden: ene at trykke alle geistlige og til Religionen henhörende Böger, udi Memorial, som er bleven H. Majt refereret, haver anholdet, at maatte tillige for Skalholt Stift trykke alle geistlige fornödne Böger; men det af det kongel. General-Kirke-Inspections-Collegii derover indhentede Betænkning er fornummen, at ifald Supplicantens Begjæring blev accorderet, ville Holum Bogtrykkerie, hvoraf

[1]) Denne Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Toldkammerets Skrivelse 28. April 1774 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 689), og ligeledes Uddrag af den til Landphysicus Bjarni Pálsson s. D. (Copieb. sst. Nr. 690); endvidere er Landfogden tilskrevet det Fornödne i den Anledning i to Skrivelser af s. D. (Copieb. sst. Nr. 691 og 692).

1774. svares aarlig 200 Rd. til Domkirken, med Tiden reent
16. April. ödelægges, da Skalholts Stift udgjör de $^3/_4$ Dele af Landet, og fölgelig saa mange flere geistlige Böger der kunne debiteres: — saa har allerhöistbemte H. Majt allern. resolveret, at det i alle Maader bör have sit Forblivende ved det Supplicanten forundte Privilegium, hvilket De ville behage hannem at tilkjendegive og derhos efter kongl. Befaling tilholde ham, at indrette sine Ting saaledes, at han fra 1776 af kan svare de fastsatte 100 Rd. aarlig, samt da det er befunden, at han har ladet trykke i Kjöbenhavn, og næsten i alle Havne i Island indföre Lutheri Catechismum med Bönner, hvilket har foraarsaget Holum Bogtrykkerie stor Skade, tillige erindre ham, ikke videre at foretage sig i slige Ting, end hans Privilegium tillader. Cancelliet den 16. April 1774.

18. April. **Kongelig Resolution ang. den islandske Handels Overtagelse for kongelig Regning. Christiansborg 18. April 1774.** — Vestind Guin. Rente- og General-Toldkammers „islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resol. fra 6. Maji 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 20 (Bilag). — Tildeels foranlediget ved Toldk. Forestilling af 16. April angaaende den islandske Handel (see Resol. 28. April nedenfor), var „den extraordinaire Commission", bestaaende af Arveprinds Frederik, Otto Thott, Schimmelmann og Schack-Rathlou, indgaaet med en Forestilling og Forslag til Kongen under 18. April, ligesom den ogsaa samme Dag communicerede Toldkammeret den kongelige Resolution. Saavel Forestillingen som Communicationen er skrevet med Guldbergs Haand. I Forestillingen bemærkes, at det almindelige Handelscompagnie havde begjert at fritages fra Handelen paa Island og Finmarken, saafremt den bestemte Afgift af 7000 Rd. ikke maatte blive eftergivet fra 1770 af og siden aarligen, samt at det maatte tillades Compagniet, at forhöie Taxten paa de mest fornödne Födevarer, som samme bringer til Island. Toldkammeret kunde ikke andet end finde disse Vilkaar saa skadelige, baade for Kongens Casse og for Islands Indbyggere, at de neppe kunde ansees for antagelige, hvorover

det og har været betænkt paa at foreslaae, om ikke Kongen vilde fritage Compagniet fra Islands Beseiling. Men förend en Forandring af denne Vigtighed, og som fortjente den nöieste Overveielse i Statsraadet, kunde forelægges Kongen, höres der, at bemeldte Compagnie vil i denne Uge holde en Generalforsamling, for ikke alene at vælge nye Direeteurer, men og at give Compagniet en anden og fastere Indretning. Al videre Ophold maatte da forvolde nye Hindringer for Kongens Hensigter, saavel til Islands Ophjelpelse som til Handelens almindelige Opkomst og Udbredelse. Hvorover den extraordinaire Commission havde troet sig beföiet til uopholdeligen at indstille: At, da Kongen ikke kunde tilstaae de ansögte Eftergivelser og Fordele, maatte Interessenterne erklære sig, i det de frasagde sig Octroyen, da 1) enten efter dens Indhold at dele sig i Compagniets Eiendomme fra hinanden; 2) eller og at overlade alle Compagniets Eiendele og Effecter til Kongen, for den Priis, som de selv nyligen i en Generalforsamling have sat paa deres Aetier, dem de have beregnet til 286 Rd. pr. Aetie, da Kongen vilde, ligesom Compagniet det allerund. kunde forlange, enten med Obligationer til 4 pCt. aarlig Rente, eller strax med rede Penge, indlöse alle Actierne.

Den extraordinaire Commission erklærer, at den vover at tilraade dette vigtige Skridt, fordi Landet Island neppe paa anden Maade kan reddes fra en fuld Undergang, og fordi den sikkerligen haber, at de Indretninger, som det ved Octroyens Hævelse bliver först mueligt at gjöre, skal kunne sætte Fiskerier, Seilads og Handel i en Tilstand, der vil ære Kongens Regjering, og udbrede Handel og Vindskibelighed iblandt Folket. Den kongelige Resolution, som er vedtegnet de to Forslagspunkter, lyder saaledes, ledsaget med Kongens egenhændige Underskrift:

„Approberet udi Alt. Christiansborg i Geheime-Statsraadet den 18. Aprilis 1774."

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Vestmannöe Kirkes Bygning. Christiansborg 28. April 1774. — Norske Tegn. XL, 334ᵇ—335. 28. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Vi give dig hermed tilkjende, at Vi, efter det fra Vores Vest-

1774. indiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer
28. April. derom indkomne Forslag, og til Lettelse udi Omkostningerne paa Vestmannöe Kirkes nu forehavende Opbyggelse paa Vort Land Island, allern. have funden for godt, at de Bönder og Husmænd sammesteds, som hidindtil ikke have betalt til Vestmannöe Kirke den efter Fundationerne skyldende aarlige Contribution, skal, saavidt det uden Forsömmelse for deres Næringsveie kan lade sig gjöre, tilholdes at gaae til Haande ved samme Kirkes nu forehavende Bygning med det Slags Pligtarbeide, hvortil du maatte eragte at deres Tjeneste med den mindste Uleilighed og Sinkelse for dem selv, og til Bygningens bedste Befordring, kunde være at bruge. Ligeledes ville Vi og, at saa mange af Tugthuslemmerne af Mandkjönnet, som ere arbeidsföre, og ikke allerede satte i andet publique Arbeide der i Landet, maa, imod alene at nyde af Tugthuset saa meget, som dem ellers tilstaaes til daglig Forpflegning, ei alene ansættes til saadant Arbeide ved meerbemeldte Bygning; hvortil de kunde findes at være tjenlige, men at der endog tillige paa Vestmannöe maa foranstaltes, at de ved Arbeidet kunde vorde holdne under vedbörlig Opsyn og Disciplin. Derefter du dig allerund. haver at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Christiansborg Slot d. 28. April 1774.

28 April. **Kongelig Resolution ang. den islandske Handels Overtagelse for kongelig Regning. Christiansborg 28. April 1774.** — I Forestilling 16. April beretter Toldkammeret, at Interessenterne i det almindelige Handels-Compagnie under 31. Juli 1772 havde sögt om at maatte befries for Forpagtnings-Afgiften, 7000 Rd., af Finmarkens og Islands Beseiling, fra Aaret 1770 af og fremdeles, saalænge denne Afgift ikke kunde overskyde af den islandske og finmarkske Handel, efter at först Renterne, 5 pCt. aarlig, af de i Handelen staaende 3 Tönder Guld, vare fradragne. — Denne Ansögning havde Compagniet stöttet deels

paa Octroyens § 50, deels, saavidt Island vedkommer, paa: 1774.
1) at Faaresygen sammesteds skal have foraarsaget en anseelig Afgang i Produkterne fra Slagterhavnene siden Aaret 1764. — 2) At uberettiget Handel af Fremmede i Island meget skal have tiltaget siden Reskripterne af 16. Mai og 20. Juni 1766 havde i denne Henseende indskrænket deres Octroyes 13., 14. og 15. Art. ved at befale, at de 4 Miles Distance, i hvilke de fremmede Skibe skulle afholde sig fra Landet, ikke efterdags saa nöie skulde overholdes; og endelig 3) at Kornvarenes höie Priser i Danmark have foraarsaget Compagniet et saadant Tab, at end ikke en Ladning Platfisk, som den fordeelagtigste Retour-Sort, har kunnet betale en Ladning Kornvarer uden med 1 Rdlrs Tab paa hver Tönde Rugmeel. — En lige Ansögning var af forrige Rentekammer under 23. Mai 1770 afslaaet paa Grund af den sidste Clausul i den islandske Octroyes 50. Art., og det forrige Norske Kammer havde under 8. August 1772 tilmeldet Compagniet, at det fandt betænkeligt at forestille denne deres nye Ansögning til allern. Bönhöring, og det saa meget mere, som intet af det Foregivne fandtes tilfulde oplyst, men dog især af fölgende Aarsager: 1) At Kongen allerede havde været nödsaget til at hente Dom over Compagniet for Islands slette Providering med Meel, samt ligeledes at lade ved Retten paatale dets ubillige Behandling med de saa kaldte nye Indretninger der i Landet. — 2) At det ikke var oplyst, hvorledes nærværende Restancer i Island forholdt sig mod de sædvanlige; om samme reiste sig fra fornödne, ufornödne eller forbudne Vare, og om Compagniets Tab var en Virkning af Næringsmidlernes Mislingelse, eller af en kostbar Oeconomie ved Handelen selv. — 3) var det ikke oplyst, om ikke Tabet ved Faaresygen og Fiskeriets Aftagelse paa andre Maader var Compagniet vederlagt, f. Ex. ved Hornqvægavlens og Laxefiskericts Opmuntring, ved Afgiftens Ringhed mod tilforn, de islandske Fiskeriers lykkelige Tilgang, Retourvarenes meget höie Priser i Danmark, samt ved den grönlandske Handels Fordeel. — 4) At det var meget uvist, om ogsaa Island, eller Handelen selv, af den ansögte Eftergivelse vilde, som Octroyen dog tilholder at skulde skee, naar saadan Eftergivelse skulde finde Sted, höste nogen virkelig Nytte og Fordeel. — Efter at Compagniet under 11. Septbr. s. A. havde sögt nærmere at begrunde dette Andragende, forlangtes Thodals og Fjeldsteds Erklæringer, og i Anledning af et gjentaget Andragende fra Compagniet af 31. Decbr. 1772

28. April.

1774. 28. April. endnu den 3. April 1773 Thodals Erklæring, der blev indsendt 17. Septbr. s. A. — Denne Erklæring gik ud paa: 1) at Compagniet vel paa sine Steder har til deres egen store Fordeel gjort Indretninger til Terreneufs-Fiskevirkningen, men derimod standset denne Virkningsmaade blandt Indbyggerne, ved at betale denne Fisk ringere end i Finmarken, og ved for 2 Aar siden, tvertimod Octroyens 27. Post, at forbyde deres Kjöbmænd aldeles at antage nogen Klipfisk af Indbyggerne. — 2) Siden sin Ankomst til Island veed Stiftamtm. ingen Præmier for Baadebygning at være uddeelte. — 3) Hornqvægsavling til Handel troer han ikke at kunne drives höiere end nu skeer, da Indbyggerne selv fortære en stor Deel af Hornqvæg. Til at foröge denne Næring endnu mere, og gjöre samme fordeelagtig ogsaa for Handelen, var efter hans Tanker det bedste Middel, at Compagniet betalte forede Stude saa vel, at Indbyggerne derved kunde finde deres Regning. — 4) Især angaaende: a) det af Compagniet Ansögte; at hverken Forpagtnings-Afgiftens Eftergivelse, eller endnu mindre Kornvarenes Forhöielse i Prisen, kan tjene enten Indbyggerne eller Handelen til nogen virkelig Fordeel og Opkomst, da det förste alene forlanges til at erstatte Compagniets Tab, det sidste (der sammenregnet med Afgiftens Eftergivelse, vilde i 10 Aar belöbe 230,000 Rd.) synes en altfor stærk Contribution for Island alene til Erstatning for det beregnede Tab 1½ Tde Guld af begge Lande, Island og Finmarken. b) Faarenes Död og Kornvarenes höie Priser troer han gjerne at have tilföiet Compagniet et anseeligt Tab, men mener tillige, at Fiskeriernes Tilgang og Produkternes höie Priser have veiet op mod samme. Iövrigt er det ham ikke bekjendt, hvor stor en Sum, af de i Handelen staaende 3 Tönder Guld, kan regnes paa Island, og hvor stor Deel dette Land derefter skulde have i det foregivne Tab af 1½ Tde Guld. — Ved Compagniets övrige gjorte Beregninger anmærker Stiftamtmanden: 1) at det foregivne Tab paa Huse, Inventarier og Restancer, af 50000 Rd., er for höit beregnet, og desuden den Capital, som deri stikker, at ansee som en vedblivende Eiendom, paa hvilken intet Tab kan beregnes förend Compagniet engang fratræder Handelen, og udbringer disse Huse, Inventarier &c., i Penge igjen. Af en vedlagt Restanee-Specification sees det og, at disse siden 1770 meget ere forringede, og at en stor Deel deraf staaer hos vederhæftige Folk. — 2) Compagniets opgivne Tab paa Melet er ligeledes urigtigt og for höit ansat, hvorimod denne Species

efter Stiftamtmandens Regning endog giver Compagniet en anseelig Gevinst, og godtgjör det Tab, som Bröd og Gryn foraarsager dem. — 3) Paa Brændevinet taber Compagniet aldeles Intet. — Endelig viser Stiftamtmanden af alt dette, at Compagniets Pröve-Regning paa Husevigs Handel pro 1771 aldeles ikke kan antages til Bevis paa Tabet ved Handelen. — Amtmand Stephensen har under 15. Septbr. f. A. ligeledes erklæret sig om Sagen, og er i samme sin Betænkning aldeles enig med Stiftamtmanden. Især melder han: at Compagniet virker for egen Regning en stor Deel Fisk paa terreneufsk Maade, til Afsendelse til fremmede Steder, samt at Indbyggerne ogsaa have lagt sig efter denne Virkning og deraf leveret til Handelen, skjöndt med liden Fordeel; men ogsaa denne liden Fortjeneste har Compagniet betaget dem, ved at forbyde den af dem virkede Fiskes Modtagelse i Handelen; — at Hornqvæg-Avlingen er forøget til det Dobbelte mod det der var för Faaresygen, skjöndt med saare liden Fortjeneste, ja endog undertiden med Tab, da Foderet neppe bliver Bonden betalt. Compagniet burde derfor söge at opmuntre denne Næringsvei, ved at betale Stude saaledes, at Landmanden kunde være holden dermed; — at begge Compagniets Ansögninger, nemlig om Afgiftens Eftergivelse og Taxtens Forhöielse, ere saa meget mere ubillige, som Kongen derved ei alene vilde tabe Sin fornemste Indkomst af Landet, men maatte endog contribuere aarlig til Compagniet en 22 à 27000 Rd., og Indbyggerne dog ufeilbarlig blive derved ruinerede. — Kammeret holder sig i det Hele til disse Erklæringer og indstiller som Fölge deraf, at Compagniets Andragende ikke bevilges, men at det maa staae det aabent at fratræde Handelen paa Island og Finmarken. — Vestind.-Guin. Rente- og General-Töldkammers „Islandske og Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 20; J. Eriehsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xcvi.

1774. 28. April.

Den af det almindelige Handels-Compagnie den 31. Julii og 31. Decembr. 1772 omsögte Eftergivelse af de 7000 Rd. Forpagtnings-Afgift for den islandske Handel fra 1770 af, og siden fremdeles, saa længe den i Octroyen paa Island fastsatte Handelstid vedvarer, samt Taxtens Forhöielse paa Meel, Bröd, Gryn og Brændeviin, som i værende Tid föres til Island, kan ikke bevilges. — Derimod ville Vi allern. fritage Compagniet,

1774. efter sammes i sidstbemeldte Ansögning gjorte allerund.
28. April. Begjæring, fra Islands og Finmarkens videre Beseiling, da det iövrigt forbliver ved Vores Resolution paa extraordinair-Commissionens Forestilling desangaaende, som allerede er communiceret General-Toldkammeret, at nemlig Compagniet har at erklære sig, om det helst önsker at fratræde disse Landes Beseiling efter Octroyens Tilhold, eller og, om det hellere vil afstaae alle dets Friheder og Eiendomme for den Værd af 286 Rd. pr. Actie, hvilken Sum Interessenterne da kunne vente betalt, enten i Obligationer med 4 pCt. aarlig Rente, eller i rede Penge, ligesom det maatte forlanges. Christiansborg Slot den 28. April 1774[1].

30. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand O. Stephensen, ang. **Veivæsenet i Island.** Khavn 30. April 1774[2]. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 694.

Ligesom vi ei alene vide, men have og af den sidste islandske Landcommissions Eragtning og Indberetninger i Anledning af den 13. Post i sammes Instruction noksom erfaret, at det vil blive forgjæves at tænke paa, at gjöre de almindelige Landeveie i Island, og deriblandt de imellem begge Bispestolene samt ellers mellem Sönder- og Nordlandet, som og de mellem Bispestolene samt Bessested og Landsthinget, bekvemme til Vogne og Kærrer, da Situationen derudi lægger altfor mange uovervindelige Hindringer i Veien: saa sees og, saavel af de iblandt bemeldte Commissions-Acter fremkomne Underretninger og Forslage fra adskillige kyndige og

[1]) Denne Resolution er communiceret Compagniet med Toldkammerets Skrivelse 30. April 1774 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 697); ligeledes er i Anledning heraf, og af Handelens Overtagelse for kongelig Regning, tilskrevet Stiftamtmand Thodal, Amtmand Stephensen og de fleste Sysselmænd d. 20. Mai 1774 (Isl. Copieb. Litr Q, Nr. 740—745).

[2]) Reskr. 29. April 1776.

fornuftige Mænd i Landet selv., som og af Commissionens egne Betænkninger derover, at en retskaffen Foranstaltning til Landeveienes Forbedring paa en med Landets Beskaffenhed passende Maade vilde være baade fornöden og gjörlig. I Særdeleshed stemme alle de indkomne Forslage og Underretninger, samt Commissionens Eragtninger derudi overeens, at: 1) i det mindste saa mange af de i forbemeldte Instructions 13. Postes § 1, Litr. a—e navngivne, men nu enten tildeels eller aldeles nedlagte gamle Landeveie over Fjeldene midt i Landet, fornemmelig mellem Öster- samt Nord- og Sönderlandet, og deriblandt især den saa kaldte Sprengesand, som endnu maatte findes at være befarelige for ridende Folk og belæssede Heste, og hvorved Transporter og Reiser mellem fornævnte Steder kunde forkortes og lettes, maatte igjen deels optages, deels sættes i Stand; samt dernæst: — 2) at Veienes Forbedring igjennem Böigderne, hvor den lader sig gjöre, hvilket er paa mangfoldige Steder, maatte efter Landsloven paadrives med mere Flid end hidindtil er skeet, og især, at Sysselmændene, hver i sit Syssel, ifölge den for dem allerede for rum Tid siden opsatte og ved Stiftets Archiv ufeilbarlig beroende Instructions 29. Articul[1], samt afg. Amtmand Gislesens Foranstaltning i Landsthings-Acten pro 1760, og Hr. Amtmand Stephensens til dem

1774.
30. April.

[1]) Denne her paaberaabte Instruetion for Sysselmændene i Island, som aldrig er bleven officielt udfærdiget, og aldrig trykt, men hvoraf Coneept og derefter tagne Afskrifter findes i Archiverne og i enkelte Samlinger, er henfört til Aaret 1745, og bestaaer af 29 §§; den sidste §' förste Passus angaaer Veivæsenet, og er saaledes lydende: „Han skal være tiltænkt, Almuen efter Loven at tilholde: de almindelige og alfare Veie, saavidt hans anfortroede Syssel strækker, saavel langs som tværs igjennem Herredet, aarlig efter Loven at rydde og vedligeholde, Bro at lægge, saa og Varder til de Veifarendes Efterretning, hvor fornödent gjöres, at opsætte, saasom Sligt til det gemene Bedste og Alles Gavn i Almindelighed hensigter."

1774. 30. April. in Anno 1770 ergangne Circulares, og hvad videre Ordre herom maatte haves forhaanden, burde aarlig föie saadanne Anstalter dertil, som efter hvert Steds Beskaffenhed kunde befindes at være de tjenligste til at dette Oiemærke, i det mindste i Tiden, kunde haabes at vorde saavidt muligt opnaaet, dog at saadant maatte indrettes paa den for Almuen taaleligste Maade, baade i Hensigt til de paa Veiarbeidet anvendende Udgifter og Tid. — I denne Anledning maa vi herved anmode Hr. Stiftamtmand Thodal og Hr. Amtmand Stephensen, med bedste Overlæg, saavel med hverandre indbyrdes, som med Betjenterne og andre gode Mænd, hvilke maatte eragtes at kunne med Nytte gaae derudi til Haande, at foranstalte, at de store Landeveie tvers og langs over Fjeldene kunde, saavidt saadant endnu ei maatte være skeet, blive vedbörlig udforskede, og derefter gjorte de tjenligste Forslage til deres Optagelse og Istandsættelse, saavidt samme maatte findes gjörlig og nyttig, dog alt paa den letteste Maade, naar ikkun samme var bekvem og sikker, og det enten efter den i Commissionens Instruction selv, eller efter de af Biskop Finnur Jonssen og Hr. Amtmand Stephensen til Commissionen indgivne, eller efter andre bedst eragtende Anviisninger; til hvilken Ende vi herved sende indsluttet en Extract, saavel af Biskoppens forbemeldte Betænkning om Fjeldveiene, hvilken Commissionen ialt har bifaldet, som af Sysselmand Bendixens og Einer Haflidsens Beskrivelser over Sprengesand, hvortil vi endnu lægge en os tilhændekommen Copie af Einer Brynjulfsens Indberetning om den af ham med sidstbemeldte Fjeldvei i Aaret 1770 foretagne Undersögning. I lige Maade maa vi anmode Hr. Stiftamtmand og Amtmand, ei alene vedbörlig at tilholde Sysselmændene hver i sit Amt, efter forbemeldte allerede subsisterende Ordres, strax, saavidt nu for Haanden kan være muligt, at lade begynde med Böygdeveienes Forbedring, men og til sammes videre Fortsættelse og Fremgang efter for-

nödent Overlæg om den Sag at meddele os saadan 1774.
Betænkning og Forslag, at Kammeret derved kunde 30. April.
sættes i Stand til i sin Tid at foranstalte et ordentligt Reglement om Alt, hvad der hörer saavel til Böygde- som Landeveienes fornödne Istandsættelse og Vedligeholdelse. Det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 30. April 1774.

Toldkammer-Skrivelse til **Directionen** for **Handels-Compagniet**, ang. **Fiskeriet med de Söndmörske Baade.** Khavn 4. Mai 1774[1]. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 698. 4. Mai.

I Anledning af Directionens Propositioner i Skrivelse til Rentekammeret af 21. April a. p., betræffende deels Tilladelse for Compagniet at drive Fiskerie for egen Regning med de Söndmörske Baade, naar Islænderne ikke vilde modtage Baadene med tilhörende Garn for 1⅓ mindre end de have kostet Compagniet, deels og, at Lösemændene i de Havne-Districter, hvor Fiskerie med disse Baade er anlagt, maatte blive tilholdte at antage Tjeneste paa meerbemeldte Baade, skulde vi ikke undlade herved at formelde, at da vi af de herom fra Island indkomne Beretninger have fornummet, at man der regner paa, at disse Baade, formedelst det Præmium og den Lön, som er given dem, der have været ved Bygningen m. v., skal stige til omtrent 5 Gange saa meget, som saadanne Baade kunde koste i Norge, og det altsaa synes at forbyde sig selv, at Indbyggerne kunne paa det tilbudne Vilkaar tilhandle sig samme, saa see vi os endnu ikke i Stand til at kunne bestemme, om og hvorvidt forbemeldte Tilbud kan give Compagniet Adgang til Baadenes Anvendelse til Fiskerie for egen Regning, imod Octroyens 26. Art., helst saavidt vi ikke vide, hvorvidt bemeldte Andragende, angaaende Baadenes saa meget höie Priis, er

[1]) jevnf. Norske Kammers Skrivelse 22. Februar 1772.

1774. grundet eller ikke; ligesom vi og ikke kunne see, at
4. Mai. der for Nærværende kan gjöres videre til at forbinde Islænderne til at roe paa meerbemeldte Söndmörske Baade, end hvad Stiftamtmand Thodal allerede har foranstaltet ved Ordre til vedkommende Sysselmænd, at de skulle anvende al Flid paa, at see Baadene forsynede med de fornödne Folk, hvorefter det ei vil være at formode, at Jordeierne eller andre skulde derudi lægge nogen Hindring i Veien; men at tvinge Indbyggerne, være sig Lösemænd eller andre, til at roe paa disse Baade, vil ei være gjörligt, men endog kunne ansees for aabenbare Uret, saa længe der ei haves fuldkommen Vished om, at det er usandt, hvad der paastaaes i Island, nemlig at Indbyggerne vilde derved skades i deres Næring og Livs-Ophold, saavidt de norske Baade ikke fiske nær saa meget som deres egne, hvorimod Islænderne vilde af sig selv lokkes til at roe hos de Norske, naar disse dreve Fiskeriet med mere Fordeel end hine kunne drive det selv. Overalt have vi, i Betragtning af foranförte og andre flere Erindringer, som til os ere indkomne, ang. forbemeldte det i Island anlagde Fiskerie og Seilads med de Söndmörske Baade, saa langt fra ikke kunnet overbevises om, at Islændernes Modvillighed haver egentlig været det, der haver hindret samme, at vi meget mere finde Aarsag at formode, at de fornemste Hindringer, som dette Anlæg kan have haft, kunne mulig være foraarsagede derved, at det der i Landet ei er blevet udfört med alt det Overlæg, som Compagniet kunde have tilsigtet eller haabet. Og da vi nu Intet hellere önske, end at see dette Anlæg befordret paa allerbedste Maade, saavel i Betragtning af dets unægtelige Nytte for Landet, som den derpaa allerede anvendte 5000 Rdlrs Udgift af H. Majts Cassa, men det falder os ugjörligt at kunne overlægge paa behörig Maade, hvorledes den af os Compagniet herudi bevisende Assistence skulde være indrettet, til at det derved tilsigtede Öiemærke bedst kunde

haabes at opnaaes, uden at vi i Forveien ere saa nöie som mueligt underrettede om, hvorledes det hele Anlæg til den Söndmörske Baadebygning, Seilads og Fiskemaade er udfört i Island, saa maa vi, saa meget mere som Hans Majt selv ved allerh. Resolution af 21. Marts a. c. haver befalet os at tage denne Sag under nöieste Overlæg, herved anmode Directionen at ville forskaffe os en fuldstændig og tilforladelig Underretning om, paa hvad Maade saadant er skeet, og det saaledes, at derhos tillige tydelig og stykkeviis forklares, hvorvidt det paa hvert Sted har gelinget eller ikke, og da i förste Fald hvilke og hvorledes beskafne Fordele derved ere befundne, som og i det sidste, hvad Hindringer og Mangler derved ere bemærkte, samt hvad der kan egentlig agtes at være Aarsag til disse, og endelig hvorledes hver af disse især bedst kunde ventes at vorde afhjulpen, og paa den anden Side de ved denne Indretning venteligen befundne Fordele det meste som mueligt formerede og nyttede; ligesom vi og, til ydermere Oplysning herudi, have under Dags Dato anmodet Stiftamtmand Thodal, at indhente fra Landets Side al muelig Underretning og Betænkning om alle disse Poster. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 4. Maji 1774[1]. 1774. 4. Mai.

Reskript til **Stiftbefalingsmand Thodal**, ang. **Observators Bopæl paa Lambhus**, m. v. Christiansborg 5. Mai 1774[2]. — Norske Tegn. XL, 339-340. 5. Mai.

[1]) Skrivelse til Stiftamtmand Thodal om at indhente og ledsaget af hans egen Betænkning at indsende Underretninger om Sagen fra vedkommende Sysselmænd og andre eragtende paalidelige Folk i Holmens, Grönnefjords, Patriksfjords og Isefjords Districter, hvor Anlæg efter den Söndmörske Maade vare gjorte (Copieb. sst. Nr. 699).

[2]) Reskr. 18. April 1781.

1774. jevnf. ogsaa herom Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. clxiii.

5. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi udi Aaret 1772 allern. have beskikket Studiosum Eyolfer Johnson til astronomisk Observator paa Vort Land Island med 80 Rd. aarlig Lön, indtil Stadestad Kald blev ledig, hvorpaa ham blev givet Exspectance, da han som Sognepræst tillige kunde forrette astronomiske Iagttagelser; men det derefter er anseet bekvemmere, at disse Iagttagelser skete paa Bessestad, hvor du, saavel som andre kongelige Betjente, opholde sig i Nærværelsen, som med Observator kunde have enslags Indseende og i behövende Tilfælde komme ham til Hjælp med en eller anden Foranstaltning, ligesom det og formentes, at da Bessestads Kirke af ny skal opbygges, der paa Taarnet bekvemmelig kunde opbygges et Observatorium, hvorom du fra Vores Danske Cancellie er bleven tilskreven at meddele din Betænkning, og du nu haver forestillet, at förend den bevilgede Collects Belöb til Bessestad Kirkes Opbyggelse vides, kan du ikke gjöre Beregning, om Taarnet med et Observatorium deraf kan bekostes, men derhos foreslaaet, om ikke Observator til Beboelse kunde overlades en Os tilhörende liden Gaard, Lambhus kaldet, som neppe skal ligge 500 Skridt fra Kirken, da han ikke kan indtages paa Gaarden Bessestad: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan dit gjorte Forslag, samt Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers derover givne Betænkning, allern. ville have bemeldte Observator paa Island forundet Gaarden Lambhus til fri Beboelse, dog saaledes, at de Bönder, som nu have samme i Fæste, ei alene ikke i Utide udsættes, men og at dem, naar de efter lovlig Opsigelse skal fravige Gaarden, forskaffes andre bekvemme Gaarde paa Vores Gods, om de det forlange, hvorom Vi og igjennem bemeldte Vores Rentekammer ville lade Landfogden tillægge den fornödne Ordre. Ligeledes ville

Vi og allern. have bevilget, at ifald Collecten ikke tilstrækker, at et Observatorium paa Bessestads Kirkes Taarn kan bekostes, maa der ved Gaarden Lambhus indrettes et, til bestandig Brug for Observator. — Og som Observator, naar han saaledes bliver paa Bessestad, ikke kan betjene Stadestads Kald som Sognepræst: saa haver du at lade bemeldte Eyolfer Johnson fra sig levere den ham forundte Exspectance paa Stadestad Kald, da Vi, naar dette Kald bliver ledigt, ville til Erstatning forunde ham 100 Rd. isteden for de 80 Rd. han nu haver. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 5. Maji 1774. 1774. 5. Mai.

Cancellie-Skrivelse til **Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Observatorium, Observators Lön,** m. v. **Khavn 14. Mai 1774.** — Cancell. Brevb. for 1774, Nr. 678, S. 622–624; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 478. 14. Mai.

P. M. Da Hans Kgl. Majt, i Anledning af Hr. Stiftbefalingsmands udi afvigte Aar indkomne Forestilling, allern. har approberet, at Gaarden Lambhus maa forundes den astronomiske Observator paa Island til en fri Bolig, saa og, at ifald den bevilgede Collect ikke tilstrækker, at et Observatorium kunde indrettes paa Bessestads Kirketaarn, maatte ved Gaarden Lambhus indrettes et, til bestandig Brug for Observator, med videre, hvorom De erholder Hans Majts allern. Befaling: saa tvivler man ikke paa, at jo Hr. Stiftbefalingsmand (ifald Observatorium ikke kan blive paa Bessestads Kirketaarn) haver Indseende med, at det ved Gaarden Lambhus indrettes paa bedste og menageerligste Maade, og tillige saaledes, at de anbefalede Iagttagelser der kan gjöres; hvad Forskud Hr. Stiftbefalingsmand dertil maatte gjöre, skal blive Dem herfra remitterede, naar

1774. 14. Mai. Beregningen derover indsendes, ligesom og fra det kongel. Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammer bliver foranstaltet, at til Hr. Stiftbefalingsmand vorder leveret 160 Rd., som er 2 Aars Lön for Observator Eyolfer Johnsen, fra 21. Maji 1773 til 21. Maji 1775, hvilke De ville behage at betale ham, ifölge det kongel. Reskr. af 21. Maji 1772, saa og indberette, naar Stadestad Kald bliver vacant, paa det han fra den Tid af kunde nyde de ham tillagde 20 Rd. Forbedring paa hans Lön. Iövrigt ville Hr. Stiftbefalingsmand behage at paasee, at bemeldte Eyolfer Johnsen efterlever hans Instrux, i Henseende til den indsendende Gjenpart af hans Observations-Protocol, med videre. Cancelliet den 14. Maji 1774[1].

16. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Indlösning af det islandske Handels-Compagnies Actier.** Christiansborg 16. Mai 1774. — I Anledning af Toldkammerets Forestilling 14. Mai, hvori indberettes, at Directeurerne for det almindelige Handels-Compagnie have meldt Kammeret, at de i en Generalforsamling have tilkjendegivet Interessenterne Kongens seneste Resolution: at ville lade betale benævnte Compagnie for dets samtlige Eiendele de af de fleste Interessentere begjærte 300 Rd. pr. Actie pp., samt at de tilstedeværende strax have erklæret at ville imodtage disse 300 Rd. enten i Penge eller Obligationer; og derpaa af Kammeret udbedes Resolution: fra hvad Sted Pengene for hver Actie skal betales, eller Obligationerne udstedes. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „islandske &c. Forestillinger og Resolutioner fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 22; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xcvii.

Vi ville allern., at Vores Ober-Skatte-Direction til Interessenterne af det almindelige Handels-Compagnie skal betale 300 Rd. for deres Actier, enten udi rede Penge eller med Obligationer à 4 pCt.; hvorimod Ac-

[1]) Canc. Skriv. s. D. til Toldkammeret, at levere Stiftamtmand Thodal 160 Rd. til Udbetaling af Observators Lön i 2 Aar. Canc. Brevb. 1774, Nr. 662[b], S. 609.

tierne saavel som den af Handelen flydende Fordeel skal tilfalde benævnte Vores Ober-Skatte-Direction. Christiansborg Slot den 16. Maji 1774. 1774. 16. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Jordbrugets Forbedring i Island m. v. Khavn 28. Mai 1774. — Islandske Copieb. Litr. Q, Nr. 763. — Efter at have modtaget Betænkninger fra Island ang. Meelbödernes Anvendelse erklærer Kammeret, at det ikke kan bifalde de deri fremsatte Forslag: at anvende Renterne deels til Opmuntring for dem, der havde udryddet deres befængte Faar, deels til Opmuntring for 2 islandske Bönderkarle, der havde lært Jorddyrkningen paa Bornholm. Derimod önsker Kammeret, at Stiftamtmanden vil tage for sig Landcommissionens Forslag, og hans egne Betænkninger, f. Ex. af 29. April 1771 om Agerdyrknings-Redskaberne, af 13. August 1772 om Jordartens Beskaffenhed, af 8. Septbr. s. A. om Maaden at gjöre Tunene slette, samt af 27. Septb. 1773 om Kartoffelavl, foruden Andres Bemærkninger (i hvilken Henseende ogsaa en Relation af Student Thoroddi, som opholdt sig i Upsala, opsendes) og derefter udarbeide Udkast til en Anordning om Jordbruget i Island, hvori Hovedsagen skulde være Tunenes og Engenes Rögt, men dog tillige beröres saavel den egentlige Kornavling som Havedyrkning og Potetes-Plantning; deri skulde ogsaa bestemmes de udsættende Præmier. Det saaledes udarbeidede Udkast önskedes, til Dröftelse Artikel for Artikel, forelagt saavel Amtmanden og Laugmændene som de övrige Betjente i Landet, hvorefter da hele Materialet skulde indsendes til Kammeret, helst til Efterhösten 1775. Med Hensyn til Præmiers Udsættelse önskes Oplysning, om ikke det i Island 1770 sammentraadte Agerdyrknings-Selskab kunde være at formaae til at anvende Noget dertil, hvorfor Stiftamtmanden anmodes om at foranstalte sammenkaldte saa mange Medlemmer af Selskabet som muligt paa dette Aars Landsthing, og opmuntre dem til at gaae ind herpaa, med Gjentagelse af det i Norske Kammers Skrivelse 1. Febr. 1772 givne Löfte om Kongens Paaskjönnelse af hvad Selskabet i saa Henseende maatte ville bidrage til den priselige Hensigts Opnaaelse; „ligesom vi og iövrigt, i Suite af sidstbemte Norske Kammers Skrivelse, ville udbede os at blive til næste Höst underrettede om dette Selskabs nuværende Tilstand, samt siden aarlig om dets videre Foretagende til Jordbrugets Bedste." 28. Mai.

1774. 2. Juni. **Kongelig Resolution ang. Schæfferiets Regnskaber. Fredensborg 2 Juni 1774.** — I Forestilling 25. Mai forestiller Toldkammeret, at i den Tid Hastfer havde forestaaet det ved Resol. 26. April 1756 stiftede Schæfferie paa Vatn, indtil Udgangen af Aaret 1763, vare flere Udgifter dertil afholdte, ialt til Belöb 6215 Rd. 24½ Sk., hvoraf kun 596 Rd. 20½ Sk. vare refunderede. Hastfer sendte aldrig noget ordentligt Regnskab og döde 20. Febr. 1768 i Armod. Landfogden blev derefter beordret at forfatte Regnskabet, men dette var heller ikke at faae, som det ogsaa indrömmedes at være hans Embede uvedkommende. I Anledning heraf indstiller Kammeret, at denne Post gaaer ud af Bögerne. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger fra 6. Mai 1773 til Aarets Udg. 1774" 22, Nr. 24.

Efter de foredragne Omstændigheder ville Vi allern.: 1) at Ventilationen om Schæfferie-Regnskabet udi Island, som uvedkommende og aldeles forgjæves, skal for Eftertiden af Jordebogs-Regnskabets Antegnelser udgaae. — 2) at de i Forestillingen allerund. opgivne Summer, for hvilke Hastfer skulde aflægge Rigtighed, og han findes debiteret for, saavel til Schæfferiet selv, dets Indretninger, Bygninger, Besætning og Inventarium, som og de gjorte Forskudde, maa af vedkommende Contoirs Tegneböger udgaae, og derefter i Bogholder-Contoiret til Udslettelse anmeldes. — 3) at Kammeret derimod ved Correspondence med Stiftamtmanden i Island og Administrateurerne i Holk og Andersens Bo skal söge, hvad ydermere Efterretning og Rigtighed endnu kunde erholdes, angaaende de under Nr. 2, 3 og 5 i Forestillingen anförte Poster[1], samt endelig paasee, at det almindelige Handelscompagnie ved Fratrædelsen i sin Tid afleverer Gaarden Watne med Bygninger og Inventarium i samme Stand, de 1764 have modtaget den. Fredensborg Slot den 2. Junii 1774.

[1]) Disse Poster angik Inventarium (1234 Rd. 50 Sk.), Medicamenter (22 Rd. 64 Sk.) og Saltstene (430 Rd. 90 Sk.)

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. Stafafell Præstekalds Fritagelse for Contribution. Fredensborg 15. Juni 1774[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1775. Norske Tegn. XL, 372ᵇ—373. 1774. 15. Juni.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Sognepræsten til Stadefeld (*rett.* Stafafell) paa Vort Land Island, Herr Rafnkell Bjarnesen, udi indsendt Memorial, som Os er bleven refereret, allerund. haver andraget, at bemᵗᵉ Kald er paalagt at svare 2 Croner til fattige Præster, og 2 Croner til fattige Præste-Enker, men at dette Kald har i nogle Aar taget anseelig Skade, formedelst Vands, Sands og Stenes Overgang paa Jordens Enge og Udmark, hvorved Indkomsterne ere forringede fra 37 til 22 Rd., desaarsag han allerund. haver begjert, at han og Efterkommere maatte befries for at udrede foranförte Contribution. Thi er, i Anledning af saadan gjorte Ansögning, samt saavel efter din, Stiftbefalingsmand Thodals, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegii derover givne Betænkning, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, Biskop Jonsen, udi Consistorio proponerer et af de Præstekald, hvis Indkomster ere saa forögede, eller et af de andre, hvis Indkomster tilforn have været saa store, at paa samme med Billighed kunde lægges herefter at svare denne Afgift til vanföre Præster og fattige Præste-Enker, som af Stadefeld Præstekald hidindtil har været svaret. — Og ville Vi derhos allern., at, om flere saadanne Præstekald skulle forekomme, hvis Indkomster ligeledes ere forringede, saa meget nedenfor mindste antagne Summa, som har været lagt til Grund for deraf at svare saadan Contribution, det da med dem paa samme Maade skal forholdes. Derefter I eder

---

[1]) jevnf. Reskr. 14. Febr. 1705 og 5. Juni 1750.

1774. allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 15. Junii Anno 1774[1].
15. Juni.

23. Juni. **Kongelig Resolution ang. Udgivelse af Eggert Olafssons Lachanologia.** Fredensborg 23. Juni 1774. — I Toldkammerets Forestilling 15. Juni bemærkes, at Student Jon Olafsson, Vice-Laugmand Magnus Olafsson og Provst Björn Haldorsson, havde forenet dem om at udgive et Skrift af afg. Vice-Laugmand Eggert Olafsson om Madurters Dyrkelse i Island, men sögte om at faae Trykkerlön og Indbinding godtgjort, for at kunne sælge Bogen billigere. Toldkammeret yttrer, at i et Land som Island, hvor hele Almuen læser, vil intet Middel være bedre til at indbringe og rodfæste hos Indbyggerne de til Landets Opkomst nödvendige oeconomiske Kundskaber, end at give dem i Hænder grundige Skrifter i Landets Sprog om deslige Gjenstande, i hvilken Henseende det omtalte Skrift og Udgiverne anbefales. — Vestind.-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „islandske, finmarkske, færöeske og grönlandske Forestillinger og Resolutioner fra 6. Mai 1773 til Aarets Udgang 1774" 22, Nr. 26. — Resolutionens Indhold er trykt i Isl. Maanedstidender 3. Aarg. (1776) S. 116—117 jevnf. 1. Aarg. (Novbr. 1774) S. 17—22; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xlix.

Forlæggerne af indbenævnte islandske Skrift om Madurters Dyrkelse i Island maa nyde Trykningsog Indbindings-Omkostningerne efter derom indgivende qvitterede Regninger af Vores Cassa godtgjorte, og ville Vi tillige allern., at 500 Exemplarer af dette Skrift for Vores Regning skulle kjöbes, for gratis at uddeles imellem de fattige Indbyggere i Island, efter den Inddeling, som Stiftamtmanden nærmere haver at gjöre. Fredensborg den 23. Junii 1774[2].

[1]) I Anledning af dette Reskript blev besluttet i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1775, at Præstekaldene Hof i Alptafjord med Þvottá, og Saurbær paa Hvalfjarðarströnd skulde herefter erlægge hvert for sig 4 Mk. aarlig til Emeritpræster og 1 Mk. til Præste-Enker.

[2]) Ved Toldkammerets Skrivelser af 27. Juni er denne Re-

Toldkammer-Skrivelse *til Stiftamtmand* **Thodal, ang. Postskibs-Station i Island** m. v. Khavn 25. Juni 1774. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 782. 1774. 25. Juni.

Da man gjerne önsker at etablere en oftere Correspondence imellem Island og Kjöbenhavn, end hidtil med Handels-Skibene været haver, mens dertil udfordres: först at have en sikker Havn ved Havnefjorden eller Holmen, som nærmest ved Bessested, hvor et Skib om Vinteren kunde ligge, og dernæst at bestemme et Sted paa Nordlandet, et Sted paa Vesterlandet og et Sted paa Österlandet, som vare de bekvemmeste, for fra hver Landsfjerding didhen at sende Breve, og siden til Bessested, hvorhen tillige alle Sönderlands-Breve bleve at sende, at befordre: saa bliver Hr. Stiftamtmanden herved anmodet, ifald dette saa betids skulde indtræffe, at derom kunde skee Undersögelse endnu i Aar, at lade undersöge og indberette:

1) Hvad Sted der formenes at være bekvemmest og sikkerst for et Skib at ligge om Vinteren, uden Hazard af Forulykkelse, enten i Havnefjorden og det derved værende Tjörn, eller ved Holmen indenfor Widöe og Lögernæs, eller nogen andensteds i Nærværelsen af Bessested; hvorom det maatte behage, ved Hjelp af de paa Havnefjorden og Holmen værende Skippere og Styrmænd, ifald nogen der endnu ved dettes Annammelse befindes, at lade gjöre de allernöieste Undersögelser muеligt være kan. — 2) at opgive hvad Steder i hver Landsfjerding der formenes at være bekvemmest, for dertil at hensende alle de til Kjöbenhavn destinerende Breve, og derfra igjen at befordre dem til Bessested, saaledes, at de kunde være paa Bessested 3 Gange om Aaret, nemlig förste Gang ved Martii Maaneds Begyn-

---

solution communiceret Udgiveren, Stud. Jon Olafsson, Stiftamtmand Thodal og Finants-Collegiet, Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 783—785.

1774. 25. Juni. delse, anden Gang ved Junii Maaneds Begyndelse og tredie Gang i Oktobr. Maaned. Ved saadan Correspondence fra Vesterlandet vil nok findes nogen Vanskelighed, og fra Österlandet mere, men fra Nordlandet mindst. Man önsker gjerne at vide, hvorledes Vanskelighederne bedst kunde hæmmes og Correspondencen med mindst Besværlighed og Bekostning komme i Gang. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 25. Junii 1774.

23. Juli. **Provisional-Reglement** ang. **Bevaring og Anvendelse af Qvilderne** paa de kongelige **Godser i Island.** Öxaraa Landsthing 23. Juli 1774[1]. — Publiceret paa Althinget under Stiftamtmand Thodals og Amtmand Olaf Stephensens Navne, i Henhold til Toldkammerets Skrivelse 26. Februar 1774, og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXVII, 3.

Da det er höist fornöden, saavidt mueligt, at see forebygget de endnu overblevne Faare-Qvilders fuldkomne Tab paa Hans Majts Gods i Landet, saa ansees for tjenligt, at, naar Faaresygen saaledes har indtrængt sig i et Syssel eller Thinglaug, at Godsets Qvilder enten ere allerede inficerede, eller befrygtes inden kort Tid at vorde af Sygdommen angrebne, de da straxen blev indsatte i Handelen, eller solgte til Indbyggerne, som kunde ville slagte dem til eget Brug, for 20 Fisk en Takke- eller Malkefaar, efter Landtaxten, hvorved ²/₃ Dele af Faarenes Værdie conserveres, som siden kunde anvendes til Koe-Qvilders Indkjöb, og de sættes paa de Gaarde igjen, som efter Billighed maatte befindes at kunne föde og underholde Köer isteden for Faar; men Overskudet af det indkommende Qvilde-Værdie, som ikke kunde anvendes til dette Brug, burde staae vel forvaret under Forpagternes Gjemme til friske Faars

[1]) kgl. Resol. 29. Marts 1779.

Indkjöb og Anskaffelse i sin Tid. — Man sætter 20 Fisk for et Faar, skjöndt der ikke paatvivles, at det fulde Værdie kan erholdes, og derover, udi de Districter, især ved Sökanten, som have Mangel paa Slagterqvæg. At lade Faare-Qvilderne derimod, i Mangel af saadan eller anden god oeconomisk Anstalt, saaledes uddöe, at de blev til ingen Nytte, formodes at Forpagterne vil ikke ansee for forsvarligt, hvoraf kunde opstaae deels Ansvar for dem selv, deels Skade for Kongens Cassa, ligesom det hverken kan være sikkert eller raadeligt, at betroe Leilændingerne Qvildernes Værdie, som fast alle ere fattige, og desuden idelig omvexle Bopæle, hvorved dets Levering fra en Bonde til anden vilde gjöres meget uvis, og ellers flyde mange Trætter deraf, saavel mellem Jorddrot og Leilænding, som de sidste indbyrdes. — Af denne Anstalt for Forpagtnings-Godsets Qvilder kan Beneficiarii og Proprietarii tage Anledning til sine Qvilders Anvendelse til bedste Fordeel for dem selv og andre Vedkommende: — saasom vi, ifölge det kongelige vestindiske og guineiske Rente- samt General-Toldkammers Promemoria af 26. Februarii sidstl. have ei skullet lade ermangle, at publicere et Provisional Reglement om forbemeldte Post for begge Amter. — Öxeraae Landsthing den 23. Julii 1774.

1774. 23. Juli.

Forordning, ang. Forrentelse af Umyndiges Midler m. v. Fredensborg 31. August 1774[1]. — Publiceret paa Althinget 1775 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XV, 1; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 75. — Siell. Reg. 71, 435b—436. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1774, S. 64—66; Schou V, 430—432.

31. August.

Forordning, ang. at Umyndiges Midler, naar de ikke paa anden Maade kunde udsættes i godt og sikkert

[1]) kgl. Resol. 19. Juni 1783; Plak. 9. Marts 1792.

1774. Pant, maa imodtages i den kongelige Extra-Skatte-Casse,
31. August. med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da det er befunden, hvorledes saavel Umyndiges, som andre publique Midler, der ere henlagte til milde Stiftelser, ofte tabes eller löbe Fare ved det, at Ober-Formynderne, og de, som saadanne Midler administrere, eller og dermed have Inspection eller Direction derover, selv tage samme til sig og indesidde dermed; saa, paa det saavel de Umyndiges, som andre publique Midler, saa meget som mueligt, kan vorde betryggede, have Vi allern. funden for godt, at byde og befale, ligesom Vi og hermed byde og befale, at det skal være alle i Almindelighed, saavel Ober-Formyndere og Övrigheds-Personer, som alle Andre, der, i Fölge det dem anfortroede Embede, enten administrere Umyndiges eller andre milde Stiftelser tilhörende publique Midler, eller og have Inspection dermed, eller Direction derover, aldeles formeent, at til sig tage og indesidde med slige Midler, under hvad Paaskud det og maatte være, og i hvor tilstrækkeligt Pant eller anden Sikkerhed de end derfor kunne give; da de, som allerede forhen maatte have til sig taget saadanne Penge, og sidde inde dermed, skal være forbundne, under deres Bestillingers Fortabelse og anden vilkaarlig Straf, inden et Aars Forlöb fra denne Forordnings Publications Dato, at udbetale samme, og derfor at gjöre vedbörlig Rigtighed, paa det slige Penge andensteds imod sikkert Pant kunde vorde udsatte (med mindre det maatte være saadanne Legata, som, i Fölge af deres Stiftelse, stedse bör staae og være prioriterede i et eller andet Jordegods); men paa det Saadant ikke skal give Anledning til, at Börne-Midler blive staaende frugteslöse til Tab og Skade for de Umyndige, saa ville Vi allern. tillade, for saavidt angaaer de Umyndiges Midler, hvilke de af Os beskikkede Övrigheds-Personer, eller andre Vore Betjentere, paa Embedets Vegne, administrere,

eller staae til Ansvar for, at Vedkommende, naar de ikke paa anden Maade kunne faae slige Penge udsatte i godt og sikkert Pant, og Capitalen belöber sig til 100 Rd. eller derover, maa indlevere dem i en af Vore Casser, hvortil Vi nu for Haanden have bestemt Vores Extra-Skatte-Casse, saalænge den vedvarer, hvor de da skal blive modtagne, og sædvanlig Rente 4 pro Cento deraf svaret, hvorved Vedkommende sig have saaledes at forholde, at de först melde til Vores Ober-Skatte-Direction, hvad Capital de have at indlevere, og til hvad Tid samme kan blive leveret, da Ober-Skatte-Directionen derpaa anviser samme til Indtægt i Zahl-Cassen. Naar de da med Zahl-Cassererens Qvittering godtgjöre, at Pengene ere betalte, udgiver Ober-Skatte-Directionen, paa Vores Vegne, Obligation derfor, som lyder paa sædvanlig Rente fra den Tid af, at Pengene ere leverede, og at Capitalen igjen skal blive udbetalt efter lovlig Opsigelse, naar de Umyndige, efterat de ere komne til deres myndige Aar, det maatte forlange, eller den, af andre Aarsager, maatte behöves. For at blive forvisset om, at alt dette Foregaaende bestandig og nöie maa blive efterlevet, bör alle Vore Betjente og Övrigheds-Personer, som administrere Umyndiges Midler, saavel som og alle Andre, der have Indseende eller Direction over de til milde Stiftelser henhörende publique Midler eller andre Legata, aarlig ved hvert Aars Udgang, til Vores Danske Cancellie, indsende en Fortegnelse paa slige Capitaler, samt paa de Steder, hvor de ere bestaaende, og i hvilke Panter de ere udsatte. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 31. Augusti 1774.

1774.
31. August.

1774. 22. Oktbr. **Toldkammer-Skrivelse** til Amtmand Stephensen, ang. **Brugsjord for Chirurgen i Öster-Amtet.** Khavn 22. Oktbr. 1774. — Kammeret erklærer, at ikke alene Hjemmegaarden Brekka, men ogsaa Hjaleierne Brekkugerðishús og Hús udgjöre den Chirurgen for Öster-Fjerdingens District allern. tilstaaede frie Brugsjord. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 857.

5. Novbr. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmanden og Landfogden, ang. **Inddragelse af Thingöre (Þingeyra) Klosters Afgifter** til Kongens Kasse. Khavn 5. Novbr. 1774. — Efter de af Stiftamtmand Thodal indberettede Omstændigheder, og især da det var at formode, at Tugthuset nu kunde underholdes uden videre Tilskud af den kongelige Kasse, approberes den af Stiftamtmanden föiede Foranstaltning, at Thingöre Klosters Afgift fra 1773 Aars Begyndelse af indflyder i sidstmeldte Kasse, hvorom Landfogden under s. D. tilstilles Ordre. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 863—864.

10. Novbr. **Patent** om **Höiesteret i Danmark,** for 1775 og siden fremdeles for de efterfölgende Aaringer indtil videre. Christiansborg 10. Novembr. 1774. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 71, 501b—505. Original-Aftryk hos Höpffner 1 Ark i 4to, et andet uden Trykkested paa den ene Side af et Heel-Ark. Qvart-Forr. for 1774, S. 110—119; Schou V, 454—461.

10. Decbr. **Cancellie-Skrivelse** til General-Toldkammeret, ang. **Ægteskaber paa Island.** Khavn 10. Decbr. 1774. — Canc. Brevb. for Aaret 1774, Nr. 1684, S. 1460—1461.

P. M. Vel er man villig herfra at forestille Hans Majt det af det kongelige Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer udi Promemoria af 19. Novbr. næstafvigt gjorte Forslag til at hindre de mange ubetænksomme Ægteskaber, som indgaaes iblandt Almuen paa Island

til Skade for Landet; men foruden at referere sig til sin forrige om denne Sag til det kongel. Rentekammer afladte Skrivelse, kan man ikke undlade tjenstligst at melde, at man ikke seer at ved disse foreslagne Midler forebygges det, som endnu er værre, nemlig at Lösagtighed og Leiermaale tage Overhaand, ligesom man og holder det höist betænkeligt, i et saa slet peupleret Land som Island, hvor Folkemængden desuden synes daglig at aftage, enten at forbyde eller indskrænke Ægteskab, hvortil man paa andre saadanne Steder söger ved Præmier og paa andre Maader at indbyde Folk. Cancelliet den 10. Decbr. 1774. 1774. 10. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Aftens-Varsel i Delinquentsager. Christiansborg 15. Decbr. 1774[1]. — Publiceret paa Althinget 1775 og Uddrag trykt i Althingsb. s. A. Nr. xv, S. 19—20; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 76 (hvor Datum urigt. anföres: 18. Decbr.). — Concept i Canc. Archiv: Missiver til Island &c. 1751—1800; Norske Tegn. XL, 431ᵇ—482; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 527. 15. Decbr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom du under 23. Augusti sidstl. for Os allerund. haver forestillet, at det til Delinquentsagernes hastigere Befordring paa Vort Land Island ved allern. Reskr. af 3. April 1750 er befalet, at Stævninger i samme maa til Laugthinget med Aftens Varsel forkyndes, hvilket og strax derefter skal være bleven antaget i Oberretten og der bestandig brugt, men at det ikke desmindre indtræffer, at derimod for Oberretten skeer Exceptioner, da dog Aftens Varsel for Oberretten, som ikkun holdes eengang om Aaret, ansees mere fornöden, end for Laugthinget, ligesom derved og forekommes de ellers af Delinquentsagernes lange Henstand flydende Uleiligheder: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi,

[1] Reskr. 28. April 1784.

1774. efter dit i saadan Henseende derhos gjorte allerund.
15. Decbr. Forslag, allern. ville have anordnet, at Delinquentsager maa ligesaavel til Oberretten paa bem[te] Vort Land Island, som for Laugthingsretten, med Aftens Varsel indstævnes. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 15. Decembr. 1774.

1775.
2. Febr.

Plakat ang. Regnskab for Justitskassens Indtægter hos Skifteforvaltere. Christiansborg 2. Februar 1775. — Publiceret paa Althinget 1776, og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XIII, S. 19—22. Siell. Reg. 71, 569[b]—570. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1775, S. 3—5; Schou VI, 2—3.

Plakat, anlangende, at vedkommende Skifte-Forvaltere aarlig skal aflægge Rigtighed for Justits-Cassens Indtægter.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at eftersom Vi have fornummet, at, omendskjöndt det ved den under den 30. December 1738 udgangne Plakat er anordnet, hvorledes de Rettens Betjentere baade udi Danmark og Norge, som ei til rette Tid indkomme med Rigtighed og Beviis, for hvis Justits-Cassen ved enhvers Jurisdiction er tilfalden, for saadan deres Forsömmelse skal ansees, nemlig Geistligheden og alle andre Jurisdictioner, saavel som Magistraterne udi Kjöbstederne, at betale en Mulkt af 2 Rd., samt By-, Birke- og Herreds-Fogderne, saa og Sorenskriverne, 1 Rd., for hver Uges Udeblivelse dermed, skal dog, efter de fra Vore Stiftamtmænd og Amtmænd indkomne Besværinger, een og anden, som er berettiget til at holde Skifter, især iblandt Proprietairerne, uagtet de dem derom givne Erindringer, efterlade at indsende de anbefalede Attester, som skal fölge med Designationerne over hvad Justitz-Cassen tilfalder: — saa ville Vi nu allern. have anordnet og befalet, saasom Vi og hermed anordne og befale, at

ikke alene foranförte Rettens-Betjentere og Magistrats-Personer, men endog Skifteforvaltere, baade geistlige og verdslige, saa og Proprietairer og alle Andre, baade udi Danmark og Norge, som enten efter Loven, eller dertil givne Tilladelse, maatte være berettigede til Skifter at forrette, og forbundne til at holde Skifte-Protocoller, skal aarlig, inden den i forbemeldte Plakat foreskrevne Tid, og under den deri fastsatte Mulkt, indsende Rigtighed for Alt, hvad Justitz-Cassen i nogen Maade maatte være tilfalden, samt, naar ingen Indtægt i samme Tid er falden, da derom meddele vedkommende Stiftamtmand eller Amtmand deres Attest, for at indsendes med de anbefalede Designationer. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Plakat under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn, den 2. Februarii 1775.

1775. 2. Febr.

Kongelig Resolution ang. Henlæggelse af Hengigóz til Sandfell Præstekald. Christiansborg 20. Februar 1775. — I Forestilling 28. Januar beretter Toldkammeret, at Præsten til Sandfell Eyjolf Teitsson havde sögt om Hængegodset, som sex hans Formænd siden 1726 havde haft Indtægten af. Den aarlige Afgift af dette Gods, der egentlig bestod af to Böndergaarde, der i sin Tid vare henfaldne til Kronen, paa Grund af at Eieren havde hængt sig (deraf Navnet), var 8 Rd. 17½ Sk. Croner. — Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammers Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger 1775–1776, 23, Nr. 3.

20. Febr.

Vi bevilge allern., at Præsten Eyjulv Teitsen i Sandfeld udi Skaptefelds Syssel maa, ligesom hans Formænd,

1775. fra 1773 af, da han tiltraadte Kaldet, oppebære og nyde
20. Febr. Afgiften af det saa kaldede Hængegods[1] i bemeldte Syssel. Christiansborg den 20. Februarii 1775.

9. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Livsfangers Hendömmelse til Fæstningsarbeide i Kjöbenhavn.** Christiansborg 9. Marts 1775[2]. — Publiceret paa Althinget 1775 og Uddrag trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xv, S. 20—21; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 76. — Norske Tegn. XL, 529—530. Fogtm. VI. 1, 548—549.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom du udi Forestilling af 22. Augusti a. p., som Os er bleven refereret, allerund. haver andraget, at det vel ved Reskript af 15. Oktobr. 1762, til daværende Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, er bleven anordnet, at de Delinquenter, som tilforn bleve dömte til Fæstnings-Arbeide i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, skulle dömmes til Arbeide i det islandske Tugthus, men at i bemeldte Tugthus ingen Anstalt er eller kan gjöres til grove Misdæderes Bevogtning, efterdi der er ingen Kjelder eller Arrest-Kammer under Huset, ei heller nogen Slutter, hvilket der paa Landet ansees for en skammelig Handtering, hvorover ildesindede Mennesker let kan undvige og tage deres Tilflugt til de vidtudstrakte ubeboelige Fjelde, og der opholde sig ved Röven og Plyndren til störste Usikkerhed for Publicum, hvorpaa for et Par Aar siden skal have været Exempel: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter dit derhos gjorte Forslag, samt Vores Vestindisk-Guin. Rente- og General-Toldkammers derover givne Betænk-

[1]) om Hengigóz jevnf. Johnsens Jarðatal S. 5—6 og 447, samt 435. — Ved Skrivelser fra Toldkammeret under 14. Marts 1775 er denne Resolution communiceret Cancelliet og Landfogden i Island (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 85—86).

[2]) Fundats for Tugthuset 3. Marts 1784.

ning, allern. have funden for godt, til en passende Straf for Misgjerninger og i Anledning af Forordningen af 27. Aprilis 1771 om Straf for grove Tyvs-Delinquenter, at anordne og befale, at saadanne Forbrydere af Mandkjönnet, som fremfor Andre maatte agtes farlige for Publicum, og som skulle dömmes til at arbeide i Jern deres Livstid, skal dömmes til Fæstnings-Arbeide i Kjöbenhavn, isteden for det islandske Tugthus, men Andre derimod, som ikke kunne agtes at være saa farlige, og hvis Straf kuns ansættes paa en vis Tid, skal herefter som hidindtil dömmes til Tugthuset paa Island. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 9. Martii 1775. 1775. 9. Marts.

Toldkammerets Circulaire til **Sysselmændene i Island**, ang. **Forbud mod at gaae ombord i Skibe**, med vid. Khavn 14. Marts 1775. — Bekjendtgjort paa Althinget 1775 ved Stiftamtmand Thodals aabne Brev af 14. Juli s. A., trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XV. 5, S. 23—24; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 77—78. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 93. 14. Marts.

Da man staaer i de Tanker, at den i Island imod Octroyen drivende utilladelige Handel for en stor Deel föres af Handelens egne farende og efterliggende Betjente, saavel som Skippere og Folk, der fare med de til disse Lande befragtede Skibe, og det formodes, at denne skadelige og imod Octroyen stridige Omgang for en Deel kunde hæmmes, naar Landets Indbyggere efter samme entholde sig fra at tage ombord eller roe ud til disse og alle andre, enten egne eller fremmede Nationers Skibe: saa beordres Hr. Sysselm. herved, at Han, ifald saadant ikke allerede skulde være skeed efter Ordre fra Amtet, ved Mandtalsthingene, og ellers, hvor Leilighed falder ved offentlige Forsamlinger, alvorlig at paaminde Indvaanerne om, at entholde sig fra al Roning

1775. og Faren ombord paa disse Skibe, og især fra at handle
14. Marts. med Nogen, hvo det endog maatte være, men alene med Kjöb og Salg at söge de rette privilegerede Handelssteder; da den kongelige Handel, til desto mere Opmuntring, vil overlade hvis Varer, som i saa Maade kunde antræffes, og ifölge Octroyen ansees for lovlig confiscable, Halvdelen til Opdageren og Halvdelen til det Districtes Fattige, hvori de antræffes. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 14. Marts 1775[1].

14. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Forsög med Agerdyrkning** i Island. Khavn 14. Marts 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 68. Kammeret havde med megen Fornöielse erfaret den af Stiftamtmanden under 16. og 28. Sept. f. A. indberettede gode Fremgang med de af ham gjorte Forsög i Ager- og Havedyrkningen i Island, ligesom det ogsaa havde modtaget Pröver af Korn og Kartofler fra ham; nu sendes ham med Holmens Skib 1¼ Tde Norsk Vaar-Rug og 5½ Tde Byg, samt loves tilsendt 2½ Tde færöisk Byg. Iövrigt anmodes Stiftamtmanden om at blive ved med dette Slags Forsög og Tid efter anden at meddele Kammeret Efterretning om deres Fremgang.

14. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Postvæsenets Indretning** i Island. Khavn 14. Marts 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 61. Kammeret erklærer vel i det Hele at være enigt med de af Stiftamtm. i Skriv. 17. Septbr. f. A. yttrede Anskuelser med Hensyn til Postindretningen, men for dog at see Sagen dröftet og oplyst saa meget som muligt, anmodes han om at ville

[1]) Skriv. af s. D. til Amtmændene, at paalægge Sysselmændene paa Mandtalsthingene alvorlig at paaminde Almuen om at overholde det her gjorte Forbud, og desuden til Stiftamtmanden, at lade det „til ydermere Underretning for alle Vedkommende, som og til Efterlevelse for den fölgende Tid", publicere i Laugthinget og indföre i Althingsbogen. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 62 og 63.

paa dette Aars Landsthing overlægge denne Sag med Amtmanden og samtlige tilstedeværende geistlige og verdslige Embedsmænd, samt derefter give Udkast til et Reglement, som kunde forelægges Kongen til Approbation, i det mindste indtil videre. Imidlertid authoriseres Stiftamtmanden til allerede i Aar at sætte Postvæsenet i Gang, overeensstemmende med Resultatet af det omtalte Overlæg. Iövrigt yttrer Kammeret Tvivl om, at Fjeldveiene mellem Mule og Norder Syssel ere befarlige i Februar, ligesom det og anseer Veien fra Ketilstaðir til Skagafjords Syssel at være for lang til een Station, især om Vinterdage, og foreslaaer derfor en Mellemstation oprettet i Norder-Syssel og maaskee endnu een i Öefjords Syssel; ligeledes anseer det en Foranstaltning nödvendig hos Sysselmændene i Bardastrands, Isafjords, Snæfellsnes og Hnappadals Sysseler til Brevenes Befordring, af de förste tvende til Búðardal og af de tvende sidste enten til Hjardarholt eller paa Postveien derhen. Med Hensyn til Bekostningerne yttres, at saa billigt som det er, at Sysselmændene forestaae Postindretningen, som de eneste kongelige Betjente paa Stederne, saa er det paa den anden Side ogsaa billigt, at Postens Befordring bliver for dem uden Bekostning; det foreslaaes derfor, at Betalingen for Touren fra Station til Station i Forveien aftales, og derefter bestemmes. Sluttelig bemærkes, at Postskibet bliver expederet saa tidlig paa Aaret, for at erholde Kundskab om Landets almindelige Tilstand, hvorfor Stiftamtmanden anmodes om at samle og sende til Kammeret med samme Skib alle de Efterretninger, som kunde haves, eller samles, inden dets Afgang fra Landet.

1775. 14. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Opmuntringer til Bebyggelse af öde Jorder i Island, m. v. Khavn 14. Marts 1775[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Stiftamtmand Thodals aabne Brev 21. Juli s. A., trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXIV, 2; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 78. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 65. 14. Marts.

Ligesom det Hr. Stiftamtm. efter Kammerets Skrivelse af 26. Martii a. p. haver erindret i Anledning af

[1]) For. 15. April 1776.

1775. den kgl. Resol. af 14. Martii e. a., angaaende hvorvidt
14. Marts. Skattefrihed for nygifte Fattige i Island kunde være for Fremtiden at anvende som en Opmuntring til Landets bedre Bebyggelse, maa beroe til den Tid, naar Omstændighederne maatte gjöre det fornödent, nærmere at tage den Sag under Betragtning: saa haver Kammeret fundet desto mere Aarsag at lægge Mærke til de övrige af Hr. Stiftamtm. i Skriv. af 13. Septbr. a. p. fremsatte Forslage til Opmuntring for dem, som vilde optage öde Gaarde til Beboelse. Men da man tillige haver Aarsag at önske, hvilket vi og ei paatvivle at Hr. Stiftamtm. finder lige med os, at en saa vigtig Sag maatte blive saa nöie som muligt overtænkt, og ordentlig anlagt, inden noget derom offentlig blev udstedet i H. kgl. Majts Navn, allerhelst da derudi, saavidt den staaer i Samfund med Eiendoms-Rettighederne, let kan ventes at möde en eller anden Vanskelighed, saa maa vi herved anmode Hr. Stiftamtm., inden denne Sag befordres videre, endnu paa ny at ville tage den i nöieste Overveielse, og derpaa, efter Overlæg med Landets bedste og kyndigste Mænd, ordentligen udkaste alle de Punkter, som derved maatte agtes fornödne at have for Öine, og da tilsende os saadant deres Udkast, til videre Befordring. Iövrigt ville vi ikke forbigaae at melde, til nærmere behagelig Underretning ved dette Overlæg: at vi 1) ere enige med Hr. Stiftamtm. derudi, at der bör gjöres Forskjel paa, enten en öde Gaard optages inden Böigderne, og hvor Nogen kjendes berettiget til Grundens Eiendom, eller i Afrets-Fællederne, og hvor saadan Rettighed ikke haver Sted. I det förste Tilfælde, hvor den, som haver Rettighed til Grunden, selv bekoster saadan Gaard, vil vel Skattefriheden for den Opsidder, som sættes derpaa, være den eneste Opmuntring, som kan have Sted, da den, som gjör Bekostningen, ei vil kunne betages Ret til at kræve Landgilde, i det mindste fra den Tid Gaarden er fuldbygt og besat, alene at den da ved Rettens Middel

ordentlig maatte skyldsættes. Gjör derimod ikke Grundeieren selv, men Bonden, som sætter sig ned, Bekostning paa Gaarden, synes det billigt, at han for sin Livstid ei alene nyder Frihed for Skat og Landgilde, men og de övrige Fordele, i Henseende til Medhjelp, Enke og Börn, som Hr. Stiftamtm. har proponeret, da Gaarden först skyldsættes naar en ny Opsidder kommer dertil, hvilket ogsaa vel vil blive en Regel for de öde Gaarde, som maatte blive optagne paa Hans Majts Gods, hvilken den optagne Gaard da altid bliver tilhörende, ligesom og Gaarde, som optages paa gudelige Stiftelsers eller private Grunde, paa samme Maade maa blive deres Eiendom. I det sidste Tilfælde, naar Nogen optager nye Gaarde i Afretter eller paa andre saadanne Steder, hvor Ingen kan melde sig som beviislig berettiget til Grunden, holde vi for tjenligst, at han ei alene nyder den af Hr. Stiftamtm. foreslagne Skattefrihed for sig og Enke, men og vinder Gaarden til Odel og Eiendom; thi omendskjöndt Hans Majt Kongen kunde med al Rette vindicere sig Eiendom af Grunden paa saadanne Steder, som udi Hævds Tid have ligget ubebygte, saa skulde vi dog mene, at Eiendoms-Rettigheden tillige behöves til Opmuntring i Island i denne Henseende, da man uden des vel næppe vil kunne formaae nogen Formuende til at vove Bekostning derpaa, hvilket dog er fornödent, om Tingen skal faae Fremgang. — Men paa hvilket af Stederne öde Gaarde optages til Beboelse, synes 2) at ville blive fornödent, at den, som vil foretage saadant, giver det offentlig tilkjende i Landsthingsbogen, og lader det saa staae hen til næste Landsthing, og naar da Ingen melder sig som berettiget, og som strax vil optage Gaarden, saa den förste at stedes dertil, og Stedet derpaa, med al dertil tillæggende Landstrækning, udvises ham af Sysselmanden ved en ordentlig Aasteds-Forretning, hvortil samtlige Naboer skulde indvarsles, og Forretningen derpaa lyses til Thinge og siden tjene isteden for Adkomst. Og da man erfarer af Jordebogen,

1775.
14. Marts.

1775. at Aarsagen til nærværende store Afgang i samme tildeels ligger derudi, at saa mange Hjaleier ere nu blevne öde, saa synes det: — 3) at ville være godt, om Noget i Særdeleshed kunde ved denne Leilighed udtænkes til Opmuntring for Hjaleiernes Opbyggelse, som Frihed for al Afgift i den Opbyggendes Livstid, eller hvad Andet, som maatte synes tjenligst og bedst passet med Omstændighederne. — Men, som vi maa overlade Herr Stiftamtm. at foretage til videre Overlæg saavel disse Poster, samt hvad De selv videre har meldt i Deres Skrivelse, som hvad ellers herom maatte forefalde, saa kan det og, naar den fornödne Plan herudi er lagt, endog imidlertid, inden kongelig Authorisation herpaa kan indhentes, staae Hr. Stiftamtm. frit for, at foranstalte til et Forsög en Indbydelse i Laugthingsbogen, at de, som ville melde sig til at optage öde Gaarde, kunne efter Omstændighederne vente dertil at vorde opmuntrede med convenable Benaadninger. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 14. Martii 1775.

14. Marts.

17. Marts. **Declaration** ang. **Afdragsrettens Ophævelse mellem Danmark og Meklenborg-Strelitz** Christiansborg 17. Marts 1775[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget og i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1792, og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen samme Aar Nr. 23, 7. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Declaration und Erläuterungs-Acte der, zwischen seiner Majestät dem Könige zu Dännemark, Norwegen &c. und seiner Durchlaucht dem Herzoge zu Mecklenburg-Strelitz, wegen wechselseitiger Aufhebung des Abschoss-Rechts, unterm 8. May 1773 getroffenen Convention".

20. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Extraskattens Ophævelse.** Christiansborg 20. Marts 1775. — I Toldkammerets Forestilling 11. Marts meldes, at den ved Rentek. Ordre 22. Juni 1765 og kgl. Resol. 12. Juli s. A. for

[1]) jevnf. 8. Mai 1773.

Island paabudne Extra-Skat har mödt mange Vanskeligheder, og da Skatten var ophævet for Norge den 14. Novbr. 1772, mente Kammeret at Island, der ved Skattens Paabydelse blev anseet som norsk Provinds, kunde vederfares det samme, især da Beløbet kun var fra 141 Rd. til 245 Rd. aarlig[1], og en partiel Eftergivelse allerede var tilstaaet ved Resol. 17. Marts 1767. — Vestind. Guin. Rente- og General-Toldkammers Islandske, Finmarkske &c. Forestill. 1775—1776, 23, Nr. 4. — Resol. er publiceret paa Althinget 1775, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xv. 3, S. 21—22; jevnf. Isl. Maanedstidender 3. Aarg. S. 76. 1775. 20. Marts.

I Henseende til de af General-Toldkammeret anförte Omstændigheder tillade Vi allern., at Extraskatten i Island herefter aldeles maa ophöre, og eftergive de paadragne Restancer; derimod skal det ved Rang- og Procento-Skattens Svarelse fremdeles have sit Forblivende. Christiansborg den 20. Martii 1775[2].

Toldkammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Handels-Restancernes aarlige Examination. Kbhavn 25. Marts 1775. — Bekjendtgjort paa Althinget 1775 ved Stiftamtmand Thodals Brev af 14. Juli s. A., trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xv. 4, S. 22—23; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 77. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 109. 25. Marts.

For at der bestandig skal kunne haves en ordentlig og tilforladelig Forretning over Handels-Restancerne

---

[1]) I Skrivelse til Over-Skatte-Directionen 18. Februar 1775 (Isl. Copieb. Litr R, Nr. 58) anförer Toldkammeret, at Extra-Skattens Ydelse af Tjenestefolk i Island möder især en uoverstigelig Hindring, da deres Lön var saa ringe, at Skatten udgjorde for Tyende af Mandkjön omtrent ⅕ til ⅓ og for qvindelige Tyende omtrent ½ til ⅔ af Alt hvad de aarlig fik, baade til Lön og Klæder, hvorfor Husbonden ikke kunde, efter Forordningen, trække Skatten af en saadan Lön.

[2]) Ved Toldk. Skrivelser af 29. Marts 1775 communiceres denne Resolution: a) Landfogden i Island, med Ordre at lade optage i Thingsvidneform og til Amtmændenes Ap-

1775. for hver Havn og dens District i Island, haver den
2:. Marts. kongelige Handels-Direction agtet det nyttigt, at alle saavel farende som efterliggende Kjöbmænd hvert Aar til vedkommende Sysselmand indleverer Liste over Restancerne for hvert Havne-District, paa det samme ei alene kunde vorde ved Mandtalsthingene vedbörligen examinerede, men og ellers haves til Paaagtning ved forefaldende Skifter efter de Skyldige, hvilke Tid efter anden maatte afgaae ved Döden, hvorfor ogsaa Handels-Directionen haver tillagt Kjöbmændene Ordre, aarlig at aflevere saadanne Restance-Lister, og især de Farende, om Hösten, naar Handelen er sluttet, og derimod de Efterliggende saa betids paa Aaret, at Listen kan være indlöben til Sysselmanden inden Mandtalsthingene tage deres Begyndelse, ligesom og sidstbem" Kjöbmænd er paalagt af Directionen, enten i egen Person eller ved Fuldmægtig, at være tilstede ved Examinationen, til hvilken Ende dem maatte gives Underretning om de til Mandtalsthingenes Holdelse berammende Tægtedage. Herr Sysselmand haver altsaa, som foran er meldt, af Handelen at lade sig herefter aarlig tilstille Liste paa alle de Restancer, som Indbyggerne i Deres Syssel staae i til Handelen, og samme Lister derpaa, efter fornöden Indvarsling derom til Almuen, paa hvert Aars Mandtalsthinge offentlig at oplæse, og tillige med alle derved fornödne og forefaldende Omstændigheder nöiagtigen at examinere, samt over saadan Examination at udstede en Forretning under Hans og Thingmænde-

---

probation indsende Lister over de udestaaende Restancer af Extra-Skatten; b) til Over-Skatte-Directionen; c) til Stiftamtmand Thodal, med Ordre at publicere den paa Laugthinget og lade den aftrykke i Landsthings-Acten; d) til Amtmand O. Stephensen, med Ordre at publicere den paa Laugthinget og communicere den til Sysselmændene, og e) til den kongelige Handels-Direction. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 119, 121—123, 126.

nes Underskrift og Forsegling, i Thingsvidne-Form, hvilken Forretning saa snart som mueligt efter Thingenes Slutning afleveres til vedkommende Handelssted i Landet, da Han derfor kan vente at nyde Skriver- og Forseglings-Penge, som for et Thingsvidne, efter den Norske Lovs 1. B. 23. Cap. 5. og 10. Art. — lövrigt haver Han denne Ham saaledes aarlig meddelende, og af Ham examinerede, Restance-Liste vedbörlig i Agt, til at gjöre Udlæg derefter udi de efterhaanden forefaldende Stervboer, hvor nogen saadan Restance befindes at indestaae. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 25. Marts 1775[1]. 1775. 25. Marts.

Kongelig Resolution ang. Afstaaelse af Laxe-Fiskerie og Strandrettighed fra Thingöre (Þingeyra) Kloster. Christiansborg 27. Marts 1775. 27. Marts.
— Stiftamtmand Thodal havde sidst i Aaret 1773 til Kammeret indgivet en Forestilling ang. Hjaltabakke Præstekalds omtvistede Ret til Laxefangst i Laxaaen, samt om Præstekaldene Melstads og Stads Paastand om et Stykke Udmark med tilhörende Strandrettighed, beliggende mellem Kirkernes fælles Jord Bálkastaðir og Thingöre Klosters Gaard Bessastaðir (i Hrutafjord), og havde Stiftamtm. indstillet, at det Omtvistede maatte overlades til de vedkommende Præster. Ved Undersögelse af Sagen om Laxefangsten, hvis Acter vare fremkomne under Procedüre om Sagen i Island, og anförte i Landsthings-Acten 1757 og 1758, samt nu indsendte af Stiftamtmanden, finder imidlertid Toldkammeret, at Klosteret havde fuldt saa megen Ret som Præstekaldet, især efter Biskop Jon Eirikssons Dom af 1359 og en anden Dom af 1593, men derimod blev der med Hensyn til det andet Punkt oplyst ved Thingsvidner 1772, at först i Laugmand Gottrups Tid er det omtvistede Stykke

[1]) s. D. Skrivelse fra Toldkammeret til Stiftamtmand Thodal, hvorved sendes en Gjenpart af ovenanförte Circulaire, med Anmodning at besörge Publication deraf i Landsthingsbogen (Copieb. Litr. R. Nr. 110); ligeledes sendes en Gjenpart til Directionen for den almindelige islandske og finmarkske Handel (Copieb. sst. Nr. 108).

1775. Land (mellem Skalli og Fosslækr) taget under Bessastaðir. Kammeret indstiller dog, at renuncere paa begge Dele (Forest.
27. Marts. 4. Marts). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammerets Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner 1775 og 1776, 23, Nr. 5. — Resolutionen trykt i P. Pèturssons Hist. Eccl. Isl. S. 127—128.

Endskjöndt Thingöre Kloster befindes at have fuldkommen Adkomst til den hidindtil övede Herlighed over Laxefiskeriet i Laxaaen, saa ville Vi dog af besynderlig kongelig Naade, i Betragtning af Hjaltebakke Præstekalds Ringhed, tillade sammes Præster efterdags at nyde Laxefiskerie i Elven for Præstegaardens Grund, dog at de ikke gjör nogen saadan Indretning dertil, som kan være til Hinder for Klosterets Herlighed over bemeldte Fiskerie, hvilken samme efterdags skal beholde som tilforn, ifölge derpaa havende usvækkede Adkomster. — Ligeledes er det Vores allern. Villie, at indbenævnte Kirker Stad og Melstad skal nyde og beholde det mellem Skalla og Foslæk beliggende Stykke Land, med tilhörende Strandrettighed, uden videre Paatale af de efterkommende Forpagtere paa Thingöre Kloster, samt at Stiftamtmanden derefter skal beordres, at foranstalte samme til Balkestad Gaard udlagt ved en lovformelig Aastæds-Forretning efter de 1772 erhvervede Thingsvidner, af hvilken Forretning en Gjenpart til fornöden Efterretning for Fremtiden i Vores vestindisk-guineiske Rente- og General-Toldkammer skal indleveres. Christiansborg den 27. Martii 1775[1].

7. April. **Declaration ang. Afdragsrettens Ophævelse mellem Danmark og Meklenborg-Schwerin. Christiansborg 7. April 1775**[2]. — Bekjendtgjort paa Althinget og i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift

[1]) Ved Toldkammer-Skrivelse 8. April 1775 er denne Resolution communiceret Stiftamtmanden (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 136).

[2]) jevnf. Convention 30. Oktbr. 1772.

1792 og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen samme Aar, Nr. 23, 8. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Declaration und Erläuterungs-Acte der, zwischen Seiner Majestät dem Könige zu Dännemark, Norwegen &c. und Seiner Durchlaucht dem Herzoge zu Mecklenburg-Schwerin wegen wechselseitiger Aufhebung des Abschoss-Rechts, unterm 30. Octobr. 1772 getroffenen Convention". 1775. 7. April.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand **Thodal**, ang. **Politie- og Landbrugs-Forordning** for **Island.** Khavn 8 April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 128. — Stiftamtm. tilstilles en Gjenpart af Fjeldsteds Udkast til Politie-Forordning for Island, og anmodes om, i Henhold til hans Skrivelse 19. Septbr. f. A., at lade den paa det nöieste gjennemsee af de kyndigste Embedsmænd, og lade disse afgive derover deres Betænkninger og Forslage til Forbedring, samt derefter selv, efter Overlæg med Amtmand Stephensen, meddele sin Betænkning over selve Udkastet og de övrige Embedsmænds Forslag, hvilket alt önskes forfattet artikelviis efter Udkastet, samt tilföiet hvad der i ældre Anordninger var befalet, og hvorvidt dette skulde bestaae eller foreslaaes forandret, hvorefter det Hele önskes indsendt til Kammeret. — Angaaende den i Udkastet foreslagne Oprettelse af Hö-Magaziner deler Kammeret Stiftamtmandens Betænkeligheder, og anseer det overhoved raadeligst, at ansætte Böderne i Forordningen det ringeste som muligt, til at de kunne have den tilsigtede Virkning, og ellers ikke at foreskrive saadanne Ting, som overgaae Vedkommendes Formue. — Udkast til Forordning om Landbruget forventes ligeledes fra Stiftamtmanden, men det i sin Tid paatænkte Agerdyrknings-Selskab i Island ansees af Kammeret, efter de indberettede Omstændigheder, for opgivet. 8. April.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand **Thodal**, ang. **Medicament-Pengene** m. v. Khavn 8. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 129. — **Uddrag.** 8. April.

Til tjenstlig Gjensvar paa Hr. Stiftamtm' Forespörgseler i Skriv. af 16. Septbr. a. p. i Anledning af den kgl. Resol. af 11. April a. p. betræffende Medicinalvæ-

1775. senet i Island, skulle vi ikke undlade herved at for-
8. April. melde[1]: . . . . — Angaaende de 16 Rd., som forbemte kgl. allern. Resol. har tillagt hver af Chirurgis, vil det være en Fölge, at de ei kunne tilpligtes at modtage samme i Medicamenter, uden de selv forlange saadant, men at de maa udbetales dem i rede Penge, siden det kgl. Reskr. af 20. Junii 1766 har beregnet disse Penge til deres övrige Lönning, hvilken ufeilbarlig er tilsigtet at skal betales i Penge. Hvad og hvor meget derimod Chirurgis desuden kan være at tillægge i frie Medicamenter til Brug for de Fattige, maa vi, ifölge förstberörte kgl. Resol. af 11. April 1774 aldeles overlade Hr. Stiftamtm. at fastsætte, med Overlæg med Landphysicus, efter de forhaanden værende Omstændigheder. Men da Apothekets Separation fra Landphysicatet er at beregne fra Anno 1772 inclusive, vil det fölge af sig selv, at dette Contingent af frie Medicamenter bliver fra samme Tid af Apotheket at udsvare . . Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 8. April 1775.

8. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Landfogden, ang. **Gyldigheden af Jordebogen af 1769** med Hensyn til Godserne i Skaptafells Syssel. Khavn 8. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 131.

Til Underretning og Svar paa den af Hr. Landfoged udi sin Forestilling i Anledning af den sidste Besigtelse paa Tycke- og Kirkebai Kloster samt Flöge Jorder indgivne Forespörgsel, ang. Beregningen af sammes Afgifter for den fölgende Tid, haver Han ikkun til videre, og indtil Sagens endelige Uddrag, at anföre og til Indtægt at beregne Afgifterne saaledes, som skeet er pro Anno 1773, efter den in Anno 1769 forfattede Jordebog over bemeldte Godser. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 8. April 1775.

---

[1]) det Udeladte angaaer specielt Apothekerens Regnskab.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Uldfabriquers Indrettelse. Khavn 8. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 137. 1775. 8. April.

Ligesom Kammeret meget maa bifalde de i Herr Stiftamtmandens Skrivelse af 22. Augusti a. p. yttrede Tanker, at det vilde være særdeles tjenligt til i Tiden at kunne faae tilveiebragt den fornödne Forbedring i Spinden og Væven, samt Uldens övrige Forarbeidning i Island, om Betjenterne og andre Formuende paa deres Gaarde oprettede smaae Uld-Fabriquer med Spinden og Væven paa udenlandsk Maade, ligesom og saavel Land-Commissionen i sin Eragtning om denne Sag, som Amtmand Stephensen i Skrivelse til Kammeret af 12. Aug. a. p., haver meldt det samme; det og desuden erfares af de til disse Sager hörende Documenter, at Fabriquen i Reykevig just er bleven indrettet for at tjene til Planteskole for dette Slags Forbedring: saa vilde Hr. Stiftamtm., med Overlæg med Amtmanden og Andre, meddele os sine nærmere Tanker, paa hvad Maade især De mene at saadant for Eftertiden bedst kunde sættes i Værk, nemlig enten ved at anbringe de allerede afskedigede Fabrique-Folk til Arbeide af dette Slags hist og her i Landet, eller ved at oplære unge Folk ved Fabriquen, som siden kunde gaae tilbage til deres Födesteder, deels til selv at anlægge dette Slags Arbeide, deels og til igjen at oplære flere. Kammeret paatvivler og ikke, at jo Hr. Stiftamtm. paa bedste Maade söger at opmuntre Vedkommende, at der strax gjöres Begyndelse med dette Slags Fabrikation, saavidt der iblandt forbemeldte Afskedigede maatte findes duelige Folk dertil, og Nogen oppe i Landet kunde formaaes til at modtage dem. Den Sysselmand ellers, som i afvigte Aar havde gjort Anmodning om Saadant, var Sysselmand Jon Bendixen i Norder-Syssel, hvorom Hr. Amtmand Stephensen af den med ham i den Anledning

1775. førte Correspondence ufeilbar giver al af Hr. Stiftamtm.
8. April. önskende Underretning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 8. April 1775.

8. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Control med Landfogden.** Khavn 8. April 1775[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 140.

I Anledning af Hr. Stiftamtmandens Skrivelse af 26. Augusti a. p., saavidt betræffer den hos Landfogden befundne Cassamangel, skulle vi ikke undlade at melde, at Kammeret hos Ober-Skatte-Directionen haver föiet den Anstalt, at hvad Landfogden maatte i sin Tid blive allern. forundt til Betaling, enten for hans Actier i de nye Indretninger, eller iövrigt for hans til forrige almindelige Handels-Compagnie havende Prætensioner, bliver, til Sikkerhed for de allerede forefundne eller i sin Tid opdagende Mangler i hans Regnskaber, deponeret i den kgl. Zahl-Casse. Men til at kunne for Eftertiden forebygge al Mangel i Justits- og Tugthus-Cassernes Beholdning, eragter Kammeret det at være det bedste Middel, at disse Cassers Beholdninger, saasnart hvert Regnskabs-Aar er ude, blive enten in natura af Landfogden afleverte til Stiftet, eller dog, om de blive i hans Forvaring, da lagte under Forsegling til de behöves at bruges til de paa disse Casser heftende Udgifter. — For ligeledes at kunne forekomme, at Landfogden efterdags ikke skal gives aarlig större Summa i Hænder, end virkelig behöves til de af Jordebogs-Regnskabet flydende Udgifters Bestridelse, haver Kammeret, i Betragtning af, at samme, som fraværende, umulig kan vide i Forveien, hvad der af Jordebogs-Intraderne kan indkomme i rette Tid, eller ikke, da derimod Hr. Stiftamtm. langt bedre kan, som nærværende, oversee saadant, tillagt Landfogden den Ordre, at han for indeværende

[1]) Toldk. Skriv. 2. Marts 1776.

Aar, og herefter aarlig, melder sig med sin Extract-Beregning hos Hr. Stiftamtm., og derhos nöiagtig legitimerer hvad Penge han behöver, da Hr. Stiftamtm., saavidt saadant hans Opgivende da befindes rigtigt, meddeler ham en Requisition paa den behövende Summa til Handelen paa Holmens Havn, hvor vi ved Handels-Directionen have föiet den Anstalt, at samme bliver udbetalt, ligesom og Hr. Stiftamtm. paa den Maade, og under saadan Requisition, mageligst kan hæve den Deel af Deres Gage, som endnu maatte blive tilovers, naar det, som Dem for indeværende Aar assigneres i Khavn, er liquideret, da det, efter den ved Regnskabet vedtagne Orden, ikke falder saa bekvemt, at Deres Gage skulde her af Zahl-Cassen udbetales. — Imidlertid, og indtil man med forbemeldte befundne Cassa-Mangel kan komme i Orden, vil det blive fornödent, at Hr. Stiftamtm. föier den Anstalt, at de hos Landfogden sequestrerede Effecter blive uforrykkede, ligesom vi og have tilskrevet Landfogden, efter rigtig Specification at udlevere Hr. Stiftamtm. de Actie-Breve i de islandske nye Indretninger, som ere ham tilhörende og som han i Island haver i Hænde, for at Hr. Stiftamtm. kan sende dem til Kammeret, for derfra videre i sin Tid at befordres til Ober-Skatte-Directionen. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 8. April 1775 [1].

1775. 8. April.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **syge Faare-Qvilders Behandling.** Khavn 8. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 148.

8. April.

Da Kammeret ikke finder Noget at erindre ved det af Hr. Stiftamtmanden og Hr. Amtmanden forfattede, og med Deres Skrivelse af 9. Septbr. f. A. indsendte

---

[1]) Kammerets Skrivelse s. D. til Over-Skatte-Directionen ang. Indeholdelse af Landfogdens Actier, Copieb. sst. Nr. 135.

1775. Interims-Reglement for at forebygge de imellem Jord-
8. April. drotter og Leilændinger muligen opkommende Stridigheder om de syge Faare-Qvilders Behandling, men approberer samme i alle Maader: saa anmodes Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. at foranstalte og tilsee, at saavel dette Reglement, som hvad De ellers videre i Kraft deraf maatte finde fornödent at fastsætte i den Henseende, efter indlöbende Omstændigheder bliver paa Kongens Gods af Vedkommende efterlevet og overholdt. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer d. 8. April 1775.

8. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Brugsjorder for Sysselmænd,** samt om **Delinquent-Omkostninger.** Khavn 8. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 151. — Kammeret kan ikke indlade sig paa, efter David Schevings og flere Sysselmænds i f. A. indkomne Ansögninger, at udvirke Sysselmændene frie Gaarde til Beboelse, da det deels ikke har været sædvanligt, deels vilde bevirke Afgang i Kongens Jordebogs-Rettigheder, deels endelig ikke vindes mere Sikkerhed i Delinquenters Arresthold eller Bekvemhed for Sysselmændene, da beleiligt beliggende kongelige Gaarde ikke just ere at træffe i alle Sysseler. Dog indrömmes, at Bekostningerne ved Delinquenters Arresthold kunne falde adskillige Sysselmænd for byrdefulde i denne Tid, især paa Grund af Faaresygen, og anmodes derfor Stiftamtm. og Amtm. om, efter Overlæg med Laugmanden, at tage i nærmere Overveielse og indsende Betænkning, om der ikke i Island kunde være at træffe en bedre Indretning end hidtil til Delinquent-Omkostningernes Bestridelse, deels muligen ved en yderligere Understöttelse fra Tugthusets Side, deels ved Udredelse, ligesom i Norge og endog i Finmarken, ved Ligning paa Amtet (hvilket Sysselmændene syntes at have tilsigtet), samt om, paa hvilken Maade saadan Ligning kunde bedst være at indrette efter Islands Vilkaar.

8. April. **Circulaire** fra **General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium** til **Biskopperne i Danmark**

og Norge, ang. Indretningen af de aarlige Fortegnelser over Copulerede, Födte og Döde, efter vedföiet Schema. Khavn' 8. April 1775 — 1775. 8. April.
Dette Circulaire findes ikke at være sendt til Island. Circulairet til Biskopperne i Danmark findes i Gen.-Land-Oecon. og Comm.-Coll. Danske Copieb. 85, Nr. 121. De norske Copieböger ere afleverede til Norge. Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 554—555 og Schemaet paa et vedhæftet Blad; Schemaets Overskrift er: „Fortegnelse over Copulerede, Födde og Döde i N. N. Stift udi næstafvigte Kirkeaar 17 . .". Rubrikkerne ere: 1) Herredernes Navne; 2) Copulerede: Par; 3) Födde med Under-Rubrikker: a) Mandkjön; b) Qvindekjön; c) uægte; d) Summa af begge Kjön; — 4) Döde, med Under-Rubrikker: a) Mandkjön, efter Decennia udsat i 11 mindre Rubrikker, nemlig fra 0 til 10, 19 til 20 o. s. v. indtil „100 og derover", hvortil slutter sig een Rubrik: „Summa"; b) Qvindekjön med samme mindre Rubrikker som anfört under a; til begge slutter sig c) Rubrik: „Summa af begge Kjön". 5) Mærkværdigheder ved de Födde og Döde.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. **Kirkebönnen.** Christiansborg 21. April 1775. — 21. April.
At ligesom Biskopperne i Danmark og Norge var befalet ved Reskr. 14. Oktbr. 1774, at paalægge Geistligheden, naar der som sædvanlig gjordes Bön af Prædikestolene for Kongens Broder, Prinds Friderich, at der da tillige bedes for hans Gemalinde, Prindsesse Sophia Friderica af Meklenborg-Schwerin, saaledes skulde ogsaa de islandske Biskopper föie den Anstalt, at Geistligheden der i Landet indretter Kirkebönnen paa samme Maade. [ad mandatum]. — Norske Tegn. XL, 552; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 563.

Over-Bergamtets **Instruction** for Christian Ziener, ved **Undersögelse af Surtarbrands-Fjeldene** i Island. 21. April 1775[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 201 (uden Datum, men anfört under 10. Mai). — Uddrag trykt i J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CCVIII —CCX, hvor det udtrykkelig bemærkes, at Instructionen er 21. April.

[1]) kgl. Resol. 12. Septbr. 1776.

1775. 21. April. udstedt af Ober-Bergamtet og dateret 21. April 1775. — „C. Zieners Beskrivelse over nogle Surterbrands-Fjelde i Island, saa og nogle Steder, hvor jernhaltig Jord er funden" er trykt bagved Olavii Reise II, 735—756, jevnf. Isl. Maanedstidender 3. Aarg., S. 128—133.

INSTRUCTION for den til Surtebrands-Lagenes Undersögelse destinerede constituerede Markscheider Christian Ziener.

1) Gaaer han fra Saltværket Wallöe med det til Reichenæs paa Island bestemte Skib, som ved at passere forbi Isefjords Havn afsætter ham der. — 2) Han nyder Fragt, fri Transport frem og tilbage til Landet, men betaler Skipperen sin Kost, efter derom med denne træffende Accord. — 3) Ham tilstaaes 1 Rd. om Dagen i Diætpenge, fra den Dag han tiltræder Reisen fra Kongsberg. — 4) Isteden for fri Skyds paa hans Reiser i Landet, nyder han ved sin Hjemkomst betalt sin derover holdende og af Isefjords Sysselmand attesterede Regning. — 5) Ommeldte Sysselmand Sr. Jon Arnesen (*rett.* Arnorsson) er fra det kongelig Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer tilskrevet, at udvise ham al mulig Assistence, saavel til Skydsens Forskaffelse, som til al anden hans Ærendes Fremgang behövende Befordring, derfore han sig til ham strax ved sin Ankomst haver at henvende. — 6) Fremdeles er og foranstaltet, at han ved Handelens residerende Kjöbmand paa Isefjords Havn, imod sin Qvittering, kan erholde hvad Forskud af Penge han maatte behöve til sin Reises Befordring der i Landet, samt vorde befordret siden til Khavn med Isefjords Handelsskib, da det Skib, med hvilket han gaaer fra Norge, ikke ventes at komme directe tilbage. — 7) I Island haver han at undersöge saa mange Surtebrands-Fjelde, som af ham paa een Sommers Tid kan overkommes. — 8) Dog skulde han fornemmelig, fremfor alle de andre, tage under nöie Betragtning de Surtebrands-Fjelde, der ligge paa begge Sider af det saa kaldte Isefjords-Dyb, som ere Stigahlid

udenfor Bolungarvig, paa söndre Side af bemeldte Dyb, 1775.
samt Grönnehlid, Strömnæshlid, Skorar og Sandvigsberg, 21. April.
tvert overfor paa den anden Side i Adalvigs Bygdelav, og det i den Betragtning, at disse Steder ere saa mange, ligge kun kort fra hinanden, ligesom fra Isefjords Havn, og at Surtebrands-Anvisningerne i Skore- og Sandvigs-Bjergene beskrives fremfor andre som særdeles fordeelagtige og bekvemme til Brydning, samt at disse Fjelde, som frembyde Anvisninger, vedholde, fremfor andre af det Slags, i en Strækning af nogle Mile. — 9) I Almindelighed haver han nöie at undersöge og siden at indberette: a) paa hvad Maade den Fare, som Indvaanerne ere underkastede ved Surtebrands-Brydningen, stod at afværge; b) hvorledes Surtebranden i större Overflödighed, end hidtil skeet er, kunde udbrydes, og c) hvilke Redskaber til Arbeidet maatte være bekvemmest; samt d) paa hvad Maade den vundne Surtebrand kunde lettere og bekvemmere endnu bringes ned fra Surtebrands-Bruddene. — 10) Dernæst antegner han nöie enhver Surtebrands-Lages forefundne Strækning og vedvarende Længde, sammes Höide eller Tykkelse, derover værende andre Steen- eller Jord-Lager, besynderlig hvad der udgjör Fiinsteen og Sohlen, samt af hvad Bonité Surtebranden forefindes, derved han confererer de tvende herved fölgende Udlæg af Vice-Laugmand Olafsens og Landphysici Bjarne Paulsens Beskrivelse og Sr. Snorre Björnsens Brev desangaaende. — 11) Fremdeles undersöger og antegner han ved enhver Surtebrands-Lage især, om samme staaer at behandle som en Flötz, paa hvilken man kan inddrive en Stoll, og derefter afbygge Flötzen med Tilhjelp af igjensættende Midler eller Bergfæster, eller om samme forefandtes med saa liden Dagfyld eller First over sig, at den kunde ovenfra udbrydes med Sikkerhed og Fordeel, ligesom om nogen anden fordeelagtig Drift for samme kunde finde Sted, han den da og antegner og anmelder. — 12) Surtebrands-Lagernes Beliggenhed fra Strandkanten, flödbare Elve,

1775. 21. April. Viger, ferske Söer, ligesom og fra beboede Gaarde, og hvad andet mere, der kunde oplyse eller befordre en bedre og bekvemmere Transport for Fremtiden, optegnes og indberettes ligeledes. — 13) Da man har formeent at kunne lette Transporten udover de bratte Fjeldsider med etslags Vinder, bestaaende af en paa Udbygninger yderst paa den bratte Fjeldside hvilende Korg, derom et Lein eller Jern-Seil var fæstet, forsynet i hver Ende med en stor Tönde, eller en Art Hund, paa den Maade, at den fyldte Tönde, ved at nedgaae, af egen Tyngde skulde opdrage den tomme Tönde, som siden anfyldt viste samme Tjeneste; saa haver han nöie at undersöge, hvorvidt disse kunde anbringes til Fordeel og Lettelse. — 14) Og i saa Fald, at de kunde findes tjenlige, forretter han de fornödne Afmaalinger og forfærdiger Profil-Ridser, som kunde udvise hvad Bergs-Knuder der maatte bortskydes, eller de Steder, hvor en Maskine nedenfor maatte aflöse den ovenfor anbragte. — 15) Han haver ogsaa at medtage Pröver af de Surtebrands-Lager, som synes fornemmelig at ville komme til Nytte, saavel som og af de over og under Surtebranden befindende Steen- eller Jord-Lav, hvorhos Stedets Navn og anden fornöden Underretning nöie vedtegnes. — 16) Ved sin Hjemkomst forfatter han sin udförlige Indberetning til det kongelige Bergværks-Directorium. — 17) Gives dertil Tid og Anledning, forsömmer han ei et eller andet Forsög til Brydningen og de derved brugte Redskabers Forbedring, hvis Udfald ligeledes anföres udi hans indgivne Indberetning. — 18) Skulde under hans Ophold i Landet en eller anden Steenart eller Leerart, nyttig til Bygninger, Möllebrug (ex. gr. den Lave, som er bekjendt under Navn af Rhinlandsk Möllesteen), Slibestene, Porcellain, Valkning, eller andet oeconomisk Brug forekomme, og ikke være af Andre forhen bemærket, eller angivet, ligesom og Salt- og Svovel-Arter, Steenkul og Metaller, haver han saadant, saavidt hans Hoved-Ærende ei derved

maatte tilsidesættes, at undersöge, Pröver at medtage og fornöden Underretning ved sin Tilbagekomst derom at afgive. — 19) Fornemmelig vil under saadan hans Betragtning de mangesteds paa Island angivne Myre-Malme, for saavidt disse ved Tilhjelp af Surtebranden kunde komme Islænderne til Nytte, fortjene hans Undersögelse, saavidt Tid, Leilighed og Hovedhensigten med hans Reise det kunde tillade. — 20) Övrigens haver han at anvende al sin yderste Flid, til at udrette denne sin Undersögning, saaledes som han agter derfor at staae til Ansvar, og han desuden efter allerund. Pligt er skyldig og forbunden til; hertil han saa meget mere er opmuntret, som han kan vente ved Tilbagekomsten, efter det kongelig Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers naadige Tilsagn, desuden en, efter udviste Flid, Duelighed og hans Ærendes Fremme, billig Belönning. 1775. 21. April.

Toldkammer-Skrivelse til **Studiosus Olaus Olavius (Olafur Olafsson)** ang. hans **Undersögelses-Reise til Hornstrandene.** Khavn 26. April 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 164. 26. April.

Paa Hans indgivne Skrivelser af 30. passat. og 19. hujus, ang. Hornstrandenes forehavende Undersögning i indeværende Sommer, meldes Ham herved til behövende Efterretning og Gjensvar, at Han kan vente at vorde hertil antagen paa de af Ham forlangte Vilkaar, nemlig at nyde 1 Rd. daglig i Diætpenge paa denne Reise, fra den Tid Han gaaer under Seil her fra Staden, og til Han igjen hid til kommer tilbage, samt en Douceur af 100 Rd., naar Reisen er endt, dog paa de Vilkaar, at Han selv baade bestrider alle til denne Reise i Island medgaaende Omkostninger, saa og accorderer og betaler vedkommende Skipper sin Kost over Söen, da Kammeret i den Henseende ikke kan indlade sig videre hermed, end alene at foranstalte at

1775. Han fragtfri overföres. Han vilde altsaa rette sin Leilighed derefter, at holde sig færdig til Reisen med det allerförste Skib, som nu afgaaer til Isefjords Havn, da Han, inden Han afgaaer, kan vente at vorde forsynet med fornöden Instruction om, hvad Han paa Reisen haver at iagttage, ligesom vi og allerede have föiet Anstalt til, at Han til sin Udredning og Reisens videre Befordring kan vorde forsynet med 120 Rds. Forskud.

26. April.

Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer den 26. April 1775[1].

26. April. **Toldkammerets Instruction** for Olaus Olavius paa hans **Undersögelses-Reise paa Hornstrandene.** Khavn 26. April 1775[2]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 164. — Uddrag trykt i Islandske Maanedstidender, 3. Aarg. Septbr. 1775—Oktbr. 1776. Khavn og Hrappsöe 8vo, S. 125—127; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CXCVII.

Instruction for Studiosus Olaus Olavius paa den ham anbefalede Undersögnings-Reise i Egnene omkring Cap de Nord i Island.

1) I Almindelighed haver han saa nöie som mueligt at undersöge Beskaffenheden af den hele Egn paa

[1] Under s. D. ere afgaaede Skrivelser fra Toldkammeret: a) til Finance-Collegium, at udbetale det lovede Forskud til Olavius; b) til Handels-Directionen, at tilstaae ham fri Fragt til Isefjord og c) til Landfoged Skuli Magnusson, at indsende til Kammeret de Oplysninger, som han maatte være i Besiddelse af, i Anledning af at han i Aaret 1753 havde ved Skipper Anker ladet undersöge den hele Kyst fra Jökulsfjord i Isafjords Syssel til Reykjarfjord i Stranda Syssel, og i Aaret 1762 ved Skibsbygger Krag ladet undersöge det paa Hornstrandene faldende Drivtömmers Beskaffenhed, ved hvilken Leilighed bemeldte Krag skulde have tilhugget endeel Tömmer til Skibsbygning, som endnu ikke skulde være afhentet (Copieb. sst. Nr. 165, 166 og 167).

[2] Instr. 22. Mai 1776.

begge Sider af Cap de Nord i Island, fra Jökulsfjordene 1775.
inclusive og derfra langs Kysten nord omkring Hornet, 26. April.
samt videre forbi samme paa den anden Side, saa langt ind som skee kan, endog, om mueligt, lige til Reykefjords Havn; til hvilken Ende han afgaaer her fra Staden med det allerförste Skib som nu gaaer til Isefjord, og söger at komme tilbage i næstkommende Efterhöst, enten med Isefjords Skib, eller med et andet, som maatte falde beleiligst at naae til for ham, naar han har endt den forehavende Undersögning. — 2) I Særdeleshed haver han ved sin Reise igjennem denne Egn, fornemmelig paa de Steder, som have tilforn været bebygte, men som nu ere forladte og öde, ei alene selv nöie at paaagte, men og paa det flittigste hos Indbyggerne at udspörge, hvor de gamle, nu forladte Gaarde have staaet, og hvorvidt der endnu paa saadanne eller andre beleiligen beliggende Steder maatte befindes ei alene tjenlige Pladse til at opbygge dem igjen, men og alle övrige til saadan Bebyggelses Befordring og Vedvarenhed behövende Bekvemmeligheder til Söes og Lands. — 3) I denne Henseende haver han dernæst at tage nöie i Öiesyn og flittig at paaagte, hvorvidt derved eller i Nærværelsen af de Steder, hvor enten saadanne Bygge-Pladse eller Drivetimmer maatte findes, kunne haves brugbare Havne eller Landinger, saavel til Fiskeriets Sögning for Indbyggerne, som og til Drivetimmerets Samling og Transport. Og da Tiden venteligt ei vil tillade ham selv at kunne undersöge saadanne Havne og Landinger til Vands, haver han i dets Sted ved flittigste Efterspörgsel at udforske af Indbyggerne, og derefter at optegne, Alt hvad disse derom maatte vide at melde, hvoriblandt ogsaa hörer, hvorvidt Söen udenfor disse Kyster maatte vides at være reen, eller hvorvidt tvertimod besat med blinde Skjær, Sandbanker, stridige Strömme eller Andet saadant, som kunde være Söfarten sammesteds til Hinder. — 4) I Hensigt til Fiskeriet haver han paa samme Maade ved flittigste Fore-

1775. spörgsel overalt at udforske, hvad Anseelse der kan
26. April. være til fordeelagtigt Fiskerie, saavel i fersk som salt Vand, og i saadan Henseende i Særdeleshed at have i Agt, baade hvad Slags Fisk der fornemmelig falder, saa og hvorvidt der maatte vides at være udenfor Kysterne tjenlige Fiskebanker til Saltvands-Fiskerie, og da især paa hvilke Steder og hvor langt fra Landet disse maatte ligge, samt fra hvilke Steder de bekvemmest kunde söges, og altsaa hvilke Steder der helst skulde haves i Sigte til Fiskeværs Anlæg paa disse Kyster, i hvilken Henseende tillige bliver at have for Öine, hvorvidt saadanne Steder maatte være forsynede med den fornödne Möl, og andre Bekvemheder til Klipfiske-Virkning. — 5) I Hensigt til Drivetimmeret haver han paa det nöieste at paaagte og undersöge, ei alene i Almindelighed paa hvilke Steder det fornemmelig falder, men og i Særdeleshed hvad Mængde deraf enten nu maatte forefindes, eller kunne sædvanligen ventes eet Aar imod et andet, samt til hvad Brug det især kan agtes at være tjenligt; og til den Ende saa nöie som muligt at eftersee og opgive, af hvilke Sorter Træ det maatte bestaae, og om mueligt medtage til Kammeret, til yderligere dermed her i Staden i sin Tid anstillede Examination, Pröver af enhver af de fornemste Sorter deraf; hvorhos tillige bliver at paaagte og anmærke, hvilke Steder der maatte befindes at være de bekvemmeste til bemeldte Drivetimmers Samling og Transport, samt hvilken Maade tjenligst til at befordre samme med mindst Bekostning og mest Haab om Fordeel. — 6) Paa samme Maade, som nu er meldt, om de i det Foregaaende udtrykkelig navngivne Poster, forbemeldte Landstrækning, og især Hornestrandene, vedkommende, haver han at paaagte, undersöge og udforske, alt Andet, som han ved sin Nærværelse paa Stederne selv maatte befinde at staae dermed i Sammenhæng, eller flyde deraf, og det ligesaa fuldt, som om det her stykkeviis var opgivet, da han over Alt, hvad han saaledes observerer

eller udforsker, ei alene holder en udförlig og oplyselig Journal ved Dag og Datum, saa længe denne hans Reise og Undersögning varer, men og, naar den er endt, samler deraf og affatter i en fuldstændig og ordentlig Beretning, alle de Data, som han om hver Post paa hans Reise har opdaget, med Henvisning til vedkommende Steder i Journalen, tillige med de Reflexioner, som han derved har fundet Leilighed til at gjöre; hvilket Altsammen han ved sin Tilbagekomst haver her til Kammeret at indlevere til videre Foretagelse. — 7) Med det han nyder for denne Reise forbliver det ved Kammerets Skrivelse til ham af 26. April, saa at han selv bestrider den paa Reisen i Island, samt Kosten over Söen, gaaende Bekostning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 26. April 1775.

1775. 26. April.

Plakat ang. **Skillemynt. Christiansborg 1. Mai 1775.** — Publiceret paa Althinget 1775 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xv. 2, S. 17—19; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 76. — Emaneret igjennem Finance-Collegium. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1775, S. 25—27 (Tydsk sst. S. 28—30); Schou VI, 16. 1. Mai.

Plakat, angaaende en nærmere Bestemmelse i Værdien af de Danske Toskillings-Stykker under Aarstal af 1761, og de gamle Kobber-Halvskillingers Indkaldelse.

Vi Christian den Syvende &c. G. V., at Vi af gjentagne Indberetninger have fornummet, hvorledes den alene til Bekvemmelighed i Detail-Handel og Udsalg, samt til Lettelse i den större Courant-Mynts Omvexling bestemte Scheidemynt, egentlig de i Aaret 1761 udprægede Toskillinger, siden en kort Tid saa hyppigen forekomme i alle Udtællinger, at endog Fremmede have yttret en Frygt, at samme nogensteds hemmeligen kunde være blevne efterslaget: — Og da Vi stedse med landsfaderlig Omsorg have ladet Os være angelegen Alt det, som kan befordre og underholde Sikkerhed og Tillid i

1775. Handel og Omsætning mellem Vore kjære og troe Undersaatter, saavel indbyrdes under sig, som med Naboer og Fremmede, hvorhen og især Mynternes Gehalt bör regnes; saa have Vi taget ovenmeldte Omstændighed i des nöiere allern. Overveiende, og derefter funden fornöden og nyttigt at sætte denne Mynt i et bestemtere Forhold med de andre Mynt-Sorter. — Af disse og flere vigtige Aarsager have Vi allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi hermed anordne og befale, at, fra denne Placats Publications Dato, alle Toskillings-Stykker under Præg af 1761 i samtlige Vore Riger og Lande ikke anderledes skal beregnes, udgives eller modtages, end at 6 Stykker af samme, som udgjorde Tolv Skilling, herefter ikkun validere for 4 Stykker eller Otte Skilling, saa og trende Stykker eller 6 Skilling for 2 Stykker eller 4 Skilling. Paa saadan Maade, og ikke anderledes beregnet, skal disse Toskillinger indtil videre uden Modsigelse saavel i Vore Casser og Oppebörsler som ellers i Handel og Vandel blive modtaget, omsatte og forvexlede. — Dog ville Vi, til at forekomme den Vanskelighed ved Udtællinger i denne Mynt, som saadan Regning kunde medföre, allern. lade disse Toskillinger successive, som de i Vore Casser indkomme, tilbageholde, og i deres Sted forsyne Publicum med forholdsmæssig Mynt af dette Slags. — Ligeledes skal de i Aarene 1745, 1751, 1755 og 1762 i Kobber udmyntede ½ Skillinger aldeles ikke gjelde længer i Publico, end til denne Placat vorder publiceret, hvorefter de alene i Vore Casser udi Skatter og Contributioner 4 Uger efter Publications Dato af denne Placat blive modtagne, eller og naar forlanges omvexlede for deres fulde udvortes Værdie, men efter denne Tids Forlöb skal samme ikkun ansees for gammelt Kobber, og ikke i Vore Casser længere antages. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalings-

1. Maj.

mænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Placat, under Vores Finance-Collegii Segl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn, den 1. Maji 1775[1]. 1775. 1. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand **Thodal**, ang. **Havfiskerie paa Hukkerter.** Khavn 6 Mai 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 189. 6. Mai.

Da den almindelige Handels Direction, efter sammes Skrivelse til os af 1. hujus, er sindet, om Gud vil, til næstkommende Aar at udsende nogle Hukkerter til Island, for at gaae der paa Fiskerie, som skal begynde

---

[1]) Ved Toldkammerets Skrivelser til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen af 15. Mai 1775 (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 207—208) tilstilles dem Exemplarer af denne Plakat, med Ordre: „at samme inden Lavthingsretten maatte vorde offentlig publiceret, samt at paasee, at dens Indhold saavel af Indbyggerne som Handelens Betjente i N. N. Amt vedbörligen bliver efterkommet." — Til Biskopperne s. D. (Copieb. sst. Nr. 209—210): at bekjendtgjöre Plakatens Indhold ved et Circulaire til Geistligheden. — Til Landfogden en Skrivelse 16. Mai (Copieb. sst. Nr. 211), hvorved 1 Exemplar sendes ham til Efterretning. — Circulaire til samtlige Sysselmænd s. D. (Copieb. sst. Nr. 212), hvorved Exemplar oversendes til hver Sysselmand for at forkyndes „for vedkommende Almue paa Kirkebakkerne", idet Kammeret bemærker, at de indkaldte Halve-Skillinger kunde ombyttes i Handelen, dog alene i Sommeren 1775. — Ligeledes er den kongelige Handels-Direction underrettet om disse Foranstaltninger ved Skriv. 16. Mai (Isl. Copieb. Nr. 213). — Ved Plakat 13. Juli 1775 (Qvart-Forr. S. 161—162, Schou VI, 79—80) erklæres Toskillingerne fra 1761 for ugangbare fra 1. Novbr. s. Aar.

1775. ved Kjeblevig og Holmen, og maaskee tillige paa Vester-
6. Mai. landet; saa, da Landets Indvaanere ved dette Anlæg vil gives den allerbedste Leilighed til at blive kyndige og övede i Söfarten, naar de ville lade sig bruge til at fare med disse Hukkerter at fiske, saa længe de opholde sig under Landet, ligesom og derved paa Handelens Side kunde spares meget i Hensigt til Equiperingen, da det herfra ikke blev fornödent at forhyre flere Folk, end de, der uomgjængelig udkræves til Seiladsen, skulle vi, efter Directionens Begjæring, herved anmode Herr Stiftamtmanden, at De paa bedst eragtende Maade vilde gaae Anlægget tilhaande, ved at foranstalte Almuen iforveien opmuntret til at lade sig bruge til at fare paa disse Hukkerter, saavidt saadant kan skee uden Forsömmelse af deres övrige Næringsveie, og da at lægge dem med al Flid efter Söfarten, som en for dem saa nödvendig Kundskab, da Hr. Stiftamtm. ellers i sin Tid, naar dette Anlæg kommer til Virkelighed, kan forvente nærmere Underretning ang. de Vilkaar, paa hvilke Indbyggerne kunne vorde antagne til dette Fiskerie, hvorom Vi dog tillige ville, i al Fald til næste Höst, have os udbedet Hr. Stiftamtm. gode Betænkning og Forslag, efter at have derom behagelig indhentet al fornöden eragtende Underretning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 6. Maji 1775.

8 Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Understöttelse til Indkjöb af friske Faar** efter Faarepesten Christiansborg 8. Mai 1775[1]. — Efter at der i 1772 var udkommet en kongelig Befaling til de syge Faars Udryddelse, indkom Ansögning fra Dala Syssel om Understöttelse i Anledning deraf, som blev anbefalet af Stiftamtmanden som en almindelig Forholdsregel, og af Sysselmanden i Dala Syssel. Man fandt billigt at godtgjöre Skattebelöbet for de Aar Nedslagtningen varede, og fandtes dette at belöbe i Rangarvalla

[1]) Kgl. Resol. 24. Marts 1777.

Syssel om Aaret 256 Rd. 80 Sk., Dala Syssel 162 Rd. 54 Sk. og i Bardastrands Syssel, hvor kun eet Thingsogn blev angrebet, af dette Thingsogn 12 Rd. 3 Mk. Species. I det Hele anslaaes Godtgjörelsen til 2000 Rd. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner 1775-1776, 23, Nr. 6. Resolutionens Indhold (med Datum 7. Mai, som forekommer i flere af de nedenanförte Communicationer) er trykt i Isl. Maanedstidender 3. Aarg. (1776) S. 117. I Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXXIV—XCIII, findes en udförlig Fremstilling af Faaresygens Gang i Island, og de derimod trufne Foranstaltninger. 1775. 8. Mai.

I Betragtning af de foredragne Omstændigheder kan Indvaanerne udi Island, i de Districter hvor Faaresygen har grasseret, og hvor de syge Faar efter Forordningen udryddes, til Hjelp til friske Faars Indkjöb allern. godtgjöres saa meget, som Skatterne af hvert saadant District belöbe for eet Aar, dog saaledes, at Uddelingen ikke skeer til Formuende, ei heller til Almisselemmer, men alene til virkelig Trængende, og at hvert Steds Sognepræst og Repstyrere med Sysselmanden træde sammen for at reglere Uddelingen. Christiansborg den 8. Maji 1775[1].

Instruction for Ole Henchel, ved **Undersögelse af Svovelminerne i Island.** Khavn 9. Mai 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 190. Uddrag af denne 9. Mai.

---

[1] Ved Toldkammerets Skrivelse 13. Mai (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 203) er denne Resol. communiceret Cancelliet, med Anmodning om at tillægge Biskoppen i Skalholt den fornödne Ordre, hvilket er udfört ved Canc. Skriv. 15. Mai til Biskoppen i Skalholt, Finnur Jonsson, ang. at beordre Præsterne til at tage Deel i Qvildc-Erstatningens Vurdering. Canc. Brevb. 1775, Nr. 715*, S. 783—784. — I Toldkammerets Skrivelse til Stiftamtmand Thodal af 13. Mai (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 204) communiceres Resolutionen med detaillerede Forholdsordrer, og deriblandt, at han har at foranstalte, „at vedkommende Sysselmænd fremdeles Aar efter Aar, saa længe Faare-Udrydningen fortsættes,

1775. Instruction er trykt i Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise,
9. Mai. S. CCIV—CCVI og Henchels Beretninger ligeledes som Tillæg i Olavii Reise andet Bind.

Instruction for den til Svovel-Minernes Undersögning i Island bestemte Lærling ved Kongsbergs Sölvværk Ole Henchel.

1) Han gaaer her fra Staden med det förste Skib, som nu afgaaer til Kieblevigs, Bosands, Havnefjords eller Holmens Havne i Island, og adresserer sig strax ved Ankomsten sammesteds til Hr. Stiftamtmand Thodal,

---

indgive in duplo saadanne Lister eller Mandtaller over Skatternes Belöb i de Districter, hvor den hvert Aar foretages, hvoraf den ene Gjenpart forbliver ved Stiftet og den anden indsendes til Kammeret". — Naar Repartitionslister over Erstatnings-Summerne vare forfattede og indsendte, skulde Stiftamtmanden requirere Pengene i Handelen og siden remittere dem til Sysselmændene til Uddeling, over hvilken Uddeling Sysselmændene skulde forfatte in duplo en ordentlig Forretning, „som af dem med vedkommende Sognepræster og Repstyrer underskrives og forsegles, og hvoraf den ene Gjenpart forbliver ved Stiftet, og den anden tilstilles Landfogden". Iövrigt paalægges det Stiftamtmanden at „foranstalte alting, denne Uddeling betræffende, i Overeensstemmelse med denne Skrivelse, og ligesom til næstkommende Höst, saa og fremdeles aarlig, indberette i hvilke Districter Uddeling hvert Aar skeer, samt hvad Summa den udgjör". Endelig tilföies, at „skulde der ellers befindes saadan Forskjel i vedkommende Indvaaneres Trang, at det, til at erholde den af H. Majt tilsigtede Lighed i Repartitionen, kunde agtes fornödent at Noget af den paa et Sogn, efter Skatternes Belöb faldende Summa, skulde tillægges et andet, kan saadant være tilladt, dog at det ikke skeer uden trængende Fornödenhed, ligesom det og hvergang, og hvor det skeer, bör saavel i Repartitions-Listen, som i Uddelings-Forretningen, udtrykkelig anföres og nöiagtigen forklares. — Under s. D., 13. Mai, er ogsaa Resolutionen ved Toldkammer-Skrivelse (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 205) communiceret Landfogden, med nogle yderligere bestemte Forholdsregler.

hvilken herfra Kammeret er tilskrevet, at foranstalte for ham den fornödne Assistence ei alene til Undersögningen af Krisevigs Svovelminer, men og, naar samme er færdig, til hans videre Befordring til Nordlandet, ved fornöden Afhandling derom med Hr. Amtmand Stephensen. — 2) Naar han haver undersögt Svovelminerne i Krisevig, begiver han sig, det förste som skee kan, paa Reisen til Nordlandet, til hvis bedste Befordring Hr. Amtmand Stephensen, efter fornödent Overlæg med Stiftamtmand Thodal, er bleven fra Kammeret tilskrevet at gaae ham til Haande med al fornöden Haandrækning. — 3) Reisen til Nordlandet fortsætter han uafbrudt lige til Husevigs Havn i Norder-Syssel, hvor han hos Forstanderen for Svovelværket sammesteds, ved Navn Thorlacius, erholder nærmere Underretninger og Anviisning ei alene paa det Sted, hvor Svovel-Raffinaderiet er beliggende, men og paa de Steder, hvor Svovelminerne forefindes, iblandt hvilke han fornemmelig haver at undersöge saavel Egnen ved Myvand, som tillige, om mueligt er, alle de der omkring liggende Steder hvor Svovel falder og pleier at opgraves af Indbyggerne; om hvilke Anviisningers Meddelelse den kongel. Handels-Direction herfra er tilskrevet at tillægge forbemelte Thorlacius den fornödne Ordre. Og naar da denne Undersögning er endt, gaaer han tilbage her til Staden med Husevigs Handels Skib. — 4) For denne hans Reise tilstaaes ham 1 Rd. om Dagen i Diætpenge, fra den Dag han tiltræder Reisen her fra Staden, og indtil den Dag han kommer her tilbage, samt fragtfri Transport til og fra Island; men sin Kost betaler han til vedkommende Skippere efter derom træffende Accord. — 5) Istedet for Friskyds paa hans Reiser i Island nyder han ved sin Hjemkomst betalt hvad han derfor udgiver i Landet, hvorover han altsaa holder Regning og lader samme attestere af vedkommende Embedsmænd paa hvert Sted. — 6) Iövrigt bliver han, som för er meldt, ved Ankomsten til Sönderlandet hos Vedkommende un-

1775. 9. Mai.

1775. 9. Mai. derrettet, hvor Svoveljorden paa den Kant forefindes, af hvilke Steder han dog, for Tidens Skyld, maa lade det beroe ved at undersöge Svovelminerne i Krisevig, som det fornemste Sted. — 7) Paa dette Sted tager han Alting, til dette Öiemærke hensigtende, under nöie Begranskning, forfatter ei alene en Beskrivelse over Stedet hvor Svovelet findes, men og over de angrændsende Steder, hvilket alt bör at skee saa fuldstændig som mueligst være kan, og i den Henseende bliver tillige Berg-Arterne at benævne. — 8) Fornemmelig paaligger det ham at underrette sig: om af Svovelet, som i en forvittret Jord formodentlig forefindes, tillige gives Spor i Klippen under denne forvittrede Jord, hvilken derfor bör, ved Affyldning indtil Klippen naaes, undersöges, samt om Svovelet mere lader sig syne nærmest i Dagen end ved Afsynkning under den överste Jordskorpe. — 9) Maaden hvorledes Svovelet af denne forvittrede Jord er bleven tilvirket, hvorom Landfoged Skule Magnussen ellers herfra er tilskrevet, at meddele ham al muelig Underretning, undersöger han grundig og fuldstændig, samt föier til sin Beskrivelse en Betænkning om den brugelige Maades Mangler og Fordele. — 10) Da det kan formodes, at endeel af denne Svoveljord kan være benyttet og atter paa samme Sted henlagt, og endeel igjen i Dynger paa et andet Sted bleven beliggende efter Tilvirkningen; saa bliver nöie at iagttage og herved at anstille paalidelige og fuldstændige Undersögninger, for at komme i Erfaring om Svovelet paa förste Sted mere eller mindre er blevet genereret, hvorhos han tillige underretter sig om Tiden, i hvilken Generationen maatte være foregaaen. — 11) Ligesom ham paaligger at gjöre sig underrettet, og samle fuldstændig Kundskab om den Maade, som nu er brugelig at raffinere Svovelen paa, og de dertil brugende Redskaber, saa bör han gjöre sig al muelig Eftertanke om de Forbedringer, som derved kunde være tjenlige og fornödne, i hvilken Hensigt han un-

dersöger Leer-Arterne, som nærmest maatte forefindes, hvorvidt de kunde være tjenlige til Retorter og Forlage, for at bruges som nödvendige Redskaber ved Svovel-Tilvirkningen. — 12) Som det er bekjendt, at adskillige hede Kilder opqviller paa adskillige Steder i Island, og man deraf seer en betydelig Hede at være i Grunden, saa bör han saavel paa disse Steder, som paa andre Steder, hvor Svovelen naturlig forefindes, eftergrandske om saadan Hede nogensteds gaves, at samme kunde anvendes ved Svovel-Tilvirkningen. — 13) Naar dette saaledes er bleven undersögt, og alting taget i nöieste Begranskning, saaledes som meldt, forföier han sig til den nordre Deel af Landet, hvor samme Sort Svoveljord findes, og der anstiller lige Undersögninger efter forbemeldte Instructions Poster, og hvad videre Stederne og Omstændighederne giver ham Anledning til at foretage og underrette sig om. — 14) Overalt paa sine Reiser der i Landet bör han optegne og tage Stuffer af Berg-, Steen- og Jordarter med videre, samt i Almindelighed at iagttage og antegne, hvad i Natural-Videnskaben hannem maatte forekomme. — 15) Naar Tid og Leilighed tillod det, bliver det fornödent at et Kort optages, i Særdeleshed over de Steder hvor Svoveljorden findes og arbeides, og paa det samme ei aldeles skulde blive efterladt, kunde, i Mangel af Tid til et formelig geometrisk, et saa kaldet Cavallier-Kort indtil videre forfattes. — 16) Foruden den Journal ham paaligger at före, saa fuldstændig som Hensigten af hans Reise udfordrer, haver han og en Beskrivelse, i Form af Forretning over denne sin Reise, at affatte, og ved sin Hjemkomst paa sine vedkommende höie Steder at indlevere. Vestindisk-Guineiske Rente og General-Toldkammer den 9. Maji 1775[1].

1775 9. Mai.

---

[1]) Toldkammerets Skrivelse 9. Mai 1775 til Henchel, hvorved ham tilstilles Instructionen og tilsiges Forskud af 150 Rd. til Reisen: Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 190; s. D. er denne

1775. 11. Mai. **Forordning** ang. **Skolevæsenets Forbedring,** m. v Christiansborg 11. Mai 1775[1]. — Denne Forordning er kun udgiven for Danmark og Norge, og hverken publiceret eller anvendt i Island, hvor Anordning 3. Mai 1743 og Reglement 10. Juni 1746 vedblev i det hele at være gjeldende. — Siell. Reg. 71, 655—684. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart.Forr. for 1775, S. 48—114; Schou VI, 17—66. — **Uddrag.**

Forordning, angaaende Skolevæsenets Forbedring ved de publique latinske Skoler, og hvad den studerende Ungdom, der saavel fra publik som privat Information kommer til Academiet, skal gjöre Rede for.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at, som Vi ere komne i Erfaring om, hvorledes Underviisningen i de Latinske Skoler udi Vore Riger og Lande Tid efter anden altfor löselig skal være bleven behandlet, ja meget forfalden, saa og at den studerende Ungdom, saavel derfra, som fra den private Information, skal i de senere Tider være kommen til Universitetet mere raa og mindre grundet baade i Religionen og i Hovedsprogene, ja og i vort eget Fædernelands Sprog, end der, efter de adskillige derom i Loven og Forordningerne föiede Anstalter, naar samme ellers af enhver Vedkommende saa nöie, som skee burde, vare efterle-

---

Foranstaltning tilmeldt Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, samt tillige, at Henchel betaler Skyds paa Regning, men at Kammeret önsker Sysselmændenes Attestation paa Skydsregningerne, samt at det ligeledes önsker, at de Folk, som han behöver ved Undersögelsen, maa forskaffes ham uden Betaling (Copieb. sst. Nr. 191 og 192); — Landfoged Skule Magnusson tilskrives, at give Oplysninger om Krisevigs Miner fra den Tid Svovel-Raffinaderiet der var anlagt for Indretningerne (Copieb. sst. Nr. 193); — Endvidere er Handels-Directionen anmodet om at tilstaae Henchel fri Fragt frem og tilbage, og at lade Forstanderen ved Husevigs Svovelværk gaae ham tilhaande (Copieb. sst. Nr. 194).

[1]) Universit. Fundats 7. Mai 1788.

vede, kunde ventes, hvorved den almindelige Frugt og Nytte af Studeringer, som er, at faae unge Mennesker ved retskaffen Underviisning og grundig Lærdom med Tiden dygtige til Vores og Fædernelandets Tjeneste, aldrig kan opnaaes . . . saa . . . have Vi . . . allern. funden for godt . . . hermed at anordne og befale . . . udi Vore Riger Danmark og Norge herefter udi et og alt skal forholdes som fölger: 1775. 11. Mai.

. . . 73) Ingen Discipel, som nylig er indkommen i Skolen og da först sættes til Studeringer, tillades at oppebære noget Beneficium, förend han i samme Skole har udstanden et halv Aars Pröve. De, som enten fra andre Skoler, eller fra privat Information, med nogle forhen forhvervede Fundamentis blive antagne, skulle pröves, i det riugeste et Fjerding-Aar, förend de nyde Stipendia, paa det man desto mere kan være forsikkret om, at den Hjelp, som til Ungdommens Bedste er henlagt, ikke paa uværdige og ubekvemme Subjecta skal spildes. Dog undtages herfra de fattige Disciple, som Tid efter anden fra Færöe hidsendes til Kjöbenhavn og andre Skoler, og hvilke efter höilovlig Ihukommelse Kong Christiani IV^ti Fundation i Thorshavn Skole ere oplærte, saa og de, som fra Vort Land Island maatte vorde herover sendte[1], item om noget Barn fra Waysenhuset i Kjöbenhavn maatte findes sær duelig og oplagt til Studeringer, med hvilke foranförte forholdes efter hvad derom i Særdeleshed forhen har været anordnet, og er Biskoppen over Siellands Stift bekjendtgjort. . . . Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg

[1]) Reskr. 4. Mai 1759.

1775. udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn den
11. Mai. 11. Maji 1775.

11. Mai. **Forordning om Examina ved Universitetet i Kjöbenhavn.** Christiansborg 11. Maji 1775[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 71, 684—689. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1775, S. 119—126; Schou VI, 66—73. — **Uddrag.**

Forordning, ang hvorledes saavel ved Examen Artium, som andre Examina Academica, herefter ved Universitetet i Kjöbenhavn skal forholdes.[1]

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, ligesom Vi, ved Vores under denne Dags Dato udgivne Forordning, have anordnet, hvorledes med Skolevæsenet ved de publique Latinske Skoler skal forholdes, og hvad der af den studerende Ungdom, som, saavel fra publique som privat Information, herefter melder sig ved Vores Universitet udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, skal kræves, samt hvad derimod af det, som hidindtil har tildeels været lært og læst i Skolerne, herefter skal overlades alene til Academiet: saa have Vi end ydermere, i Overeensstemmelse dermed, været betænkt paa nærmere at fastsætte, hvorledes de Unge ved Depositzen skal pröves, og hvad herefter, saavel ved Examen Artium, som flere Examina Academica skal iagttages, og til den Ende allern. funden for godt nogle Artikler udi den for Kjöbenhavns Universitet under den 31te Martii 1732 udkomne Fundatz at forandre og forbedre, samt end videre hermed allern. anordne og befale: 1) Paa det de unge Candidati, som komme til Academiet for at lære, ikke, saasnart de ere blevne Studentere, skulle vænnes til Lediggang, men strax kunde begynde at höre Professorernes Prælectiones og Collegia, ville Vi allern., at, istedenfor der hidindtil,

[1]) Forandret og nöiere bestemt ved Universitetets Fundats 7. Mai 1788 Cap. III og IV.

efter Universitetets Fundats, aarlig haver været holdet tvende Depositiones publicæ, een ved St. Hans Dags Tid og een efter Michaelis, skal fra dette Aars Udgang af, som den Tid, fra hvilken denne Vores Forordning i et og alt skal tage sin Begyndelse, ikkun holdes een Gang Deposits om Aaret i Almindelighed, hvilken skal begynde strax med September Maaned, saaledes, at den imod Slutningen af samme kan være til Ende; dog, dersom Nogen fra Island eller Færöe endnu sildigere skulde ankomme, tillades det, at der for deres Skyld holdes en extraordinair Deposition. . . . 18) . . . Udi övrigt skal det ved forberörte for Kjöbenhavns Universitet udgangne Fundats, for saavidt som samme herved ikke maatte være forandret eller forbedret, i alle Maader have sit Forblivende. Thi anbefale Vi i Særdeleshed nuværende og efterkommende Rector og Professores ved Vores Universitet i Kjöbenhavn, at de med saadan retskaffen Flid og Alvorlighed, som de baade for Gud og Os ville ansvare, vaager over, at Vores Villie herudi, til Videnskabers Flor, Landets Tarv og Nationens Ære, fuldkommen og paa det nöieste iagttages og efterleves. . . . Kjöbenhavn den 11. Maji 1775.

1775. 11. Mai.

Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Paategninger paa Ansögninger. Khavn 20. Mai 1775. — Cancell. Brevb. for 1775, Nr. 747, S. 808–809.

20. Mai.

P. M. Som adskillige Memorialer og Ansögninger fra Island aarlig her til Cancelliet indkommer med Hr. Stiftbefalingsmands Paategning, af hvilke nogle tillige söger at nyde de derefter forventende Expeditioner gratis, der og bliver dem bevilgede, men andre ikke, hvorover man er i Uvished, om af dem, der söger gratis, ei kunde være saadanne, som havde Evne til at betale, og man vel paa nogen Tid, da Ingen har meldt sig om deslige Expeditioners Affordring, har afsendt med de sidst herfra afgaaende Skibe til Hr. Stiftbefalingsmand

1775. de til den Tid efterliggende, paa det Vedkommende
20. Mai. kunde nyde godt af samme, ligesom herved og fölger 15 Stykker: saa maatte man for Fremtiden tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsmand anmodet, at ville i sine Paategninger tillige melde, om og hvorvidt Supplicanterne ere trængende til at nyde de af dem sögende Bevillinger eller andet gratis, og derefter tilholde Vedkommende, som kan betale, at foranstalte Betalingen og Affordringen her, saa som man ellers maa lade Bevillingen henligge. Cancelliet den 20. Maji 1775.

24. Mai. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Bestemmelser om Embedsmænds Angivelser til Procento-Skat,** m. m. Khavn 24. Mai 1775. — Uddrag publiceret paa Althinget 1775 og trykt i Althingsbogen s. A., S. 32—34, jevnf. Islandske Maanedstidender 3. Aarg S. 78. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 221.

Da man ved Revisionen af de hidindtil aflagte Regnskaber for Procento-Skatten i Island haver erfaret, at der, uagtet de derom föiede Foranstaltninger, endnu ikke haves den fornödne Rigtighed og Orden i denne Skats Beregning og Inddrivelse, saavidt der endnu mangler for Sönder- og Vesteramtet efterrettelige Angivelser til denne Skats Beregning, saavel for Sysselmand Jon Arnesen i Snæfellsnes Syssel fra Begyndelsen af, samt alle de verdslige Betjente for 1773 og fremdeles, som og for de fire saakaldte Hovedkald i Skalholts Stift fra 1771 inclusive og saa fremdeles: saa maa vi herved have Hr. Stiftamtm. anmodet, ei alene at foranstalte, at disse endnu manglende Angivelser bliver for de verdslige i Deres Amt, som bör svare denne Skat, ifölge den kgl. allern. Resol. af 1. Novbr. 1768 behörigen tilveiebragt og med Hr. Stiftamtm's.[1] Attestation Landfogden

[1]) i Skrivelse til Amtmand Stephensen: "Amtmandens", i Skrivelse til Biskopperne: „Biskoppens".

tilstillet, for at Skatten engang kan vorde rigtig og efterretlig beregnet, men og ved Correspondence med Biskoppen paa Skalholt, hvilken ellers derom herfra er tilskrevet, behagelig at paadrive, at han forskaffer de manglende Angivelser, saavel for de övrige Geistlige i hans Stift, for foranförte Aaringer og siden fremdeles, som for ham selv fra den under Jordebogs-Antegnelserne pro 1770 omtvistede Tid, hvorom ham og herfra er blevet tilskrevet. Paa det ellers den fornödne Rigtighed, saavel med Angivelserne som med Skattens Inddrivelse desto bedre kan opnaaes, haver Kammeret fundet sig foraarsaget paa kgl. allern. forventende Approbation derom for Fremtiden at foranstalte som fölger: 1775. 24. Mai.

1) De aarlige Angivelser fra de verdslige Betjente over deres Indkomsters Belöb i det næst foregaaende Aar skulle uveigerlig være til Stiftamtm.[1] indkomne inden Fardag i næste Foraar, paa det de betimelig kunne tilstilles Landfogden med Hr. Stiftamtm[s]. Attestation, for derefter at beregne Skatten; og den, som da forsömmer at indlevere sin Angivelse til rette Tide, dicterer Herr Stiftamtm. i Kraft af Forordn. af 14. Mai 1768, dens 8. Art., en Mulkt fra 1 Rd. til 3 Rd. til Sognets Fattige, som ufortövet foranstaltes hos den Skyldige exequeret. — De iblandt Geistligheden, som lade sig finde i saadan Forsömmelse, dicteres ligeledes saadan Mulkt til de Fattige af vedkommende Biskop, hvilken bliver at foranstalte ufortövet exequeret ved Stedets Sysselmand paa Biskoppens derom gjörende Requisition. — 2) Procento- Skatten for hvert Aar bliver i det seneste at erlægge inden næste Aars Landsthing, og naar det ikke skeer, er Landfogden beordret, i Overeensstemmelse med Rentek. Ordre til ham af 11. Martii 1761, betræffende de ordinaire Contributioner, at melde sig hos Hr.

---

[1]) i Kammerets Skrivelse til Amtmand Stephensen (see den til Slutningen vedföiede Anmærkning) staaer overalt „Amtmanden", hvor her staaer „Stiftamtm."

1775. Stiftamtm. med Liste paa de Resterende, saavel af geist-
24. Mai. lig som verdslig Stand, i Deres Amt, hvilken Hr. Stiftamtm. vilde paategne til Execution, hvorefter den saaledes paategnet tilsendes den Sysselmand, i hvis Syssel den Skyldige boer, og om det var en Sysselmand selv, som der skal exequeres hos, da til nærmeste Sysselmand eller en anden til denne Forretning constituerende duelig Mand, for at gjöre Executionen. For saadan Reise nyder den Exequerende for hver 5 Mile 1 Rd. og for Forretningen selv 2 Rd. og ikke mere, samt tvende Vurderingsmænd, som han skal have med sig, 10 Fiskes Værd daglig, saa længe Reisen og Forretningen varer, hvorefter da det exequerede Belöb, naar det er gjort i Penge, tilstilles Landfogden. — Til Lettelse for dem af Geistligheden, som endnu staae i Restance for Procento-Skat for de to förste Aar samme har været paabuden, kan det ellers forblive derved, at den ogsaa for den Tid beregnes for dem, som for de Verdslige, efter For. af 12. Junii 1770. — 3) Hvad ellers Angivelserne i sig selv angaaer, maa det forblive derved, at Vedkommende ifölge Forordn. af 14. Maji 1768, dens 8. Art., aarlig og hver for sig gjöre over Belöbet af deres hvert Aar virkelig havende Indkomst skriftlig og saa nöie Angivelse, som de, naar forlanges, edelig kunne bekræfte, hvorpaa ogsaa Angivelserne udtrykkelig clausuleres, og naar det hele Belöb saaledes af dem uden Afkortning rigtig er anfört, tillades dem at fratrække det Slags derpaa hæftende aarlige Udgifter, der ligesaavel som Procento-Skatten selv ere at ansee som publique Contributioner, dog at saadanne Udgifter med sammes Belöb hver for sig udi Angivelsen stykkeviis specificeres. Saaledes tillades Biskoppen paa Skalholt, i Medhold af Separations-Acten for bemeldte Bispestol af 29. Maji 1767, at fratrække Ombudslönnen for Heynes Ombud og Tugthus-Contributionen med 21 Rd. 78 Sk, samt Bispe-Residentsens aarlige Reparation med 30 Rd., tilsammen 51 Rd. 78 Sk., naar han haver beregnet under sin Indkomst

Althvad han haver nydt af det, som ham er tillagt ved bem" Act, til disse Udgifters Bestridelse. Derimod kan ham ikke tilstaaes at fratrække eller afregne noget for Qvildernes Aabod paa hans Mensalgods, da meerbemeldte Separations-Act tydelig medförer, at denne Udgift skal ansees som vederlagt ved de saakaldte Qvader, eller Hoveriet paa bemeldte Gods. — Hvad Udgifter af dette Slags enhver af Præsterne for de 4 saakaldte Hovedkald i Skalholts Stift paa Grund af det Foranförte kan tillades at fratrække, overlades Hr. Stiftamtmanden at bestemme efter de i Hænde havende speciale Beregninger over disse Udgifter, hvorom De da, naar saadant er skeed, behagelig vilde meddele fornöden Efterretning, saavel til Landfogden, for at han kan vide at beregne Skatten derefter, som og til Biskoppen paa Skalholt, for at Præsterne kunne vide derefter at indrette de aarlige Angivelser, som nu ere ved Skrivelse til Biskoppen foranstaltede at skulle af dem indgives fra 1771 inclusive, hvorimod det af Kammeret er decideret, at det for Endeligheds Skyld kan til 1770 Aars Udgang forblive ved den ved Hr. Stiftamtm. Skrivelse af 6. Septbr. 1773 indsendte Beregning over disse Præstekalds Indkomst, naar det, som för er meldt, er af Hr. Stiftamtm. fastsat, hvilke og hvad Slags Contribution Præsterne kunne fratrække. Til nærmere behageligt Overlæg ved den agtende Bestemmelse af dette Slags Afkortninger maa Vi ellers tilföie, at Pensionen, som svares til Private og udgjör en vis Qvota, for Ex. $^1/_4$, $^1/_6$ eller $^1/_8$ Part af en Mands Indkomster, ikke pleie i Kammeret at antages til Afkortning ved denne Skats Beregning, men at beregnes til samme under eet med Indkomsten; hvorimod de Udgifter af dette Slags, som svares til publique Brug og som ere bestemte til en fastsat Summa, hvorfra Intet kan trækkes, f. Ex. Afgiften til Pastores Emeritos i Island og Præste Enker i Almindelighed, naar ingen Enke haves i Kaldet, eragtes at kunne antages til Afkortning. Hvorvidt Eleemosynarii

1775. 24. Mai.

1775. 24. Mai. Underholdning paa disse Kald kan være at afkorte, vil vel komme an paa hvorvidt samme udsvares i rede Penge, samt Præsterne kunne agtes at have Vederlag derfor ved Tjeneste af Eleemosynariis, enten i deres Embeds-Forretninger eller paa anden Maade, ligesom og Afkortninger for Kirkernes Vedligeholdelse maa komme an paa, hvorvidt Præsterne nyde til Vederlag derfor Usum-Fructum af Kirkens Gods uden Regning, eller ikke. Men Contributionen til Tugthuset eragtes ustridigen at kunne antages til Afkortning, da den er anordnet at svares forlods af alle Jordebogs-Indtægter i Landet. — Som Vi nu ikke paatvivle, at jo Hr. Stiftamtm. gaaer Kammeret til Haande i at faae Afkortningerne for forbem^te Præstekald efter Billighed reglérte, saa vil og være fornödent, at Hr. Stiftamtm. til Efterretning for allé Vedkommende foranstalter publiceret Indholdet af det, hvad Kammeret herved haver foranstaltet, saavel i Hensigt til Angivelserne som Skattens Forfaldstid og Execution. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 24. Maji 1775[1].

---

[1]) I Skriv. s. D. til Amtmand Stephensen for Nord- og Österamtets Vedkommende siges, at derfra mangle Angivelser for Geistligheden i Holum Stift fra 1768 til 1770, og for Geistlige og Verdslige i Nord- og Österamtet fra 1771 til 1774; Amtm. bliver derfor opfordret til, paa samme Maade som Stiftamtmanden, at foranstalte Angivelserne indsendte, tildeels i Forening med Biskoppen paa Holum, hvis Angivelse ogsaa savnedes fra 1772 Aars Udgang, til hvilken Tid Skatten var ham eftergiven. — Dernæst angives ham de samme Regler som Stiftamtmanden i § 1—3, dog med den Forandring i § 3, at Biskoppen paa Holum skulde tillades at fradrage i Henhold til Separations-Acten: „til hans Værelsers Reparation 31 Rd. 26 Sk., samt Tugthus-Contributionen 6 Rd. 16 Sk., og for Qvilderne Aabod for hans Andeel af Jordegodset 15 Rd., tilsammen 52 Rd. 42 Sk. — Derimod tilstaaes ham ikke at fratrække Noget, enten for Ombudslön eller for Forskudder til Bispestolens Oeconomis, da den förste ikke er

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Uddelingen af Jordemoder-Penge.** Khavn 7. Juni 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 237. 1775. 7. Juni.

I Anledning af adskillige under Antegnelserne i Jordebogs-Regnskabet pro 1772 formerede Qvæstioner, betræffende de af den kgl. Casse til Jordemoder-Anstalten i Island henlagde Penge, og sammes Distribution m. v., hvilket Hr. Stiftamtmand og Hr. Amtmand ellers nærmere af indsluttede deraf tagne Extract behagelig kunne erfare, have vi eragtet: at da alt det, som hörer til Medicinalvæsenets Indretning i Landet, egentlig staaer under Stifts- og Amts-Övrighedens Disposition, det da for Eftertiden kunde forblive derved, at Landfogeden aarlig legitimerer Udgiften af disse Penge med Landphysici Qvittering, og Landphysicus igjen legitimerer

---

tilstaaet ved Separations-Acten, og det sidste ikkun er et Laan, som han igjen kan fordre godtgjort af Bispestolen". — Med Hensyn til hvorledes Præsten paa Grenjadarstad, Rector Scholæ paa Holum, og andre Geistlige i Amtet skulde beregne deres Skat, henvises til den ovenanförte Skrivelse til Stiftamtmanden. Isl. Copieb. sst. Nr. 222. — I Henhold til disse Skrivelser til Amtmændene ere under s. D. afgaaede Skrivelser til begge Biskopperne, hvori og Reglerne for Skattens Beregning m. m. (§ 1—3) ere optagne. Isl. Copieb. sst. Nr. 223 og 224. — Tilsidst er ogsaa det samme meddelt Landfogden (Copieb. sst. Nr. 225), med yderligere Tilföielse af 5 Punkter til Iagttagelse for Fremtiden, nemlig: 1) at Angivelserne skulde forskaffes for Fremtiden aarlig; 2) at dette navnlig skulde gjelde Biskoppen paa Holum, Præsten paa Grenjadarstad, og Rector ved Holum Skole, samt: 3) ogsaa de 4 saakaldte Hovedkald i Skalholt Stift; 4) at Sysselmand Jon Arnason i Snæfellsnes Syssel skal give detaillerede Angivelser for de foregaaende Aar, og 5) at med Hensyn til Laugmændenes Angivelser iagttages, at Laugmandstolden regnes iblandt Sportlerne.

1775. Pengenes Uddeling med en af vedkommende Stifts-
7. Juni. övrighed approberet Repartitionsliste, bilagt med Jordemödrenes Qvitteringer, hvilken Liste, tillige med hans egen Qvittering for Pengene, fremlægges ved Landfogdens Regnskab; og naar der da ved Uddelingen bliver nogen Beholdning, bliver samme af Landphysico at deponere ved Stiftet, alene at den antegnes paa Repartitionslisten, paa det ved den aarlige Revision af Landfogdens Regnskaber altid kan vides hvad der bliver uddeelt, og hvad Beholdning der er, men den særdeles Disposition, i Hensigt til denne Repartition selv, maa komme an paa Landphysici Overlæg med Stifts- og Amts-Övrigheden, samt deres derudi gjörende Udslag. Dette have vi ikke villet undlade herved at give Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. tilkjende, til fornöden Underretning, ikke paatvivlende, at jo denne Sag derefter, ved Deres Foranstaltning, bliver bragt og fremdeles holdt i den herved tilsigtede Orden. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 7. Junii 1775[1].

15. August. **Toldkammer-Skrivelse** til Amtmand Stephensen, ang. **Degnepenges Udbetaling af Klostrene til Chirurgerne.** Khavn 15. August 1775. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 261. — At, da det er oplyst, at Eleemosynarii Kostpenge i Island ikke beregnes til Courant, men betales virkelig med 24 Rd. i Croner, saavel af Skalholt Bispestol som af Vidöe Kloster, og af Skrida Kloster endog med 24 Rd. i Specie, kan det ikke tillades, at denne Eleemosynarii Kost af Munkaþverá Kloster udbetales Chirurgus Magnus Gudmundsson i Courant, men bör betales ham, saavel for Eftertiden, som for de forbigangne Aar, i Croner, hvilket Amtmanden skulde besörge efterkommet.

---

[1]) s. D. Skrivelse af samme Indhold til Landfoged Skuli Magnusson. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 241.

Fundation for den **almindelige Enke-Kasse.** Fredensborg 30. August 1775[1]. — Publiceret paa Althinget 1789 og Rubr. trykt i Althingsb. s. A. Nr. 21, 4; dog kun yderst langsomt traadt i Anvendelse, selv efter at den udtrykkelig er indskjærpet som gjeldende i Canc. Circ. 18. Oktbr. 1823. — Siell. Reg. 71, 800—816. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1775, S. 186—220; Schou VI, 84—102. 1775. 30. August.

Fundation til en almindelig Enke-Casse for Hans Majestæts Riger, Hertugdomme og Lande.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, som Os allerund. er bleven refereret, hvorledes den af Vores Herr Farfader, salig og höilovlig Ihukommelse, sub dato Hirschholm den 22. Maji 1739 oprettede Pensions-Casse for Land-Militair-Etatens Enker og Börn, som derpaa ved sammes Fundations Extension af 25. April 1740 er bleven gjort almindelig for alle Stænder, samt ved bemeldte Extension, saavel som en nærmere Anordning, under 20. Julii 1757, udi adskillige Poster forbedret, saa at man ikke har troet at have Aarsag til at tvivle om dens Bestandighed, ikke desmindre skulde være geraadet i saadanne Omstændigheder, at de aarlige Renter af dens staaende Fond, saavel som de övrige dertil henlagte Indkomster, tilligemed de Capitaler, som ved nye Interessenters Tiltrædelse aarlig kunde indkomme, ikke vare tilstrækkelige til dermed at bestride de paa bemeldte Casse allerede heftende aarlige Pensioner; og Vi, i Anledning heraf, have ladet denne Sag nöiere undersöge, samt af de derefter til Os indkomne Beretninger erfaret, at det ei alene sig saaledes forholder, men at endog Vores Cassa, formedelst den af Vores Herr Farfader givne allern. Forsikkring og kgl. Garantie for de belovede Pensioners rigtige Udbetaling til enhver Interessents efterladende Enke eller Börn,

---

[1]) Plak. 25. Febr. 1785; For. 4. Aug. og 7. Novbr. 1788; Plak. 6. Juli 1842; Canc. Plak. 22. Juli 1845.

1775. 30. August. allerede ved de til den Tid optagne Interessenter forestaaer et anseeligt Tab, og at dette forestaaende Tab, ved flere Interessenters Optagelse paa de hidtil fastsatte Vilkaar, mærkeligen vilde foröges: — saa have Vi været alvorligen betænkt paa, hvorledes Vores Casse kunde sættes i Sikkerhed for videre Tab og Skade af denne Indretning, uden samme for Fremtiden at ophæve, og derved at betage Vore kjære og troe Undersaatter den hidtil hafte Leilighed, udi deres Levetid at sörge for og forvisse sig om deres efterlevende Enkers nödtörftige Underholdning; i hvilken Hensigt Vi og allern. have udnævnt visse Commissarier til endvidere paa det nöieste at undersöge bemeldte Pensions-Casses Tilstand og Aarsagerne dertil, samt at udfinde og foreslaae de Midler, hvorved det for Vores Cassa befrygtende videre Tab, og den deraf nödvendig fölgende Ophævelse af denne udi saa priselige Hensigter af Vores Herr Farfader stiftede nyttige Indretning, betimelig kunde forekommes. — Som Vi nu af bemeldte Commissariers til Os allerunderd. indgivne Relation nærmere have erfaret:

1) At udi meerbemeldte Land-Militair-Etatens Pensions-Casses Indretning befindes adskillige væsentlige Feil, og deriblandt i Særdeleshed: „at af hvert gjörende Indskud udloves udi aarlig Pension 40 pCt, uden Hensigt til det mere eller mindre sandsynlige Tab, Cassen udsættes for i Forhold af den Forskjel, der findes imellem dens Alder, som gjör Indskuddet, og dens, som ved den förstes dödelige Afgang til Pension bliver berettiget, saa og, at naar en Enkemand, der har været Interessent i Cassen, og ved hans Kones Död deraf er udgaaet, sig i nyt Ægteskab indlader, samme da, uanseet hans imidlertid tiltagne Alder, og omendskjöndt hans anden Kone maatte være yngre end den förste, dog igjen i Cassen optages, med de Vilkaar, at denne hans sidste Kone bliver berettiget, ifald hun kommer i Enke-Stand, at træde i den Förstes Sted, og nyde den

fulde Pension efter det förste Indskud, imod at ikkuns den halve Indskuds-Summa for hende betales"; hvorved Cassen, som med den ældre Mand paatager et dobbelt formodentlig Tab, imod halv Indskud, udsættes for at miste den ved hans förste Ægteskab vundne Capital. — 2) At samme, formedelst disse og flere Feil, umueligen saaledes i Fremtiden kan have Bestand, uden altfor betydelige aarlige Tilskud af Vores Cassa, til Byrde for Staten. — Og 3) at den derimod, efter de af kyndige Mathematicis gjorte Udregninger, ei alene endnu kan conserveres, naar dens öiensynlige Feil i Tide vorder rettet, men endog derved, saavel som ved andre af bemeldte Commissarier foreslagne Midler, kan sættes paa saadan fast og bestandig Fod, at deraf en mere almindelig Nytte end hidtil kan forventes: — Saa have Vi, efter denne Sags nöie Overveielse, af landsfaderlig Omhu for samtlige Vore kjære og troe Undersaatters Bedste, og paa det enhver af dem efterdags maa finde inden Vore Riger og Lande en bekvem, sikker og fordeelagtig Leilighed, efter Villie og Evne at drage Omsorg for sin Hustrues Underholdning udi hendes mueLige Enke-Stand, og dem derved betages al grundet Anledning til at begive sig udi deslige udenfor Vore Riger og Laude oprettede eller oprettende Casser og Interessentskaber, hvor de letteligen kunde tage Skade, allern. fundet for godt, meerbemeldte hidtil værende Pensions-Cassa og dens væsentlige Indretning efter de fastsatte Grund-Regler at forandre og forbedre, og til den Ende denne nye Fundation at lade forfatte og under Vor kongelige Haand og Signet at udstede; saasom Vi og hermed i saadan Henseende Fölgende allern. anordne og befale:

1775. 30. August.

1) Skal denne Cassa, ligesom det ved forrige Fundation og dens Extension tilladte Indskud for Börn ei nogensinde har fundet synderlig Bifald og meget faae deslige Indskud i samme ere skete, herefter alene være

1775. 30. August. bestemt til Underholdning og Hjelp, saavel for alle Vore Undersaatters, som i Særdeleshed for Vore Civil- og Militair-Betjentes efterladende Enker, hvilke deraf, imod det for dem gjorte Indskud, og i Forhold af samme, skal nyde en vis aarlig Pension, nemlig fra 10 Rd., som den ringeste, indtil 400 Rd., som den höieste Pensions-Summa; og skal denne hidtil saa kaldte Land-Militair-Etatens Pensions-Cassa fra nu af kaldes: den almindelige Enke-Cassa for Vore Riger, Hertugdømme og Lande, saasom det skal være enhver af Vore kjære og troe Undersaatter, af hvad Stand og Condition de maatte være, saa og hvad Slags lovlig Handtering og Næringsbrug de maatte have, Ingen i nogen Maade undtagen, uden alene de, som ere over tredsindstyve Aar gamle, under de ved efterfölgende Artikler bestemte Vilkaar, tilladt deri at gjöre sig deelagtige. — 2) Af samtlige i Vores virkelige Krigs Tjeneste til Lands og Vands staaende Ober-Officierer, saavel som alle andre i Vore Land- og Sö-Etats-Militair-Reglementer ved Navn indförte Betjente, skal herefter til denne Cassa ikkun svares den förste Maaneds Belöb af deres förste og Forbedrings-Gager, saa at de övrige Indtægter, som Pensions-Cassen hidtil haver haft af begge Militair-Etater, fra nu af aldeles ophörer, og Intet i denne Henseende af bemeldte Ober-Officierer og Betjente erlægges; ligesom og de til samme Cassa henlagte, ved bemeldte Etater faldende Böder ei længere udi denne almindelige Enke-Casse skal indflyde. — Og paa det der i Fremtiden imellem Vore Betjente af Militair- og Civil-Stand, for hvis Enker denne Cassa fornemmelig er bestemt, maa i Henseende til samme være en fuldkommen Lighed, saa skal og i lige Maade alle Vore Civil-Betjente, af hvad Stand og Condition de maatte være, baade nuværende og tilkommende, baade gifte og ugifte, baade over og under tredsindstyve Aar gamle, herefter, naar de i Vores Civil-Reglement med nogen vis aarlig Gage indfores, og ligesaa naar Nogens Gage i Frem-

tiden forhöies, deraf til denne Casse erlægge den förste Maaneds Beløb eller 8⅓ pCt. af et Aars förste eller Forbedrings-Gage. Og bör, hvis saaledes af Vore Civil- og Militair-Betjentes förste eller Forbedrings-Gage til Cassen forfalder, ved hvert Departement indeholdes og ved hvert Aars Udgang tilligemed en af Vedkommende derover forfattet rigtig Designation til Cassens herefter forordnede Direction indsendes. — 3) Foruden bemeldte Cassens aarlige Indtægter, skal samtlige Vore virkelige Ober-Officierer eller andre i Vores Söe- og Land-Militair-Etaters Reglementer ved Navn indförte Betjente, saa og alle Vore Civil-Betjente, som lönnes af Vores Cassa, eller, i Haab derom, gjöre virkelig Tjeneste, naar de herefter i denne Casse indtræde, imod den aarlige Pension Enhver agter at forsikkre sin Hustrue, erlægge en vis Capital, i Forhold af hans og bemeldte hans Hustrues beviislige Alder, hvilken Capital, fra den Dag af da den betales, for bestandig skal være til Cassen henfalden. Og have Vi i den Henseende allern. approberet fölgende paa 10 Rigsdalers Pension beregnede Indskuds-Tabelle[1], for samtlige forbemeldte Civil- og Militair-Betjente, hvorefter den Capital, som ved deres Optagelse i Cassen maa indskydes, bliver at bestemme, saa at Enhver selv lettelig kan beregne, hvad han for den forlangte större Pension haver at erlægge. — 4) Ligesom det fremdeles bliver derved, at det ikke maa tilstedes nogen ved Land- eller Söe-Etaten udi Vore Riger og Lande staaende Ober-Officier, fra den höieste indtil den nederste, sig udi Ægteskab at begive, med mindre at han först (saafremt han efter hans Alder og Helbred kan optages i denne almindelige Enke-Cassa) for det behörige Departement beviser, at han for sin tilkommende Hustrue har gjort Indskud i bemeldte Enke-Casse, for en vis aarlig Pension, fra 40 indtil 400 Rd.,

1775.
30. August.

[1]) Den ommeldte Tabel udelades her, som bortfalden allerede ved Plak. 25. Febr. 1785.

1775. alt ifölge de nærmere Bestemmelser, som derom for
30. August. hver Etat i Henseende til de Indtrædendes forskjellige Charger allerede ere gjorte, eller i Fremtiden maatte fastsættes; saa skal og herefter de andre i begge Militair-Reglementer indförte Betjente, som efter de værende Anordninger ikke behöve nogen speciel Tilladelse til at gifte sig, saa og alle Vore Civil-Betjente, baade de, som allerede nyde Gage af Vores Cassa, og de, som i Haab om at komme i Gage gjöre virkelig Tjeneste, være pligtige til, naar de indlade sig i Ægteskab, og efter deres Alder og Helbred kan optages i denne Cassa, at tage Deel i samme, Enhver efter sin Evne og Godtfindende. Og da saaledes alle forbemeldte Civil- og Militair-Betjente, som i Cassen efter dens Indretning kan optages, deres Enker en aarlig Pension af denne Cassa kan komme til at nyde, saa kan de derimod ikke vente sig nogen Pension af Vores Cassa, og skal det Paaskud, at den Pension, de faae af Enke-Cassen, ei er tilstrækkelig til deres nödtörftige Underhold, ikke agtes for antagelig, eller komme i nogen Betragtning, dem til Nytte; hvorfor enhver af disse Vore Betjente eftertrykkeligen erindres og advares, sin Hustrues og Families Bedste og Conservation i Fremtiden vel at eftertænke, og sit Indskud i denne Enke-Casse efter yderste Formue saaledes at bestemme og i Tide at gjöre, at hans efterlevende Enke derved kan sættes i Sikkerhed for Nöd og Mangel, og ikke i sin Tid skulde have Aarsag over hans Haardhed eller Ubetænksomhed at sukke. — 5) Denne Vores Befalning samt alvorlige Erindring skal ogsaa i Særdeleshed strække sig til de af meerbemeldte Civil- og i Vore Militair-Reglementer, foruden Ober-Officiererne, indförte Betjente, som nu allerede leve i Ægteskab, og bidtil ikke have indsat for deres Hustruer i Land-Militair-Etatens Pensions-Cassa, saa at de ligeledes, hvad enten de allerede ere blevne Interessentere i nogen anden inden- eller udenlands Enke-Cassa, eller ikke, naar de ikkun efter denne Enke-

Casses Indretning deri kan optages, skal hermed, under 1775.
lige Advarsel, som forhen meldt, være forbundne til 30. August.
at gjöre Indskud i samme, ligesom Enhver, i Betragtning af hans Evne og övrige Omstændigheder, selv bedst og tjenligst maatte eragte. — 6) Da iblandt Vore Civil- og Militair-Betjente ventelig vil findes endeel, som ikke ere saa bemidlede, at de efter Önske formaae noget tilstrækkeligt Indskud for deres Hustruer strax contant at udrede, saa bevilge og tillade Vi hermed, at hvem, som staaer i Vores Gage, og ikke er i Stand til sit intenderede Indskud prompte med rede Penge at betale, maa for dets Summa til Enke-Cassen udgive sin lovlig thinglyste Obligation, ved hvilken han pantsætter den fjerde Deel af den ham af Vores Cassa tillagte aarlige Gage (dog forudsat at samme er tilstrækkelig til den skyldige Summes skadeslöse Afbetaling inden 4 Aar), saa og alle sine övrige Midler, saavidt ikke, paa den Tid Indskuddet skeer, Noget deraf allerede til Andre er forpantet. Og skal samme Obligation af hans tilkommende Hustrue og hendes Værge, eller af hans allerede havende Hustrue, tillige med ham underskrives, og begge deres særskilte saavel som fælleds Formue til Cassens Sikkerhed pantsættes. Hvorefter da af ham, fra Obligationens Dato af, aarlig den fjerde Deel af den skyldige Summa, med de imidlertid forfaldne Renter, til Enke-Cassen betales, eller i hans tilgodehavende Gage afkortes og paa Obligationen afskrives, indtil bemeldte Casse for det tegnede Indskud, og de imidlertid deraf forfaldne Renter, fuldkommen er fornöiet, da Obligationen til Cassation igjen udleveres. Skulde den paa denne Maade Indskydende ved Döden afgaae, förend det, han skylder Cassen, fuldkommen er afdraget, da udbetales endnu af hans i Vores Casse indestaaende Gage saa meget, som dertil behöves, og var den ikke tilstrækkelig, da maa hans övrige Efterladenskab paa lovlig Maade strax gjöres i Penge, saafremt Enken ikke formaaer det Manglende strax at

1775. betale, eller for sammes Betaling til den förste forestaaende Termin, med skadeslöse Renter, antagelig Caution at stille. Men dersom Cassen i saa Fald af alt Sligt ikke kunde erholde den fulde skadeslöse Betaling, da skal den Pension, som den Afdödes Enke ellers burde tilkomme, saa længe indeholdes, indtil Cassen for den skyldige Summa, med sine Tid efter anden forfaldne Renter, fuldkommen er bleven fornöiet, da dernæst Enken fra den Dag af tiltræder og derefter rigtig skal nyde den hende efter denne Fundations Indhold tilkommende aarlige Pension. — 7) Foruden samtlige Civil- og Militair-Betjente, maa og alle Vore övrige Undersaatter, som enten staae udi Vores Tjeneste, men lönnes andensteds fra end af Vores Casse, eller som ganske ikke staae udi nogen Vores Tjeneste, ligesom det allerede ved foregaaende förste Artikul bevilget og fastsat er, tage Deel udi denne Casse, dog saaledes, at de til noget Vederlag for det, som Vore Betjente efter den anden Artikul udenfor Indskuddene dertil contribuere, til den Indskuds-Summa, som de efter deres og deres Hustrues Alder, ifölge den for Vore Betjente beregnede Indskuds-Tabelle, have at erlægge, endnu betale 10 pCt. af sammes Belöb. Og maa alle de, som saaledes finde for godt at blive deelagtige i denne Enke-Casses Fordele, være betænkte paa, enten prompte ved rede Penge at erlægge deres Indskud med de 10 pCt. Recognition, eller derfor at give tilstrækkelig Pant, eller i Mangel deraf at stille paalidelig og fornöielig Caution. Skulde iövrigt Nogen, som paa disse Vilkaar var bleven Interessent i denne Casse, siden komme i Vores Tjeneste, maa han ikke desmindre af den erholdende Gage dertil contribuere, lige med alle Vore andre Betjente, efter foranförte 2. Artikul. — 8) Förend Nogen optages i denne almindelige Enke-Casse, maa han beviisliggjöre hans og Hustrues Alder, samt at han til den Tid er ved god Helbred og Sundhed. Hvad det Förste

30. August.

angaaer, da skal hvert Ægtepars, saavel Mandens som Konens, Alder bevises med troværdige af Kirkebögerne extraherede, og af Stedets Sognepræst eller andre Vedkommende underskrevne, og med Kirke-Seglet, hvor saadant er, eller, i Mangel deraf, med deres Signet bekræftede Döbe-Sedler. Og paa det man tilfulde kan være forvisset om Underskriftens Rigtighed, skal samme paa de Döbesedler, som udenfor Vores Residentzstad Kjöbenhavn udgives, i Kjöbstederne af en Magistrats-Person og paa Landet af en publique Embedsmand attesteres. Skulde Nogen, formedelst ordentlige Kirkebögers Mangel, eller af andre gyldige Aarsager, ikke kunne forskaffe en saadan Döbeseddel, da bör han forsyne sig med et, efter eedsvorne Vidners Udsigende, lovlig udstedt Thingsvidne, eller frembringe andre Beviisligheder, som kunde agtes for tilstrækkelige, og, i al Fald, naar alle Media probationis mangle eller findes utilstrækkelige, kan hans eller hans Hustrues edelige Forsikkring antages. Det om en ny Interessents Helbred fornödne Beviis bör være af fölgende Indhold: „At Requirenten hverken er syg eller sengeliggende og med ingen dödelig Morbo chronico, som Svindsot, Vattersot, Blodspytten og deslige, eller anden Svaghed, som lader hans tidligere Död befrygte, for nærværende Tid efter Anseende er behæftet, ei heller i det sidst forlöbne Aar har udstaaet nogen Sygdom, der haver efterladt sig kjendelige Fölger til hans Levetids muelige Forkortelse, men at han, saavidt sig lader tilsyne, efter hans Alder befinder sig ved fuldkommen gode Sinds- og Legemskræfter, og er i Stand til vedbörligen at besörge sine sædvanlige Forretninger". Denne Sundheds-Attest udstedes under Embeds-Eed, eller saaledes, som de i al Fald tröster sig til edeligen at bekræfte, af Requirentens til Praxin medicam authoriserede ordentlige Medico, eller, i Mangel af samme, af den ham sædvanlig betjenende, behörig privilegerede Chirurgo, un-

1775. 30. August.

1775. 30. August. der hans Haand og Signet. Og skal paa samme Attest tillige af Requirentens Sjælesörger og tvende andre Vidner (hvilke sidste, saavel som den attesterende Medicus eller Chirurgus, hverken maa være nær beslægtede eller besvogrede med Requirenten eller hans Hustrue) under deres Hænder, med deres eller i det mindste Sjælesörgerens hostrykte Signet bevidnes: „at de kjende Requirenten, at den attesterende Medicus eller Chirurgus ikke er nær i Slægt eller Svogerskab med ham, og at de ikke anderledes vide, end at, hvad han har attesteret, sig saaledes rigtig forholder". Saa skal og desuden de Sundheds-Attester, som udenfor Vores Residentzstad udstedes, undertegnes og med hostrykt Signet bekræftes, naar det er i Kjöbstederne, af en Magistrats-Person, og paa Landet af en offentlig Embedsmand, som i saa Fald bevidne: „at det er Udgivernes egenhændige Underskrift, og at Ingen af dem er Requirenten eller hans Hustrue nær paarörende". Iövrigt skal disse Sundheds-Attester af dem, som udi Kjöbenhavn eller Sjelland ere boende, produceres inden tre Uger fra Attestens Dato, fra Vore övrige danske Provincer og Hertugdommene inden fire Uger, fra Norge, Syndenfjelds inden sex, og Nordenfjelds inden otte Uger, efter hvilken Tids Forlöb de ikke mere agtes for gyldige eller antagelige. Skulde imod Forhaabning i sin Tid befindes, at nogen Interessent havde tilveiebragt sig falske Documenter, da skal han, foruden at tiltales som en Falskner, udelukkes fra dette Interessentskab, og tabe al sin Ret med hvad han har indskudt. — 9) Naar Nogen vil gjöre Indskud i denne Cassa, maa han for dens anordnede Direction skriftlig anmelde, hvor stor Pension han agter at forsikkre sin Hustrue, og derved indsende de efter foregaaende Artikul udfordrede Attester; hvorpaa ham, naar disse Beviisligheder findes antagelige, af Directionen bekjendtgjöres, hvad Indskuds-Summa han haver at erlægge, og imod at denne Summa ufortövet enten i Vores Residentzstad Kjöbenhavn til

Cassens forordnede Casserer, eller paa andet vedkommende Sted, efter 21. Artikuls Indhold betales, skal han, fra den Tid af Betalingen er skeet, ansees som virkelig Interessent i Cassen, og ham derom, saasnart skee kan, af Directionen meddeles et Beviis af fölgende Indhold: „Da N. N. haver indskudt i den almindelige Enke-Casse for disse Riger og Lande den Summa af . . . Rd. . . Sk., skriver . . . Rd. . . Sk. Dansk Courant for sin nu havende Hustrue, navnlig N. N., saa gives ham og bemeldte hans Hustrue herved den Forsikkring, at hun, ifald hun ham overlever, i Fölge af bemeldte almindelige Enke-Casses Fundation d. d. 30. Augusti 1775, efter hans dödelige Afgang, saa længe hun lever og i Enke-Stand forbliver, imod at forbemeldte hans nu gjorte Indskud fra nu af til Enke-Cassen aldeles er forfalden, aarlig uden nogen Slags Afkortning skal nyde . . . Rd., skriver . . . Rd. Men skulde benævnte hans Hustrue for hannem ved Döden afgaae, skal han være forbunden til, saadant Dödsfald, og, om hun er död i Barselseng eller ikke, inden sex Uger derefter for Directionen skriftlig at anmelde, og derhos at levere dette Beviis tilbage, eller, om han det forsömmer, til Enke-Cassen at erlægge en Mulkt af 20 Rd." — 10) Naar Nogen allerede, efter sin da havende Formue, har gjort et lidet Indskud i Cassen, og hans Vilkaar sig siden den Tid saaledes har forbedret, at han nu et större Indskud kan overkomme, og önsker samme at gjöre, skal han have fuldkommen Frihed sit förste Indskud at forhöie, indtil han i Alt har forsikkret sin Hustrue, for hvilken bemeldte Indskud er skeet, den i nærværende Fundation tilladte höieste Pensions-Summa af 400 Rd. Dog skal han, hver Gang han saaledes sit forrige Indskud forbedrer, i alle Maader betragtes som en ny Interessent, saa at det senere Indskud udregnes i Overeensstemmelse med Tabellen, efter hans og hans Hustrues da værende Alder, og derhos af ham med den i foregaaende 8. Artikul foreskrevne Attest

1775.
30. August.

1775. bevises, at han sig endnu ved fuldkommen god Sundhed
30. August. befinder. — 11) Pensionerne skal tage deres Begyndelse fra Mandens Dödsdag af, som i denne Henseende for Directionen maa anmeldes og beviisliggjöres, hvorefter Udbetalingen skal skee aarligen i tvende Terminer, nemlig til ultim. Junii og ultim. Decembris, hver Gang den halve Deel, Alt imod vedbörlig Qvittering, af Enkerne selv underskrevet, med deres Skriftefaders paategnede eller vedfölgende Attest, at de endnu leve i Enkestand. — 12) Naar en Enke, som nyder Pension af denne Casse, een eller flere Gange sig i nyt Ægteskab indlader, da ophörer vel bemeldte hendes Pension fra Bryllupsdagen af, men derimod skal hun, uden at noget nyt Indskud behöves, have lige Ret at hæve samme Pension igjen, saa ofte hun bliver Enke. Men skulde hendes sidste Mand finde for godt, at ville forsikkre hende en höiere Pension, end den hun allerede haver Rettighed til, da bör han beviisliggjöre sin Alder ifölge den 8. Artikul, og iövrigt forholdes dermed i alle Maader efter den 10. Artikul. — 13) Skulde det hænde sig, at der gik Skilsmisse-Dom imellem Ægtefolk, som havde indsat i denne Casse, da forbliver det ikke desmindre ved det eengang gjorte og til Cassen forfaldne Indskud, og hvad Tvistighed der i denne Henseende kunde reise sig imellem bemeldte Ægtefolk, bliver ved Lands Lov og Ret at afgjöre. Ifölge heraf kommer den fra hendes Ægtemand skilte Kone til at nyde den belovede Pension, saasnart han siden ved Döden afgaaer; men dersom hun imidlertid haver giftet sig igjen, da forholdes det efter foregaaende Artikul, saa at hende, uden noget videre Indskud, forbeholdes sin Ret til at hæve Pensionen, naar hun ved hendes anden Mands Död bliver Enke, og derved sættes i den Tilstand, at hun kan nyde Pension af denne Cassa. — 14) Naar nogen Enkemand, som haver taget Deel i denne Casse, men, formedelst hans Hustrues dödelige Afgang, deraf er udgaaet, indlader sig i nyt Ægteskab, og igjen vil ind-

træde i Cassen, da ansees han i alle Maader som en ny Interessent, og maa ei alene forsyne sig med de i 8. Art. foreskrevne Attester om hans Sundhed og hans nye Hustrues Alder, men endog gjöre det fulde Indskud, efter foregaaende 3. eller 7. Artikul. — 15) De Enker, som nyde Pension af Cassen, maa have fuldkommen Frihed at opholde sig efter eget Godtfindende overalt i Vore Riger og Lande, saavel som paa fremmede Steder, og maa i sidste Fald de Pensioner, der tilkomme udenlands sig opholdende Enker, uden Sjette- og Tiende-Penges Afkortning, eller noget Andet deraf at erlægge, af Vore Riger, Hertugdomme og Lande ubehindret udföres. Ligesaa skal og, naar nogen Interessent drager bort og nedsætter sig udenlands, den hans efterladende Enke for det af ham allerede gjorte Indskud tilkommende Pension hende, naar hun hans Dödsdag med vedkommende Övrigheds Attest behörig beviser, rigtig og uden nogen Slags Afkortning udbetales, saa længe hun om hendes vedvarende Enkestand ligeledes tilstrækkelige Beviser til Directionen indsender. Derimod tillades det ikke nogen Interessent, efter at han sig udenfor Vore Riger og Lande haver nedsat, ved Indskuddets Forhöielse, sin Hustrue en större Pension at forsikkre, eller, om hun for ham ved Döden afgaaer, paany i Cassen at indtræde, saasom den alene er bestemt for Vore egne Undersaatter. — 16) Paa det enhver Enke, til hvis Bedste noget Indskud skeer, kan være forvisset om selv at nyde den hende tilfaldende Pension, for efter eget Godtfindende at anvende den til sin Nödtörft, saa forbydes herved alle Vedkommende, under hvad Prætext det maatte være, at gjöre eller antage nogen Arrest, Beslag eller Hæftelse paa de ved denne Casse faldende Pensioner, for hvis den Pension-Nydende til Nogen kunde være eller blive skyldig, og langt mindre for den Afdödes Gjeld, som for sin Hustrue har gjort Indskud. Og om end den Pension-Nydende selv skulde forskrive sig til, nogen Gjeld af sin Pension at ville be-

1775. 30. August.

1775. 30. August. tale, eller og ved en formelig Obligation pantsætte sin endda ikke forfaldne eller endnu ikke udbetalte Pension, da bör dog alt Sligt som ugyldigt ansees og aldeles död og magteslös at være, og bör Pensionen ikke til nogen Anden, end den, som efter det gjorte Indskud dertil er berettiget, at udbetales. — 17) Paa det Alle og Enhver med des fuldkomnere Tryghed kan gjöre sit Indskud i denne Casse, og derefter leve udi den sikkre Forventning, at deres Hustruer, om disse dennem overleve, derimod igjen have at nyde den dem tiltænkte Understöttelse: saa have Vi allern. villet forsikkre og derfor garantere, ligesom Vi og hermed for Os og Vore Arve-Successores i Regjeringen forsikkre og derfor garantere, at de Indskydendes Enker stedse rigtig og til rette Tid, saa og uden ringeste Afkortning, skulle nyde de dem efter denne Fundation tilkommende Pensioner, og samme Ingen vorde betaget eller fravendt ved nogen Slags Tilfælde, hvor uformodentlig det og maatte være eller og tænkes kunde. — 18) Og ligesom Vi saaledes tage denne Stiftelse under Vores egen allern. Beskjermelse, saa ville Vi og lade samme bestyre ved en dertil anordnet Direction, bestaaende af de dertil udnævnte Lemmer af Vore forskjellige Departements, saavel som en af Kjöbenhavns Universitet og en af Magistraten, hvilket saaledes for Eftertiden skal vedblive. Og have de til Os Tid efter anden at indberette dens Tilstand, samt Os ellers at forestille, hvad til sammes Tarv og Bedste maatte eragtes tjenligt eller fornödent. — 19) Denne Direction ville Vi allern. have forundt samme Postfrihed, som Vore Departements og Collegier ved Forordningen om Portofrihedens Indskrænkelse, dateret 17. Junii 1771, samt Plak. af 12. Septbr. 1772 er tilstaaet. Og tillade Vi bemeldte Direction at bruge et eget Segl, som skal bestaae af de sammenföiede Danske, Norske, Slesvigske og Holstenske Skjoldemærker, med Omskrift: *Den almindelige Enke Casses Segl.* —

20) Ligesom de i foregaaende 9. Art. ommeldte Beviser, og Alt hvad ellers under Directionens Segl udstedes, maa skrives paa ustemplet Papir, saa maa og hvis Indlægge, Breve og Beviisligheder, som Directionen paa Cassens Vegne maatte foraarsages at indgive i Retterne til dens Capitalers Inddrivelse, eller i hvad paakommende Tilfælde det kunde være, overalt udi Retterne paa ustemplet Papir fremlægges, oplæses og til Paakjendelse antages, og hvis Domme og Acter, som udi samme Sager for Retterne passere eller ere passerede, skal bemeldte Direction paa ustemplet Papir og uden nogen Betaling af vedkommende Rettens Betjente meddeles beskrevne. Og skal denne Cassen forundte Bevilling ligeledes strække sig til andre Forretninger, saasom Executioner, Udlæg i Sterv-, Fallit- eller Opbuds-Boer, Indförsler, Auctioner og deslige, især og de Vurderinger, som, naar Debitorerne strax vil stille de Cassen givne Panter til Auction og Bortsælgelse, uden foregaaende Dom, til Efterretning for Auctionens Fremme og at sælge Pantet efter, udfordres; saa at Rettens Betjente for ingen saadan Forretning i Tilfælde, hvor de Skyldige ei selv kunde betale, maa paastaae eller fordre nogen Betaling, men alle Actus judiciales af dennem gratis skal forrettes. Ligesaa skal og vedkommende Jurisdictioner, som forrette Executioner efter en af bemeldte Casse erhvervet Namsdom, eller i Fallit- og Sterv-Boer, eller og Vurderinger, uden foregaaende Dom, være pligtige til, uden Cassens Bekostning at foranstalte og besörge de Muur- og Tömmer-Laugets Mestere, Vidner og Vurderingsmænd, som ved deres gjörende Forretning behöves. Og da saaledes Vores Hensigt er, at der ingen Rettens Salarier skal betales, uden hvor det kan skee af hvad som bliver tilovers hos Debitorerne efter Cassens skadeslöse Betaling, saa skal de Rettens Betjente, som behandle Sterv- og Fallit-Boer, hvor Cassen har Pant udi Eiendommene, ikke i

1775.
30. August.

1775. de af dem forfattende Auctions-Conditioner paalægge
30. August. Kjöberen, at han, foruden Kjöbesummen for Eiendommene, har til dem at betale Auctions- og andet Salarium og Omkostninger, men dem herved alvorligen være forbuden, for Auctionen eller nogen af de övrige ovenmeldte Forretninger, enten directe eller indirecte, enten af Kjöberen eller Andre, at paastaae eller modtage noget Salarium, saa længe Cassen ikke for sin Fordring har erholdet skadeslös Betaling. — 21) Omendskjöndt Indskuddenes Betaling egentlig bör skee til Enke-Cassens Casserer udi Vores Residentzstad Kjöbenhavn, saa og Pensionerne hos hannem imod behörig Qvittering og anden Rigtighed bör afhentes, saa ville Vi dog ved Vores Finance-Collegium, efter Overlæg med Directionen, lade föie saadan Anstalt, at Enhver, som det maatte være beleiligere paa et andet Sted, enten at betale sit Indskud eller at hæve sin Pension, naar han saadant for Directionen melder, af samme derudi kan vorde föiet, ved at henvises til den ham nærmest boende Oppebörsels-Betjent. Dog skal de, hvis Pension saaledes efter deres egen Begjering paa noget Sted udenfor Vores Residentzstad Kjöbenhavn anvises og dennem udbetales, til vedkommende Oppebörsels-Betjent, for det Arbeide hannem til deres Bekvemmelighed paalægges, ligesom hidtil er skeet, betale en Skilling Dansk af hver Rigsdaler, som de udi Pension modtage; hvorimod ingen Oppebörsels-Betjent maa for sin Umage ved Indskuddenes Annammelse Noget af Vedkommende forlange. — 22) Hvad endelig Interessenterne udi den hidtil værende Militair-Pensions-Casse angaaer, da ville Vi til Slutning, i Henseende til samme, herved Fölgende anordne og fastsætte: a) Da de Interessenter, som siden den 3. Martii a. p. har indsat for deres Hustruer i bemeldte Casse, ifölge Vores ved Reskript til Vore Deputerede udi Generalitets- og Commissariats-Collegio af bemeldte Dato gjorte Anordning,

ved Indskrivningen har forpligtet sig, at være fornöiede 1775.
med hvad almindelige Forandringer i Cassens Plan det 30. August.
maatte behage Os at foretage, saa betragtes de Alle uden Forskjel, i Henseende til Indskuddernes Bestemmelse, som nye, i Fölge af nærværende Fundation, optagne Interessenter, og kan saaledes de iblandt dennem, som paa den forlangte Pension har gjort et större Indskud end ovenstaaende 3. og 7. Articul udfordre, vente det Overskydende med simple Renter fra den Dag af, da Indskuddet er skeet, tilbage, og derhos et nyt efter foregaaende 9. Art. indrettet Beviis paa den i Cassen forblivende virkelig Indskuds-Summa. Hvorimod de Andre, der ikke har betalt saa meget, som ifölge Cassens nye Indretning til den tegnede Pension behöves, kun gives Forsikkring paa saa stor Pension, som deres efterlevende Hustrue, i Forhold af begge Ægtefolks Alder, efter foregaaende 3. og 7. Art. imod det gjorte Indskud kan tilkomme. Men skulde de forlange samme Pension, som imod det gjorte Indskud efter forrige Indretning kunde ventes (hvorom de sig, inden 6 Uger efter denne Fundations Bekjendtgjörelse, ved Directionen have at melde), skal dem saadant bevilges, imod at de ufortövet til Cassen erlægge det, som mangler i deres förste Indskud, med simple Renter fra den Dag af, da det er skeet. Og da ellers de siden den 3. Martii a. p. indskrevne Interessenter ikke alle, efter ovenanförte Reskripts Tilhold, have beviisliggjort deres og Hustrues Alder, saa erindres og advares Enhver, hvis Löfte derom endnu er uopfyldt, de manglende Beviisligheder, inden sex Uger efter denne Fundations Bekjendtgjörelse, til Directionen at indsende, saafremt han ikke vil underkaste sig den Uleilighed, at hans gjorte Indskud agtes for ugyldigt, og de betalte Penge ham eller hans Arvinger uden Renter tilbageleveres. — b) Kan alle övrige Interessenter med fuld Tillid vente, at, naar de herefter ved Döden afgaae, deres efterlevende Hustruer

1775. eller Börn, for hvilke de have gjort Indskud, da, i Fölge
0. August. af Vores nu salige Herr Farfaders kongelige Forsikkring og Garantie, skal uden nogen Afkortning nyde i aarlig Pension hvis dem efter meerbemeldte Casses hidindtil værende Indretning tilkommer og belovet er; ligesom og de allerede afgangne Interessenters efterladte Enker eller Börn fremdeles, de Förste saa længe de leve og forblive ugifte, og de Sidste indtil de fylde deres 24. Aar, uden Afkortning skal nyde de dem belovede og hidtil betalte aarlige Pensioner. — c) Dersom nogen af bemeldte i Militair-Pensions-Cassen optagne Interessenters nuværende eller tilkommende Enker indlader sig udi nyt Ægteskab, da forundes hende samme Ret, som andre i nyt Ægteskab indtrædende Enker efter forestaaende 12. Art. tilkommer, saa at hun, uden at noget nyt Indskud for hende behöves, skal være beföiet til igjen at hæve sin fulde Pension, om hun anden eller tredie Gang bliver Enke; hvorimod hun og, ved hendes andet eller tredie Giftermaals Fuldbyrdelse, ei videre haver at vente, end den Pension, som til hendes Bryllupsdag er forfalden. — d) Om nogen af de Interessenter udi den hidtilværende Militair-Pensions-Cassa, som efterdags maatte blive eller allerede være blevne Enkemænd, og indlade sig eller allerede have indladt sig i nyt Ægteskab, herefter vil forsikkre sin sidste Hustrue nogen Pension, haver hun samme at vente af den nu oprettede almindelige Enke-Casse, imod at han opfylder hvis ovenstaaende Fundation paalægger Enhver, som samme Casse vil tiltræde. — e) Vil nogen af Militair-Pensions-Cassens hidtilværende Interessenter, eller Nogen, som haver ægtet eller herefter maatte ægte en af de forrige Interessenters Enker, forbedre den hans Hustrue forsikkrede aarlige Pension, da ansees han, saavidt dens Forhöielse angaaer, som en anden udi den almindelige Enke-Casse indtrædende Interessent, og forholdes med ham i alle Maader efter ovenstaaende nye Fundation. — 23) Og da saaledes ved foregaaende Art.

er foreskrevet og bestemt, i hvilke Tilfælde og Henseender den hidtilværende Militair-Pensions-Casses förste og extenderede Fundation af 22. Maji 1739 og 25. April 1740 endnu, saa længe nogen af de deri deeltagende Personer ere til, skal efterleves og iagttages, saa ville Vi for det Övrige bemeldte Fundationer og Alt hvis om Militair-Pensions-Cassen anordnet er, saavidt det ikke udi denne nye Fundation er igjentaget og stadfæstet, hermed aldeles have igjenkaldet og ophævet. Hvorefter alle Vedkommende sig allerund. have at rette, ligesom og alle de, som denne Vores Anordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, den paa behörige Steder have at lade bekjendtgjöre. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 30. Augusti 1775. 1775. 30. August.

Testament, hvorved Jorden Kotamyrar legeres til Fattige m. m. Rauðaskriða 25. Septbr. 1775. 25. Septbr.

— Testamentet er oprettet af Jón Benediktsson, Sysselmand i Norder-Syssel, i Henhold til en ham og Hustrue meddelt Facultas testandi 18. April 1755. — Afskrift stadfæstet af Sysselmand Schulesen efter Originalen, som i 1821 var (og udentvivl endnu er) opbevaret hos Repstyreren i Helgastada Rep. — Uddrag, verificeret af Sysselmand Björnsen, indsendt til Cancelliet med Amtmand Stephan Thorarensens Beretning om Donationer og Legater i Nord- og Öster-Amtet 9. August 1821. Originalen er paategnet at være thinglæst i Mandtalsthings-Retten paa Helgastaðir 9. Mai 1776; jevnf. Johnsens Jarðatal S. 301, med Anm. 1.

Í nafni drottins míns Jesu Christi. Eg Jón Benidixson, berandi daglega í mínu veika holdi teikn og merki hins kalda dauða, fyrir guðs náð ennnú heill að rænu og vitsmunum, en næsta hrumur að heilsu og kröptum, gjöri hèrmeð mitt testament og síðustu ráðstöfun fyrir mèr og mínu húsi, eptir guðlegri tilskipan, sem fylgir: — Í fyrstu fel eg mína aumu sál í miskunar-skaut þess lifanda guðs, míns himneska föðurs og skapara, þess fullviss í stöðugri trú, að hann hana náðarsamlega með-

1775. taki til sinnar dýrðar, fyrir Jesu Christi forþènustu.
25. Septbr. Mínum andvana líkama kýs eg legstað í Múla kirkjugarði, nálægt mínum sálugu foreldrum, og er vili minn, að lítill legsteinn bekostist yfir moldir mínar. — En hvað viðvíkur þeim litlu fèmunum, sem eg kann eptir mig láta, þá er þarum minn vili og síðasta ráðstöfun sem fylgir:

1) Heimagarðsins Rauðaskriðu hjáleigu eður heimaland, Kotamýrar kallaðar, 10 hundruð að dýrleika, með landi á Hurðarbaki, liggjandi í þóroddstaðar kirkjusókn og Ljósavatns þíngsókn (að fráskildum reka fyrir þessu landi, er ætíð skal heimajarðarinnar Rauðaskriðu eigindómur reiknast), gef eg til fullkominnar eignar fátækum guðs voluðum þurfamönnum, sem bornir og barnfæddir eru í Reykjadals hrepp af frómum og erlegum foreldrum, með svo móti: að höfuðstóllinn skal altíð standa óraskaður, en rentan og afgjaldið leggjast til forsorgunar og uppheldis árlega þeim aumasta og nauðstaddasta þurfalimi í Reykjadals hrepp, einkum föður- og móðurlausu barni, ef til er. Jarðarinnar byggíngarráð hafa Reykjadals hreppstjórar að sèr að taka, og afgjaldinu anvenda eptir áður mæltu. — 2) Hèr að Rauðuskriðu standandi guðs hús, er eg eptir kónglegri allran. tillátsemi uppá minn eigin kostnað uppbyggt hefi, vil eg standi óraskað, í þeirri von, ef einhverntíma nokkur sá híngað settist, sem hefði vilja og menníng til að láta framflytja þar heilaga þjónustugjörð; en núverandi ornamenta og instrumenta vil eg ei þarvið flækist uppá óvissu, heldur anvendist til annars, er nauðsyn kann útkrefja. — 3) Heimilisfólks míns hjá mèr innistandandi fèmunir vil eg út takist af mínu sterfbúi, óafkortaðir, sem til stendur, nefnilega: til Guðleifar Kolbeinsdóttur og hennar sonar Benjamíns Jónssonar 1 kýr, 12 ær, 1 hestur og partil 1 hundr. í gildum aurum. — 4) Allar aðrar skuldir, sem bevísanlegar framvísast í mínu sterfbúi, þá vil eg til þeirra út virðist allt það lausafè, sem

búið að skaðlitlu missa kann, en hrökkvi það ekki til, 1775.
þá uppfyllist það uppá brestur með jarðagózi. — 5) Allt 25. Septbr.
það nú eptir kann verða, að af teknum skuldum og öðru, eptir áður mæltu, tekur kona mín, Sigríður Jónsdóttir, til sín, og beheldur því, sem sínum frjálsum og löglegum eigindóm, eptir konúnglegri allran. bevillíng af 18. Aprilis 1755, og hagnýtir sèr það að öllu, sem bezt hún kann, sèr til forsorgunar og uppheldis, líka má hún það og testamentera til þess góðs manns, er hún finnur fyrir gott, fyrir ærlegt og skikkanlegt uppheldi um sína daga, og sómasamlega útför að henni burtkallaðri. — En minn trygðreyndan og trúfastan æruvin, lögsagnarann Björn Thómasson, til kýs eg, að gángi konu minni til handa með ráð og dáð, og sem öruggur og trúfastur curator leiti hennar hagnaðar í því hún með þarf, með hugheilum ráðum, umsjón og hollum tillögum, hvar í móti hann hefir árlega að uppbera sín curatoris-laun, eptir lögum. — 6) Fyrir executores þessa testamenti tilkýs eg klausturhaldarann Lauritz Scheving, og áður velnefndan lögsagnara Björn Thómasson, hverir fyrir fullkominn betalíng útvirði af mínu sterfbúi sem hentuglegast það sèrhverjum debitori tilheyra skal, og yfir það sem útsvarast skal, svovel sem hitt beholdna, er kona mín viðtekur, gjöri eina greinilega forretning. En þessa hèraðs verðslegt yfirvald hefir ekkert að befatta sig með mitt sterfbú eður eptirlátna fèmuni, heldur einasta þeir, sem þartil af mèr eru committeraðir. Meðan lifi með fullri rænu áskil eg að standi í mínum frívilja þessu testamenti að umbreyta, frá að taka eður við að auka, eptir minni eigin velþóknan. Til staðfestu er mitt nafn og signet, samt tilkvaddra votta undirskrifuð nöfn, að Rauðaskriðu þann 25. Septembris 1775.

Jón Benedixson.
(L. S.)

Som vottar að áðurskrifuðum testamentis-gjörníngi erum við undirskrifaðir, anno, die et loco ut supra.

Jón Jónsson pr. Íngjaldur Jónsson.

1775. 28. Oktbr. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. **Leien af Ögur Kirkes Qvilder.** Khavn 28 Oktobr. 1775. — Cancell. Brevbog for 1775, Nr. 1550, S. 1435.

P. M. Fra Sivert Olavsen paa Ögre ved Isefjord er indkommen Ansögning om Befrielse for at svare Smörleie til Præsten af flere end 17 Qvilder, paa Grund af at det fulde Antal af 24 Qvilder, som efter Maldaga-Bögerne skulde tilhöre Kirken, ikke mere existere; men som det af Herr Stiftbefalingsmands og D. Höiærv. derpaa tegnede Erklæring fornemmes, at Proprietairen Magnus Widalin ikke længere tilbage end 1761 skriftlig har tilstaaet Qvildernes fulde Antal, og Mangelen altsaa ikke kan tilskrives Biskoppens eller Provstens Forsömmelse, men at saadant ofte befindes at reise sig fra hemmelige Accorder fra Sælger og Kjöber i Begyndelsen, saa bör billig Sivert Olavsen betale Præsten ved Öger Kirke de halve Smörleier af alle 24 Qvilder, og om han har noget paa Kjöbet at anke, da holde sig til Sælgeren; hvilket De ville behage Vedkommende til Efterretning at tilkjendegive. Cancelliet den 28. Oktobris 1775.

27. Novbr. **Kongelig Resolution** ang. **Islands Fritagelse for Stempletpapirs Brug.** Christiansborg 27. Novembr. 1775. — I Rentekammerets Forestilling 4. Novbr. „ang. nærmere Anordning om det Stempletpapirs Brug udi begge Rigerne for Aaret 1776 og fremdeles", som skulde træde istedenfor For. 23. Januar 1719, og som er emaneret under 27. Novbr. 1775, bemærkes, at „omendskjöndt ikkun Finmarken ved Forordn. om Handelstaxten af 25. April 1702, men ei Island, Færöerne og Grönland; ved nogen aabenbar Forordning, og ikke heller nogen af disse Lande, være sig saavel Finmarken som de övrige, ved forrige Stempletpapirs-Forordning have været undtagne fra det stemplede Papirs Brug: saa har dog disse samtlige Lande derfor hidtil været befriede." Toldkammeret var og enigt i, at disse Lande, efter deres nærværende Forfatning, fremdeles trængte til denne Fritagelse,

hvorfor Rentekammeret udbeder kgl. Resolution derom, „saa og hvad enten samme udi denne nye Forordning udtrykkeligen skal exciperes, eller og forholdes som i forrige Tider, saa at ingen Exception der indföres, men ei heller nogen Forordning til disse Lande udgaaer, og samme fölgelig ei heller der finder Sted." — Rentek. Danske Relat. og Resol. Prot. pro Anno 1775, 144, Nr. 135. Resolutionens Indhold er publiceret i Island ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse, trykt i Althingsb. 1776, Nr. xviii. 1, S. 40. — **Uddrag.** 1775. 27. Novbr.

. . . . . .[1] Endelig approbere Vi allern. . . . . . [2]) at Finmarken, Island, Færöerne og Grönland indtil videre, som hidtil, blive fri for det stemplede Papirs Brug; og som Forordningen ei udgaaer til disse Lande, eller der finder Sted, saa behöves ei heller derfor udi samme Forordning nogen Exception. Christiansborg Slot den 27. Novembr. 1775[2].

Forordning ang. Afskaffelse af Forkjöbsret til strandet Skib og Gods. Christiansborg 7. Decbr. 1775[3]. — Publiceret paa Althinget 1776 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. V, S. 4–6. — Siell. Reg. 71, 897-898. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1775, S. 310—312; Schou VI, 136—137. — General-Procureur Stampes Betænkning og Udkast trykt i hans „Erklæringer" VI, 447—450. 7. Decbr.

Forordning, angaaende at Ingen maa paastaae eller tilegne sig Forkjöbs-Ret til strandet Skib og Gods.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at Os allerund. er forebragt, hvorledes adskillige Jordegods-Eiere, som det allern. er forundt at udöve Forstrands-Rettighed for deres Grund, ere af den Formening, at dem tillige, og i Fölge deraf, tilkommer Forkjöbs-Rettig-

¹) Det Udeladte er Island uvedkommende.
²) Indholdet af denne Resolution er meddeelt Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Toldkammerets Skrivelser 6. Januar 1776 (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 347, 348).
³) Plak. 4. Mai 1778.

1775. bed til det strandede Skib, Gods og Vare, som Eierne
7. Decbr. der paa Stedet lade bortsælge. Da nu saadan Formening og Paastand aldeles ingen Grund eller Medhold haver i Vores Lov og Forordninger, som overalt ere favorable for de ulykkelige Söfarende, og directe strider imod Vores allern Villie og Hensigt, som gaaer derhen, at slige forulykkede Söfarende i alle Maader skulle hjelpes til rette, og, saavidt muligt, fra videre Tab og Skade fritages; saa have Vi allern. funden for godt, hermed at anordne og befale: At, ligesom Vi Selv, i Fölge den Os tilkommende Forstrands-Rettighed, aldeles ikke tilholde Os nogen saadan Forkjöbs-Rettighed (uanseet samme, ved en eller anden afsagt og usvækket Dom, maatte være Os forbeholden) og ikke heller ville tillade, at de, som have Vores Forstrands-Rettighed paa et eller andet Sted i Forpagtning, maa gjöre nogen saadan Paastand; saa skal det og i Almindelighed være Alle og Enhver, som Forstrands-Rettighed for deres Grund allern. er forundt, aldeles formeent og strængelig forbuden, at paastaae eller tilegne sig nogen Slags Forkjöbs-Ret til de strandede og bjergede Effecter; derover de forulykkede Söfarende hermed allern. tilstaaes fri og uindskrænket Raadighed (dog at dermed forholdes efter Vores Told-Ordonnance og Forordninger om contrebande Vare, med videre derhen hörende), saa at de efter eget Behag kunde forhandle, sælge og afhænde dem til hvem de finde for godt, og paa den Maade, som de eragte at være mest fordeelagtig, derudi Vore Amtmænd og övrige Betjente, saavelsom de i Nærværelsen værende Proprietarier og alle Andre skulle være dem behjelpelige og gaae dem tilhaande; Alt i Fölge Loven og Forordningen om strandede Skibe og Gods af 21. Martii 1705, som hermed igjentages. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort

Cancellie-Segl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavelsom af Prædikestolene, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 7. December 1775. 1775. 7. Decbr.

Forordning om Ægteskaber i forbudne Led. Christiansborg 14. Decbr. 1775[1]. 14. Decbr.

— Publiceret paa Althinget 1776 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XIII, S. 28—33. Siell. Reg. 71, 902b—904. Original-Aftryk hos Höpfner. P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 128—130; Qvart-Forr. for 1775, S. 313—317; Schou VI, 138—140.

Forordning, at til Ægteskaber i forbudne Led skal herefter, ligesom forhen, söges Bevilling.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi, ved Vores under den 27. Decbr. 1770 udgivne Forordning, i visse Tilfælde have tilladt dem, som maatte være beslægtede eller besvogrede, at indlade sig i Ægteskab sammen, uden dertil i Forveien at söge, eller behöve nogen særdeles Bevilling; og det end videre ved Forordningen af 3. April 1771 er bleven Alle og Enhver af de Blods- eller Svogerskabs-Forvandte, hvis Ægteskab ikke udtrykkelig er forbuden i Guds Lov, bevilget, at gifte sig tilsammen, uden dertil at forskaffe Vores særdeles Tilladelse; men Vi nu af vigtige og med det almindelige Bedste overeensstemmende Aarsager have funden Os foranledigede til, ved at ophæve forbemeldte 2de Forordninger, igjen at fornye og indföre den forhen i saa lang Tid uden nogen særdeles trykkende Byrde i dette Fald værende Forfatning, saaledes at der fra nu af og herefter, paa samme Maade som forhen, skal overalt udi begge Vore Riger Danmark og Norge, af Alle og Enhver, som ville indlade sig i Ægteskab udi de i Loven forbudne Led, dertil i For-

[1]) For. 23. Mai 1800.

1775. veien söges og erholdes Vores særdeles Tilladelse. Saa,
14. Decbr. paa det at alle og enhver af Vore kjære og troe Undersaatter kan være tilstrækkelig underrettede om, hvad der i denne Tilfælde er tilladt, og hvad der er forbuden, saa at ingen sig herudi med Uvidenhed skal kunne undskylde, have Vi allern. funden for godt, hermed udtrykkelig og tydelig at bestemme, saavel hvilke af slige Ægteskaber herefter skal være aldeles forbudne, som og hvilke der ikke uden foregaaende Tilladelse maa indgaaes, og til den Ende hermed allern. anordne og befale:

1. At al Ægteskab skal herefter være og blive aldeles forbuden: — 1) I Henseende til Slægtskab: — a) Imellem Forældre og Börn og Börne-Börn og saa fremdeles ned ad. — b) Broder og Syster, enten de ere Heel- eller Halv-Sydskende. — c) Med Faster og Moster og saa videre op ad. — 2) I Henseende til Svogerskab. — a) Imellem Stiv-Forældre og Stiv-Börn, Sviger-Forældre og Sviger-Börn og saa fremdeles ned ad. — b) Med Heel- eller Halv-Broders Enke. — c) Farbroders eller Morbroders Enke og saa videre op ad. — d) Afdöde Kones Faster eller Moster og saa videre op ad. — Intet saadant Ægteskab bliver nogensinde tilladt, og det uanseet Personerne, under Foregivende af Forlovelse, maatte have sögt Seng med hinanden, men tvertimod maa saadanne vente at blive haardeligen straffede; til hvilken Ende samtlige Præsteskab hermed alvorligen befales, at, naar enten nogen af deres Menighed maatte melde sig hos dem, for at ville indtræde i et saadant Ægteskab, besynderlig med Broders, Farbroders eller Morbroders Enke, eller og de ellers om et saadant forehavende Ægteskab maatte blive vidende, de da ikke alene alvorlig og eftertrykkelig foreholde Vedkommende Sligt, men endog aldeles nægte dem Attest om Forvandtskabet, med Betydning, at samme slet ikke hjelper dem.

1775. 14. Decbr.

II. Derimod kan efter foregaaende Ansögning ventes Bevilling til Ægteskab: — 1) Imellem Beslægtede: — a) Med Farbroder eller Morbroder. — b) Til alle de övrige udi næstforegaaende 1. Artikul ikke aldeles forbudne Ægteskabe imellem Blods-Forvandte, indtil dem inclusive, som maatte være i 3die Led lige Linie. — 2) Imellem Besvogrede. — a) Med afdöde Kones Fuld- eller Halv-Syster. — b) Fasters eller Mosters efterladte Mand. — c) Afdöde Mands Farbroder eller Morbroder. d) Til alle andre i næstforegaaende 1. Artikul ikke aldeles forbudne Ægteskaber imellem besvogrede Personer, indtil dem iberegnet, som maatte være i 3die Led lige Linie; og endelig — e) til Ægteskab imellem Personer, som ere besvogrede i den anden Grad af Svogerskab i den opstigende Linie, saasom imellem Stiv- eller Sviger-Sön og Stiv- eller Sviger-Faders efterladte anden Hustrue, imellem Stiv- eller Sviger-Datter og Stiv- eller Sviger-Moders efterladte anden Mand.

III. I alle disse tilladelige Tilfælde skal, ligesom forhen, hos Os ansöges om Bevilling, og det saaledes, at, ved den derom i Vores Danske Cancellie indgivende Ansögning, skal tillige altid fölge en Attest med fra Stedets Sognepræst, tilligemed et Schema, som oplyser Slægtskabets egentlige Beskaffenhed og Sammenhæng, og i de Tilfælde, hvor Nogen maatte söge om Eftergivelse eller Moderation udi det for slige Bevillinger anordnede Cancellie-Gebyhr, skal derhos tillige vedföies Attest fra vedkommende Övrighed om Supplicantens Uformuenhed. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavelsom af Prædikestolene, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi

1775. 14. Decbr. Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 14. December. 1775.

1776. 2. Januar. **Forordning om Dansk Speciesmynt.** Christiansborg 2. Januar 1776[1]. — Publiceret paa Althinget 1776 og tilligemed vedfölgende Vægt-Tabel trykt i Althingsb. s. A. Nr. XIII, S. 22—28. — Emaneret igjennem Finance-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1776, S. 3—8 (Tydsk S. 8—13); Schou VI, 140—142.

Forordning, angaaende Danske Speciers Udmyntning og Coursering.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi have seet Os foranledigede ved de Misbrug, som med den ringere Courant-Mynt kunde være foregaaet, at drage den for store Mængde af deslige Mynt udaf Circulation ved de derom ergangne Anordninger af 1. Maji og 13. Julii afvigte Aar; saa have Vi ogsaa allern. været betænkte paa at forsyne Vore kjære og troe Undersaattere med saadan Mynt, der ikke kunde være nogen Uleilighed underkastet, men endog til alle Tider have en sikker og uforanderlig Værd i Udtællinger til Fremmede, samt ved de nærmere gjörende Anordninger være frie for al svigagtig Omgang med Kippen og Vippen. — Til den Ende ville Vi ved Vore Mynter lade udpræge Species, hvormed ogsaa er gjort Begyndelse, som have den Fordeel for Undersaatterne, at de i denne Mynt bestandig eie en uforanderlig Sum af Hamborger-Banco-Penge i Udtællinger til Fremmede, og af Courant i Betalinger til deres Medborgere. — I hvilken sidste Henseende Vi herved allern. anordne og befale, at en Dansk Species Rigsdaler til alle Tider, saavel i Skatters og Contributioners Erlæggelse til Vore Casser, som og udi Handel og Vandel mellem Vore Undersaattere, samt udi Banquen, skal gjelde, modtages og udgives for

[1]) ophævet ved Plak. 19. Marts 1788.

1 Rdlr. 22 Sk. Dansk Courant. — Hvorefter da og alle de Afgifter, som forhen ere paabudne i Species, udi Vore Riger og Lande, herefter og fra denne Forordnings Publication af, enten skal erlægges in natura udi danske Species eller i Courant beregnes efter ovenforordnede Værd af Species, saaledes, at for een Rigsdaler Species, som in natura var at betale, maa erlægges 1 Rdlr. 22 Sk. dansk Courant. — For at forhindre de Misbrug, som af vindesyge Personer ofte begaaes med fuldvægtige Mynters Udveining, samt Formindskelse i deres Gehalt ved utilladelig Klippen, have Vi allern. anordnet, at ved Vore Casser ingen andre end fuldvægtige danske Species skal modtages eller udgives, hvorfor alle Species saavel ved Indtægt som Udgift af Vore Casser med behörigen dertil indrettede Vægter blive opveiede. Og paa det at Vore kjære og troe Undersaattere med lige Forsigtighed kan afværge alt Tab paa de udi Species modtagende Summer, lade Vi saadan Foranstaltning föie, at enhver Particulier paa Justeer-Kammeret i Vores Residence-Stad Kjöbenhavn, samt hos Magistrater og Byfogder i samtlige andre Steder i Vore Riger og Lande, for en fastsat Pris, skal kunne faae tilkjöbs deslige accurate og stemplede Vægter, hvormed danske Species, fra en ½ og en heel Species, indtil 500 Stkr. paa engang kan veies, efter den hostrykte Tarif over denne Mynts Vægt i forskjellige Summer. — For end videre at lette og befordre den Fordeel, som Vore Undersaatter med denne Mynt i Handelen kunde finde, skal det være Alle og Enhver tilladt, paa Vore Mynter udi Kjöbenhavn og Altona, af dertil selv leverede Sölv at lade udpræge danske Species, mod Mynt-Löns Erlæggelse af 2 Sk. for hvert Stykke hele Species, som de lade slaae, og 2½ Sk. for tvende Stykker halve Species. Da Vi allern. ville ganske eftergive den Os tilkommende Slag-Skat. — Ydermere ville Vi paa bemeldte Vore Mynter stedse have et Forraad af prægede danske Species staaende, hvoraf En-

1776.
2. Januar.

1776. hver, mod indleverende Sölv og Mynte-Lönnens Betaling, strax skal erholde Species udvexlet, $9^1/_4$ Stykker for Marken fiin efter Digelpröve. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette og forholde. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vores Finance-Collegii-Segl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 2. Januarii 1776.

2. Januar.

[VÆGT-TARIF.]

			Kongelig Dansk Mynte-Vægt.				
			Mk.	Lod.	Qvt.	Pf.	Ess.
							259
1/2 Species veier netto			»	»	3	3	$13^{220}/$
1	—	—	»	1	3	3	$10^{181}/$
2	—	—	»	3	3	3	$4^{103}/$
3	—	—	»	5	3	2	$15^{25}/$
4	—	—	»	7	3	2	$8^{206}/$
5	—	—	»	9	3	2	$2^{128}/$
6	—	—	»	11	3	1	$13^{50}/$
7	—	—	»	13	3	1	$6^{231}/$
8	—	—	»	15	3	1	» $^{153}/$
9	—	—	1	1	3	»	$11^{75}/$
10	—	—	1	3	3	»	$4^{256}/$
11	—	—	1	5	2	3	$15^{178}/$
12	—	—	1	7	2	3	$9^{100}/$
13	—	—	1	9	2	3	$3^{22}/$
14	—	—	1	11	2	2	$13^{203}/$
15	—	—	1	13	2	2	$7^{125}/$
16	—	—	1	15	2	2	$1^{47}/$
17	—	—	2	1	2	1	$11^{228}/$
18	—	—	2	3	2	1	$5^{150}/$

Kongelig Dansk Mynte-Vægt. 1776. 2. Januar.

	Mk.	Lod.	Qvt.	Pf.	Ess. (259)
19 Species veier netto	2	5	2	»	$16^{72}/$
20 — —	2	7	2	»	$9^{253}/$
21 — —	2	9	2	»	$3^{175}/$
22 — —	2	11	1	3	$14^{97}/$
23 — —	2	13	1	3	$8^{19}/$
24 — —	2	15	1	3	$1^{200}/$
25 — —	3	1	1	2	$12^{122}/$
26 — —	3	3	1	2	$6^{44}/$
27 — —	3	5	1	1	$16^{225}/$
28 — —	3	7	1	1	$10^{147}/$
29 — —	3	9	1	1	$4^{69}/$
30 — —	3	11	1	»	$14^{250}/$
40 — —	4	15	»	1	$2^{247}/$
50 — —	6	2	3	1	$7^{244}/$
60 — —	7	6	2	1	$12^{241}/$
70 — —	8	10	1	2	»$^{238}/$
80 — —	9	14	»	2	$5^{235}/$
90 — —	11	1	3	2	$10^{232}/$
100 — —	12	5	2	2	$15^{229}/$
200 — —	24	11	1	1	$14^{199}/$
300 — —	37	1	»	»	$13^{169}/$
400 — —	49	6	2	3	$12^{139}/$
500 — —	61	12	1	2	$11^{109}/$
600 — —	74	2	»	1	$10^{79}/$
700 — —	86	7	3	»	$9^{49}/$
800 — —	98	13	1	3	$8^{19}/$
900 — —	111	3	»	2	$6^{248}/$
1000 — —	123	8	3	1	$5^{218}/$

Indfödsretten. Christiansborg 15. Januar 1776[1]. 15. Januar. — Publiceret den 29. Januar 1776, men ikke bekjendtgjort

[1]) Plak. 15. Febr. 1776; jevnf. Anordn. 17. Novembr. 1786, § 8.

1776. paa Althinget. Original i Geheime-Archivet. Original-Aftryk
15. Januar. 12 Sider i Imperial-Qvart, hvilket ogsaa forudskikkes Qvart-Forr. for 1776, med særskilt Sidetal; Schou VI, 143—151, hvor ogsaa anföres nogle (Island uvedkommende) Punkter af Cancell. Breve 30. Marts 1776, hvorved nöiere Bestemmelser i enkelte Poster af Indfödsretten, givne i Cabinets-Ordre 18. Marts 1776, bringes til Collegiernes Kundskab; det der under Litr. A anförte Brev til Stiftamtmændene i Danmark og Norge m. fl. er ikke sendt til Island.

Indfödsretten, hvorefter Adgang til Embeder i Hans Majestæts Riger og Lande forbeholdes alene de indfödte Undersaatter, og dem, som derved lige agtes.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at det har længe været Vor Beslutning, ved en Grund-Lov under visse og fornödne udtrykkelige Indskrænkninger at fastsætte, at alle Embeder i Vore Stater, Hof-, Geistlige, Militaire og Civile, af stor eller liden Betydenhed, ei kunne eller skulle gives til andre end indfödte Landets Börn, og dem, som dermed lige kan agtes; Billigheden selv vil, at Landets Börn skal nyde Landets Bröd, og Fordelene i Staten falde i dens Borgeres Lod. Alle Tiders Erfaring har og lært, at i et Land, hvor Ungdommens Opdragelse besörges, mangler aldrig duelige Folk, naar Regenten söger dem. Ogsaa kan Vi med Fornöielse kalde for Tankerne Vores Fædrenelands Historie, fordi den kan af alle Stænder fremvise Mænd, som have tjent, æret og reddet Landet, og med den ædleste Beslutning til deres udödelige Berömmelse opoffret sig for Kongerne, Vore Forfædre, til at herliggjöre eller handthæve deres Regimente. Derfor have og Kongerne ömmeligen elsket deres Folk, og igjen haft paa dets tillidsfulde Kjærlighed de stærkeste Pröver, altid tilrede, naar de have været mest fornödne og Tiderne höist farlige. — Alle disse Betragtninger have födt og vedligeholdt hos Os det Forsæt, ved en höitidelig og uforanderlig Anordning at forsikkre Landets Börn Landets Embeder. Thi omendskjöndt Staten har

haft, og Vi endnu i Vores Tjeneste have Fremmede, 1776.
der med en priselig Nidkjerhed have tjent, og den Dag 15. Januar.
i Dag er, til Vores fulde Fornöielse, tjener Os og Staten, kan Vi dog ikke andet end fölge Billigheds, Kjærligheds, ja Samvittigheds helligste Lov, naar Vi, efter at have gjort, og videre at ville gjöre gode Anstalter til Vores egen Ungdoms Dueligbed, nu i saa landsfaderligt et Öiemed byde og befale:

1) Det skal fra denne Lovs Dag af agtes som en nödvendig Egenskab til at faae i Vores Riger og Lande Embeder og Tjenester, af hvad Navn nævnes kan, være sig ved Hoffet, eller i den geistlige, civile og militaire Stand, at Personen er föd i Vore Stater, eller af saadanne indfödte Undersaatter, som paa Reiser eller for Vores Tjenestes Skyld kunde være ude af Landet. Til den Ende skal alle Vore Collegier eller hvo til Os Forestilling gjöre om Embeders eller Tjenesters Besættelse, ligesom og alle Andre, der have Ret til at udnævne til nogen Tjeneste i Staten, under Vores Unaade nöie agte paa, ikke at foreslaae andre end Danske, Norske og Holstener, eller hvem derved lige agtes, og i alle Beskikkelser, Breve og Bestallinger skal udtrykkeligen indföres, at Personen har de Egenskaber, som efter denne Vores uforanderlige Anordning ere fastsatte. — 2) Lige ved Indfödte skal agtes alle de, som den 29. Januarii 1776 allerede ere i Vores og Statens virkelige Tjenester og Embeder, skjönt de ikke ere födte i Vore Lande. — 3) Lige ved Indfödte skal videre agtes og ansees alle de af fremmed Födsel, som allerede eie og besidde, eller herefter ved Arv, Giftermaal, Kjöb eller paa anden lovlig Maade komme i Besiddelse af Jordegods eller andre faste Eiendomme, i det mindste af 30000 Rdlrs. Værdie, være sig complette Sædegaarde i Danmark, Jern- eller andre Værker og Eiendomme i Norge, Jordegodse i Holsteen, samt Plantager paa Vores vestindiske Öer, eller og erhverve sig,

1776. i det mindste til 10000 Rdlrs. Værdie, Gaarde eller
15. Januar. Fabrikker i Vores danske, norske og holstenske Kjöbstæder, ligesom og Manufacturer og Fabrikker paa Landet, hvor samme findes og tillades; dog at disse Eiere ved lovgyldige Beviser klarligen godtgjöre, at Eiendommene ere dem selv, saavidt denne Sum angaaer, tilhörende. — 4) Lige ved Indfödte skal fremdeles agtes de Fremmede, som bosætte sig, og blive her i Landet, og ved rene og gyldige Beviser lægge for Dagen, at de eie og have staaende i Vore Compagnier eller anden Vore Rigers Handel 20000 Rd. — 5) Lige ved Indfödte skal endelig agtes: a) de Lærere, som fra fremmede Stæder kunde indkaldes til Vores Universitet i Kiel, til St. Petri Kirke i Kjöbenhavn, til Missionen i Tranquebar, eller og til de i Vore Stater værende reformeerte Menigheder, samt b) de fremmede Fabriqueurer, Konstnere og Mestere, som til et og andet nyt Anlæg eller Indretning kunne i Vore Stater behöves. — c) Hvervinger vedblive, som hidtil; de sig ved Tapperhed i Vores Tjeneste udmærkende Under-Officierer og Soldater forbeholde Vi Os at belönne. — 6) Alle Fremmede, som efter ovenstaaende 2., 3., 4. og 5. Artikle skal agtes og ansees lige ved Indfödte, og nu ere i Vores Lande eller i Vores Tjeneste, have inden et Aar fra denne Anordnings Bekjendtgjörelse at indkomme til Vores Danske Cancellie med deres allerund. Ansögning, at dem Naturalisations-Brev maa forundes, saafremt de ikke allerede have det, hvilket og for disse gratis skal udstedes. Alle de, som ikke iagttage eller gjöre dette, blive af Os uden Forandring at ansee, som de, der selv have udelukt sig fra den Adgang til Embeder, Vi her havde tiltænkt dem. — 7) De Fremmede, som herefter ankomme i Vore Lande, og i Overeensstemmelse med 2., 3., 4. og 5. Artikle kan vente sig Indföds-Ret, have allerund. at söge mod de sædvanlige Afgifters Betaling Naturalisations-Brev, förend de lige med Indfödte maa haabe sig Veien aabnet til Embeder. —

1776. 15. Januar.

8) I Henseende saavel til Vore Pager, som til Cadetterne ved de tvende militaire Etater, ville Vi, ligesom Vi og herved udtrykkeligen fastsætte, at intet Barn, uden det, der er eller kan agtes for Indfödt, skal og maa dertil antages; fuldkommen forvissede om, at Vores kongelige Huus vil til alle Tider med sine Pager helligen fölge samme uforanderlige Regel, og i Almindelighed gjöre sig det til en kjær Lov, ikke ved Hoffet af noget Kjön at anvende uden Personer, der ere eller kan regnes for Indfödte, ligesom Vi og herefter vil have alle Stifter og Klostere i Vore Stater forbeholdne ene og alene for Fruer og Jomfruer af Landets Indfödte eller dem, som derved lige agtes. — 9) Alle de Fremmede, som ikke efter forestaaende 2., 3., 4. og 5. Art. kan eller skal ansees lige ved Indfödte berettigede til Forfremmelse og Embeder, have dog lige med dem fuld Frihed til at boe og nære sig i Vore Riger og Lande paa alle de Maader, som Vore Love og Forordninger det tillade, og hidtil tilladt have, og der at nyde al den Skyts og Agtelse, som Enhver af en christelig og mild Regjering kan efter sin Stand vente, ligesom og deres her födte Börn, naar de her i Staten forblive, tilhobe skal agtes og ansees fuldkommen for Indfödte. Ogsaa udelukker ikke denne Vores Anordning nogen i sit Laug eller Amt fra at blive i sin Orden Laugets Oldermand, Forstander eller andet saadant. — 10) Da denne Vores her bekjendtgjorte Villie og Anordning er grundet i den uforanderlige Retfærdighed og i det naturlige Baand, som Arve- og Enevolds-Kongerne her i Riget have med deres Folk: saa ere Vi overbeviste om, at Regenterne stedse vil fölge samme Tænkemaade, og derfor erklære Vi denne Vores Anordning for en uforanderlig og ubrödelig Lov i Riget, den Vi som Konge og Fader paalægge alle Vore egne Descendenter helligen at fölge, og aldrig at vige fra, med mindre et saadant höistbetydeligt og for hele Staten sær vigtigt enkelt Tilfælde, som al menneskelig Forsigtighed ikke

1776. kan forudsee, skulde indtræffe, der kunde gjöre en
15. Januar. Undtagelse i denne Grund-Lov uomgjengelig nödvendig, hvilket dog i saadant Fald aldrig skal drage til Fölge, eller svække denne Anordnings Kraft og stedsevarende Virkning. — Af samme Omhue for Vores Fædrene-Folk, og for at handthæve det i den naturlige Ret, som Vi ved denne Vores Lov have villet fastsætte, have Vi bedet Vores elskeligste og eneste Broder Hans kongelige Höihed Arveprindsen at udstede for Sig og sine Descendenter en Forsikkrings-Act, at, om Arvefölgen skulle engang efter Guds Villie komme til den anden Linie i Vores Huus, denne naturlige og billige Lov da ligefuldt skal være og blive en Grund-Lov: hvilken Act og Vores kjære Herr Broder med störste Fornöielse haver under denne Dags Dato udstedet, og hensendt til Bevaring i Vores Archiv. Ligesom Vi og ville, at tvende af Os Selv underskrevne ligelydende Originaler deraf skal ved Konge-Loven henlægges. Thi byde og befale Vi hermed Vore Collegier, og dem, som i foregaaende 1. Artikel ere nævnede eller derunder forstaaes, nöie at vaage over denne Lovs Iagttagelse, og ombyggeligen at vogte sig for sammes Overtrædelse. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 15. Januarii Anno 1776.

15. Januar. **Kongelig Resolution ang. Saltværket i Island.** Christiansborg 15. Januar 1776[1]. — I Toldkammerets Forestilling 16. Decembr. 1775 berettes om de Foranstaltninger, som vare föiede ved Saltværket; det til 1774 Aars Udgang virkede Salt opgives til 94 Tdr. 4½ Pot, og fra 1. Januar til ult. August 1775 til 98 Tdr. 2 Skpr., eller, beregnet à 2 Rd. Tönden, 196 Rd. 48 Sk., hvorimod Saltkogernes Lönning i samme Tid var 100 Rd. 93⁴/₇ Sk. — Efter Planen skulde Saltproductionen kunne gaae til 14 à 16 Tdr. maanedlig. Med Hensyn til Qualiteten var det godtgjort, at den med islandsk

[1]) kgl. Resol. 17. Februar 1777.

Salt virkede Torsk havde haft bedre Udseende end den i fransk Salt nedlagte, og det ansaaes for at have givet bedre Pröve ved Fisksaltningen, end det almindelig brugte spanske. „Saavel til Huusbrug som Kjödsaltning er dette indenlandske Salt ligeledes befundet meget godt, og i Handel ligesaa afsætteligt som det norske." — For at spare Bekostninger ved Foustager, havde Kammeret accorderet med Handels-Directionen, at modtage Saltet som Styrtegods for 2 Rd. Tönden. Paa den anden Side var der foreslaaede nye Indretninger ved Værket, for at sætte det i fuldkommen Stand, og det fandtes nödvendigt endnu at sende Kunstmester Walter til Island for at forestaae disse paatænkte Indretninger, hvilket indstilles til kongelig Approbation. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger for 1775 og 1776," 23, Nr. 12; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXVI.

1776.
15. Januar.

Vi approbere allern. de heri meldte, i Henseende til Saltværket paa Reykenæs i Island af Kammeret föiede Foranstaltninger, hvorved tildeels Udsalget af det paa bemeldte Værk virkede Salt er bleven afhandlet med Handels-Directionen saaledes, at samme lader modtage Saltet som Styrtegods ved Værket, mod 2 Rds. Erlæggelse for hver Tönde efter justeret Saltmaal, tildeels ogsaa tvende nye Kogehuse til Saltværkets Fornödenhed ere bleven opförte. — Ligeledes tillade Vi og allern., at de paa Materialiernes og Redskabernes Indkjöb og Transport samt Husenes Istandsættelse medgaaende Omkostninger af Vores Casse maa bestrides, samt at en i Tömmer- og Snedker-Arbeide övet Person maa næstkommende Sommer sendes over til Værket, for at gaae de tvende derværende tilhaande ved de endnu forehavende Bygningers og Indretningers Fuldförelse. — Endelig er det og Vores allern. Villie, at Kunstmester Walter i tilkommende Sommer igjen skal oversendes til meerbemeldte Saltværk, for tillige med Værkets Inspecteur engang for alle at overlægge Alt, hvad der maatte findes fornödent til sammes fuldkomne Istandsættelse, og kan de til denne Reise med-

1776. gaaende Bekostninger af Vores Casse godtgjöres. Christiansborg den 15. Januarii 1776[1].
15. Januar.

20. Januar. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Opmuntring til Agerdyrkning.** Khavn 20. Januar 1776. — Kammeret anseer det ubetimeligt, saalænge Magnus Jonsson, der havde lært Agerbrug paa Bornholm, ikke var bosat, at tilstaae ham Understöttelse, men naar han har faaet en bekvem Gaard, loves ham 25 Rd. til Hjelp til hans Bosættelse, og videre passende Understöttelse; en lignende Hjelp under samme Betingelser loves Björn Björnsson, der havde reist paa Agerbrug i Norge, og befandtes af Stiftamtm., der examinerede ham, at have ligesaa god Kundskab om Agerbruget som den anden. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 352.

27. Januar. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftamtmændene i Danmark, ang. **Fiskeres Befordring.** Khavn 27. Januar 1776. — At da det Mandskab, som antages paa den vestlige Side af Hertugdömmet Slesvig og i Jylland til at fare med de for den almindelige Fiskefangst-Etablissement til Island og Grönland udgaaende Skibe, nödvendig maa være i Khavn for den störste Deel i Februarii Maaned, og for en Deel senest i Begyndelsen af Martii Maaned hvert Aar, for at besörge Skibenes Tiltakling, og disse Folk, som aarlig vil udgjöre et anseeligt Antal, altsaa ikke kan oppebie den Tid, at de kan betjene sig af Skibsleilighed, som den mindst bekostelige, men nödes til at tage over Land, hvilken Reise vilde være til stor Bekostning for Etablissementet, om de skulde være forbundne til at tage Vognmands-Vogne, da Omkostningerne derpaa falde samme til Last: — saa tilmeldes vedkomm. Stiftamtm., at det omtalte Mandskab maa være fritaget for den Forbindtlighed, at betjene sig af Vognmandslaugenes Vogne til Befordring paa bemeldte Reise, og dennem derimod tilladt at betjene sig af Borger- og Bönder-Vogne efter deres Bekvemmelighed, hvilket saavel Amtmændene, som andre Vedkom-

[1]) Communiceret Handels-Directionen ved Toldkamm. Skriv. 31. Januar 1776. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 391.

mende i Siellands Stift til Efterretning skulde bekjendtgjöres. Cancelliets Brevbog for 1776, Nr. 136, S. 132-133. Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 627. 1776. 27. Januar.

Plakat ang. Legitimation med Hensyn til Indfödsretten. Christiansborg 15. Februar 1776. 15. Febr.

— Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 72, 43b—44. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1776, S. 15—17 (Tydsk 22. Febr. S. 17—19); Schou VI, 151—152.

Plakat, angaaende hvad de, som söge Betjeninger, eller derpaa udgive Bestallinger, i Henseende til Indföds-Retten have at iagttage.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at efter-som Vi ved Indföds-Retten af 15. Januarii sidstafvigt dens 1ste Artikul iblandt andet have anordnet, at alle Vore Collegier eller hvo til Os Forestilling gjöre om Embeders eller Tjenesters Besættelse, ligesom og alle Andre, der have Ret til at udnævne til nogen Tjeneste i Staten, skal under Vores Unaade nöie agte paa, ikke at foreslaae andre end Danske, Norske og Holstener, eller hvem derved lige agtes, og at i alle Beskikkelser, Breve og Bestallinger udtrykkeligen skal indföres, at Personen har de Egenskaber, som efter samme Vores Anordning ere fastsatte: — saa, for end videre at see saadant iværksat og til Efterretning for alle Vedkommende, have Vi allern. funden for godt hermed at byde og befale, at alle de, som herefter hos Os Selv enten umiddelbar eller igjennem noget af Vores Collegium söge Befordring til Embede, skal i deres Memorialer anföre enten som Indfödte deres Födsels-Sted, eller som Naturaliserede deres Naturalisations-Brevs Datum, saa skal og alle de, som have Ret til at beskikke Nogen til noget Embede eller Tjeneste i Vore Stater, være sig Geistlig eller Verdslig, udi deres derom udstedende Breve og Bestallinger udtrykkelig indföre, at den af dem beskikkede Person har de Egenskaber, som udi Indföds-Retten ere fast-

1776. satte. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have
15. Febr. at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Plakat under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 15. Februarii 1776.

2. Marts. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Tjenestekarles Credit ved Handelen.** Khavn 2. Marts 1776. — Indholdet publiceret paa Althinget 1776 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse, trykt i Althingsb. s. A. Nr. XVIII. 2, S. 40. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 436.

I Anledning af en fra Sysselmand Lyder Gudmundsen i Skaptafjelds Syssel indkommen Beretning, angaaende, at adskillige blandt Bönderne sammesteds havde ved Examination af forrige almindelige Handels-Compagnies Restancer undslaaet sig for at ville svare til den af deres paa Fiskerie udsendte Tjenestekarle gjorte Gjeld ved Handelen, samt efter at herom er blevet herfra correspondered med den islandske, finmarkske og færöiske Handels Direction, haver bem^te Direction ved Skrivelse af 8. Januarii sidstl. forlanget, at saadan Anstalt maatte vorde föiet, atBöndernes og andre paa Fiskerie paa Sönder- og Vesterlandet udsendende Vindemænd, eller Tjenestekarle, maatte, forinden dem paa deres Husbönders Regning udborges nogen Varer ved Handelsstederne, forevise enhver sin Husbonds skriftlige Beviis, at han haver Tilladelse til at optage paa hans Regning hvis han nödvendigen maatte behöve, samt at disse Beviser maatte desuden være paategnede af Præsten i det Sogn, hvor Husbon-

den er boende. Herr Stiftamtm. bliver altsaa herved tjenstlig anmodet, at ville lade Alle og Enhver ved en offentlig Bekjendtgjörelse underrette om, at de ikke til deres egen Skade forsömme at medgive deres til Fiskerierne paa Sönder- og Vesterlandet udsendende Tjenestekarle saadanne Beviser, som för er meldt, da de i vidrig Fald ikke kunne vente, at bemeldte Tjenestekarle nyde nogen Credit ved Handelen paa disse Steder, ligesom og Biskopperne blive anmodede om, at tillægge Præsteskabet de fornödne Ordres om Bevisernes Paategning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Martii 1776[1]. 1776. 2. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Pligtarbeide for Kongens Bönder i paakommende Tilfælde. Khavn 2. Marts 1776. — 2. Marts.

Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 437. — **Uddrag.** — [Kammeret vil for Tiden ikke indlade sig paa at sælge den ved Söbrud beskadigede öde Jord Lónakot, men tilstaaer Bonden paa Deild Godtgjörelse for Flytning af Husene og Opförelse af Steengjærder].

— Og da det kan agtes baade billigt og nyttigt, at alle de af Kongens Bönder, som boe inden Thingsognet, komme til Hjelp med noget Pligtarbeide, naar enten en Gaards Huse behöve at forflyttes, eller andet saadant betydeligt Arbeide til Gaardenes Conservation i paakommende uventende Tilfælde, som Söbrud og deslige, hvilket Beboerne ikke kunne ene afstedkomme, skal foretages, saa maa vi tillige anmode Hr. Stiftamtm., at ville for den fölgende Tid, naar dette Slags Tilfælde maatte indtræffe, föie den Anstalt, at Böygdens Beboere

[1] Skrivelse til Cancelliet s. D., at tilskrive begge Biskopperne i Island, at beordre Præsteskabet til at give de fordrede Paategninger (Copieb. sst. Nr. 407); Communication om Foranstaltningen til den kongelige Handels Direction s. D. (Copieb. sst. Nr. 433).

1776. 2. Marts. komme en saadan Trængende til Hjelp, ligesom og Hr. Stiftamtm. da vilde bestemme Arbeidet efter forefindende Beskaffenhed, samt tillægge Landfogden (hvilken De tillige vilde give Underretning om denne Foranstaltning) Ordre til at forestaae Arbeidet og paadrive dets hastigste Fuldförelse, paa det Bönderne derved det mindste som muligt skulle forsinkes fra deres egen Næring. — — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Martii 1776.

2. Marts. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand O. Stephensen, ang. Faarerögten i Island. Khavn 2. Marts 1776.** — Indholdet publiceret paa Althinget 1776 ved Bekjendtgjörelse fra Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxi, S. 47—50. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 420.

Ligesom Kammeret maa bifalde de af Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. gjorte Erindringer ved de af Studiosus Thoroddi indsendte Anmærkninger angaaende Faare-Rögten, saavel i Hensigt til Umueligheden at fodre alle Faar med Hö Vinteren over, som i Hensigt til Stederne, hvor Faarehusene pleie at anlægges: saa kan samme og ikke have noget imod Hr. Stiftamtm^s. og Hr. Amtm^s. Forslage angaaende Faarehusenes Bygningsmaade, samt Bukkenes Alder, Valg og Behandling. Men da det vel kan være at formode, at man deels ved de fra Sverige forventende Efterretninger, hvorom man alt har indladt sig i Correspondence, deels og ved de i Island (gjörende Forsög) efterhaanden (vil) opdage et eller andet mere, som i denne Henseende kunde blive fornödent at anordne, saa haver man eragtet, at det for det förste kunde beroe med at gjöre Hans kgl. Maj^t allerund. Forestilling om denne Sag, hvorfor Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. alene vilde, i Kammerets Navn, i Kraft af den samme allern. tillagte almindelige Befaling, at foranstalte Alt det, som maatte findes nyttigt til Oeconomiens For-

bedring i Island, indtil videre bekjendtgjöre, som en Politie-Anstalt til Alles Efterretning og Efterlevelse: 1776. 2. Marts.

1) At ligesom Forordn. af 12. Maji 1772, dens 4. Art., allerede i Almindelighed tilholder, at Faarehusene skulle efterdags bygges större og rummeligere end tilforn, samt med Lufthuller paa Taget, saa skal det være Sysselmændene, saavel overalt, som især paa de Steder, der besættes med friske Faar, efter at de syge ere efter Forordningen udryddede, alvorligen paalagt, ved Hjelp af Repstyrernes Opsyn, nöie at holde over, at alle nye Faarehuse herefter blive opbyggede videre og höiere, end de hidtil have været, saaledes, at et Huus til 20 Faar skal i det mindste være 10 Alen langt, 6 Alen bredt, og Væggene $2^1/_2$ Alen höie, og altsaa et Huus til 40 Faar 20 Alen langt, 6 Alen bredt og Væggene 2 til 3 Alen höie indvendig, alt efter dansk Maal, samt at der överst i Taget gjöres 1 eller 2 Tuder, eller Luftrör, og derforuden en liden Aabning överst paa Dören, og et Hul paa den anden Gavl: alt under Straf, at betale 1 Rd. til Böigdens Fattige, om Nogen bygger mindre Huse til det ansatte Antal af Faar, samt at nedrive eller at ombygge de saaledes ulovlig opsatte, til det fastsatte Maal, dog at det bliver Vedkommende uformeent, enten de ville bygge faa og store, eller flere og mindre Faarehuse, naar ikkun disses Höide, Længde og Brede, bliver, i samme Forhold som för er meldt, rettet efter Antallet af de Faar, som derudi skulle indtages. — 2) Da saavel Væxten og Uldens Godhed, som overhoved Faare-Artens Conservation, meget kommer an paa Bukkenes Valg og Behandling, saa blive alle Vedkommende i Island, som have med Faaredrift at bestille, alvorligen erindrede, at anvende al Flid derpaa, at de til deres Hjorde udsöge saadanne Bukke, som ere af bedste Art, hvorhen hörer, at de ei alene ere tykke og före af Kroppen, samt af sund og stærk Natur, men og have den meste, længste og bedste Uld,

1776. samt den Farve, som helst pleier at give saadan en
2. Marts. Uld, som og at de aarlig söge at ombytte dem, og ikke bruge de samme det ene Aar som det andet, og overalt, at ingen Buk maa bruges til at bespringe Faar för end i det andet, eller endnu bedre i det tredie Aar, og overalt, at de Bukke, som bruges til Hjorden, forsynes vel med Foder. — Det ellers af Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. foreslagne nye Skrift om Faarenes Behandling erkjendes vel at kunne blive önskeligt i sin Tid, men synes dog at maatte beroe at lægge Haand paa, indtil man först har indhentet de agtende præliminaire Efterretninger om denne Sag, helst da man skulde troe, at Vedkommende kunde for det förste have al den fornödne Oplysning herom, saavidt skee kan, at anvende paa Behandlingen af deres Faar de Regler, som allerede findes i Baron Hastfers paa Islandsk udgivne Afhandling om Faarerögten, især sammes andet og tredie Capitul. Og skulde det endog kunne være at frygte, at Almuen ikke kunde rettelig uddrage samme til sin Anvendelse, vilde det være bedst, som det og herved til Hr. Stiftamtm. og Amtm. overlades, at der ved en eller anden kyndig Mand i Landet, og allerhelst saadanne, som tillige maatte have tilstrækkelig Erfarenhed om Faare-Rögten, blev foranstaltet et kort Udtog saavel deraf, som af hvad flere nödvendige og nyttige Iagttagelser han selv maatte vide i denne Sag, hvilket Udtog da kunde trykkes der i Landet, da Kammeret vilde godtgjöre de paa Trykken gaaende Omkostninger, naar derover indsendes attesteret Regning. — Naar det ellers blev nöiagtigen afbeviist, at nogle af Indbyggerne havde besynderlig udmærket sig enten i de anbefalede eller i andre Poster, hörende til Faaredriftens Forbedring, enten paa de Steder hvor Faaresygen ikke haver været, eller som efterhaanden besættes med friske Faar, kan saadanne gjöre sig Haab om at nyde nogen Præmie eller Opmuntring, i Forhold til deres herudi ud-

viste og troværdigen bevidnede Flid. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Martii 1776[1]. 1776. 2. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. **Control med Regnskabsvæsenet.** Khavn 2. Marts 1776[2]. — Indholdet publiceret paa Althinget 1776 ved Stiftamtmandens Bekjendtgjörelse, trykt i Althingsb. s. A. Nr. XVIII. 3, S. 41—42; jevnf. lignende Bekjendtgjörelse fra Amtmanden den 24. Juli 1776, sst. Nr. XXIV, S. 62—63. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 438. — **Uddrag.** 2. Marts.

— — — For ellers at sætte Hr. Stiftamtm. saa meget bedre i Stand til at kunne holde over det ved Kammerets forbemte Skrivelse af 8. April 1775 foranstaltede Opsyn over de kongelige Oppebörselers Administration der i Landet, og især for at De kan have den fornödne Control ved Landfogdens aarlig til Dem indgivende Extract-Beregning over hvad denne har oppebaaret, approberes herved, at alle Sysselmænd, naar de enten paa Landsthinget betale, eller paa andre Tider tilsende Landfogden deres Afgifter, skulle, foruden den til Landfogden derover indgivende, med det samme til Hr.

[1]) I en anden Skrivelse af s. D. (Copieb. Nr. 419) til de samme Embedsmænd, hvis Indhold af disse er bekjendtgjort i Forbindelse med den foranförte (Althingsb. 1776 S. 49) anmoder Kammeret Stiftamtm. og Amtmanden om, at opmuntre til at fortsætte Forsögene med Klipning af Faarene, og raader til at begynde dermed „strax fra Faarenes förste Aar, da det ei er at vente, at de til næste eller andet Foraar fælde deres Uld saa tidlig som andre Faar, naar de den förste Sommer ere blevne klippede, og at de altsaa kunne den anden Sommer klippes i rette Tid". Iövrigt vil Kammeret afhandle med Handels-Directionen om Forhöielse af Prisen paa god klippet Uld, naar Forsögene maatte faae god Fremgang.

[2]) Toldk. Skriv. 12. April 1777, samt 31. Marts og 27. Juli 1779.

1776. Stiftamtm. indgive en ligelydende Fortegnelse, og der-
2. Marts. udi specificere hver Summa især til enhver Casse, og det hvor meget for det Aar, eller paa forrige Aars Restants, samt hvor meget i rede Penge, ved Liquidation, eller efter Anvisninger, af dem betales, da Landfogden bör, efter Fortegnelsen, meddele dem à parte Qvittering for hver Summa især, ligesom og Sysselmændene maae til Hr. Stiftamtm. indberette, naar Landfogden efter Landsthinget maatte paa dem udstede nogen Anvisning. Saadan en Fortegnelse skulle og saavel Klosterholdere og Ombudsjorders Forpagtere, naar de directe til Landfogden betale deres Afgifter, som og Handelens Kjöbmænd og alle Andre, der til Afdrag paa nogen Afgift eller Skat sende eller betale Noget til Landfogden, til Hr. Stiftamtm. indgive; til hvilken Ende Hr. Stiftamtm. ei alene vilde lade denne saaledes approberede Foranstaltning offentlig publicere, og derpaa i Landsthingsbogen til Alles Efterretning indföre, men og, som vi ellers ikke paatvivle, paa det nöieste holde over at samme vorder efterlevet, ligesom og Landfogden er herom fra Kammeret tillagt fornöden Ordre, samt den islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction ligeledes anmodet, at tillægge de efterliggende Kjöbmænd Ordre om det samme, saavidt dem kan vedkomme. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Martii 1776 [1].

9. Marts. **Cancellie-Skrivelse** til **Stiftbefalingsmand Thodal, ang Paategning paa Ansögninger om Bevillinger m. v.** Khavn 9. Marts 1776. — Indholdet for en Deel publiceret paa Althinget 1776 ved Stiftamtmandens

---

[1]) Toldkammerets Skrivelse s. D. til Landfogden (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 414) og til Handels-Directionen (sst. Nr. 432).

Bekjendtgjörelse 16. Juli, trykt i Althingsb. s. A. Nr. xviii. 4, S. 42. — Canc. Brevb. 1776, Nr. 362, S. 376—377. 1776. 9. Marts.

P. M. Da Hr. Stiftbefalingsm. under 20. Maji a. p. er fra Cancelliet tilskreven, at ville, i de Tilfælde, hvor Nogen fra Island söger at nyde en Expedition fra Cancelliet gratis, udi sin Paategning derpaa tillige melde, om og hvorvidt Supplicanterne maatte være trængende til at nyde det Omsögte gratis; men her nu i afvigte Höst er indkommen en Ansögning fra Apotheker Jonsen om Vielsebrev gratis med Gudfinna Gudlogsdatter, hvorpaa ingen Paategning fra Hr. Stiftbefalingsm. findes, formodentlig af Aarsag, at Ansögningen ikke har været Dem præsenteret: — saa er vel for denne Gang det Forlangte gratis expederet og fölger herudi indlagt, for at tilstilles Supplicanten, men iövrigt maa man tjenstligst anmode Hr. Stiftbefalingsm., at holde sig forberörte Cancelliets Skrivelse af 20. Maji a. p. efterrettelig, og til den Ende lade det Fornödne deraf overalt paa Landet til Alles Efterretning bekjendtgjöre, paa det Supplicanterne kan vide i Forveien at vende sig til Dem med Deres Ansögninger, og ifald det for En eller Anden maatte falde for besværligt, at faae sin Ansögning i Forveien sendt til Dem for at paategnes, saavidt deres Formue angaaer, holder man for, at Hr. Stiftbefalingsmand vel kunde finde en eller anden paalidelig Betjent, som De maatte have Fortrolighed til, og i saa Fald kunde committere ham i Deres Sted til at attestere de Sögendes Fattigdom og Uformuenhed til at betale Expeditionen. Cancelliet den 9. Martii 1776.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Indretninger til Fiskerie med Dæksfartöier. Khavn 22. Marts 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 450. 22. Marts.

Da det efter en her til Kammeret indgiven Indberetning fra den islandske, finmarkske og færöiske

1776. Handels Direction er fundet fornödent, at der, i Anled-
22. Marts. ning af det nye Anlæg af Hukkert- og Jagt-Fiskerie i Island maa bygges to Huse, det ene ved Hvalöre, til Ophold om Vinterne for Jagternes Skippere og Styrmænd, og det andet paa den anden Side af Fjorden, paa Jorden Langöres Grund, for Efterliggeren: saa maa vi, efter Directionens Begjering, herved have Hr. Stiftamtm. anmodet, behagelig at ville föie den Anstalt, at bekvemme Pladse til disse Bygninger maatte vorde udviste, samt at der til det sidstbenævnte Huus for Efterliggeren tillige maatte anvises saadant et Sted, hvor der kunde haves fornöden Möl til Klipfiskvirkning. Paa det ellers vedkommende Gaarders Opsiddere ikke herved skal foraarsages nogen Fornærmelse, er Handels-Directionen villig til at see hvad de derved kunde tabe i Gaardenes Benyttelse efter Billighed godtgjort af Handelens Cassa, hvorfor og Hr. Stiftamtm. tillige vilde foranstalte, at disse Pladse ved en ordentlig judicial Forretning maatte vorde udlagde. samt derved bestemt, hvad Godtgjörelse vedkommende Opsiddere derfor skulle have, hvilken Forretning vi da ville udbede os tilsendt, til derefter at kunne föie de i denne Henseende videre fornödne Foranstaltninger. Iövrigt bære vi ikke nogen Tvivl om, at jo Hr. Stiftamtm. lader vores forrige Skrivelse, om at opmuntre Indbyggerne til at fare med Fisker-Jagterne, være i bedste Erindring. Vestindisk-Guineiske Rente og General-Toldkammer den 22. Martii 1776.

22. Marts. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. **Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd.** Christiansborg 22.[1] Marts 1776. — Norske Tegn. XL, 765.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Jon

[1]) saal. Registranten, men baade för og efter er Datum 28.

Sivertsen, Bonde af Thingöe Syssel udi Holums Stift paa Vort Land Island, som er gift, og en Tjenestepige, navnlig Ingeborg Arngrimsdaatter, have udi indkommen Ansögning, som Os er bleven refereret, allerund. begjert, at de maatte blive fritagne for Lovens Straf, for med hinanden begangne Hoer, da de ere yderlig fattige, — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan gjorte Ansögning, samt din derover meddeelte Erklæring, allern. have bevilget, at de for Lovens Straf for den af dem saaledes begangne Forseelse maa være fritagne, imod at sættes paa Vand og Bröd, han i 14 og hun i 8 Dage. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 22. Martii Anno 1776.

1776. 22. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Studiosus **Olaus Olavius**, ang. **Undersögelses-Reise til Östfjordene i Island.** Khavn 27. Marts 1776[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 465.

27. Marts.

I Anledning af Hans her indkomne Skrivelse af 8. Febr. b. a., betræffende videre Undersögning ang. Adskilligt, som kunde tjene til at befordre den islandske Handel og Oeconomie, da kan Han vente at blive antagen i saadant Öiemærke for tilstundende Sommer, til at gjöre dette Slags især til Undersögningen i de saakaldte egentlige Östfjorde indtil Langenæs inclusive, saasom denne Deel af Landet hidindtil er mindst bekjendt; Han haver altsaa at belave sig derpaa, saaledes, at Han kan tiltræde Hans Reise med det förste til Österlandet afgaaende Skib, dog maa Han i Forveien, og nogle Dage forinden Reisen tiltrædes, melde sig i Kammeret,

Marts, hvoraf man kunde antage, at 22. maaskee var en Skrivefeil istedenfor 28.

[1]) Instruction 22. Mai 1776.

1776. for at modtage sin Instruction og videre i samme Hen-
27. Marts. seende fornödne Ordres. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 27. Marts 1776.

28. Marts. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Thodal og begge Biskopperne i Island, ang. **Forbud mod Spedalskes Giftermaal.** Christiansborg 28. Marts 1776. — Norske Tegn. XL, 765b—766; Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 634.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Af en fra dig, Stiftbefalingsmand Thodal, tilligemed Os elsk. Amtmand Ole Stephensen til Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer indkommen, og derfra til Vores Danske Cancellie remitteret Skrivelse, er Os allerund. bleven refereret, at, som der paa Vort Land Island undertiden sammenvies saadanne Personer, som ere purfattige, have været dovne og unyttige Lemmer og siden blive Publico til Byrde, da Manden undertiden overlader Kone og Börn til Betlerie, og selv giver sig andensteds i Tjeneste, ligesom og undertiden Nogle, som ere angrebne af Spedalskhed, paastaae at indlade sig i Ægteskab, hvorfor i Almindelighed Intet er foreskreven, saa vilde det have sin Nytte om derudi blev gjort nogen Indskrænkning. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af det derhos gjorte Forslag, allern. have funden for godt, at de paa bemeldte Island, som maatte være angrebne af Spedalskhed, eller havde Kjendemærke dertil, aldeles ikke herefter maa gifte sig, og at det til den Ende alvorlig skal forbydes samtlig Præsteskabet der paa Landet at vie Nogen, som med saadan Svaghed er behæftet, eller har Kjendemærke dertil, alt under den Straf som i Forordn. af 3. Junii 1746 om et og andet i Ægteskabssager der paa Landet, dens 2. Artikel, er anordnet og fastsat. — Derefter I Eder allerund. have at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie, samt Os ellers at indbe

rette, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 28. Martii 1776. 1776. 28. Marts.

Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. **Indförelse af Forordningen** for Norge **om Odelsretten.** Christiansborg 28. Martii 1776. — 28. Marts.
Norske Tegn. XL, 764b—765. Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 634.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Af din til Os under 22. Augusti a. p. indkomne Forestilling have Vi allerund. ladet Os referere, at der paa Vort Land Island forefalder jevnligen Trætter angaaende Odelsretten, hvorudi de rette sig efter Vores Norske Lovs Forskrift, hvilket foraarsager Uleilighed. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter dit derhos gjorte Forslag, allern. have funden for godt, at den for Vort Rige Norge under 14. Januarii 1771 udgangne Forordning, ang. Odelsretten og dens nöiere Bestemmelse, skal indföres paa bemeldte Vort Land Island, til hvilken Ende Vi herhos lade fölge Exemplarer af bemte Forordning til almindelig Bekjendtgjörelse og allerund. Efterlevelse; og haver du til Os at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 28. Martii 1776.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. **ny Besigtelse af det kongelige Jordegods i Skaptafells Syssel.** Khavn 30. Marts 1776[1]. — 30. Marts.
Da Kammeret anseer det for godtgjort, at den ifölge kongelig Resol. 5. April 1774 af Laugmand Björn Markusson og Landfoged Skuli Magnusson udförte Forretning over Thykkebæ og Kirkebæ Klosters samt Flögu Jorder, ikke var paalidelig (hvorpaa flere Exempler anföres), saa at den deri givne Beskrivelse og Vurdering af Jorderne meentes at staae tilbage for den af 1769: — saa anmodes Stiftamtmanden om, paa den Maade

[1]) kgl. Resol. 28. April 1777.

1776. han maatte finde bedst bekvem, at beordre et Par tilforlade-
30. Marts. lige Mænd til at gjöre „en efterretlig Besigtelse over disse Godser", men at „det ei agtes raadeligt, at Sysselmand Lyd Gudmundsen bliver betroet noget af Vigtighed ved denne nye Forretning", da Kammeret troede at have Grund til at slutte af hans foregaaende Handlinger i Sagen, at han „ikke er saaledes uinteresseret, som man kunde önske". — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 473.

30. Marts. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Uldengodsets Forarbeidelse.** Khavn 30. Marts 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 479.

Uagtet alle de i de fremfarne Tider og nu sidst af Rentekammeret ved Circulair-Ordre til samtlige Sysselmænd i Island af 24. April 1773 (hvoraf en Copie allerede forefindes ved Stiftet) föiede Foranstaltninger om Enkeltbaands-Godsets forsvarlige Forarbeidelse, saavel i Hensigt til sammes anbefalede Vidde og Længde efter Octroyen og Taxten, som og i Hensigt til Boniteten, haver man af nærværende Handels-Directions Besværing til Kammeret af 12. hujus meget ugjerne maattet fornemme, at sammes uforsvarlige og saa idelig paaklagede Forarbeidning, fornemmelig i Hensigt til Störrelsen og Dannelsen, endnu vedbliver paa de fleste Steder i Island. Kammeret kan i denne Henseende ikke andet end bifalde Handels-Directionens herom yttrede Tanker, at nemlig det bedste Middel til at see Saadant forebygget, vil blive dette, at Sysselmændene ei (alene) alvorligere end hidindtil er skeet tilholde Almuen uveigerlig at forarbeide dette Slags Uldengods efter de dertil indsendte Modeller og Pröver, men og siden, for at see saadan deres Foranstaltning vedbörlig handthævet, nöie iagttage, at de intet Uldengods modtage af Almuen i kongelige Skatter og Afgifter, uden hvad der findes at være overeensstemmende med forbemeldte Modeller og Pröver, da de ikke kunne vente, at Noget af saadant,

som ikke er forsvarligt, bliver i Handelen modtaget, efterdi Kjöbmændene er fra Handelens Side tillagt en stricte Ordre, fra næstkommende Aars Begyndelse af aldeles at skyde alt saadant uforsvarlig forarbeidet Uldengods. — Vi maa altsaa herved tjenstlig anmode Hr. Stiftamtm. og Amtm., at De, efter at have taget samtlige tilforn herom gjorte Foranstaltninger i al fornöden Overveielse, vilde behage, saavel i Anledning af samme som af denne vor Skrivelse, hver i sit Amt ved Circulair-Ordres til ethvert Syssel at udfærdige en igjentagen og skjærpet Foranstaltning om meerbemeldte Uldengodses forsvarlige Forarbeidelse, hvorved samtlige Sysselmænd ei alene maatte indskjærpes meerbemeldte Foranstaltningers samt denne vor Skrivelses Indhold, men og i Særdeleshed, det nöieste som muligt, foreskrives, hvorledes det behövende Opsyn med Almuen, i Hensigt til disse Varers Forarbeidning, bedst kan eragtes at kunne indrettes og sættes i Værk, af hvilken Foranstaltning vi i sin Tid ville have udbedet os en Copie til behövende Efterretning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 30. Martii 1776[1]. 1776. 30. Marts.

Over-Bergamtets Instruction for Adam Usler ved Undersögelsen af Kilderne ved Reykholar. Kongsberg i Marts 1776[2]. — Efter reenskrevet Udkast i Rentekammer-Archivet, sendt fra Bergværks-Directorium til Toldkammeret med Skrivelse 17. Februar 1776 (Isl. Journ. 3, Nr. 25) og stadfæstet af Toldkamm. ved Skrivelse til Bergværks-Directorium 9. Marts s. A. (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 442). — Toldkammerets Skrivelse til Adam Usler 27. Marts 1776 i Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 470. — Jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXVI—CLXXVII. Marts.

Instruction for Lærling Adam Usler, som skal reise til Reichhole i Bardestrands Syssel paa Island, for at

[1] Communication til Handels-Directionen s. D., Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 483.

[2] kgl. Resol. 17. Februar 1777.

1776. Marts. undersöge Beskaffenheden af de der befindende hede Kilder, m. v.

1) Efter Ankomsten til Island overlægger han med N. N. fra Reichenæs, hvorledes de begge snarest mulig kan indfinde sig paa Reichhole, for at tage i Öiesyn og grundig Betragtning, samt bedste Overlæg, paa hvilken Maade det der intenderede Saltværk kunde blive at anlægge til længst Bestandighed og mindste Omkostninger. — 2) Saavidt muligt erkynder han sig, hvorvidt og om Indseilingen fra Havet til Reichhole er af den Beskaffenhed, at ladede Skibe med Materialier kunde löbe derind uden Fare, udlosse og atter indtage Ladning, eller hvor saadan Havn nærmest var at finde, og hvorledes Transporten fra og til de hede Kilder bedst kunde indrettes til Lands eller Vands med Baade. — 3) Undersöger han de hede Kilders egentlige Höide over Havets Vandspeil, i hvilken Henseende fornödes en tydelig Grundrids over den hele Situation, med hosföiet Beskrivelse over disse Kilders adskillige Höider og Afstand eller Beliggenhed fra hinanden, til hvilken Ende en Maalestok paa Kortet nödvendig maa tilföies. — 4) Dernæst undersöger han, om nogen og hvad Indretning der bekvemmest kunde gjöres til at faae det salte Vand opledet og opbragt til de hede Kilder, enten ved Vand-Maskiner, formedelst antagelig Beleilighed af forbilöbende Bække i Nærheden, eller formedelst Kunsten ved Vandledninger længere fra, i Anledning af de paa Törkelsens Cart over Reichenæs i Bardestrands Syssel antegnede tvende Vande, hvis Udlöb skeer ei langt fra de ved Gaarden Reichhole befindende hede Kilder, eller og ved Heste-Vinder, naar anden Leilighed ei gaves. — 5) Over saavel forbemeldte Indretninger, som og övrige Bygninger, som ellers behövedes opförte til Koge- og Törkehuse, med vid., gjörer han et ongefærlig Overslag over de dertil udfordrende Udgifter og Omkostninger, i hvilken Henseende det maatte ogsaa nöie tages under Betragtning og Overveielse, hvorvidt Byg-

ninger paa dette Sted af Graasteen kunde benyttes og anvendes. — 6) Imellem de hede Kilder og Söen findes en Mose beliggende; hvorledes den maatte være beskaffen undersöger han ligeledes, og især hvorvidt det derudi staaende og ellers tilflydende Vand kunde afledes til een af Siderne, paa det at samme ei formeget skulde forsöde Sövandet paa det Sted, hvor samme skulde optages til Brug ved Saltkogningen; saa bliver og at udforske, hvorvidt en fast Vei var mulig imellem Kilderne og Söen over bemeldte Mose at kunde blive istandsat, hvilket beskrives, og udi den forfærdigende Grundrids over Situationen bliver nöiagtig at betegne. — 7) Da man ikke rettere kan forstaae af de indsendte Relationer, end at de ved Reichhole paa 43 Fods Höide beliggende hede Kilder har overflödig Hede til Saltkogningen, og det vil falde besværligt at bringe Sövandet op til denne Höide, saa maatte paa Stedet undersöges, om samme kunde ledes i lukte Render under Jorden til omtrent den halve Höide op fra Söen, hvor det paa et bekvemt Sted igjen kunde samles til Saltkogningen i Brönde eller Kummer, gjorde ved Konst, om ikke Naturen der kan komme til Hjelp. At det lader sig gjöre, har man Anledning at slutte af Erfarenhed ved Reichenæs Saltværk, hvor det hede Vand er ledet et langt Stykke (160 Fod) under Jorden, og efter Walters Sigende kun taber faa Grader af sin Hede. I denne og flere Henseender er det nödigt, at saavel sidstommeldte som alle de övrige hede Kilder ved Reichhole undersöges ved Thermometer, hvor mange Graders Hede hver for sig holder, hvilket ligeledes i Beskrivelsen til ovenmeldte Grundrids bliver at antegne. — 8) Skulde forbemeldte hede Kilder, som paa det höieste Sted er beliggende, ei paa den Maade kunne anvendes til Saltkogning, synes det, at disse kunde komme under Betragtning, saaledes, at naar de vare af den Mægtighed, at een i nogle Minutter kunde fylde een Tönde Vand, som Laugmand Fjeldsted i sin Skrivelse

1776. Marts.

1776. Marts. melder, om nogle Steder Vandet af dem da kunde blive samlet som i en Dam, der i et halvt eller heelt Dögn maatte blive forsynet med saa meget Vand, at en let Maskine til Sövandets Opbringelse i nogle Timer kunde drives, hvorved, naar saa var muligt, formodes anseelige Bekostninger at ville bespares og blive til Lettelse ved Indretningen, i hvilken Henseende denne Omstændighed nöie og grundig bliver at undersöge. — 9) Eftersom i Springtiden skal være saa stærk Ebbe, at Stranden ved Reiehhole bliver henved 1/4 Miil bred, saa maatte for den Sags Skyld udsees et bekvemt Sted, hvor Forraad af Sövand kunde til fornöden Brug indeholdes; der maatte altsaa undersöges, om den Dam, i hvilken nu Vandet fra Mosen og de hede Kilder, ligesom og fra det salte Vand af Söen, efter Einarsens Indberetning, grundet paa Sysselmand Kettilsens Beskrivelse, flyder tilsammen, kunde blive befriet for at modtage det ferske Vand, formedelst Hjelp ved afledende Graver fra Siderne, samt om i denne Dams Aabning til Söen kan gjöres en Dæmning, med Sluse, som efter Fornödenhed kan oplukkes og igjen sættes for, enten at indlade eller holde Sövandet tilbage; men skulde et bekvemmere Sted findes, ved hvilket samme Nytte med mindre Bekostning var at erholde, bliver saadant at indberette. — 10) Ligesom han ved Afreisen bliver forsynet med fornöden Thermometer, saa bliver og foranstaltet, at den Folkehjelp, han til sine Undersögninger maatte behöve, bliver paa Stedet anviist. — 11) Til des mere Oplysning og Underretning til foreskrevne Poster, bliver ham tillige med Instructionen tilstillet Gjenparter: a) af Extracten af Sysselmand Kettilsens Beskrivelse over de hede Kilder paa Reiehhole i Bardestrands Syssel af 20. Decbr. 1754; b) af Lavmand Fjeldsteds Besigtelse over de varme Kilder paa Reichhole, dat. 29. Junii 1771; c) af Konstmester Walters og Inspecteur Jon Arnesens (*rett.* Arnorssons) Beskrivelse over de hede Kilder ved Reichhole, af 7. Septbr. 1773; d) af

Enersens Indberetning af 20. Novbr. 1775; hvoraf han udsöger Alt, hvad som maatte være tjenlig til hans Undersögnings des större og udförligere Beskrivelse; i hvilken Henseende det og kunde være fornöden, at han paa sin Reise tog forud i Öiesyn og Overveielse de allerede ved Reichenæs til Saltkogning gjorde Indretninger. Ober-Bergamtet den . . Marts 1776. 1776. Marts.

Anordning og Forbud mod uberettiget Fiskerie og Handel paa Island. Christiansborg 1. April 1776[1]. — Denne Forordning er emaneret saavel paa Islandsk som paa Dansk (jevnf. Resol. 9. April 1776), men findes ikke anfört som publieeret paa Althinget. Af den danske Text er Originalen heftet bagved kgl. Resol. 9. April 1776 med dertil hörende Forestilling (see nedenfor under 9. April) i Toldkammerets „Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776", 23, Nr. 19. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1776, S. 88—97; kort Udtog hos Sehou VI, 176—177. Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island I, 162—170; Rubr. i Islandske Maanedstid. 3. Aarg., S. 167; jevnf. Eriehsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CV—CVII. — Den islandske Oversættelses Original, forsynet med det kongelige Segl og Kongens og Collegiets Underskrift, er heftet paa det anförte Sted ved Forestillingsprotocollen Nr. 19, men trykt Exemplar har ikke været at overkomme. 1. April.

Fornyet Anordning og Forbud mod uberettiget Fiskerie og Handel omkring og paa Island.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at da Vi have befundet, at Forordningerne af 13. April 1646, 27. Martii 1663, 5. Maji 1674, 30. April 1701 og 10. April 1702, samt adskillige andre hidindtil udgivne allern. Anordninger og Forbude mod uberettiget Fiskerie og Handel under og paa Vort Land Island, samt derunder liggende og dertil hörende Öer, ikke ere aldeles

[1]) jevnf. Toldk. Skriv. 20. April 1776; ophævet ifölge For. 13. Juni 1787, 1. Cap. § 2.

1776. overeensstemmende i Hensigt til de for saadant ulov-
1. April. ligt Fiskerie og Handel fastsatte Straffe, eller iövrigt saa udförlige og tydelige, som nærværende Omstændigheder findes at udkræve; ligesom og Adskillige derimod erfares at have ei alene drevet utilladelig Handel i Island, men og sammesteds övet adskillige Voldsomheder, deels ved at overseile Indbyggernes Fiskerbaade og fordærve deres Fiskeredskaber, deels og paa andre Maader: — saa have Vi allern. fundet for godt, isteden for forbemeldte og andre herom tilforn udgangne Anordninger og Forbude, hvilke herefter, saavidt dette angaaer, skulle være ophævede, herved at anordne og befale som fölger:

1) Som Alle og Enhver, de af Vore Undersaatter undtagne, som have været forsynede med særdeles Friheder, haver været fra Arilds Tid strængeligen forbudet at beseile Island, saa maae og efterdags ingen Andre, være sig enten fremmede Nationers, eller Vore egne Undersaatters Skibe, gaae ind til de islandske Kyster, eller ind i Landets Fjorde, Bugter og Havne, under Straf at blive paagrebne og confisquerede, med mindre de, enten for at forsyne sig med fersk Vand, eller formedelst Storm og Uveir, eller andre ulykkelige Tilfælde, maatte blive nödtvungne dertil, for at redde deres Liv, Skib eller Gods, hvilket de dog strax ved deres Ankomst have at give, enten Handelens Kjöbmand, om nogen findes paa Stedet, eller Vores nærmest ved samme værende Sysselmand eller anden Betjent, skriftlig tilkjende, paa det at Skibene vedbörlig kunne tages under Opsyn; ligesom deres Opholdstid der paa Stedet maa være saa kort som muligt er, og de især, som gaae til Landet for at forsyne sig med Vand, ei opholde sig over 24 Timer. Til den Ende skulle de, som saaledes maatte blive nödsagede at gaae til Landet, være betænkte paa, saavidt muligt er, at söge de Havne, hvor nogen af Handelens Kjöbmænd opholde sig, da de ved deres Afseiling tage Beviis af

Kjöbmanden, at de ikke have opholdt dem længere, end 1776.
Fornödenheden har krævet. Skulde de nödsages til at gaae 1. April.
til Landet paa noget andet Sted, tage de saadant Beviis fra Vores nærmeste Sysselmand eller anden Betjent, og forblive imidlertid under Opsyn af tvende af de bedste Mænd, som boe nærmest ved det Sted, hvor de söge Havn. — 2) Og som de, hvilke Islands Beseiling allern. er forundt, ene og alene ere berettigede til al Handel og Kjöbmandskab saavel paa Vandet, som paa Landet og underliggende Öer, ligesom og Fiskeriet i Söen og under Kysterne rundt omkring Landet er dem og Indbyggerne alene forbeholdet; saa bliver alle Andre, være sig enten Fremmede, eller de af Vore egne Undersaatter, som maatte erholde allern. Tilladelse at fiske under Island, hvilken af dennem altid bör erhverves, inden de maae understaae dem at drive dette Slags Fiskerie, herefter, som hidindtil, strængeligen forbudet, saavel at bruge Doggerie og Fiskerie rundt omkring Landets Kyster, samt at virke deres fangede Fisk enten paa Landet selv eller de derunder liggende Öer eller Klipper, som og at drive noget Slags Handel med Indbyggerne, af hvad Navn nævnes kan, enten paa Landet selv og underliggende Öer, eller paa dets Fjorde og Havne, samt paa Söen udenfor, ved at afkjöbe Indbyggerne, naar de ere ude at fiske, enten deres Fiskefangst, eller andre Varer, samt igjen til dem Varer eller Penge at afsætte. — 3) Skulde da saadanne Uberettigede, enten det ere Fremmede, eller Vore egne Undersaatter, overbevises om, enten at bruge saadant forbudet Doggerie og Fiskerie, eller at drive noget Slags Handel, og det ved Visitation af deres Skibe, hvilken de privilegerede Handlende ere beföiede at lade paastaae og foretage, naar de det nödigt eragte, bliver befundet, at noget saadant Skib er forsynet med Tobak, Brændeviin eller andre fremmede Handelsvarer, i den Mængde, at samme ikke kunne ansees for rimelig Skibs-Provision, efter Besætningens Antal og Reisens Længde, eller Varernes

1776. Mængde findes at overgaae det, som ved Conventioner
1. April. kan være eller blive fastsat, saa at deraf med Föie kan sluttes, at Rederne have, ved saadant Skibs Udrustning, tillige haft Hensigt dermed at drive Handel, da skal Skibet og Varene, i Kraft af Octroyen, opbringes og dömmes at være confisquerede, de privilegerede Handlende til Fordeel, naar Skibets Opbringelse og deraf flydende Rettergang med videre er af dem bekostet. Naar da saadant skeer, skal Dommeren i Island, saasnart Dommen er afsagt, tilkjendegive Skipperen, at det staaer ham frit for, at indstævne samme for Admiralitetet i Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn, og at han, i saa Fald, haver at forsyne sig med Admiralitetets Stævning 6 Uger efter hans Ankomst til bemeldte Vor Residentz, da saadant opbragt Skib imidlertid ikke maa sælges. — 4) Dersom det derimod, af den maadelige Mængde af Levnetsmidler og andre Varer, som findes udi saadant Skib, hvis Equipage, eller nogen af dets Folk, maatte blive truffen i ulovlig Handel, lader sig kjende, at Rederne ikke have nogen Deel i saadan Handel, men at den alene vedkommer Skibets Mandskab eller Nogen af samme, da skulle alle de fremmede Varer, som ikke kunne agtes at være bestemte til Mandskabets Næring, samt deres og Skibets eget Brug, efter foregaaende lovlig Behandling og Dom, være aldeles confisquerede de privilegerede Handlende til Fordeel, og deraf desuden til samme betales ligesaa meget udi Told, Consumption og Accise, som Varene ere værde; saa skal og Skipperen, for slige Varers Henbringelse til et ulovligt Sted, ifald det er en indenrigs Skipper, udstaae de i Told-Rullen fastsatte 6 Maaneders Fæstningsarbeide, eller og betale i Straf 200 Rd., som ligeledes tilfalde de privilegerede Handlende, naar de besörge Opbringelsen. Men om det er en fremmed Skipper, med hvis Fartöi dette Slags Forbrydelse findes, da skal han betale i Straf 200 Rd., hvilke Böder han og underhavende Mandskab uden Ophold, Een for Alle

og Alle for Een, skulle være pligtige at erlægge. Men naar de ikke kunne enten strax udrede forbemeldte Told-Rettigheder og Böder, eller stille for Betalingen antagelig Forsikkring: da, paa det Skibet, til Redernes Skade, som i dette Tilfælde blive at ansee for uskyldige, ikke skal bæftes og opholdes, maa det være saadan en Skipper og hans Mandskab tilladt, ligeledes Een for Alle og Alle for Een, at udgive for Belöbet en Vexel stilet paa Rederne, som da blive pligtige den at honorere, imod Regres til Skipperen og hans underhavende Mandskab, hvilken Vexel Vedkommende i Island skulle være forbundne at modtage og lade sig nöie med, alt saalænge slige Vexler prompte blive honorerede og betalte. Men ifald det nogensinde skulde i Fremtiden indtræffe, at en saadan Vexel ikke strax og rigtig blev betalt, haver Directionen for Handelen at indberette det, da det derefter skal være samme tilladt, i Henseende til meerbemeldte Mulkter og Böder med videre, at holde sig til de Skibe selv, hvis Skipper eller Mandskab maatte befindes i forbemeldte Forbrydelse. — 5) Dersom og nogen Skipper, eller Nogen af hans underhavende Mandskab, bliver befunden at handle med Indbyggerne paa Island med islandske Varer, eller om der, ved den Visitation, som skeer paa et Skib, findes udi samme Noget af dette Lands Varer, saasom Fisk, Tran, Strömper og Vanter med videre, som ikke kan ansees at være enten fanget af Mandskabet selv, eller af dem medtaget hjemmen fra, til Brug paa saadan Reise, da bliver i saa Fald, saavel i Hensigt til Varernes Confiscation, samt den derfor svarende Told, Consumption, Accise og Straf, som og i Hensigt til Told-Rettighedernes og Straf-Bödernes Afbetaling med Vexler, i Mangel af anden Betaling, i Alt at forholde, som i næstforegaaende 4. Art. allerede er anordnet. — 6) Skulde det og hænde sig, at enten Vore egne Undersaatters eller fremmede Fartöier, naar enten Handelens Krydsere, eller andre dertil Udsendte, nærme sig til dem, for

1776.
1. April.

1776. 1. April. dem at visitere, kaste over Bord, endog det Allermindste af hvis de have inde af forbudne Varer, for derved at skjule deres Omgang, og undgaae den deraf flydende Overbeviisning om utilladelig Handel, da skulle ei alene alle saadanne udkastede Varer, om de paa fersk Gjerning blive opfiskede, aldeles confisqueres, samt deraf svares Told, Consumption og Accise, som för er meldt; men saadanne Skyldige skulle ogsaa, naar Saadant dem lovligen overbevises, betale den samme Mulkt af 200 Rd., som ifölge Told-Ordinancen bör erlægges, naar Varer paa et ulovligt Sted udlosses eller indtages. Dog maa, for saadanne Told-Rettigheder og Böder, i Mangel af anden Betaling, udgives og modtages Vexler, og dermed forholdes som för er anordnet. — 7) Iligemaade skal det og være Indbyggerne paa Island og underliggende Öer paa det strængeste forbudet, uden i Nöds-Tilfælde, saavel at gaae ombord paa noget Fartöi, som ikke er indenlandsk, de alene undtagne, som til den allern. privilegerede Handel og Fiskefangst ere henhörende, samt at have nogen Omgjængelse med saadanne Fartöiers Mandskab, som og at drive nogen Handel med dem, være sig ved at sælge dem endog det Mindste af sin Fangst eller Varer, til Söes eller Lands, eller ved Noget sig af dem at tilforhandle, hvad det og være kan. Fordrister Nogen sig herimod at gjöre, da skal han, om han haver nogen Bestalling ellar Ombud, ei alene have samme strax forbrudt, men endog desuden, naar han befindes med nogen Handel, tiltales til vilkaarlig Penge-Straf, efter Sagens Omstændigheder, og det uden Forskjel, enten han selv handler med forbemeldte Uberettigede, eller tilsteder andre af Landets Indbyggere at handle eller omgaaes med dem, eller og med saadan Handel eller Omgang seer igjennem Fingre. Skulde Nogen af Almuen blive befunden med ulovlig Handel, da skal han ei alene have til de privilegerede Handlende forbrudt alle de indenlandske

og fremmede Varer, som han maatte lovligen overbevises om, at have eller ville have brugt til saadan Handel, men og desuden belægges med vilkaarlig Penge-Straf, efter Varernes Belöb og hans Formue. Skulde derimod Nogen af Almuen ikkun befindes at have gaaet ombord paa uberettigede Fartöier, eller med sammes Mandskab holdt nogen Omgang, bliver han alene med den vilkaarlige Penge-Straf, efter Sagens Omstændigheder og hans Formue, at belægge; hvilke samtlige Penge-Böder, i Mangel af anden Betaling, blive efter vedkommende Övrigheds Sigende at afsone med Straf paa Kroppen. — 8) Alle og Enhver af Landets Indbyggere bliver iövrigt herved strængeligen befalet, at de ei alene ufortövet angive for nærmeste Sysselmand Alt, hvis dem om ulovlig Omgang og Handel med Fremmede, naar samme maatte tildrage sig, kan vorde vitterligt, men og gjöre sig al optænkelig Flid for samme at opdage, paa det de Skyldige betimelig kunne vorde derfor tiltalte til den fortjente Straf og Undgjældelse. I hvilken Henseende Vi herved allern. ville have anordnet, at ei alene alle de Böder, hvori Indbyggerne efter foregaaende 7. Art. maatte forfalde, naar saadan Angivelse vorder beviisliggjort, skulle gaae til lige Deling imellem Angiveren og det Steds Fattige, hvor Forbrydelsen skeer, men og, at Angiveren desuden kan vente at nyde af Handelens Casse en Belönning, i Forhold til Sagens befundne Betydenhed, indtil 50 Rd. Fremfor Alle skal det være paalagt, som det og efter Eed og Pligt paaligger, samtlige Vore Embeds- og Ombudsmænd, at anvende al Flid paa, at denne Vor allern. Forordning bliver vedbörlig efterlevet, og Sysselmændene i Særdeleshed, at de i alle heraf flydende Sager og Forretninger, uden mindste Vægring eller Ophold, gaae tilhaande med Rettens Pleie, som og al anden mulig Hjelpsomhed, da de derfor kunne vente at nyde af Handelen ei alene billig Betaling, for deres Reiser og

1776.
1. April.

1776. Forretninger efter Omstændighederne, men og en Be-
1. April. lönning, naar noget Betydeligt herudi maatte af dem af egen Drift foranstaltes og opdages. — 9) Og paa det Alle og Enhver saa meget bedre kunne være underrettede om denne Vor allern. Anordnings Bydende, er hermed Vor allern. Villie og Befaling, at samme ei alene paa Landsthinget, men og overalt i Landet, paa næste Mandtalsthing, efterat den er indlöben, skal bekjendtgjöres, samt Almuen siden om dens Indhold og Efterlevelse aarlig erindres. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn d. 1. April 1776.

Endurnýjuð tilskipan og forboð mót óheimilu fiskiríi og kaupskap á Íslandi og kríngum það. Christiansborg 1. April 1776.

Vèr Christian sá sjöundi af guðs náð kóngur til Danmerkur og Noregs, Vinda og Gauta, hertogi í Slesvík, Holstein, Stormarn og Ditmarsken, greifi í Oldenborg og Delmenhorst, gjörum öllum kunnugt: að þar Vèr höfum orðið áskynja, að fororduíngarnar af 13. Aprilis 1646, 27. Martii 1663, 5. Maji 1674, 30. Aprilis 1701 og 10. Aprilis 1702, sem og aðskiljanlegar aðrar híngað til útgefnar allranáðugastar tilskipanir og forboð mót óheimilu fiskirii og kauphöndlan undir og á Voru landi Íslandi, sem og þar undir liggjandi og þartil heyrandi eyjum, eru ekki öldúngis samhljóða um það straff, sem lagt er við þesshàttar ólöglegt fiskirí og kauphöndlan, eður að öðru leyti svo greinilegar og skilmerkilegar, sem nærverandi ástand útheimtar; einsog líka raun ber á, að sumir hverir þarámót hafa ekki einasta framið óleyfilega kauphöndlan á Íslandi, heldur og haft þar í frammi margskonar ójöfnuð, bæði með að sigla á innbyggjaranna fiskibáta, og spilla þeirra veiðarfærum, og líka á annan hátt: svo höfum Vèr allrán. fundið fyrir gott, í staðinn fyrir áðurnefndar og aðrar að fornu hèrum

útgengnar tilskipanir og forboð, sem hèr eptir, hvað þetta áhrærir, skulu vera upphafðar, hèrmeð að bjóða og skipa sem eptir fylgir: 1776. 1. April.

1) Svosem einum og sèrhverjum, að þeim af Vorum þegnum fráteknum, sem hafa haft sèrdeilis leyfi, hefir frá alda öðli verið harðlega bannað að uppsigla Ísland, svo mega og hèreptir engir aðrir, hvort heldur það eru framandi þjóða eður Vorra eigin undirsáta skip, koma í nánd sjáfarströndinni á Íslandi, eður inn í landsins fjörðu, víkur og hafnir, undir straff að verða upptekin og confisqueruð, nema þeir annaðhvort til að útvega sèr neyzluvatn, eða vegna storms og óveðurs, eður annarar tilfallandi ólukku, kynnu þartil að neyðast, til að bjarga sínu lífi, skipum eður gózi, hvað þeir þó strax, sem þeir koma, eiga að gefa skriflega til kynna, annaðhvort höndlunarinnar kaupmanni, ef nokkur er á þeim stað, eða Vorum næst þar hjá verandi sýslumanni, eður öðrum embættismanni, uppá það að skipin kunni tilbærilega að takast undir umsjón; svo og mega þeir eigi dvelja á þeim stað lengur en sem styzt mögulegt er, og sèrílagi þeir, sem koma til landsins til að útvega sèr vatn, eigi tefja lengur en 24 klukkustundir. þessvegna skulu þeir, sem uppá þenna hátt neyðast til að koma til landsins, haga því svo, svo framt þeim er mögulegt, að þeir leggi til þeirra hafna hvar einhver af höndlunarinnar kaupmönnum er til veru, og þegar þeir sigla burt taki vitnisburð hjá kaupmanninum, að þeir eigi hafi dvalið lengur en nauðsyn krafði. Ef þeir neyðast til að koma til landsins á einhverjum öðrum stað, þá taki þeir þvílíkan vitnisburð hjá Vorum næsta sýslumanni eður öðrum embættismanni, og veri á meðan undir tveggja beztu manna umsjón, sem búa næst þeim stað, hvar þeir leggja í lag. — 2) Og þar þeir, hverjum Íslands uppsiglíng allranáð. er veitt, einir og alleina hafa heimild til allrar höndlunar og kaupskapar, eins vel á sjónum sem á landinu og undirliggjandi eyjum, og þar fiskiríið í sjónum

1776. 1. April. og við sjáfarströndina allt í kríngum landið er þeim og innbyggjurunum alleina ætlað: svo er öllum öðrum, hvort heldur þeir eru framandi, eður þeir af Vorum eigin undirsátum, sem fá kunna allran. leyfi til að fiska undir Íslandi, hvert leyfi af þeim ætíð á að útvegast, áður en þeir dirfast mega að fremja þesshátlar fiskirí, hèr eptir sem híngað til, harðlega bannað, svo vel að brúka doggerí og fiskirí allt í kríngum sjáfarströndina á landinu, og verka þeirra fiskiafla, hvort sem er á landinu sjálfu eður þar undir liggjandi eyjum og skerjum, sem og að fremja nokkurskonar kauphöndlan við innbyggjarana, með hvaða nafni nefnast kann, hvort heldur það er á landinu sjálfu og undirliggjandi eyjum, eða á þess fjörðum og höfnum, og á sjónum utan fyrir, með að kaupa af innbyggjurunum, þegar þeir eru á sjó að fiska, annaðhvort þeirra fiskiafla eður aðrar vörur, sem og aptur á mót að afhenda þeim vörur eða peninga. — 3) Yrði þá þvílíkir heimildarlausir, hvort þeir heldur eru framandi eða Vorir eigin þegnar, sannfærðir um, að þeir annaðhvort brúki svoddan forboðið doggerí og fiskirí, eða að þeir fremi nokkurskonar kauphöndlan, og það verður fundið í þeirra skipa eptirsjón, hverrar þeir privilegeruðu handlandi hafa myndugleika til að láta krefja, og hana að fyrirtaka, þegar þeim sýnist þörf á vera, að nokkurt svoddan skip er útbúið með tóbaki, brennivíni eður öðrum framandi varníngi, svo miklum, að hann eigi kann að álítast að vera sannsýnilegt skipsnesti eptir skipshafnar fjölda og reisunnar lengd, eða slíkur varníngur finnst að vera meiri en með sáttmálum kann að vera eða verða ákvarðað, svo að þar af með rètti kynni að ályktast, að reiðararnir, með að útbúa svoddan skip, hafi ásamt ætlað að fremja kaupskap þar með, þá skal skipið og vörurnar eptir Octroyunni upptakast og dæmast að vera forbrotnar þeim privilegeruðu handlandi til handa, þegar skipstakan og þar af rísandi rèttargángur með öðru framvegis er af þeim kostað. Þegar svoddan

ber við, skal dómarinn í Íslandi strax, nær dómurinn 1776.
er afsagður, gefa skipherranum til kynna, að það sè í 1. April.
sjálfs hans valdi að innstefna dóminum fyrir aðmiralitetið í Vorum konúnglega aðsetursstað Kaupmannahöfn, og að hann, ef svo skeður, eigi að útvega sèr aðmiralitetsins stefnu 6 vikum eptir að hann er kominn til áðurnefnds Vors aðsetursstaðar, og þá má eigi svoddan upptekið skip á meðan seljast. — 4) Ef þar á mót sjást kynni, að reiðararnir hefðu engan part í kaupskapnum, af því, að ei nema fáar mat- og aðrar vörur finnast í svoddan skipi, á hverju skipshöfnin eða einhver af skipsfólkinu kynni verða fundinn í ólöglegri kauphöndlan, svo að hún alleina kemur skipsfólkinu við, eða nokkrum af því, þá skulu allar þær útlenzku vörur, sem eigi kunna að álítast að vera ætlaðar til fólksins matræðis og þess og skipsins eigin brúkunar, eptir undangenginni lagaaðferð og dómi vera öldúngis forbrotnar, þeim privilegeruðu handlandi til handa, og þar af þar að auk gjaldast til þeirra eins mikið í toll, consumtion og Accise, sem vörurnar eru verðar. Svo og skal skipherrann, fyrir að hafa fært slíkar vörur á ólöglegan stað, ef hann er innanríkis skipherra, líða 6 mánaða festíngar-erviði, eins og ákvarðað er í toll-rullunni, eða og gjalda 200 rdla sekt, sem í sama máta fellur til þeirra privilegeruðu handlandi, þegar þeir láta taka skipið. En sè skipherrann framandi, á hvers skipi þessi misgjörníngur finnst, þá skal hann gjalda í sekt 200 Rd., hverjar bætur hann og hans undirhafandi fólk án dvalar, einn fyrir alla og allir fyrir einn, skulu vera skyldugir út að láta. En ef þeir geta eigi annaðhvort strax afgreidt áðurnefnd tollútlát og sektir, eða sett tækilega borgun fyrir útgjaldið, þá, uppá það að skipið eigi skuli hindrast og tálmast til reiðaranna skaða, sem í þessu tilfelli álítast að vera saklausir, má það leyfast þvílíkum skipherra og hans fólki, í sama máta einum fyrir alla og öllum fyrir einn, að útgefa fyrir summuna vexlu, stílaða uppá reiðarana, sem þá skulu vera skyldugir að hónórera hana, mót

1776. að hafa aðgáng til skipherrans, og hans undirhafandi
1. April. fólks, hverri vexlu viðkomendur í Íslandi skulu vera skyldugir að veita viðtöku, og láta sèr nægja með hana, svo lengi slíkar vexlur prompte verða hónóreraðar og út goldnar; en skyldi nokkurntíma hèreptir svo til bera, að einhver þvílík vexla eigi strax og riktuglega yrði afgreidd, þá á directionin fyrir höndluninni að gefa það til vitundar, þá henni þar eptir skal vera leyft, hvað óhrærir optnefndar bætur og útlát með fleiru, að halda sèr til sjálfra skipanna, á hverjum skipherra eður fólk kynni finnast í áður nefndum misgjörníng. — 5) Ef og nokkur skipherra, eða nokkur af hans undirhafandi fólki, verður fundinn í að kaupslaga við innbyggjarana á Íslandi með íslenzkar vörur, eður ef í þeirri eptirsjón, sem skeður á einhverju skipi, kynni finnast nokkuð af þessa lands vörum, svo sem fiskur, lýsi, sokkar og vetlíngar, með fleiru, sem eigi kann álítast að vera annaðhvort aflað af skipsfólkinu sjálfu, eða af því flutt með heiman frá til brúkunar á svoddan reisu, þá skal í allan máta í því tilfelli, svo vel í tilliti til varanna forbrots og þess tolls, Consumtions, Accisu og sektar, sem þar fyrir á að svarast, sem og í tilliti til toll-útlátanna og sekta-bótanna útsvörunar í vexlum, ef ei eru á annan hátt afgreiddar, að fara eins og í næst fyrirfarandi 4. Art. áður er tilskipað. — 6) Skyldi það og til bera, að annaðhvort Vorra eigin þegna eður framandi skip, þegar annaðhvort höndlunarinnar krydsarar, eða aðrir, þar til útsendir, nálgast til að visitera þau, kasta nokkru af forboðnum vörum, sem þeir hafa inni, hversu lítið sem það er, fyrir borð, til að dylja þarmeð sinn umgáng, og umflýja að geta orðið sannfærðir um óleyfilega kauphöndlan, þá skulu eigi einasta allar þvílíkar útkastaðar vörur, ef þeim verður að vörmu spori náð, vera öldúngis forbrotnar, og þar af svarast tollur, Consumtion og Accise, eins og áður er sagt, heldur skulu og þeir, sem svo verða sakfelldir, þegar þeim er þvílíkt löglega yfirbevísað, gjalda sömu 200 rdla sekt, sem ept-

ir toll-ordinantziunni á að útsvarast, þegar vörur eru í skip teknar eða affermdar á ólöglegum stað. Þó mega, ef annar betalíngur eigi er til, útgefast og móttakast vexlur fyrir þesskáttar toll-útlát og sektir, og þar um tilhagast eins og áður er sagt. — 7) Sömuleiðis skal og innbyggjurunum á Íslandi og undirliggjandi eyjum vera stránglegast bannað, nema í nauðsyn, bæði að gánga um borð á nokkurt skip, sem eigi er innlenzkt, að þeim einum frá teknum, sem þeirri allranáðugast privilegeruðu höndlun og fiskiafla tilheyra, sem og að hafa nokkra umgengni með þessháttar skipa fólki á nokkurn máta kaupslaga við það, hvort það heldur er með að selja því hversu lítið sem vera kynni af sínum afla eða vörum til sjós eða lands, eður með að kaupa nokkuð af því, hvað helzt sem vera kynni. Dirfist nokkur hèr á mót að gjöra, þá skal hann, ef hann hefir nokkra bestalling eða umboð, eigi einasta hafa þau strax forbrotið, heldur og þar að auk, þegar hann verður fundinn í nokkurskonar kauphöndlan, tiltalast til sannsýnilegra píngasekta, eptir sakarinnar ásigkomulagi, og það án greinarmuns, hvort hann heldur sjálfur kaupslagar við áðurnefnda heimildarlausa, eða leyfir öðrum af landsins innbyggjurum að kaupslaga við eða umgángast þá, ellegar hann sèr ígegnum fíngur með þvílíkum kaupskap og umgengni. Ef nokkur af almúganum kynni verða fundinn að ólöglegum kaupskap, þá skal hann eigi einasta hafa forbrotið til þeirra alleina privilegeruðu handlandi allar þær innlenzku og framandi vörur, sem honum kynni að verða löglega yfirbevísað um að hann hafi brúkað, eða viljað brúka, til þvílíkrar kauphöndlunar, heldur og þar fyrir utan undirkastast sannsýnilegum fèsektum, eptir varanna verði og hans formegan. Skyldi þar á mót nokkur almúgamaður einasta verða fundinn að því, að hafa gengið um borð á heimildarlaus skip, eða haft nokkra umgengni með þeirra fólki, á hann alleina að straffast með sannsýnilegri fèsekt, eptir

1776. 1. April.

1776. sakarinnar ásigkomulagi og hans formegan; hverjar
1. April. allar fèbætur, ef þær eigi öðruvís kunna að afgreiðast, eiga að afplánast með straffi á líkamanum, eptir viðkomandi yfirvalds tilsögn. — 8) Öllum og sèrhverjum af landsins innbyggjurum er annars hèrmeð strengilega skipað, að þeir ei einasta án tafar gefi næsta sýslumanni til vitundar allt hvað þeim kann verða vitanlegt um ólöglega umgengni og kauphöndlan við framandi, þegar hún kynni við að bera, heldur og brúka alla uppþenkjanlega ástundan til að uppgötva hana, uppá það þeim sakbitnu geti orðið þar fyrir tímanlega tiltalað, til að líða forskuldað straff og gjöld. Hvers vegna Vèr hèrmeð allranáðugast viljum hafa tilskipað, að eigi einasta allar þær sektir, sem innbyggjararnir eptir fyrirfarandi 7. Art. kunna að falla í, þegar þesshàttar angefníng verður bevísuð, skulu skiptast jafnt á milli angefarans og fátækra á þeim stað, hvar misgjörníngurinn til fellur, heldur og að angefarinn megi þar að auki eiga von á að fá af höndlunarinnar kassa, eptir því sem sökin kann að finnast af miklu verði, nokkurn skenk, allt að 50 rdlm. — Umfram allt skal það vera uppálagt, sem það og einnig eptir eið og skyldu uppáliggur, öllum Vorum embættis- og umboðsmönnum, að brúka alla kostgæfni til, að þessari Vorri allranáðugustu forordning verði tilbærilega eptirlifað, og sýslumönnunum sèrílagi, að þeir í öllum hèr til heyrandi málum og úttrèttíngum, án minnstu hjáhliðrunar eða undandráttar, sèu við hönd með að gjöra lög og rètt, sem og að veita alla aðra mögulega aðstoð, þá þeir þarfyrir mega eiga von á að fá af höndluninni eigi einasta sannsýnilegt kaup fyrir þeirra reisur og embættisverk, eptir ásigkomulagi, heldur og nokkurn skenk, þegar eitthvað vigtugt kynni í þessu af þeirra eigin drift af þeim setjast í verk og uppgötvast. — 9) Og uppá það allir og sèrhverir geti því betur fengið að vita þessarar Vorrar allranáðugustu tilskipanar boð, svo er hèrmeð Vor allranáðugasti vili og skipan, að

hún skuli kunngjörast eigi einasta á lögþínginu, heldur og alstaðar á landinu á næsta manntalsþíngi eptir að hún er inn komin, sem og, að almúginn skuli síðan árlega vera minntur á hennar innihald og eptirlifun. Gefið á Voru sloti Christiansborg í Vorum konúnglega aðsetursstað Kaupmannahöfn þann 1. April 1776. 1776. 1. April.

Kongelig Resolution ang. **Udfærdigelse af Anordning** om uberettiget **Fiskerie og Handel paa Island.** Christiansborg 9. April 1776. — I Forestilling 30. Marts bemærker Toldkammeret, at allerede Directionen for forrige almindelige Handelscompagnie havde i Aarene 1773 og 1774 klaget over betydelige Fornærmelser af uberettigede indenlandske Skibe, men især af fremmede Fisker-Skibe, ved det disse under adskillige Paaskudde, tvertimod de ergangne Forbudde, samt Octroyens Tilhold, nærmede sig Kysterne af Island for at drive Smuglerie med Indbyggerne, og var i den Anledning i Aaret 1774 en Fregat og en Snov udsendte paa Krydsning omkring Island, for at paaagte de fremmede Fiskeres Opförsel sammesteds, samt at advare dem fra al forbuden Handel og videre ulovlig Omgang mod Landets Indbyggere. Dog fandt nu Over-Skattedirectionen det fremdeles nödvendigt, „at saadan af indenlandske, saavel som fornemlig af Fremmede, forövende ulovlig Omgang, til Handelens og Indbyggernes Tab og Fornærmelse, kunde blive hæmmet og aldeles afskaffet, samt Handelen ved de i Octroyen, der fremdeles bliver at ansee som den egentlige Regel for dette Lands Beseiling, forundte Rettigheder, haandhævet", og havde til den Ende forlangt af Toldkammeret udvirket en kongelig Forordning, hvorved Islands Indbyggere alvorlig og strængeligen blev forbuden al Handel med Andre end dem, som paa den almindelige Handels-Directions Vegne dertil ere berettigede, samt at det skulde være saavel Kongens Undersaatter, som med Tilladelse til Doggerie under Island vorde forsynede, som fremmede Nationers Skibe, aldeles formeent, uden i Nödsfald, at nærme sig Landet inden fire Mile, eller udöve nogen Fisken og Doggeren i Landets Fjorde; endelig, at de ligesaa lidet maatte understaae sig at drive nogen Slags Handel med Islands Indbyggere, enten ved Udsalg af forbudne Vare eller Indkjöb af fersk, tör eller saltet Fisk, Tran, Kjöd, Uldentöi, 9. April.

1776. eller andre Landets Produkter og forarbeidede Vare, hvad
9. April. Slags det end maatte være, alt under uudeblivelig Straf efter den kongelige Octroy og andre Anstalters Föielse, for dem, som i slige ulovlige Foretagender maatte betrædes; hvorhos Ober-Skattedirectionen endvidere önskede, at en Belönning af 50 Rd. maatte udloves for den, som beviisligen kunde angive nogen saadan Contravention, hvis Navn tillige, naar det forlangtes, og Sagens Beskaffenhed saadant tillod, kunde forties. Toldkammeret bemærker, at det af Historien, saavel som adskillige med fremmede Magter indgaaede Foreninger og Traktater, er bekjendt, at et saadant Forbud paa Handel og Fiskerie under Island, saavidt fremmede Nationer angaaer, fra de ældste Tider haver fundet Sted. „Saaledes findes allerede i den imellem Kong Erich af Pommern og Henrich den 6. af Engelland i Aaret 1432 derom forehavte Underhandling udtrykkelig paaberaabt, at det i lang Tid ikke havde været fremmede Nationers Undersaattere tilladt at besöge Island, enten for at fiske eller at handle, under Straf paa Liv og Lemmer; ja, ei engang de kongelige Undersaatter, undtagen alene de Bergenske, som den Tid med et særdeles Privilegio derpaa vare forsynede. Det blev tillige ved bemeldte Leilighed imellem begge Konger fastsat, at Farten paa Island skulde efterdags være de Engelske, ligesom andre Fremmede, under Straf paa Liv og Gods, forbuden. Dette Forbud er under Kong Christopher af Bayern i Aaret 1443 fornyet, hvorpaa atter er grundet den Afhandling, som 1465 derom blev truffen imellem Kong Christian den 1. og Edvard den 4. af Engelland, at de Engelske ikke uden særdeles Tilladelse af Kongerne af Dannemark og Norge maatte enten beseile Island, eller der gaae i Land, til Fornærmelse for Undersaatterne, ei heller handle der omkring under Straf paa Liv og Gods, hvilket er blevet igjentaget og endvidere stadfæstet ved Freden til Ytrecht 1474. De Friheder som Engellænderne især siden fik i Kong Hans og Christian den 2. Tid, fornemmelig 1490, at beseile Island, vare saaledes alene særdeles Bevilgninger paa en vis Tid, som endog vare indskrænkede derhen, at de skulde fornyes hvert 7. Aar. Det almindelige Forbud for Fremmede, at seile derhen eller handle efter eget Behag, er, disse Friheder uagtet, bestandig blevet i sin Kraft, ligesom det og höitidelig er blevet fornyet ved den speyerske Traktat af 1544[1], hvilken Traktat

[1]) I den speyerske Traktat nævnes Island ikke.

stedse findes at have været Regelen for alle de Underhandlinger, som Danmark siden har haft angaaende Seilads og Fiskerie under Island, saavel med de Engelske i Aarene 1577, 1599 og 1600, som med andre fremmede Magter, ligesom og samme Traktat er bleven lagt til Grund i alle de senere om denne Materie. — Hvad især angaaer Indskrænkningen af de Fremmedes Fiskerie under Island til visse Mile fra Landet, da er saadan Bestemmelse allerede fastsat i Kong Christian den 4de. Tid, og det först til 8 og siden til 6 Mile. Endelig er den bleven stipuleret til 4 Mile, som derfor allerede findes at være foreskrevne i den 1. Artikel af den Octroy, som Kong Frederik den 3. i Aaret 1662 gav de 4 kjöbenhavnske saakaldte Hovedparticipantere for den islandske Handel, fra hvilken Tid den siden bestandig er bleven i sin Kraft, og derfor ligeledes stipuleret i de senere Octroyer, f. Ex. den for den islandske og færöiske Handel af 13. Mai 1682 dens 2. Artik., samt de for den islandske alene af 3. April 1733, 5. og 6. Art.; 13. Julii 1742, 5. og 7. Art. og endelig den sidste, af 15. August 1763, dens 13. og 14. Artikel. Uagtet der saaledes vel kunde haves Adgang til, et saadant Forbud at fornye, og en vis Afstand fra Landet at fastsætte for alle fremmede og andre uberettigede Skibe, saa haver dog Ober-Skattedirectionen, ved at tage det af Kammeret forfattede Udkast til Forordningen i nöiere Overveielse, nu eragtet det tjenligst, at Intet desangaaende bliver i samme fastsat, men at det i dets Sted bliver i Almindelighed alle Uberettigede forbudet at drive Fiskerie under Kysterne rundt omkring Landet, samt i dets Fjorde, Bugter og Havne, hvormed ogsaa Kammeret er af lige Tanker, og haver derfor i alt indrettet Forordningen i Overeensstemmelse saavel med denne som med de övrige af Ober-Skattedirectionen derom meddelte Erindringer". — Med Hensyn til de særskilte Paragrapher bemærkes: at den første Artikel, som indeholder et almindeligt Forbud at beseile Island, er grundet paa Reskr. 16. Mai 1766 Art. 1, samt paa de Instructioner, som ifölge Underhandling med Frankrig ere fastsatte for de franske Undersaatter, som fiske under Island, fornemlig saavidt angaaer de Forsigtigheder, som de skulde iagttage naar de maatte i Nödsfald see sig foraarsagede at söge Havn i Landet. Den anden Artikel, som især indbefatter Forbud paa at fiske eller handle paa og under bemeldte Land, er fornemlig grundet paa den 13. og 14. Art. i den endnu gjeldende Octroy for den islandske Handel, alene at den Be-

1776.
9. April.

1776. stemmelse, at uberettigede Skibe ikke maa fiske nærmere Lan-
9. April. det end 4 Mile, er, efter dertil fra den kongelige Ober-Skatte-directions Side given Anledning udeladt, og dem i dets Sted i Almindelighed forbudet at fiske under Landets Kyster, eller i sammes Fjorde, Bugter og Havne. Den tredie Artikel, angaaende Straffen naar Uberettigede dogre under Landet, eller Skibene findes at være af Rederne med Flid udrustede til Snighandel, er grundet deels paa Octroyens 15. Art., deels paa Reskr. af 16. Mai 1766 2. Art., alene at det som angaaer Skibsprovisionen for saadanne Skibe er, deels i Anledning af Toldrullen, deels af de derom med de Franske i Aarene 1766 og 1767 trufne Conventioner, blevet affattet i noget mere almindelige Terminis end i bemeldte Reskript, anseet, at en ganske nöie Bestemmelse deraf deels vilde være ugjörlig, i Betragtning af slige Reisers ulige Tid, og övrige derved indtræffende Omstændigheder, deels og kunde let gjöre Opsigt hos andre Nationer, og især Hollændere og Engelskmænd, med hvilke detslags Conventioner ikke vare trufne. Den fjerde Artikel, som bestemmer Straffen, naar alene Mandskabet, Rederne uafvidende og paa egen Haand, driver ulovlig Handel, er i Almindelighed grundet paa Toldrullen, men de særdeles Bestemmelser derudi ere bygte paa Reskripterne af 16. Mai 1766 Art. 2. og 20. Juni e. a., og især paa den Forandring i förstbemeldte Reskript, som ved det sidste er bleven fastsat efter nærmere Underhandling derom med Præsident Ogier, som daværende fransk Ambassadeur. Den femte og sjette Artikel, som indeholder de Tilfælde naar Contrabande af Equipagen med islandske Vare opdages ved Landing, eller forbudne Vare udkastes paa Söen, for ved befrygtende Visitation at undgaae Overbeviisning om ulovlig Handel, ere grundede paa Reskriptet af 16. Mai 1766 Art. 3. og 4., uden nogen betydelig Forandring. Den syvende Artikel, angaaende Forbud for Indbyggerne, er i Almindelighed grundet paa Forordningerne af 13. April 1646, 5. Mai 1674, 30. April 1701 og 10. April 1702, alene at Pengestraffens Bestemmelse, saavidt angaaer Almuen, er, i Overeensstemmelse med Toldrullen og andre Anordninger om dette Slags Forseelser, bleven ansat efter Sagernes Omstændigheder og Vedkommendes Formue, i Betragtning af, at den paa den Maade bedst eragtes at kunne proportioneres efter Forseelsens Beskaffenhed i hvert enkelt Tilfælde, og bedst exequeres. Den ottende Artikel, angaaende Angivelse og Belönning derfor, samt Rettens Pleie i dette Slags

Sager, er tilföiet af ny, som en nödvendig Fölge af Forordningens Öiemærke, for at befordre dens vedbörlige Efterlevelse, ligesom Præmien for Angivelse af ulovlig Handel er i Særdeleshed udlovet i Anledning af Ober-Skattedirectionens derom gjorte Anmodning. Saaledes indstilles Forordningen til Kongens Underskrift. Og, da samme tillige især skal være til Efterretning for Almuen i Island, saa indstilles derhos: „Om ikke Kammeret maa foranstalte en islandsk Oversættelse deraf under samme Dato som den danske Original, samt at denne Oversættelse ligeledes i sin Tid maa D. K. M. til allernaadigst Underskrift forelægges". — Vestindisk - Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner 1775—1776, 23, Nr. 19. 1776. 9. April.

Den Os forelagte Forordning have Vi allern. underskreven, og ville Vi at den af Kammeret besörgende islandske Oversættelse af samme ligeledes i sin Tid til Vores Underskrift allerund. skal fremlægges. Christiansborg den 9. April 1776[1].

Aabent Brev ang. danske Krydseres Sendelse til Island. Christiansborg 11. April 1776. — 11. April.

Siell. Reg. 72, 413 (benævnt „kgl. Resol."); Rubr. sst. 117[b].

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi allern. have funden for godt, at afsende tvende Skibe til Vort Land Island, saa og tillagt Cheferne paa bem[te] Skibe Vores allern. Ordre og Instructioner, hvad de paa saadan deres Reise have at iagttage og efterkomme: saa byde Vi og hermed strængelig befale alle Vore saavel Betjente som Undersaatter der i Landet, at gaae Cheferne paa bemeldte tvende Skibe i alle Tilfælde, hvor det maatte forlanges og Vores Tjenestes Bedste det maatte udkræve, tilhaande, og i Særdeleshed, ifald

[1]) Som Bilage ere vedhæftede: a) Forordning 1. April 1776 om Forbud mod uberettiget Handel og Fiskerie under Island; b) den samme paa Islandsk: begge forsynede med Kongens og Collegiets Underskrift.

1776. 11. April. det maatte opdages, at nogen Fremmede der i Landet enten handle eller have handlet, da derom at give Cheferne paa disse Skibe al mulig og udforderlig Oplysning og Vidnesbyrd. Hvorefter Alle og Enhver sig allerund. have at rette, ei gjörende her imod, efter som forskrevet staaer, Hinder eller Forfang i nogen Maade. Under Vor Hyldest og Naade. Givet &c. Christiansborg Slot den 11. Aprilis 1776. [expederet in duplo].

13. April. **Toldkammer-Circulaire til alle Sysselmænd i Island, ang. Haandqværnes Indförelse. Kbhavn 13. April 1776.** — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 504.

Som det meget store Tab, hvilket baade Island og Handelen hidindtil i adskillige Henseender haver haft og endnu haver deraf, at Indbyggerne selv ikke formale de behövende Kornvarer, men samme maa dem tilföres malede i Meel, gjör det fornödent, at man maa være betænkt paa at indrette Formaling i Landet selv: saa er det og, efter adskillig Brevvexling med Stiftamtmanden og Amtmanden, samt videre derefter foretaget Overlæg derom, befundet tjenligst, efter Landets nærværende Forfatning, at man af de sammesteds foreslagne Mölleværker alene for det förste gjör Forsög paa at indföre Haandqværner, deels da disse falde langt mindre kostbare, og dog meget lettere og bekvemmere til Brug i hver Mands Husholdning end störe Mölleværker, deels og fornemmelig, da man af de herom indkomne Efterretninger og dermed sendte Pröver af Stene, som man her i Staden haver ladet undersöge, haver Grund til at vente, at de helst i Tiden ville kunne forfærdiges af Indbyggerne selv, naar de kun have Modeller dertil, ligesom og Indbyggerne i Vester-Parten af Skaptefelds Syssel ei alene allerede bruge saadanne Haandqværner til at formale det hos dem faldende saakaldte vilde Korn, men ogsaa selv forfærdige dem og udhugge Stenene dertil af den der i Egnen faldende

Lava og andre Steenarter, hvilke formodentlig ligeledes ville være at finde paa de fleste andre Steder i Landet. I denne Henseende er det derfor allerede ved Handels-Directionen foranstaltet, at der strax i Aar til saa mange Handeler i Island, som muligt er, skal overföres saavel noget heelt Korn, som nogle færdiggjorte Haandqværner til Model og Brug, samt nogle Qværnstene, hvilke udleveres de Lysthavende uden Betaling, hvilket og kan ventes fremdeles at vil skee, indtil denne Indretning kan komme i Gang. Herr Sysselmanden vilde altsaa, som Kammeret ellers ikke paatvivler, for ogsaa paa sin Side saa meget som muligt at befordre dette saa nyttige og nödvendige Anlæg, söge, paa den Maade som bedst kan formodes at ville finde Indgang, at opmuntre Almuen til herudi at betjene sig af den saaledes tilbudne önskelige Leilighed til Formalings Indförsel i Landet, hvortil det fremfor alt andet eragtes at kunne give dem den kraftigste Tilskyndelse, at dem tillige gives tydeligen at forstaae, at de, ved at tilhandle sig heelt Korn, ei alene kunne faae Kornvarerne til Landet meget bedre conserverede, end naar de föres derhen malede i Meel, men at de og desuden, ved at male selv, vinde alt hvad Malingen og Tönderne koste, hvilket ved Handels-Taxtens forestaaende Forandring nödvendig maa slaaes paa Melets Priis. I Særdeleshed vente vi, at Sysselmanden selv, ved at före Haandqværner i Brug i sin egen Husholdning, foregaaer Almuen herudi paa bedste Maade med sit eget Exempel, ligesom der og ei alene föies den Anstalt ved Handelen, at der altid kunne haves nogle Modeller af Haandqværner, hvorefter Indbyggerne kunne indrette deres, men Han og fra vedkommende Amtmand, som ligeledes herom er tilskrevet, haver at vente en endnu nærmere Opmuntring og Anvisning til denne Indretnings bedste Udförsel, hvorom han og i al Fald, efter befindende Fornödenhed, kan henvende sig til bemeldte Övrighed.

1776. 13. April.

1776. Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer
13. April. den 13. April 1776[1].

15. April. **Forordning om Adskilligt vedkommende Forpagtningerne af det kongelige forbeholdne Gods i Island. Christiansborg 15. April 1776.** – Denne Forordning findes ikke anført som publiceret paa Althinget. Originalen med Kongens og Collegiets Underskrift heftet ved Resol. 22. April 1776, hvorved Udkastet til Forordningen approberes, i Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldk. „Islandske Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776", 23, Nr. 20; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1776, S. 100—106; Rubr. hos Schou VI, 179. Rubr. i Isl. Maanedstid. 3. Aarg., S. 167.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at da Vi, ved at lade Os allerund. forestille de adskillige Uleiligheder, som Tid efter anden ere indlöbne i Hensigt til Forpagtningerne af Vores forbeholdne Gods paa Vort Land Island, samt de deraf faldende Afgifters Erlæggelse, have bragt i Erfaring, at saadanne Uleiligheder

---

[1]) s. D. Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen af samme Indhold og med Anmodning om „ei alene ved mundtlige Overtalelser, men og ved skriftlige Bekjendtgjörelser paa bedst eragtende Maade" at tilskynde Indbyggerne til at oprette Haandqværner, og især söge at formaae de geistlige og verdslige Embedsmænd til at foregaae Almuen med deres Exempel (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 503). — Ligeledes er Handels-Directionen anmodet om ved en Skrivelse af s. D. (Copieb. sst. Nr. 500) at föie den Anstalt, at der „til samtlige Handeler i Island maatte vorde udsendt saavel noget heelt Korn, som nogle færdiggjorte Haandqværner til Brug og Model, samt nogle Qværnstene". — Sluttelig anmodes begge Biskopperne i Skrivelse 31. Mai (Copieb. sst. Nr. 565) ved Circulair-Skrivelser at beordre det samtlige Præsteskab at opmuntre Almuen til at indföre Haandqværner og foregaae den med et godt Exempel, ved hos dem selv at benytte disse Qværner.

tildeels ere foraarsagede deraf, at alt det, som efter dette Lands Omstændigheder kan være at iagttage, enten ved dette Slags Forpagtningers Omvexling, eller de deraf faldende Afgifters Inddrivelse, ikke findes at være saa tydeligen og udförligen foreskrevet, som Vedkommende kunde behöve til deres fuldkomne Efterretning og Efterlevelse, saa have Vi, i Betragtning heraf, allern. fundet fornödent derom at anordne og befale, som Vi og herved allern. anordne som fölger: 1776. 15. April.

1) Naar nogen Forpagtning af Klostere eller Ombuds-Jorder eller andet i Island bliver ledig ved Forpagterens Dödsfald, og hans Stervboe er vederhæftigt, bliver at bekjendtgjöre paa næste Landsthing efter at Dödsfaldet er skeet, saavel at Forpagtningen saaledes er bleven ledig, som og at samme bliver stillet til Opbydelse paa fölgende Aars Landsthing, da Boet og Arvingerne imidlertid blive ansvarlige til Godsets Forvaltning og Afgift. Men naar den Afdödes Stervboe kan med Föie befrygtes at være uvederhæftigt, eller hans Arvinger ikke kunne stille antagelig Forsikkring for Forvaltningen, haver Stift- og Amtmanden, ved Circulaire-Skrivelser til Sysselmændene, at foranstalte, at de, hver i sit Syssel, gjöre bekjendt, at saadan Forlening er bleven ledig, og at sammes Opbydelse til ny Forpagtning strax bliver foretagen paa næste Landsthing, efter at Dödsfaldet er skeet, naar det skeer saa lang Tid for Landsthinget, at saadan Bekjendtgjörelse kan vorde foranstaltet; men skeer det senere, bliver af vedkommende Amtmand, til Godsets Forvaltning, indtil samme til næste Aar kan komme til ordentlig Opbydelse, at beskikke den vederhæftigste og dueligste Mand, som kan være at erholde, om hvis Beskikkelse Landfogden da strax maa underrettes, paa det han kan vide, til hvem han sig om Afgiften haver at holde. — 2) Naar Nogen skulde opsige en havende Forpagtning, da maa han være betænkt paa at det skeer saa betimelig, at det kan blive bekjendtgjort i det Aars Lavthings-Bog,

1776. 15. April. at saadan Opsigelse af ham er skeet, og at hans havte Forpagtning kan ventes at komme til Opbud paa næste Aars Landsthing, i Fald Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammers Samtykke dertil erholdes. Til hvilken Ende vedkommende Amtmand, for hvilken Opsigelsen bliver at anmelde, haver at foranstalte saadant bekjendtgjort, samt, det förste som skee kan, Opsigelsen til Kammeret at indberette, med alle dens Omstændigheder og dertil for Haanden værende Aarsager. Men inden Kammerets Samtykke indlöber, maa ingen saadan Opsigelse antages for gyldig, eller den opsagte Forpagtning stilles til Auction, da den Opsigende, Opsigelsen uagtet, maa, i Kraft af hans indgangne Contract, vedblive at være ansvarlig til Godsets Administration og Afgift, indtil den nye Forpagtning kan vorde approberet. Skulde Fornödenheden befindes at medföre, at Nogen, formedelst Uvederhæftighed eller anden lovlig Aarsag, maa udsættes fra en Forpagtning, hvilket dog ligeledes i Forveien maa anmeldes for Kammeret af vedkommende Amtmand, maa saadant altid bekjendtgjöres i Althingsbogen et Aar förend Forpagtningen kommer til Opbydelse, paa det Kammerets Samtykke kan være indhentet, inden Opbydelsen skeer. — 3) Forpagtninger paa Klostere, Ombuds-Jorde eller andet, maa ellers ingenlunde underhaanden betinges, men alene ved offentlig Auction, som, efter foregaaende Foranstaltning af Amtmanden, holdes inden Lav-Retten, og forrettes af Landfogden. Tilslaget ved Auctionen skal Stiftamtmanden og Amtmanden, hver for sit Amt, bestyre, samt opsætte Conditionerne, hvorved de dog ei alene have at iagttage de i Hensigt til dette Slags Jordegodser og Forpagtninger og deres aarlige Afgifter i Almindelighed allerede gjorte Anordninger og Indretninger, men og hver Gang i Forveien at lade sig af Landfogden meddele en skriftlig Underretning, om noget, og hvad, derved især maatte falde at erindre, i Hensigt til hans Jordebogs-Regnskab, og de ham, i An-

ledning af samme, af Kammeret tillagte Ordres, hvilken Oplysning, samt alle andre herom behövende Efterretninger, han skal være pligtig, saa nöiagtig som mueligt, at give. — 4) Ligesom det altid bliver at indföre i Auctions-Conditionerne, at intet Efterbud kan ventes antaget, saa bliver det ved samme ligeledes at fastsætte, at ingen bliver tilladt igjen at fragaae det Bud, hvorpaa Tilslag er skeet. Hvorfor og ingen Paastand om Afslag i de Afgifter, som ved offentlig Auction engang ere betingede, efterdags maa antages, videre end hvis foran i anden Post er anordnet om dette Slags Forpagtningers Opsigelse. — 5) Ligeledes skal altid indföres i Auctions-Conditionerne, at den som maatte blive Höistbydende paa nogen saadan Forpagtning, maa være betænkt paa, saasnart Tilslag er skeet, at stille, og aflevere til vedkommende Amtmand, saadan en Caution i Jordegods, som han kan agte antagelig for saa stor en Summa, som svarer til et heelt Aars fulde Afgift, hvilken Caution derpaa thinglyses inden Lavretten, og optages siden til Forvaring ved Amtet, hvor der over dette Slags Cautioner efterdags bliver at holde en egen Protocol; ligesom og udtrykkelig maa fastsættes ved Conditionerne, saavel at vedkommende forbeholdes frit Bud i Hensigt til Fæstet, som og at det Fæste, som ifölge det höieste Bud kan falde at svare, skal strax betales til Landfogden i rede Penge saasnart Tilslag er skeet, og Budet, samt Cautionen, ere blevne antagne. — 6) Og som der ved Forpagtningerne bör haves for Öine, saavel at Godserne kunne vorde forsvarligen forvaltede, som Afgifterne deraf rigtig betalte, saa bliver end videre at betinge ved dette Slags Conditioner, at der til Forpagtningerne ikke antages andre, end saadanne Personer, som kunne agtes at være i Stand til at forvalte Godserne, og som ere saa vederhæftige, at det ikke kan befrygtes, at de ville paadrage sig större Restanceer, end de kunne tilsvare; i hvilken förste Henseende dem ellers paalægges, ei alene at holde God-

1776. 15. April.

1776. serne ved lige, men og at forbedre samme saavidt
15. April. muligt er. — 7) Alle saa kaldte Fæstebreve eller Contracter paa Klostere, Ombuds-Jorder eller andre saadanne Forpagtninger i Island, skulle herefter udstedes af Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammer, hvorfor ogsaa alle Opbydelser af samme skulle stiles paa nærmere forventende Approbation; i hvilken Henseende vedkommende Amtmand, naar antageligt Bud bliver gjort, det förste som skee kan, skal indsende til Kammeret saavel den holdte Auctions-Forretning med tilhörende Conditioner under Lavthingsskriverens Underskrift og Segl, som den fra Landfogden, ifölge foregaaende 3. Post, indhentede Underretning, tilligemed sin Betænkning og Forestilling, til Approbationens og Contractens Erholdelse. Men paa det at Forpagtningernes Omvexling ikke derved skal lide noget Ophold, saa tillade Vi allern. herved, i Tilfælde af forrige Forpagters Dödsfald eller Udsættelse (thi med Opsigelser forholdes efter foregaaende 2. Post), at naar der, ved Opbydelsen i Lavretten, erholdes saadant Bud, som vedkommende Amtmand agter at være antageligt, den Höistbydende da, naar han har stillet Caution, samt betalt det ved Auctionen udlovede Fæste, strax maa sættes i Besiddelse af saadan Forpagtning, paa den Maade, at Auctions-Forretningen, hvorudi Conditionerne maa være inddragne, tilstilles ham under Lavthingsskriverens Underskrift og Segl, med vedkommende Amtmands Paategning, at han ifölge deraf tiltræder Forpagtningen, og at dette meddeles ham til Beviis derpaa, indtil Forpagtnings-Contracten fra Kammeret kan indlöbe; hvorimod han til Amtmanden under sin Haand og Segl reverserer sig til at opfylde Conditionerne; hvorpaa da Amtmanden strax foranstalter, at Godset med Bygninger og alt andet, hvis dertil er henhörende, bliver til ham, imod hans Qvittering efter Befindende, overleveret ved en lovformelig Besigtelses-Forretning, hvorudi saavel Godset og dets Tilstand

i Almindelighed med dets Bygninger, Besætning og videre, tydelig bör beskrives, som og især den af den fratrædende Forpagter eller hans Boe og Arvinger derpaa svarende Aabod fastsættes, af hvilken Forretning strax bliver uden Betaling at levere en Gjenpart til vedkommende Amtmand til hans fornödne Efterretning, og en anden til Landfogden, for at fölge hans Jordebogs-Regnskab, hvorimod han seer sig forsynet med en Copie deraf, til at forblive ved Embedet, ligesom og Landfogden af Amtmanden meddeles fornöden Communication, at den nye Forpagter er bleven sat i Besiddelse af det Gods, hvorpaa han er bleven Höistbydende, tilligemed Copie af den af ham stillede og ved Amtet til Bevaring optagne Caution. — 8) Kan antageligt Bud paa en Forpagtning ved Auction i Lavretten ikke opnaaes, bliver en ny Opbydelse deraf at beramme til næstkommende Landsthing, da vedkommende Amtmand imidlertid strax haver at beskikke en Mand til at forvalte Godset, hvilket tilmeldes Landfogden, paa det han kan vide, af hvem Afgiften skal kræves; til dette Slags Forvaltninger, naar samme maatte behöves, saavel som og til Besigtelses- og Afleverings-Forretninger over dette Slags Godser, skal ellers tages, naar Stedets Sysselmand kan agtes interesseret, eller af andre Aarsager ubekvem dertil, enten den nærmeste duelige Sysselmand, eller en anden af de bedste, kyndigste og vederhæftigste Mænd, som kunne være at faae. — 9) Skulde det ellers imod Formodning indtræffe, at nogen Forpagter eller Forvalter ikke havde afbetalt sin fulde Afgift til hvert Aars 1. Septbr., haver Landfogden ufortövet at melde sig hos vedkommende Amtmand med Liste paa saadan Restance, hvilken Liste Amtmanden da, naar han finder den rigtig, straxen paategner til Execution, hvorefter den, saaledes paategnet, tilsendes den Sysselmand, i hvis Syssel den Skyldige boer; og om det er en Sysselmand, som der skal exequeres hos, da til nærmeste Sysselmand, eller en anden til denne

1776.
15. April.

1776. Forretning constituerende duelig Mand, til at gjöre Execution en.
15. April. For saadan Execution nyder den Exequerende for hver 5 Mile 1 Rd. og for Forretningen selv 2 Rd. og ikke mere, samt tvende Vurderingsmænd, som han skal have med sig, 10 Fisk hver daglig, saa længe Reisen og Forretningen varer; hvorefter da det exequerede Belöb, naar det er gjort i Penge, tilstilles Landfogden imod hans Qvittering. Og skulde der ved Dödsfald hos Sysselmænd eller Kloster- og Ombudsholdere befindes at indestaae nogen Restance af deres Afgifter til Vores Casse, have vedkommende Skifteforvaltere, hvis de ikke selv ville derfor staae til Ansvar, vedbörligen at paasee, at saadanne Os tilkommende Fordringer vorde efter Loven forlods udlagte af de Afdödes Boer, og altsaa, at samme hverken blive deelte eller til Arvingerne overladte, inden saadan Fordring er udbetalt, eller for dens Betaling inden et Aars Forlöb, stillet nöiagtig Sikkerhed: til hvilken Ende Landfogden, saasnart nogen Sysselmand eller Forpagter ved Döden maatte afgaae, haver under sin Haand og Segl at angive til vedkommende Amtmand alt hvad den Afdöde maatte findes skyldig til Vores Casse. Hvorefter alle og enhver, som det kan vedkomme, allerund. have sig at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residents-Stad Kjöbenhavn den 15. April 1776.

15. April. **Forordning om Friheder for Bebyggere af öde Jorder i Island. Christiansborg 15. April 1776**[1]. — Denne For. er emaneret saavel paa Islandsk som paa Dansk (see Resolution 22. April 1776) men findes ikke anfört som publiceret paa Althinget. Af den danske Text er Originalen heftet bagved den anförte kgl. Resol. 22. April (see nedenf. under d. D.) i Toldk[s]. isl. finm. &c. Forestillings-Protocol

[1]) Toldk. Skriv. 22. April og 4. Mai 1776, samt 18. Januar 1777 og 3. Marts 1778.

for 1775—1776, 23, Nr. 21. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1776, S. 107—113; Rubr. hos Schou VI, 179; Uddrag (§§ 1—13) trykt som Bilag X med For. 13. Juni 1787, S. 52—56; Rubr. i Isl. Maanedstid. 3. Aarg. S. 167—168. — Den islandske Oversættelses Original, forsynet med det kongel. Segl og Kongens og Collegiets Underskrift, er heftet paa det anförte Sted i Forestillings-Protocollen; Original-Aftryk deraf har ikke været at overkomme. — En anden Oversættelse trykt i Björn Haldórssons Skrift Atli (2. Opl. Hrappsey 1783. 8) S. 5—15 (Khöfn 1834. 8. S. 4—12) og Uddrag af den samme (§§ 1—13) med smaae Forandringer i enkelte Udtryk som Bilag X til den islandske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 112—116. 1776. 15. April.

Forordning om Friheder for dem, som ville optage öde Jorder eller ubebygte Steder i Island.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at da der ved adskillige Leiligheder er blevet for Os allerund. andraget, at Islands Indbyggeres Antal nu for Tiden skal være meget formindsket, samt at mange Gaarde, ja hele smaae Böygder, som för have været beboede, saavel som andre Landstrækninger, som kunde bebygges, ligge öde, til liden eller ingen Nytte: saa ville Vi, efter den særdeles kongel. Omhu, Vi bære for Islands Opkomst, til Landets bedre Bebyggelse og Folkemængdens Forögelse, have indtil videre bevilget og anordnet, ligesom Vi hermed allern. bevilge, adskillige Friheder for dem, som efterdags maatte optage öde Gaarde sammesteds, samt videre derom anordne som fölger:

1) Hvo som vil optage Gaarde eller Pladse paa saadanne store Strækninger i de beboede Böygder, som til liden eller ingen Nytte ligge udyrkede, skal anmelde saadant i Landsthingsbogen til Bekjendtgjörelse, da de, som maatte have, eller formene sig at have Eiendoms-Ret til saadant Stykke Land, skulle inden eller paa næste Althing, som indfalder over 3 til 4 Maaneder efter at Anmeldelsen i Landsthingsbogen er bleven bekjendtgjort, være forbundne til at angive saadant for den Amtmand, i hvis Amt Grunden ligger; angiver In-

1776. gen sig i bemeldte Tid som berettiget til saadan Eien-
15. April. dom, tillægger Amtmanden vedkommende Sysselmand Ordre, med tiltagne 4 upartiske og fornuftige Dannemænd, til at besigte Stedet, og ved en ordentlig Forretning at udvise samme til den, som sig derom först haver anmeldt, med saa megen Landstrækning, som til en maadelig Gaard fornöden eragtes. — 2) Til saadan Forretning indvarsles altid de tilgrændsende Gaarders Eiere, naar de ere i Landet, eller de, som have saadanne Gaarde i Brug, paa det de kunne erfare hvad som saaledes til Bebyggelse udvises; indfinde de, eller Nogen af dem, sig ikke, fortfares dog ligefuldt med Forretningen, og have de Eiere, som ikke have indfundet sig, efter at de lovlig have været indvarslede, siden ingen Ret til Paaanke; men möder Nogen af dem, og vil paastaae, at hans Gaard, ved saadan ny Gaards Optagelse, bliver fornærmet eller indskrænket udi dens tilhörende Udmark, Betemark eller Engeslaatter, hvorfor samme er sat i Dyrhed og Skyld, da skal saadant af Sysselmanden og de tiltagne Mænd paa Stedet skjönnes, om Noget af den udviste Strækning er ham med Ret og Sandhed tilhörende, efter hans Gaards Dyrhed og Skyld; og hvis da saadant ikke befindes, skal Forretningen fuldföres og gjælde. Det agtes ikke for nogen særdeles Eiendom, om endog de omkring Boende kunde have været vante til at drive deres Fæ paa saadant Stykke Land, saa længe og fordi det haver ligget öde, da det alene bliver at ansee som en Alminding, i hvad Brug de i den Tid kunde have gjort deraf, saa at det ikke desto mindre skal skjönnes, om der ikke er Plads nok for en ny Gaard og fælles Mark; thi Vor allern. Villie er, at Landet ei, formedelst Misbrug, skal ligge öde. — 3) Angiver sig Nogen med upaatvivlelig Eiendomsret til Grunden, gjöres dog, efter Amtmandens Foranstaltning, en saadan Forretning, som meldt er. Befinder da Sysselmanden og tiltagne Mænd, at Udmarken ligger unyttig og uden synderligt Brug, men kunde give Be-

kvemmelighed og Rum nok til en ny Gaard, da skal saadan Gaard optages, dog saaledes, at Eieren forbeholdes sin Ret til at lade den bebygge, samt med den tiltrædende Beboer sig paa lovlig og billig Maade at forene om Landskyld og Qvildeleie, om han begjerer Qvilde; thi ellers maa det ham ikke paabyrdes; men Stedets Bebyggelse skal Eieren forbinde sig til inden et Aar at foretage. Vil eller formaaer han dette ikke, og han i saa Fald ikke heller vil sælge et saadant Stykke Land til Nybyggeren for billig Betaling, udvises Pladsen dog til den, som först har anmeldt sig dertil, hvilken da selv bebygger samme med de Friheder, som Vi saadanne Nybyggere allern. ville forunde, og som herefter formeldes; dog Eieren sin Eiendomsret forbeholden. — 4) Anmelder Nogen sig til at optage Gaard i Afretsfælleder og ubebygte Landstrækninger ovenfor Böygden, foranstalter Amtmanden, efter at det i Landsthingsbogen er kundgjort, en ligesaadan Forretning, som foran er anordnet, hvortil Sysselmanden lader indvarsle de til saadanne Udenböygds Strækninger stödende Gaarders Eiere eller Beboere, om maaskee noget til deres Gaarde med Rette henhörende Brug skulde strække sig didhen, paa det de kunne erfare, hvad Strækning til saadan en ny Gaard maatte blive udviist, hvorefter Sysselmanden med de tiltagne Mænd bestemmer og udmaaler den Landstrækning, som til en saadan Gaard passeligt kan være, baade i Henseende til Tune og Udmark, og den udviste Strækning af sit Indhold og Grændsemærker nöiagtig beskriver. — 5) Med Gaarders Optagelse i de fra ældre Tider nedlagde og forladte Böygder forholdes som forhen er meldet med Udviisning, Udmaaling og Beskrivelse i Henseende til Indhold og Mærker, den lange Bekjendtgjörelse i Landsthingsbogen alene undtagen, som agtes unödvendig, eftersom det ikke er at formode, at Nogen efter saa lang Tid kan melde sig dertil som Eier eller Arving, men det maa ansees som en forladt Eiendom og Ingen tilhörende, 1776. 15. April.

1776. og altsaa ingen Paastand eller Modsigelse der at kunne
15. April. have Sted. Den, som da i slige öde Böygder vil optage nogen Bolig, melder det alene til Amtmanden, som da ved Sysselmanden foranstalter derover en lovlig Forretning, som för er meldt. Dog ville Vi, til endnu videre Opmuntring herudi, allern. have bevilget, at naar Nogen af dem, der maatte formene sig enten formedelst en langvarig Brug, eller andre Aarsager, at have et Slags Adgang til nogen saadan Grund, i eller uden Böygderne, som i Hævdstid eller længere haver ligget ubebygget, skulde, ifölge denne Forordning, anmelde sig til at ville optage samme til Bebyggelse, da maa de dertil fremfor Andre være berettigede, naar de saadant derpaa betimeligen efterkomme. — 6) Naar nogen Plads saaledes til Bebyggelse er bestemt og udmærket, giver Sysselmanden en Udskrift af Forretningen til vedkommende Amtmand, som da meddeler Nybyggeren Bygnings-Brev; Forretningen lyses desuden til Thinge, hvilket da i alle Maader skal ansees og gjelde, som en sikker og paalidelig Adkomst. — 7) Alle slige udviste Strækninger skulle, som meldt er, i Henseende til sit Indhold og Grændser, nöiagtig beskrives, til at forebygge, at en saadan Nybygger ikke skal gribe videre om sig, end ham er udviist; ikke heller maa ham mere udvises, end til en med Flid og Dyrkning passelig og maadelig god Gaard kan eragtes fornödent, mindre saa vidtlöftig en Strækning, at han derpaa kunde sætte andre Bebyggere, eller efter eget Tykke lade den ligge udyrket; men hvad han ikke nödvendig behöver, skal blive Andre til Nytte, som endnu maatte melde sig til at optage Gaarde, og det saavel fordi det altid er nyttigere til fælles Hjelp, paa afsides Steder, at have Naboer, end at boe alene, som og fordi Ingen bör besidde större Landstrækning, end som kan passe sig til hans Gaards Dyrhed. Skulde det befindes, at ved Udviisnings-Forretningen herudi var gjort Underslæb,

skal saadant, naar derom i Fremtiden maatte skee lovlig Paaanke, ikke være af nogen Gyldighed. — 8) De udi 1. Post ommeldte 4 Dannemænd, som til Besigtelsen og Udviisningen udmeldes, ville Vi allern. skulle, hvad denne Forretning i Særdeleshed angaaer, forud tages under lovlig Eed, at de derudi ville handle, besigte, udvise og beslutte efter deres bedste Vidende, og som de rettest og sandest skjönne kunne. For Forretningen og Reisen til Stedet nyder Enhver af dem 40 Sk. Courant om Dagen, naar Land til en ny Gaard maatte blive udviist, og naar ikke, da 20 Sk. for hver Dag de behöve til Reisen frem og tilbage. Sysselmanden nyder for hver saadan Forretning, Udstedelsen iberegnet, naar nogen ny Gaard udvises, 3 Rd. Courant, og desuden Betaling for Reisen fremad, efter dens Længde, beregnet til 1 Rd. Courant for en Dags Reise eller Thingmanneleid; men naar ingen ny Gaard kan blive udviist, nyder han alene Betaling for Reisen frem og tilbage paa samme Maade; hvilken Betaling Vi allern. ville lade foranstalte Vedkommende anviist, naar det af Stedets Amtmand for Vores Vestindiske og Guineiske Rentesamt General-Toldkammer bliver anmeldet, at nogen saadan Forretning er bleven fuldfört paa den af Os allern. anordnede Maade. — 9) Dem som da optage og bebygge nogen Landstrækning udi de beboede Böygder, ville Vi allern. forunde Skatte- og Tiendefrihed i 20 Aar; döer de for den Tid, nyde deres Enker eller andre Arvinger samme Frihed indtil de 20 Aar ere opfyldte, hvad enten de gifte sig eller ikke, og om Ingen haver særdeles Eiendomsret til Grunden, bliver desuden saadan ny optagen Gaard, med den til samme udviste Landstrækning, Bebyggerens Odel og Eie. — 10) Eier en Anden Grunden, skal Bebyggeren være fri for Skat og Tiende sin Livstid, saavel som Enken efter ham, saa længe hun lever, og deres Sön eller Datter have Rettighed og Fortrin fremfor Andre at beboe Gaarden,

1776. 15 April.

1776. naar de ere dertil duelige. For Landskyld og Afgift
15. April. skal Nybyggeren være befriet i 3 Aar, om Jorddrotten haver bekostet Gaardens Opbyggelse, men har Nybyggeren selv bekostet den, skal han være befriet for Landskyld og Afgift i 10 Aar, da Gaarden först sættes til billig Landskyld efter dens Godhed. Det samme er og at forstaae om fraliggende Udmarker og Afretter, som höre til nogen særdeles Gaard eller Kirke. Men er Grunden Os selv tilhörende, nyder Bebyggeren, naar han bekoster den nye Gaards Opbyggelse, foruden bemeldte Friheder for sig, Enke og Börn, tillige Frihed for Landskyld og Afgift i 20 Aar, og om han döer för, fölger samme Frihed Enken, indtil de 20 Aar ere udlöbne. — 11) De som optage og bygge Gaarde i de Afretter, som ikke ere Nogens særdeles Eiendom, eller i nedlagde og forladte Böygder, nyde Skatte- og Tiende-Frihed for dem og deres Enker efter foregaaende 9. Art., samt Jorden til Odel og Eie for sig og Arvinger. — 12) Alle saadanne Nybyggere skulle ellers være forpligtede, at sætte forsvarlige Gjærder saavel omkring de dem udviste Tuner, som omkring den övrige Mark, saavidt de formaae, og iövrigt med al Flid rydde og dyrke samme, hvorom Sysselmanden jevnlig skal söge Underretning, som Amtmanden siden tilkjendegives. Befindes Nogen doven og efterladen, skal det til Vort Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer indberettes, da saadan En, efter Sagens Beskaffenhed, kan vente at miste de ham forundte Friheder, og Pladsen at overlades til en dueligere Beboer. — 13) Hvad Fremgang det ellers faaer med saadanne Nybyggere, haver vedkommende Amtmand aarlig at indberette til Vort Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer, som og hvad Vanskeligheder, Hindringer og Indvendinger derved maatte möde, for derom efter Befindende at kunne indhente Vor nærmere allern. Resolution; ligesom Vi og allern. ville være betænkte paa endvidere i Tiden at befordre og understötte dette An-

læg ved saadanne Benaadninger, som de derved efterhaanden forekommende Omstændigheder, og den deraf forhaabende Nytte, maatte befindes at gjöre fornödne. 1776. 15. April.

Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderd. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 15. April 1776.

Forordning um fríheit fyrir þá, sem vilja upp taka eyði-jarðir eða óbygð pláz á Íslandi.

Vèr Christian sá sjöundi &c. g. ð. v., að þar Oss við ýmisleg tilfelli hefir allraund. verið til kynna gefið, að fólksfjöldinn á Íslandi skuli nú sem stendur vera mjög svo mínkaður, og að margar jarðir, já heilar smáar sveitir, sem að fornu hafa verið bygðar, svo vel sem önnur landpláz, sem byggjast kynni, liggja í eyði, til lítilla eður engra nota: svo viljum Vèr, eptir þeirri sèrlegri konúnglegri áhyggju, sem Vèr berum fyrir Íslands uppreist, til landsins betri byggíngar og fólksfjöldans aukníngar, hafa að svo stöddu eptirlátið og tilskipað, einsog Vèr hèrmeð allranáð. eptirlátum, ýmisleg fríheit þeim til handa, sem hèr eptir kynnu þar af nýju að byggja eyði-jarðir, sem og frekara þar um tilskipum, sem eptir fylgir.

1) Hver sem af nýju vill byggja jarðir eða pláz á svoddan víðáttum í þeim bygðu sveitum, sem til lítilla eður engra nota liggja óyrktar, skal lýsa því í lögþíngisbókinni, að það kunngjört verði, þá þeir, sem kynnu að hafa eða þykjast hafa eignarrètt til þessháttar lands, skulu innan eður á því næsta alþíngi, sem innfellur seinna en 3 eða 4 mánuðum eptir að lýsíngin í lögþíngisbókinni er kunngjörð, vera skyldugir að segja þeim amtmanni til þess, í hvers umdæmi landið liggur. Ef enginn lætur sig á sögðum tíma í ljósi, svo sem ætti hann tilkall til þessháttar eignar, þá tilsegir amtmaðurinn viðkomandi sýslumanni, með tilteknum 4 ópartiskum og skynsömum dánumönnum, að yfirskoða plázið, og með

1776. reglulegri forrètting að tileinka það þeim, sem fyrst hefir
15. April. boðið sig til þess, með svo stórri landsvídd, sem ánægjanleg metast kann til viðværilegs ábýlis. — 2) Til þesskháttar forrèttíngar skal ætíð stefna hjáliggjandi jarða eigendum, ef þeir eru innanlands, eða þeim, sem hafa þær jarðir til brúkunar, svo þeir geti vitað hvað í þann máta verður til byggíngar ánafnað. Ef þeir, eða einhver af þeim, eigi mæta, skal þó allt að einu framhaldast með forrèttínguna, og hafa þeir eigendur, sem eigi hafa mætt, þegar þeir hafa verið löglega tilkallaðir, þar eptir engan rètt til ákæru; en ef einhver af þeim mætir, og vill uppástanda að hans jörð, við það að þvílíkt nýbýli verður upp tekið, skeður órèttur eða afdráttur í hennar tilheyrandi útlendi, hagabeit eða engjum, eptir hverjum hún er sett að verði og landskuld, þá skal það á staðnum sjálfum metast af sýslumanninum og þeim tilteknu mönnum, hvort nokkuð af því ánafnaða landi heyri honum með rètti og sannleika til, eptir hans jarðar dýrleika og afgjaldi; og ef það eigi reynist að svo sè, skal forrèttíngin fullgjörast og gilda. það álízt eigi að vera nein sèrleg eign, þó að þeir í kríng búandi hafi verið vanir að reka sitt kvikfè á svoddan land, svo lengi sem, og vegna þess, það hefir legið í eyði, því það skal einasta álítast sem almenníngur, til hvaða brúkunar sem þeir hafa haft það á þeim tíma, svo að það engu að síður skal metast, hvort þar eigi sè rúm fyrir nýtt ábýli, og sameiginlegt land, því Vor allranáð. vili er, að landið eigi skuli óræktar vegna liggja í eyði. — 3) Ef nokkur kemur fram með óefanlegan eignarrètt til landsins, þá skal þó, eptir amtmannsins tilsögn, gjörast þvílík forrètting, sem áður er sagt. Finni þá sýslumaðurinn og þeir tilteknu menn, að útlendið liggur notalaust og án sèrlegrar brúkunar, en gæti þó lagt af nóg rúm og hentugleika til eins nýbýlis, þá skal þvílíkt býli upp takast, þó á þann hátt, að eigandinn hafi sinn rètt óskerðan til að láta uppbyggja það og líka að koma sèr saman við þann tilkomandi ábúanda á sannsýnilegan og löglegan hátt, um

landskuld og kvígildaleigur, ef hann óskar kvígilda, því 1776.
annars mega þau eigi neyðast uppá hann, en eigandinn 15. April.
skal binda sig til að taka sèr uppbyggíng jarðarinnar innan eins árs fyrir hendur. Vili eða megni hann það eigi, og hann að svo komnu eigi heldur vill selja nýbýlíngnum, þvílíkt landspláz fyrir sannsýnilegt verð, þá skal þó plázið tileinkast þeim, sem fyrst bauð sig til þess, hver þá sjálfur skal uppbyggja það með þeim fríheitum, sem Vèr allranáð. viljum eptirláta þvílíkum nýbýlíngum, og sem síðar skal sagt verða, þó svo, að landeigandinn hafi sinn eignarrètt óskerðan. — 4) Ef nokkur gefur sig fram til að upptaka jörð í afrèttaralmenníngum og óbygðum landplázum fyrir ofan bygðir, þá skal amtmaðurinn, þegar búið er að lýsa því í alþíngisbókinni, láta gjöra slíka forrètting, sem að framan er tilskipað, hvar til sýslumaðurinn á að láta tilkalla eigendur eða ábúendur þeirra jarða, sem næstar liggja þesshátter utanbygðar landi, ef nokkur notkun, sem með rèttu tilheyrir þeirra jörðum, kynni þángað að ná, til þess að þeir geti fengið að vita, hversu stór landsvídd þvílíku nýbýli kann að verða tileinkuð, hvar eptir sýslumaðurinn með þeim tilteknu mönnum ákvarðar og útmælir þá landsvídd, sem sambjóða kann þvílíku býli bæði að túnum og útlendi, og uppskrifar nákvæmlega þá ánöfnuðu víðáttu eptir hennar stærð og landamerkjum. — 5) Með jarða-upptöku í þeim bygðum, sem að fornu hafa verið niður lagðar og látnar í eyði, skal eins breyta og að framan er sagt með tileinkun, útmælíng og uppskrifun að stærð og landamerkjum, að þeirri laungu lýsíngu í alþíngisbókinni einasta frátekinni, sem virðist ónauðsynleg, þar eigi er væntanlegt að neinn eptir svo lángan tíma geti gefið sig fram sem eiganda eða erfíngja þar til, heldur má það álítast sem fyrirlátin eign og engum tilheyrandi, og þessvegna, að engin ákæra eða mótkast geti þar átt heima. Sá sem þá vill taka eitthvert nýbýli upp í slíkum eyðibygðum, skal einasta gefa það amtmanninum til vitundar, sem þá lætur þarum

1776: gjöra af sýslumanninum löglega forrèttíng, einsog áður
15. April. er sagt. Þó viljum Vèr, til enn frekari upphvatníngar hèr til, allranáð. hafa tillátið, að þegar einhver af þeim, er þykjast kynni, annaðhvort vegna lángvarandi brúkunar eður annara orsaka, hafa nokkurskonar aðgáng til þvílíks lands, innan eða utan bygða, sem í hefðar tíð eða lengur hefir verið óbygt, vildi eptir þessari forordníngu gefa sig fram til að taka það upp til byggíngar, þá mega þeir þar til hafa rètt fremur öðrum, þegar þeir þar á eptir tímanlega framfylgja því, — 6) þegar nokkurt pláz er á þenna hátt ákvarðað og afmarkað til byggíngar, skal sýslumaðurinn gefa útskrift af forrèttíngunni til viðkomandi amtmanns, sem þá gefur nýbýlíngnum byggíngarbrèf. Forrèttíngunni skal þar að auki lýsa á þíngi, hvað þá í allan máta skal álítast og gilda sem viss og óbrigðul heimild. — 7) Öll þesskháttar til nýbýla ánöfnuð landspláz skulu, eins og sagt er, að stærð og landamerkjum nákvæmlega uppskrifast, til að koma í veg fyrir, að slíkur nýbýlíngur eigi grípi frekar um sig, en honum er tileinkað. Eigi má honum heldur meira ánafnast, en sem álízt að vera nauðsynlegt til einnar meðalmáta góðrar jarðar, þegar hún er yrkt með kostgæfni og rækt, enn síður svo stór víðátta, að hann geti sett aðra búendur þar á, eður, eptir eigin þótta, láti hana liggja óyrkta; heldur skal, hvað hann eigi nauðsynlega við þarf, verða öðrum til nota, sem síðan kynnu að vilja gefa sig fram til að upptaka nýbýli, og það bæði vegna þess, að það er ætíð nytsamlegra til innbyrðis aðstoðar á afsíðis stöðum, að hafa nágranna, en að búa einnsamann, og líka, að enginn á að eiga stærri landeign, en hans jarðar dýrleika sambýður. Skyldi það upp koma, að í þessu hafi verið með ánöfnunar-forrèttíngunni brúkað nokkuð undirferli, skal það vera ógilt, ef þar uppá í framtíðinni skeður lögleg ákæra. — 8) Þeir 4 dánumenn, sem til þessarar yfirskoðunar og tileinkunar útnefnast, og um er talað í þeim 1. pósti, viljum

Vèr allranáð. að skuli, hvað þessa forrèttíng sèr í lagi 1776.
áhrærir, takast áður í löglegan eið, að þeir vili þar í gjöra, 15. April.
skoða, tileinka og álykta, eptir því sem þeir bezt vita og rèttast og sannast skynjað geta. Fyrir forrèttínguna og reisuna til staðarins fær hver þeirra 40 skild. Courant á dag, þegar land til nýbýlis verður ánafnað, en þegar það eigi skeður, þá 20 skild. fyrir hvern dag sem þeir þurfa til reisunnar fram og aptur. Sýslumaðurinn fær fyrir hverja þessháttar forrèttíng, að útskriptinni meðreiknaðri, þegar nokkuð nýbýli ánafnast, 3 ríkisdali Courant, og þar að auki fyrir reisuna fram að, eptir vegalengd, reiknaða til 1 Rd. Courant fyrir eins dags reisu eða þíngmannaleið; en þegar ekkert nýbýli ánafnast, fær hann einasta betalíng fyrir reisuna fram og aptur á sama hátt. Hvern betalíng Vèr allranáð. viljum láta viðkomendum útgreiða, þegar Voru vestindiska og guineiska rentu- sem og general-tollkammeri er af þess staðar amtmanni til kynna gefið, að nokkur þessháttar forrèttíng sè fullgjörð á þann af Oss allranáð. tilskipaða máta. — 9) þeim sem þá upptaka eitthvert landspláz í bygðum sveitum, og byggja bæ þar á, viljum Vèr allranáð. unna frelsis frá sköttum og tíundum í 20 ár. Ef þeir deyja innan þess tíma, skulu þeirra ekkjur eða aðrir erfíngjar njóta sama frelsis, þartil þau 20 ár eru til enda, hvort heldur þær gipta sig eða eigi, og ef enginn hefir sèrlegan eignarrètt til landsins, skal þar að auki slík nýupptekin jörð, með þar til ánafnaðu landi, vera nýbýlíngsins eign og óðal. — 10) Ef nokkur annar á landið, skal nýbýlíngurinn vera frí frá skatti og tíund sína lífstíð, og ekkjan eptir hann svo lengi sem hún lifir, og þeirra sonur eða dóttir skulu hafa rètt og frumkvöð fremur öðrum til ábýlis á jörðinni, þegar þau eru hæf þartil. Frá landskuld og afgift skal nýbýlíngurinn vera frí í 3 ár, ef landsdrottinn hefir kostað bæjarbyggínguna, en hafi nýbýlíngurinn sjálfur kostað hana, skal hann vera frí fyrir landskuld og afgift í 10 ár, og þá skal

1776. jörðin fyrst metast til sannsýnilegrar landskuldar eptir
15. April. hennar gæðum. Sama er og að skilja um fjarlæg útlendi og afrèttir, sem tilheyra einhverri vissri jörð eða kirkju. En ef landið heyrir Oss sjálfum til, þá fær ábúandinn, þegar hann kostar byggíng hins nýja bæjar, auk áðurnefndra fríheita, fyrir sig, sína ekkju og börn, undireins fríun frá landskuld og afgift í 20 ár, og ef hann deyr fyrr, fylgir sama frelsi ekkjunni, þar til 20 ár eru af liðin. — 11) Þeir sem upptaka og byggja nýbýli í þeim afrèttum, sem eigi eru nokkurs sèrleg eign, ellegar í aflögðum og fyrirlátnum bygðum, njóta skatta og tíundafrelsis fyrir sig og sínar ekkjur, eptir fyrirfarandi 9. Art., sem og jörðina til óðals og eignar fyrir sig og sína erfíngja. — 12) Allir þessháttar nýbýlíngar skulu annars vera skyldir að setja forsvaranlega garða, bæði í kríngum þau tún, sem þeim eru tileinkuð, sem og kríngum hitt annað af landeigninni, sem þeir framast megna, og þar að auk með allri kostgæfni ryðja og yrkja hana, hvar um sýslumaðurinn skal jafnaðarlega eptir grennslast, hvað og síðan á að gefast amtmanninum til vitundar. Finnist nokkur latur og hirðulaus, þá skal það tilkynnast Voru vestindiska og guineiska rentu- og general-(toll)kammeri, þá svoddan einn, eptir sakarinnar ásigkomulagi, má vænta að missa þau fríheit, sem honum eru eptir látin, og að plázið verði einhverjum duglegri ábúanda í hendur fengið. — 13) Hvað annars framgengt verður með slíka nýbýlínga á viðkomandi amtmaður árlega að tilkynna Voru vestindiska og guineiska rentu- og general-tollkammeri, sem og hver vandhæfi, hindranir og mótmæli þar við mæta kunna, til þess að það geti, eptir fyrirfundnu ásigkomulagi, þar um útvegað Vora frekari allranáð. tilskipan, einsog Vèr og allranáð. viljum hafa í þánka, enn gjörsamlegar með tímanum að frama og viðhjálpa þessu fyrirtæki með svoddan náðar lènan, sem þau þar við eptir hendinni fyrirfallandi atvik, og sú þar af væntanlega gagnsemd finnst að útkrefja.

Hvar eptir einn og sèrhver af viðkomendum hefir sig allraund. að rètta. Gefið á Voru sloti Christiansborg í Vorum konúnglega aðsetursstað Kaupmannahöfn þann 15. April 1776. 1776. 15. April.

Instruction for Skipper Hans Erik Minor, ved Opmaalingen af Islands Kyster og Havne. April.

Khavn i April 1776[1]. — Efter reenskrevet Udkast fra „den kongelige almindelige islandske, finmarkske og færöeske Handels- og Fiskefangst-Direction", indsendt til Toldkammeret under 1. April 1776, og approberet ved Kammerets Skrivelse 10. April s. A. (Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 487); ved Skrivelse til Ober-Skatte-Directionen 20. April s. A. (Copieb. sst. Nr. 509) meddeles en Copie af denne Instrux. Om Minors og Fleres Opmaalinger findes Beretning i Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxxxviii—cxlvi, jevnf. Eggers physikalische und statistische Beschreibung von Island. Kh. 1786. 8. S. 213—215; M. Stephens. Island i det 18. Aarhundr. S. 9—11, og Eptirmæli átjándu aldar (16° Udgaven) S. 474—476. Minors Arbeider have leveret det vigtigste Materiale til Sö- og Havne-Kortene samt Beskrivelsen over den sydvestlige Kyst af Island.

Instruction for Skipper Hans Minor, som med Brigantinen Postillionen er bestemt at undersöge og opmaale Havnene i Island, og ved Hjelp af den medgivne Tegnere Hans Abraham Bechtin efterhaanden at forfatte et fuldkomment Sö-Charte over bemeldte Öe.

1) Han befordrer sin Reise saasnart mueligt herfra directe til Island, hvor han begynder sine Operationer fra Rechenæs eller Fugleskjærene, og fortfarer til Vester-Jökkelen, og saa videre hen ad Vesterlandet, uden Afbrydelser, saa langt han i Aar kan komme. — 2) Han undersöger og paa det nöiagtigste opmaaler, samt med alle Omstændigheder beskriver alle de Havne, som paa

[1] kgl. Resol. 11. Juli 1776 og 26. April 1779; Toldk. Skriv. 19. Septbr. 1778.

1776. April. denne Strækning, hvor han i Aar kommer, findes, ei alene de, som hidtil have været beseilede, men og de, som herefter kunde blive det; ligesom han og dernæst efterhaanden behörigen beskriver den hele Sökyst, mellem Havnene, samt de derved liggende Öer, paa det at det Hele kan i sin Tid skaffe et fuldkomment Sö-Charte. — 3) Til den Ende maa han især ved Havnene og Indseilingen til samme med al muelig Nöiagtighed bestemme alle Lande- og Öe-Pynter, Hukker, Holmer, Klipper, blinde Skjær, brydende og andre Grunde m. m., saaledes, at de paa Chartet faae samme Beliggenhed mod hinanden som i Naturen. — Saadant forrettes bedst ved Kryds-Peilinger, nemlig: a) undersöges alle i den Strækning befindende Skjær eller Grunde, og lægges Baade eller Vagere ud paa samme til Tegn. — b) undersöges alle Hukker og Pynter, som især bör vides accurat for Indseilingens Skyld. — c) Fra een af disse Steder peiler han alle de Hukker og Klipper, blinde Brændinger, m. v., baade inde og udenfor sig, som kan sees fra bemeldte Sted og kan vedkomme Indlöbet. — d) Derpaa forföier han sig til et andet af de peilte Steder, og peiler derfra alle de smaae Punkter, som fra förste Plads, hvilke Punkter han strax benævner med Numere eller Bogstaver, for desto nöiere at betegne alting. — e) Derpaa maaler han Distancen, eller den horizontale Linie, imellem de tvende Steder, hvorfra Peilingerne er skeet, paa det nöiagtigste, i Fod, Favne, eller Roder, hvor efter de övrige Distancer kan udregnes. — f) Dersom der ere flere Klipper eller Grunde, som vedkomme samme Indlöb, men kan ei sees fra bemeldte tvende Peile-Steder, da forföier han sig til det tredie, ja, om behöves, til det fjerde, &c. — g) Siden antegner han Alt hvad som maatte være at mærke ved enhver af bemeldte Peil-Punkter, som kunde være til Nytte for samme Steds Beseiling; iövrigt overlade vi til ham selv at gjöre sine Operationer og dermed forbundne

Forretninger, paa den Maade ham bedst synes, efter 1776.
Stedernes og andre Omstændigheders ulige Beskaffenhed, naar alene Hensigten paa det nöiagtigste opnaaes, da man har den Fortrolighed til ham, at han ikke forbigaaer nogen betydelig Huk, Klippe, blind eller anden Grund, men ordentlig og tydeligen beskriver alting efter sin bedste Indsigt. — 4) Dybden i det hele Indlöb til Havnen, og i Havnen selv, maa han favnviis fra 40 Favne og derunder nöie anmærke. — Paa Grundene maa han i Fodmaal bemærke, hvor meget Vand der er med laveste Vand, og det overalt hvor Skibe ved Lavering kan komme. — 5) Han antegner om Grunden er klippig, gruset, leeragtig, mudderagtig eller sandig, samt hvor mange Skibe der kan ligge i een Havn. — 6) De for Söfarende tjenlige Vare-Tegn eller Mærker for Ind- og Udseiling lader han af Steen opstable, hvor ingen naturlige Mærker er. — 7) Havnenes og de betydelige Udhukker af Landet, deres Brede og Længde, samt Compassens Misviisning, iagttager han paa det nöieste; ligeledes Strömmenes Löb paa hvert Sted, hvor meget Vandet stiger og falder, om Ebbe og Flod er ordentlig eller ikke, naar der er höist Vand med ny og fuld Maane, samt i förste og sidste Qvarteer, om der til et Klokkeslet gives höiest Vand inde i Havnen og yderst i Indseilingen; hvis ikke, hvad Forskjel der da er over en halv Time fra Sted til Sted. — 8) Han maa og anmærke om Söen staaer ind i Havnen med store Dynninger eller smaae Rullinger, og om der er god Leilighed til Lodsen og Laden. — 9) Maa han nöie bestemme Landstrækningen fra een Udhuk til en anden, hvor ingen Havne er og ingen Leilighed gives til större Nöiagtighed, som skeer naar han fra den Huk, hvor han begynder, peiler alle dem, som han kan see om sig, seiler saa ad Söen til og med en vel afmaalt Logline, til en i Minutter nöie afpasset Tid, fastsætter saa en Distance seilet paa Fod eller Roder, peiler saa atter de samme Hukker, med saa mange flere

April.

1776. April. som han der kan see, söger saadan Huk, som han peilte længst fra den förste, og continuerer atter som tilforn rundt om Landet. — Under Landet, mellem Hukkerne som peiles, drages immer efterhaanden Linier, som efter Öiesynet og bedste Skjönnende vise Strandbreddens Figur, fra een peilet Punkt til en anden. — Ligesom han og ved Tegneren paa hver Peilested tager Landtoninger eller Prospecterne saaledes, at samme Fortoninger altid skyder noget over hinanden, hvorved og maa agtes, at de kjendeligste Bjerge og Klyfter, samt andre Steder, som paa Chartet skal betegnes, benævnes med deres rette Navne, hvorom Efterretning faaes af Indbyggerne; men dersom saadant Sted ei tilforn er navngiven, da maa han beskrive det med Navne, som han bedst synes kan passe sig. Disse kjendelige Bjerge i Landet bör saa nöie som muebligt peiles fra tvende Steder, og bestemmes deres Distance fra Peile-Punkterne, eller hvor langt de ligge inde i Landet — De Klipper under eller over Vandet, Öer, Holme, Fjorder, Bugter og Viger, m. v., som overalt forekomme, bör efter Fornödenhed peiles, og deres Figure og Sted bestemmes, samt i Beskrivelsen benævnes med Navne som för er meldt. — 10) Den indre Deel af Fjorderne, hvor Fartöiet ei kan komme, maa han efter Fornödenhed undersöge ved Baade. — 11) Da det muebligt kan blive fornödent engang at flytte Handelen fra Holmen til Reykevig, saa vilde han meget nöie besee og undersöge Beliggenheden ved sidste Sted, og bemærke hvad han derved kan finde at erindre, og om ikke ved det Udlöb, som gaaer mellem Reykevig og Arnerhole, kunde gjöres Indretninger til at indlægge med Baade og smaae Fartöier at losse. — 12) Langs Kysterne maa han overalt lægge Mærke til hvor der er flak eller plat Landing, saa Baade og smaae Fartöier kan trækkes paa Land om Natten, og om der er Leilighed til der at indrette et Gangspil, for at lette Optrækningen; disse og andre slige mærkelige Steder

kunde han ved Tegn paa Landet af opstablede Stene, hvor saadant maatte behöves, gjöre kjendelige. — 13) Ligeledes maa han anmærke, hvor der i Bugter enten er eller med ringe Bekostning kunde blive Leilighed for slige Baade og Fartöier at ligge sikkre, da de ved Landtrækningen maa slides. — 14) Hvad nyttige Opdagelser og Iagttagelser han maatte faae Leilighed at gjöre, af hvad Navn nævnes kan, til Fordeel for Landet, Handelen, Fiskerierne og Söfarten m. m., maa han ikke forsömme flittigen og nöiagtigen at antegne. — 15) Endelig maa han, ved at gaae 4, 6 à 8 Mile fra Landet, efter Fornödenhed, forfatte nöiagtige Land-Fortoninger, saavel rundt om hele Kysten, som fornemmelig over enhver Havn især, hvis bedste Kjendemærker, hvorved den fra alle andre kan adskilles, omstændelig maa beskrives, hvilket dog maa skee ved indfaldende Leiligheder, uden at bringe nogen Tid især hen hermed, saalænge Veirliget vil tillade Opmaalinger inde ved Landet. — 16) Ved slige Leiligheder maa han flittigen lodde og undersöge Havets Bund, og paa det nöieste bestemme alle de Fiskebanker han kan faae Kundskab om, saavel hidtil bekjendte som ubekjendte, deres rette Sted, Distance fra Landet, Strækning, Dybde under Vandet, m. m. — 17) Til Veiledning maa han hos Landets Indbyggere, især Fiskerne, erkyndige sig om Strömmenes Löb, blinde Skjær, Fiskebanker m. v. — Dog maa han ingenlunde nöies dermed, men selv med muligste Accuratesse undersöge Sandheden i Alting. — 18) Endelig har han at iagttage, at Landet, eller i det mindste et af de Steder, hvor Observationerne skeer, bliver lagt i den sande Meridian, fra Kjöbenhavns Meridian beregnet, og da hertil intet tilforladeligere Middel er, end Formörkelser, men disse sjelden indfalde, saaledes at han der kan betjene sig af dem, saa bör han for alle Ting, naar saadan gunstig Leilighed indtraf, iagttage ved Observationerne Tiden i Minuter, saavel ved Formörkelsens Begyndelse som Ende, med

1776. April.

1776. den allerstörste Nöiagtighed, som er ham mueligt. — April. 19) Han söger flittigen at verificere sine Operationer, det er at bekræfte een Operation ved en anden paafölgende. — 20) Over Arbeidet holder han ordentlig og nöiagtig Journal, saa udförlig, at hans derefter udfærdigede Kort i Fremtiden efter samme af kyndige Mænd kunde revideres. Da Övrigheden i Landet af Kammeret, og Kjöbmændene af Handels-Directionen ere befalede at være ham i alle muelige Tilfælde behjelpelige med Raad og Daad, saa kan han vende sig til dem i fornödne Tilfælde. — 21) Naar han behöver Islænderne og deres Baade til Hjelp, f. Ex. ved en vidtlöftig Fiskebankes Opmaaling m. m., hvortil adskillige Baade behöve at lægges som Signaler paa Udkanterne, betinger han saadant paa det nöieste, dog vogter sig for alle unödvendige Udgifter. — 22) Naar han efter Aarets Tid ikke kan fortsætte Operationer længere, seiler han directe til Kjöbenhavn, for der i Vinter med Tegnere nærmere at udarbeide dette Aars gjorte Operationer i det Rene. — 23) Han maa paa Alting anvende sin yderste Flid, og i de under Arbeidet mödende Besværligheder og Fatiguer stedse forestille sig, at dette hans Arbeide i Tiden endog kan blive bedömt af fremmede Nationer, og at dets Fuldkommenhed altsaa vil geraade ei alene ham selv, men endog Fædrenelandet, til sand Ære og Fordeel, ligesom og, at mange Tusinde Söfarendes Liv og Gods kan ved sammes Nöiagtighed herefter, lige indtil den sildigste Efterslægt blive reddet, hvilke da derfor vil velsigne ham i hans Grav. Kjöbenhavn . . April 1776.

20. April. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. de franske Fiskerskibe.** Khavn 20. April 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 508.

Paa det Herr Stiftamtmand og Herr Amtmand saa

meget bedre kunne sættes i Stand til at kunne instruere vedkommende Rettens Betjente, hvorledes de i Anledning af det under 1. hujus udkomne allern. Forbud mod uberettiget Handel i Island, og især af sammes 1. og 3. Art., have at forholde dem, saavidt de franske Fiskerskibe vedkommer: sende vi herudi indsluttet en Afskrift af den os fra det kongelige Departement for de udenlandske Affaires communicerede Instruction for de franske Skibe af dette Slags, som expederes fra Dünquerken, saaledes som sammes Indhold er blevet i Aaret 1766 afhandlet imellem det kongelige danske og det franske Hof; hvorhos vi ikke have villet undlade videre at tilföie, til endnu nærmere Oplysning, at Hans kongel. Majt i Aaret 1767 end ydermere haver allern. tilstaaet, at der for de Skippere, som ikke ere udlöbne fra Dünquerken eller Normandiet, men fra de længere bortliggende viinbringende Provindser i Frankerige, skulde til hver Matros beregnes et Oxehoved Viin i Provision, at regne fra den Dag de ere afseilede fra Frankerige, og altsaa Alt, hvad som maatte findes at være mindre end den anförte Qvantitet, ei kan være at ansee som destineret til dermed at drive Contrebande-Handel. Dog maatte Rettens Betjente, saavidt Fornödenheden maatte medföre at give dem dette tilkjende, tillige betydes, at de alene holde det hos dem selv til deres egen Veiledning i behövende Tilfælde, uden at lade Andre faae Kundskab derom. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 20. April 1776. 1776. 20. April.

Toldkammer-Skrivelse til den islandske Handels-Direction, ang. **Gibsarter og Zeolither** fra Island. Khavn 20. April 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 510. 20. April.

Da vi af Professor Harsdorffs Indberetning hertil og derved fulgte Pröver, saavel af den raae som af den brændte pulveriserede og til Gibsarbeide apterede

1776. 20. April. Steen, have erfaret, at der paa visse Steder i Island, og især paa Vestfjordene, skal findes endog meget bedre Gibssteen end den franske; saa have vi, saaledes som indsluttede Copie nærmere udviser, ved Circulaires-Skrivelser til Sysselmændene David Scheving i Bardestrands Syssel, Jon Arnorsen i Isefjords og Jon Arnesen i Snæfeldsnæs Syssel, beordret dem at eftersöge dette Slags Steenart hver i sit Syssel, samt deraf at besörge udbrudt og henfört til nærmeste Handelssteder saa meget som mueligt, for der at indtages i Skibene isteden for anden Baglast, ikke paatvivlende, at jo den kongelige Handels-Direction, hvilken vi vide ligeledes at have erholdet Underretning om forbemeldte Gibssteen, stiller Ordre til de vedkommende Kjöbmænd, at Stenen ei alene modtages og indskibes til Hidbringelse saavidt saadant kan skee, men og at Vedkommende, som maatte bringe nogen Qvantitet deraf, nyde en Douceur derfor. — Foruden hvad vi ellers videre have meldt i forberörte Circulaires-Skrivelser, om at faae nogen Pröver af alle Slags Zeolither, anseet at disse formenes at kunne blive tjenlige til samme Brug, skulde vi og holde det Umagen værdt, om Handels-Directionen vilde beordre Kjöbmanden paa Grindevig, at lade Bonden paa Krisevig Gaard forskaffe og aflevere paa et af de nærmeste Handelssteder til Hidbringelse her til Staden en Pröve af den Gibs-Jord eller Guhr, som falder ved Krisevigs Svovelminer, endog i hele Lage. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 20. April 1776[1].

---

[1]) Den paaberaabte Skrivelse til Sysselmændene findes i Copieb. sst. Nr. 511, og anföres der at være afgaaet til: David Scheving i Bardastrands, Jon Arnason i Snæfellsnes, Jon Arnorsson i Isafjords og Petur Thorsteinsson i (Norder) Mula Syssel, samt adjungeret Sysselmand Jon Arnorsson i (Sönder) Mula Syssel; der omtales dog kun

Kongelig Resolution ang. en officiel Oversættelse af en Anordning. Christiansborg 22. April 1776[1]. — Efter at have bearbeidet den islandske Landcommissions af 1770 Forslag til Bebyggelse af de mange öde Jorder i Island, og indhentet derover Stiftamtmandens Betænkninger, ledsaget af Udkast til en Anordning om denne Gjenstand, forelægger Toldkammeret, ved en Forestilling 13. April, denne Anordning til Approbation og Underskrift, og foreslaaer tillige, „paa det en saadan til Menigmands Nytte sigtende Anordning ogsaa af Almuen i Island kunde læses": — „at samme saavel paa Islandsk som Dansk maatte publiceres, og en islandsk Oversættelse deraf til D. K. Maj^te allernaad. Underskrift fremlægges". — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Islandske, Finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 21; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xxi. 1776. 22. April.

Indbemeldte Kammerets Forslag approbere Vi allern., og have i saadan Henseende underskreven den Os forelagte Forordning; ligesaa ville Vi og, at en islandsk Oversættelse af denne Forordning skal af Kammeret besörges, og i sin Tid til Vores Underskrift allerund. fremlægges[2]. — Hvad videre Understötning, end ved Forordningen er fastsat, enten det hele Anlæg i Almindelighed, eller og visse af Nybyggerne i Særdeleshed, i Fremtiden maatte findes at behöve, saadant forbeholde Vi Os, efter Omstændighederne og Kammerets nærmere gjörende allerund. Forestilling, i sin Tid videre allern. at bestemme. Christiansborg den 22. April 1776.

Localiteterne i Bardastrands Syssel, nemlig „især langs med Patriksfjorden, som og paa adskillige af Öerne i Bredefjorden".

[1] Toldk. Skriv. 4. Mai 1776.

[2] Som Bilage til denne Forestilling og Resolution ere i Forestill. og Resol. Protocollen indheftede: a) For. 15. April 1776 om Friheder for Nybyggere, paa Dansk; b) den samme For. paa Islandsk, — begge Exemplarer forsynede med det kongelige Segl og Kongens og Collegiets Underskrifter.

1776. 29. April.

Reskript til Stiftamtmand Thodal og Amtmand O. Stephensen om Veivæsenet, Broer og Færger i Island. Christiansborg 29. April 1776. — Approberet af Kongen ved Resol. 6. Mai 1776, Toldk. islandske, finm. &c. Forestill. og Resol. Protocol for 1775—1776, 23, Nr. 23. — Publiceret paa Althinget 1776 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxiv, S. 53—62; Rubr. i Isl. Maanedstidend. 3. Aarg., S. 168; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxlviii.

Christian den Syvende &c. V. B. T. Da Os allerund. er blevet foredraget Veivæsenets slette Tilstand og yderlige Forsömmelse udi Vort Land Island, der skal gjöre alle Reiser og Transporter, som over Land maa skee, höist vanskelige og besværlige, og Os derhos tillige er blevet forestillet, hvad saavel I som den for nogle Aar siden allern. anordnede Land-Commission, samt andre kyndige Mænd, til denne store Uleilighed at afhjelpe, allerund. have bragt udi Forslag: saa have Vi, for at see saavel Lande- som især Böygdeveiene herefter tilbörligen anlagte, vedligeholdte og forbedrede, allern. fundet for godt derom at anordne og befale som fölger:

1) Sysselmændene skulle, ifölge den islandske Lovs Landsleiebalks 44. Cap., samt de i Kraft af samme Tid efter anden af Övrigheden föiede Foranstaltninger, alvorligen holde over, at ei alene Veiene inden hver Böygd, men og de smaa Fjeldveie imellem samme, og helst saadanne, som ikke ere over 5 Mile lange, blive, saavidt saadan findes gjörligt, aarligen ryddede og holdte vedlige, samt anlagte saa brede, at tvende Heste med Klöv kunde uden Hinder drives eller föres derpaa hinanden forbi, hvortil i det mindste udfordres 6 Alen. Hvor Leiligheden tillader, blive ogsaa Veiene at lægge saa lige, som skee kan, anseet at unödne Krumninger gjöre dem baade uanseelige, længere og möisommeligere. — 2) Ved Veienes Rydning bör alle derpaa

befindende löse Stene, være sig smaae eller store, som kunde være til Hinder enten for ridende Folk eller belæssede Heste, og som ikke behöves til Veiens Opfyldning, föres eller væltes saa langt til Side, at de ikke igjen skulle falde ind paa Veien. Men hvor de ere faste og kunne dog optages, graves de og brækkes op med Jern-Stænger, eller sprænges med Krudt, til hvis Indkjöb Böygden gjör et Sammenskud, dog ikke höiere end 3 Rd. aarlig, hvilket Stedets Sysselmand ligner paa samtlige Bönder efter deres Omstændigheder, samt derefter besörger Krudtet anskaffet. Dog bliver saadan Sprængen med Krudt ikke for det förste at foretage, uden hvor Nogen haves, som nogenledes veed at omgaaes dermed, paa det ingen Skade derved skal foraarsages.) — 3) Til og fra enhver Gaard bör vedkommende Eiere og Opsiddere beflitte sig paa at anlægge en ordentlig og med forsvarligt Gjærde paa begge Sider indhegnet Vei igjennem deres Tofter eller Tune, paa det ikke reisende Folk, som hidindtil er skeet, til största Skade for Græsvæxten og Höavlingen, skal gives Leilighed til at ride og drive deres Heste tvers og langs over dem. — 4) Over Myrer eller Moradser blive især Veiene at anlægge paa den Maade, at det staaende Vand först saavidt muleligt afledes derfra ved behörige Gröfter, som indrettes saaledes, at Vandet kan have Affald fra Veien, da den Jord, som optages af Gröfterne, kastes först ind paa Veien, for at forhöie samme, hvorpaa den videre opfyldes med grovt Gruus, hvor det kan haves, eller lægges paa saadanne Steder, Steen og Jord-Broer, som siden aarlig holdes vedlige. — 5) Over smaae Elve og Bække, hvor sammes Beliggenhed og andre Omstændigheder saadant kunne tillade, bör lægges Træbroer til de Reisendes Befordring, da Erfarenhed lærer, at saadanne Vande ere ofte ubefarelige med Heste, især om Vinteren og Foraaret. — 6) De hidindtil brugelige almindelige Færger over de

1776. 29. April.

1776. store Elver og Vande bör ei alene, ifölge den islandske
29. April. Lovs Landsleiebalks 45. Cap., samt ethvert Steds Vedtægter, vedbörligen holdes vedlige, men og flere saadanne Færger, hvor Stedets Sysselmand, med Overlæg med de bedste Mænd blandt Almuen, maatte finde samme at være fornödne, anskaffes, samt den paa ethvert saadant Sted svarende Færgelön fastsættes, saaledes som Brug og Billighed medförer, hvorefter vedkommende Amtmands Approbation saavel paa Færgens Anlæg, som og paa Færgelönnen, bliver at indhente, og skal siden derudi tjene til Regel. Alle saadanne Færger paaligger det uveigerlig vedkommende Eiere, som nyde Betaling for deres Brug, altid at holde i fuldkommen Stand, hvortil og Sysselmanden alvorligen haver at holde dem, samt aarlig at have nöieste Tilsyn med, at saadant af dem vedbörlig bliver efterkommet, og om det ikke skeer, da efter Beskaffenheden at sætte dem derfor til Rette. — 7) Paa alle store Fjeldveie, hvor ordentligt Anlæg af Vei ikke kan finde Sted, bör dog i det mindste, til noget Slags Veiledning for Reisende, helst i Sneefog og taaget Veir, opföres Varder eller Vartegn af store Stene, saa höie og saa nær hos hinanden, at tvende saadanne kunne sees paa engang, endog i tykt Veir. Ligeledes bör, i Nærheden af saadanne Fjeldveie, paa begge Sider, hvor beboede Gaarde ere langt fraliggende, ved vedkommende Sysselmands Foranstaltning, samt Overlæg med de bedste Mænd paa hvert Sted, opföres nogle saakaldte Sællehuse eller Hytter, hvoraf Veifarende om Vinterdage kunne i Nödsfald betjene sig; og disse Huse forsynes med noget Hö og Brændsel fra de nærmeste Böygder, imod at de, der forskaffe disse Fornödenheder, nyde af Enhver, som reiser paa de Tider om Aaret, naar samme gjöres fornödne, en liden Kjendelse efter vedkommende Amtmands Sigelse, som tillige fastsætter saavel i hvilke Maaneder Kjendelsen skal ydes, som og hvor og af hvem den skal oppebæres, samt Alt hvad derom nær-

mere kan behöves at anordnes, efter hver Steds Beskaffenhed og Omstændigheder. — 8) Saavel det Foranförte, som Alt hvis videre kan findes fornödent til Veienes Forbedring, skal det i Særdeleshed paaligge Sysselmændene, hver i sit Syssel, at besörge af Almuen vedbörligen sat i Værk; til hvilken Ende de skulle paa Mandtalsthingene om Foraaret ei alene i Almindelighed paaminde hvert Thingsogns Bönder og Indvaanere om Veienes Oprydning og Vedligeholdelse, men og aarlig anvise enhver Rep eller Böygd den Strækning, som samme det Aar haver at sætte i Stand, hvilken dog maa ansættes saa taalelig, at Vedkommende kunne faae samme færdig, uden derved at forsömme anden nödvendig Gjerning. Alt saadant nyt Veiarbeide bör ellers, til desto mere Lettelse for Vedkommende, bestrides ved fælles Hjelp, enten af den hele Böygd, eller af nogle Gaarders Opsiddere, ligesom Beskaffenheden saadan findes at udfordre, samt til at forestaae Arbeidet, og at have Indseende med sammes bedste Fremgang, beskikkes af Sysselmanden 3 eller 4 af de fornuftigste og paalideligste Mænd i Böygden, hvilke tillige skulle have vedbörlig Tilsyn med, at de Veie, som engang ere satte istand, blive aarlig holdte vedlige. — Endelig skulle Sysselmændene, for desto bedre Ordens Skyld, fastsætte visse Dage, enten om Foraaret imellem midt i Mai og midt i Junio, eller paa en anden bekvem eragtende Aarets Tid, til saaledes at foretage Veienes Rydning og Forbedring, alt efter hver Böygds Næringsveie og Omstændigheder. — 9) Skulde nogen af Almuen vise sig overhörig, og ikke ville indfinde sig til Veiarbeidet, naar han enten af Sysselmanden, eller af de til Opsyn ved samme udmeldte Mænd, er tilsagt at möde, skal han ei alene böde 2 Lod Sölv, som skulle anvendes til Veienes Forbedring, men og desuden betale det forsömte Arbeide, hvortil en Anden i den Udeblivendes Sted bliver at leie, hvilke Böder og Betaling, naar samme ikke efter mindelig Paafordring erlægges,

1776.
29. April.

1776. maa uden noget foregaaende Lovmaal udpantes af den
29. April. Skyldiges Bo. Lige Böder skulle og de være undergivne, som enten gjöre Hinder i Veienes Forbedring samt nyttige Broers Anlæggelse i deres Egn, eller ikke ville fölge den alfare Vei, men i dets Sted fare over Tune og Enge, til vedkommende Eieres Skade. Skulde Nogen understaae sig modvillig at gjöre nogen Skade paa allerede anlagte Veie eller Broer, skal han svare dobbelte Böder, foruden at erstatte den saaledes gjorte Skade, eller i Mangel af Formue dertil straffes paa Kroppen efter vedkommende Övrigheds Sigende. — 10) Saavel alt det Forbemeldte, som og hvad videre i Kraft deraf maatte findes fornödent til Veies, Broers og Færgers vedbörlige Istandsættelse og Vedligeholdelse, bliver det herved allern. overladt Stiftamtmanden og Amtmanden, hver i sit Amt, at foranstalte; i hvilken Henseende Sysselmændene aarlig, saavidt dem herved er paalagt det nærmeste Opsyn over disse Ting, hver for sit Syssel, have nöie at indberette denne Indretnings Fremgang til vedkommende Amtmand, samt om alle derved muligen mödende Vanskeligheder, som de ei selv kunne jævne, at indhente fra ham fornöden Forholds-Ordre, ligesom og Stiftamtmanden og Amtmanden igjen ei alene skulle, hver for sit Amt, til Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Toldkammer aarligen indberette, hvad Fremgang forbemeldte Indretning faaer, men og med fælles Overlæg gjöre Forslag til hvad nærmere Anordninger derom, som de ved sammes Foretagelse maatte efter Beskaffenhed finde fornödne. — Denne Vores allern. Villie og Befaling have I ikke alene at holde eder selv allerund. efterrettelig, men og samme paa forestaaende Althing til Sysselmændenes, Almuens og alle Vedkommendes allerund. Efterlevelse at lade læse og offentlig bekjendtgjöre. Hermed skeer Vor Villie. Befalendes eder Gud. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 29. April 1776.

Reskript til Amtmand Thorkel Fjeldsted, ang. Tyverie, samt dets Hæmmelse og Straf, i Finmarken. Christiansborg 2. Mai 1776[1]. — Norske Tegn. XL, 782b—785; Fogtm. VI. 1, 650—654. 1776. 2. Mai.

Christian den Syvende &c. V. N. T. Eftersom du ved Skriv. til Vores Danske Cancellie af 8. Decembr. a. p., som Os er bleven refereret, haver andraget, at du, siden din Ankomst til Finmarken, hvor der, foruden mange tilkommende Nordlandske og Russiske Fiskere, findes en stor Deel Svenske, Carelske og Lappiske Overlöbere, haver bragt i Erfaring, at Tyverie, som er skadelig ikke alene for den almindelige Eiendoms-Sikkerhed, men endog for den gemene Mands Redelighed og Flid, da de dovne og sorgeslöse söge sin Trangs Hjelp i at stjæle, og Skaden gaaer ud over de vindskibelige, skal være en der i Landet almindelig Last, og at, ligesom smaae Tyverier, der begaaes af unge Mennesker eller Trængende, ikke bör gaae ustraffet bort, saa blive de derimod, naar dem er overgaaet Tyvs-Dom, og deres Boeslod, som bestaaer i ringe Boskab og Fiske-Redskab, derved er forbrudt, til Almisselemmer, hvortil kommer, at, naar slige Tyvs-Sager skal forfölges til Hjem- og Laugthinget, kan Omkostningerne oplöbe til over 100 Rd., som er Almuen til en utaalig Byrde; — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, til slig Uorden at forekomme, og for at see deslige Delinquent-Sager nogenledes forkortede, efter dit derhos gjorte Forslag, allern. have funden for godt hermed at anordne:

1) Alle Smaa-Tyverier, som herefter i Finmarken, eller inden Grændserne af Wardöehuus-Amt forefalde, naar det Bortstjaalne ikke er af Værdie 5 Rd. Courant, maa ansees som saadanne Forbrydelser, der henhöre under Politie-Revselse, og skal ikke komme til ordentlig Tyvs-Dom og Boeslods Straf, men afsones med at de

[1]) Reskr. 25. Juli 1808 § 7.

1776. Skyldige erstatte Igjelden af det Bortstjaalne til den
2. Mai. Forurettede, og derhos staae i Halsjernet i 1 eller 2 Timer, men er det Stjaalne af ringe Værdie, under 1 Rd., da at straffes med 15 til 20 Slag af Toug-Reb over enkelt Klædebon, som forrettes af Skyds-Skafferen udi nogle Almuens-Mænds Paasyn. — 2) Hvem som bortstjæler Noget, som uden Laas eller Lukke under den offentlige Sikkerheds Betryggelse henstaaer, eller udi de paa ubeboede Steder staaende Gjemmehuse, som Almuen opbygger til Fjelds, eller i forladte Fiskevær forvares, være sig enten Baade eller Fiske-Redskaber, Hjeldveed, Kar, Tömmer eller andet, af hvad Navn det være kan, og ikke af Eieren er hjembragt eller ved Nogens nærværende Opsyn bevogtes, bör, naar Kosterne ikke overgaae 5 Rds. Værd, erstatte dobbelt til den Bestjaalne, og slaaes med 20 til 30 Slag offentlig af Mestermanden. — 3) Lige Straf skal de være underkastede, som om Nattetider eller paa tyvagtig Maade borttage Fiske af Andres Garn, Laxestængsler, Liner eller Gangvad, samt og de, som i Fjeldet stjæle mærkede Rensdyr. — 4) De som paa ondskabsfuld Maade spilde Andres Fiskerie ved at skjære Dubel fra Linier, nedsænke og sönderrive Fiskegarn, udfælde lovlige Laxestængsler eller spilde Nogens ærlige Næringsvei, betale de forspildte Redskaber dobbelt, og udstaae fra 15 til 30 Slag, eftersom Næringsspilden er betydelig, efter kyndige Mænds Vurdering. Ere samme Redskaber borteblevne, skal den Fornærmede före sine Grander til Vidne, som samme have seet, og efter deres Udsigende udredes den dobbelte Betaling. Dersom Tyven i de nu foran ommeldte Tilfælde ikke er istand til ved Arbeide, eller paa anden Maade, at erstatte Eiermanden det Fratagne eller Fordærvede, skal han lide dobbelt Straf paa Kroppen. — 5) Endskjöndt disse Slags Forbrydelser ikke komme under ordentlig Rettergang, skal dog ikke nogen Straf paalægges, eller Böder inddrives, uden at derom er

taget skriftlig Forhör, og alle Omstændigheder, tillige med Strafbestemmelsen derved er beskreven, hvilket Forhör og Forretnings Forskrivelse strax skal til Amtet indsendes, og ikke för exequeres end Amtmanden samme har approberet, eller den af Vore Justits-Betjente, som han i sit Sted udnævner, naar han enten ikke er nærværende, eller formedelst Forfald ikke kan reise til de ordinaire Thing, men Forretningen skal endelig ved Amtet forvares. — 6) Det paaligger egentlig Fogden at forhöre og kjende udi saadanne Sager, og kan han til Undersögelsen bruge det Steds Lensmand, hvor Forbrydelsen forefalder, men er Fogden fraværende, eller ved Forfald forhindret, bör Sorenskriveren forfatte Forhör og Kjendelse; ere Fogden og Sorenskriveren forhindrede, eller udi Thingreiser, skal Forretningen skee af Amtmanden. — 7) Der skal altid paaskjönnes, om Tyverie er skeet af uafværgelig Nöd, eller paa nogen Maade til Livs og Sundheds Vedligeholdelse, og da bör ingen Straf, foruden Betaling til Eiermanden, paalægges. — 8) Dersom Nogen, der efter foregaaende Artikler ere afstraffet, befindes paa nyt at have stjaalet under fornævnte Summa, omgaaes med ham ved ordentlig Rettergang, efter Lov og Forordninger, som med den, der anden Gang begaaer smaat Tyverie[1]. — 9) Tyverier, som overgaaer 5 Rd., og ere under 10 Rd., straffes som smaae Tyverier efter Loven; ligeledes skal alle store og qualificerede Tyverier behandles efter Loven og derom udgangne Forordninger. — 10) Alle nordlandske Fiskere, imedens de sig i Findmarken opholde, skulle være samme Lov, naar de sig imod Landets Beboere med Tyverie forsee, som Indbyggerne selv, underkastede. — 11) Alle de Sager, angaaende grove Forbrydelser, som paa Grund af offentlig anordnet Action ved Underrets-Dom udi Wardöehus-Amt

1776.
2. Mai.

[1]) Forandr. ved Reskr. 15. Oktbr. 1783.

1776. 2. Mai. paadömmes, men som dog ikke efter Underrets-Dommen til Strafs Lidelse maa exequeres, skal herefter, i Betragtning af de store Omkostninger, som dette langt fraliggende Amts fattige Almue maa udrede paa Delinquenternes Befordring til Laugthinget, samt og formedelst den Byrde, Sagefalds-Kassen derved tilföies, i de Sager som For. af 13. Januarii 1747 undtager fra Amts-Ligning, være privilegerede og undtagen fra at hensendes til nærmere Paakjendelse ved Laugthinget, men i dets Sted skal med alle deslige Delinquent-Sager, som fra Hjemthinget i Finmarken burde indstævnes for den ordinaire Oberret, saaledes fremdeles forholdes: Efter at Sagen er fremfört til Doms, med alle de anbefalede Iagttagelser, som ved en Delinquents Proces ere fornödne, skal Dommen strax, hvor det kan være gjörligt, inden 8, höist 14 Dage, ifölge Reskr. for Throndhjems Stift af 21. Septbr. 1774 [1], efter at den er til Doms optagen, afsiges; hvorefter Acten, saasnart den af Protocollen kan udskrives, til Amtmanden indleveres, hvilken han skal igjennemgaae, og dersom han i samme kan forefinde nogle væsentlige Mangler, enten i Hensigt til Oplysningen, Delinquentens Forsvar, eller de uundværlige Formalier, som For. af 21. Maji 1751 foreskriver, skal han dog, uden i mindste Maade at indlade sig i Sagens Factum eller Qvæstion, henskikke Acten til Sorenskriveren, som den manglende Post, uden at forandre Dommen, skal tilveiebringe, og samme oplyste Mangel, som Bilager, tillige med Acten, til Amtmanden indsende; naar Acten da befindes i alle Maader fuldstændig og lovformelig, og Amtmanden derhos finder Sagen, saavel i Henseende til Gjerningen og Beviserne, som i Henseende til den i Loven fastsatte Straf, ganske klar og tydelig, skal det være ham tilladt at approbere Dommen, ved hans Paategning, hvorudi han kortelig allegurer Grunden dertil, derefter Dommen da kan exequeres, saafremt den ikke

[1]) Norske Tegn. XL, 429ᵇ—430.; Fogtm. VI. 1, 502.

angaaer Nogens Liv. Men dersom Dommen fastsætter Straf paa Livet, eller og Amtmanden i en eller anden Henseende finder Sagen tvivlsom, skal han derover forfærdige en kort men fuldstændig Erklæring, hvorudi han kortelig berörer Sagens Aggravantia og Mitigantia, og strax med næst afgaaende Post Dommen, tillige med sin Erklæring, til Vores Danske Cancellie indsende, paa det den derfra kan vorde Os til allern. Approbation eller Mitigation forestilt, og videre til Fuldbyrdelse afsendt. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og samtlige Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt ellers til Os at indberette, at du denne Vores Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Maji 1776. 1776. 2. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Öde-Jorders Optagelse i Island. Khavn 4. Mai 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 521. 4. Mai.

Ligesom H. K. Majt ved For. af 15. April sidstafvigte, dens 13. Art., allern. har tilsagt, at ville, foruden de allerede i Forordningen bevilgede Opmuntringer til öde Gaarders Optagelse, endvidere i Tiden befordre og understötte bemte Anlæg ved saadanne Benaadinger, som de derved forekommende Omstændigheder, og den deraf forhaabende Nytte maatte befindes at gjöre fornödne: saa haver höistsamme ved Forordningens Approbation allern. behaget at forbeholde sig nærmere at bestemme, hvad Understötning enten det hele Anlæg i Almindelighed, eller visse af Nybyggerne i Særdeleshed, maatte findes at kunne behöve, efter nærmere derom af Collegio gjörende allerund. Forestilling. — Naar altsaa Forordningen er bleven publiceret, og meerbemeldte Anlæg derefter begyndes at sættes i Værk, og det da befindes, at vedkommende Nybyggere til sammes Iværksættelse paa et eller andet Sted, hvilke Steder vi for-

1776. 4. Mai. nemmelig skulle formene at ville blive de, som ligge mest afsides, enten til Fjelds eller paa visse Udkanter ved Sösiden, skulde behöve nogen videre Pengehjælp, enten til den forehavende Bygning og Flytning, eller til de mest fornödne Kreaturers Anskaffelse i andre Maader: saa vilde Hr. Stiftamtm. og Amtm. i ethvert saadant Tilfælde behagelig lade sig af Sysselmanden paa Stedet paa det nöieste som muligt underrette om alle i disse eller andre Henseender forekommende locale Omstændigheder, hvilke De da vilde tage i Overveielse, og siden derefter meddele Kammeret Deres Betænkning og Forslag, angaaende, hvor stor Pengehjelp af dette Slags enhver saadan Nybygger, som saaledes maatte findes at trænge dertil, kunde være at tilstaae til forbem[te] Fornödenheder, alt ligesom hvert Steds Beskaffenhed og Omstændigheder kunde udkræve, paa det Kammeret derved kunde sættes i Stand til at gjöre H. K. Maj[t] allerund. Forestilling derom, og derefter indhente Höistsammes Resolution, hvilket alt ergtes kortest og bekvemmest at kunne skee paa den Maade, at Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm., hver for sit Amt, samler i Eet for hvert Aar alle de Forslage af dette Slags, som der kunne forefalde, paa det samme under Eet kunde vorde foretagne. Saavidt det iövrigt maatte erfares, at saadan Pengehjelp, som man vist forventer, kan fremfor andet tjene til at befordre denne Sag, kan Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm., i Kraft af For., endog i Forveien give Vedkommende Haab derom, paa den Maade som saadant findes at være passeligst. Da ellers Hornstrandene ere iblandt de Districter, hvor endeel Gaarde ere blevne Tid efter anden nedlagte, og hvortil nogle Lysthavende muligen i Tiden kunde være at vente, ligesom og disse Kysters bedre Bebyggelse i adskillige Henseender kunde være at önske, saa lade vi herved fölge til behagelig Afbetjening i behövende Tilfælde en Extract af de Underretninger derom, som Studiosus Olavius, ved hans af Kammeret i sidstafvigte Aar for-

anstaltede Reise og Undersögning der paa Stedet haver bragt tilveie. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 4. Maji 1776[1]. 1776. 4. Mai.

Cancellie-Skrivelse til Etatsraad Professor Horrebow, ang. Stipendium for en vordende Observator i Island. Khavn 4. Mai 1776[2]. — Cancell. Brevb. for 1776, Nr. 672, S. 690—691. 4. Mai.

P. M. Som Herr Etatsraad, i Anledning af den til Observator paa Island, med 80 Rd. aarlige Lön, antagne Student Eiolfor Johnsen ved Döden er afgangen, har foreslaaet, om ikke en islandsk Student, navnlig Eiolfer Johnsen Moe, som har övet sig i Uhrmager Professionen, og har Lyst at paatage sig at være Observator i den Afdödes Sted, men fattes den fornödne Kundskab i de mathematiske Videnskaber, maatte, da han ansees dertil tjenlig, for det förste paa et Aars Tid, forundes de 80 Rd. her paa Stedet, som Observator paa Island er tillagt, for at kunne fortsætte sine Studeringer, hvorefter det formodes, at han med Tillid kan foreslaaes til at blive Johnsens Successor, — og H. kgl. Majt., ved at lade sig saadant referere, allern. har resolveret[3], at

[1] Som Bilag följer i Copiebogen „Fortegnelse paa de i Stud. Olavii 1775 Aars Reise-Journal omkring Cap de Nord i Island opgivne öde Gaarde og Strækninger, og som af ham tillige ere anseete at kunne til Beboelse optages". Denne Fortegnelse optager her 4 Blade, men haves fuldstændigere og nöiagtigere opstillet i Olavii trykte Reisebog I, 58—64 og 159—161, forsaavidt angaaer Isafjords og Stranda Syssel; derimod beröres her kortelig nogle Egne i Bardastrands Syssel, som ikke findes at være omtalte i Reisebogen, som beboelige og tjenlige til Nybyg (Vattardalr ved Vattarfjorden, Urðarhlíð, Svínaneshlíð ved Skalmarfjorden, Bjarnaneshlíð ved Kvígindisfjorden og Engstrækningen mellem Stað og Reykhólar paa Reykjanes).

[2] Reskr. 22. Juli 1778.

[3] kgl. Resol. „approberes", dat. 25. Apr. 1776, paategnet

1776. 4. Mai. for[ne] Eiolfor Johnsen Moe paa et Aar maa forundes de 80 Rd. efter Herr Etatsraads Forslag, dog at De betids næste Aar indberetter, hvorvidt han da eragtes duelig som Observator at gaae til Island: — saa har man Dennem saadant til fornöden Efterretning herved tjenstligst skullet tilmelde. Cancelliet den 4. Maji 1776[1].

13. Mai. **Forordning om Gjærder og Tuers Jævning, m. v. i Island.** Christiansborg 13. Mai 1776[2]. — Denne Forordn. er emaneret saavel paa Islandsk som paa Dansk[3], men findes ikke anfört som publiceret paa Althinget,

---

Cancelliets Extract-Forest. af 18. s. M., hvori bemærkes, at Prof. Horrebow havde indberettet, at til at gaae til Island som Observator „ikke lettelig er at formaae andre end Islændere, og at disse sjelden lægge sig efter Mathematiquen". Canc. Arch. Rotuli over Forestillinger til Kongen 1776, fol. 126[b]—127.

¹) s. D. Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, hvorved Gjenpart heraf oversendes, Regningen over Indtægt og Udgift ved den astronomiske Indretning i Island approberes, og han anmodes om at gjemme indtil videre de deraf i Behold værende 223 Rd. 55 Sk. Canc. Brevb. 1776, Nr. 666, S. 681—683. — Ved Canc. Skriv. 14. Dec. 1776 til Rector og Professorer ved Universitetet (Canc. Brevb. 1776, Nr. 1831, S. 1577) anvises E. Moe Halvdelen af det ham tilstaaede Stipendium, med Tilföiende, at han ikke kunde faae Plads paa Rundetaarn, da der ingen Leilighed var. Moe forlod derpaa det astronomiske Studium. (Erichsen „Forbered." til Olavii Reise, S. CLXI—CLXV).

²) jevnf. Toldk. Skriv. 25. Mai 1776. — Ophævet ved Plak. 9. Marts 1836.

³) Ved Toldkammerets Forestilling 11. Mai 1776 indstilles denne Forordn. til kongelig Approbation, samt „om den ikke maa, til Almuens almindelige Efterretning, i det islandske Sprog vorde oversat, og Oversættelsen til D. M[e] allern. Underskrift i sin Tid allerund. fremlagt", hvilket i Resol. 30. Mai approberes saaledes: „den Os forelagte islandske Oversættelse af forbem[te] Anordning have Vi ligeledes allern. underskrevet". — Bagved denne Forestilling

uden Tvivl fordi dens Udbredelse overalt i Aftryk paa Islandsk er bleven anseet som tilstrækkelig Publication. — Dens danske Original er heftet i Toldkammerets islandske Forestillings og Resolutions-Protocol for 1775-76, 23, Nr. 25 (see Anm. 3 til S. 278). Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1776, S. 139—149; Rubr. hos Schou VI, 182; Uddrag (§§ 1—19) trykt som Bilag XI med For. 13. Juni 1787, s. 57-63; Rubr. i Isl. Maanedstidend. 3. Aarg., S. 168. — Den islandske Oversættelses Original er heftet paa det anförte Sted i Toldkammerets Forestillings-Protocol. Original-Aftryk hos Höpffner, derefter trykt i Björn Haldórssons Skrift „Atli" (annað upplag. Hrappsey 1783. 8.), S. 15—31 (Khöfn 1834. 8. S. 12—23), samt §§ 1—19 som Bilag XI med den islandske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 117—123.

1776.
13. Mai.

Forordning om Gjærder, samt Tuers Jævning, med videre Jordbruget i Island vedkommende.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at, da Vi, ligesom Vore höilovlige Forfædre, stedse have draget al faderlig Omsorg for, at Island kunde ophjelpes, og Vore der boende kjære og troe Undersaatters Vilkaar forbedres, og altsaa til den Ende ladet med Flid undersöge de Aarsager, som maatte findes hinderlige derudi, som og befalet at udfinde de Midler, ved hvilke det kunde opreises og komme paa Fode igjen; saa ere, iblandt adskillige Hindringer, disse i Besynderlighed tillige blevne Os allerund. forestilte, at Tunene eller Hjemmemarkerne paa de fleste Gaarde, tvertimod Lands-Loven, ere uden Gjærder, og mange desuden med Tuer opfyldte, hvilket förste foraarsager, at de ikke uden störste Besværlighed kunne vogtes imedens Græsset voxer, og den övrige Tid af Heste og Qvæg overfares og nedtrædes; det andet, nemlig Tuerne, udfordrer idelig og megen Gjödning, uden at bringe saadan

og Resolution er i Protocollen indheftet: a) For. 13. Mai 1776 om Gjærder og Tuers Jævning paa Dansk; b) samme paa Islandsk, begge forsynede med det kongelige Segl og Kongens og Collegiets originale Underskrifter. Toldk. Forest. Prot. 1775-76, 23, Nr. 25.

1776. 13. Mai. Frugt og Nytte, som kan svare dertil, eftersom de meer end den jævne Mark ere udsatte for Frost og Stormvinde, hvoraf de lösnes, udtæres, Jorden i dem bliver död, og de begroes med Mos, om de ikke idelig gjödes; herforuden maa Bonden anvende firedobbelt Tid og Arbeide paa at slaae Höet af og imellem dem, hvilket Alt gjör hans Hö-Avling möisommelig og kostbar, og altsaa spilder hans Gjödsel, Tid og Arbeide. Da nu Jordens tilbörlige Dyrkning og Benyttelse er Grundvolden og Hoved-Stötten til et Lands Velmagt, men dens Forsömmelse derimod Veien til Vanmagt og Mangel; saa have Vi fundet det höist fornödent, til Jordbrugets sande Forbedring og Oprettelse, fölgende herved allern. at anordne og befale:

1) Omkring alle Gaarde og Tune eller Hjemmemarker, hvad enten Gaardene beboes af Bönder eller Embedsmænd, geistlige eller verdslige, hvor enten ingen, eller og ikke fuldkommen gode Gjærder ere opsatte, skulle herefter, paa alle de Steder, hvor det lader sig gjöre, opföres forsvarlig höie Gjærder af Steen, saaledes, at et voxet Menneske kan gaae paa Gjærdet frem og tilbage, uden at nogen Steen deraf skal udfalde; dette Slags Gjærde skal idetmindste være 2 Alen höit, samt det meste som muligt sættes i lige Linie. — 2) Kan ikke saa bekvem og fladagtig Steen haves, skal Gjærderne af Græs-Törv eller Hnöyser opsættes 2½ Alen tykke i Grunden, men runde og smalle oven paa; disse Gjærder sættes uden nogen Steen imellem (undtagen een Rad i Grunden paa hver Side, om den kan haves), med Græs-Sværen udvendt paa begge Sider, og overalt, hvorved de ikke alene blive troefaste, saa at de med liden Forbedring altid kunne staae, men endog inden kort Tid rigelig ville betale det paa dem anvendte Arbeide, da de strax det förste Aar, efterat de ere satte, give godt Græs, naar Græsroden er nogenledes god; disse Gjærder skulle være 2¼ Alen höie naar de ere sjunkne. — 3) Hvor ellers Grunden er

blöd, eller ikke fast og stadig nok for Tyngden af 1776.
Steen-Gjærder, saa det kunde frygtes, at de vilde synke 13. Mai.
og falde ud, bör Gjærdet imellem paa deslige blöde Stykker heller sættes af Græs-Törv eller Hnöyser, paa den Maade, som den 2. Artikel formelder, omendskjöndt der ellers kunde være Leilighed til god Steen. — 4) Hvor Grunden er god og fast, udstikkes en Veit eller Gröft udenfor Gjærdet 3/4 Alen dyb, skraaes ned og ud ad, 3/4 Alen fra Gjærdet; er Grunden blöd og myragtig, afledes Vandet ved en Gröft eller Rende 1 Alen dyb, og meer, om det behöves; men saadan Rende graves ikke langs eller tæt ved Gjærdet, paa det ikke Grunden derved skal svækkes og Gjærdet falde ud, men ud ad til den Kant, hvor Vandet bedst har Affald. — 5) Enhver skal være forbunden, aarlig at sætte 6 Favne Steengjærde eller 8 Favne Jordgjærde for sig selv, og lige saa meget for hver arbeidsför Mandsperson, han haver i sin Tjeneste; men sætter han over dette fastsatte Maal, skal han af den Fond eller Summa, som Vi hertil allern. ville bestemme, nyde til Opmuntring for saadan sin Arbeidsomhed, for hver Favn Steen-Gjærde 16 Sk., og Jord-Gjærde, med Græssvær overalt beklædt, 12 Sk. Dansk Courant, hvilken Belönning dog alene bliver for Bondestanden, samt dem iblandt Præsteskabet, som have de allerringeste Præstekalde; for andre Slags Gjærder af Steen eller Jord gives ingen Belönning, ikke heller, om ikke alt, saavel det fastsatte Maal, som hvad derover sættes, er af den Beskaffenhed, som i det foregaaende allern. er paabuden. — 6) Skulde det findes umuligt at faae enten bekvem Steen eller Græs-Törv til saadanne Gjærder, som her ere anordnede, maa i deres Sted graves omkring Tunet ligesaa langt aarlig, som om Gjærderne foran er sagt, hvilken Grav eller Gröft skal være idetmindste 1 Alen dyb, og oven til 1 1/2 Alen bred, men i Grunden 3/4 Alen bred; al den Muld, som deraf opgraves, kastes op paa Bredden af Gröften, ind ad Tunet, saa höit og

1776. brat som den muligst kan ligge. Men som saadan Ind-
13. Mai. hegning ikkun vil blive lidet bestandig, og altid behöve Arbeide og Forbedring, saa maa samme heller ikke bruges, uden paa de Steder, hvor det maatte befindes yderst umueligt at faae enten Græs-Törv eller Steen; hvilket da ved en lovformelig Besigtelse og Grandskning paa Stedet, af vedkommende Sysselmand med tiltagne forstandige Mænd, skal paaskjönnes og afgjöres. — 7) Hvor Gjærde falder imellem Gaarde og Tune, skal det opsættes med fælles Arbeide af lige mange og duelige Folk fra hver af slige Nabo-Gaarde, saa langt deres Tune ligge sammen; men den af dem, som bedst forstaaer at sætte Gjærdet, eller vil have det bedst sat, skal forestaae Arbeidet og derudi adlydes; gaaer Alfar-Vei der igjennem, bekoste de begge Led derfor, og holde det vedlige; Ledet skal være forsvarligt, og saaledes hænge paa Jernhængsler, at det lukkes til af sig selv. — 8) Det skal paaligge Repstyrerne eller Sognefogderne, dog under Sysselmandens Opsyn, at paasee, at Gjærderne aarlig blive saa langt og forsvarligen opsatte, som meldt er, samt siden vedbörligen holdte vedlige; til hvilken Ende de skulle dele Reppens eller Böygdens District mellem sig med Sysselmandens Samtykke, samt, til den i Landsloven foreskrevne Tid, samtligen eftersee i Böygden, om og hvorledes den anbefalede Gjærdesætning og Vedligeholdelse er bleven sat i Værk. Findes da noget derudi at mangle, skal den Skyldige böde for hver Favn Gjærde, som enten mangler, eller ikke er forsvarligen opfört efter denne Anordning, eller og ikke tilbörlig holdt ved lige, 10 Sk. til Böygde-Cassen, som Repstyrerne strax skulle udpante, og han desuden være pligtig det fölgende Aar at opsætte det Manglende, foruden det han ellers bör opsætte; mangler Noget endnu, böde han for det alt, som för er sagt. Men befindes saadan Mangel hos ham i 3 Aar efter hinanden, skal han böde samme Böder, og derforuden udsættes fra Jorden, for saadan hans Ulydighed og Do-

venskab, om han er Leilænding, paa det at en dueligere Opsidder dertil kan vorde antagen. Men er han en Selveier, böde dobbelte Böder for hver Favn som mangler, eller ikke erforsvarligen opsat eller holdt vedlige; og vedbliver han i 3 Aar at forsömme det anbefalede herudi, have Repstyrerne Magt til, efter Overlæg med Sysselmanden, at bestille og betinge andre Folk til Arbeidets Iværksættelse, paa den Skyldiges Bekostning, som i Mangel af mindelig Betaling udpantes af hans Boe uden videre Lovmaal. — 9) Om nogen, være sig Bonde eller kongel. Betjent, Geistlig eller Verdslig, sætter sig imod Repstyrernes eller andre Övrighedspersoners Anstalter i Hensigt til Gjærdesætningen, eller hindrer de Folk, som Repstyrerne sætte til at fuldföre det derudi manglende Arbeide paa de Skyldiges Bekostning, skulle Repstyrerne strax uden ringeste Anstand, Ophold eller Forevending, indstævne den Skyldige med Politie-Varsel for Sysselmanden, som strax skal kjende paa Sagen; og befinder han da, at Nogen haver med virkeligt Forbud, eller legemlig Modstand, hindret eller afværget den Gjærdesætning, som enten ved Repstyrerne eller andre Övrighedspersoner er bleven foranstaltet, og enten efter denne Forordning eller andre Love befalet, da skal den Skyldige, i Fald han er Bonde, böde 2 Rd. til Böygde-Cassen, og er han verdslig kongel. Betjent, skal han böde til Böygde-Cassen 3 Rd., og ligesaa meget til den islandske Justits-Cassa, men er han geistlig, da böde han 3 Rd. til Böygde-Cassen og ligesaa meget til fattige Præste-Enker; lige Straf skulle de være underkastede, som sætte sig mod Udpantning for de Böder, som de maatte blive pligtige at yde for deres Forseelser imod denne Anordning. Alle de Böder, som ifölge samme tilfalde Böygde-Cassen, skulle ellers gaae til lige Deling imellem Böygdens Fattige, og Repstyrerne, for deres med denne Indretning havende Umage, ligesom og de iblandt dem, som herudi maatte udmærke sig ved nogen besynderlig

1776. 13. Mai.

1776. Flid, kunne desuden gjöre sig Haab om videre Belön-
13 Mai. ning derfor efter Omstændighederne; hvorimod de, dersom de herudi forsömme deres Pligter, blive af Sysselmanden at tiltale og uden Appel at dömme til Böder til Böygdens Fattige, efter deres Forseelses befindende Beskaffenhed og deres Formue. — 10) Saasom Tuerne udgjöre den anden store Hindring for Jordbruget, saa skulle de herefter aarligen borttages, hvor Tunene eller Hjemmemarkerne findes med dem at være bevoxne, saa at Tunet efterhaanden kan blive jævnt. Hvorfor ogsaa alle og enhver, som haver et med Tuer bevoxet Tun, skal aarligen slette og jævne 6 Favne i Fiirkant for sig selv, og ligesaa meget for hver arbeidsför Mandsperson, han haver i sin Tjeneste og bruger til Gaardens Arbeide. — 11) Tuerne stikkes op i fiirkantede Stykker, hvorfra Mulden skjæres med en Lee, saa at Græs-Törven bliver een Haandbred tyk tilbage; ligesaa dybt optages end videre Mulden af Tuen, hvorudi de fiirkantede Stykker siden nedfældes, og med en Klubbe udbankes, saaledes at Kanterne slutte vel sammen. Jo bedre Græssværen udbankes (dog ei saa stærkt at den gaaer i Stykker), jo mere bekvem bliver den til at modtage Gjödselen, og at bære meget Græs, hvorfor og disse Törve opskjæres saaledes, at de ikke fuldkommen fylde Hullet paa alle Kanter, förend de ere udbankede. Den afskaarne og opgravede Muld udbredes som Gjödsel paa de Tuer, som det Aar ikke skulle jævnes; hvilket endog er nyttigt, om Jævningen skeer noget tidlig om Foraaret, men især, om den skeer om Efterhösten, saavel som og at brede den tyndt ud paa det jævnede Tun. Besynderlig kan denne Muld tjene til at qvæle Mossen paa de dermed bevoxne Tuer, ligesom den og siden skaffer den bedste Græsbund, naar Gjödsel, Aaret efter, kommer derpaa. Den saaledes udbredte Muld behandles og rives om Sommeren med Klaurene eller Mögriverne, ligesom anden Gjödsel. Hvad Stene, som findes i og under Tuerne, samles flit-

tig sammen og bortföres, eller kastes i Grunden paa de Steder, hvor Gjærder skulle opsættes; men forekomme saa store Stene i Tunet, at de ikke med Gaardens Mandskab kunne væltes til Gjærdestedet, jævnes dog omkring dem, og de overdækkes med den Muld, som opgraves og bliver til overs efter Tuernes Jævning, da den Græssvær omkring disse Stene, som ellers kom til at ligge under Mulden, opstikkes og lægges oven paa, saa langt den kan række, og især överst, paa det at den des snarere kan græsbindes. — 12) Paa det Tunets Jævning kan komme Gjærdesætningen til Nytte, og Arbeidet falde des lettere, saa jævnes Tunet under eet og efterhaanden, ligesom Gjærdet opsættes, paa det den Muld, som overbliver fra Tuerne, og maatte blive for overflödig til at brede paa Tunet, kan lægges i Grunden af Gjærdet, tillige med den Steen og Gruus, som forekommer i Tunet. — 13) Findes Tuer saa döde og fordærvede, at de ansees unyttige til at nedlægges til Græs-Væxt, eller de ikke hænge sammen, bortföres de til Fyldning i Gjærderne, eller til at overdække de store Stene i Tunet, som ikke kunne bortvæltes, eller og til at opfylde sumpige, sure og vaade Steder, om nogle saadanne skulde findes i Tunet, hvorfra Vandet ikke bekvemmelig med Gröfter kan afledes. Det Stykke af Tunet, hvor disse unyttige Tuer have staaet, opspades om Hösten, og Jord-Klumperne sönderhakkes, hvilket paa ny igjentages næst paafölgende Foraar, da Stykket overbredes med nogen Gjödsel efter Evne, og derefter besaaes med Korn, om det er at faae, hvorpaa Kornet nedhakkes med smaa Jern-Hakker, eller og med Klaurer eller Mögriver; i Mangel af Korn besættes Stykket med Kartofler, om de kunne haves, eller og besaaes gandske tyndt med Næpe-Fröe, efterat det först er slettet med Klaurer, hvilket atter skeer med andre River efterat Fröet er saaet. — 14) Tuerne kunne og bruges til Gjærdesætningen, i hvilket Tilfælde Tuens Kant först rundt om stikkes lös, saaledes, at Kanten

1776. 13. Mai.

1776. bliver fastsiddende nederst ved den övrige Mark, hvor-
13. Mai. efter Tuen afstikkes i passelige Stykker, siden graves Mulden lös inden af den tilbage staaende Kant, som bankes ned med Klubben, indtil den bliver jævn og lige med den imellem Tuerne værende Græsbund. — 15) Hvo som aarlig jævner mere af sit Tun, end den i 10. Art. fastsatte Strækning, skal nyde for hver Favn i Fiirkant, som er derover, 8 Sk. i Præmie, og den som sig til dette Præmium, saavel som det i 5. Art. lovede, anmelder, skal derfor fremvise Repstyrernes Attest om Sagens Rigtighed, hvilken Attest desuden bör være forsynet med Præstens og Sysselmandens Paategning til desmere Vished. Skulde ellers nogen Leilænding saaledes udmærke sig, enten med Gjærdesætning eller Tuers Jævning over det fastsatte Maal, at hans Hosbonds Gaard derved blev saa anseelig forbedret, at den derfor kunde agtes at være forhöiet i sit Værd, finde Vi det allern. at være tilbörligt, at saadan en Leilænding, om han af Hosbonden udsiges af Gaarden, eller hans Enke og Börn, naar han döer, og ingen af dem bliver ved Gaarden, nyde nogen Kjendelse for saadan Forbedring, efter Sysselmandens og uvillige Dannemænds Skjönsomhed, om Vedkommende selv ikke kunne i Mindelighed forenes derom. — 16) Repstyrerne skulle, under Sysselmandens Opsigt, have nöie Indseende med Tuernes Jævning. De samme Straf-Böder, som i foregaaende 8. og 9. Art. ere fastsatte for Forsömmelse med Gjærdesætningen, skulle ligeledes i alle Puncter gjælde, om Forsömmelse begaaes med Jævningen. — 17) Og som Vor allern. Villie og Önske er, at Korn-Avlingen i Island maatte komme i Brug og Udövelse, hvortil Vi de foregaaende Aar allern. have foranstaltet Sæde-Korn oversendt til Forsög til Havnene paa Sönderlandet, saa ville Vi, til videre, end ydermere, til bemeldte Avlings desto större Opmuntring, allern. tilsige enhver, som kan frembringe $1/2$ Tönde moden

Rug eller Byg, 1½ Rd. Præmie, og for en heel Tönde af samme 3 Rd. Præmie. De som dertil have Evne og Lyst, tilberede et Stykke Jord paa deres Tun eller uden for, som det kan falde bekvemmest, med Indhegning, Opspadning og Jævning, og kaste derpaa alt hvad som er tjenligt til Gjödsel, saasom: Törv-Muld, gammel Aske, eller og lidet Koe-Mög, om det haves, som dog idetmindste maa være et Aar gammelt. Til saadan Dyrkning i smaat er Jordens Opspadning tilstrækkelig, og ligesaa sikker som at plöie, naar Jorden vel hakkes over det udsaaede Korn; men naar Indbyggerne skulde fatte Lyst til at gaae videre med Avliugen, ville Vi allern. være betænkte paa, hvorledes de kunne blive hjulpne og understöttede med bekvemmere Redskaber. — 18) Med Kartofler er Sönderlandet og nogle Steder paa Vesterlandet blevne i de foregaaende Aar forsynede til Forsög, samt Præmier udsatte for denne Avling. Og da det er befundet, at denne Væxt der i Landet, ligesom paa andre Steder, lykkes i alslags Jord, undtagen i Leer-Jord og paa vaade Steder, ja endog meget vel i gammel Aske, hvoraf mange Gaarde have Overflödighed, i hvilken Dyrkningen desuden er let, og koster ikkun gandske liden Umage, saa formode Vi allern., ligesom Vi og herved ville have anbefalet, at Indbyggerne flittigen ville lægge sig paa at dyrke denne i Huusholdningen saa nyttige Jordfrugt, da dem ei alene der til frembydes saa önskelig Leilighed, samt Fordeel deraf, men de og derved tillige kunne allerund. efterkomme Vor allern. Villie og Velbehag. — 19) Ikke mindre formode Vi, at Indbyggerne have ladet sig være angelegent, at bruge til Kaal- og Næpe-Gaarders Anlæggelse det Fröe, Vi allern. have besörget oversendt, hvilket Vi og fremdeles ville lade foranstalte, naar Os allerund. indberettes, at de vedbörlig benytte sig deraf. Hvorefter Alle og Enhver allerund. have sig at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 13. Maji 1776.

1776. 13. Mai.

1776. 13. Mai. **Forordning** um garða og þúfna-slèttun, með fleiru áhrærandi jarðyrkjuna í Íslandi.

Vèr Christian sá sjöundi &c. g. ö. v., að þareð Vèr, einsog Vorir háloflegu forfeður, jafnan höfum borið alla föðurlega áhyggju fyrir, að Íslandi mætti upp hjálpast, og Vorra þar búandi kæru og hollu undirsáta kjör betrast, og þessvegna látið kostgæfilega eptirgrenslast þeim orsökum, er því kynnu vera til hindrunar, sem og skipað, að finna uppá þau meðöl, með hverjum það kynni að viðrèttast, og komast aptur á fætur: svo hafa, ásamt öðrum hindrunum, þessar sèrílagi verið Oss allra-und. tilkynna gefnar, að túnin á þeim flestu jörðum, þvert á mót landslögunum, eru án girðínga, og mörg þar að auk full af þúfum, hvað hið fyrra er skuld í, að þau verða ei án stærsta ómaks varin, meðan á gras-vextinum stendur, en á öðrum tíðum troðast þau niður og yfir ríðast af nautpeníngi og með hestum. Hitt annað, það er að skilja þúfurnar, útheimtir jafnaðarlegan og mikinn áburð, og gefur þó eigi svoddan ávöxt eða gagn-semi, sem þartil svara kynni, vegna þess þær liggja, meir en slèttlendið, við frosti og stormum, hvaraf þær losna, blása upp, moldin í þeim deyr og þær verða mosavaxnar, ef þær fá eigi iðuglegan áburð; hèr að auk verður bóndinn að eyða ferföldum tíma og erviði til að slá grasið af þeim og milli þeirra, hvað allt gjörir hans heyskap mæðu- og kostnaðarsaman, og þessvegna spillir hans áburði, tíma og erviði. Þar nú jarðarinnar tilbæri-leg yrkja og notkun er grundvöllur og stofn undir hvers eins lands velmegan, en hennar forsómun þar á móti vegurinn til þess vanmáttar og þurðar: svo höfum Vèr álitið það yfrið nauðsynlegt til jarðyrkjunnar sönnu betr-unar og uppreistar, hèrmeð allranáð. að tilskipa og bjóða sem eptir fylgir:

1) Í kríngum alla bæi og tún, hvert sem á jörð-unum búa bændur eða embættismenn, andlegir eða veraldlegir, þar sem annaðhvort engar eða eigi fullkom-lega góðar girðíngar eru upp settar, skulu hèreptir, all-

staðar sem því verður við komið, byggjast forsvaranlega 1776.
háir garðar af steini, svo að fullvaxinn maður geti gengið 13. Mai.
á garðinum fram og aptur, án þess að nokkur steinn
hryni úr honum. Þesskonar garður skal vera að minnstu
2 álna hár, og sem framast mögulegt er leggjast beint
áfram. — 2) Ef svo hagkvæmur og flatur steinn eigi
er að fá, skulu garðarnir hlaðast af gras-torfi eða hnausum,
$2\frac{1}{2}$ álnar þykkir neðan til, en ávalir og mjóir ofan til.
Þessir garðar skulu hlaðast án nokkurs steins á milli
laganna (nema eitt lag neðst á hverja hlið, ef steinn er
að fá) með grasrótinni snúandi út til beggja hliða og
allt í kríng, hvarmeð garðarnir eigi einasta verða var-
anlegir, svo að þeir með lítilli aðgjörð geta alltaf staðið,
heldur og innan skamms tíma munu ríkulega aptur
gjalda það erviði, sem fyrir þeim hefir verið haft, þar
þeir strax á fyrsta ári, eptir að þeir eru hlaðnir, bera
gott gras, þegar grasrótin er nokkurnveginn góð. Þessir
garðar eiga að vera $2\frac{1}{4}$ álnar háir, þegar þeir hafa
sigið. — 3) Þar sem jörðin er blaut, ellegar eigi nógu
föst og þètt, til að bera steingarða þúnga, svo að uggvænt
væri, að þeir kynnu að sökkva eða hrynja niður, þar
eiga, á slíkum blautum stöðum, nokkur stykki af garð-
inum heldur að hlaðast upp af grastorfi eða hnausum,
á þann hátt sem 2. Art. fyrir segir, jafnvel þó þar ann-
ars sè færi á að hafa góðan stein. — 4) Þar sem jörðin
er góð og föst, skal stíngast út veita eða gröf fyrir utan
garðinn, $\frac{3}{4}$ álnar djúp, á ská niður og út að, $\frac{3}{4}$ álnar
frá garðinum. Ef jörðin er blaut og mýrarkennd, skal
veita vatninu frá með gröf eða rennu, einnar álnar djúpri
eða meir, ef við þarf, en sú renna á eigi að grafast með
eða rètt hjá garðinum, svo að grundvöllurinn eigi veikist
þar af, og garðurinn falli niður, heldur útað, í þá átt
hvar vatnið hefir bezt afrennsli. — 5) Hver og einn
skal vera skyldur árlega að hlaða 6 faðma af steingarði,
eður 8 faðma af moldargarði fyrir sjálfan sig, og eins
mikið fyrir hvern verkfæran karlmann, sem hann hefir
sèr til vinnu. En ef hann hleður meira, en þetta ákvarð-

1776. aða mál, skal hann, af þeim höfuðstól eða summu,
18. Mai. sem Vèr viljum allranáð. ætla hèrtil, fá, til upphvatníngar fyrir slíka sína vinnusemi, fyrir hvern faðm af steingarði 16 skild., og af moldargarði, með grassverði lögðum allt í kríng, 12 skild. danska í Courant, hver skenkur þó einasta er handa bændastandinu, og þeim af prestastandinu, sem hafa þau allra-fátækustu prestaköll. Fyrir annars slags garða af steini eða moldu gefst enginn skenkur, eigi heldur ef eigi allt, bæði það ákvarðaða mál og hvað þar framyfir er hlaðið, er svo á sig komið, einsog hèr að framan allranáð. er uppáboðið. — 6) Ef ómögulegt kynni reynast að fá annaðhvort hentugan stein, eða grastorf til slíkra garða, sem hèr eru tilskipaðir, má í þeirra stað grafast árlega kríngum túnið, eins lángt og áður er um garðana sagt; hver gröf eða skurður skal vera í það minnsta 1 álnar djúp, og að ofanverðu 1½ álnar breið, en á botninum ¾ álnar breið. Allri þeirri moldu, sem þar uppúr er grafin, skal kasta uppá þann grafarbarminn, sem er inn að túninu, svo hátt og bratt, sem hún mögulegast legið getur. En þar slík girðíng eigi verður mjög varanleg, og jafnaðarlega útheimtir erviði og aðgjörð, svo má hún heldur eigi brúkast nema á þeim stöðum, hvar reynast kynni öldúngis ómögulegt að fá annaðhvort gras-torf eða steina, hvað þá með lögformlegri skoðun og yfirliti á sjálfum staðnum af viðkomandi sýslumanni með tilteknum skynsömum mönnum á að metast og afgjörast. — 7) Þar sem garður verður milli bæja og túna, þar á hann að hlaðast með sameiginlegu erviði af jafnmörgum og duglegum mönnum, frá hverju af slíkum nábýlum, svo lángt sem þeirra tún liggja saman; en sá af þeim, sem bezt kann að hlaða garð, eða bezt vill láta hlaða hann, skal standa fyrir verkinu, og honum á í því að hlýða. Ef alfaravegur liggur þar um, þá kosti þeir báðir hlið þar fyrir og haldi því við makt; hliðið á að vera forsvaranlegt, og hánga svoleiðis á járnhjörum, að það ljúkist aptur af sjálfu sèr. — 8) Það skal vera hreppstjóranna skylda, þó undir sýslu-

mannsins tilsjón, að aðgæta, að garðarnir verði árlega 1776.
svo lángt og forsvaranlega hlaðnir, sem sagt er, og þeim 13. Mai.
síðan tilbærilega viðhaldið; hvers vegna þeir eiga að skipta hreppnum eða sveitinni sín á milli, með sýslumannsins samþykki, og líka á þeim í landslögunum tilsetta tíma allir tilsamans eptirsjá í sveitinni, hvort og hvernig sú tilskipaða garðahleðsla og viðhald sè sett í verk. Finnist þá brestur á einhverju þar við, skal sá sakbitni gjalda fyrir hvern garðfaðm, sem annaðhvort vantar, eða eigi er forsvaranlega hlaðinn eptir þessari tilskipan, ellegar og eigi er tilbærilega viðhaldið, 10 skild. til sveitarkassans, sem hreppstjórarnir strax skulu upp taka hjá honum, og hann þar að auk vera skyldugur á næstkomandi ári að hlaða upp það sem á brast, auk þess sem hann annars á upp að hlaða. Ef þá enn vantar nokkuð á, gjaldi hann fyrir allt það, sem áður er sagt; en finnist slíkur brestur hjá honum í þrjú samfelld ár, svari hann sömu bótum, og þar að auki byggist honum út af jörðunni fyrir slíka hans óhlýðni og leti, ef hann er leiguliði, svo að einhver duglegri ábúandi geti orðið til jarðarinnar tekinn. En siti hann á sjálfs síns eign, gjaldi tvöfaldar bætur fyrir hvern faðm, sem á brestur, eða eigi er forsvaranlega hlaðinn eða viðhaldið, og haldi hann áfram í 3 ár að forsóma það, sem hèr í er tilskipað, skulu hreppstjórarnir hafa myndugleika til, eptir ráðslögun við sýslumanninn, að fá og kaupa aðra menn til að gjöra erviðið uppá þess sakbitna kostnað, hver, ef hann eigi með góðu vill gjalda, skal upp takast af hans búi án frekari lagasóknar. — 9) Ef nokkur, hvort hann heldur er bóndi eða kónglegur embættismaður, andlegur eða veraldlegur, setur sig upp móti hreppstjóranna eður annara yfirvalda ráðstöfun um garðahleðslu, ellegar hindrar þá menn, sem hreppstjórarnir setja, uppá hins sakbitna kostnað, til að ljúka því verki sem á brestur: skulu hreppstjórarnir strax, fyrir utan minnstu bið, undandrátt eða tilslátt, stefna þeim sakaða með pólití-fyrirkalli fyrir sýslumanninn, sem strax skal

1776. 13. Mai. dæma í málinu; og ef hann þá kemst að raun um, að nokkur hafi með virkilegu forboði eða líkamlegri mótstöðu hindrað eða varnað þeirrar garðhleðslu, sem annaðhvort hreppstjórarnir eða aðrar yfirvalds-persónur hafa gjört ráð fyrir, og sem annaðhvort eptir þessari forordningu eða öðrum lögum er tilskipuð, þá skal sá sakaði, ef hann er bóndi, gjalda til sveitarkassans 2 rdli, og sè hann veraldlegur konúnglegur embættismaður, skal hann gjalda til sveitarkassans 3 rdli, og jafnmikið til þess íslenzka jústizkassa; en ef hann er andlegur, þá gjaldi hann 3 rdli til sveitarkassans og jafnmikið til fátækra prestaekkna. Sömu sekt skulu þeir vera undirorpnir, sem setja sig móti fjárupptekt fyrir þær bætur, sem þeir kynnu verða skyldugir að láta út fyrir sín misbrot mót þessari tilskipan. Allar þær sektir, sem eptir henni tilfalla sveitarkassanum, skulu annars gánga til jafnra skipta milli sveitarinnar ölmusumanna og hreppstjóranna, fyrir það ómak, sem þeir hafa fyrir þessari innrètting, líka sem og þeir af þeim, sem hèr í kynnu að sýna fremur öðrum nokkura sèrlega kostgæfni, mega þar að auk vænta sèr frekari launa þar fyrir eptir atvikum; hvar á móti þeir, sem hèr í forsóma sína skyldu, eiga að tiltalast af sýslumanninum, og án appells dæmast í sektir til sveitarinnar ölmusumanna, eptir þeirra brots fyrirfundnu ásigkomulagi og þeirra formegan. — 10) Þar þúfurnar eru sú önnur stóra tálman fyrir jarðyrkjuna, svo skulu þær og hèr eptir árlega burt takast, þar sem túnin finnast með þeim vaxin, svo að túnið smámsaman geti orðið slètt; hvers vegna og einn og sèrhver, sem hefir þýft tún, skal árlega slètta og jafna 6 faðma í ferkant fyrir sjálfan sig, og eins mikið fyrir hvern vinnufæran karlmann, sem hann hefir til verknaðar, og brúkar til jarðarinnar fyrirvinnu. — 11) Þúfurnar eiga að pælast upp í ferstrendum stykkjum, frá hverjum moldina á að skera með ljá, svo að grassvörðurinn verði eptir, einnar handar þykkur; enn framar á moldiu að takast eins djúpt upp úr þúfustæðinu, hvar í þau ferstrendu stykki eiga síðan

niður að fellast, og með trèsleggju út að berjast, svo að barmarnir falli vel saman. þess betur sem grassvörðurinn er barinn (þó ei svo hart, að hann fari í sundur), þess hentugri verður hann til að taka á móti áburði og að bera mikið gras, hvers vegna og þessar torfur eiga svo að uppskerast, að þær eigi fullkomlega fylli holuna á alla vegu, fyr en þær eru niður barðar. þá afskornu og upp gröfnu mold á að útbreiða til áburðar á þær þúfur, sem á því ári eigi eiga að slèttast, hvað jafnvel er nytsamlegt, ef slèttanin skeður nokkuð snemma á vori, en sèr í lagi, ef hún skeður á haust, svovel sem og að breiða hana þunnt út á það slèttaða tún; sèrlega getur þessi mold þènað til að kæfa mosann á mosavöxnum þúfum, einsog hún eptir á gjörir hinn bezta grasvöll, þegar áburður árið eptir er borinn þar á. þá á þann hátt útbreiddu mold á að meðhöndla og melja um sumarið með klárum eða mykjukvíslum, eins og annan áburð. Hvaða steinar sem finnast í og undir þúfunum, skulu kostgæfilega saman safnast og burtflytjast, eða kastast í grundvöllinn á þeim stöðum, hvar garðar eiga upp að hlaðast. En hittist svo stór björg í túninu, að þeim eigi af öllu bæjarfólkinu verði oltið (!) til garðstæðisins, skal þó slèttast í kríngum þau, og eiga þau að hyljast með þeirri moldu, sem upp verður grafin, og eptir verður frá þúfna-slèttaninni, þá sá grassvörður í kríngum þessa steina, sem annars hefði legið undir moldinni, á að stíngast upp og leggjast ofan á, svo lángt sem hann hrökkur til, og allra helzt á kollinn, svo að hann þess fljótar geti grasbundizt. 12) Uppá það, að túna-slèttanin geti orðið garðhleðslunni að gagni, og erviðið fallið því lèttara, skal túnið slèttast undireins, og smámsaman, sem garðurinn er hlaðinn, svo að sú mold, sem eptir verður af þúfunum, og of mikil verða kann til að breiða á túnið, sè lögð nefst í garðinn, ásamt með þeim steinum og möl, sem hittist í túninu. — 13) Finnist svo dauðar og spilltar þúfur, að þær álítist óþènanlegar að niðurleggjast til grasvaxtar, eður þær tolla eigi saman, 1776. 13. Mai.

1776. þá skulu þær burt flytjast til að fylla með garðana, eða
13. Mai. til að hylja með þau stóru björg í túninu, sem eigi kunna burt að veltast, ellegar og til að fylla upp með bleytufull, súr og vot pláz, ef nokkur þvílík kynnu finnast í túninu, hvaðan vatninu eigi verður hæglega veitt með skurðum. það stykki af túninu, hvar þessar ónýtu þúfur hafa staðið, skal pælast upp á haust, og moldar-kekkirnir sundur krassast, hvað á ný á að ítrekast næstkomandi vor, og þá skal breiða þar á nokkurn áburð eptir efnum, og þar eptir sá þar í korni, ef það er að fá, hvar eptir kornið skal krassast niður með smáum járnhökum, eða með klárum. Sè eigi korn til, þá skal þar í planta jarðepli, ef þau er að fá, ellegar og sá þar í mjög gisið næpna fræi, þegar áður er búið að slètta með klárum, hvað eð á ný á að ske með öðrum hrífum, þegar fræinu er sáð. — 14) þúfurnar verða og brúkaðar til garðahleðslu, þá hliðarnar af þúfunni eiga fyrst að stíngast frá allt í kríng, svo að þær að neðan loði við jörðina, hvar eptir þúfuna sjálfa skal stínga í mátulega hnausa, og þar eptir pæla moldina upp innan úr þeim eptir standandi börmum, hverja síðan með sleggju á niður að berja, þángað til þeir eru orðnir slèttir, og liggja jafnt þeim grassverði, sem áður var milli þúfnanna. — 15) Hver sem árlega slèttir meira af sínu túni, en þá vídd, sem í 10. art. er ákvörðuð, skal fá fyrir hvern faðm í ferkanti, sem þar yfir er, 8 skild. til skenks; og sá, sem gefur sig fram til að fá slíkan skenk, svo vel sem þann, hverjum heitið er í 5. art., skal þar um fram leggja hreppstjóranna vitnisburð, um hlutarins sanna ásigkomulag, hver vitnisburður þar að auk á að hafa með að bera prestsins og sýslumannins uppáskript, til þess frekari vissu. Skyldi annars nokkur leiguliði skara svo mjög framúr, annaðhvort með garðhleðslu eða túna slèttan, yfir það ákvarðaða mál, að hans húsbónda jörð þar af svo ítarlega betrist, að hún þess vegna megi álítast að vera hækkuð að dýrleika, finnum Vèr það allran. að vera tilbærilegt, að slíkur

leiguliði, ef húsbóndinn segir honum út af jörðinni, eða hans ekkja og börn, þegar hann deyr, og enginn af þeim verður við jörðina, skuli njóta nokkrar þóknunar fyrir slíka jarðarbót, eptir sýslumannsins og ópartiskra dánumanna áliti, ef sjálfir viðkomendur eigi geta án þess komið sèr saman þarum. — 16) Hreppstjórarnir skulu með sýslumannsins tilsjón gefa nákvæman gaum að túna-slèttaninni. Sömu sektir, sem í fyrirfarandi 8. og 9. art. eru tilsettar fyrir forsómun á garðhleðslu, eiga eins í öllum greinum að gilda, ef forsómun skeður í túna-slèttaninni. — 17) Og þar Vor allran. vili og ósk er, að kornyrkjan í Íslandi mætti komast i gáng og brúkun, hvartil Vèr á næstliðnum árum allran. höfum látið senda kornsæði til reynslu á hafnirnar á suðurlandinu, svo viljum Vèr, að svo stöddu, enn frekar, til því stærri upphvatníngar til nefndrar yrkju, allran. tilsegja hverjum og einum, sem getur aflað hálfrar tunnu af fullvöxnum rúgi, eða byggi, 1 ½ rdls skenk, og fyrir eina heila tunnu af sama 3 rdla skenk. — Þeir sem þartilhafa efni og lyst eiga að húa til einn teig í túninu, eða utan túns, sem hagkvæmast fellur, með girðíng, pælíng og slèttun, og kasta þar á öllu því, sem til áhurðar er þènanlegt, svo sem torfmylsnu, gamalli ösku, eða og litlu af kúa-mykju, ef hún er til, sem þó hið minnsta á að vera árs gömul. Til slíkrar yrkju í smáu er nægjanlegt, að pæla jörðina upp, og eins visst eins og að plægja, þegar moldinni er vel krassað út yfir það útsáða korn, en nær innhyggjararnir kunna að fá lyst til að halda lengra áfram með þessa yrkju, viljum Vèr allran. hafa í þánka, hvernig þeim kann verða hjálpað og þeim útveguð hentugari verkfæri. — 18) Jarðepli hafa verið flutt til suðurlandsins og á nokkra staði á vesturlandinu til reynslu á næstliðnum árum, og skenk hefir heitið verið fyrir þeirra yrkju. Og þar það er reynt, að þessi ávöxtur lukkast þar í landinu, eins og annarstaðar, í allslags jörðu, utan í leirjörðu, og á votum stöðum, já jafnvel og í gamalli ösku, sem nóg er af á mörgum

1776. 13. Mai.

1776. 13. Mai. bæjum, í hverri yrkjan þar að auk er hæg, og þarf eigi nema mjög lítils ómaks: svo væntum Vèr allran., eins og Vèr hèrmeð viljum hafa tilskipað, að innbyggjararnir láti sèr vera kostgæfilega umhugað að yrkja þenna jarðarávöxt, sem er svo drjúgur í búi, þar þeim eigi einasta frambýðst svo æskilegt tækifæri og gagnsemd þar af, heldur og þeir þarmeð undir eins geta allraund. gjört eptir Vorum allran. vilja og velþóknan. — 19) Eigi síður væntum Vèr, að innbyggjararnir hafi látið sèr annt um vera, að brúka til kál- og næpnagarða-yrkju það fræ, sem Vèr allran. höfum látið flytja til landsins, hvað Vèr og framvegis viljum láta gjöra, þegar Oss er allraund. til kynna gefið, að þeir tilbærilega færa sèr það í nyt. Hvar eptir allir og sèrhver einn eiga allraund. að breyta. Gefið á Voru sloti Christiansborg, í Vorum konúngl. aðsetursstað Kaupmannahöfn, þann 13. Maji 1776.

13. Mai. **Reskript til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. et Anlæg til en Postvæsens-Indretning i Island. Christiansborg 13. Mai 1776**[1]. — See kgl. Resol. 23. Mai 1776. — Publiceret paa Althinget 1782 og Rubrum indfört i Althingsbogen s. A. Nr. XXVI; ligeledes Rubr. i Isl. Maanedstid. 3. Aarg., S. 169; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLIII—CLVI. Aftryk i Hrappsey ved Magnus Moberg 1782 paa 1½ Ark i 4to, trykt som Original med Underskrifter. Islandsk Oversættelse i Uddrag i det af Johnsonius udgivne „Vasaqver". Khöfn 1782. 12. S. 223—231.

Christian den Syvende &c. V. B. T. Da Vi have ladet Os allerund. forestille, at der endnu ikke haves i Island nogen ordentlig Indretning til at befordre entende offentlige eller private Breve, og deraf ikke alene flyde adskillige Uleiligheder for Indbyggerne, men endog en meget stor Langsomhed og Usikkerhed udi Vor Tjenestes behörige Befordring: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, for at see dette Slags Uleiligheder for

[1]) Reskr. 8. Juli 1779.

den fölgende Tid, saavidt muligt, hævede, have fundet for godt, for det förste, og indtil videre, allern. at approbere det af dig, Stiftamtmand Thodal, indgivne Forslag til et Reglement, hvorefter en Post skulde anlægges der i Landet, til at gaae trende Gange om Aaret fra alle 4 Landets Fjerdinger til Bessestæd med Breve, som Betjenterne og Andre kunde have at afsende, enten derhen eller til Kjöbenhavn, saaledes: at disse skulle være paa Bessestæd förste Gang ved Begyndelsen af Martii Maaned, anden Gang ved Begyndelsen af Junii Maaned, og tredie Gang i Oktobr. Maaned, som herefter fölger: 1776. 13. Mai.

1) Posten skal gaae om Vinteren fra Sysselmanden i Muhle Syssels nordre Part, igjennem Österlandet til alle dets Sysselmænd og videre. De Breve, som Sysselmanden i bemeldte nordre Part af Muhle Syssel selv, eller Andre i Sysselet, maatte have til Kjöbenhavn eller Bessestæd, afsendes i Slutningen af Januarii Maaned til Sysselmanden i samme Syssels söndre Part, at de kunde være der den 1. Febr. Tiden for denne Postgang bestemmes saaledes: Kommer ingen Breve til Sysselmanden i Söndre-Parten af Mule Syssel fra Sysselmanden i Nordre-Parten inden 1. Febr., om Veirliget ikke skulde være hinderligt, afsender den förstbemeldte en Express med de han maatte have, til Östre Skaftefjelds Syssel; og kommer ingen did til 8. Febr., affærdiger Sysselmanden sammesteds sine til Vestre Skaftefjelds Syssel, hvor Tiden til Postens Afgang fastsættes til den 16. Febr., da Sysselmanden sammesteds, om ingen Breve til den Tid östenfra indlöbe, affærdiger sine til Rangervalle Syssel, hvor der bies til 22. Febr., inden det Syssels Breve derfra afgaae til Sysselmanden i Arnes Syssel, som igjen venter til den sidste Febr., inden han sender til Bessestæd. — 2) Postens Gang fra Öster-Fjerdingen bliver derimod om Sommeren saaledes: fra söndre Muhle Syssel til Sysselmanden i sammes nordre Part sendes Brevene efter foranskrevne Maade saa betids, at de kunde være hos den sidstbe-

1776. meldte den 6. Maji; men formedelst Hindringer, som
13. Mai. kunde indfalde, ventes der til 8. Maji, da Brevene afgaae derfra til Sysselmanden i Norder-Syssel, saa at de kunde være der den 15. Maji. Om Hösten gaae Brevene ligeledes fra Söndre Muhle Syssel til Sysselmanden i Norder-Parten af samme, saa betids i Septbr., at de kunde være hos ham den 16. i samme Maaned, da Posten derfra afgaaer, saa at den kan være hos Sysselmanden i Norder-Syssel den 26. Septbr. Men fra Öster Skaftefjelds Syssel gaaer Posten fremdeles Sommer og Höst sönden om paa fölgende bestemte Dage: den 16. Maji fra Vestre Skaftefjelds Syssel, den 22. fra Rangervalle Syssel, og den 28. fra Arnes Syssel; om Hösten 12. Septbr. fra Skaftefjelds Syssel, den 22. fra Rangervalle Syssel og den 28. fra Arnes Syssel; hvorfor Sysselmanden i Östre Skaftefjelds Syssel maa sende de Breve, han haver, saa betids, at de kunde være i Vester Skaftefjelds Syssel paa de bestemte Dage, nemlig 16. Maji og 12. Septbr. — 3) Norderlands-Posten gaaer om Vinteren fra Sysselmanden i Norder-Syssel den 1. Febr. til Sysselmanden i Öefjords Syssel; kommer ingen Post did inden den 7. i samme Maaned, lader han afgaae de Breve, han maatte have, til Sysselmanden i Skagefjords Syssel, saa at de kunde være der den 12. Kommer ingen Post nordenfra til bemeldte Tid til Skagefjords Syssel, afsendes det Syssels Breve til Sysselmanden i Hunevands Syssel, at de kunde være hos ham den 18., og siden derfra videre befordres, saa at Posten kan være paa Hjardarholt den 26. Febr., hvorfra Sysselmanden i Myre Syssel besörger baade Nord- og Vesterlandets Breve med et til Bessestæd. For Nordlands-Posten blive om Sommeren fölgende Tider bestemte, paa den Maade som meldt er: Fra Sysselmanden i Norder-Syssel gaaer Posten den 15. Maji, og fra Öefjords Syssel den 20.; men Sysselmanden i Hunevands Syssel sender da de derfaldende Breve Posten imöde til Sysselmanden i Skagefjords Syssel inden den 25. Maji, da Norderlands-Posten gaaer

derfra Fjeldveien lige til Hjardarholt. Om Hösten gaaer Nordlands-Posten fra Norder-Syssel den 20. Septbr., fra Öefjords Syssel den 28., fra Skagefjords Syssel den 3. Oktobr. og fra Hunevands den 8. i samme Maaned til Hjarderholt. — 4) Vesterlands-Posten gaaer om Vinteren fra Isefjords Syssel den 10. Febr. til Sysselmanden i Bardestrands Syssel; komme Isefjords Breve ikke did til den 15. eller 16. i samme Maaned, gaae de Breve, som derfra ere at afsende, til Sysselmanden i Dahle Syssel; derfra gaaer Posten den 24. til Hjarderholt. Og da Postveien i Isefjords Syssel vil falde bekvemmest over Indfjordene, og i Bardestrands Syssel over Gilsfjorden, saa have Sysselmændene paa begge Steder at foranstalte hos dem, som boe bekvemmest og nærmest ved disse Fjorder, at Posten derover faaer skyndsom Flytning mod billig Betaling, som for enhver af de smaa Fjorde i Isefjords Syssel ansættes til 8 Sk. For Vesterlands-Posten om Sommeren berammes fölgende Tider: Fra Isefjords Syssel den 12. Maji, fra Bardestrands Syssel den 18., fra Dale Syssel den 22. Om Hösten gaaer Vesterlands-Posten fra Isefjords Syssel den 24. Septbr., fra Bardestrands Syssel den 30., og fra Dale Syssel den 4. Oktobr. til Hjarderholt. Naar Breve til Bessestæd ere at sende fra Sneefjeldsnæs Syssel, gaaer Posten derfra paa bemeldte trende Aarets Tider saa betids, at de kunde være paa Hjarderholt den 24. Febr., 24. Maji og 8. Oktobr., tagende Veien til Sysselmanden i Nappedals Syssel, hvor Budet skal være den 20. Febr., 20. Maji og 4. Oktobr. Men haver han Breve til Kjöbenhavn eller Bessestæd, og intet kommer fra Sneefjeldsnæs Syssel til benævnte Dage, eller een Dag senere, afsender han dem med Express til Hjarderholt. Haver Sysselmanden i Strande Syssel Breve til Kjöbenhavn eller til Bessestæd, affærdiger han dem enten paa Veien Posten imöde, fra Hunevands Syssel Vinter og Höst, eller til Dale Syssel, hvilket som falder bekvemmest og kortest. Men Sysselmanden i Myre Syssel, hvor 3 Poster stöde sammen, forhaler med Postens Afsendelse

1776.
13. Mai.

1776. 13. Mai. til Bessestæd nogle Dage, om ikke alle Postene skulle være indlöbne, saasom til den sidste Dag i Februario, den sidste Dag i Maji og den 12. Oktobr. — 5) Sysselmændene accordere Postbudene, som de afsende, en billig og i Landet sædvanlig Betaling, som dog om Vinterdage ikke maa gaae höiere end til 1 Crone for hver Thingmannaleid, eller 5 til 6 Mile, men om Sommeren mindre, og som i Landet brugeligt er. Sysselmanden udlægger Pengene, og ved Aarets Slutning indsender vedkommende Amtmand til Attestation Beregning over Omkostningerne, hvilke ham derefter af Landfogden godtgjöres. Enhver Sysselmand numererer de Breve, han fra sig sender, og lader medfölge en Liste over dem under Dag og Datum, naar de affærdiges. — 6) Ved forbemeldte Breve til Kjöbenhavn og Bessestæd forstaaes Embeds-Breve til Collegierne, magtpaaliggende Suppliquer, eller og magtpaaliggende Embeds-Breve til Landets Övrighed. Med andre end saadanne Breve begyndes ingen Postgang; men er Posten allerede paa Veien med saadanne Breve, sendes med den hvilke andre Breve det maatte være. — Skulde et Postbud vedblive at fare igjennem flere Sysseler, og behövede Heste til Leie, besörger Stedets Sysselmand ham dem for billig og sædvanlig Betaling. Skulde han derimod for Uföre ikke kunne komme længere, eller af andre Aarsager hindres, maa han sig ikke derefter opholde, men Sysselmanden, hvor saadan Stands træffer, modtager da Posten, og besörger den videre sendt, saasnart de indtrufne Hindringer tillade det. — 7) Skulde der ellers indtræffe en sikker og paalidelig Leilighed ved samme Tid som Posten var i Gang, saasom ved Værtids-Folk fra Nordlandet eller Österlandet, og man vidste, at Brevene med Nordlands-Folket kunde komme i passelig Tid til Hjarderholt, eller videre, og med dem östenfra ligeledes i passelig Tid til Sönderlandet, kunde Sysselmanden med dem sende Brevene mod en passelig Kjendelse for Umagen, for at spare Bekostnin-

gen paa Posten, naar han var forvisset om deres Redelighed og Paalidelighed. — Men ligesom allerede herved er anordnet og fastsat, hvorledes, samt til hvad Tid, Breve fra alle Landets Fjerdinger kunde komme til Bessestæd, saa have I ligeledes end ydermere at tage i Overveielse, og derefter at foreslaae, hvorledes og til hvilke Tider saadan Postgang fra Bessestæd igjen til samtlige Sysseler i Landet bedst kan blive at indrette, paa det at saavel de fra Os og Vore Collegier der indlöbende Befalinger og Foranstaltninger, som og hvad Övrigheden, enten i Kraft deraf, eller i andre Embeds-Forretninger, maatte have at correspondere inde i Landet, kan betimelig vorde befordret Vedkommende til Hænde. — Dog bliver herved at tage i Agt, at saavel den nu af Os allern. approberede, som den af eder videre i Forslag bringende Indretning til Postgang, alene angaaer Breves Befordring frem og tilbage igjennem Landet paa den fastsatte Postvei selv, fra et Syssel til et andet. Hvorimod alle Breves Befordring udenfor Postveiene, saavel omkring i ethvert Syssel fra den derudi fastsatte Post-Station, som fra Sysselet derhen, bliver Indretningen uvedkommende, og maa besörges af Vedkommende selv, der have saadanne Breve at afsende, saaledes som de bedst vide og kunne. — Da ellers denne Indretning sigter til Landets samtlige Indbyggeres Bekvemhed og Lettelse, og Billigheden derfor medförer, at dertil straxen lægges saadan en Plan, at den i Tiden ei alene kan holde sig selv, uden Besværing for Vores Kasse, men og, om muligt, give noget Overskud, som efter derom nærmere gjörende allern. Anordning kunde anvendes til en eller anden almindelig Nytte for Landet: saa have I at tage i Overveielse, og derefter allerund. at foreslaae, hvad der efter Billighed og Landets Omstændigheder bör betales i Postpenge af private Breve, saavel for den hele anordnede Postvei, som fra Sted til Sted paa samme, og derover at forfatte et Reglement. Til hvilken Ende I tillige op-

1776. 13. Mai.

1776. 13. Mai. give, hvad Slags Breve der skulle, efter de ved Forordningen af 17. Januarii 1771 samt Plakaten af 12. Septbr. 1772 af Os allern. approberede Grundsætninger, ansees i Island som private, hvoraf bemeldte Postpenge skulle betales, og hvad Slags som publique eller Embedsbreve, der skulle nyde fri Befordring; hvilket eders Forslag, saavel til forbemeldte Brevporto, som til Alt hvad videre I, ved at lægge Haand paa denne Indretning, maatte finde fornödent at erindre til sammes bedste Fuldförelse, derefter indsendes til Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, for derfra at blive Os nærmere forestilt til allern. Approbation efter Omstændighederne, paa det en fuldkommen Anordning om Postvæsenets Indretning i Landet saa hastigt som muligt kan vorde bragt tilveie, og derefter befordret til offentlig Bekjendtgjörelse. — Hermed skeer Vor Villie. Befalendes eder Gud. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 13. Maji 1776.

13. Mai. **Plakat ang. Danske Toskillings-Stykkers Coursering.** Christiansborg 13. Mai 1776[1]. — Publiceret paa Althinget 1776 og trykt i Althingsbogen s. A. S. 71—72. Emaneret igjennem Finance-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1776, S. 136—137; Schou VI, 181—182.

Plakat, angaaende de ved Forordn. af 15. Julii 1726[2] nedsatte danske Toskillings-Stykkers Coursering indtil indeværende 1776 Aars Udgang.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at Vi allern. have funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi hermed befale og anordne: 1) At de under Præg af Aarene 1711 til 1725, begge inclusive, hidtil

---

[1] Plak. 13. Juni 1776.

[2] denne paaberaabte Nedsættelse var saaledes bestemt, at 6 Stykker skulde gjelde for 10 Skilling.

roullerende danske Toskillings-Stykker, hvoraf 6 Stykker, ifölge Forordningen af 15. Julii 1726, gjelde for 10 Skilling, skal fra næstkommende Aars Begyndelse af være satte ud af al Cours, og hverken i Vore Casser eller i Handel og Vandel mellem Undersaatterne i Vore Europæiske Stater antages eller udgives. — 2) Derimod blive disse nedsatte Toskillings-Stykker indtil indeværende 1776 Aars Udgang i alle Oppebörsler og Indcassationer af Vore Casserere og Oppebörsels-Betjente for den efter Forordningen af 15. Julii 1726 bestemte Værdie uveigerligen modtagne, og derefter ikke i nogen Udtælling igjen udgivne, men blive, ligesom de i Casserne indkomme, til vedkommende Hoved-Casser afleveerte, og fra samme til den almindelige Zahl-Casse indsendte for i Fremtiden alene at coursere som Vestindisk Courant i Vore amerikanske Colonier. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Plakat under Vores Finance-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg den 13. Maji 1776.

1776. 13. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Jon Benediktsson i Norder Syssel, ang. **Regler for Svovelminernes Behandling.** Khavn 18. Mai 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 549. 18. Mai.

Ved den i næstafvigte Aar af Kammeret foranstaltede Undersögning ang. Svovelminerne i Island, ved Studiosus Ole Henchel, er det bragt i Erfaring, at Bönderne ved at opgrave Svovelet behandle Minerne saa uforsynlig, at adskillige Miner allerede ere blevne ödelagte, og alle de övrige staae Fare for det samme,

1776. ligesom og det Svovel, som paa saadan uforsynlig Maade
18. Mai. bliver opgravet og behandlet, befindes saa ureent, at det ei lönner Umagen at raffinere samme. For nu at forebygge saavel Minernes Ödelæggelse, som og det af disses mislige Behandling flydende Tab ved Raffineringen, bliver herefter ved Svovelets Opgravning af Jorden fölgelig at iagttage, nemlig:

1) Förend nogen Mine opstikkes skal de först före Jorden derfra tilside, saa at intet deraf i Svovlet indkommer. — 2) Naar de skille Jorden fra det opgravede Svovl, skal de ligeledes afföre Jorden udenfor Minerne. — 3) Naar de opgrave nogen Mine, skal de, som meldt, först bortföre den överste Jord; dernæst skal de ikke ganske borttage Svovlet paa engang i den hele Mine, men först lade den yderste Kant blive staaende, derpaa tage Fure elle Gröft igjennem den hele Mine, lade saa igjen en Ryg blive staaende, og saa atter optage en Fure, og saaledes vexelviis vedblive, indtil de komme igjen til den yderste Rand, hvilken bör blive staaende; herved forhindres Vinden fra saa frit at overstryge den hele Mine og gjöre den kold, hvorfor disse Furer skal gjöres tvers for de Vinde, som befindes der mest at storme, f. Ex. ifald der falder mest nordlige og östlige Vinde, bör Furerne tages i Nordvest og Sydost. — Naar denne Forsigtighed bruges, kan de som meldt igjen satte Rygge efter et Aars Forlöb paa lige Maade tages. — 4) For at træde saa lidet som muligt i Minerne, bör Enhver, som graver Svovl, medtage et Brædt til at staae paa, medens han opgraver Svovlet, og flytte det efter som han graver, hvorved ei alene Minerne spares for at blive haarde og ujevnt tiltraadde, men de Gravende befries ogsaa fra at brænde Födderne, som ved at synke ned i den hede og löse Jord ellers ofte skeer. — 5) Da de saakaldede Hlidar-namer, som mest sparede, nu skal være i bedste Stand, saa skal Svovlet nu alene der opgraves, saalænge det deraf uden Minernes Beskadigelse kan erholdes, og imidlertid maa

i Fremre- og Testareyker-Namer intet graves, men de skal ligge, at Svovlet der kan tilvoxe, paa det man siden kan begynde at grave der, naar intet mere er at faae i Hlidar-Namerne, hvilke da ligeledes bör hvile ganske, imedens Svovlet i Fremre- og Testareyker-Minerne borttages. Aarsagerne til Minernes Ödelæggelse og Svovelets Ureenhed angives, ellers fornemmelig at være disse: a) at Bönderne, naar de ville forsöge en Mine, opstikke den paa adskillige Steder, uden först at före den överste Jord forsigtigen tilside, og naar Svovlet ikke er som de önske det, forlade de den med Jord og Svovl om hinanden, som tilsidst bliver en fast Massa, hvis Svovl i Tiden ved Raffineringen nödvendigen derover maa blive meget jordblandet og ureent; b) at naar de opgrave Svovlet, lade de den derved hængende Ureenlighed falde paa de löse Svovl-Blomster, hvorved den bliver dermed forenet og imellem Svovlet indbegreben, og maa altsaa næste Gang ved Opgravningen medfölge, hvorved da Svovlet maa blive ureent, og c) at naar de opgrave Svovlet, sammentræde de uforsigtigen den derunder befindtlige löse Jord, hvorved denne, som af Vinden ganske frit overstryges, maa (naar den underjordiske Varme ikke er stærk nok til at trænge igjennem og gjöre den porös) blive seig og haard, hvorved Minen bliver kold og siden unyttig; og om end Heden paa nogle Steder er stærk nok til at trænge igjennem, bliver dog Svovlets fuldkomne Tilvirkning i Jorden derved gjort langsommere og saadant Svovl ureent. Foranförte Poster haver Hr. Sysselmand ei alene at lade bekjendtgjöre for alle vedkommende Bönder, men endog paa det alvorligste at tilholde dem at efterleve samme, samt nöie at holde over at saadant af dem efterkommes, ligesom og Forstanderne ved Svovelværket bliver fra Handels-Directionen i Overeensstemmelse hermed tillagt fornöden Ordre. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 18. Maji 1776.

1776. 18. Mai.

1776. 22. Mai.

Instruction for Studiosus Olaus Olavius paa en Undersögelses-Reise i det nordöstlige Island. Khavn 22. Mai 1776[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 555; jevnf. Isl. Maanedstid. 3. Aarg., S. 133—134; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxcviii—cxcix.

Instruction for Studiosus Olaus Olavius paa den ham anbefalede Undersögnings-Reise i Östfjordene og videre paa hin Side af Langenæs i Nordlandet i Island.

1) I Almindelighed haver han, saa nöie som han kan, at undersöge Beskaffenheden af de egentlig saakaldte Östfjorde, fra Berefjord af og indtil Langenæs; samt paa den anden Side af samme saa langt ind i Nordlandet, som Tiden kan tillade ham at komme, til hvilken Ende han afgaaer her fra Staden med det allerförste af de Skibe, som i Aar gaae til disse Kanter, og söger at komme tilbage i næstkommende Efterhöst med det af Skibene, som maatte opholde sig længst der i Landet, og falde beleiligst at naae til for ham, naar han har endt den forehavende Undersögning. — 2) I Særdeleshed haver han, ved sin Reise igjennem denne Egn, ei alene selv nöie at paaagte, men og paa det flittigste hos Indbyggerne at udspörge og antegne Alt hvad der hörer til Landvæsenets nærmere Drift og mulig Forbedring i alle dets Dele, efter hvert Steds Omstændigheder, og deriblandt, om der maatte findes nogle Strækninger eller Gaarde, som tilforn have været bebygte, men som nu ere forladte og öde, da at forskaffe tilforladelig Kundskab om, hvorvidt der endnu paa saadanne eller andre beleiligen liggende Steder maatte befindes ei alene tjenlige Pladse til at opbygge dem igjen, men og alle övrige til saadan Bebyggelses Befordring og Fremgang tjenlige Bekvemmeligheder til Söes og Lands. — 3) Dernæst haver han, det nöieste som skee kan, at underrette sig om, hvorvidt der paa

[1]) kgl. Resol. 19. Septbr. 1776.

den Strækning, som han reiser igjennem, maatte haves brugbare Havne og Landinger, helst for store Fartöier, og det ei alene til Ankerleie, samt Losning og Ladning om Sommeren, men og fornemmelig til Vinterleie og stadige Anlæg i det store, saavel til Transport til Söes fra Sted til andet, som og til Fiskeriernes Sögning, i hvilken Henseende Eskefjorden ved Rödefjord, Röderhavn paa Sletten i Norder-Syssel, samt andre Steder af lige Beskaffenhed, fornemmelig ville komme under hans Betragtning. Men da Tiden ventelig ikke vil tillade ham selv at kunne undersöge saadanne Landinger og Havne til Vands, haver han i dets Sted ved flittigste Efterspörgsel at udforske af Indbyggerne, og derefter at optegne alt hvad disse derom maatte vide at melde, hvoriblandt ogsaa hörer, hvorvidt Söen udenfor disse Kyster maatte vides at være reen, eller hvorvidt tvertimod besat med blinde Skjær, Sandbanker, stridige Strömme eller andet saadant, som kunde være Söfarten sammesteds til Hinder. — 4) Om Fiskerierne paa disse Kanter beflitter han sig paa al muelig Underretning i alle Henseender, og da i Særdeleshed saavel om noget, og hvad Slags Ferskvands-Fiskerie, af Lax, Örreder, Foreller og deslige, der nu omstunder drives, samt hvorvidt der maatte findes Leilighed enten under Kysterne til fordeelagtig Sælhundefangst, samt hvorvidt denne nu bliver sögt, eller paa Havet, til Torske, Helleflyndre, Havkalle og andet Havfiskerie, i hvilken Henseende han paa det nöieste udforsker, hvorvidt der omkring Kysterne og udenfor Landet maatte vides at være tjenlige Fiskebanker til sidstbemeldte Fiskeriers Sögning, og da især paa hvilke Steder, og hvor langt fra Landet, disse maatte ligge, samt fra hvilke Landingssteder og Havne de bekvemmest kunde söges, og altsaa hvilke saadanne Steder og Havne der helst skulde haves i Sigte til Fiskeværs Anlæg paa disse Kyster, til hvilket Öiemærke tillige bliver at have i Agt og anmærke, hvorvidt saadanne Steder tillige maatte findes

1776.
22. Mai.

1776. 22. Mai. at være forsynede med Möl og andre Bekvemheder til Klipfiske-Virkning. — 5) I.Hensigt til det paa disse Kanter, fornemmelig paa Kysterne af Langenæs faldende Drivetömmer haver han paa det nöieste at paagte, ei alene i Almindelighed, paa hvilke Steder det fornemmelig falder, men og i Særdeleshed hvad Mængde deraf enten nu maatte forefindes, eller kunne sædvanligen ventes et Aar imod et andet, samt hvorvidt dette Tömmer af Indbyggerne anvendes til Nytte, som og til hvad Brug det ellers og overhoved maatte agtes tjenligt og videre kunne anvendes; til hvilken Ende han saa nöie som mueligt paaagter og anmærker, af hvilke Sorter Træ det maatte bestaae, og om muel igt medtager til Kammeret, til yderligere Undersögelse i sin Tid, Pröver af enhver af de fornemste Sorter deraf. Herhos blive ellers at paaagte og antegne, hvilke Steder der maatte befindes at være de bekvemmeste til Drivetimmerets Samling og Transport til andre Steder, og hvilken Maade tjenligst til at befordre samme med mindst Bekostning og mest Fordeel. — 6) Paa samme Maade, som nu er meldt om de i det foregaaende udtrykkelig navngivne Poster forbemeldte Landstrækning vedkommende, haver han ved sin Nærværelse paa Stederne selv [at undersöge Alt, hvad han] maatte befinde at staae dermed i Sammenhæng, eller at flyde deraf, og det ligesaa fuldt som om det her stykkeviis var opgivet, da han over Alt, hvad han saaledes observerer eller udforsker, ei alene holder en udförlig og oplyselig Journal ved Dag og Datum, saalænge denne hans Reise og Undersögning varer, men og, naar den er endt, samler deraf og affatter i en fuldstændig og ordentlig Beretning alle de Data, som han om hver Post paa denne hans Reise har opdaget, med Henvisning til vedkommende Steder i Journalen, tillige med de Reflexioner, som han derved har fundet Leilighed til at gjöre, hvilket altsammen han ved sin Tilbagekomst haver her til Kammeret at indlevere til videre Foreta-

gelse. — 7) Og omendskjöndt denne hans Reise saaledes ikke egentlig hensigter til Naturhistorien, saa maa han dog ikke desto mindre, saavidt Hoved-Öiemærket saadant kan tillade, tillige vende sin Agtsomhed til, og flittig antegne, samt söge at faae Underretning om og Pröver af hvad særdeles mærkværdige Naturalier af alle Slags, som maatte forekomme paa den ham foreskrevne Strækning, og især forskaffe saa fuldkommen Underretning, som muligt er, angaaende hvorvidt og paa hvilke Steder der maatte forefindes enten bekvemme Steen-Arter til Qværnstene, eller nogen Mængde af den islandske Gibs-Spath, saa og af de spathagtige Zeolither, hvor og tillige maatte anmærkes, hvorvidt saadanne Steder maatte erfares at ligge mere eller mindre bekvemt til sidstbemeldte Steen-Arters Transport til nærmeste Handelssted. — 8) For Reisen nyder han, ligesom for den i afvigte Aar aflagte, 1 Rd. daglig i Diæt-Penge, fra den Tid han gaaer under Seil her fra Staden og til han igjen hid til kommer tilbage, samt en Doueeur, naar Reisen er endt, i Forhold til hans udvisende Flid udi de ham herved anbefalede Undersögninger, imod at han selv baade bestrider alle til Reisen i Island medgaaende Omkostninger, saa og accorderer og betaler vedkommende Skipper sin Kost over Söen. Fri Fragt bliver ham foranstaltet ved Handels-Directionen, og Sysselmændene i Mule og Norder-Sysseler blive beordrede i behövende Tilfælde at gaae ham til Haande med fornödne Foranstaltninger til hans Befordring for billig Betaling, ligesom han og desuden forsynes med en aaben Ordre desangaaende. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 22. Maji 1776[1].

1776. 22. Mai.

[1]) „aaben Ordre" eller Reise-Pas for Olavius i Copieb. Litr. R, Nr. 554, ligeledes Communication om hans Reise til Sysselmændene i Norder- og Mule-Sysselerne, samt Handels-Directionen og Finance-Collegium i Copieb. sst. Nr. 551—553.

1776.
23. Mai.

Kongelig Resolution ang. Postvæsens-Indretningen i Island. Fredensborg 23. Mai 1776[1]. — I Forestilling 27. April udvikler Toldkammeret de store Inconvenientser for de offenlige Foranstaltninger og Control med Embedsmændene, som fulgte af Mangelen af al Postgang i Landet, hvorfor det allerede 1774 havde forlangt Stiftamtmandens Betænkning, samt Anvisning paa en Havn til Overvintren for et Postskib og Stationer i Landet, beregnede paa Postgang i det mindste 3 Gange om Aaret fra og til Bessestad, nemlig i Marts, Juni og Oktober. — Bekostningen til Posten anslog Stiftamtmanden til 5 Rd. for en Vinter-Reise og 4 Rd. for en Sommer-Reise, ialt 39 Rd. — I en ny Betænkning og efter Overlæg med flere Embedsmænd paa Althinget ansloges Veilængderne fra Ketilstad eller Nordermule Syssel til Bessastad til 14, fra Norder Syssel til 10, fra Isafjords Syssel til 12 og fra Snæfellsnes til 6 Thingmannaleider à 5 Miil. Befordringen ansloges til 1 Krone pr. Thingmannaleid, eller i alt til 126 Kroner. — I Henseende hertil havde Stiftamtmanden udarbeidet et præliminair Reglement, hvortil Kammeret havde föiet nogle Bestemmelser, især med Hensyn til hvilke Breve skulde ansees som officielle, i Lighed med det i Postforordningerne for Danmark &c. af 17. Januar 1771 og Plak. 12. Sept. 1772 Fastsatte, hvilket indstilles til Approbation og at maa blive expederet som Reskript til Stiftamtmanden og Amtmanden. — Vestindisk-Guin. Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resol. pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 24.

Vi approbere allern. den af Kammeret föiede Foranstaltning til Postvæsens Indretning i Island, saavel som og det af Stiftamtmanden sammesteds i saadan Hensigt forfattede præliminaire Reglement, og bevilge allern., at de paa Brevenes Befordring fra et Sted til det andet i Island medgaaende Omkostninger maa for det förste af Vores Cassa udlægges, indtil Indretningen kan bringes saa vidt, at den selv kan bestride denne Bekostning. — Det Os allerund. forelagte Reskript herom til Vores Stiftamtmand og Amtmand udi Island have Vi allern underskrevet. Fredensborg den 23. Maji 1776.

---

[1]) see Reskr. 13. Mai 1776.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. **Plantning af Ærtetræer.** Khavn 25. Mai 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 558. 1776. 25. Mai.

Da vi have erholdet en liden Pröve af Frö til Robinia Carragana, eller Siberisk Ærtetræ, tillige med Underretning, hvorledes Planten deraf skal opelskes: saa have vi ikke villet undlade at tilsende Hr. Stiftamtmanden herved saavel foran ommeldte Frö-Pröve, som Gjenpart af den dertil henhörende Underretning, med Anmodning, at Hr. Stiftamtm. vilde behage ikke alene at lade dermed gjöre Forsög, men endog om Udfaldet af samme meddele Kammeret Underretning. Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer, den 25. Mai 1776.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang **Jordbrugets Forbedring.** Khavn 25. Mai 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 557. — Indholdet af denne Skrivelse er for en Deel optaget i Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 26. Juli 1777, trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxx. 5, S. 45—47. 25. Mai.

Omendskjöndt det allerede har behaget H. kongl. Majt ved Forordn. af (13. hujus) allern. at fastsætte visse aarlige Præmier i Island, saavel for Gjærders Sættelse som for Tuers Jævning: saa dog, da vi vide at det er höistsammes allern. Villie at see Jordbruget sammesteds, som det iblandt Næringsmidlerne hvorpaa de fleste Indbyggeres Ophold fornemmelig beroer, endvidere og i andre Stykker befordret og forbedret paa alle mulige Maader, maa Vi herved have Hr. Stiftamtmanden og Amtmanden tjenstligst anmodet, som vi og ellers gjöre os forvissede om, at De, hver i sit Amt, foruden at holde over og besörge efterkommet hvad höistbemeldte Forordning allerede har anbefalet, vilde paa det nöieste tage i Overveielse Alt, hvad der efter Omstændighederne paa hvert Sted kunde eragtes gjörligt, til at see Jord-

1776. bruget endydermere befordret, samt alle Vedkommende,
25. Mai. hver efter deres Vilkaar, opmuntrede dertil paa bedste Maade. Hvad Tunene eller Hjemmemarkerne angaaer, skulde vi tænke, at herhen kunde regnes, iblandt flere Ting, Gjödningens Formerelse og forsynlige Behandling og Anvendelse til at besaae enten de Steder, hvor Tuerne ere afskaarne, eller og andre, hvor det maatte behöves; smaae Forsög med de fordeelagtigste islandske og fremmede Græs-Arter, og især iblandt disse sidste Klöver, Raigræs, Saintfoin og andre, hvortil de, som maatte vise Lyst dertil, kunde vente at vorde forsynede herfra med det fornödne Fröe, naar det begjeres; ikke at melde om Tunenes Rensning fra smaa og store Stene, da Forordningen allerede haver givet Anledning dertil. Til Engenes Rögt kunde i denne Henseende fornemmelig komme i Betragtning: at sætte Forsög paa at udgrave de paa saa mangfoldige Steder forefindende og nu til liden Nytte henliggende Moser, og aflede fra samme det derudi staaende Vand paa saadanne Steder, hvor der kan være Leilighed til Aflöb for Vandet, og hvor Grunden iövrigt kan findes bekvem til at bære Græs; og naar Jorden var saaledes udtörret og forvandlet til nogenledes fast Grund, da videre at berede og bearbeide samme, hvilket lettest og hurtigst kan skee ved bekvemme Eng- og Tue-Plove, hvilke de, som maatte have Lyst til at före samme i Brug, kunne vente at erholde skjenkede herfra, samt at blive underrettede om den dermed brugelige Omgang. — Til Opmuntring for Havedyrkningen skulde man formene det at være det tjenligste, om der bleve udlovede passelige Præmier for de förste i hvert Kirke-Sogn, som herefter indhegnede og anlagde den bedste Kjökkenhave til Grönkaal og andre saadanne almindelige Madurter, og deriblandt Poteter og Næper, med flere Roe-Arter, som man alt haver vis Erfaring om at kunne lykkes i Island, samt som paa bedste og fordeelagtigste Maade anvendte disse i sin Husholdning. Fröet kunde de vente at faae her

fra Kammeret, naar det blev begjert. Og da den Gartner, som tilforn i nogle Aar haver nydt en staaende Lön af den kongelige Cassa, endnu skal være i Live og boe paa Nordlandet, kunde det vel være at tage i nærmere Overveielse, om ikke den af ham herudi forhvervede Indsigt kunde ved denne Leilighed anbringes til Nytte, ved at tillægge ham en vis passelig Gratification for hver saadan Kjökkenhave, som efter hans Anvisning bevisligen blev anlagt, dyrket og Produkten anvendt til Nytte i Vedkommendes Husholdning, og det saa meget mere, som Nordlandet er iblandt de Steder i Landet, hvor Havedyrkningen mindst er bleven forsögt, og hvor den altsaa behöver den meste Opmuntring. — I Hensigt til dem, som i Anledning af de ved Forordningen allerede bevilgede Præmier maatte fortsætte Forsögene med Kornavling, kunde det muligen ikke være utjenligt, om de kunde formaaes at holde en ordentlig Dagbog over dette Slags Forsög, saavel i Hensigt til Omgangsmaaden som Væxtens Tid, Fremgang og Udfald, til Efterretning for Fremtiden, ligesom det og kunde være værdt at forsöge om, hvorvidt Climatet kunde tillade, at den samme Jord bær flere Halme i Rad eller ikke, samt hvilken Sort af Sædekorn, og især enten dansk, norsk eller færöisk, maatte befindes at lykkes bedst, alt paa det man derefter kunde gjöre des vissere og sikkrere Slutninger om alle til dette Slags Jordbrug henhörende Ting. Alt det hidindtil ommeldte, samt alt andet herhen hörende, som maatte agtes fornödent til foranförte Öiemærkes bedste Opnaaelse, vilde Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. ei alene tage under nöieste Overveielse, og derom i sin Tid meddele Kammeret Deres udförlige Betænkning, men og, som för er meldt, paa bedst befindende Maade söge at opmuntre af yderste Kræfter, saavidt der kan haves Haab om at det kan komme til Nytte, til hvilken Ende De endog for de Ting af dette Slags, som Forordningen ikke allerede har fastsat, kunne paa H. kgl. Maj• for-

1776. 25. Mai.

1776. ventende allern. Approbation give Vedkommende Haab
25. Mai. om saadanne Præmier, som De efter Overlæg og bedste Skjönsomhed finde at være passelige i ethvert forefaldende Tilfælde, hvilket De da, saavel som hvad videre herudi af Dem udrettes, vilde her indberette, paa det alt saadant siden, efter Omstændighederne, kan vorde H. kgl. Majt allerund. forestilt. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 25. Maji 1776

30. Mai. **Forordning om den islandske Taxt og Handel.** Fredensborg 30. Mai 1776[1]. — Denne For. er emaneret saavel paa Islandsk som paa Dansk, men findes ikke anfört som publiceret paa Althinget. — Dens danske Original er heftet i Toldkammerets islandske &c. Forestillings- og Resolutions-Protocol for 1775—1776, 23, Nr. 26, bagved Resol. af 6. Juni 1776 (see nedenfor under d. D.). — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1776, S. 150—172; kort Udtog hos Schou VI, 182—183; Rubrum og kort Anmeldelse i Isl. Maanedstidend. 3. Aarg., S. 169—174; jevnf. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CVII—CXIII. — Den islandske Oversættelses Original er heftet paa det anförte Sted i Toldkammerets Forestillings-Protocol. Original-Aftryk hos Höpffner, og derefter (jevnf. Toldk. Skriv. 3. Marts 1778 og 3. Febr. 1779, Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 405 og Litr. T, Nr. 20) „annað upplag" i Hrappsey 1778. 4to, ledsaget af Tabeller I—VIII over Udregning af Priser paa mindre Qvantiteter af Varer, samt af For. 22. April 1778 om Banco-Sedlers Indförelse. — Uddrag (i ny Oversættelse) i det af Johnsonius udgive „Vasaqver". Khöfn 1782. 12. S. 194—220.

Forordning om den islandske Taxt og Handel.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at det ved adskillige, saavel fra Indbyggerne paa Vort Land Island, som og fra de Handlende, Tid efter anden, indkomne Forestillinger er bragt i Erfaring, at den lange Tid, som nu er forlöben, siden den ved Forordningen

[1]) kgl. Resol. 29. Mai 1777; sat ud af Kraft ved Plak. 18. August 1786, jevnf. kgl. Resol. 18. April 1787.

af 10. April 1702 allern. paabudne Taxt for den islandske Handel udkom, foraarsager, at samme ikke passer sig med nærværende Omstændigheder, deels idet adskillige Varer, som tilforn have været gangbare i denne Handel, ere forlængst komne af Brug, og andre igjen i deres Sted bragte i Gang, hvilke sidste altsaa savnes i denne Taxt; deels og, at en Deel af de derudi navngivne, og deriblandt især nogle af de til Island indförende Varers Beskaffenhed og Bestemmelser ikke ere saa tydeligen fastsatte, som saadant eragtes at være fornödent til Menigmands fuldkomne Efterretning; hvortil endnu kommer, at den Vægt og Maal, som er lagt til Grund i meerbemeldte Taxt, ikke findes at være saa nöie, som det kunde önskes, passet efter den ellers i Vore Riger anbefalede Indretning med Maal og Vægt, og Penge-Regningen ikke heller overeensstemmende med de i Handels- og Regnskabs-Sager her i Rigerne brugelige Benævnelser; ligesom og Priserne saavel paa de til Island bringende, som de derfra udförende Varer efter oftnævnte Taxt ikke staae i fuldkomment Forhold enten med hinanden indbyrdes, eller med disse Varers Indkjöbs- og Udsalgs-Priser paa nærværende Tid. — Vi have altsaa allern. fundet for godt, at lade forfatte en ny Taxt for Handelen i Island, saavel i Hensigt til de derhen bringende, som de derfra udförende Varer, hvori der er havt for Öine, at ei alene alle Varer af begge Slags skulde saa fuldstændigen, som skee kunde, navngives, samt deres udfordrende Beskaffenhed beskrives og fastsættes, men endog, at saavel Maal og Vægt, som Penge-Beregningen ved denne Handel, skulde saa nær som mueligt sættes paa den Fod, som her i Rigerne er anordnet, samt Varernes Priser indrettes saaledes, at Indbyggerne i Island kunde nyde for deres Varer den fulde Pris, som de i sidstafvigte 10 Aar, det ene i det andet beregnet, ere udbragte til, saavel her i Riget, som paa fremmede Steder, og dog ikke betale de til Island indförende Varer höiere, end de koste i

1776. 30. Mai. Indkjöb; alene at de Omkostninger, som Handelen nödvendigen medfører, ere blevne beregnede paa begge Slags Varer, hvorved dog er iagttaget, til Vedkommendes Lettelse i denne Henseende, at Renten af den Capital, som Vi allern. have ladet udtælle forrige almindelige Handels-Compagnies Interessenter for deres Actier, ikke er deriblandt kommen i Anslag. Og som Vi have anseet saadant at være overeensstemmende med Vores ellers havende allern. Hensigter til at sætte Nærings-Midlerne i Island i en bedre Drift, og Handelen selv i nöiere Forhold og Lighed med disse Tiders Omstændigheder, end samme hidtil har havt, saa have Vi allern. fundet for godt, herved aldeles at ophæve förstbemeldte ved Forordningen af 10. April 1702 anordnede Taxt for den islandske Handel, og derimod i dens Sted indtil videre at paabyde og anordne, som Vi og herved allern. paabyde og anordne den nu forfattede nye Taxt for denne Handel, saaledes som fölger:

Taxt paa de i Island af Handelens Betjente sælgende Varer:

Almanakker	1 Stk.	» Rd.	3	Sk.
Angel-Tömmer	120 —	» —	26	—
Angler, fortinnede	120 —	» —	49	—
Baand, brede Flöyels	1 Al.	» —	15	—
do. middel	—	» —	13	—
do. smalle	—	» —	12	—
Beeg	1 Pd.	» —	3	—
Bækkener af Messing		» —	56	—
Bestillings-Gods, som koster 100 Rd.		128 —	»	—
Blækhorn af Horn	1 Stk.	» —	10	—
do. med Penneknive	—	» —	13	—
Blæk-Lader	—	» —	10	—
Bly i Klumper	1 Pd.	» —	6	—
Bodiker	1 Stk.	» —	2	—
Boutellier paa 1 Pot	—	» —	5	—
do. ½ Pot	—	» —	4	—
do. ¼ Pot	—	» —	3½	—

Bösse-Krudt, poleret . . .	1 Pd.	»	Rd.	51	Sk.	1776.
do. upoleret . . .	—	»	—	31	—	30. Mai.
Briller, ordinaire med Læder-Futteral	1 Par	»	—	19	—	
do. do. med Træ-Futteral	—	»	—	7	—	
Brændeviin af Korn til 4 Grad	1 Pot	»	—	13	—	
do. Fransk . . .	—	»	—	21	—	
Bröd, Skonroggen med Træet	1 Td.	4	—	48	—	
	½ —	2	—	32	—	
do. Skibs- med Træet . .	1 —	2	—	80	—	
	½ —	1	—	48	—	
Brynestene, ei kortere end 7 Tm.	1 Stk.	»	—	1½	—	
Byg, uden Træet	1 Td.	2	—	13	—	
	1 Skjeppe	»	—	26	—	
Cattuner, blaa og hvid, 1¼ à 1⅜ Al. bred,	1 Al.	»	—	36	—	
do. blaafarvét do.	—	»	—	36	—	
do. röd og hvid do.	—	»	—	31	—	
do. hvid, fiin do.	—	»	—	51	—	
do. middel do.	—	»	—	39	—	
do. ordinair do.	—	»	—	33	—	
Caffebönner	1 Pd.	»	—	32	—	
Edike af Viin	1 Pot	»	—	9	—	
do. af Öl	—	»	—	4	—	
Erter, med Træet	1 Td.	4	—	4	—	
do. 1 Kutting uden Træet . . .		»	—	22	—	
File, store	1 Stk.	»		10	—	
do. middel	—	»	—	8	—	
do. smaae	—	»	—	5	—	
Filt, 1⅛ Alen bred	1 Al.	»	—	33	—	
Fingerbörrer	1 Stk.	»	—	1½	—	
Flonel, röd og sort, 1¼ Al. br.,	1 Al.	»	—	49	—	
Galuner, Guld- og Sölv-, uægte, br.	—	»	—	10½	—	
do. do. smale	—	»	—	6½	—	
do. do. smalere	—	»	—	5	—	
Garn, ulden, farvet . . .	½ Pd.	»	—	60	—	
do. Net-, 80 Favne lang .	1 Pd.	»	—	19	—	

1776. 30. Mai.	Garn, Seil- . . . . 1 Pd.	»	Rd.	23	Sk.
	Gryder af Jern . . . . . —	»	—	$7^1/_2$	—
	Gryn, Boghvede-, med Træet 1 Td.	6	—	12	—
	do. do. 1 Kutting uden Træet	»	—	33	—
	do. Byg-, med Træet . . 1 Td.	6	—	20	—
	do. do. 1 Kutting uden Træet	»	—	33	—
	do. Havre-, med Træet . . 1 Td.	6	—	51	—
	do. do. 1 Kutting uden Træet	»	—	35	—
	Hagel, Vand- . . . . . . 1 Pd.	»	—	10	—
	Hamp, reen Rigas . . . . —	»	—	10	—
	Hatte, en ord. Mands-, med Foder og Baand, 1 Stk.	»	—	52	—
	en do. med Svede-Rand —	»	—	45	—
	en Drenge- eller Barnehat —	»	—	41	—
	Havre, uden Træet . . . . 1 Td.	1	—	48	—
	1 Skjeppe	»	—	18	—
	Hægter af Messing, store, 20 Par à 1 Ring	»	—	5	—
	do. do. smaae —	»	—	4	—
	do. af Jern, store —	»	—	2	—
	do. do. smaae, 16 Par à 1 Ring	»	—	1	—
	Heste-Skoe, Jern-, 1 Gang med 20 Söm, v. $2^1/_4$ Pd.	»	—	25	—
	Humle, Garleber . . . . . 1 Pd.	»	—	16	—
	Hör, Oberlands . . . . . 1 Lpd.	2	—	»	—
	Jern . . . . 1 Lpd. eller 16 Pd.	»	—	73	—
	Indigo, Kaabrig . . . . . 1 Pd.	2	—	71	—
	Kager, Taffel- . . . . . . 1 Stk.	»	—	$1^1/_2$	—
	do. Peber- . . . . . . —	»	—	$1^1/_2$	—
	do. Ræve- . . . . . . 1 Pd.	»	—	82	—
	Kamme, Rede- . . . . . . 1 Stk.	»	—	4	—
	do. Tætte-, store . . . —	»	—	3	—
	do. middel . . . . . —	»	—	2	—
	Kjedler af Kobber, naar de bestilles, Pd.	»	—	51	—
	Kirsey, 1 Alen bred . . . . 1 Al.	»	—	36	
	Kister, med Laas og Hængsler, $9^1/_2$ Qvarteer lange udvendig paa				

Laaget, 4 Qvarteer brede og 4 Qv. dybe under Laaget,	1 Stk.	4	Rd.	56	Sk.	1776 30. Mai.
Klæde, Pak-, $2^1/_8$ à $2^3/_{16}$ Al. bred,	1 Al.	1	—	36	—	
do. Pyk, $1^7/_8$ Alen bred . .	—	»	—	91	—	
do. smal Tvifl, $6^1/_4$ à $6^1/_2$ Qv. br.	—	»	—	62	—	
Knapper, Kjol-, af Metal . .	1 Dusin	»	—	41	—	
do. Vest-	—	»	—	21	—	
do. Kjol-, ordinaire .	—	»	—	31	—	
do. Vest- . . .	—	»	—	15	—	
do. af Horn, store . .	—	»	—	15	—	
do. do. smaae .	—	»	—	8	—	
do. Tröie-, af Been .	—	»	—	7	—	
do. do. af Messing	—	»	—	5	—	
do. do. af Tin . .	—	»	—	5	—	
Knappe-Naale, af Jern, Brevet indeholdende af de store 5 Rader, à 10 Stkr. , . .		»	—	$2^1/_2$	—	
do. af de smaae 10 Rader, à 20 Stkr.		»	—	$2^1/_2$	—	
do. af Messing, de store 5 Rader, à 10 Stkr. . .		»	—	3	—	
do. de smaae 5 Rader, à 20 Stkr.		»	—	3	—	
Knive, Bord-, hvide, beenskaftede med Gafler,	1 Par	»	—	20	—	
do. Folde-, store . . .	1 Stk.	»	—	12	—	
do. do. middel . . .	—	»	—	9	—	
do. do. smaae . . .	—	»	—	6	—	
do. hvide beenskaftede .	—	»	—	10	—	
do. hjortetakskaftede . .	—	»	—	9	—	
do. pokkenholtzskaftede .	—	»	—	6	—	
do. Dægger-	—	»	—	4	—	
do. Penne-, ord. med Futteral	—	»	—	13	—	
do. at sammenlægge . .	—	»	—	8	—	
Laase, en stor Splinte-		»	—	13	—	
do. en middel		»	—	12	—	

1776.	Laase, en liden		»	Rd. 10	Sk.
30. Mai.	do. en stor trekantet		»	— 29	—
	do. en middel		»	— 24	—
	do. en mindre		»	— $20\frac{1}{2}$	—
	Lak, fiint	1 Pd.	1	— 27	—
	do. middel	—	»	— 82	—
	do. ordinair	—	»	— 41	—
	Lærret, indenlandsk, af Hör, $1\frac{1}{4}$ Al. bred,	1 Al.	»	— $19\frac{1}{4}$	—
	do. do. 1 Al. br.	—	»	— $15\frac{1}{2}$	—
	do. do. af Blaar, $1\frac{1}{4}$ Al. br.	—	»	— $15\frac{1}{2}$	—
	do. do. do. 1 Al. br.	—	»	— 13	—
	do. blaastribet og tærnet, $1\frac{1}{4}$ Al. bred,	—	»	— 20	—
	do. grov Strie, 1 Al. bred,	—	»	— $5\frac{1}{4}$	—
	do. finere do, $\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$ Al. br.,	—	»	— 7	—
	Liner, af reen heglet Hamp,				
	60 Favne à 4 Pd.	1 Stk.	»	— 60	—
	40 Favne à 3 Pd.	—	»	— 45	—
	Lodliner à 2 Pd. 40 Favne	—	»	— 30	—
	Havkalvs, tjærede	Pd.	»	— 13	—
	Malt, med Træet	1 Td.	3	— 19	—
	do. uden Træet	—	2	— 69	—
	Meel af Rug, 1 Td. med Træet, hvori skal være netto 10 Lpd. 8 à 12	Pd. Meel	3	— 60	—
		$\frac{1}{2}$ Td.	1	— 86	—
		$\frac{1}{4}$ Td.	»	— 93	—
	Fattes over 4 Pd. i Vægten, skal Islænderne betales for hvert Pd. 2 Sk.				
	do. af Byg, ovenmeldte Vægt,	1 Td. med Træet	3	— 4	—
		$\frac{1}{2}$ — do.	1	— 58	—
		$\frac{1}{4}$ — do.	»	— 79	—
	Messing, blank	1 Pd.	»	— 59	—

Mjöd	1 Pot	» Rd. 9	Sk.	1776.
Naalehuse	1 Stk.	» — 2	—	30. Mai.
Oblater, Kirke- med Æske dertil.	1000	» — 11	—	
Papir, Skriv-, fiint	1 Bog	» — 21	—	
godt		» — 12	—	
ringere		» — 9	—	
gemeent		» — 7	—	
Plyds, effen, circa 3½ Qv. br.,	1 Al.	1 — 28	—	
blommed dito		1 — 32	—	
Prydsing	1 Pot	» — 21	—	
Rask, alle Farver, 4¾ à 5 Qv. br.,	1 Al.	» — 32	—	
Rom	1 Pot	» — 21	—	
Rug, uden Træet	1 Td.	3 — 19	—	
	1 Skjeppe	» — 39	—	
Salt, spansk, uden Træet	1 Td.	2 — 63	—	
	1 Kutting	» — 12	—	
fransk, uden Træet	1 Td.	2 — 63	—	
	1 Kutting	» — 12	—	
smaat,	1 dito	» — 19	—	
Sarge, Nakkorat, 1 Al. br.	1 Al.	» — 77	—	
Saxer, store ordinaire	1 Stk.	» — 6½	—	
smaae		» — 4	—	
store fine		» — 26	—	
smaae		» — 15	—	
Seildug, Russisk	1 Al.	» — 25	—	
Flamsk Dug		» — 26	—	
Ravndug		» — 19	—	
Skindbindsel	1 Pd.	» — 8	—	
Skrine med Laas og Hængsler, 6 Qv. lange paa Laaget, 3 Qv. brede, 15 à 16 Tommer dybe,	1 Stk.	2 — 28	—	
Snorer, Posemyntmager-, 1. Sort,	1 Al.	» — 11	—	
2. —		» — 36	—	
3. —		» — 31	—	
Skruesnorer		» — 4	—	

1776. 30. Mai.	Speile, Skuffe-, store . . . 1 Stk.	» Rd.	13	Sk.
	middel	» —	8	—
	Splitter til Töndebaand, 3 à 3¼ Al. lange, 1 Bundt bestaaende af 60 Stkr.	» —	64	—
	6 Splitter	» —	6½	—
	Staal . . . . 1 Pd.	» —	17	—
	Steenkul, 1 Td. uden Træet	1 —	»	—
	1 Kutting	» —	5	—
	Stene, Haandqværne-, store, 19 à 20 T. i Diam., tilhugne og bilede, 1 Par	3 —	19	—
	smaae, 16 à 17 T. ligeledes .	2 —	74	—
	Sukker, Melis . . . . . . 1 Pd.	» —	20½	—
	bruun Candis	» —	20½	—
	Syenaale 100	» —	10	—
	Sæbe, hvid . . . . 1 Pd.	» —	13	—
	grön	» —	9	—
	Söm, 5 Tomme Huus-Söm, 1 Hundrede	» —	72	—
	4 Tomme	» —	40	—
	3 Tomme	» —	27	—
	2 Tomme	» —	20½	—
	Naad-Söm med Naader, store, 1 Hdr.	1 —	38	—
	smaae, 1 Hdr.	» —	80	—
	Lappe-Söm . . . . —	» —	20½	—
	Tobak [1], Rulle-, smaa . . . 1 Pd.	» —	16	—
	Pres-	» —	17	—
	Skotsk smalspunden . . .	» —	20	—
	Tobakspiber, lange . . . . 1 Dosin	» —	18	—
	korte	» —	5	—
	Thee-Bohe, ordinaire . . . 1 Pd.	» —	64	—
	Tin, Mangods i Arbeide	» —	28	—
	Tjære, middeltynd, 1 Td. med Træet	4 —	9	—
	1 Kutting uden do.	» —	27	—
	Traad, couleurt . . . . . 1 Pd.	» —	82	—
	Trosser, tjærede, 21, 18 og 12 Garns, 1 Pd.	» —	10½	—

¹) kgl. Resol. 23. Marts 1778.

1776.
30. Mai.

Tömmer, Ege-, 1 Kjöltræ, 14 Al. l., 7 T. br., 4 T. t., Al. 1 do. 12 Al. do. . . 1 do. 10 do. do. . . 1 do. 9 do. do. . .	» Rd. 28	Sk.
1 do. 8 Al. l., 6 T. br., 3 T. t., Al. . . . 1 do. 7 do. do. . . 1 do. 6 do. do. . .	» — 23	—
1 Stævne-Træ, stort, 3 Al. l., 7 T. br., 4 T. t., 7 T. bugt . . . . 1 Stk.	1 — 68	—
1 do. middel, 3 Al. l., 6 T. br., 3 T. t., 6 T. bugt . .	1 — 6	—
1 do. smaae, 2½ Al. l., 5 T. br., 3 T. t., 5 T. bugt . . .	» — 72	—
Ege Vognskud, 1 Blad 6½ Al. l., 12 à 9 T. br., ¾ T. t., 1 Stk.	1 — 27	—
1 do. 6½ Al. l., 9 à 7 T. br., ¾ T. t.	» — 92	—
dog ei at regnes, hvad som er over 1 Al., inden det er ½ Al.		
Norsk Fyr og Gran, 11 à 12 Al. l., 7 à 8 T. i Roden, 5, 6 à 6½ T. i Top : . . 1 Stk.	1 — 31½	—
9 à 10 Al. l., 6 à 7½ T. i Roden, 5 à 6 T. i Top. Stk.	» — 69	—
7, 7½ à 8 Al. l., 5, 6 à 7 T. i R., 4, 4½ à 5 T. i T., Stk.	» — 59	—
6 à 7 Al. l., 4 à 4½ T. i R., 3 à 3½ T. i T. . . Stk.	» — 29	—
5 à 6 Al. l., 3 à 3½ T. i R., 3 T. i T. . . . . Stk.	» — 19½	—
Jufferter, 9 Al. l., 4 T. br. i Rodenden, og 2½ à 3 T. i Topenden. Stk.	» — 20½	—

		Rd.	Sk.
1776. 30. Mai.	Tömmer, Lægter, store, 6, 7 à 8 Al. l., 3 T. br. i R., 2½ T. i T., Stk.	» Rd.	15 Sk.
	middel, 6 Al. l., 2½ T. i R., 1¼ à 1½ T. i T. . . Stk.	» —	9½ —
	smaae, 5 à 6 Al. l., 2 T. i R., 1 à 1¼ T. i T. . . . Stk.	» —	6½ —
	1 fireskaaren Fyrredele, 5 Al. l., 6, 7 à 8 T. brede, 1 à 1¼ T. tykke . . . . Stk.	» —	22 —
	1 do. Grannedele, 5 Al. l., 7, 8 à 9 T. bred, 1 à 1¼ T. tyk, Stk.	» —	20 —
	Val-Bræder, 5 à 5½ Al. l., 11 à 12 T. br., 1¼ T. tykke . Stk.	» —	26 —
	Ege- og Granne-Krumtömmer, naar det bestilles og Störrelsen opgives, betales som Bestillings-Gods.		
	Tönder til Tran i 16 Baand . 1 Stk.	1 —	59 —
	i 10 Baand	1 —	42 —
	til Öl	1 —	33 —
	Halve Tönder . . . . 1 Stk.	» —	82 —
	Heel-Ankere	» —	50 —
	Halv-Ankere	» —	41 —
	Kuttinger à 8 Potter	» —	23 —
	Halve dito à 4 Potter	» —	16 —
	Gamle Tönder at salte udi . . .	» —	41 —
	Böge Halv-Tönder	» —	37½ —
	Törklæder, ordinaire Cattuns . Stk.	» —	20½ —
	Lærreds	» —	51 —
	mindre ditò	» —	33 —
	Uldkarder . . . . 1 Par	» —	31 —
	Uldbrækkere	» —	62 —
	Viin, gammel Fransk . . . 1 Pot	» —	15½ —
	ung dito	» —	13 —
	röd	» —	21 —
	Æsker, malede, Satset af 8 Stkr. . .	» —	16 —

Öl med Træet,	1 Tönde 4 Dalers . .	4 Rd. 32	Sk.		1776.
	½ do.	2 — 33	—		30. Mai.
	1 Pot	» — 2½	—		
	1 Tde 3 Dalers Öl .	3 — 67	—		
	½ do.	2 — 3	—		
	1 Pot	» — 2	—		
Martz-Öl med Træet,	1 Tde . .	11 — 56	—		
	½ do. . .	5 — 94	—		
	¼ do. . .	3 — 8	—		
	1 Pot . . .	» — 9½	—		

For Bestallingers Lösning og rede Penges Forskud her beregnes Indvaanerne 6 pCt. Avance saaledes: at de for 100 Rd. erlægge 106 Rd. i Island til Handelen, naar de betale samme i næste Kjöbtid efter at Udlægget er gjort; men skulle de længere udeblive, da betales deraf desuden aarlig lovlig Rente, indtil Betaling skeer.

Taxt paa de i Island faldende Varer, hvorefter samme af Handelens Betjente skulle betales:

1) Törfisk. Samme maa være vel virket og igjennemtörret, ei malten, suur, slepig eller kassen; Nakken afskaaren naar den er halvtör, eller, i Mangel deraf, för den bliver imodtagen og veiet, som og Benet afskaaret 3 Led nedenfor Navlen; Skindfisk imodtages ikke. Paa Kullerne afskrabes Skjællen, naar de ere færske, og naar Varerne saaledes befindes, ere de at ansee som gode og dygtige Kjöbmandsvarer, der bör imodtages:

1 Skpd.	grov og middel Platfisk . . .	7 Rd. 18 Sk.
1 —	Plat-Titlinger	4 — 64 —
1 —	grov og middel Hængefisk . .	5 — 76 —
1 —	Hænge-Titlinger	4 — 64 —
1 —	Langer, virkede som Rodskier .	5 — 76 —
1 —	dito, virkede som Platfisk . . .	3 — 86 —
1 —	Plat-Kuller	2 — 68 —

2) Klipfisk: maa frisk nedsaltes med behövende fransk Salt, eller andet dertil ligesaa tjenligt, reenligen

1776. opplukkes, og derefter virkes vel tör paa Terreneufs
30. Mai. Maade, saaledes, at den haver den fornödne Anseende og kan conservere sig, samt være god og forsvarlig Kjöbmandsvare; saa maa og Nakken, med hvad der sidder om Benene ved Nakken, afskjæres, förend den faaer den sidste Dags Törke. Denne Fisk maa være af den, som Indvaanerne fiske efter Værtiden, og af dem ingen Fisk til Klipfisk virkes, som falder i den rette Værtid, men samme bör alene virkes til Törfisk.

1 Skpd. Torsk og Langer, paa Terreneufs Maade virket	7 Rd. 18 Sk.

3) Fersk eller Blödfisk: leveres strax efter at den er uddragen af Söen, og maa være umorken, samt ingen mager eller Skindfisk deriblandt, Hovedet afskaaret og Indvolden udtagne, samt behörigen flækket, saaledes at Benet er borttaget 3 Led nedenfor Navlen, og Skjællen paa Kullerne afskrabet; hvorefter den betales:

2 Pd. Torsk og Langer	1 Sk.
3 — Kuller	1 —
5 — Rokkeblade, udskaarne saaledes, at det Tynde derpaa, som ikke er tjenligt at virkes, afgaaer	1 —
1 — Lax	1 —

4) Fersk Torskeravn: leveres strax naar den er udtagen af Fisken; Buxerne maa være hele, og Ravnen röd af Couleur, haard, og ikke gotten.

1 Pak- eller Straabaands-Tönde fuld, uden Træet 2 Rd. ½ Td. og ¼ Td. à Proportion.

5) Tran: maa være reen og klar, saaledes at den ikke sætter Fod:

1 Td. hvid Havkalvs og Sæl-	8 Rd. 68 Sk.
1 Kutting	» — 49 —
1 Td. Fiske-Tran	7 — 12 —
1 Kutting	» — 40 —

6) Fersk Kjöd: Qvæget slagtes af Indvaanerne paa Handelsstedet og maa behandles reenlig og vel; Öxnene maa være staldede, eller vel græssede; Bederne

fede og af forsvarlig Godhed til Nedsaltning; de gjelde Faar som forbemeldt, og saadanne som ingen Lam samme Aar have havt; Malke-Faar antages aldeles ikke: 1776. 30. Mai.

1 Lpd.	Oxekjöd	12 Sk.
1 —	Bedekjöd	15 —
1 —	gjeldt Faarekjöd	13 —

7) Tallig: Den i Foustager smeltede maa være reen og af forsvarlig Godhed, samt ikke een Sort blandet med den anden; den som leveres i Stumper, derpaa maa Ureenligheden være vel afskrabet; af den Talg, som leveres saaledes, som den af Qvæget paa Handelsstedet, hvor det slagtes, udtages, maa ingen Nyretalg borttages:

1 Pd.	Bede- eller Faare-Talg smeltet i Fustager	8 Sk.
1 —	Oxe-Talg, ligeledes	7 —
1 —	Stumpe Talg	6½ —
1 —	Bede- eller Faare-Talg, saaledes som den udtages, og usmeltet	7 —
1 —	Oxe-Talg, ligeledes	6 —

8) Raa Huder og Skind: Paa Oxehuderne maa Hoved og Horn, Rumpe og Klöver, være aftagne; Faareskindene maa have deres fulde Uld; begge Dele maa retteligen være afskaarne og afdragne, ei snittede til Skade, mindre hullede:

1 Lpd.	raa Oxehuder	32 Sk.
1	Faare- eller Bedeskind	14 —

9) Törre Skind: Lamskindene maa være af een Couleur, med Uld og fulde Löskener; naar det er af 2 Couleurer, passerer det kuns for et halvt, og Stumper imodtages aldeles ikke; Bukkeskindene maa være uden Huller; Ræveskindene tidige og med faste Haar; Svaneskindene uden Huller og fast Duun og Fjær; Sælskindene vel törrede og uden Huller:

1	Lamskind	6 Sk.
1	Bukkeskind, 3 Punds Vægt og derover, 1 Pd.	8 —
	under 3 Pd.	6 —
1	graat Ræveskind	88 —

1776. 30. Mai.

1 hvidt Ræveskind	59 Sk.
1 Svaneskind	41 —
1 Sælskind	5 —

10) Ederduun og Fuglefjær: Den rene Duun maa være saaledes, at aldeles ingen Ureenlighed deri findes, samt vel tör og levende. Den urene ei blandet med Tang, Græs eller Skarn, samt ligeledes vel tör; Fuglefjæderne törre, og ingen store Fjædre urevne deriblandt; Svanefjædrene af gode Poser, og alt Smaat frataget:

1 Pd. reen Ederduun	1 Rd. 56 Sk.
1 — ureen dito	» — 14 —
1 Lpd. Fuglefjæder	» — 82 —
100 Svanefjæder	» — 68 —

11) Uld, Uldengods og Vadmel: Ulden maa være reen toet, og uflokken; Enkeltbaands-Strömperne af een Couleur, vel forarbeidede og valkede, 1 Sjellands Alen lange, og Vidden derefter, samt vel proportionerede i Foden, ved Ankelen og Læggen, efter den authoriserede Model; Eentomme-Vanterne af behörig Störrelse; Totomme-Vanterne af fuldkommen Störrelse og vel roede; Vadmelet af een Couleur, vel forarbeidet, og 7¼ Qvarteer Dansk Maal bredt:

1 Skpd. hvid Uld	16 Rd. 56 Sk.
1 — sort og meleret dito	14 — 88 —
1 Par Enkeltbaands-Strömper	» — 9¼ —
3 — Eentomme-Vanter	» — 9¼ —
1 — Totomme-Vanter	» — 5⅔ —
1 Alen Vadmel	» — 12 —

12) Diverse Varer:

1 Lpd. frisk usaltet Smör, vel reengjort	» — 84 —
1 Pd. smaa Hvalbarder	» — 5½ —
1 — gammelt Kaaber	» — 17 —

Dobbeltbaandsgodset, saavel Strömper som Tröier, betale Kjöbmændene efter sit Værd, og give Indvaanerne Beviis for, hvad Dobbeltbaandsgods de levere,

hvor mange Stykker, og til hvad Priis hvert Stykke; hvilke Beviser Indvaanerne hvert Aar levere til Sysselmændene paa Foraars-Mandtalsthingene, da Sysselmændene forfatte en Designation derover, og indsender samme, tillige med Beviserne, til Handels-Directionen. 1776. 30. Mai.

1) Efter forskrevne Taxt skulle saavel Landets Indbyggere, som Handelens Kjöbmænd i Landet, være pligtige at forhandle deres Varer til hverandre fra 1. Januar 1777, og indtil Vi allern. anderledes befale. Og paa det alle Vedkommende i Landet kunde om samme være underrettede, er denne Forordning og Taxt tillige udfærdiget i det islandske Sprog, og skal altid findes i enhver Handelsbod i Landet; dog angaaer samme hverken Indbyggernes Handel imellem sig selv, ei heller publique Skatter og Contributioner, eller Jordebogs-Species og Afgifter, som enten til Os, offentlige geistlige og verdslige Stiftelser, eller private Jorddrotter ere at yde, med hvis Priser og Beregninger det herefter, som hidindtil, bliver at forholde efter den bidtil paa ethvert Sted brugelige Maade. — 2) Ligesom denne Taxt er forfattet i Dansk Courant, Rigsdaleren til 96 Sk. beregnet, saa bliver herefter al Regning imellem Indbyggerne og Handelens Kjöbmænd at holde i Rigsdaler og Skillinger, istedet for at samme hidindtil er holden i Læster, Hundrede og Fiske, eller Vetter, Föringer og Fiske; ligesom og Taxten herefter bliver eens over hele Landet, saa at den hidtil brugte Forskjel paa Fiske- og Prionlæs-Regning med denne Taxtes Begyndelse aldeles ophörer. — 3) Al Maal og Vægt bliver efter Forordningen derom af 10. Januar 1698; saa at den hidindtil i Island brugte Hamborger-Alen aldeles udgaaer og afskaffes ved Handelen i Landet. Istedet for at Vægten hidindtil er blevet benævnt ved Vetter, Föringer og Fiske, bliver samme herefter at beregne, ligesom i Danmark, ved Skippund, Lispund og Pund; og skal herefter, ved Handelsstederne og i Landet, ei

1776. 30. Mai. mere bruges Punderter eller store Bismere, men alene Skaalevægt, saavel til de leverende, som annammende Varer, saasnart det overstiger 4 Lpd.; men hvad som er 4 Lpd. og derunder tillades det at veie med Bismer-Vægt. — Tönde-Maalet til Salt og Steenkul indeholder 176 Potter; og Korntönden, hvormed alle Slags Kornvarer, samt Gryn og Erter, maales, 144 Potter; en Trantönde beregnes til 136 Potter, og en Tönde Tjære til 120 Potter; hvorefter det mindre Maal proportioneres, ligesom i Danmark. En Kutting skal holde 8 Potter, hvorefter en Tönde Salt og Steenkul udgjör 22 Kuttinger, en Korntönde 18 Kuttinger, en Trantönde 17 Kuttinger, og en Tjæretönde 15 Kuttinger; en halv Kutting skal holde 4 Potter. — 4) Da Handelens Kjöbmænd og Betjente herefter blive bosiddende i Landet, saa bliver og Handelen bestandig at drive; dog hvad Slagteriet angaaer, da imodtages intet Kjöd paa Handelen til Nedsaltning förend den 20. Septbr., ei heller længere end til Oktober Maaneds Udgang, som eragtes for den bedste Slagtertid. Og skulle Kjöbmændene og Indbyggerne herefter være pligtige at gjöre Afregning med hverandre inden hvert Aars Udgang, paa det Restance-Rullerne kunde saa betimelig af Kjöbmændene blive forfattede og vedkommende Sysselmænd tilstillede, at de af dem paa næste Foraars Mandtalsthinge kunde blive examinerede; hvilken Examination Sysselmændene skulle være pligtige med al Flid at forrette, og derefter beskreven at tilstille Kjöbmændene, paa det de dermed kunne bilægge deres indsendende Regnskaber. — 5) Ligesom det ved Octroyen i Almindelighed er fastsat, at de Handlende skulle forsyne Landets Indvaanere med gode og forsvarlige Varer, og disse igjen paa deres Side ligeledes levere Landets Producter af samme Beskaffenhed. Saa bliver det, til ydermere Bestemmelse af hvad foran er anordnet, endvidere herved allern. anbefalet, at Indbyggerne, i Henseende til Tör- og Klipfisk-Virkningen, saa meget muligt er, i Henseende til

Mængden af hvert Slags, skulle rette sig efter det, som Handelens Kjöbmænd dennem til Handelens Bedste og Fordeel tilsige, ligesom og i Henseende til Uldengodset, være sig Enkeltbaands-Hoser, Een- og Totomme-Vanter, eller Dobbeltbaands-Hoser og Tröier, og det ei alene i Henseende til Mængden, men og i Henseende til Dannelsen og den övrige Beskaffenhed, siden alt saadant vil blive til Indvaanernes egen Fordeel; idet Afsætningen derved befordres, og altsaa Vindingen af deres Arbeide desformedelst foröges. — 6) Handelen med Indvaanerne skal skee udi aaben Krambod, og ikke inden lukte Dörre med een Person ad Gangen, med mindre han det selv begjerer; dog maa slet Ingen, som ikke haver Ærende, staae de Andre til Hinder eller Trængsel i Kramboden, men Enhver bör forföie sig ud af Kramboden, naar han haver forrettet sit Ærende, for at give Plads til Andre. Kjöbmændene bör, det allersnareste muligt er, udi al Sagtmodighed expedere Indvaanerne ved Handelen, paa det de ikke fra andre nödvendige Forretninger skulle opholdes; og Indvaanerne ligeledes söge at expedere sig, paa det de ikke skulle give Aarsag til Ophold for Kjöbmanden og Andre, paa Handelen værende, der og skulle expederes; og maa ingen af Almuen, uden han, formedelst Forhindring af Uveir eller andet uomgjængeligt Forfald, ikke kan fortsætte sin Reise, opholde sig længer paa Handelsstedet, end han virkelig behöver til sin Handelsforretning, hvormed Handelens Kjöbmand skal have et vaaget Öie, og dem, som herimod forsee sig, strax for Sysselmanden angive, hvilken derfor sætter dem tilrette, og alvorligen paaseer, at de uden Forsömmelse vise dem flittige og aarvaagne udi deres Næringsdrift; hvortil Handelens Kjöbmænd ogsaa ved alle Leiligheder skulle opmuntre og befordre dem. — 7) Skulde der i Landet indtræffe saadanne Omstændigheder, at betydelig Mangel eller Hungersnöd i et District kunde være at befrygte, bliver det herved allern. tilladt, at Stedets Sysselmand

1776. 30. Mai.

1776. og Kjöbmand med fælleds Overlæg maae indrette det
30. Mai. saaledes, at der bliver ved Handelen efterstaaende saadant et Qvantum af islandske Födevarer, som kan eragtes fornödent, til at forsyne Indvaanerne med Vinteren over, til nödvendigt Livsophold; dog at der over saadan Mangel og Nöd, og den ifölge deraf tagende Beslutning, forfattes en ordentlig Judicial-Forretning, som med förste afgaaende Skib bör til Handels-Directionen indsendes. — 8) Udi gode Aaringer bör Kjöbmændene derimod ikke laane Indvaanerne nogen Slags Varer eller Penge til næste Aar at betale, undtagen dem, som formedelst deres Fiskebaades eller Qvægs Tab, eller andre ulykkelige Hændelser eller Misfangst, kunde have taget saa betydelig Skade, at de desaarsage ikke formaae at betale, eller sætte sig i Stand igjen uden Laan. Slet Ingen, som haver Evne og Kræfter til at fortsætte sin Næring og Avl, enten til Lands eller Vands, og dog findes, og overbevises om, at være forsömmelig eller lad udi saadan ham saa meget magtpaaliggende Sag, hvorom saavel Övrigheden som Kjöbmændene bör være nöie underrettede, samt kjende Indvaanernes Forhold og Omstændigheder, maae med noget Laan af Kjöbmændene assisteres, men saadanne skulle være pligtige, prompte at betale hvad de begjere, indtil de kjendelig forbedre sig; da dennem, ligesom de Övrige, der befindes at være flittige og vindskibelige, al mulig Velvillighed og Hjelp af de Handlende bör bevises. Skulde Nogen befindes, som forsætligviis bedrager Kjöbmændene, og ikke næste Aar efter at han Laan haver bekommet indfinder sig ved Handelen, hvor han haver gjort Gjeld, eller og omflakker fra et Sted til et andet, da skal han betale dobbelt, og haver han Intet at betale med, da paagribes han af Övrigheden og straffes paa Kroppen. — 9) For Fordringer i Island nyder Handelen Præference næst efter Vore Afgifter, samt ældre Pant og andre ved Loven allerede fastsatte Prioriteter.

— 10) Skulde nogen Rettergangs-Sager imellem Handelens Kjöbmænd eller Betjente og Indvaanerne forefalde, da skulle Sysselmændene være pligtige til at holde Thing derom paa vedkommende Havn eller Handelssted, paa det Handelens Betjente ikke skulle hindres i deres Forretninger ved at söge de sædvanlige og paa mange Steder langt fraliggende Thinge. — 11) Embedsmændene i Landet ville Vi allern. være betænkte paa at tillægge Noget af Handelens Casse, for hvis de saavel ved Besigtelser, som Restancernes Examination, og Andet, Handelen vedkommende, kunne faae at forrette; hvorimod de og paa deres Side skulle söge at befordre saavel Handelens som Indvaanernes Bedste, samt formaae dennem til Flid og Vindskibelighed, hvorved deres eget Bedste og Landets Opkomst i Almindelighed vil befordres. Dog forholdes det i Henseende til Confiscationer af uberettigede Handlendes og Fiskendes Skibe og Varer efter Vores derom allern. udgivne Forordning af 1. April indeværende Aar. 1776. 30. Mai.

Hvorefter Alle og Enhver, som det kan vedkomme, allerund. have sig at rette. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 30. Maji 1776.

Forordning um þann íslenzka taxta og kauphöndlan.

Vèr Christian sá sjöundi &c. G. Ö. V. að Vèr af aðskiljanlegum fortölum, sem bæði frá innbyggjurunum á Voru landi Íslandi, svo og frá þeim handlandi eptir hendinni eru inn komnar, höfum komizt að raun um, að sá lángi tími, sem nú er liðinn, síðan sá með forordníng af 10. April 1702 allran. uppáboðni íslenzku-kauphöndlunar-taxti út kom, er orðinn orsök til, að hann eigi sambýður núverandi ástandi, bæði af því, að einar og aðrar vörur, sem áður hafa gengið í þessari kauphöndlan, eru nú fyrir laungu úr brúkun, og aðrar aptur komnar í þeirra stað, hverjar síðari þarfyrir vantar í sögðum taxta; líka og, að á aðskiljanlegum af þeim, sem þar

1776. 30. Mai. eru nefndar, og þar á meðal sèrílagi á nokkrum vörum, sem til Íslauds eiga að flytjast, er eigi svo skilmerkilega sagt frá varanna gæðum og ásigkomulagi, sem þörf sýnist til að vera, að almúginn kunni að vita góða grein á þeim; hvar við enn fremur bætist, að sú vigt og mælir, sem optnefndur taxti er bygður á, eigi er svo glöggt, sem óskast kynni, saminn, eptir þeirri innrèttíngu, sem annars er um vigt og mælir allran. uppáboðin í vorum ríkjum; peninga-reikníngina skilur líka á við þann hèr í ríkjunum í kaupskap og reikníngum brúkanlegá máta, og þar að auk svarar verðið, eptir taxtanum, á þeim vörum, sem flytjast til og frá Íslandi, hvorki fullkomlega hvort til annars innbyrðis, nè heldur til þess verðs, með hverju þesskáttar vörur eru á nærverandi tíð innkeyptar og útseldar. Oss hefir þessvegna allran. þóknazt að láta gjöra nýjan taxta fyrir kaupböndlunina á Íslandi, bæði á þeim vörum, sem þángað og þaðan flytjast, hvar í fyrir augum er haft, að eigi einúngis allar vörur af hvorumtveggja skuli svo fullkomlega, sem varð, nafngreinast og þeirra rètta ásigkomulag útmálast og ákvarðast, heldur og líka, að bæði vigt og mælir, sem og peninga-reikníngurinn í þessum kaupskap skuli semjast, hið nákvæmasta mögulegt var, eptir því sem hèr í ríkjunum er til skipað, og varanna dýrleiki setjast á þann hátt, að innbyggjararnir í Íslandi fái fyrir sínar vörur það fulla verð, sem þær í næstliðin 10 ár, öll tilsamans reiknuð, hafa verið seldar fyrir, bæði hèr í ríkjunum og á framandi stöðum, og þó eigi bítala meira fyrir þær vörur, sem flytjast til Íslands, en þær kosta í innkaupi; einasta að sá kostnaður, sem höndlanin nauðsynlega útkrefur, er reiknaður á hvorutveggju vörurnar, hvarhjá þó, til hlunninda við viðkomendur í þessu efni, er aðgætt, að engin renta þar í er reiknuð af þeim höfuðstól, sem Vèr allran. höfum látið útleggja til þess fyrverandi almennilega höndlunar-kompagnies Interessenta fyrir þeirra actiur. Og þar Vèr höfum álitið það að vera samkvæmt þeim allran. ásetníngi, sem Vèr annars höfum, til að koma

atvinnu-útvegunum í Íslandi í betri gáng, og gjöra höndl- 1776.
unina sjálfa samkvæmari þessara tíða ásigkomulagi, og 30. Mai.
betur svaraudi til þess, en híngað til verið hefir: svo hefir Oss allran. þóknazt hèr med öldúngis að aftaka þann fyrstnefnda með forordn. af 10. April 1702 tilskipaða taxta um íslenzkan kaupskap, og þar á mót í hans stað, að svo stöddu, allran. að uppábjóða og tilskipa þann nú samantekna nýja-taxta á þessum kaupskap, á þann hátt sem eptir fylgir.

Taxti á þeim vörum, sem höndlunarinnar þènarar eiga að selja á Íslandi:

Almanök, 1 stk.	«	rd.	3	sk.	
Aunglar tinaðir, 120 stk.	«	—	49	—	
Aungultaumar, 120 stk.	«	—	26	—	
Baukar, stk.	»	—	2	—	
Bestilt góz, sem kostar 100 rd.	128	—	»	—	
Bik, 1 pd.	»	—	3	—	
Blekbyttur, af horni, 1 stk.	»	—	10	—	
— sömu með pennaknífum, stk.	»	—	13	—	
Blý í stykkjum, 1 pd.	»		6	—	
Borðar, breiðir, flygels, al.	»	—	15	—	
sömu, meðalmáta, al.	»	—	13	—	
sömu, mjóir, al.	»	—	12	—	
gull- og silfur., óegta, breiðir	»	—	10½	—	
..... mjóir	»	—	6½	—	
..... mjórri	»	—	5	—	
meira *sjá*: snúrur.					
Brauð, skonrog, með trènu, 1 t.	4	—	48	—	
.... ½ t.	2	—	32	—	
sama, skips-, með trènu, 1 t.	2	—	80	—	
.... ½ t.	1	—	48	—	
Brennivín af korni, til 4 grader, 1 pott.	»	—	13		
sama, franskt, 1 pott.	»	—	21	—	
Brýnissteinar eigi styttri en 7 þuml., stk.	»	—	1½	—	
Bygg, fyrir utan trè, 1 t.	2	—	13	—	
.... 1 skpa	»	—	26	—	

1776.	Byssupúður, pólerað, 1 pd. . . .	»	— 51	—
30. Mai.	sama, ópólerað, pd.	»	— 31	—
	Caffebaunir, 1 pd.	»	— 32	—
	Cattun, blátt og hvítt, 1 1/4 al. til 1 3/8 al. breitt, 1 al.	»	— 36	—
	sama, blálitað, eins, 1 al. .	»	— 36	—
	sama, rautt og hvítt, eins, 1 al.	»	— 31	—
	sama, hvítt fínt, eins, 1 al. .	»	— 51	—
	meðalmáta, eins, 1 al. . .	»	— 39	—
	almennilegt, eins, 1 al. . .	»	— 33	—
	Edik, af víni, 1 pt.	»	— 9	—
	— af öli, 1 pt.	»	— 4	—
	Ertur, með trènu, 1 tn.	4	— 4	—
	1 kútur fyrir utan trè	»	— 22	—
	Filt, 1 1/8 al. breitt, 1 al.	»	— 33	—
	Fíngurbjargir, 1 stk.	»	— 1 1/2	—
	Flanel, rautt og svart, 1 1/4 al. breitt, 1 al.	»	— 49	—
	Flöskur til 1 potts, 1 stk.	»	— 5	—
	til 1/2 potts, 1 stk.	»	— 4	—
	til 1/4 potts, 1 stk.	»	— 3 1/2	—
	Færi, *sjá* strengir.			
	Garn, ullar, litað, 1/2 pd.	»	— 60	—
	sama, netja-, 80 faðma lángt, 1 pd.	»	— 19	—
	sama, segl- pd.	»	— 23	—
	Gleraugu, almennil., með leðurhulstri, 1 par	»	— 19	—
	sömu með trèhulstri, 1 par	»	— 7	—
	Grjón, bókhveiti, með trènu, 1 tn. .	6	— 12	—
	1 kútur fyrir utan trèð	»	— 33	—
	— bygg, með trènu, 1 tn. . .	6	— 20	—
	1 kútur fyrir utan trèð	»	— 33	—
	— hafra-, með trènu, 1 tn. . .	6	— 51	—
	1 kútur fyrir utan trèð	»	— 35	—
	Hafrar, fyrir utan trèð, 1 tn. . . .	1	— 48	—
	. . . . . 1 skpa . . .	»	— 18	—

1776. 30. Mai.

Hampur, hreinn Rígskur, 1 pd. . . .	» rd.	10	sk.
Hárgreiða, *sjá* kambar.			
Hattar, einn almennilegur manns-, með fóðri og bandi, stk. . . .	»	52	—
sami með svitarönd	»	45	—
drengja eða barna hattur . .	»	41	—
Hestajárn, einn gángur með 20 nöglum, v. $2^1/_4$ pd. . . .	»	25	—
Högl, vatn-, 1 pd.	»	10	—
Hör, oberleuzkur, 1 lpd. eða 16 pd.	2	»	—
Humall, Garlebs, 1 pd.	»	16	—
Járn, 1 lpd.	»	73	—
Indigó, Kobrig, 1 pd.	2	71	—
Kaðlar, *sjá* trossur.			
Kambar, greiðu, stk.	»	4	—
þèttir, stórir, stk.	»	3	—
meðalmáta, stk.	»	2	—
Katlar af eiri, nær þeir bestillast, 1 pd.	»	51	—
Kersa, einnar álnar breið, 1 al. . .	»	36	—
Kistur með skrá og lömum, $9^1/_2$ kvart. lángar utan á lokinu, 4 kvart. breiðar, og 4 kvart. djúpar undir lokið, stk.	4	56	—
sömu (skríni), með skrá og lömum, 6 kvart. lángar á lokinu, 3 kvart. breiðar, 15 til 16 þuml. djúpar, stk. . . .	2	28	—
Klæði, pakk-, $2^1/_8$ til $2^3/_{16}$ al. breitt, al.	1	36	—
— pykk-, $1^7/_8$ al. breitt . . .	»	91	—
— smal-tvist $6^1/_4$ til $6^1/_2$ kvart. breitt, al.	»	62	—
Klútar, almennilegir Cattúns, stk. . .	»	$20^1/_2$	—
— lèrepts, stk.	»	51	—
— minni af sama, stk.	»	33	—
Knappar, kjóls, af metall, tylft. . .	»	41	—
— vestis, tylft.	»	21	—

IV. B.

		rd.	sk.
177.. 30. Mai.	Knappar, kjóls, almennilegir tylft.	»	31
	— vestis, tylft.	»	15
	— af horni, stórir, tylft.	»	15
	— ..... smáir, tylft.	»	8
	— peisu, af beini, tylft.	»	7
	— .... af látúni, tylft.	»	5
	— .... af tini, tylft.	»	5
	Knífar, borð-, hvítir beinskeptir með göflum, par.	»	20
	— sjálfskeiðíngar, stórir, stk.	»	12
	— ...... meðalmáta, stk.	»	9
	— ...... smáir, stk.	»	6
	— hvítir beinskeptir, stk.	»	10
	— hjartarhornskeptir, stk.	»	9
	— pokkenholtskeptir, stk.	»	6
	— degger, stk.	»	4
	— penna-, almennilegir, með hulstri, stk.	»	13
	— ... sömu, sjálfskeiðíngar, stk.	»	8
	Kökur, taffel-, stk.	»	1½
	— pipar-, stk.	»	1½
	— refa-, pd.	»	82
	Krókapör, af látuni, stór, 20 pör í kerfi, kerfi	»	5
	— ... smá, eins, kerfi	»	4
	— af járni, stór, eins, kerfi	»	2
	— ... smá, 16 pör í kerfi, kerfi	»	1
	Lakk, fínt, pd.	1	27
	meðalmáta, pd.	»	82
	almennilegt, pd.	»	41
	Lásar, einn stór splint-, stk.	»	13
	— — meðalmáta, stk.	»	12
	— — lítill, stk.	»	10
	— — stór þrístrendur, stk.	»	29

Lásar, einn meðalmáta, stk.	» rd.	24 sk.	1776.
— — minni, stk.	» —	$20\frac{1}{2}$ —	30. Mai.
Látún, skært, pd.	» —	59 —	
Lèrept, innlenzkt, af hör, $1\frac{1}{4}$ al. breitt, al.	» —	$19\frac{1}{4}$ —	
— 1 al. breitt, al.	» —	$15\frac{1}{2}$ —	
— af blor, eða hör-undankembu, $1\frac{1}{4}$ al. breitt, al.	» —	$15\frac{1}{2}$ —	
— 1 al. breitt, al.	» —	13 —	
— blárent og skákborðað, $1\frac{1}{4}$ breitt, al.	» —	20 —	
— grófur strigi, 1 al. breiður, al.	» —	$5\frac{1}{4}$ —	
— sami fínari, $\frac{3}{4}$ til $\frac{7}{8}$ al. breiður, al.	» —	7 —	
Línur, *sjá* strengir.			
Malt, með trènu, 1 tn.	3 —	19 —	
fyrir utan trèð, 1 tn.	2 —	69 —	
Mjöður, 1 pt.	» —	9 —	
Mjöl, af rúgi, 1 tunna með trènu, hvar í skal vera, að trènu fráreiknuðu, 10 lpd. 8 til 12 pd. mjöls	3 —	60 —	
— $\frac{1}{2}$ tunna	1 —	86 —	
— $\frac{1}{4}$ tunna	» —	93 —	
vanti yfir 4 pd. í vigtinni, skal innbyggjurunum betalast fyrir hvert pd. 2 skild.			
— af byggi, áður sögð vigt, 1 tunna með trènu	3 —	4 —	
— $\frac{1}{2}$ tunna	1 —	58 —	
— $\frac{1}{4}$ tunna	» —	79 —	
Munnlaugar af látúni, 1 pd.	» —	56 —	
Nálahús, stk.	» —	2 —	
Naglar, *sjá* saumur, og hestajárn.			
Oblátur, kirkju-, með eski þar til, 1000	» —	41 —	
Pappír, skrif-, fínn, 1 bók	» —	21 —	
. . . góður, 1 bók	» —	12 —	

1776. 30. Mai.	Pappír, skrif, lakarı, 1 bók . . .	»	rd. 9	sk.
	. . . almennilegur, 1 bók .	»	— 7	—
	Pluss, rósalaust, hèrum 3½ kvart. breitt, al.	1	— 28	—
	— með rósum, eins, al. . . .	1	— 32	—
	Pottar af járni, 1 pd.	»	— 7½	—
	Prjónar, af járni, eitt brèf, innihald. af þeim stóru 5 raðir, í hverri 10 stk.	»	— 2½	—
	af þeim smáu 10 raðir, í hverri 20 stk.	»	— 2½	—
	— af látúni, þeir stóru, 5 raðir, í hverri 10 stk.	»	— 3	—
	þeir smáu, 5 raðir, í hverri 20 stk.	»	— 3	—
	Pryssing, 1 pt.	»	— 21	—
	Rask, af allslags lit, 4¾ til 5 kvart. breitt, al.	»	— 32	—
	Romm, 1 pt.	»	— 21	—
	Rúgur, fyrir utan trèð, 1 tn. . . .	3	— 19	—
	— 1 skpa.	»	— 39	—
	Salt, spanskt, fyrir utan trèð, 1 tn. .	2	— 63	—
	1 kút.	»	— 12	—
	— franskt, fyrir utan trèð, 1 tn. .	2	— 63	—
	1 kút.	»	— 12	—
	— smátt, 1 kút.	»	— 19	—
	Sápa, hvít, pd.	»	— 13	—
	- græn, pd.	»	— 9	—
	Sartz, Nakkorat, 1 al. breitt, al. . .	»	— 77	—
	Saumnálar, 100	»	— 10	—
	Saumur, 5 þuml. hússaumur, stórt hundr.	»	— 72	—
	4 þuml., stórt hundr. . .	»	— 40	—
	3 þuml., stórt hundr. . .	»	— 27	—
	2 þuml., stórt hundr. . .	»	— 20½	—
	hnoðsaumur með róm, stór	1	— 38	—
	— — — smár	»	— 80	—
	lappasaumur	»	— 20½	—

Segldúkur, rússiskur, al.	»	rd. 25	sk.	1776.
flamskur dúkur, al.	»	— 26	—	30. Mai.
rafndúkur, al.	»	— 19	—	
Sykur, melis, pd.	»	— 20½	—	
brúnt candis, pd.	»	— 20½	—	
Skeifur, *sjá* hestajárn.				
Skinnbönd, pd.	»	— 8	—	
Skæri, stór, almennileg. stk.	»	— 6½	—	
smá, stk.	»	— 4	—	
stór, fín, stk.	»	— 26	—	
smá, stk.	»	— 15	—	
Skrifstokkar, stk.	»	— 10	—	
Skríni, *sjá* kistur.				
Snúrur, posementmakara, 1. slags, al.	»	— 41	—	
2. slags, al.	»	— 36	—	
3. slags, al.	»	— 31	—	
skrúfsnúrur, al.	»	— 4	—	
Speiglar, skúffu-, stórir, stk.	»	— 13	—	
— meðalmáta, stk.	»	— 8	—	
Stál, 1 pd.	»	— 17	—	
Stampar, *sjá* baukar.				
Steinar, handkvarna, stórir, 19 til 20 þuml. yfir um þvert, tilhöggnir og bílaðir, parið.	3	— 19	—	
smáir, 16 til 17 þuml., eins	2	— 74	—	
Steinkol, 1 tunna fyrir utan tréð	1	— »	—	
1 kútur	»	— 5	—	
Strengir, af hreinum kembdum hampi, 60 faðma til 4 pd stk.	»	— 60	—	
40 — — 3 — stk.	»	— 45	—	
lóðar-strengir eða færi, til 2 pd., 40 faðmar	»	— 30	—	
hákalls-færi tjörguð, pd.	»	— 13	—	
Svigar, til að benda með tunnur, 3 til 3¼ al. lángir, 1 bindini innihald. 60 stk.	»	— 64	—	
— — 6 sviga	»	— 6½	—	

		rd.	sk.
1776.	Thee-Bou, almennilegt, pd	»	64
30. Mai.	Tjara, meðal-þunn, 1 tunna með trènu	4	9
	1 kútur fyrir utan trèð . .	»	27
	Timbur, af eik, eitt kjaltrè, 14 al. l., 7 þ. br., 4 þ. þykkt . . 1 af sama, 12 al. l., eins . 1 af sama, 10 al. l., eins . 1 af sama, 9 al. l., eins .	»	28
	1 af sama, 8 al. l., 6 þ. br. 3 þ. þykkt . . . . 1 af sama, 7 al. l., eins . 1 af sama, 6 al. l., eins .	»	23
	eitt stefnitrè, stórt, 3 al. l., 7 þ. br., 4 þ. þykkt, 7. þ. bugt, 1 stk.	1	68
	eitt af sama, meðalmáta, 3 al. l., 6 þ. br., 3 þ. þykkt, 6 þ. bugt, 1 stk.	1	6
	eitt af sama, smátt, 2½ al. l., 5 þ. br., 3 þ. þykkt, 5 þ. bugt, 1 stk.	»	72
	Vagnskot af eik, eitt blað 6½ al. l., 12 til 9 þ. br., ¾ þ. þykkt, 1 stk.	1	27
	1 af sama, 6½ al. l., 9 til 7 þ. br., ¾ þ. þykkt, 1 stk. þó skal eigi reiknast hvað sem er yfir 1 al. þartil það er ½ al.	»	92
	— norskt, af furu og greni:		
	11 til 12 al. l., 7 til 8 þ. í rótinni, 5, 6, 6½ þ. í toppnum, 1 stk. . . .	1	31½
	9 til 10 al. l., 6 til 7½ þ. í rótinni, 5 eða 6 þ. í toppnum, 1 stk. . . .	»	69

1776. 30. Mai.

7, 7½ eða 8 al. l., 5, 6 eda 7 þ. í rótinni, 4, 4½ eða 5 þ. í toppnum, 1 stk.	»	rd. 59	sk.
6 eða 7 al. l., 4 eða 4½ þ. í rótinni, 3 eða 3½ þ. í toppnum, stk. . . .	»	— 29	—
5 eða 6 al. l., 3 eða 3½ þ. í rótinni, 3 þ. í toppnum, stk.	»	— 19½	—
Júffertur, 9 al. l., 4 þ. br. í rótar-endann, og 2½ til 3 þ. í topp-endann, stk. . .	»	— 20½	—
Spírur, stórar, 6, 7 eða 8 al. l., 3 þ. br. í rótar-endann, og 2½ þ. í topp-endann, stk.	»	— 15	—
meðalmáta, 6 al. l., 2½ þ. br. í rótar-endann, og 1¼ eða 1½ þ. í topp-endann, stk.	»	— 9½	—
smáar, 5 eða 6 al. l., 2 þ. br. í rótar-endann, og 1 eða 1¼ þ. í topp-endann, stk.	»	— 6½	—
1 ferskorið furuborð, 5 al l., 6, 7 eða 8 þ. br., 1 eða 1¼ þ. þykkt, stk. . . .	»	— 22	
1 eins greniborð, 5 al. l., 7, 8 eða 9 þ. br., 1 eða 1¼ þ. þykkt, stk.	»	— 20	—
Valborð, 5 eða 5½ al. l., 11 eða 12 þ. br., 1¼ þ. þykkt	»	— 26	—
Bogið timbur af eik og greni, þegar það er bestilt og tilsagt um þess stærð, bítalast eins og bestillt góz.			
Tin, mangoz, smíðað, pd.	»	— 28	—
Tóbak, rullu-, smátt, pd.	»	— 16	—
þrykkt, pd.	»	— 17	—

1776.	Tóbak, skozkt, mjóspunnið, pd. . .	»	rd.	20	sk.
30. Mai.	Tóbakspípur, lángar, tylftin . . .	»	—	18	—
	stuttar, tylftin . . .	»	—	5	—
	Trossur, tjargaðar, 21-18-12 þættar, pd.	»	—	10 1/2	—
	Tvinni, litaður, pd.	»	—	82	—
	Tunnur, til lýsis, með 16 böndum, stk.	1	—	59	—
	með 10 böndum, stk.	1	—	42	—
	til öls, stk.	1	—	33	—
	hálfar tunnur, stk. . .	»	—	82	—
	heil ankeri, stk.	»	—	50	—
	hálf ankeri, stk.	»	—	44	—
	kútar til 8 potta, stk. . .	»		23	—
	hálfir eins, til 4 potta, stk.	»	—	16	—
	gamlar tunnur að salta í, stk.	»	—	44	—
	beiki-hálftunnur, stk. . . .	»	—	37 1/2	—
	Ullarkambar, par.	»	—	62	—
	Ullarkarrar, par.	»	—	34	—
	Vín, gamalt franskt, 1 pt.	»	—	15 1/2	—
	nýtt af sama, 1 pt.	»	—	13	—
	rautt, 1 pt.	»	—	24	—
	Þjalir, stórar, stk.	»	—	10	—
	meðalmáta, stk.	»	—	8	—
	smáar, stk.	»	—	5	—
	Öl, með trènu, 1 tunna, 4 dala . .	4	—	32	—
	1/2 tunna	2	—	33	—
	1 pottur	»	—	2 1/2	—
	1 tunna, 3 dala . .	3	—	67	—
	1/2 tunna	2	—	3	—
	1 pottur	»	—	2	—
	Martii mánaðar öl með trènu, 1 tn. . .	11	—	56	—
	1/2 tn. .	5	—	94	—
	1/4 tn. .	3	—	8	—
	1 pottur .	»	—	9 1/2	—
	Öskjur málaðar, settið haldandi 8 stk.	»	—	16	—

Fyrir embættisbrèfa innlausn, og lán á reiðú-peníngum, reiknast innbyggjurunum 6 af 100 í uppgjald,

svo að þeir í Íslandi útgjaldi til höndlunarinnar 106 rd. fyrir 100, þegar þeir bítala þá í næstu kauptíð eptir að lánið er skeð; en ef þeir láta lengur bíða, svarast þar af þar að auk lögleg renta árlega, þar til bítalað er. 1776. 30. Mai.

Taxti á þeim vörum, sem fást í Íslandi, eptir hverjum þær eiga að bítalast af höndlunarinnar pènurum:

1) Harður fiskur. Hann á að vera vel verkaður og gagnþur, eigi maltur, súr, slepjaður eða kasaður, hnakkakúlan afskorin nær hann er hálfþur, ellegar, ef það ei skeður, þá áður en við honum er tekið og hann er veginn, sem og dálkurinn úr honum skorinn þremur liðum fyrir neðan gotraufina. Roðmegríngi verður eigi viðtaka veitt. Af ísunum skal hreistrið skafast meðan þær eru nýjar, og nær vörurnar finnast á þann hátt, eiga þær að álítast sem góðar og duganlegar kaupmanns vörur, hverjum viðtaka á að veitast:

1	skpd. eða 20 lpd. af stórum og meðal kviðflöttum fiski	7 rd.	18 sk.		
1	— af eins flöttum þyrsklíngi	4 —	64 —		
1	— af stórum og meðal hengifiski	5 —	76 —		
1	— af hengi-þyrsklíngum	4 —	64 —		
1	— af laungum, verkuðum til ráskerðíngs	5 —	76 —		
1	— af þeim sömu, verkuðum eins og kviðflöttum fiski	3 —	86 —		
1	— af kviðflöttum ísum	2 —	68 —		

2) Saltfiskur: á, meðan hann er nýr, að saltast niður með ánægjanlegu frönsku eður öðru þartil eins pènanlegu salti, hreinlega upp plokkast og þar eptir verkast vel þur á Terreneufs hátt, svo hann líti út sem ber, og verði geymdur, og sè góð og forsvaranleg kaupmannsvara. Svo á og hnakkakúlan, með því sem loðir við hnakkabeinin, að afskerast, áður en hann fær hinn seinasta dags þerrir. Þessi fiskur á að vera af þeim fiski, sem innbyggjararnir afla eptir vertíðina, og enginn fiskur á af þeim til saltfisks að verkast, sem aflast í þeirri rèttu vertíð, heldur á sá sami einasta að verkast sem harður fiskur.

1776. 1 skpd. af þorski og laungum, verkað á
30. Mai. Terreneufs hátt . . . . 7 rd. 18 sk.

3) Nýr eða blautur fiskur: afhendist strax og hann er dreginn úr sjó, og á að vera ómorkinn og enginn magur eða roðmegríngur þar á meðal; höfuðið afskorið og slógið út tekið, sem og tilbærilega flattur, svo að dálkurinn sè úr honum tekinn þremur liðum fyrir neðan gotraufina, og hreistrið af ísunum af skafið, hvar eptir hann bítalast:

2 pd. af þorski og laungum . . . . 1 sk.
3 — af ísum . . . . 1 —
5 — af skötubörðum, svo skornum, að af gángi allt hið þunna, sem eigi er þènanlegt til verkunar . . . . 1 —
1 — af laxi . . . . 1 —

4) Nýtt þorskahrogn: afhendist strax og það er úr fiskinum tekið; skálmirnar eiga að vera heilar og hrognið rautt að lit, hart og eigi gotið.

1 pakk- eða strábandstunna full, fyrir utan trèð . 2 rd.
½ tunna og ¼ tunna eptir tiltölu.

5) Lýsi: á að vera hreint og tært, svo eigi setist undir því grútur eða dreggjar.

1 tunna af hvítu hákalls og sels lýsi . . 8 rd. 68 sk.
1 kútur . . . . » — 49 —
1 tunna af þorska lýsi . . . . . . 7 — 12 —
1 kútur . . . . » — 40 —

6) Nýslátrað kjöt: Fènu eiga innbyggjararnir að slátra í kaupstaðnum, og fara með það hreinlega og vel. Uxarnir eiga að vera aldir eður vel hagagengnir, geldsauðirnir feitir og forsvaranlega góðir til söltunar; þær geldu ær einsog sagt er, og sem á sama ári hafa ólembdar verið. Mjólkur-ám veitist öldúngis engin viðtaka.

1 lpd. af uxakjöti . . . . 12 sk.
1 — af geldsauða-kjöti . . . . 15 —
1 — af kjöti af geldum ám . . . . 13 —

7) Tólg: sú sem brædd er í tunnu-ílát, hrein og forsvaranlega góð, og eigi af einu slagi meinguðu með öðru; af þeirri tólg, sem afhendist í stykkjum, eiga öll óhreinindi að vera vel afskafin, og frá þeim mör, sem afhendist eins og hann er tekinn úr fènu í kaupstaðnum, hvar því er slátrað, á eigi að skilja nýrnamörinn. 1776. 30. Mai.

1 pd. af sauða eða ær-tólg, bræddri í tunnu-ílát	8	sk.
1 — af nauta-tólg á sama hátt	7	—
1 — af tólg í stykkjum	$6\frac{1}{2}$	—
1 — af sauða- eða ær-mör, eins og hann er tekinn úr fènu, og óbræddum	7	—
1 — af nauta-mör, á sama hátt	6	—

8) Blautar húðir og skinn: Af nauta-húðunum eiga höfuð og horn, hali og klaufir að vera af teknar. Sauðar-gærurnar eiga að hafa alla sína ull; hvorartveggja eiga að vera rèttilega afristnar og fláðar, eigi skornar til skaða, og enn síður svo gat sè á:

1 lpd. af blautum nautahúðum	32	sk.
1 ær- eða geldsauðar-gæra	14	—

9) Hörð skinn: Lambskinnin eiga að vera einlit, með ull og heilum skæklum; það sem er mislitt gengur eigi nema fyrir hálft, og stykkjum veitist engin viðurtaka. Á hafurstökunum á ekki gat að vera. Refsbelgirnir sèu góðir og með föstum hárum; álptar-hamirnir án gata og með föstum dúni og fiðri; selskinnin vel þur og án gata.

1 lambskinn	6	sk.
1 hafurstaka 3 pd. þúng og þar yfir, pd.	8	—
undir 3 pd. —	6	—
1 grátt refskinn	88	—
1 hvítt af sama	59	—
1 álptarhamur	41	—
1 selskinn	5	—

10) Æðardún, fuglafjaðrir og fiður: Sá hreini dún skal vera svo, að engin óhreinindi sèu í honum að finna, sem og vel þurr og lifandi. Sá óhreini eigi

1776. blandaður með þángi, heyi eður skarni, og í sama máta
30. Mai. vel þurr. Fiðrið skal vera þurt, og engar stórar fjaðrir órifnar þar á meðal; álptarfjaðrirnar legg-góðar og allar þær smáu frá teknar.

1 pd. af hreinum æðardún	1 rd. 56 sk.	
1 — af sama óhreinum	» — 14 —	
1 lpd. af fiðri	» — 82 —	
100 álptarfjaðrir	» — 68 —	

11) Ull, ullargóz og vaðmál: Ullin á að vera vel þvegin og óflókin, eingirnis-sokkarnir einlitir, vel unnir og þæfðir, einnar Sellands-álnar lángir, og víddin þar eptir, og vel lagaðir í skóinn, um öklana og kálfann, eptir því authoriseraða munstri; einþumluðu vetlíngarnir tilbærilega stórir, tvíþumluðu vetlíngarnir fullstórir og vel rónir; vaðmálið einlitt, vel unnið og 7¼ kvartils breitt eptir danskri alin.

1 skpd. af hvítri ull	16 rd.	56	sk.
1 — af þeirri sömu svartri og blandaðri	14 —	88	—
1 par eingirnis sokkar	» —	9¼	—
3 pör einþumlaðir vetlíngar	» —	9¼	—
1 par tvíþumlaðir vetlíngar	» —	5⅔	—
1 alin vaðmáls	» —	12	—

12) aðskiljanlegar vörur:

1 lpd. af nýju ósöltuðu smjöri, vel hreinsuðu	84	sk.
1 pd. smá hvalskíði	5½	—
1 — af gömlu eiri	17	—

Tvíbands-gózið, bæði sokka og peisur, eiga kaupmennirnir að bítala eptir þess verði, og gefa innbyggjurunum handskrift, hvaða tvinnabands-góz þeir afhenda, hvað mörg stykki og með hvaða verði hvert eitt stykki; hverjar handskriptir innbyggjararnir árlega eiga að afhenda sýslumanninum á manntalsþíngunum um vorið, en sýslumennirnir eiga að gjöra uppskript á því, og senda hana ásamt með handskriptunum höndlunar-directioninni til handa.

1) Eptir áðurskrifuðum taxta eiga bæði landsins innbyggjarar og höndlunarinnar kaupmenn í landinu skyldugir að vera að selja sínar vörur, hvorir til annara, frá 1. Januar 1777 og þángað til Vèr allran. öðruvís skipum. Og uppá það, að allir viðkomendur í landinu geti haft vitneskju þar um, þá er þessi forordning og taxti líka útgefinn á íslenzku, og á ætíð að finnast í hverri krambúð á landinu. Þó kemur hann ekkert við hvorki innbyggjaranna kaupslögun sín á milli, eigi heldur publique sköttum og contributionum, eða jarðabóka skileyri og afgiftum, sem annaðhvort eiga að gjaldast til Vor, publique andlegra eða veraldlegra stiptana, eða privat jarðeigenda, hverra verð og reikníngar, hèr eptir eins og híngað til, eiga að vera eptir þeim hætti, sem í hverju plázi hefir verið brúkanlegt. — 2) Eins og þessi taxti er stílaður uppá danska Courant-mynt, að hverjum ríkisdal reiknuðum á 96 skildínga, svo á hèreptir allan reikníng milli innbyggjaranna og höndlunarinnar kaupmanna að halda í ríkisdölum og skildíngum, í staðinn fyrir að hann hefir híngað til haldinn verið í lestum, hundruðum og fiskum, eða vættum, fjórðúngum og fiskum; líka sem og að taxtinn hèr eptir verður eins yfir allt landið, svo að sá mismunur, sem híngað til verið hefir á fiska og prjónles-reikníngi, skal öldúngis upphafinn vera við þessa taxta byrjun. — 3) Allur mælir og vigt skal vera eptir forordningunni þar um af 10. Januar 1698, svo að Hamborgar-alin, sem híngað til hefir verið brúkuð í Íslandi, á aldeilis að afleggjast og afskaffast við höndlunina í landinu. Í staðinn fyrir að vigtin híngaðtil hefir talin verið uppá vættir, fjórðúnga og fiska, á hún hèr eptir að reiknast, einsog í Danmörk, uppá skippund, líspund og pund, og skulu hèr eptir við kaupstaðina og í landinu eigi framvegis brúkast pundarar eða stórar reizlur, heldur einasta skálavigt, bæði til þeirrar vöru sem út er látin og móti er tekið, nær sem helzt hún yfirgengur 4 lpd., en hvað sem er 4 lpd., og þar undir, er eptirlátið að vegast megi með

1776. 30. Mai.

1776. reizluvigt. Tunnumælirinn til salts og steinkola inniheldur 176 potta, og korntunnan, hvar með alls slags kornvörur, sem og grjón og ertur, mælast eiga, 144 potta; lýsistunnan reiknast á 136 potta, og tjörutunnan á 120 potta, hvar eptir það minna mál proportionerast eins og í Danmörk. Einn kútur á inni að halda 8 potta, hvar eptir ein tunna salts og steinkola gjörir 22 kúta, ein korntunna 18 kúta, ein lýsistunna 17 kúta, og ein tjörutunna 15 kúta. Hálfur kútur á að innihalda 4 potta. — 4) Þar höndlunarinnar kaupmenn og þènarar hèr eptir verða búsitjandi í landinu, svo á og kauphöndlunin jafnan að drífast. Þó, hvað slátruninni viðvíkur, þá á ekkert kjöt að móttakast af höndluninni til niðursöltunar, fyr en þann 20. Septbr., eigi heldur lengur en til Oktobris mánaðar útgaungu, hvað eð álízt að vera hin bezta sláturstíð, og skulu kaupmennirnir og innbyggjararnir hèr eptir vera skyldugir að gjöra reikníng hverir við aðra innan hvers árs útgaungu, svo að restanzarullurnar geti orðið svo tímanlega af kaupmanninum skrifaðar, og viðkomandi sýslumönnum í hendur fengnar, að þær af þeim geti orðið examineraðar á næsta vors manntalsþíngi, hverja examination sýslumennirnir skulu skyldugir vera að gjöra með allri kostgæfni, og þar eptir afhenda hana útskrifaða til kaupmannanna, svo að þeir geti látið hana fylgja sínum reiknínguin þegar þeir út sendast. — 5) Eins og í oktroyjunni yfirhöfuð er skipað, að þeir handlandi skuli gjöra landsins innbyggjara byrga með góðum og forsvaranlegum vörum, og þessir aptur á mót á sína síðu líka í tè láta landsins vörur eins á sig komnar. Svo er hèrmeð enn framar, til enn frekar að ákvarða hvað þar um að framan er boðið, allran. tilskipað, að innbyggjararnir í því sem áhrærir hvað mikið verkast skal af hörðum og söltum fiski, hverjum fyrir sig, skulu, svo mikið sem mögulegt er, breyta eptir því, sem höndlunarinnar kaupmenn segja þeim fyrir, til höndlunarinnar gagns og ábata, einsog líka hvað ullargózinu viðvíkur, hvort það heldur eru eingirnis-

30. Mai.

sokkar, einþumlaðir og tvíþumlaðir vetlíngar, eða tvinnað- 1776.
bands sokkar og peisur, og það eigi einasta í tilliti til 30. Mai.
fjöldans, heldur og skapnaðarins og annars ásigkomulags, þar allt þvílíkt verður til innbyggjaranna eigin nota, þareð salan eykst þar við og ábatinn af þeirra vinnu fer undireins í vöxt. — 6) Kaupskapurinn við innbyggjarana skal ske í opinni krambúð, og eigi innan luktra dyra, við einn mann í einu, utan hann sjálfur annars beiðist; þó má enginn, sem eigi hefir erindi, standa öðrum til baga eða þrengsla í krambúðinni, heldur á hver og einn að fara út úr búðinni, þegar hann er búinn að ljúka sínu erindi, til að gefa öðrum rúm. Kaupmennirnir eiga, það allra fljótasta sem mögulegt er, með allri spekt að afgreiða innbyggjarana við höndlunina, svo þeim sè ei uppihald veitt frá öðrum nauðsynlegum sýslunum, og innbyggjararnir eins kostgæfa að gjöra sig klára, svo að þeir eigi gefi orsök til uppihalds kaupmanninum og öðrum, sem eru við höndlunina, og líka eiga þar að afgreiðast; og má enginn af almúganum, nema hann hindrist af illviðri eður öðrum óumflýjanlegum forföllum, svo hann geti ei haldið áfram með sína reisu, dvelja lengur í kaupstaðnum, en hann í sannleika þarf til sinnar kauphöndlunar, hvar með höndlunarinnar kaupmaður á að hafa vakandi auga, og strax angefa þá fyrir sýslumanninum, sem hèr á móti brjóta, hver þarfyrir setur þá til rètta, og alvarlega eptirsèr, að þeir án forsómunar auðsýni sig iðna og árvakra í sínum næríngar-útvegum, hvartil höndlunarinnar kaupmenn ogsvo við allslags tækifæri eiga að upphvetja þá og hjálpa þeim. — 7) Ef í landinu kynnu að uppákoma slík tilfelli, að fyrir stórum skorti eða húngursnauð væri í einhverju districti að óttast, þá er hèrmeð allran. eptirlátið, að þess staðar sýslumaður og kaupmaður megi eptir sameiginlegri yfirvegan ráðstafa því svo, að við höndlunina verði eptirstandandi svo mikið af íslenzkum matvörum, sem kann að álítast nauðsynlegt til að gjöra innbyggjarana byrga með veturinn út, til nauðsynlegs

1776. lífs uppheldis, þó svo, að yfir þvílíkan skort og nauð,
30. Mai. og þá ráðstöfun, sem þessvegna er gjörð, gjörist regluleg judicial-forrètting, sem með fyrsta burtsiglandi skipi á að sendast höndlunar-directioninni til handa. — 8) Í góðum árum á þar á mót kaupmaðurinn eigi að lána innbyggjurunum nokkurs slags vörur eða peninga, sem bítalast skuli næsta ár, nema þeim sem af þeirra fiskibáta eða kvikfjár-missi, eða öðrum óláns-tilfellum, eða aflaleysi, kynnu hafa orðið fyrir svo stórum skaða, að þeir þessvegna ekki geti bítalað, eða án láns komizt aptur í stand. Öldúngis enginn, sem hefir efni og krapta til að framhalda sinni næríngu og afla, annaðhvort til lands eða sjáfar, og þó er fundinn að og sannfærður um það, að hann sè forsómunarsamur eða latur í þessum hlut, sem honum ríður svo mjög mikið á, hvar um bæði yfirvaldið og kaupmaðurinn eiga nákvæmlega að eptirgrennslast og þekkja innbyggjaranna breytni og ástand, má fá nokkuð til láns af kaupmönnunum, heldur skulu þvílíkir vera skyldugir strax að bítala það sem þeir biðja um, þángaðtil þeir þekkjanlega betra sig, þá þeim, svo vel sem öðrum, sem eru iðnir og ástundunarsamir, á að auðsýnast af þeim handlandi allslags velvild og hjálp. Finnist nokkur, sem með ásettu ráði svíkur kaupmennina, og eigi næsta ár eptir, að hann hefir fengið lán, kemur til höndlunarinnar, þar sem hann hefir tekið uppá skuld, ellegar flakkar frá einum stað til annars: þá skal hann bítala tvöfalt, og hafi hann ekkert að gjalda með, þá grípist hann af yfirvaldinu og straffist á líkamanum. — 9) Fyrir skuldaheimtur í Íslandi nýtur höndlunin prioritets næst eptir Vorar afgiftir, sem og eldri panta og önnur í lögunum áður ákvörðuð prioritet. — 10) Ef nokkrar rèttargángs-sakir kynnu fyrir að falla milli höndlunarinnar kaupmanna eða þènara, og innbyggjaranna, þá skulu sýslumennirnir vera skyldugir að halda þíng þarum á viðkomandi höfn eða kaupstað, uppá það að höndlunarinnar þènarar eigi hindrist í sínum útrèttíngum með að reisa til þeirra siðvanalegu

þínga, sem á mörgum stöðum eru lángt frá liggjandi. — 1776.
11) Embættismönnunum í landinu viljum Vèr allranáð. 30. Mai.
hafa í þánka að tilleggja nokkuð af höndlunarinnar kassa, fyrir það sem þeir kynnu fá að gjöra bæði við yfirskoðanir, restanza-examinationir og annað, sem höndlaninni viðkemur, hvar á mót þeir og á þeirra síðu eiga að kostgæfa að frama bæði höndlunarinnar og inubyggjaranna bezta, sem og hvetja þá til iðni og þrifnaðar, hvar af þeirra eigið gagn og landsins uppreist yfirhöfuð fær framgáng. Þó skal með confiscationir á óheimilla höndlara og fiskara skipum og vörum breytast eptir Vorri þar um allrau. útgefinni forordningu af 1. Aprilis þessa árs. Hvar eptir allir og sèrhver einn, sem það viðvíkja kann, eiga allraund. að breyta. Gefið á Voru sloti Fredensborg þann 30. Maji 1776.

Kongelig Resolution ang. **den islandske Taxt, Föring for Studenter** m. v. Fredensborg 6 Juni 1776[1]. — I Toldkammerets Forestilling 29. Mai anföres, at deels for at opmuntre Islænderne til större Drift, deels for at forebygge Snighandel, er det anseet nödvendigt at udarbeide en ny Taxt, som nöiere end den hidtil gjeldende rettede sig efter de virkelige Priser. De Regler, hvorefter Handels-Directionen havde udarbeidet denne nye Taxt, vare: 1) at istedenfor den hidtil i Island gjeldende Regnemaade, efter Læster og Hundreder, eller Vætter, Föringer og Fiske, skulde herefter regnes efter Rigsdaler og Skilling; — 2) istedenfor den hidtil brugelige Vægt og Maal, som ansaaes at være fra Hansestedernes Periode, skulde herefter fölges For. 10. Januar 1698, og Bismere kun tillades til mindre Vægt end 4 Lpd., samt Töndemaalet og Kuttingantallet nöiere bestemmes; — 3) Priser paa Rug, Byg og Havre, samt Meel, regnes efter formodet Indkjöbspriis, ɔ: 15 Mark for en Tde Rug à 12 Lpd., 10 Mk. for en Tde Byg à 10 Lpd. 4 Pd., og 7 Mk. for en Tde Havre; — 4) forövrigt vare Priserne paa Cargavarer beregnede efter 6. Juni.

[1]) kgl. Resol. 3. Februar 1783.

1776. Udredningerne i 10 Aar, fra 1764 til 1773, undtagen Isenkram,
6. Juni. nogle Lærreder og Cattuner, samt Egetömmer, som var beregnet efter de virkelige Priser; — 5) Al Fragt var beregnet paa Retourvarerne, men intet paa Carga; — 6) til Omkostninger var beregnet: „de farende og efterliggende Betjenteres Gage og Kost, Lönninger for Direction, Bogholder, Pakhusskriver og andre Betjente ved Handelen, for de ³/₄ som den islandske Handel, beregnet mod den finmarkske, udgjör, samt Hus- og Pakhusleie, Afgiften efter Octroyen", samt andre mindre Udgifter i Khavn og Island, og endelig „Renten af de af Handelen virkelig optagne og derudi roullerende Capitaler", men derimod ingen Rente af den Capital, som Kongen havde ladet det forrige almindelige Handelscompagnies Interessenter udbetale for deres Actier. Omkostninger belöb samtligen 55000 Rd., hvoraf 27500 var lagt paa Cargaisonen med 28 %; — 7) Retourvarernes Priis var ligeledes beregnet efter 10 Aars Middelpriser, med Fradrag af „den anden halve Deel af forne Omkostninger, eller 27500 Rd., samt Assurance og Provisioner, hvilket ialt udgjör 20 %", til hvilken Rabat endvidere kom den fulde Fragt, der anföres til 3 Rd. 36 Sk. pr. Skpd. grov og middel Törfisk. — Man forudsaae vel, at Handelen löb Risico, hvis Cargaisonen eller Fragterne skulde stige, eller Retourvarerne falde i Priis, især da Interesserne ikke vare beregnede af den fulde i Handelen stikkende Capital 350,000 Rd., men man ventede Fordele af Fiske- og Tranprisernes Forhöielse, samt af Opmuntringerne til Fiskeriets bedre Drift. For at lette Virkningerne af de ved Taxtforordningen forventede Forandringer i Islændernes Oeconomie, især da saavel Melet som Fisken vilde paa Nord- og Österlandet blive meget dyrere end för, foreslog Handels-Directionen: 1) at lade före umalet Byg til Öster- og Nordlandet, samt skjænke dertil nogle Haandqværner, og 2) at opmuntre Folk i disse Egne ved Præmier til at söge Fiskerie hos dem selv, istedenfor at gaae til Sönder- eller Vesterlandet, samt endelig ved at stille Forhöielse af Kjödpriserne i Udsigt. — Som det för havde været Skik og Brug, ved Forandring af de islandske Handelstaxter, at tilkalde nogle kyndige Mænd fra Island, for at bivaane Forhandlingerne derom, havde og Handels-Directionen foreslaaet saadant, og Over-Skatte-Directionen i Anledning deraf indhentet Landfoged Skule Magnussons Betænkning, der i det Hele havde bifaldet Udkastet, hvilket kun i enkelte Punkter siden, efter en Conference mellem Landfogden og Directeu-

rerne, var bleven modificeret. Fremdeles havde Handels-Directionen foreslaaet: — 1) at Taxten skal begynde fra Nytaar 1777 og tillige udfærdiges i det islandske Sprog „paa det at Almuen saa meget fuldkomnere kan blive underrettet om de derved indförende nye Indretninger ved Handelen". — 2) at alle Regninger herefter föres i Rdlr. og Skill. — 3) at Vægt og Maal rettes efter For. 10. Januar 1698. — 4) at Slagteriet ikke skal modtages för end 20. Septbr., samt at Handels-Restancerne aarlig examineres til Thinge. — 5) at Varerne paa begge Sider skal være forsvarlige; og Indbyggerne rette sig efter Kjöbmændenes Tilsigelse, især med Hensyn til Virkningen af Klipfisk og Uldengods, da Törfisk maatte haves til udenlandske Markeder, og Uldengodsets Dannelse og Sortiment ogsaa maatte rettes efter udenlandsk Afsætning. — 6) at al Handel skal skee aabenbar og ikke inden lukte Döre, samt at Indbyggerne ikke uden Fornödenhed opholde dem ved Handelsstedet. — 7) at i haarde Aar skulle islandske Födevarer efterlades. — 8) at Laan til Indbyggerne indskrænkes og slette Betalere straffes. — 9 og 10) at Bestemmelsen om Prioritet for Handelens Fordringer og om Extrarets Holdelse paa Handelsstederne maa vedblive. — 11) om Handels-Douceurer til Embedsmændene i Island og om Studenternes Föring. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 26; jevnf. Islandske Maanedstidend. 3. Aarg., S. 171—172, og Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CXIII, CXXXVI.

1776. 6. Juni.

Den af Vores Ober-Skatte-Direction foranstaltede ny Taxt, for de til Island overförende og derfra igjen tilbagebringende Vare, have Vi allern. approberet, ligesom Vi og have underskrevet den Os desangaaende forelagte Forordning, af hvilken en islandsk Oversættelse ligeledes til Vores Underskrift allerund. bliver at fremlægge. — Ligesaa tillade Vi og allern.:

1) at den af Handelsdirectionen foreslagne og af Vores Ober-Skatte-Direction samtykkede Artikel om de islandske Studenteres Föringer[1], maa af Kammeret be-

[1]) Toldk. Skriv. 10. Mai 1777.

1776. kjendtgjöres Vedkommende[1], for indtil videre at tjene
6. Juni. Samme herudi til Efterlevelse; samt 2) at Vores General-Toldkammer maa, saaledes som Ober-Skatte-Directionen haver foreslaaet, ved Skrivelse til Vores Stiftamtmand udi Island[2] give Slagter-Districterne, og især Öster- og Nordlandet, Haab om Kjödprisernes Forhöielse i Tiden, naar en fordeelagtigere Afsætning for det islandske Kjöd kunde udfindes. Fredensborg Slot den 6. Junii 1776.

7. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholt, Finnur Jonsson, ang. Mosfell Præstekald. Christiansborg 7. Juni 1776.** — Norske Tegn. XL, 809b—810.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi ved Vores til eder under 6. Januarii 1774 ergangne Befaling have bevilget, at de tvende Kirker Mosfeld og Govenæs paa Vort Land Island maatte, efter den der da værende Sognepræst Hr. Bödvar Högnesens derom gjorte Ansögning, samles til een Kirke og gjöres til eet Sogn, og at en ny Kirke saaledes i Steden maatte opbygges paa Lavefæld, samt at Gaarden Lavefæld tilligemed Kalvekot, Os tilhörende, maatte herefter være et Beneficium i Steden for Mosfeld, men Vi nu af den fra dig, Stiftbefalingsmand Thodal, indkomne Forestilling af 22. Augusti a. p. have fornummet, at omendskjöndt det formeentes, at Vores Cassa derved Intet tabte, skal det dog siden efter være befunden, at Mosfeld ikke kunde bortleies for saa meget, som svarede mod de tvende Gaarders forhen indcasserede Afgifter, samt at Præsten Hr. Bödvar Högnesen nu er forflyttet derfra til

[1]) Toldk. Skriv. 12. Juni 1776.

[2]) dette Afsnit af Resolutionen er meddeelt Stiftamtm. Thodal ved Toldkammerets Skrivelse 15. Juni 1776, Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 580.

et andet Kald, og at Hr. Jon Hanneson, som nu er kommen i Hr. Högnesens Sted, skal meget gjerne önske, at Sognene maa blive i samme Tilstand, som de have været tilforn, efterdi Kirkernes Forflöttelse er begge Sogners Almue saa meget imod, og han finder de foregivne Vanskeligheder, med de tre Elver at passere over, ikke at være til nogen Hinder, men han bekvemmelig kan betjene begge Kirker, og vil opbygge og sætte Mosfelds Kirke i tilbörlig Stand, om han maa: — saa have Vi, efter dit, Stiftbefalingsmand Thodals, derhos allerund. gjorte Forslag, samt den saavel fra Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegio derover indhentede Betænkning, nu allern. funden for godt, hermed at igjenkalde og ophæve forberörte Vores under 6. Januarii 1774 givne Tilladelse, at mageskifte Mosfeld Beneficium med de tvende Os tilhörende Jorder, Lavefæld og Kalvekot, og derimod allern. ville, at Mosfeld og Govenæs Sogner, efter den der nu værende Sognepræstes Forlangende, skal forblive i samme Stand, som de forhen have været. Derefter I eder allerund. have at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie, samt Os ellers at indberette, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 7. Junii 1776. [ad mandatum]. 1776. 7. Juni.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. de islandske Studenters Föring. Khavn 12. Juni 1776[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 577. — Det meste af denne Skrivelse er som kongelig Resol. af 6. Juni 1776 anfört hos Fogtm. VI. 1, 672—673. 12. Juni.

Som det har behaget H. K. Majt ved allern. Resol. af 6. hujus blandt andet at resolvere: „at den af Handels-Directionen foreslagne og af den kongelige Ober-

[1]) kgl. Resol. 3. Febr. 1783.

1776.
12. Juni.

Skatte-Direction samtykkede Artikel om de islandske Studenteres Föringer, maa af Kammeret bekjendtgjöres Vedkommende, for indtil videre at tjene samme herudi til Efterlevelse": saa er det, ifölge allerhöistbemeldte H. K. Maj[ts] allern. Resolution at Hr. Stiftamtm. herved communiceres forbem[te] saaledes approberede Artikel, lydende Ord til andet som fölger: — „De sig ved Universitetet her i Staden opholdende islandske Studentere ville Vi vel, uagtet den herved i Taxten gjorte Forandring, foruden herefter som hidindtil at nyde fragtfrie hidfört Vare af alle Slags af Landets Produkter, indtil for 20 Rd., regnet efter Taxten af Anno 1702; mens paa det saadanne Vares Forhandling ikke skal foraarsage Handelen nogen Afgang, som hidindtil er skeet, i adskillige Henseender, skulle alle saadanne Studenternes tilladte Förings-Vare indleveres til Handelens Kjöbmænd i Landet, som imodtager samme, naar de befindes at være saa gode og forsvarlige Kjöbmands-Vare, som Taxten tilholder, og i saa Fald giver den Leverende derfor Beviis, hvorudi meldes hvad Slags Vare det haver været, og hvilken Student det er, som Betalning derfor skal annamme, hvorefter samme, naar det befindes, at slig en Student sig her ved Universitetet opholder, eller reiste paa Academiets eller af Os allern. forundte Stipendia, til ham, eller hvem han dertil befuldmægtiger, imod Qvittering paa Beviset, af Handelen erlægges paa efterfölgende Maade:

1	Skpd.	grov og middel Platfisk . .	12 Rd.	48	Sk.
1	—	grov og middel Hængefisk .	11 —	»	—
1	—	plat- og hænge-Titlinger . .	11 —	»	—
1	—	törre Langer	8 —	70	—
1	—	do. virket som Rodtskjær . .	11 —	»	—
1	—	törre Kuller	7 —	29	—
1	—	Klipfisk og Kliplanger . . .	12 —	10	—
1	Tde	Havkalvstran med Træet . .	14 —	»	—
1	—	Fisketran med Træet	12 —	»	—

1 Lpd. Stumpetalg	1 Rd. 48 Sk.	1776.
1 — smeltet Oxetalg	1 — 64 —	12. Juni.
1 — smeltet Faaretalg	1 — 80 —	
1 Par Enkeltbaands-Strömper	» — 12 —	
1 — to-Tomme Vanter	» — 7 —	
1 Pd. reen Ederduun	1 — 64 —	
1 — ureen do.	» — 24 —"	

Med tjenstlig Anmodning at samme nu maatte vorde foranstaltet offentlig bekjendtgjort til samtlige Vedkommendes fornödne Underretning. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 12. Junii 1776[1].

Plakat ang. de **Kongsbergske Toskillinger.** Fredensborg 13. Juni 1776. — Ikke publiceret i Island, men optagen i Forbindelse med Plakat 13. Mai 1776 (ovenfor S. 302—303). Emaneret igjennem Finance-Collegium. Original-Aftryk hos Höpfner. Qvart-Forr. for 1776, S. 178-179 (Tydsk S. 179-180); Schou VI, 185. 13. Juni.

Plakat angaaende de Kongsbergske Toskillinger af Aarene 1711, 1712 og 1713.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at det uventlig erfares, at Vores Plakat af 13. Maji sidstleden skulde foranledige nogen Misforstaaelse i Publico, i Henseende til de Kongsbergske Toskillinger af Aarene 1711, 1712 og 1713, hvilke efter Forordningen af 9. Julii 1727 roullere for god Mynt. — Da nu den senere Plakat af 13. Maji a. c. ikke taler om andre end de virkelig reduceerte Toskillinger, ei heller i nogen Maade gjenkalder og ophæver den ovenmeldte Forordning af 9. Julii 1727: saa fölger deraf nödvendig, at disse Kongsbergske Toskillinger, under Aarstallene 1711, 1712 og 1713, med Kong Friderich IV. kronede Chiffre paa den ene Side, og den norske Leopard holdende Helle-

[1] s. D. ligelydende Skrivelse til Amtmand Stephensen, og til Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, Copieb. sst. Nr. 578, 579.

1776. barden paa den anden, ikke ved den nye Anordning ned-
13. Juni. sættes eller forringes i deres Værdie, men herefter som forhen ved Vores Kasser i Skatter og Oppebörseler samt ellers i Handel og Vandel blandt Undersaatterne antages og udgives for fulde, som upaaanket god Mynt. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Placat under Vores Finance-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 13. Junii 1776.

20. Juni. **Kongelig Resolution** ang. Henchels **Undersögelse af Svovelminerne.** Fredensborg 20. Juni 1776. — I Toldkammerets Forestilling 11. Mai berettes, at man i nogen Tid havde formodet, at man ved Opgravning af Svovelet i de islandske Miner ikke gik frem med tilbörlig Omhu, hvorved Minerne fordærvedes; ligeledes klagede Directionen for det forrige islandske Compagnie over Mangel paa Afsætning paa islandsk Svovel, uagtet det holdt Priser med Udlandet og uagtet fremmed Svovels Indförsel var forbudt, hvoraf man sluttede, at Raffineringen af det islandske Svovel ikke var i Orden. — I Anledning heraf var Stud. Ole Henchel sendt til at undersöge disse Forhold, og reiste i Mai 1775 med 1 Rd. daglig Diæter m. v., og var kommen tilbage ved Slutningen af Octobr. s. A. — Hans Undersögelse havde fört til det Resultat, at Minernes nuværende Behandling ved Opgravningen vilde sandsynligviis ödelægge dem, og at Raffineringsmaaden gjör Svovelet baade slettere og tillige dyrere end det italienske, som föres over Holland. Til Forbedring heraf havde Henchel indgivet Forslag, hvis Udförelse paatænktes. Bekostning til Reisen fra 20. Mai til 31. Oktobr. beregnedes 279 Rd. 95 Sk., og tillige havde Henchel sögt om Gratification i Anledning af Reisens Besværligheder, samt da han fra 1. Novbr. til 30. Januar havde været beskjæftiget med at undersöge de hidbragte Jord- og Salt-Arter, m. m. — Vestindisk-

Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 27. — Indholdet af denne Resolution, samt Beretning om Henchels Reise og Resultatet af hans Undersögelser er trykt i Islandske Maanedstidend. 3. Aarg., S. 117—124; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CCIV. 1776. 20. Juni.

Indbemeldte Kammerets Foranstaltning til de islandske Svovelminers Undersögning approbere Vi allern., og bevilge, at ei alene de dertil medgangne Omkostninger, 279 Rd. 95 Sk., maa af Vores Kasse godtgjöres, men og, at den til Undersögningen udsendte Ole Henchel maa forundes de ham paa Reisen tillagte Diætpenge ligeledes siden hans Hjemkomst, fra 30. Oktbr. 1775 til 30. Januar 1776, daglig 1 Rd., der belöber 92 Rd., samt desuden en Douceur af 100 Rd. Fredensborg Slot den 20. Junii 1776 [1].

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Æblekjerners Plantning i Island. Khavn 24. Juni 1776. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 583. 24. Juni.

Nu, i det det sidste Skib til Holmen ligger seilfærdigt, erholde vi fra Studiosus Thoroddi i Upsal nogle Pröver af Æblekjerner, saavel af Sommer- som Vinter-Frugt, avlet under 65 ° N. Br. i Sverige, hvilke vi herved ikke have kunnet undlade at tilsende Hr. Stiftamtm. med tjenstlig Anmodning, at De baade selv ville anstille Forsög dermed, som og at De deraf vilde lade Syssel-mand Ketilsen, eller nogen Anden, som maatte have Lyst dertil, faae nogle Stykker, tillige med fölgende Underretning, hvorledes der skal omgaaes med disse Træers Opelskning, hvilken vi sende som vi have faaet den, med hosföiet (islandsk) Oversættelse. De övrige Sorter

[1] Communication af denne kgl. Resolution til Henchel og til Finance-Collegium ved Toldkammerets Skrivelser 25. Juni, Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 587 og 588.

1776. 24. Juni. af Frö, som os ere lovede fra Sverige, ere ikke endnu ankomne. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 24. Junii 1776.

Underretning om Æblekjerners Behandling til Træers Opelskning deraf. — Æbletræer af Sommer- og Vinter-Frugt, som ere voxne i et koldere Land end Island, skulle saaes om Hösten, i feed Jord. Herved er at mærke, at det altid vil blive vanskeligt, om ikke næsten ugjörligt, at begynde Træplantning i Island paa den Maade, at indföre Træer fra andre Lande, især fra Danmark, som er et meget varmere Land. Desuden er saadan Plantningsmaade ikke Tiende-Parten saa vis, som naar man planter Kjerner, endog i de bedste Lande, derfor skulde mit Raad være, at man aldrig herefter lagde Haand derpaa, uden om man vilde paa den Maade omplante de faae Træsorter, som haves i Landet, men at man i dets Sted lægger Vind paa at plante af Kjerner, helst da saadant ikke gjör megen Forskjel i Væxtens Tid, thi paa 7 eller 8 Aar kan man faae et Æbletræ til at bære Frugt. Det er vist, og bör saa være, at alt Træfrö bör saaes helst i et koldt Land, hvor Sommeren er kort. Men Kulden skader sjelden Frö, og de fleste af dem ville gjerne ligge Vinteren over: saaledes saaer Naturen selv. — Man laver hertil et Bed i Kaalhaven, helst langs med Huusvæggen eller Gjerdet, dog saaledes, at Mulden ikke falder ud; det er bedst at saae sit Frö i et afmærket Stykke af dette, thi saa kjender man lettere, naar det kommer op. Jorden maa meget vel blandes med gammelt sammenbrændt Komög, og raadent gammelt Hö, eller Vægge-Törv, vel smaat knuset, og som er taget af saadan Jord, som er uden Leer. Og (naar) dette saaledes er vel blandet og samlet, skal Bedet gjöres til rette, og jævnes, og Æblekjernerne saaes deri 1½ Tomme dybt, og bedækkes saa med Muld. De Bede, hvori man vilde saae andre Trækjerner, som ikke ere

saa vanskelige, skal man blande Noget med smaa Gruus og Leer, dog at nogen Muld tillige er derudi; dem saaer man paa samme Maade og vander siden alle Bedene. Dette gjör man i September. Sildig om Foraaret efter, og hele Sommeren, skal alvorlig tages i Agt, at ikke det mindste Græsstraa faaer Lov til at voxe i Bedene, thi det skader disse unge Planter. Ligeledes skal flittig vandes, naar det falder i tört Veir, og hvert Straa, som sees at ville opvoxe til Skade for Planterne, stedse luges bort. Saaledes skal alt dette staae den förste Sommer. Næste Sommer derefter flytter man Planterne af Bedene, og paa saadant Sted, hvor de have bedre Rum, og der kunne de gjerne blive staaende i 2 Aar, för end de flyttes til det Sted, hvor de skulle blive. Kjernerne skulle ellers saaes tyndt og regelmæssig. 1776. 24. Juni.

Kongelig Resolution ang. **Opmaaling af Islands Kyster og Havne.** Fredensborg 11. Juli 1776. — I Forestill. 12. Juni beretter Toldkammeret om de föiede Foranstaltninger til den islandske Havne- og Kystopmaaling ifölge kgl. Resolution 21. Marts 1774. Strax den 9. April 1774 havde Toldk. tilskrevet Admiralitetet og forespurgt sig „deels om de til en saadan Undersögning og Opmaaling af de islandske Havne udfordrende Folk, Instrumenter og övrige fornödne Ting kunde fra Söetaten overlades, deels paa hvad Maade dette Forehavende med mindst Bekostning og störst Paalidelighed kunde være at iværksætte". Admiralitetet svarede, at hverken Folk eller Instrumenter kunde undværes saa længe, som et saadant Arbeide vilde kræve, men foreslog at sende til Island nogle Landmaalere, samt et Par Sömænd til Assistence, som Alle skulde blive i Island til Arbeidet var fuldfört. Kammeret gjentog under 30. April s. A. sin Anmodning, om at erholde Baade og Folk til dette Öiemeed af Söetaten; men i Svar af 6. Maji undskyldte Admiralitetet sig aldeles for at skaffe begge Dele. „Man blev altsaa nödt til at indskrænke sig til at forlange Udkast til en for saadan Undersögelse behövende Instruction, saavel som Underretning om de dertil 11. Juli.

1776. nödvendige Instrumenter, hvilken og ved bemte Admiralitets-
11. Juli. collegii Skrivelse af 18. Juli blev meddeelt, ligesom og derefter fra Skippernes Laugshuus lige Underretninger bleve indhentede". — For at erholde Handels-Directionens Betænkning „lod man derpaa samle alle de Efterretninger, som deels af den gamle Historie, deels af Landcommissions-Acterne kunde haves om Havnene udi Island", hvilken blev sendt Directionen den 24. Septbr. 1774, tilligemed Kammerets Betænkning om den bedste Maade til at iværksætte den paatænkte Plan. Men da Directionen ansaae et eget Fartöi nödvendigt, og dens Fartöier enten vare for smaae, „saa at de ikke kunde före de ved Undersögningen fornödne Baade", eller for store, saa at de ikke kunde fölge Kysterne, blev Sagen standset, indtil Admiralitetet „paa Kammerets gjentagne Anmodning i sidstafvigte December samtykkede i at overlade dertil en af Holmens Kongebaade, som maatte findes bekvem, imod at samme igjen i sin Tid maatte blive tilbageleveret i saadan Stand som den nu blev modtagen". — Derefter anmodede Kammeret Handels-Directionen paa ny at antage sig Sagen, og i Skrivelse af 16. Marts 1775 antog Directionen Forslaget og meldte „allerede at have efter Taxation modtaget det ifölge D. K. Majts allern. Tilladelse af Holmen til denne Expedition udleverede Fartöi, samt ladet samme sætte i scilfærdig Stand, hyret det fornödne Mandskab til dets Besætning, og iövrigt föiet alle nödvendige Anstalter, saavel til Udredningen som den behövende Instructions Besörgelse. Hvorefter dette Fartöi og allerede for nogen Tid siden til saadant Ærende er afseilet. — De aarlige Bekostninger paa denne Expedition, til Gage og Kost for Skipperen, tvende Styrmænd, en Tegner, og det övrige Mandskab, beregnes paa en Sum af omtrent 2300 Rd., ligesom de engang for alle paa Skibets Istandsættelse, det manglende Inventarii Anskaffelse, samt de fornödne Instrumenters Indkjöb medgaaende Omkostninger belöbe ialt 1800 Rd." — I en Resol. af 9. Juli (1776, til Ober-Skattedirectionen) havde Kongen tilladt at bemeldte Summer maatte udredes af den islandske Handels-Kasse. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 28.

Indbemeldte, i Anledning af Vores Resol. af dato 21. Martii 1774 föiede Foranstaltninger til de islandske Kysters og Havnes Undersögning og Opmaaling, have

Vi med allern. Velbehag ladet Os foredrage. Fredensborg Slot den 11. Julii 1776. 1776. 11. Juli.

Convention ang. Afdragsrettens Ophævelse mellem de kongelige danske og hertugelige Oldenborgske Lande Fredensborg 2. August 1776[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792, og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen s. A., Nr. 23. 9; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1792. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Vereinbarung wegen wechselseitiger Aufhebung des Abzugs-Rechts zwischen den gesammten königlich-Dänischen und herzoglich-Oldenburgischen Landen". Udtog paa Dansk hos Fogtm. VI. 1, 686—687, jevnf. sst. S. 718—719. 2. August.

Convention ang. Afdragsrettens Ophævelse mellem alle Kongen af Danmarks Lande og Höistiftet Lübeck. Fredensborg 2. August 1776. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792 og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsb. s. A. Nr. 23, 10; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1792. Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Vereinbarung wegen wechselseitiger Aufhebung des Abzugs-Rechts zwischen Seiner Majestät des Königs zu Dännemarks &c. gesammten Landen, und dem Hochstifte Lübeck". — Dansk Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 688; jevnf. sst. S. 718—719. 2. August.

Declaration ang. Afdragsrettens Ophævelse mellem samtlige de kongelig-Danske og churfyrstelig-Sachsiske Lande. Khavn 9. August 1776[2]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792 og Rubrum (paa Tydsk) trykt i Althingsb. s. A. Nr. 23, 11; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1792. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Declaration, wodurch die zwischen den sämmtlichen königlich-Dänischen und 9. August.

[1]) Declaration 28. Januar 1824; Plak. 1. Mai s. A.

[2]) see Declaration 7. August 1772.

1776. 9. August. churfürstlich-Sächsischen Länden s. d. Copenhagen den 7. August 1772 blos in Ansehung der Eingesessenen und Unterthanen von Adel, geschehene Aufhebung des Abzugs-Rechts, auf sämmtliche Landes-Eingesessene und Unterthanen beider Theile, ohne Unterschied des Standes oder der Würde, erweitert worden ist". — Ved Rentekammer-Promemoria 28. Decbr. 1776 til alle Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Grever og Friherrer i Danmark og Norge, er denne Declaration bekjendtgjort, *see* Fogtm. VI. 1, 740.

29. August. **Kongelig Resolution** ang. **Udförsel af fremmed Rug** til **Island. Fredensborg 29. August 1776.** — Toldkammeret havde tilladt at en Ladning Rug paa 60 Læster fra Reval maatte indklareres til den islandske og finmarkske Handel, og da Prisen paa den Tid paa Rug var i Khavn over 13 Mk. pr. Tönde, indstilles, at Ladningen gaaer frit ind, i Henhold til Octroyen 15. August 1763 § 4. (Forestill. 21. August). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 29.

Denne Kammerets Foranstaltning, hvorefter 60 Læster fremmed Rug til den islandske og finmarkske Udredning ere blevne indförte til Kjöbenhavn, approbere Vi allern., ligesom og, at bemeldte Rug, ifölge Octroyerne af 15. August 1763, for Tolds Erlæggelse fritages. Fredensborg Slot den 29. August 1776.

5. Septbr. **Kongelig Resolution** ang. **Landfoged-Boligen og Capellet paa Vidö. Fredensborg 5. Septbr. 1776.** — Landfoged Skule Magnusson havde ved Resol. 25. Febr. 1766 faaet 30 Rd. aarlig til Vedligeholdelse af sin Embedsbolig paa Vidö; det samme sögte han om at faae for de tidligere Aar, fra 1758, men dette nægtedes ham af Rentekammeret den 21. Mai 1768; desuagtet havde han dog beregnet sig Godtgjörelsen fra 1758 til 1766 med 225 Rd. 90½ Sk., og anförte som Grund, deels at Huset paa Vidö var bygget af islandske Brudsteen, for en ringere Sum end Huset paa Bessastad og Nes, deels at Amtmand Magnus Gislason havde for den hele Tid erholdt det samme Beløb. Ved Synsforretning og Regninger beviste Landfogden endog at have anvendt paa

Huset 960 Rd. 8 Sk., hvilket dog Stiftamtmanden ansaae for høit angivet. Fremdeles havde Landfogden ogsaa ved Indhegning og Dyrkning forbedret Jorden paa Vidöe. — Han sögte fremdeles Refusion af de paa det opförte Capel der paa Öen anvendte Bekostninger, som han regnede til 1060 Rd., idet han oplyste, at den ældre Kirke havde været saa forfalden 1752, at hele Tömmeret i den blev kun vurderet til 1 Rd.; han havde siden med Præstens Samtykke 1768 begyndt og 1774 ladet fuldende denne Kirkes Opförelse af islandske Brudsteen efter indsendt Tegning. Stiftamtmanden bemærkede, at en Kirke var vel ikke aldeles nödvendig paa Vidöe, men dog havde Vidöes Capel ikke været mellem de i 1765 til Afskaffelse indstillede; Billighed ansaaes og at tale for Godtgjörelse, som imidlertid af Stiftamtmanden ansattes til 673 Rd. (Forestill. 28. August). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 31.

1776.
5. Septbr.

Vi ville, efter de heri forestilte Omstændigheder af kongelig Naade forunde Landfoged Magnussen, for Aarene 1758 til 1765 iberegnet, den samme aarlige Reparations-Hjelp, 30 Rd., som ham til hans beboende Huus paa Vedöe er for Eftertiden bleven tilstaaet ved Vores Resol. af 25. Februar[1] 1766, og kan han saaledes fritages for at tilsvare de i Regnskabet pro 1769 derfor til Udgift förte 225 Rd. 90 Sk. Kroner, hvorimod alt det i Besigtelses-Forretningen som nagelfast i Huset Anförte skal fremdeles som Inventarium derved forblive, ligesom det iövrigt skal paaligge Landfogden af yderste Flid at fortsætte de begyndte Forbedringer paa Gaardens Jorder og Markens Indhegning. — Saa bevilge Vi og allern., at de paa Vedöe Kirkes Opbyggelse anvendte Bekostninger maa benævnte Landfoged godtgjöres, efter den af Vores Stiftamtmand i Beregningen gjorte Rabat, med 673 Rd., siden dette Capel er anseet fornödent at maatte vedblive, og altsaa ikke findes inddraget iblandt de ved Reskr. af 17. Maji 1765 afskaffede Capeller i Skal-

[1]) saavel i Forestillingen som i Resolutionen anföres Datum urigtigen „25. April".

1776. 5. Septbr. holts Stift; dog skal det derimod paaligge nærværende Landfoged og hans Eftermænd i Embedet, paa egen Bekostning at vedligeholde dette Vedöes Capel, uden at saadant i ringeste Maade maa falde til Byrde for Vores Kasse. Fredensborg Slot den 5. Septbr. 1776[1].

12. Septbr. **Kongelig Resolution ang. Surtarbrandsfjeldenes Undersögelse. Fredensborg 12. Septbr. 1776[2].** — I Forestill. 4. Septbr. beretter Toldkammeret, efterat have modtaget adskillige Efterretninger om Beskaffenheden af den islandske Surterbrand „og sammes Bekvemhed saavel til Mellemtag paa Bygninger som til Smedekul", hvilket ansaaes vigtigt i „et Land, der har Mangel paa Skove og andet Brændsel (især saafremt den i en saadan Mængde kunde udbrydes, at den næsten overalt i Landet forefindende Myremalm derved kunde tilberedes)" — anmodede Kammeret i Aaret 1774 Bergværks-Directorium om at lade forfatte et Forslag til Surterbrandens Undersögning, samt hvorledes den i Island brugelige Udbrydningsmaade kunde forbedres. Landcommissarierne kunde ikke undersöge disse Fjelde, efter deres Instruct. § 12, da Commissionsstedet var paa Sönderlandet, men disse Fjelde laae deels langt derfra, deels utilgjængelige. — Under 18. Febr. f. A. tilstillede Bergværks-Directoriet Kammeret en Betænkning fra Ober-Bergamtet i Norge, hvoraf erfaredes, at ingen bestemte Forslag kunde gjöres „til Forbedring i Islændernes Omgangsmaade" forinden „Surtarbrandens Lage og Gange samt Bjergenes Dannelse og Beliggenhed, i det mindste paa nogle Steder, vare af Bergkyndige tagne i Öiesyn og undersögte"; derhos foresloges at „en duelig Schachtstiger fra Kongsberg" blev sendt til Island til denne Undersögelse, og overdrog Kammeret Directoriet at udvælge en bekvem Person i denne Hensigt. — Markscheider Ziener blev derpaa af Bergværks-Directoriet og Ober-Bergamtet antaget til dette Hverv med 1 Rd. daglig Diætpenge og Haab om Belönning „ved Berg-

---

[1]) Denne Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal, samt Biskoppen i Skalholt og Landfogden i Island, ved Toldkammer-Skrivelser 25. Januar 1777. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 673—675.

[2]) see Zieners Instruction 21. April 1775.

værks-Directorio" efter udviste Flid, hvorpaa han i afv. April reiste fra Vallöe Saltværk til Island, og nöd „fragtfri Transport til og fra Island, samt Löfte om Erstatning af de til Skydsen paa Reiser omkring i bemeldte Land medgaaende Bekostninger". — I November var Ziener vendt tilbage til Kongsberg, og indsendte en Beretning, som melder:

1776.
12. Septbr.

„1) At i Bjerget Stigahlíð findes Anviisninger til Surtarbrand, som især norden i Fjeldet er tjenlig til Kul; men da samme ikke falder uden ⅛, ¼ til ½ Lacht tyk, og Fjeldet desuden er steilt og farligt at arbeide i formedelst de mange löse Stene, som overalt bedækker Fjeldsiden", kunde han ikke tilraade Forsög her, da det baade vilde blive kostbart, og man heller ikke vidste hvor langt Surtarbranden gik ind i Fjeldet. — 2) „I Grönnehlids Fjeld findes ligeledes Surtarbrand i en Strækning af 80 Lachter, dog kuns af og til og af 3 til 5 Tommers Tykkelse". Men da Fjeldet er steilt, Massen ikke stor, og tilmed saa skjör, at den kun kan udbringes til Stykker höist 20 Tommer i Qvadrat, mener han at Forsög til Brydning heller ikke her vilde betale sig. Men derimod mener han at Forsög til bergmæssig Brydning kunde gjöres „ved den vestre Ende af dette Fjeld, i en Dal kaldet Skarderdal", hvor der skulde være opgravet „god og til Smedearbeide tjenlig Surtarbrand". Der meente han at Transporten ikke vilde blive bekostelig, da Veien til Söen kun var ½ Miil og nogenledes jævn, især om Vinteren. — 3) „I Straumneshlíð har han fundet god og til Brydning bekvem Surtarbrand paa begge Sider af Fjeldet, i nogle paa hinanden liggende temmelig tykke Lage, hvilken han derfor troer at fortjene nærmere Undersögelse ved oversendende Bergarbeidere; dog vilde til Brydningen og Transporten behöves temmelig kostbare Machiner, da Bjerget skal være omtrent 210 Lachter höit og Surterbranden ligger næsten midt i samme". — 4) „Fjeldet Skorar hænger sammen med og ligger paa den östre Side af næstforrige, skal og have samme Höide. Ziener har deri fundet Surtarbrand af lige Godhed og omtrent i lige Mængde som i hint, skjöndt dens Gang falder her noget mere ustadig; han troer derfor det vilde være værd at lade dette Fjeld tillige med Straumneshlíð nöiere undersöge og der med bergmæssig Brydning gjöre et Forsög, som dog vilde blive bekosteligt af samme Aarsag som ved Nr. 3 er meldt". — 5) I Sandvigs-Fjeld ved Söen havde han fundet ligeledes Anviisninger til

1776. Surtarbrand, men ubetydelig, og ubekvem til Brydning „formedelst Bjergets Steilhed og befrygtende Fjeldskred". — Iövrigt kunde Ziener ikke foretage Brydning af Surtarbranden, deels fordi han ikke kunde medföre Redskaber, deels fordi han ikke kunde opholde sig saalænge som fornödent paa ethvert Sted, deels fordi han ikke kunde faae Arbeidere i Hösletten Tid. — Ziener havde og berettet „om Myremalm, samt visse Leer- og Steenarter", som han havde forefundet, men han havde ikke fundet noget af en Gehalt som lönnede Brydning eller Bearbeidelse, navnlig ikke Myremalmen. — Han havde indgivet Forslag til Surtarbrandens bergmæssige Brydning i de to Fjeld, hvor han meente at det lönnede Umagen, nemlig i Straumneshlíð og Skorar, men Kammeret meente „at saadant Forsög, da samme vilde udkræve betydelige Bekostninger, vel indtil videre vil være at udsætte; hvorimod de herved tilveiebragte Efterretninger i sin Tid, ved et anstillende Forsög, kunde være i nærmere Erindring". — Men uagtet saaledes Forsöget tildeels var mislykket, indstiller Kammeret, at Reisens Omkostninger, 236 Rd. 76 Sk., maa udbetales af Kongens Kasse. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 32. — Indholdet af denne Resolution og af Zieners Indberetning er trykt i Islandske Maanedstidend. 3. Aarg. S. 128—133.

12. Septbr.

Vi approbere allern. den af Kammeret trufne Foranstaltning til de islandske Surterbrandsfjeldes Undersögning, og bevilge, at de paa den udsendte Markscheider Zieners Reise anvendte Bekostninger 236 Rd. 76 Sk. maae af Vores Casse udbetales. Fredensborg Slot den 12. September 1776.

19. Septbr. **Kongelig Resolution** ang. **Olavii Reiser i Island.** Fredensborg 19. September 1776[1]. — I Forestill. 28. August bemærkes, at i Aaret 1770 var det Landcommissarierne paalagt, at erkyndige sig om Strandenes Beskaffenhed i Island, samt om de öde Pladser, der kunde være bebyggelige, „hvormed altsaa en Undersögning af Hornstran-

---

[1]) kgl. Resol. 17. Marts 1777.

dene, saavel som det sammesteds opdrivende Tömmers Beskaffenhed, skjöndt ikke udtrykkelig anbefalet, stod i nöie Forbindelse". Men Commissionen fik ikke undersögt disse Punkter, men havde kun indsendt nogle Efterretninger desangaaeude, ligesom ogsaa Landfoged Magnusen havde indsendt Underretning „om saadant Drivtömmers Beskaffenhed og Mængde", hvorved Kammeret var bragt til at troe, „at heraf kunde paa sine Steder, fornemmelig paa Langenæs, imellem Norder- og Mule Sysseler, samt paa Hornstrandene ved Cap de Nord, Strande- og Isefjords-Sysseler, tilveiebringes et ikke ubetydeligt Qvantum af dette, til den i Island brugelige Husbygning, saavel som tildeels til Baadebyggerie, tjenlige Tömmer". Da Kammeret ansaae dette af Vigtighed i et skovlöst Land, antog det i afvigte Foraar (1775) „en islandsk Student, navnlig Olaus Olavius, som dertil havde frembudet sig, og hvis gode oeconomiske Indsigter vare os ikke ubekjendte". — Af hans indsendte Relation lovede Kammeret sig megen Nytte, „saavel i Henseende til Havnenes Undersögelse som öde Gaardes Optagelse, samt Drivtömmerets Benyttelse og Fiskeriers Anlæg paa benævnte Steder". Det fandt ogsaa, at saavel denne hans Beretning som andre efter hans Hjemkomst til Kammeret indgivne oeconomiske Underretninger, viiste, „at man ikke kan nægte ham det Vidnesbyrd, at han jo ved denne Undersögnings-Reise har fyldestgjort Kammerets dermed hafte Hensigter"; og da han forestillede, at han kun havde 49 Rd. i Behold af de ham tilstaaede Penge, da han selv bekostede sin Skyds til Söes og Lands, meente Kammeret at ham burde tilstaaes et Tillæg af 51 Rd. istedenfor de ansögte 100 Rd., „hvorefter den hele Reises Bekostning fölgelig vilde belöbe tilsammen 300 Rd." — Kammeret var herved opmuntret til at söge lignende Underretninger indhentede saavel fra Österlandet som fra de nordligste Kanter af Nordlandet, og havde derfor paa forventende Approbation atter i indeværende Aar udsendt Olavius, „efter hans eget Tilbud, til disse öst- og nordostlige Kyster paa begge Sider af Langenæsset, for der at anstille en lige Undersögning, saavel om Strandene som det der faldende Drivtömmers Beskaffenhed, Indlöbene, Landingerne, Fiskerierne, Bekvemhed til öde Pladsers Optagelse, samt hvad andet, enten i Henseende til Næringsveienes Udvidelse eller de naturlige Fordeles Benyttelse kunde forefalde ham mærkværdigt, hvortil han ligesom afvigte Aar af Kammeret er bleven instrueret, og med de fornödne Ordres til Betjenterne og Indbyggerne for-

1776.
19. Septbr.

1776. synet". Som Diætpenge var ham tilstaaet 1 Rd. daglig, og lovet Douceur i Forhold til hans udvisende Flid, hvilken

19. Septbr. Douceur Kammeret mener at burde blive noget större end forrige Aar, da denne Reise ansaaes vidtlöftigere og bekosteligere, end den förste. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro Annis 1775 og 1776, 23, Nr. 33; Islandske Maanedstidend., 3. Aarg., S. 134; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CC.

Den af Vores Kammer foranstaltede Undersögelse af de nordligste, vestlige og östlige Strande i Island og det sammesteds faldende Drivetömmer, bliver af Os herved allern. approberet, samt derhos bevilget, saavel at den Bekostning, 249 Rd., som paa Olavii i afvigte Aar til bemeldte Kyst foretagne Reise er medgaaet, maa af Vores Kasse udbetales, som og at ham desuden maa tilstaaes et Tillæg af 51 Rd. til de ham forundte Diætpenge, og saaledes hertil ialt af Vores Kasse udtælles 300 Rd. — Iligemaade tillade Vi allern., at de til benævnte Olavii Reise i nærværende Sommer paa de nordöstlige Kanter af Island udfordrende Omkostninger, der formodes at belöbe omtrent en lige Sum, af Vores Kasse ligeledes maa bestrides, samt ham efter Tilbagekomsten en med Reisens Beskaffenhed og hans derved udvisende Flid passende Belönning tillægges. Fredensborg Slot den 19. September 1776.

6. Decbr. **Admiralitets-Plakat** ang. **Forbud for Handels-Skibe** mod at före **Flag og Vimpler** m. m. Khavn 6. Decbr. 1776. — Ifölge kgl. Resol. 2. Decbr. s. A., som indskjærper det i For. 11. Juli 1748 § 1 og 2 (jevnf. For. 17. Febr. 1741) fastsatte Forbud, at ingen Couffardie-Skippere af Kongens Undersaatter, eller som före noget Skib Kongens Undersaatter tilhörende, maa, enten til Söes under Seil, eller til Ankers i H. Maj[ts] eller fremmede Havne eller Rhede, understaae sig at före nogen Slags Flag, Vimpel, Vager, Gjös, m. v. uden alene de i ovennævnte Lovbud tilladte, under Straf af 50 Rd. — Original-Aftryk paa et Halv-

ark i Folio. Qvart-Forr. for 1776, S. 291—292; Schou VI, 209—210. 1776. 6. Decbr.

Reskript til Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, ang. Terminen for Paaskefestens Afholdelse. Christiansborg 11. Decbr. 1776. — Siell. Tegn. LXXXIX, 296b—297. Fogtm. VI. 1, 738. 11. Decbr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Vi ere komne i Erfaring om: at samtlige protestantiske Fyrster og Stænder udi Tydskland, i Betragtning af, at Paaskefesten, efter den gregorianske og forbedrede Calender, af hvilke den förste grunder sig paa cyclisk, og den sidste paa astronomisk Beregning, ikke i alle Aar indfalder paa een og samme Söndag, skal have taget den Beslutning: for Eftertiden at holde Paaske og alle deraf stammende Fester paa samme Dage som de Romerske-catholske i det tydske Rige, og saadant tjener saavel til at befordre Enighed og Overeensstemmelse i ligegyldige Ting imellem de adskillige Religioners Bekjendere, som og til at forebygge og hæve adskillige Uleiligheder og Uordener, som de tvende forskjellige Beregningsmaader, der forhen have været i Brug, have fört med sig; ligesom og Vores elskelig kjære Herr Farfaders Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, udi Aaret 1723 haver givet Corpori Evangelicorum i Tydskland Forsikkring om, at ville for Eftertiden i sine Riger og Lande holde Paaskefesten paa samme Tid, som Corpus Evangelicorum i Tydskland: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter den nu fra bemeldte Corpore Evangelicorum til Os derom indkomne Begjering, allern. have funden for godt, og hermed ville have anordnet, at Paaskefesten herefter i Vore Riger og Lande skal ansættes og holdes paa de samme Dage, som de Romersk-catholske i det tydske Rige, og de protestantiske Fyrster og Stænder i Tydskland ansætte og holde den, og

1776. 11. Decbr. de deraf dependerende Fester derefter fastsættes, hvilket I ved de aarlige Almanakkers og Calenderes Udfærdigelse have at iagttage, og en Extract af denne Vores Befaling bagefter i bemeldte Almanakker og Calendere, ligesom i Henseende til de afskaffede Helligdage og Markedernes Holdelse forholdes, at lade trykke. Derefter I eder allerund. have at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 11. Decembr. 1776.

16. Decbr. **Specification** over **Handelens aarlige Gratificationer** til Embedsmændene og de Fattige i Island [approberet af Over-Skattedirectionen i Skrivelse til Toldkammeret 16. Decbr. 1776]. see under Toldkammer-Skrivelse 2. Juni 1777.

1777. 18. Januar. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **öde Jorders Bebyggelse.** Khavn 18. Januar 1777. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 662. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Stiftamtmand Thodals Brev af 26. Juli 1777, trykt i s. A. Althingsbog Nr. xxx, 5, S. 45—47.

Da H. K. Majts allern. Hensigt ved Forordn. af 15. April a. p. om öde Jorders Bebyggelse i Island alene gaaer derhen, at de bebygte Gaarders og Pladsers Tal i Landet skal derved blive formeret, og det altsaa vilde være aldeles stridigt imod Hensigten, naar allerede bebygte Gaarde eller Pladser skulde nedlægges for at optage nye, ligesom og Forordningens hele Indhold og Sammenhæng klarligen udviser, at saadant ikke maa skee: saa vilde Hr. Stiftamtm., i Anledning af den herom af Nogle yttrede, og i Deres Skrivelse af 18. Septbr. a. p. indberettede Formening, ei alene lade i Landsthingsbogen offentlig bekjendtgjöre i Kammerets Navn, at saadan Formening aabenbarlig strider imod Forordningens sande Mening og Öiemærke, men og derhos tillige anbefale Sysselmændene, at de, hver i sit Syssel, betyde og indskjærpe Almuen det samme,

og altsaa, at de, som kunne med Grund gjöre sig Haab om de for nye Gaarders og Pladsers Bebyggelse allern. bevilgede Fordele, ere alene de, der optage og bebygge saadanne saaledes, at ingen allerede optagen og bebygget Gaard eller Plads derved lægges öde. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 18. Januarii 1777. 1777. 18. Januar.

Toldkammer-Circulaire til samtlige Sysselmænd og Landfogden i Island, ang. **aarlige Indberetninger om Tilstanden** i Landet, m. v. Khavn 18. Januar 1777[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 666. 18. Januar.

Foruden de aarlige Underretninger, som der fra Amtet maatte blive requirerede om Sysselets Tilstand, vedbliver Han desuden ligeledes derom at give Kammeret Efterretning, og dette saavel i Almindelighed, i Hensigt til Veirligets Beskaffenhed, som i Særdeleshed i Hensigt til samtlige Næringsmidlers Fremgang Sommer og Vinter, til Lands og Vands, samt Handelens Drift. Iblandt Andet haver Han nöie at agte paa og underrette Kammeret om, hvad Forsög Sysselets Indbyggere foretage, og hvad Fremgang de gjöre i Jordbrugets samtlige Dele, ifölge de sidst udgangne kongelige allern. Foranstaltninger, [samt hvorledes det har sig med Faaresygen, og deriblandt hvorvidt de syge Faars Udrydning i Sysselet hvert Aar er bragt, hvorvidt ny Besætning er anskaffet isteden, og hvorledes den lykkes[2], samt endelig hvorvidt Meelmalingen sammesteds vinder nogen Fremgang, og hvad der agtes tjenligst til dens bedste Befordring. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 18. Januarii 1777.

---

[1]) Toldk. Circul. 5. Marts 1778.

[2]) Ordene fra [kun i Brevene til Sysselmændene i Mule, Skaptefelds, Bardestrands og Isefjords Sysseler.

1777.
25. Januar.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Præmier for Jorddyrkning. Khavn 25. Januar 1777[1]. — Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 672. — **Uddrag.**

— [Ifölge Stiftamtmandens Anbefalinger bestemmes: 1) at Bonden Nikolas Haldorsson paa Stora-Holm faaer til Gjærdesætning omkring Tunet en Slæde, og tilsiges Præmie ved fortsat Drift; 2) at Klosterholder Vidalin sendes en Plov; 3) at Provst Stephan Thorleifsson sendes nogle Frösorter, som han havde begjært, samt noget islandsk eller færöesk Byg, saavidt samme maatte haves i Forraad; 4) at Bonden Erlendur Sigurðsson af Sperdli i Rangarv. Syssel, som Præmie for hans Driftighed ved de syge Faars Udryddelse og det vilde Korns Benyttelse, erholder 20 Rd. Species, som Stiftamtm. enten paa Landsthinget eller ved en anden höitidelig Leilighed vilde lade ham levere, paa en Maade, som kunde ventes at blive til Opmuntring baade for ham og Andre; 5) at Bonden Ole Nielsen fra Sielland, som havde begyndt med Agerdyrkningen paa Brattsholt i Arnes Syssel, erholder 15 Rd. Courant i Præmie for dette og et lignende Belöb for fölgende Aar, samt loves Mere i Tiden, naar han udretter noget mere Betydeligt]. — Og da samtlige forbemeldte og andre til Jordbrugets Opmuntring udgivende Præmier, saavel som de til adskillige derhen hörende Redskabers samt Frösorters Anskaffelse medgaaende Omkostninger besörges af Renterne af de i den kgl. Zahl-Casse beroende Meelböder, saa vilde Hr. Stiftamtm. til sin Tid behage at indsende de af Bonden Ole Nielsen for de ham herved i 2 Aar tillagte 15 Rd. erholdende Qvitteringer, paa det disse Penge kunne derefter besörges Jordebogs-Cassen refunderede, da det forstaaer sig selv, at Udgiften imidlertid passerer Landfogden til Omdrag i hans Regnskaber, mod Hr. Stiftamtm.s Qvitteringer. — [Fremdeles sendes 20 Rd. Species som Præmie for Provsten i Vestre-Skaptafells Syssel, Jon Steingrimsson, for Forbedringer paa Gaarden Fell i Myrdal, samt for Hjelpsomhed mod Almuen, især i Sygdomstilfælde]. — Vestind.-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 25. Januarii 1777.

[1]) kgl. Resol. 10. Febr. 1777.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Leveattester for Pensionister. Khavn 8. Februar 1777. — Bekjendtgjort paa Althinget 1777 ved Thodals og Stephensens Brev af 28. Juli s. A., trykt i Althingsbogen Nr. xxx, 3, S. 44. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 700. 1777. 8. Febr.

I Anledning af den af Hr. Stiftamtm. i Skrivelse af 31. August forr. Aar gjorde Forestilling, ang. Attestationen paa Pensionisternes Qvitteringer, anmodes Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. herved at ville foranstalte bekjendtgjort i Landsthings-Acten, at Alle i Island, som have Pensioner af kongelige Casser, hvad enten de have haft samme længe eller kort, maa være efterdags tiltænkte, inden deres Qvitteringer præsenteres Landfogden til Udbetaling, at lade dem forsyne med deres Attest, at de endnu ere i Live og udi de Vilkaar, under hvilke saadanne Pensioner ere blevne dem allern. accorderede, da de i widrig Fald ikke kunne vente Pensionerne udbetalte. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 8. Februarii 1777[1].

Kongelig Resolution ang. de i Island gjorte Forsög til Agerdyrkning, Faarerögt, Reensdyrhold m. v. Christiansborg 10. Februar 1777. — I Forestilling 1. Februar beretter Toldkammeret om forskjellige Forsög til Islands Opkomst: 1) om Korndyrkningen, at hos Stiftamtm. Thodal havde den i 1775 ikke været fuldt saa god som 1774, formedelst Törke; 1776 höstede han i Septbr. ordinair Byg, samt norsk Himmelbyg og Havre, bedre end forhen og fuldkommen godt til Udsæd; han ventede at erholde 6 Tdr. Byg, og fandt i det Hele, at den anden Generation af Korn i Island er bedre end den förste. — Sysselmand Magnus Ketilsson i Dala S. havde 1775 avlet ½ Tde Byg; det vilde Korn blev af enkelte Mænd i Rangarv. Syssel dyrket med Held, og viste sig at være et godt Værn mod Sandflugt. — 10. Febr.

[1]) s. D. Skrivelse til Landfogden af samme Indhold. Isl. Copieb. Litr. R, Nr. 703.

1777. 10. Febr. 2) Havredyrkningen var nu bleven næsten almindelig paa Sönderlandet; Stiftamtm. havde 1776 frembragt nogle Hundrede Kaalstokke, og Bönderne meldte sig villigen efter Frö; Sysselmand Jon Jonsson i Rangarvalla Syssel og flere Bönder der i Sysselet havde anlagt Haver, ligeledes Flere i Arnes, Guldbr. og Dala Sysseler, og Provst Stephan Thorleifsson i Norder Syssel. Sysselmand Magnus Ketilsson dyrkede Kummen, som aldrig slog Feil. Af Potetes havde Stiftamtm. 1776 avlet 13½ Tde, hvoriblandt 1 Knold veiede 17½ og en anden 15 Lod; 2 nedlagte Stykker havde frembragt en Afgröde af 4 og 5¼ Punds Vægt. Flere Mænd havde avlet fra ¼ til 2 Tdr. De engelske middelmaadige Potetes fandt Stiftamtm. især tjenlige til Udsæd. Sysselmand Magnus Ketilsson tilböd i en trykt Bekjendtgjörelse alle sine Naboer Potetes gratis til Udsæd. — 3) Til Træplantning vare flere Forsög gjorte i det Smaae, men uden Held, dog ansaae Stiftamtm. Plantning af Fyr og Gran for „ikke umulig, ved Flid og Omhyggelighed". — 4) Om Jordbruget overhovedet anföres, at det er i Opkomst, og nogle Exempler derpaa anföres. — 5) Med Hensyn til Faarerögten haver Toldkammeret ladet bekjendtgjöre adskillige Forskrifter om Faarehuse, Valg af Bukke m. v. En af Thoroddi fra Sverige sendt Afhandling om Faarerögt var sendt Stiftamtmanden, og af denne overdraget Sysselmand Magnus Ketilsson til Bearbeidelse, tillige med en af Baron Hastfer forhen paa Islandsk udgiven Afhandling, hvorefter den önskedes trykt paa offentlig Bekostning. — 6) Ang. Reensdyrenes Opelskning anföres, at Stiftamtm. havde for 5 Aars Tid siden ladet fra Norge overföre nogle Reensdyr, som nu vare 6 i Tallet, nemlig 4 Hanner og 2 Hunner. Da disse Dyr saaledes kunde nære sig i Landet, og Sysselmanden Thorstein Magnusson i Rangarvalla Syssel samt Stiftamtmanden havde önsket flere af dem, havde Kammeret henvendt sig til Amtmand Fjeldsted i Finmarken, og denne havde 25 Stkr. i Beredskab til Afsendelse, deraf 18 Hunner, som foreslaaes overförte for kongelig Regning. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers „Isl., Finmarkske, Færö. og Grönl. Forestillinger og Resolutioner pro 1777 og 1778", 24, Nr. 1; J. Eriehsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. XXVII, XXXIX, LXXXIX–XC, XCIV.

Vi approbere allern. indbemeldte Foranstaltninger, som Kammeret har föiet til Jordbrugets Forbedring, samt Ager- og Havedyrknings-Forsögene i Island, og

ville Vi, at Stiftamtmanden sammesteds, saavel som de övrige heri nævnte Embedsmænd, og Andre, der ved særdeles Flid og Iver i at forfremme Islands Vel og Opkomst have udmærket sig, skal tilkjendegives Vores landsfaderlige Naade og Velbehag. — Saa tillade Vi og, saavel at den foreslagne Afhandling om Faarerögten maa i sin Tid i det islandske Bogtrykkerie trykkes paa Vores Casses Bekostning, og derefter gratis uddeles; som og, at alle paa de fra Finmarken til Island overbringende Reensdyrs Indkjöb, Fodring og Oversendelse medgaaende Omkostninger ligeledes af Vores Casse maa bestrides. Christiansborg Slot den 10. Februarii 1777[1]. 1777. 10. Febr.

Reskript til Kjöbenhavns Magistrat, ang. Trantönders Justering. Christiansborg 12. Febr. 1777. — Siell. Tegn. LXXXIX, 364b—365; Rubrum hos Fogtm. VI. 2, 7; Reskriptet er bekjendtgjort ved Raadstue-Plakat 19. Marts 1777 (Original-Aftryk paa et Halvark; Qvart-Forr. for 1777, S. 338—339; Schou VI, 232—233). J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxvii. 12. Febr.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Som Os af et fra Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer til Vores Danske Cancellie afladte Pro-Memoria, med derhos fulgte Skrivelser, saavel fra Vores Ober-Skatte-Direction, som fra den grönlandske, finmarkske og færöeske Handels-Direction, er bleven allerunderd. refereret: at det, for ikke at confundere Tranpriserne i Vore Riger og Lande med udenlandske, ved et forskjellig Töndemaal, hvorved let kunde lides et betydeligt Tab, vil være fornödent, i Henseende til nu forehavende Anlæg til indenlandsk Trans Afsætning til fremmede Steder, at alle Trantönder ved Vore samtlige

[1]) Denne Resol. er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Toldk. Skriv. 15. Marts 1777. Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 62.

1777. 12. Febr. Handeler paa Vore Lande Island, Finmarken, Færöe og Grönland efterdags indrettes paa 120 istedenfor 136 Potter, men at Stadens Justeermester undslaaer sig for at justere de fornödne Maale-Tönder til bemeldte Island, Finmarken, Grönland og Færöe, paa Grund: at en Trantönde efter Forordningen om Maal og Vægt er ansat for 136 Potter: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter slige Omstændigheder, allern. ville have bevilget, at de Tönder, som herefter bruges til Tran ved bemeldte Handeler, maa ansættes paa 120 Potter, paa hvilket Maal Justeerkammeret haver at justere de dertil fornödne Tönder. Ligeledes ville Vi og allern., at de Tönder, paa hvilke Brændeviin overföres her fra Staden til Island, Finmarken og Færöe, og som pleie at bruges til at före Tran paa tilbage, ikke maa justeres paa andet Maal end 120 til 122 Potter; dog skal samtlige saadanne Tönder saaledes mærkes, at de fra andre paa 136 Potter kan kjendes. Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 12. Februarii 1777[1].

17. Febr. **Kongelig Resolution** ang. **Saltværket paa Reykjanes** i Isafjords Syssel, m. v. Christiansborg 17. Februar 1777[2]. — I Toldkammerets Forestilling 8. Februar anföres de ved Saltværket gjorte Indretninger, og angives efter Regnskabet Saltvirkningen for 1775 til ialt 160 Tdr., samt fra 1. Jan. til 13. Juni 1776 til 115 Tdr. 2 Skpr, hvorved dog bemærkes, at Arbeiderne tildeels havde været beskjæftigede med Opförelse af Bygninger ved Værket. — Der foresloges nu af Inspecteuren og Kunstmester Walter nye Indretninger, som ifölge Calcule skulde bringe Værket til at

[1] Gjenpart af dette Reskr. er af Cancelliet communiceret det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer ved Skrivelse 5. April 1777. Cancell. Brevb. 1777, Nr. 491, S. 471—472.

[2] kgl. Resol. 30. April 1778.

giver 750 Rd. reent Overskud aarlig, men Kammeret fraraadede at gaae ind derpaa förend man fik nöiere Underretninger og Betænkninger, især fra Over-Bergamtet. — Endvidere fremlægges Walters og Uslers Beretning om Situationen ved Reykhólar [1], med Charter, hvoraf Resultatet var, at „Indseilingen til det Sted, hvor de varme Kilder her befindes, skal en 10 à 1500 Favne i Sydvest fra Vigen holde i Flodtiden 5 til 12 Favne Vand, men især en god Havn findes ved Flatö, 5 Mile S. V. fra Reykhole. Hovedkilden Krablandi, med 5 andre derved nærbeliggende, skal have overflödig Vand, og give Leilighed til en Kummes Anbringelse, hvori 24 Stkr. Saltpander kunde nedsættes, som i et 30 Al. langt Huus maatte indsluttes. Ved indmurede Render kunde det varme Vand herfra afledes til en anden Kumme, hvor atter 16 Kogepander og 2 Törkepander kunde indrettes. Fremdeles kunde over andre paa Kortet betegnede Kilder 16, 6, 20, 12, 8, og paa 2 Steder 10 Pander, anbringes. For at frembringe de til Bygningerne behövende Steen, som ved Berg-Arbeidere af Klipper maatte udhugges og sprænges, skulde först en Mose gjöres befarelig, samt trende Steenvogne og 4 à 6 Steenslæder, tillige med fornödne Heste, anskaffes. En Muur og Dæmning skulde opföres, til at samle Sövandet". Ved de 124 Kogepander, som der kunde anbringes, mentes at kunne virkes maanedlig 125 Tdr. Salt. — Der var i 1774 allerede foreslaaet, at Kongen skulde tilbytte sig Gaarden Reykjarfjord, hvor Reykjanes-Saltværk stod, af 30 Hundr. Dyrhed og vurderet til 280 Rd. — Eierne vare og villige til Mageskiftet, nemlig: 1) Enken Guðrún Þórðardóttir af de 20 Hdr. mod Jorden Auðkúla, 48 Hdr. i Dyrhed, Godtgjörelse af den eventuelle Forskjel i Husenes Værdie paa begge Gaarde efter lovlig Besigtelse, samt 4 Rd. i Flytnings-Omkostninger; 2) Þórðr Arason, Eier af 4 Hdr., mod Jorden Birnustaðir, 6 Hdr. i Dyrhed, og 3) Sysselmand Jon Arnorsson, Eier af de övrige 6 Hdr., mod 50 Rd. Croner eller Reykjanæsset med 3 Rd. aarlig Godtgjörelse for Saltværkets Grund. Det oplystes, at Gaarden Reykjarfjörðr gav höiere Landskyld og havde flere Herligheder end begge de Jorder, som foresloges givne til Bytte, og foreslaaes tillige, at Forpagteren af de kgl. Jorder maatte erholde Godtgjörelse for den ved Mageskiftet foranledigede Afgang i Revenüerne. Sluttelig anbefales Inspecteuren, Sysselmand Arnorsson, til et omsögt Gagetillæg af

1777.
17. Febr.

[1] Instruction Marts 1776.

1777. 25 Rd. aarlig. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-
17. Febr. Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 2; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. clxxiii.

Vi have med særdeles Velbehag ladet Os foredrage Saltvirkningens Fremgang paa Reikenæs, og approbere allern. Kammerets Foranstaltninger og allerund. Betænkninger, saavel i Henseende til bemeldte Reikenæs, som Reikhole i Bardestrands Syssel; thi ville Vi: 1) at de foreslagne nye Indretninger ved Værket paa Reikenæs, ligesom det ommeldte nye Anlæg paa Reikhole, for indeværende Aar maa udsættes, indtil Vores Kammer derom har indhentet de foreslagne videre fornödne Oplysninger. — 2) at de overblevne Materialier af de tvende paa Reikenæs nedbrudte Kogehuse maa anvendes til et Vaaningshuus for Arbeiderne ved Saltværket sammesteds, samt at det forlangte Inventarium, Kalk og Tjære, saavel som og den ommeldte Steen-Slæde og den fornödne Baad, maa anskaffes og oversendes. — Det foreslagne Mageskifte og Kjöb, m. v., i Henseende til Bondegaarden Reikefjord, finder i alle Maader ligeledes Vores allern. Bifald, saa at Enken Gudrun Thorderdotter maa overlades Vores nu tilhörende Jord Audkula i Isefjords Syssel, samt 4 Rd. Species til Flytnings-Omkostninger; Thorder Aresen overdrages Vores Jord Byrnustad i bemeldte Syssel, og Sysselmanden Arnorsen udbetales 50 Rd. Croner, imod at de hver for sig aldeles afstaae deres Andele i bemeldte Gaard Reikefjord, hvorunder dog Thorder Aresen ei skal være forbunden til at aflevere med sin Andeel de 5/6 Qvilde, som ellers skulde fölge samme. Og maa Forpagteren af Isefjords Jorder, hvorunder Audkula og Byrnustæd ere indbegrebne, til Erstatning for det han da ved disse Jorders Fraskillelse taber, foruden den sædvanlige Godtgjörelse 2/3 af Afgiften, endvidere i de 10 förste Aar efter Mageskiftet, saafremt han Forpagtningen vedbliver, ligeledes nyde godtgjort den övrige Trediepart, fölgelig

i bemeldte 10 Aar den fulde Afgift af disse Jorder. — Endelig bevilge Vi og allern., at, naar Gaarden Reikefjord saaledes er kommen i Vores Eie, maa den overlades Sysselmanden Arnorsen til Beboelse og Brug, imod at han deraf svarer den ved Jordebogen fastsatte aarlige Afgift; ligesom Vi og af særdeles kongelig Naade ei alene tillægge ham fra dette Aars Begyndelse for hans Inspection ved Saltværket 25 Rd. aarlig til hans havende Lön, men ville endog give ham Haab om, at nyde i Tiden, naar Værket videre udvides, til Præmie og Opmuntring for hans dermed visende Flid, efter Omstændighederne visse Procento af det Qvantum Salt, som da virkes. Christiansborg Slot den 17. Februarii 1777[1]. 1776. 17. Febr.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Jon Arnorsson i Isafjords Syssel, ang. **Alenmaalets Anvendelse i Island.** Khavn 22. Februar 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 18. — **Uddrag**. 22. Febr.

I Henseende til det i Hans Skrivelse af 9. Septbr. f. A. befrygtede Tab for Forpagtere, Præster o. Fl., idet disse maa lade sig maale til med den korte islandske Alen, og maa igjen maale ud til Handelen med den lange danske, meldes herved til Oplysning, at, som det ved Handelen anordnede Alenmaal er efter Taxten aldeles uvedkommende det Alenmaal, som bru-

---

[1]) Resolutionen er ved Toldk. Skriv. 15. Marts 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 68) meddeelt Sysselmand Jon Arnorsson, med Ordre at besörge Skjöder paa Gaarden Reykjarfjord udstedte og thinglyste paa Althinget, overtage bem^te Gaard efter lovlig Besigtelse, og siden erlægge Afgift deraf, „dog at Godtgjörelsen for Næsset maa fra den Tid ophöre". Uddrag meddeelt Landfogden ved Skriv. s. D. (Copieb. sst. Nr. 69) samt ligeledes Stiftamtmanden, hvormed og sendes Gjenpart og Uddrag af de anförte Skrivelser (Copieb. sst. Nr. 61).

1777. 22 Febr. ges til jorddrottelige Rettigheders Udregning og indbyrdes Handel i Landet, saa kan der og af Forskjellen paa begge Slags, eller det enes Reduction til det andet, ei entstaae noget Tab, da man veed, at denne Forskjel er netop 10 pCt., hvoraf ei kan tages Feil[1]. — — — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer d. 22. Februarii 1777.

1. Marts. **Toldkammer-Circulaire** til *Stiftamtmand* **Thodal** og *Amtmand* **O.** *Stephensen*, *ang.* **Brugsjorder for Handelens Betjente i Island.** Khavn 1. Marts 1777[2]. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 21.

Da det agtes at ville blive særdeles nyttigt, om Handelens Kjöbmænd og Betjente, som efter den ved samme nu foretagne nye Indretning blive alle for Eftertiden bosiddende i Landet, kunde faae nogen Jord til Dyrkning og Beboelse, da saadant ei alene kunde tjene dertil, at forbemeldte Folk med desto större Bekvemhed kunde leve i Landet, men og, at muligen deres Exempler i Jordbrugets Drift endog kunde geraade Landets övrige Indbyggere til Opmuntring og Veiviisning til sammes Forbedring: saa er det at vi, saavel i saadan Anledning som efter derom skedde Anmodning af den kgl. islandske, finm. og færö. Handels Direction i Skrivelse af 4. Januarii d. A., ville herved have Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. anmodet, ligesom vi og have givet saavel Landfogden som samtlige Sysselmænd per Circulaires saadant tilkjende, at de paa bedste Maade vilde være de af Kjöbmændene eller Handelens andre Betjente, som maatte forlange noget saadant Jordbrug, behjelpelige til at kunne erholde samme paa beleilige og i Nærheden af Handelsstederne beliggende Steder; og skulde

[1]) det Udeladte angaaer Anker over Taxtens Priis paa Klipfisk.

[2]) Rentek. Skriv. 31. Januar 1784.

der i alt Fald ikke kunne allesteds erholdes Fæste paa saadanne Gaarde eller Pladser, som alt ere optagne og dyrkede, skulde man dog formene, at der let ville i Nærheden af Handelsstederne blive at finde en eller anden endnu udyrket Landstrækning, som kunde paa billige Vilkaar overlades dem til Optagelse og Dyrkning, siden man endog gjör sig det Haab, at disse Betjente ville, i Hensigt til Landbrugets Forbedring, anvende mere Flid end den menige Mand blandt Islands Indbyggere, allerhelst da de efter Befindende og deres herudi udvisende Flid kunde tillige vente passelige Opmuntringer, lige med andre Jordbrugende. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 1. Martii 1777[1]. 1777. 1. Marts.

Toldkammer-Circulaire til samtlige **Sysselmænd** i Island, ang. **Handels-Restancernes Control og Contrabögers Indförelse,** m. v. Khavn 1. Marts 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 23. 1. Marts.

For at kunne forebygge for Fremtiden den hidtil paa adskillige Steder indlöbne Uleilighed ved Restance-Examinationen, idet Kjöbmændene paa endeel af de Havne i Island, hvor flere end eet Syssels Indbyggere drive Handel, have indrettet Rullerne ikke sysselviis, men under eet for det hele Handels-Distriet, er det ved Correspondence imellem Kammeret og den isl. finm. og færö. Handels Direction saaledes blevet afhandlet, at Kjöbmændene paa de Havne, hvor flere end eet Syssels Indbyggere handle, skulle efterdags opgive hver Sysselmand de Restancer især, som höre til hans Syssel, og ifald endda nogen Mand fra et andet Syssel under Examinationen skulde befindes at staae paa Rullen, anteg-

[1] s. D. er udgaaet ligelydende Circulaire til samtlige Sysselmænd og Landfogden. Copieb. sst. Nr. 22. — Communication til Handels-Directionen s. D. Copieb. sst. Nr. 38.

1777. nes dette til Observation for Vedkommende. I Henseende
1. Marts. til Rullerne observeres ellers, at Restancerne examineres saaledes, som de findes paa Rullen paa den Tid den blev udsted, og hvad der ved Examinationen maatte anmeldes at være siden betalt, annoteres alene ved Examinationen i en à parte Rubrik og opsummeres for hvert Thingsted. — Og da det bliver foranstaltet fra Handelens Side, at hver Mand fra 1778 af bliver forsynet med Contrabog, saa haver Hr. Sysselm. fra det Aar af ved Restancernes aarlige Examination at paafordre Contrabögerne og conferere samme med Rullerne, samt tegne saavel derudi, som paa den udfærdigende examinerede Restance-Liste, at de begge saaledes ere efterseete og med hinanden confererede, ligesom og disse Contraböger blive til Observation ved vedkommende Skifter, for derefter, i Tilfælde af Dödsfald, at paasee, hvad Handelsgjeld den kgl. Cassa hos Enhver har tilgode til lovlig Udlæg. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 1. Martii 1777 [1].

17. Marts. **Kongelig Resolution ang. Olavii Reiser i Island. Christiansborg den 17. Marts 1777[2]. —** I Toldkammerets Forestilling 8. Marts berettes, at Olavius havde indgivet til Kammeret Beretning om hans Reise i det nordöstlige Island i Sommeren 1776, hvorved Kammeret finder sig vel fornöiet og anseer Reisens Öiemeed at være fyldestgjort; det indstiller derfor til Bevilgelse de i denne Anledning fornödne Udgifter, og tillige, at Olavii gjorte Tilbud, om paa lignende Maade at undersöge og give Beretning om Nordlandet i Island, fra Húsavík til Steingrimsfjorden, modtages, og ham

[1]) dette Circulaire afgik ikke til Landfogden. Ved Toldkammerets Skrivelse af s. D. er Gjenpart af Circulairet tilstillet Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen. Isl. Copieb. sst. Nr. 24. — Skrivelse til Sysselmanden i Dala Syssel særskilt om denne Gjenstand i Copieb. sst. Nr. 29.

[2]) kgl. Resol. 4. Mai 1778.

tilstaaes 2 Rd. daglig i Diæter paa denne Tour. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777-1778, 24, Nr. 6; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cc; Instructionen til denne Reise angives som ligelydende med den af 22. Mai 1776, kun at de ham til Undersögelse opgivne Havne vare: Flatö paa Skjalfandafjorden, Öefjord, Grimsöe og Siglufjord. 1777. 17. Marts.

Ligesom Vi allern. bevilge, at Studenten Olavio maa, for hans i afvigte Aar fuldendte Reise paa de nordöstlige Kanter af Island, godtgjöres de ham lovede Diætpenge, 1 Rd. daglig, som for 144 Dage belöbe sig til 144 Rd., saavel som og de anslagne Reise-Omkostninger 91 Rd., og én Douceur af 200 Rd., ialt 435 Rd.: saa approbere Vi og Kammerets Forslag om en ny Reise at foranstalte ved bemeldte Olavium til Strækningen mellem Husevig og Steingrimsfjorden, og maa ham paa denne Reise ligeledes af Vores Kasse, imod at han selv besörger Reisens Omkostninger, tillægges i Diætpenge 2 Rdlr. daglig, samt efter Tilbagekomsten en efter hans anvendte Flid proportioneret Douceur. Christiansborg Slot den 17. Martii 1777[1].

Toldkammer-Skrivelse til *Stiftamtmand* Thodal, ang. Strandingstilfælde. Khavn 22. Marts 1777. 22. Marts. — Kammeret bemærker, i Anledning af Anke over en Sysselmands Fremgangsmaade ved et paa Solskjær under Snæfellsnes Syssel i Aaret 1774 indtruffet Strandingstilfælde af en nederlandsk Hukkert: at den paagjeldende Sysselmand „ikke kan, efter Loven og Forordn. af 21. Marts 1705, s a a v i d t d e t a f L a u g t h i n g s - A c t e r n e m a a t t e e r f a r e s , a t d e n i s i n T i d e r b l e v e n p u b l i c e r e t i I s l a n d, fritages for at forskaffe edelig Forhör og Vidnesbyrd over den hele Omgang" med bemeldte strandede Hukkert. Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 89.

[1]) Communication til Olavius d. 29. Marts 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 100), samt til Finance-Collegium s. D. (Copieb. sst. Nr. 99).

1777. 24. Marts.

Kongelig Resolution ang. Foranstaltninger i Anledning af Faare-Pesten. Christiansborg 24. Marts 1777. — I Toldkammerets Forestilling 15. Marts fremstilles efter Thodals medfulgte Indberetning Faarepestens Gang, og i de derimod trufne Foranstaltninger, samt ligeledes Forholdene med Uddelingen af de ved kgl. Resolution 8. Mai 1775 skjenkede Hjelp til friske Faars Anskaffelse. I Anledning af Uddelingen af denne Hjelp opstod Spörgsmaal om, hvorvidt under det i Resol. 8. Mai nævnte „Skatternes Belöb" skulde forstaaes Gjaftold og Tiende, hvilket blev paastaaet fra Dala Syssel, hvor Godtgjörelsen efter Skatten alene vilde belöbe til 50 Rd., men med Gjaftold og Tiende iberegnet til 162 Rd. 47 Sk. — Toldkammeret giver den sidste Fortolkning Medhold. — Kammeret beretter fremdeles Resultatet af de Forsög, som Sysselmændene David Scheving og Jon Jakobsson havde gjort med Hensyn til Klipning af Faarene, og deres bedre Fodring om Vinteren. Sidstnævnte havde faaet dobbelt saa megen Uld, som ogsaa lod sig bedre forarbeide, mere Kjöd og Talg, dobbelt saa megen Melk som tilforn af flere Faar, og langt större og federe Lam. Den eneste Vanskelighed er den, at de klippede Faar ikke trives paa Græsning om Vinteren, men maa holdes med Foder. I Anledning heraf foreslaaer og Kammeret at gaae forsigtigen tilværks i at paadrive denne Sag. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 8; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXXXVI, LXXXIX, XCII.

Vi have med særdeles Velbehag ladet Os foredrage den i afvigte Aar i Island gjorte Fremgang med de syge Faars Udrydning, og de udryddede Districters Besætning med friske, samt især Stiftamtmand Thodals i denne Sag föiede Foranstaltninger, og tillade Vi allern.: 1) at under de i Vores Resol. af 8. Maji[1] 1775 nævnte Skatter, efter hvis Belöb den de uformuende Indbyggere i de Districter i Island, hvor Faare-Udrydning

[1]) I Originalen staaer her urigtig 7. Mai, ligesom i Indstillingen; i selve Forestillingen derimod anföres Datum to Gange rigtigen, 8. Mai.

er skeet, bevilgede Hjelp skal beregnes, tillige maa forstaaes den saa kaldte Gjaftold og Tiende, og dennes Belöb fölgelig, tillige med den egentlige Skats, godtgjöres alle de Districter i Island, hvor Udrydning enten er skeet, eller herefter skeer, til Hjelp til friske Faars Indkjöb. — 2) at det indtil videre maa have sit Forblivende ved de af Vores Kammer og Stiftamtmand Thodal föiede Foranstaltninger til Faareavlens og Faarerögtens Forbedring, og Indförselen af Faareklipningen derimod komme an paa yderligere Forsög, og derved forhvervende nærmere Erfarenhed. Christiansborg Slot den 24. Martii 1777[1]. 1777. 24. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Besigtelse af de kongelige Godser i Skaptafells Syssel. Christiansborg den 2. April 1777[2]. — Norske Tegn. XLI, 53b—54. 2. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Udi Skrivelse til Vores Danske Cancellie har Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer andraget, at du dertil har indberettet, hvorledes adskillige Vanskeligheder ere mödte dig i at faae duelige og uinteresserede Besigtelses- og Vurderingsmænd til en af bemeldte Kammer, efter Vores Befaling, foranstaltet Besigtelse over Thykkebay og Kirkebay Klosters Godser, samt Flöye- [*rett.* Flögu-] Jorder i Skaptefells Syssels

[1] Communication af denne Resolutions 1. Post til Sysselm. Magnus Ketilsson i Toldk. Skriv. 5. April 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 114); samt af hele Resolutionen til Stiftamtm. Thodal ligeledes ved Skriv. 5. April (Copieb. sst. Nr. 113), hvori foreslaaes med Hensyn til Faareklipningens Indförelse, at den paabegyndes samtidigen med Anskaffelsen af de friske Faar efter Pesten, og foretages den förste Gang sildig om Efterhösten og siden aarlig ved St. Hansdags Tider.

[2] jevnf. kgl. Resol. 28. April 1777.

1777. Vesterpart paa Vort Land Island, til derefter at be-
2. April. stemme den rette Afgift, som disse Jordegodser, efter deres nærværende Beskaffenhed, burde svare til Vores Cassa, helst da der til den allerede i Aaret 1775 i denne Henseende foretagne Forretning, hvilken dog ikke fandtes at være saa efterretlig, at den kunde nedlægges til Vores allern Approbation, ikke kunde udbringes, endog fra et langt bortliggende Thinglaug, mere end 4 saadanne Mænd, til hvilke desaarsag, for at faae det i Loven anbefalede Antal, maatte inden Thingsognet tages tvende andre, som vare interesserede, hvorfore du, saavel af denne Aarsag, som og tillige for at lette Omkostningerne, har indstillt, om det maatte tillades dig at indskrænke Antallet af disse Besigtelsesmænd alene til tvende, samt at disse maatte tages af Rangervalle Syssel: — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slige Omstændigheder, og da ingen Uinteresserede til denne Besigtelses-Forretning skal være at faae i Skaptefells Syssel, hvor Godserne ligge, allern. have bevilget, at der til samme maa bruges Udenherreds-Mænd, af Rangevalle eller et andet Syssel; derhos ville Vi og, at det, for at spare Bekostningerne, maa være nok med at tage tvende saadanne Besigtelsesmænd. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. April 1777.

9. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Sysselmanden i Bardastrands Syssel, David Scheving, ang. **Anlæg af et Handelssted paa Flatö.** Khavn 9. April 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 117.

Som vi i Anledning af Hr. Sysselmandens Skrivelse til os af 16. Septembr. f. A. og dermed fulgte Oplysninger have ved den kgl. islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction bragt det dertil, at der i dette Foraar bliver af Directionen föiet fornöden Anstalt til et Anlæg til Handel og Fiskevirkning paa Flatö: saa bliver Hr.

Sysselm. i den Anledning herved beordret, at han nu paa alle mulige Maader efter sit Löfte befordrer dette Anlægs ordentlige Indretning, og deriblandt i Særdeleshed söger at formaae saavel Præsten paa Öen, som de övrige Indbyggere, til at de paa bedste Maade assistere og gaae tilhaande, saavel til Skibets Udlosning og Varernes bedste Conservation, som og til Handelshusets skyndigste Opförelse, ligesom og Hr. Sysselm. besörger afhandlet og fastsat ved en ordentlig Contract eller Judicial-Forretning, at Handelen mod billig aarlig Afgift erholder fornöden Plads, saavel til Bygninger som og til Fiskevirkning. Endelig föier han saadan en Anstalt, at de bedste Lodser, som kunne faaes fra Oddbjörnsskjær eller andre nærliggende Fiskevære, maatte saavel nu som for Fremtiden være i Beredskab saasnart Skibet nærmer sig, for da at anvise samme den bedste og sikkreste Indseiling til Havnen. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 9. April 1777. 1777. 9. April.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand **Thodal**, ang. **Control med Indbetalinger til Landfogden.** Khavn 12. April 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 123. — **Uddrag.** 12. April.

. . . De foranstaltede Specificationer[1] over de aarlige Betalinger haaber man at ville rigtigen indkomme, naar den af Herr Stiftamtm. foranstaltede Publication derom först bliver ret bekjendt, ligesom Hr. Stiftamtm. og derefter, saavidt fornödent befindes, kan tilholde Vedkommende at indkomme med samme. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 12. April 1777.

Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand **Thodal**, ang. **Vielsebreve** samt **Oversættelse af Akter** 12. April.

[1] see Toldk. Skriv. 2. Marts 1776.

1777. 12. April. **og Testamenter** m. v. Khavn 12. April 1777. — Concept i Cancell. Breve 1777, Nr. 550 (ikke indført i Brevbogen).

P. M. I Anledning af Herr Stiftbefalingsm. under 16. Septbr. afv Aar indkommen Pro-Memoria, hvorudi meldes, at det i Henseende til Vielsebreve der i Island har været brugt, at dertil i Forveien er given Tilladelse, mod Forpligt at söge og med næst kommende Skibe forevise kongelig Bevilling, hvilket Hr. Stiftbefalingsm. og saaledes har vedbleven, og endskjöndt Hr. Stiftbefalingsm. ikke veed noget Misbrug dermed at have indlöbet, men ikke heller at dertil haver været nogen speciel Tilladelse, haver Hr. Stiftbefalingsm. indstillet, om De ikke med Blanquetter til saadanne Bevillinger maatte blive forsynet; — thi har man derpaa i tjenstl. Gjensvar skullet formelde, at man holder for bedst, at det hermed fremdeles som hidtil forbliver derved, at Hr. Stiftbefalingsm. udgiver Attest og Tilladelse til dem, som maatte forlange deslige Vielsebreve, imod at de betaler Bekostningen, tolv Rigsdaler dansk Courant, og ligeledes til dem, som maatte forlange saadanne Bevillinger gratis, naar Hr. Stiftbefalingsm. fandt, at de vare saa fattige, at de ikke kunde betale, da Hr. Stiftbefalingsm. aarlig med Skibene behager at sende Remisse for de betalte, og tillige en Designation paa Vedkommendes Navne, og fra hvad Sted de ere, over begge Dele, hvorefter De igjen med Skibene skal blive tilstillet Vielsebrevene i behörig Form. — Hvad ellers den ommeldte Tilladelse angaaer, som gratis er udgiven til Studiosus Gudmundur Sigurdsson og Ingebjörg Wernhardsdaatter, da er ingen Ansögning derom fra ham indlöben, men Vielsebrevet fölger alligevel herhos. — Iövrigt, og da det er skeed, at saavel Akter i Delinquentsager, som og Testamenter, ere indsendte i det islandske Sprog, som her haves Ondt for at faae translaterede og oversatte paa Dansk, maatte man tjenstl. have Hr. Stiftbefalingsm. anmodet, at ville foranstalte

deslige Akter og Testamenter translaterede og oversatte paa Dansk, för end de oversendes, og Translationen, som af Oversætteren maatte verificeres, lade medfölge, ligesom De og ville foranstalte, at 4 Rd. 24 Sk., som paa en efter Deres Skrivelse af 22. Julii 1775 indsendte Delinquent-Akt og Dom over Gudrun Paulsdaatter, dens Oversættelse fra det islandske i det danske Sprog, er her bekostet og udgivet, igjen enten af Justitz-Cassens Intrader i Island, eller af Sagefalds Intraderne sammesteds vorder refunderet, og hertil til Efterhöst remitterede, alt efter den herom med det kongelige Rentekammer i Forveien förte Correspondence. Cancelliet den 12. April 1777. 1777. 12. April.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Vragretten. Khavn 19. April 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 143. — **Uddrag.** 19. April.

Efter at have yttret, at en ny Anordning for Island, Strandrettigheden vedkommende, maatte ansees nödvendig, og önsket Afskrifter af alle dertil hörende ældre Anordninger, samt en Betænkning om Sagen i det hele, udarbeidet efter Overlæg med Laugm. og andre Embedsmænd, vedbliver Kammeret: — Vi ere ellers enige med Hr. Stiftamtm' Betænkning, saavel at Sysselmændene, paa Grund af Sagefaldets Forpagtning, ikke kunne ansees berettigede til Strandrettighed paa forpagtede kongelige Godser, eller til Drivehval paa andre Grunde, uden maaskee i Hensigt til at paasee vedbörlig Rigtighed aflagt for Harpunerens Part, naar denne ikke melder sig efter lovlig Proclamation. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 19. April 1777.

Kongelig Resolution ang. Fisketienden og Kirke-Regnskabet paa Vestmannöerne. Christiansborg 21. April 1777[1]. — I Forest. 12. April beret- 21. April.

[1] kgl. Resol. 19. Juni 1783.

1777. 21. April. ter Toldkammeret, at Præsterne Gudmund Högnason og Benedikt Jónsson paa Vestmannöerne androge paa, at deres egentlige Indkomster bestode i ⅓ til hver af dem af Fisketienden paa Öerne, som i nogle Aar paa Grund af mindre fordeelagtigt Fiskerie havde været ringe; de bede derfor om, at Kongen vil skjænke dem en vis aarlig Indkomst, som de anslaae til 60 Rd. Croner til hver, mod at de renoncere paa den hidtil hafte Andeel i Fisketienden. De havde velbenefie. Gaarde, hvorpaa de boede, men hvis Afgift ikke engang dækkede Omkostningerne for deres Vedligeholdelse. Ogsaa have de faaet Andeel i de 1756 til fattige Præster tilstaaede 200 Rd., men denne Andeel har kun eengang naaet 5 Rd., men ellers i Almindelighed været 1—4 Rd. Biskoppen erklærede, at deres Indkomst af Fisketienden har i Aaret 1736 været 38 Rd. og 1727 40 Rd., men at den i slette Aar er meget ringere, hvorfor han foreslaaer at Kongen tager Tienden og tillægger Præsterne aarlig hver 30 —40 Rd., eller og at dem maatte tillægges den ⅓ Deel, som nu oppebares for kongelig Regning (i Handelskassen) men för havde tilhört Kirken til Præsternes Underholdning og „blot ved en Feiltagelse og uden Ret derfra var afdraget"; han mener ogsaa, at det vilde være hensigtsmæssigt at love Præsterne Befordring paa Fastlandet efter 10 Aars Tjeneste paa Öerne. Stiftamtm. var tvivlsom om hvilke af disse Alternativer han skulde erklære sig for. Kamm. bemærker, at det ansaae det nödvendigt at Præsternes Kaar bleve forbedrede, da det var oplyst, at hver ⅓ af bemeldte Tiende i Aaret 1773 ikke har belöbet sig til 6, 1774 ikke til 5 og 1775 og 76 ikke til 2 Vætter, men det holdt betænkeligt at tilraade en vis Lön for dem af Kongens Kasse. Derimod anbefalede Kammeret, at Kongen skulde renoncere paa sin hidtil hafte ⅓. Handels-Directionen yttrede, at Tienden vel havde været ringe i nogle Aar, men kunde ventes at stige, og da deraf efter Octroyen svaredes aarlig Afgift, kunde den ikke opgives uden Vederlag. Paa Kammerets Forlangende opgjordes derefter en Beregning for 1764 til 1776, som viser at dens Middelbelöb var 45 Rd. 6¾ Sk. — Anledn. til disse Tienders Overdrag fra dens förste Bestemmelse var efter Biskoppens Erklæring saaledes[1]: Indtil Aar 1526 havde Kirken hele Tienden til Præsternes Underholdning. I dette Aar brændte Skalholt Domkirke; Biskop Ög-

---

[1]) jevnf. Finn. Joh. Hist. Eccl. Island. II, 523; IV, 225-226.

mund tog da ⅓ af Tienden paa Vestmannöerne til Domkirkens Gjenopbyggelse, ligesom ogsaa menes at have været taget fra de andre Kirker i Stiftet, men fra disse kun indtil Domkirken var færdig, hvorimod Biskoppen beholdt den for Vestmannöes Vedkommende, hvilket saa meget lettere kunde skee, som han paa den Tid skal have været Ombudsmand for St. Michaels Kloster i Bergen og Forvalter paa Vestmannöerne, som da tilhörte dette Kloster. Saaledes blev derefter bemeldte ⅓ af Fisketienden inddraget under Kronen med övrige Klostergodser og Bispetiender. Da nu Præsterne siden Reformationen, da de fik Tilladelse til at være gifte, fik Anvisning paa Kirketienden til Underholdning, og vilde her i andre Tilfælde ganske vist have erholdt den hele, blev Tabet umiddelbart deres. — Med Hensyn til Kirkens Regnskabs Administration fandtes en betydelig Uorden. Saaledes var en Jord, Býlustaðir, Kirken frakommen, og menes at være udskiftet til andre Jorder, uden at man engang kan paavise hvor bemeldte Jord har været. I Hensyn hertil indstiller Kammeret til Approbation et af Biskoppen med fælles Overlæg med Stiftamtmand Thodal forfattet Reglement for Præsternes og Kirkens Indkomster, samt de Sidstes Administration, hvilket Reglement meldes at være forfattet overeensstemmende med de gamle Fundationer, og efter nöie indhentet Kundskab om Alt derhen hörende. — Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammers islandske, finm. &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777 – 1778, 24, Nr. 9.

1777. 21. April.

Da Fisketienden paa Vestmannöe i de sidste Aaringer har været saa ringe, at Præsterne paa bemeldte Öe have lidt Mangel for nödvendig Udkomme, saa ville Vi af kongelig Naade forunde bemeldte Præster i 6 Aar den ⅓ af samme Tiende, som nu oppebæres for Vores Regning; hvorimod den island-finmarkske og færöiske Handel imidlertid aarlig af Vores Kasse maa godtgjöres 45 Rd. Men naar bemeldte 6 Aar ere forbi, haver Kammeret at indkomme med nærmere allerund. Forestilling, om dette Beneficium endnu længere skal vedvare, eller og Præsterne tillægges en vis aarlig Indkomst, imod at de afstaae deres Andeel af Tienden. Hvad angaaer en bedre Orden i Kirke-Regnskabet paa benævnte Vestmannöe for Eftertiden at fastsætte, da

1777. tillade Vi, at Kammeret ved Correspondence med Vort
21. April. danske Cancellie maa foranledige, at et nyt Reglement for Kirkens og Præsternes Indkomster sammesteds, efter Biskop Jonsens i Overeensstemmelse med de gamle Fundationer gjorte Forslag, bliver udfærdiget og Os til allern. Autorisation forelagt[1]. Christiansborg Slot den 21. April 1777[2].

21. April. **Kongelig Resolution ang. Fritagelse for Lastepenge for kongel. Handels- og Fiske-Skibe. Christiansborg 21. April 1777[3].** — I Anledning af Andragende fra Handels-Directionen igjennem den kongelige Over-Skatte-Direction. Toldkammeret bemærker, at for de i Toldrullen befalede Lastepenge ere fritagne de paa Grönland og paa Hvalfiskefangst udredte og derfra kommende Skibe, selv dengang denne Fart var i Privates Hænder, ligeledes de Skibe som gaae paa Cabliau-Fangst i aaben Sö, saa længe disse ei bruges til andre Reiser; derimod have de til Island, Finmarken og Færöe hensendte og derfra kommende Skibe aldrig haft denne Frihed. Kammeret har iövrigt Intet imod denne Frihed, saa længe den omtalte Fart var for kongelig Regning (Forest. 12. April). Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammerets Islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 10. — Denne Resol. er bekjendtgjort ved Toldk.-Circulaire til alle Toldere i Danmark, dat. 6. og 13. Mai 1779, Fogtm. VI. 2, 42.

Vi ville allern., at saa længe den Island-Finmark- og Færöiske Handel drives for Vores egen Regning, maae alle de bemeldte Handel selv tilhörende, og saa-

---

[1]) Reskr. 25. Marts 1778.

[2]) Denne Resol. er communiceret Cancelliet, Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson samt endelig Handels-Directionen ved Toldk. Skrivelser 3. Mai 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 169—171); i Skrivelsen til Stiftamtmanden og Biskoppen bestemmes, at Præsterne skulle oppebære Fisketienden fra den Tid, som den kgl. Resolution der paa Öen publiceres.

[3]) kgl. Resol. 26. Januar 1778.

vel til Fiskefangstens som Handelens Drift brugende Skibe være befriede for Lastepenge at svare; men skulde i Fremtiden denne Handel enten ganske eller tildeels af Os til Andre blive overdraget, da ophörer denne Frihed for Privates Skibe, ligesom den ei heller nu skal have Sted i Henseende til befragtede Skibe, saavidt saadanne skulde behöves. Christiansborg Slot den 21. April 1777. 1777. 21. April.

Kongelig Resolution ang. Inddrivelse af Chirurgernes Lön. Christiansborg 21. April 1777[1]. 21. April.

— Da de Chirurgerne i Island ved Reskr. 20. Juni 1766 tillagte Indtægter kun med stor Vanskelighed kunde af Chirurgerne selv indfordres, havde Chirurgus Hallgr. Bachmann sögt om, at Landfogden maatte beordres til at indcassere disse Afgifter hos Vedkommende, og paa hvert Althing udbetale dem samlede til Chirurgus, hvilket Stiftamtmanden anbefaler og Toldkammeret Intet har imod (Forest. 12. April). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 11. Publiceret paa Althinget 1777 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse, der er trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXX. 4, S. 44—45. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLX.

Da indbemeldte de fire islandske Chirurgis tillagte Contingenter i sig selv ere virkelige publique Contributioner, saa tillade Vi allern., at samme herefter af Vedkommende maa erlægges til Landfogden, som igjen paa Althinget udbetaler samme til Enhver især, og ligeledes besörger de derved existerende Restancer paa samme Maade som de kongelige, ved prompte Execution, saaledes som i Forordn. af 15. April 1776 findes anordnet, inddrevne; og skulle disse Restanceer af Landfogden i hans aflæggende Jordebogs-Regnskab aarlig til Observation anföres, dog maatte det skee indenfor Linièn, og uden at blandes imellem Restancerne af Afgifterne, som

[1]) Toldk. Skriv. 15. April 1780.

1777. svares til Vores Casse. Christiansborg Slot den 21.
21. April. April 1777[1].

26. April. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Falkefangstens Indretning.** Kjöbenhavn 26. April 1777[2]. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 144.

Ved her udi indsluttet at communicere Herr Stiftamtmand og Herr Amtmand en Udskrift af et fra Hs. Excell. Hr. Geheime-Conferenceraad og Ober-Jægermester v. Gram til Kammeret indsendt Forslag af 19. hujus[3], betræffende en forbedret Indretning ved Falkefangsten for den fölgende Tid, [ville vi herved tjenstligst have] anmodet Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. behagelig at ville i Overeensstemmelse med samme föie alle i saadan Henseende fornöden befindende Anstalter. Vestindisk - Guineiske Rente - og General - Toldkammer den 26. April 1777.

---

[1]) Ved Toldk. Skriv. 26. April 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 146) til Stiftamtmand Thodal meddeles ham denne Resolution til Bekjendtgjörelse for Vedkommende, samtlige Chirurgis, og befales ligeledes at foranstalte, „at Resolutionen vorder inden Althinget publiceret og til alle andre Paagjældendes Underretning i de trykte Lavthings-Acter indfört". — Ligeledes Communication med fornöden Ordre til Landfogden s. D. (Copieb. sst. Nr. 147).

[2]) Toldk. Skriv. 24. Febr. 1778.

[3]) i den nævnte Skrivelse fra Ober-Jægermester Gram fremsættes og anbefales Falkoneermester Verhuvens Forslag: „at der, for at desflere hvide og halvhvide Falker kunde bekommes fra Island, hvilke især forlanges af de udenlandske Puissanceer, maatte udi Isefjords Syssel (i hvilket, saavel som udi Sneefjelds og Bardestrands Sysseler, de fleste af dette Slags Falker forhen ere blevne fangede) antages een Falkefænger, der tillige maatte have Tilladelse at fange 4 à 6 graae Falke, og paa det at der kuns i alt blev 10 Falkefængere, maatte ingen i den afg. Falkefænger Skule Paulsens Sted udi Guldbringe Syssel antages;

Toldkammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Indbetalingen af de kongelige Afgifter. Khavn 26. April 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 153. 1777. 26. April.

Som det, for at forebygge den Hazard, som de kongelige Afgifter have hidindtil været underkastede i Island, ved at blive igjennem lange og farlige Veie transporterede til Sönderlandet, er blevet af Landfogden foreslaaet, og af Kammeret bifaldet, saa er det og af den kongelige islandske, finm. og færö. Handels-Direction samtykt, at benævnte Afgifters Belöb maatte modtages og igjen assigneres af de af Handelens Kjöbmænd, i hvis Districter Syslerne og Forpagtningerne ligge, til Udbetaling alene af Holmens Handel, efter de derfor af hver af de andre Handelens Kjöbmænd udgivende Reverser, da Directionen haver tillige lovet at ville foranstalte, at det fornödne Pengebelöb skal findes ved sidstbemeldte Handel, til deraf at udbetale forbemeldte Assignationer. Dog bliver det herved Alle og Enhver, som haver slige Afgifter at erlægge, alvorligen forbudet, ei at understaae sig at forlange af Kjöbmændene nogen saadanne Anvisninger för end deres Belöb forud er blevet indlagt i Handelen, hvilket Alt vi, til Hr. Sysselmandens fornödne Underretning og Bekjendtgjörelse for Vedkommende udi hans Syssel, ville herved have givet-

---

ligeledes, naar Falkefængerne ved Döden afgaae, maatte Amtm. ikke have Myndighed til at give Nogen Privilegium paa at fange, inden Modtagelsen af Kamm'. dertil erholdende nærmere Ordre, paa det der altid kunde beskikkes en Falkefænger udi det Syssel, hvor de fleste hvide Falker falde. Iövrigt maatte enhver Falkefænger være forbunden til (at) fange 1 à 2 Talker eller Han-Falker, hvilke ere meest begjærlige hos Fremmede". Dette Forslag finder Ober-Jægermesteren tjenligt og indstiller til Kammerets Godtbefindende og nærmere Foranstaltning. (Isl. Journ. 3, Nr. 450).

1777. 26. April. Ham tilkjende. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 26. April 1777[1].

28. April. **Kongelig Resolution ang. Besigtelse af det kongelige Jordegods i Skaptafells Syssel. Christiansborg 28. April 1777.** — I Forestilling 19. April beretter Toldkammeret, at den ifölge kongelig Resol. 5. April 1774 foretagne Besigtigelse over Kirkjubæ og Þykkvabæ Klosters Godser samt Flögu-Jorder, ved Laugmand Björn Markusson og Landfoged Skule Magnusson samt 6 Laugrettesmænd, var fuldstændig mislykket, hvorfor Kammeret havde forlangt af Stiftamtmanden Forslag til en ny Besigtigelse. Denne foreslog Vice-Laugmand Magnus Olafsson og adjungeret Sysselmand i Rangarvalla Syssel Jon Jonsson til Synsmænd, og meente at de kunde nöies med den samme Betaling begge som Landfogden alene fik 1769 (neml. 126 Rd. for Forretningen, der varede 25 Dage). Synsmænd mente Stiftamtm. maatte tages af et andet Syssel, og dem betales i det mindste 48 Sk. daglig hver, men 2 Synsmænd mentes at være nok. Kammeret foreslaaer at overlade Udförelsen i det Hele til Stiftamtmanden, saavel som og Bestemmelsen af Salairerne, kun med Ordre at lade fölge de i 1774 fastsatte Regler. — Tillige indberettes, at da Þykkvabæ Kloster blev ledigt 1775 ved Thorlak Thorlacii Död, og Forpagtningen af samme Kloster opbudt paa Althinget, erholdtes intet Bud, og paa Althinget 1776 böd Sysselmand Lydur Gudmundsson og Bonden Magnus Andresson 5 Rd. Fæste og 121 Rd. Specie i aarlig Afgift, men med Betingelse, at Afgifterne paa de enkelte Jorder indtil videre blive de samme som 1769; derimod var Klosterets Afgift för og for 1755 aarlig 160 Rd., indtil Kötlugjá's Udbrud, da den sank ned til 60 og senere kun steg til 80 Rd. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner, pro 1777—1778, 24, Nr. 13.

Vi approbere allern. Kammerets Forslag, samt de

[1]) dette Circulaire er afgaaet til alle Sysselmænd, med Undtagelse af dem i Borgarfjords, Guldbringe, Arnes og Rangarvalla Sysseler; Communication til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, Landfogden og Handels-Directionen, s. D., Copieb. sst. Nr. 154—156.

allerede föiede Foranstaltninger til en ny Besigtelses-Forretning at tage over Tykkebay's og Kirkebay's Klosteres, samt Flöge Jorders Godser i Island, og ligesom Vi ved et Reskript gjennem Vort Danske Cancellie[1] have allern. bevilget, at til denne Forretning maa tages tvende Besigtelses-Mænd fra et andet Syssel, saa tillade Vi og, at Vores Stiftamtmand Thodal ei alene maa fastsætte, hvad disse tvende Besigtelses-Mænd daglig maa tillægges, men at han og maa accordere med de af ham foreslagne Besigtelses-Commissarier, Vice-Laugmand Magnus Olafsen og adjungeret Sysselmand Jon Jonsson, eller om Nogen af disse skulde ved mödende Tilfælde blive hindret fra at foretage og fuldföre Forretningen, da med Andre, som han maatte ansee for bekvemme til saadan Forretning, om det dem tillæggende Salarium, alt saa billigt som muligt, hvilke, tillige med andre paa denne Besigtelses-Forretning medgaaende Omkostninger, af Vores Kasse maa udbetales. Og ville Vi, at denne Besigtelses-Forretning, naar den tillige med vedföiet Ligning over Böndernes fastsættende Afgifter, paa den i Aaret 1774 foreskrevne Maade er affattet, skal tillige med Stiftamtmandens medfölgende Eragtning til Kammeret indsendes, og Os derfra under allerund. Forestilling forelægges. — Til Forpagtning maa Tychebay's Kloster overlades til Sysselmand Lyder Gudmundsen og Magnus Andreson, som de der ved Opbydelsen paa sidstledet Aars Landsthing have været höistbydende, for 5 Rd. Fæste og 121 Rd. Speeie i aarlig Forpagtnings-Afgift, og paa de Vilkaar, hvorefter bemeldte Kloster dem under benævnte Opbydelse er tilslaget. Christiansborg Slot den 28. April 1777[2].

1777. 28. April.

[1] Reskr. 2. April 1777.

[2] Ved Toldk. Skriv. 3. Mai 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 163) communiceres Stiftamtmand Thodal ovenanförte Resolution, med Ordre til at foranstalte det Fornödne; lige-

1777. 30. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Laugrettesmændenes og Overrets-Assessorernes Antal og Lön. Christiansborg 30. April 1777. — Publiceret paa Althinget 1778 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. II. Norske Tegn. XLI, 70b—71; Fogtm. VI. 2, 31—32.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom du, i den Anledning, at Sysselmændene paa Vort Land Island, som udnævnes til Assessores i Oberretten der paa Landet, have ansögt at maatte hver nyde 2 Rd. daglig af Justits-Cassen, saalænge Oberrets-Sagerne varer, da de desformedelst maa være nogle Uger fra deres Hjem, og derved foraarsages baade Besværlighed og Omkostninger: har du, udi herover indhentet Erklæring, som tillige med Ansögningen er bleven Os refereret, allerund. forestillet, at det var meget at önske, at Oberretten kunde sættes paa en ordentligere Fod, og Assessorerne lönnes, men at det ikke sees at kan skee af Justits-Cassen, da dens hele Beholdning ikkuns er 437 Rd., og det, som af Indtægten aarlig oplægges, ikke kan belöbe höiere end til nogle og tredive Rigsdaler; hvorimod du har foreslaaet, til dens Udgifters Indskrænkelse, at Halvdelen af de 10 til Laugthingsretten bestemte Laugrettesmænd kunde afskaffes, hvorved sparedes 30 Rd., foruden de aarlig oplæggende 30 à 35 Rd., saa og Notarii i Oberretten, hans hele Lön, 30 Rd., at henlægges paa Tugthus-Cassen, saa længe den det kunde taale, og Delinquenternes Tal ikke meget forögedes, hvilket tilsammen udgjör 95 Rd., og naar da Assessorernes Antal blev nedsat fra 12 til 7 à 8, og hver af dem, i de 5 à 6 Dage Oberretten varede, blev tillagt 8 à 9 Mk., formenes med de forbemeldte 95 Rd. at kunne udkomme. Thi give Vi dig

---

ledes den sidste Passus ved Skrivelser til Amtmand Stephensen og Landfogden Skuli Magnusson af s. D. (Copieb. sst. Nr. 172 og 173).

hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadant dit gjorte Forslag, samt Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers derover givne Betænkning, allern. have funden for godt, og herved ville have bevilget, at Laugretsmændenes Tal maa nedsættes fra 10 til 5, og Assessorernes i Oberretten fra 12 til 6, foruden Præses, og maa hver af disse Assessores da nyde et aarligt Fixum af 10 Rd., for at betjene Oberretten, hvilket skal tages af det som spares ved Laugretsmændenes Indskrænkning, og af det, som af Justits-Cassen aarlig oplægges, 30 Rd., samt ved Notarii Tillæg af 10 Rd., som skal henlægges paa Tugthus-Cassen. — Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 30. Aprilis 1777[1]. 1777. 30. April.

Toldkammer-Skrivelse til Rector og Professores ved Universitetet, ang. de **islandske Studenters Föring.** Khavn 10. Mai 1777[2]. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 179. — I Skrivelse til Ober-Skatte-Directionen af 19. April 1777 (Copieb. sst. Nr. 140) motiveres vidtlöftigen Toldkammerets Mening og Forslag om Föringen, som bifaldes af Skatte-Directionen i Svarskrivelse til Kammeret 28. April (Isl. Journ. 3, 481). 10. Mai.

Da det i Henseende til de islandske Studenteres Föring er ved Correspondenee imellem Ober-Skatte-Directionen og Kammeret saaledes bleven afgjort, at den ved Octroyen af 15. Augusti 1763 og Reskriptet af 6. Juni 1776 gjorde Indretning med de Studerendes Föring skal blive ved Magt, og dem alene tillægges saa meget, som Forskjellen af Fordelen paa Föringen kan

---

[1] Dette Reskript er communiceret General-Toldkammeret ved Cancellie-Skrivelse 3. Mai 1777, Canc. Brevb. 1777, Nr. 672, S. 656—657.

[2] kgl. Resol. 3. Febr. 1783.

1777. regnes til efter den gamle og den nye Taxt, hvilket
10. Mai. for hver Student, som virkelig kan ansees for cives academicus, er anslaaet til 20 Rd. aarlig, dog ikke længer end 5 Aar for hver: — saa er det i saadan Anledning vi herved ville have Rector og Professores tjenstlig anmodede, behagelig at ville gjöre denne saaledes tagne Beslutning bekjendt for de islandske Studentere, til Svar paa deres herom indgivne Ansögning af 13. Febr. sidstl., og at de altsaa, naar indeværende Aar er til Ende, og siden ved hvert Aars Slutning, kunne vente dem denne Godtgjörelse af Handelen udbetalt. — Men da Kammeret er overdraget at have Opsyn med, at ingen Misbrug hermed skal indlöbe, saa forbeholder samme sig i sin Tid nærmere at anmode om, hvad Rigtighed der aarlig skal forskaffes ang. de Personer, som efter Hensigten kunne blive berettigede til at nyde dette Beneficium. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 10. Maji 1777 [1].

10. Mai. **Toldkammer-Skrivelse** til Sysselmanden i Stranda Syssel, Haldor Jakobsson, ang. **Falkenes Fredning.** Khavn 10. Mai 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 189.

Efter de om Falkefangsten i Island nu for Haanden subsisterende Anordninger og Foranstaltninger kan Kammeret saa langt fra ikke, efter Hans Skrivelse af 20. April sidstleden, give Indbyggerne i Strande Syssel

[1]) s. D. Skrivelse til Handels-Directionen, hvori anmeldes, at Godtgjörelsen er bestemt for hver Student til 20 Rd. og for hver Discipel (jevnf. Reskr. 4. Mai 1759) til 10 Rd. aarlig; for Controls Skyld foreslaaer Kammeret, at indhente aarlig fra Universitetet Liste paa de virkelige cives academici fra Island, og fra Biskoppen i Sjællands Stift Liste paa de fra Island studerende Skole-Disciple (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 180). — Skrivelse til Biskop Harboe s. D. om samme Gjenstand (Copieb. sst., Nr. 181).

Tilladelse at skyde eller paa anden Maade at ödelægge Falke, at samme meget mere finder Aarsag at beordre Ham, som Sysselmand, at Han maa være betænkt paa alvorlig at tilholde dem, at de paa ingen Maade maa understaae dem at ödelægge eller mishandle Falke. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 10. Maji 1777. 1777. 10. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til adskillige Sysselmænd i Island[1], ang. **Brydningen af Gibssteen.** Khavn 21. Mai 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 200. 21. Mai.

Da vi i Aar have faaet fra Grindevig nye Pröver af islandsk Gibssteen, som ved anstillet Undersögning er befunden meget god og brugbar, og hvoraf herved fölger en Pröve til Eftersyn, saa maa vi, i Continuation af vor forrige til Hr. Sysselm. afladte Skrivelse af 20. April a. p betræffende dette Slags Steen, anmode Hr. Sysselm. nöiagtigen at lade eftersöge, om der i Hans Syssel maatte findes saadan Steen, og da deraf lade samle og udbryde og til Handelsstedet henföre saa meget som mueligt, da det, ifald en stor Mængde deraf skulde bekommes, kunde i sin Tid hidföres som Baglast; hermed vilde Han og, paa beleilige Tider af Aaret,

[1] De Sysselmænd, hvortil denne Skrivelse er afgaaet, vare fölgende: David Scheving i Bardastrands Syssel, constit. Fuldmægtig Isfjord i Snæfellsnes S., Sysselm. Jon Arnorsson i Isafjords Syssel og Sysselmand Jon Arnorsson i Mula Syssel. — Under s. D. er Handels-Directionen tilskreven, at foranstalte Transporten over Söen, samt betale det muligen frembudte Qvantum, hvorpaa helst gjöres Regning paa Rödefjord (Reyðarfjord i Mule S.), Copieb. sst. Nr. 201. — Af Toldkamm. Skrivelse til Professor og Directeur for Kunstacademiet Harsdorf, dat. 4. Oktbr. 1777, sees, at fra Boesand (Básendar) i Guldbringe Syssel er sendt til Khavn 12 Fjerdinger Gibssteen (Isl. Copieb. sst. Nr. 260—261).

1777. fremdeles lade continuere, da Bekostningerne paa Stenens Udbrydning og Fremförsel efter billig og af Ham attesteret Regning kunne ventes at blive vedkommende Almue godtgjorte. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 21. Maji 1777.
21. Mai.

28. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Erlæggelsesmaaden af Leilændingers Afgifter. Fredensborg 28. Mai 1777.** — Publiceret paa Althinget 1777 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxx, S. 37—39; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1777. — Norske Tegn. XLI, 76; — P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 130; Fogtm. VI. 2, 45.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Af en fra Os elskel. Dr. theol. Hr. Finnur Jonsen til Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer indkommen Ansögning, samt saavel din som Landfogdens derover meddelte Erklæringer, som til Vores Danske Cancellie er bleven remitteret, er det fornummet, at Leilændingerne paa Vort Land Island, naar de skal betale deres Landskyld til dem, som samme oppebære, yde hvad de selv ville, og deriblandt fornemmelig saadanne Vare, som ikke ere at afsætte eller gjöre i Penge. — Da nu saadant ikke kan andet end geraade til megen Skade og Afgang, saavel for pia Corpora, som og for Vores Cassa, da baade Vore Sysselmænd og andre Vore Forpagtere derved sættes ud af Stand til at yde hvad de skulle, og det derimod er aldeles overeensstemmende saavel med Landsloven som med senere Anordninger, at hvad der saaledes ydes i Landskyld, naar den betales i Vare, skal være gjængt og gjævt, og altsaa afsætteligt, naar vedkommende Jorddrot har det nödigt: — Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, paa det slig Uorden kan vorde forebygget, allern. ville have befalet, at Leilændingerne paa bem^te Vort Land Island enten skal besörge deres Afgifter omsatte

i Courant-Mynt, hvor disse ikke ere fastsatte til visse Produkter in Natura, eller og, naar de yde andre Vare eller levende Creature, skal de tilforpligtede være at yde saadanne og ingen andre Vare, end de, som efter Loven og Landets Brug kunde agtes gilde og gjæve, og som lettelig kunde finde Afsætning og gjöres i Penge. Derefter du dig allerund. haver at rette, og derhos at lade denne Vores Befaling offentlig forkynde til Alles Efterretning, indberettende Os iövrigt, at du samme haver bekommet. Befalendes &c. Fredensborg den 28. Mai 1777. 1777. 28. Mai.

Kongelig Resolution ang. nogle **Forandringer i Handels-Taxten,** m. v. Fredensborg 29. Mai 1777[1]. — I Toldkammerets Forestilling 21. Mai 1777 bemærkes, at adskillige Besværinger vare indkomne over den nye Taxt (Forordn. 30. Mai 1776), især over, at Landprodukterne vare ansatte til en forholdsviis altfor lav Priis, i Forhold til Söprodukterne. Kammeret havde taget disse Besværinger under nærmere Overveielse og foreslaaet for Over-Skatte-Directionen adskillige nödvendige Ændringer i Handels-Taxten, hvilke denne, samt Handels-Directionen, var gaaet ind paa, og havde overdraget Kammeret at indgaae med en Forestilling derom. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 18. — Resolutionen er kundgjort paa Althinget ved Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Bekjendtgjörelse af 28. Juli 1777, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXX. 2, S. 42—43. — Fogtm. VI. 2, 45—46; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CXVII. 29. Mai.

Vi bifalde allern. indbemeldte af Kammeret, efter Ober-Skatte-Directionens Anmodning i Forslag bragte Punkter i Henseende til visse Bestemmelser for den islandske Handel, og ville Vi: 1) at for at forekomme Tvistigheder om, hvad der skal ansees for Middelfisk og hvad for Titlinger, skal til Island oversendes af Kam-

[1]) kgl. Resol. 19. April 1779.

1777. meret og Handels-Directionen forseglede Pröver af den
29. Mai. mindste Middel-, Plat- og Hængefisk, som maa imodtages i Handelen, da den Fisk, som er mindre, ansees og betales for Titlinger. — 2) At den Spilefisk, der virkes paa Vesterlandet, og ikke kan passere som grov og middel Platfisk i Handelen, maa, naar den forekommer, ikke betales anderledes end Hængefisk. — 3) At da Torsken, enten den er stor eller liden, uden Forskjel efter Taxten antages som fersk eller Blödfisk, Titlinger ogsaa derunder blive antagne, naar de ikke ere alt for smaae. — 4) At, naar Indbyggerne i Island i Tiden beflitte sig paa at nedlægge Koe-Smör for sig, og behandle det reenligt, samt vise Pröver af saadant Smör, maa paa saltet Smör sættes saadan en Priis, som kan være dem til Fordeel. — 5) At, efter den Forandring, som er skeet med Tranmaalet, til 120 Potter Tönden, skal herefter en Tönde Havkalvs- og Sæl-Tran paa samme Maal i Island betales med 7 Rd. 30 Sk., og en Tönde Lever- og Hval-Tran med 5 Rd. 88 Sk. — I Finmarken skal en Tönde Tran, som, forhen paa 136 Potter, der har kostet 8 Voger, nu, da den ikkun skal holde 120 Potter, indtil videre betales med 7 Voger 4 Mk. Fredensborg Slot den 29. Maji 1777[1].

30. Mai. **Toldkammer-Skrivelse** til Sysselmanden i Dala Syssel, Magnus Ketilsson, ang. **toldfri Udförsel**

---

[1]) Ved Toldkammerets Skrivelser af 30. Mai er denne Resolution, med Undtagelse af det sidste Passus, communiceret: a) Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, hvilke og tilmeldes, at Over-Skatte-Directionen havde i Skriv. til Kammeret 10. Mai d. A. erklæret sig villig til, for Slagter-Districternes vedkommende, „at lade Islænderne vederfare al den Lettelse, som med Billighed kan bestaae" (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 213); — b) de fleste Sysselmænd (Circulaire i Copieb. sst. Nr. 214); — c) Handels-Directionen (Copieb. sst. Nr. 215).

af Trykpapir til Island. Khavn 30. Mai 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 217. 1777. 30. Mai.

Vel have vi, efter indkomne Ansögning af 28. hujus, bevilget Hans Commissionair, forrige islandsk Kjöbmand Aystrup, at Han til Bogtrykkeriet paa Hrapsöe maa for denne Gang toldfri udföre 10 Baller Trykpapir; men for Eftertiden ville Han besörge, at Bogtrykkeriets Eiere aarligen udgive sin edelige Forpligt, at det Partie Han behöver, hvilket hvergang nævnes i Attesten, ikke til noget andet Brug skal blive anvendt. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 30. Maji 1777.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Handelens aarlige Gratificationer** til Embedsmændene og de Fattige i Island. Khavn 2 Juni 1777. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 218; den medfölgende Specification er publiceret paa Althinget i Bekjendtgjörelse fra Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, dat. 28. Juli 1777, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxx. 1, S. 39—42. 2. Juni.

Som os fra den kongel. islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction er ved Skrivelse af 30. Maji sidstl. bleven communiceret en af Ober-Skatte-Directionen den 16. Decbr. a. p. approberet Specification paa, hvor meget ved ethvert Handelssted i Island herefter og fra indeværende Aars Begyndelse inclusive aarligen udbetales i Douceurer til de kongelige Betjente, saavel som og hvad der ligeledes gives til de Fattige: saa ville vi ikke undlade, ved herudi indsluttet at tilsende Hr. Stiftamtmanden og Hr. Amtm. en Gjenpart af denne Specification, tillige at anmode Dem, saavel at lade dette inden Althinget til Alle og Enhvers Efterretning bekjendtgjöre, som og tilholde Sysselmændene ei alene med al Flid at gjöre de dem til Handelens Tjeneste paaliggende aarlige judiciale Forretninger, og især med al Nöiagtighed, hvor Handelssteder findes, at for-

1777. rette de aarlige Nedskrivnings-Forretninger over de ved
2. Juni. hvert Aars Udgang ved Handelerne befindende Beholdninger, men og, at de tillige med al Beredvillighed ville gaae Handelen tilhaande med alle de Underretninger og Foranstaltninger, som til sammes Befordring og Udvidelse maatte agtes fornödne, og hvortil de ellers ved Circulaire-Skrivelser[1] ere herfra Kammeret under Dags Dato blevne tilholdte. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Junii 1777[2].

Specification paa, hvor meget ved ethvert Handelssted i Island aarlig udbetales i Douceurer og til de Fattige, hvilke Udgifter under 16. Decbr. 1776 af den kongelige Ober-Skatte-Direction ere approberede, nemlig:

Vestmannöe:	til Sysselmanden . . .	40 Rd.	
	- de Fattige (paa Öerne)	10 —	
			50 Rd.
Öreback:	til Biskoppen paa Skalholt	80 —	
	- Sysselmanden i Vester-Skaptafjelds Syssel . .	30 —	
	- Sysselmanden i Rangervalle Syssel	30 —	
	Lateris	140 Rd.	50 Rd.

[1]) de her paaberaabte Circulairer findes i Copieb. sst. Nr. 219–238.

[2]) Ved Toldkammerets Skrivelse til Landfogden 2. Juni 1777 (Isl. Copieb. sst. Nr. 239) meddeles ham Fortegnelse over de Embedsmændene i den paaberaabte Specification tillagte Douceurer, for at tage Hensyn dertil i Procento-Skattens Beregning. — Ved kgl. Resol. 12. Mai 1777 vare iövrigt Landfogden og Amtmand Stephensen fritagne for Procento-Skat af deres Förings-Douceur, respective 50 og 80 Rd., da denne var traadt i Steden for nogle oeconomiske Fordele som de forhen havde nydt (ɔ: fri Föring), Toldk. Forest. og Resol. Prot. 1777-1778, 24, Nr. 15, jevnf. Toldk. Skrivelser til Stiftamtm. Thodal, Amtmand Stephensen og Landfoged Skuli Magnusson den 14. Mai 1777 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 193–195).

	Transp.	140 Rd.	50 Rd.	1777. 2. Juni.
	til Sysselmanden i Arnes S.	40 —		
	- de Fattige (i Districtet)	20 —		
			200 —	
Bosand og Grindevig:	til de Fattige		20 —	
Kjeblevig:	til de Fattige		12 —	
Havnefjord:	til Stiftamtmanden	200 —		
	- Amtmanden	100 —		
	- de Fattige	12 —		
			312 —	
Holmen:	til Laugmanden for Sönderlandet	80 —		
	- Landfogden	80 —		
	- Sysselm. i Guldbringe S.	60 —		
	- Sysselm. i Borgefjords S.	30 —		
	- de Fattige	20 —		
			270 —	
Budenstad og Stappen:	til Sysselm. i Nappedals Syssel	30 —		
	- Sysselm. i Myre S.	30 —		
	- de Fattige	30 —		
			90 —	
Olufsvig og Grönnefjord:	til Sysselm. i Sneefjeldsnæs Syssel	60 —		
	- de Fattige	25 —		
			85 —	
Stikkelsholm:	til Sysselm. i Dale S.	40 —		
	- de Fattige	20 —		
			60 —	
Patriksfjord og Bildal, hvorunder Flatö:	til Sysselmanden i Barðestrands S.	60 —		
	- de Fattige	10 —		
			70 —	
Dyrefjord og Isefjord:	til Sysselmanden i Isefjords Syssel	60 —		
	- de Fattige	20 —		
			80 —	
		Lateris	1249 Rd.	

1777. Transp. 1249 Rd.

2. Juni.	Skagestrand og Reckefjord:	til Sysselmanden i Hunevands Syssel . . .	40 —	
		- Sysselm. i Strande S.	40 —	
		- de Fattige	20 —	
				100 —
	Haabsaas[1]:	til Biskoppen paa Holum	80 —	
		- Sysselmanden i Skagefjords Syssel . . .	45 —	
		- de Fattige	12 —	
				137 —
	Öefjord:	til Laugm. for Norderlandet	80 —	
		- Sysselm. i Öefjords S. .	40 —	
		- de Fattige	12 —	
				132 —
	Husevig:	til Sysselm. i Norder Syssel	45 —	
		- de Fattige	12 —	
				57
	Vopnefjord:	til Sysselmanden i Norder-Mule Syssel	40 —	
		- de Fattige	10 —	
				50 —
	Rödefjord[2]:	til Sysselmanden i Sönder-Mule Syssel	60 —	
		- de Fattige	12 —	
				72 -
	Berrefjord:	til Sysselmanden i Österskaptefjelds Syssel . .	30 —	
		- de Fattige	10 —	
				40 —

Summa 1837 Rd.

25. Juni. **Fundation for Communitetet og Regentsen.** Fredensborg 25. Juni 1777. — Siell. Reg. 72, 676[b]

[1]) d. e. Hofsós. [2]) d. e. Reyðarfjörðr.

—704. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1777, S. 133—179; Schou VI, 288—328. — Uddrag. 1777. 25. Juni.

Ny forbedret Fundation for de tvende ved Kjöbenhavns Universitet værende kongelige Stiftelser, Communitetet og Regentsen.

. . . . . 19) Efterdi disse tvende Stipendia, Communitetet og Regentsen, egentligen ere stiftede alene for flittige, skikkelige, duelige og fattige Studentere, som ved en i Skolerne allerede lagt god Grundvold i deres Studeringer give et temmelig godt Haab om, at de kunde blive til Nytte i Kirken og Staten: saa paalægge Vi herved alvorligen alle Vedkommende, nemlig saavel det theologiske Facultet, som Præpositus Communitatis, der herefter, som hidindtil, ogsaa skal have Tilladelse til i sin Tour for Facultetet at foreslaae værdige Alumnos til Communitetet og Regentsen, ved disse Beneficiers Uddelelse efter Samvittighed og Pligt saadant nöie at holde sig efterretteligt, og endvidere at iagttage, at ingen Student i Almindelighed (de alene undtagne, som herefter i den 21. §pho kaldes dertil privilegerede) maa faae Communitetet og Regentsen, med det dertil lagte sædvanlige Brænde, naar han ikke har Examen philosophicum, og den, som ikke tager Examen philologicum, beholder disse Stipendia alene i 3 Aar, men naar han inden disse 3 Aars Forlöb tager denne Examen, da nyder han endnu i tvende Aar denne Fordeel. — 20) Da der iblandt de Studentere, som aarlig komme til Vores Universitet, deels ere Nogle, som ikke formodes at kunne have nogen Hjelp af deres Forældre eller Venner, der og ere Andre, om hvilke saavel Vore höisalige Forfædre, som Vi Selv, Tid efter anden have af særdeles og vigtige Aarsager befalet, at de skulde til disse Stipendia fremfor Andre forhjelpes, saa ville Vi nu her i denne Vores Fundats, saavel til allerund. Efterretning for Stiftelsernes Foresatte, som for de Privilegerede selv, atter igjentage de derom udgangne Befalinger og fastsætte de Privilegeredes

1777. 25. Juni. Antal. — 21) Vi ville da: a) at saa mange, som hvert Aar maatte komme til Vores Universitet fra Island, Færöe eller Grönland, skulle strax ved deres Ankomst, saasnart Plads er ledig, nyde Beneficium paa Communitetet og Værelser paa Regentsen, og det saaledes og i saa lang Tid, som den foregaaende 19. §phus omtaler . . . . . Givet paa Vort Slot Fredensborg den 25. Junii 1777.

28. Juni. **Cancellie-Skrivelse** til Biskoppen i Skalholt, Finnur Jonsson, ang **Bispestolens Inventarii-Qvilder.** Khavn 28. Juni 1777[1]. — Canc. Brevb. for 1777, Nr. 1035, S. 1006—1009.

P. M. Ved Memorial af 13. Augusti 1776 har D. Höiærv. ansögt: — 1) at De maatte være aldeles befriet for at svare til de ved Deres Tiltrædelse udi Aaret 1764 til Skalholt Bispestols Oeconomie manquerende 200 Qvilder Inventarie-Faar, som aldrig skal være bleven Dem overleveret, og aldeles intet Andet i deres Sted. — 2) at hvis den forrige Oeconomus Sivert Sivertsen ikke blev frifunden for at betale disse Inventarii-Qvilder, som manglede, og ved Faarepesten ere uddöde, De da maatte befries for at indtale den Sag, og Vicelaugmand Magnus Olsen i dets Sted dertil beskikkes. — 3) at De maatte frifindes for at betale de Inventarii-Qvilder, som siden 1764, i den Tid De have forvaltet Oeconomien, ere af Faarepesten bortdöde, eftersom De ingen Fordeel have nydt af dem, og heller ikke forsömt det Ringeste, som kunde tjene til deres mueligste Conservation; og — 4) at som De aldrig af Oeconomiens Gods skal have oppebaaret den udi Separations-Acten fastsatte aarlige Indkomst 1412 Rd. 57 Sk., men meget mindre, som af Jordebogen skal kunne bevises, ihvorvel De ikke skal have forsömt Noget for at faae det inddrevet: De da

[1]) Canc. Skriv. 2. Juni 1781, jevnfr. Reskr. 23. Juni 1780.

maatte befries for at svare til mere, end De have oppebaaret m. vid. — Thi skulle man, efterat herover er bleven indhentet det kongelige Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Betænkning, tjenstligst have Dennem tilmeldet, hvad den förste og anden Post angaaer: at Qvæstionen om Ansvaret for de 200 Qvilder, som allerede i forrige Oeconomi Tid indtil 1764 have været uddöde, og som De ikke have imodtaget, vil ved nærværende Overlevering være at udsætte, til nærmere Afgjörelse i sin Tid; derimod vil det være fornödent, at D. Höiærv. forskaffer Beviis paa, at De ei alene aldrig har imodtaget bem[te] 200 Qvilder, eller noget Vederlag derfor, og altsaa heller ikke haft mindste Nytte deraf til Oeconomiens og Skolens Underholdning, men og, at De betimelig haver anmeldt denne Mangel saavel for Stiftamtmanden som for General-Kirke-Inspections-Collegium, og udbedet sig Resolution derom, da, naar De saadant have godtgjort, kunde have Adgang til forventende Fritagelse saavel for disse 200 Qvilder, som for at indtale Deres Erstatning hos daværende Oeconomus, om det da maatte findes for godt at saadan Indtalelse skal have Sted. — I Henseende til den tredie og fjerde Post, da vil det efter nærværende Omstændigheder være fornödent, at Oeconomus nu forhaanden alene modtager hvad der virkelig forefindes, og at altsaa disse Qvæstioner maa udsættes til nærmere Resolution, hvorhos det vil tilkomme Dennem nærmere at afbevise hvad i Deres Ansögning er anfört, nemlig: fra hvad Aar og Tid præcise de der ommeldte Qvilder ere bortdöde, og deres Afgifter cesserede, samt hvad den fra Aar til andet beløber, som og om deres Död ikke har kunnet forebygges, og om deres Værdie, eller Noget deraf, ikke er kommen Nogen til Nytte, som nu kunde forbindes til samme at tilsvare, samt endelig, i Henseende til den fjerde Post, hvad og hvor meget De siden den Tid have erholdet af Indkomsterne, hvilket letteligst kan bevises med oplyselig Regning over de

1777. 28. Juni.

1777. med Bispestolens Landsaatter og Ombudsmænd aarlig
28. Juni. holdte Regninger; hvorefter man, naar disse Beviser blive bragte til veie, vil blive saa meget bedre i Stand til at afgjöre de foranförte Qvæstioner. Det kongelige Danske Cancellie den 28. Junii Anno 1777.

2. Juli. **Reskript til Biskoppen paa Holum Gisli Magnusson, ang. Pension for Rektorens eventuelle Enke.** Fredensborg 2 Juli 1777. — Publiceret paa Althinget 1781, see Althingsb. s. A. S. 56. 17. — Norske Tegn. XLI, 100b—101.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Udi indkommen Memorial, som Os allerund. er bleven refereret, haver Halfdan Einersen, Rector ved Holum latinske Skole paa Vort Land Island, allerund. andraget, at han har betjent dette Embede i 21 Aar, og af dets Lön, 60 Rd. aarlig, næppe har kunnet anskaffe sig og sine det Nödvendigste til Livets Fornödenhed, meget mindre oplægge Noget til Understöttelse for hans Hustrue og Börn efter hans Död, anholdende desaarsag allerund., at hans Hustrue, om hun ham overlever, maatte nyde saa meget af Skolens Almisse i rede Penge hos Oeconomum, som til en Discipel er bestemt, nemlig 18 Croner; — da, som det af din derpaa meddeelte Erklæring, samt Vores General Kirke-Inspections-Collegii Betænkning fornemmes, at det Ansögte ikke kan være Publico til Skade, samt Supplicanten er bekjendt for en redelig og velfortjent Skolelærer: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi saadan fornævnte Rector Einersens allerund. Ansögning allern. ville have bevilget. Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 2. Julii Anno 1777.

20. August. **Reskript til Kjöbenhavns Magistrat, om at de Kjöbmænd, som have tjent i Island, Finmar-**

ken og Grönland, maae indtræde i Laugene. 1777.
Fredensborg 20. August 1777. — Siell Tegn. 20. August.
LXXXIX, 507b—508. Fogtm. VI. 2, 65.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Eftersom Vores Ober-Skatte-Direction udi Skrivelse til Vores Danske Cancellie, som Os er bleven allerund. refereret, haver forestillet: at da det til Vores Interesses Befordring er funden fornödent, at de islandske Kjöbmænd, som ellers ikkun pleie at gjöre en Reise hver Sommer til Vort Land Island, herefter bestandig forblive der, saa har Directionen for den islandske og finmarkske Handel erindret, at det meget ville opmuntre Betjenterne, om de Kjöbmænd, som i Island, Finmarken og Grönland forblive i Handelens Tjeneste i 8 à 10 Aar, og have tjent trolig og vel, samt aflagt god Rede og Rigtighed for det dem Anbetroede, maatte, naar de hjem kommer, have Frihed at indtræde i hvilket Kjöbmands- eller Kræmmer-Laug her i Staden, de fandt for godt; thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af Vores Ober-Skatte-Directions derhos gjorte Begjering, samt den fra vedkommende Departement derover meddeelte Betænkning, allern. have bevilget: at de Kjöbmænd, som i Island, Finmarken og Grönland, saaledes som ovenmeldt, have været i Handelens Tjeneste, maae, naar de efter 8 à 10 Aars Forlöb hjem komme, have Frihed til at indtræde i hvilket Kjöbmands- eller Kræmmer-Laug de ville, og sig deraf ernære, dog ei at handle med Silke og fine uldene Vare. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 20. Augusti 1777[1].

---

[1]) Indholdet af dette Reskript er communiceret Over-Skatte-Directionen ved Cancellie-Skrivelse 23. August 1777, Brevb. Nr. 1296, S. 1179.

1777. 15. Novbr. **Toldkammer-Circulaire** til samtlige Sysselmænd og Landfogden i Island, ang. **Talgens Behandling og Sortering.** Khavn. 15. Novbr. 1777. — Da endeel af den fra Island komne Talg fandtes meget ringe af Qvalitet, grumset, ureen og blöd (paa Grund af at Taxten gjorde Forskjel paa Foustage- og Stumpe-Talg, og Islænderne sögte at gjöre al deres Talg til förste Sort for at opnaae höieste Priis) befales Sysselmændene og Landfogden at bekjendtgjöre, at herefter ingen Talg antages som Foustage-Talg, med mindre Foustagerne findes rene, og Talgen fra överst til nederst ganske reensmeltet af frisk Talg og uden al Skum, Grums eller Ureenlighed, men at al Talg, som ikke befindes saaledes, antages som Stumpe-Talg, samt at Enhver, som befindes ved Blanding eller ved en eller anden svigagtig Omgang ved Talgens Smeltning at fordærve denne Varesort, kan vente derfor efter Loven at vorde tiltalt til vedbörlig Undgjeldelse. Isl. Copieb. Litr. S. Nr. 276[1].

1778. 20. Januar. **Toldkammer-Skrivelse** til Amtmand Stephensen, ang. **Grundleien for Berufjords Handelssted** til Opsidderen paa Bulandsnes. Khavn 20. Januar 1778. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 349.

At vi, efter den fra Mensalder Raben indkomne Ansögning om Godtgjörelse for den Skade, som Jorden Bulandsnes herefter mere end tilforn vil tilföies paa Græsgangen, af de Indbyggeres Heste, som söge Berrefjords Handel, og Herr Amtmandens derover i Skrivelse af 2. Septbr. sidstl. meddeelte Betænkning, have ved den islandske Handels Direction foranlediget, at Opsidderen paa Jorden bliver fra 1777 Aars Begyndelse, og

---

[1]) Ved Skrivelse til Stiftamtm. Thodal og Amtm. Stephensen s. D. (Copieb. sst. Nr. 277) tilstilles dem Gjenpart af ovenanförte Circulaire, med Anmodning at bekjendtgjöre det paa Landsthinget og lade det indföre i Lavthingsbogen — i hvilken Anledning sammes Indhold og findes trykt i Althingsbogen 1778, Nr. XXIV, S. 21—22.

siden fremdeles aarlig betalt af Kjöbmanden ved bemeldte Berrefjords Handel 4 Rd. Courant til Grundleie og Erstatning for saadan Skade: det vilde Hr. Amtm. behage at betyde saavel Jordens Opsidder som Cautionisten Mensalder Raben, ligesom og tilholde Beboeren, at han anvender disse Penge til Gaardens aarlige Forbedring, hvormed mulig Cautionisten bedst kunde overdrages at have tilbörligt Opsyn. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 20. Januar 1778. 1778. 20. Januar.

Plakat ang. **Dommes Execution hos privilegerede Personer.** Christiansborg 21. Januar 1778. — Denne Plakat er ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 73, fol. 31. — Original-Aftryk hos Höpfner. Qvart-Forr. for 1778, S. 5—7; Schou VII, 18—19. 21. Januar.

Kongelig Resolution ang. **Understöttelse af Postkassen til Præste-Enker i Island** Christiansborg 21. Januar 1778[1]. — I Anledning af „adjungeret og succederende Biskop" Hannes Finnssons Ansögning, dateret Khavn 17. Mai 1777, om 200 Rd. „bestandig aarlig Pension" af Postkassen „for at uddeles til de skikkeligste og fattigste Præste-Enker i Skalholts Stift", ledsaget af den sjællandske Biskop Harboes Erklæring 23. Mai 1777. — I General-Postamtets Forestilling 12. Januar 1778 foreslaaes, at 300 Rd. aarlig af Postkassen anvendes til Geistlighedens Enker paa Island, saaledes, at hver Biskop tilstilles 150 Rd., „som af dem paa Landemoderne i Geistlighedens Overværelse skulle uddeles til de mest trængende og skikkeligste af Geistlighedens Enker i deres Stifter, saaledes, at den mindste Pension bliver 6 Rd. og den höieste 15 Rd. aarlig. Over hvilken Uddeling enhver Biskop for sig aarlig til General-Postamtet skulle indsende en Fortegnelse paa dem som nöd Pension, og derhos at anföre hvormeget enhver var tillagt og paa hvad Grund". — General- 21. Januar.

[1] kgl. Resol. 13. Mai 1785.

1778. Post-Amtets Resol. Protocoller 1784—1785, fol. 194, 196—197, 200—201.

21. Januar.

General-Postamtet har at indhente det danske Cancellies Betænkning, hvorledes Uddelingen paa bedste Maade kunde bestemmes og skee blandt Præste-Enkerne paa Island, til deres og uopdragne Börns Underholdning, naar Vi maatte finde for godt dertil af Vores Postkasse at skjænke 300 Rd. aarligen; hvornæst herom skeer videre allerund. Forestilling. Christiansborg den 21. Januarii 1778[1].

26. Januar.

Kongelig Resolution ang. de **kongelige Handelsskibes Frihed for Lastepenge** m. v. Christiansborg 26. Januar 1778. — I Anledning af Forespörgsel fra Toldinspecteurerne, foranlediget ved Resol. 21. April 1777, ang. 1) om hvorvidt den kongelige Handels Skibe skulde betale Lastepenge, naar de befragtes af Private, og 2) om disse Skibe skal fritages for Extra-Laste- og Rançons-Penge, naar de, forsynede med algierske Söpasse, afgaae til Middelhavet og passere Cap Finisterre (Extra-Lastepenge erlagdes, ifölge Toldrullens 21. Cap., med 57½ Sk. pr. Læst aarlig, og Rançons-Penge med respect. 4 og 2 Skill. pr. Slettedaler af Skippernes og Skibsfolkenes Hyre, forsaavidt de gaae paa saadanne Reiser i Middelhavet eller andensteds, hvor algierske Söpasse forlanges og bruges. — Forestill. 17. Januar 1778). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 25.

Den Frihed for Lastepenge, som Vi ved Vores Resolution af 21. April f. A. have bevilget de den island-, finmark- og færöiske Handel egne tilhörende Skibe, ville Vi have saaledes extenderet, at, saalænge denne Handel drives for Vores egen Regning, maae bemeldte

---

[1]) denne Resolution er ikke traadt i Kraft förend ifölge Resolution 13. Mai 1785 (*see* denne).

Skibe, naar de herfra eller fra Island udgaae med Handelens Vare, om de endog paa Retouren befragtes af Andre, dog være befriede ikke alene for de almindelige Lastepenge, men ogsaa for Extra-Laste- og Rançons-Penge, i de Tilfælde hvor disse sidst benævnte Afgifter efter Anordningerne ellers skulde svares; men bortfragtes disse Skibe baade paa Hen- og Hjemreise til Andre, da skal deraf svares saavel de almindelige Lastepenge, som Extra-Laste- og Rançons-Penge. — Ellers ville Vi ikke, at den herved forundte Frihed i mindste Maade maa drage til Fölge for Fremtiden, naar og for saa vidt denne Handel engang maatte komme i Particulieres Hænder. Christiansborg Slot den 26. Januar 1778. 1778. 26. Januar.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Faarenes Malkning paa Vestmannöerne. Khavn 4. Februar 1778[1]. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 371. 4. Febr.

Som Sysselmand Sivert Sivertsen paa Westmannöe haver i Skrivelse til Kammeret af 11. August forr. Aar indberettet, at det iblandt Andet meget skal have contribueret til Indbyggernes Armod, at de fra Arilds Tid have vedtaget ikke at malke deres Faar, og, som paa andre Steder, at före sig Melken af samme til Nytte, hvilket foraarsager Mangel hos dem, baade paa Melk og Syre: — saa bliver Hr. Stiftamtm. herved anmodet, at ville tage dette Sysselmandens Andragende i Overveielse, og dersom det befindes, som Kammeret haver Aarsag at troe, at Faare-Malkningen kan blive nyttig der paa Stedet, ligesom samme unægtelig er det overalt i Landet, da ei alene at underrette Kammeret om, hvad Midler og Maade man helst skulde bruge for at formaae Indbyggerne dertil, men og i Forveien at foranstalte, paa forventende Approbation, alt hvad Herr

[1]) Reskr. 13. Mai 1783.

1778. Stiftamtm. kunde agte tjenligst til den Sags Iværksættelse og bedste Befordring. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 4. Februarii 1778.
4. Febr.

14. Febr. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Inddrivelse af Laugmandstolden.** Khavn 14 Februar 1778[1]. — Canc. Brevb. 1778, Nr. 226, S. 107—108.

P. M. Da det kongelige Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer ved indsluttede Promemoria har tilsendt Cancelliet vedfölgende Laugmand Sölvesens Klage over, at endeel Sysselmænd ere efterladne udi, ifölge Reskript af 14. Aprilis 1759, at indkræve Laugmandstolden og derfor at aflægge Regnskab, hvorfore han derhos har begjert, at de under en vilkaarlig Mulkt maatte blive tilholdte herudi at efterkomme deres Pligt; og Amtmand Stephensen udi vedlagde Erklæring formener, at Mulkten for de Sysselmænd, som ei til rette Tid eller i det mindste inden Septembr. Maaneds Udgang gjorde Rigtighed for Laugmandstolden, kunde være 2 Rd. förste Gang, og om det skeede oftere, da 4 Rd. for hver Gang, hvilket Kammeret og holder for at være tilstrækkeligt: saa skulde man tjenstligst anmode Herr Stiftbefalingsm. herom at ville meddele Cancelliet sin Betænkning, og saafremt De Intet derved finder at erindre, da imidlertid foranstalte det Fornödne efter Kammerets Formening. Cancelliet den 14. Februarii 1778[2].

---

[1]) Canc. Skriv. 27. Marts 1779.

[2]) I Anledning af denne Cancellie-Skrivelse er af Stiftamtmand Thodal udstedt en Bekjendtgjörelse, dat. Öxeraae Landsthing den 15. Julii 1778 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXIII, S. 18—19, hvori „Sysselmændene i Almindelighed bliver befalet, enhver for sit Syssel aarligen at erlægge Laugmandstolden til Laugmændene paa Althinget, som den dertil bekvemmeste Tid, eller i det

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Forbedringer ved Falkefangsten. Khavn 24. Februar 1778[1]. — 1778. 24. Febr.
Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 395.

Efter at Hs. Exc. Hr. Geheime-Conferentsraad og Oberjægermester v. Gram herfra under 15. Novbr. a. p. var communiceret det fra Hr. Stiftamtm. ved Skrivelse af 16. Septbr. næstforhen erholdte Svar paa de sidst forlangte Foranstaltninger i Island til at befordre de hvide Falkes Fangst, samt ang. hvad Beskaffenhed det videre havde dermed, haver velbem[te] Hr. Oberjægermesteren i denne Henseende atter forlanget, at en endnu nærmere Anstalt derom maatte vorde föiet paa den Maade, som Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. af indsluttede Copier saavel af Hs. Exc[s] seneste Skrivelse herom af 29. Novembr. sidstafv., som det derved fra Reise-Falkonereren indsendte Forslag[2], nærmere kan er-

---

seneste inden August Maaneds Udgang den Summa, som imellem dem og Laugmændene er overeens kommet, og, om Laugmændene maatte finde det fornödent, da at aflægge Regning og Rigtighed til dem for Tolden. Udebliver Nogen til forskrevne Tid med Betalingen, kan Laugmanden begjære Ordre til Execution hos vedkommende Amtmand, som den uden videre Lovmaal og Process foranstalter, og lader Laugmanden derhos med Begjeringen fölge enten in Originali eller verificeret Afskrift af den med Sysselmanden indgangne Accord og Overeenskommelse. For saadan Forsömmelse med Laugmandstoldens Afbetaling til foreskrevne Tid mulkteres den skyldige Sysselmand förste Gang paa 2 Rd. Courant, skeer det oftere, da hvergang siden paa 4 Rd. Courant, hvilken Mulkt skal tilfalde Justits-Kassen og exequeres paa samme Maade, som ovenmeldt er, om den ikke i Mindelighed betales".

1) Toldk. Skriv. 3. Marts 1779.

2) Reise-Falkonererens ommeldte Betænkning og Forslag om, „hvorledes de hvide Falkes Indfangelse bedst kunde befordres", indsendt til Kammeret ved Overjægermester Grams Skrivelse

1778. fare. Vi skulle altsaa herved have Hr. Stiftamtm. og
24. Febr. Hr. Amtm. anmodet, efter at Forslaget paa det nöieste

29. Novbr. 1777 (Isl. Journ. 4, 49), gaaer ud paa: at afskedige med nogen liden Pension de 4 Falkefængere udi Hnappedals, Borgefjords, Sneefjeldsnæs og Rangervalle Sysseler, saasom de deels ere formedelst Alderdom og Svaghed blevne udygtige til Falkefangsten, deels ere uheldige med den, og bringe sjelden eller aldrig hvide Falke, og hænder det, at Jon Isleifsen udi sidstbemeldte Syssel fanger en hvid; er samme gjerne befængt med Front (?), som kommer deraf, at de Falke, som fanges paa Vestmannö, have ikke Andet til deres Underholdning end Söfugle, hvis Kjöd er meget tranagtigt. — Derefter maatte hele Fangsten af det bestemte Antal Falker, nemlig 70 Stykker, overlades de 5 övrige Falkefængere, og om disse maatte synes for faae, da tillige antages een, nemlig Gudmund Einersen i Sneefjeldsnæs Syssel, som er bekjendt for en af de bedste Falkefængere. Disse maatte tilholdes at eftersöge de hvide Falke udi de Sysseler, hvor de forhen i störste Mængde ere blevne fangede, og det uden at indskrænke sig, ligesom ifölge Privilegierne forhen er skeet, til et vist Sted; de maatte og holde en Karl eller Dreng dem til Assistenee, og som ved samme Leilighed kunde lære Fangsten, og derfor, naar den anden ved Döden afgik, indtræde i hans Sted. Falkefængerne maatte endvidere af Sysselmændene holdes til Flittighed og forsynes med Attester, at de flittig havde eftersögt de hvide Falke, hvilke Attester leveres til Reise-Falkoneren, og ifald de skulde befindes mistænkelige, da af Övrigheden paa Landsthinget undersöges, og hvis de da skulde befindes ikke at have efterkommet deres Pligt, da af vedkommende Övrighed tiltales og straffes. — En liden Præmie foruden den sædvanlige Betaling for dem, som fangede de fleste hvide og halvhvide Falke, vilde maaskee befordre de hvide Falkers Indfangelse. Endelig anmærkes, at de hvide Falke, som komme fra Grönland til Island, kunde paa sidstbem^te Sted finde fornöden Underholdning, og at der af de hvide og graae Falke komme halvhvide holdes for utroligt [hvilket Stiftamtm. Thodal dog haver meent, *see* Journ. 3, 582].

er gjennemgaaet og overlagt, at ville föie i Overeensstemmelse med samme alle til de hvide Falkes Indfangelse og videre muelige Anstalter, som efter ethvert Distrikts locale Omstændigheder kunne agtes gjörlige, hvorom Vi da önske at maatte i sin Tid erholde Underretning, for derefter at kunne give Oberjægermesteren det behövende Svar; og om De ellers skulde finde Noget at erindre ved en eller anden Post af bemeldte Forslag, vilde De ligeledes tilmelde os saadant[1], paa 1778. 24. Febr.

[1]) Stiftamtm. Thodal og Amtm. Stephensen have i Anledning heraf under 22. Septbr. 1778 (Isl. Journ. 4, 345) givet deres Betænkning over Reise-Falkonererens dem communicerede Forslag, til at befordre de hvide Falkes Indfangelse, og troe de næppe, at det, som bem[te] Forslag tilholder, at afskedige de 3 Falkefængere med Pension, vil befordre denne Fangst, og Jon Isleifsen, som og er foreslaaet at skulle afgaae, haver i Aar ikke alene bragt de bedste Falke, men og agtes en iblandt de mest erfarne Falkefængere, og haver, ligesom Nogle af de Andre, tilbudet sig at ville gjöre sig Flid for at oplede de hvide, naar han tillige maatte fange saa mange graae, som han kunde faae, hvilket Tilbud dog ikke sigter til andet, end et Privilegium paa at fange et uindskrænket Antal graae Falke. De 6 Falkefængere paa Vesterlandet, som Forslaget tilholder at have skaffet de fleste hvide Falke, troe de at ufeilbarlig gjöre sig den samme Flid nu som för, for at fange dem, da de betales bedst, dersom de ellers vare til, hvilket Erfarenhed viser at de ikke ere, eller i det mindste meget rare. — De holde det ligeledes vanskeligt for Sysselmændene at tilholde Falkefængerne til Flittighed, da endeel af dem boe længst borte i deres Sysseler, og kunne altsaa ikke erfare hvad Falkefængere foretage, allermindst i fremmede Sysseler. — Skulde Falkefangsten efter Forslaget herefter indrettes med 5 eller 6 Falkefængere alene, formene de det var bedst at reglere den saaledes: at enhver Falkefænger med hver 4 graae maatte anskaffe en hvid eller halvhvid, det er: naar han bragte een hvid eller halvhvid Falk, skulde 4 af hans graae Falke antages, for 2: 8 graae, for 3: 12 graae, og for 4: 16

1778. det denne Sag saavel for nærværende som for tilkommende Tid desto fuldkomnere kan vorde oplyst og afhandlet. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 24. Februarii 1778.

24. Febr.

3. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Opförelse af Mönster-Gjærder** m. v. Khavn 3. Marts 1778. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 403.

Da det agtes at være særdeles magtpaaliggende, at Gjærderne, saavel overalt, som især forsaavidt derfor i sin Tid maatte æskes og udbetales Præmier, blive satte forsvarlig, og i Overeensstemmelse med den derom udgangne allern. Forordnings Forskrift, og det vel kan være at formode, at Almuen herudi deels tager feil, deels og ikke iagttager den fornödne Nöiagtighed, naar dennem ikke dertil gives en efterretlig Anvisning, og Kammeret altsaa skulde troe, at det ikke blev utjenligt, om der, efter Kammer-Secretaire Olavii Forslag, hvis Indhold den herudi indsluttede Copie nærmere udviser, kunde i hvert Syssel blive opsatte nogle Gjærder til Pröve og Modeller: saa anmodes Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. behagelig at ville paa bedste Maade overlægge, hvorledes dette kunde være at sætte i Værk, dog uden Udgift for den kongelige Kasse, uden saavidt Præmier for saadanne Gjærder maaskee i Tiden kunde vorde æskede, samt derefter foranstalte alt det Fornödne herudi, og indberette Udfaldet. — Og da det tillige er blevet foreslaaet, at den om Gjærdesætningen i det islandske Sprog udgivne Forordning skulde oplægges paa ny, saa, ifald deraf ikke skulde haves det fornödne Forraad af Exemplarer til Uddeling til menige Mands

graae antages, naar begge Dele vare antagelige; og maatte de, som bragte de fleste hvide og halvhvide Falker, tillægges et bestemt Præmium.

Efterretning, anmodes Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. endvidere at ville for Kammerets Regning foranstalte trykt paa Hrappsöe saa stort et Antal af denne Forordning, som hertil kunde agtes fornödent, og derefter tilsende os en af Dem attesteret Regning paa de dertil medgaaende Omkostninger, hvilke derefter herfra skulle foranstaltes godtgjorte. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 3. Marts 1778. 1778. 3. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Fremgangsmaaden ved Præmie-Æskning for Öde-Jorders Optagelse m. v. Khavn 3. Marts 1778[1]. — 3. Marts.
Kundgjort paa Althinget 1778, ved Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Bekjendtgjörelse af 24. Julii s. A., trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxii, S. 22—24. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 404.

Da vi ikke finde den af Sysselmand Wigfus Jonsen udgivne, og fra Forpagteren paa det halve Munkethveraa Kloster, Lauritz Schefing, ved hans Ansögning af 7. Septbr. forrige Aar indsendte, samt herved tilbagefölgende Attest saa oplyselig og efterretlig, at den af Klosterholderen derved begjærte Præmie for trende öde Gaarders Optagelse kan derefter nu for Haanden forestilles Hans kgl. Majt til allern. Godtgjörelse, saa vilde Hr. Amtm. Stephensen besörge indhentet nöiaglig Efterretning angaaende hvor længe hver af disse Gaarde haver ligget öde, og dette saaledes: om nemlig Husene tillige have været afbrudte og slöifede, eller ikke, paa hvis Grund Gaardene ligge, hvorvidt de for Nærværende ere saaledes bragte i fuld Stand, at saadan deres Bebyggelse kan ventes at have Bestandighed i Tiden, med alt hvad Hr. Amtm. videre maatte finde fornödent

[1]) Toldk. Skriv. 1. Decbr. 1778.

1778. at skal tages i Betragtning, til rettelig at dömme, om
3. Marts. Requirenten, enten ifölge Forordn. af 15. April 1776, eller iövrigt kan have Adgang til den omsögte Præmie, hvorom vi da, naar Hr. Amtm. haver erholdet alle disse Efterretninger, ville ved Ansögningens og Attestens Tilbagesendelse forvente hans gode Betænkning. — Men da man haver befundet, at de Præmie-Æskninger, som nu begynde at indlöbe fra Island, ifölge de sidst ergangne Forordninger, være sig for Gjærder eller öde Gaarders Optagelse, ikke ere saa oplyselige, som Collegium önsker, saa anmodes Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. behagelig at ville træde sammen, og efter fælles Overlæg, saavel i Anledning af Forordningen, som endnu videre saavidt de til fuldkommen Oplysning herom maatte agte fornödent, at fastsætte og publicere for samtlige Sysselmænd, samt derefter i Landthingsbogen lade indföre, ei alene, at alt saadant skal legitimeres med nöiagtige inden Thinge eedfæstede Judicial-Forretninger, men og en nöiagtig Forskrift, hvorledes alle Omstændigheder ved saadanne Præmie-Æskninger, være sig for Gjærder, for Tuers Jævning, for öde Gaarders Optagelse, eller for hvad andet Præmier ere udsatte, skulle ved saadanne Forretninger være oplyste, naar samme her kunde ventes antagne, paa det ikke Vedkommende skulle i Fremtiden opholdes indtil nærmere Oplysning derom fra Island hvergang indhentes, hvorhos De tillige ville fastsætte, at alle saadanne Forretninger og Oplysninger skulle sendes til Dem, enhver for sit Amt, paa det Deres Betænkning derover med det samme, som Forretningerne selv, kan ved Kammeret erholdes. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 3. Martii 1778.

5. Marts. **Toldkammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. aarlige Indberetninger om Hvale.**

Khavn 5. Marts 1778[1]. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 412. 1778. 5. Marts.

Da Kammeret önsker at være underrettet om, hvorledes Hvalfiskenes Gang ved de islandske Kyster fra Aar til andet pleier at falde: saa ville Hr. Sysselm. herefter, udi den ved vor forrige Ordre af 18. Januar 1777 anbefalede aarlige Underretning om Sysselets Tilstand, samt hvorvidt der avanceres med de af Hans Majt anordnede oeconomiske Anstalter, tillige indlemme en Indberetning om, hvorvidt Hvalfiske aarlig vise sig paa de til Sysselet hörende Strömme, og det paa hvilke Steder især, i hvad Mængde og af hvad Slags, samt fra og til hvad Tider af Aaret; hvorhos vi ved dette Aars Indberetning herom endvidere önske (at) faae Underretning om, hvad Hr. Sysselm. herudi maatte have bragt i Erfaring for de fremfarne Tider, medens Han haver opholdt sig i Hans nu havende Syssel Vestind.-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 5. Martii 1778[2].

---

[1] Toldk. Skriv. 19. Juni 1779.

[2] I Kammerets Skrivelse til Stats-Balance-Directionen af 1. Decbr. 1778 berettes, som Resultater af Sysselmændenes Indberetninger for samme Aar, at Hvalfiske jævnligen vise sig paa Arnarfjord og Bredefjord; under Hnappadals Syssel, ofte tæt ved Land, aarligen i Sommermaanederne fra Medio Mai til August; i Mule Syssel aarlig, deels udenfor paa Fiskebanken Digramið, der ligger udenfor Loðmundarfjord, Seyðisf., Mjoefjord og Nordfjord, deels inde i Fjorde og Bugter, idet de trække langs med Landet undertiden mod Syd, undertiden mod Nord; i Öefjorden vare to Gange i de sidste 10 Aar en Mængde Hvalfiske seete, inde i Fjorden, og i Mundingen af Fjorden saae man dem aarlig i Mai, Juni og Juli Maaneder, men ikke i synderlig Mængde. I Hune-Bugten saae man Hvale ofte trække efter Silde-Stimer i Juni Maaned og om Efterhösten (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 638). — I Toldk. Skriv. 3. Febr. 1779 berettes, efter Sysselmanden paa Vestmannöerne, at Hvale pleie at sees omkring Öerne först i Decbr. en kort Tid,

1778.
14. Marts. **Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Forandringer i nogle Jorders Skyldsætning.** Khavn 14. Marts 1778. — Canc. Brevb. 1778, Nr. 416, S. 207—208.

P. M. Eftersom Præsten Hr. Arne Thomasen paa Island har andraget, hvorledes Sysselmanden John Jacobsen under 29. Maji 1775 skal have foretaget sig en Forretning, og derved nedsat 5 Gaarde i det ham betroede Backe Annex-Sogn i Tiende-Ydelse, hvilke ere Eiendomsjorder til Simon Sigurdsen Beck og Backe Kirke, men alt uden foregaaende Granskning eller Besigtelse, hvorfore bemeldte Hr. Thomasen har foreslaaet, at han, saavel som de Fattige, foranförte Forretning uagtet, maatte holdes skadeslöse, enten ved Forretningens Tilsidesættelse eller paa anden Maade: saa har man, i Anledning af den fra Hr. Stiftsbefalingsm. derover indhentede Erklæring, herved tjenstlig skullet tilmelde Dem, til videre Bekjendtgjörelse for Supplicanten, at Sagen i sig selv vil have sit Forblivende ved Lands Lov og Ret, men derimod ville De være, paa Supplicantens Forlangende, ham behjelpelig til at erholde et lovligt Oversyn efter Loven. Cancelliet den 14. Martii 1778.

17. Marts. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. de offentlige Kassers Fordringer i Embedsmænds Boer.** Khavn 17. Marts 1778. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 436. — **Uddrag.**

Hvad angaaer den i Hr. Stiftamtmandens Skrivelse

---

siden i Mængde fra Januar til Aprils Udgang, og endelig fra i Juni til Udgangen af August, da de pleie at gaae nærmere ind under Fastlandet (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 29). — Uddrag af Indberetningerne om Hvalenes Gang og de forskjellige Hvalarter er trykt i Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island, I, 206—211.

af 12. Aug. f. A. anmeldte Forvirring i Hensigt til Beregningen af Tugthus-Cassens Tilgodehavende i afg. Sysselmand Snorresens Stervboe, da har Kammeret ikke i sin Magt at foretage videre derved, end hvad samme allerede har foranstaltet, og endnu i dette Aar foranstalter, til at dette Skifte engang maatte befordres til ordentlig og endelig Afgjörelse, hvilken man nu og haaber snart at ville paafölge, da det ene vil blive vedkommende Skifteforvalters Sag, efter de for ham fremkommende Documenter, at decidere Tugthusets, samt alle andre Fordringer saaledes, som han finder Lov og Ret at medföre, hvilket, for at kunne saa meget bedre tilveiebringes, vi have tillagt Landfogden stricte Ordre at fremlægge i Skiftet alle de Documenter om denne Post, som Hr. Amtm. Stephensen ved Skrivelse af 6. og 16. Septbr. a. p. endnu haver anmeldt at mangle fra hans Side. — Hvad angaaer de publique Kassers indbyrdes Præference i saadan en Betjents Bo, da staaer det ikke i Kammerets Magt at foranledige, at den Ret, hvilken Kammerrets-Ordningen og derhen hörende Anordninger forlængst have givet de egentlige kongelige Contributioner, være sig enten Skatter, eller kongelige Forpagtnings og Jordebogs-Afgifter, da samme ved Loven er ansat som en virkelig Hypotheca tacita, enten skulde fraviges, eller i nogen Maade svækkes, og altsaa ikke heller at foranstalte, at Noget ved de aarlige Afregningers Slutning med Sysselmænd og Forpagtere maa af Landfogden antages til Liquidation paa andre Kassers Tilgodehavende, saa længe den, for hvilken slige Penge præsenteres, endnu staaer til Restants med kongelige Skatter og Afgifter, som alt ere forfaldne til Betaling. Den Sikkerhed, som stilles for de egentlige kongelige Afgifter, synes og af samme Grund ikke at kunne, naar saadant i Forveien ikke er vedtaget og indgaaet, strækkes til de andre Kasser, uden alene i det Tilfælde, naar saadan Sikkerhed maatte bestaae i Jordegods, som den Skyldige selv har sat til Hypothe-

1778.
17. Marts.

1778. que, da det synes, at Övrigheden kan, uagtet den kgl.
17. Marts. Kasse er fyldestgjort for sin Fordring, indeholde Forskrivelsen paa saadant Hypotheque, indtil de övrige Kasser ogsaa faae deres, helst naar den Skyldige tillige in continenti stævnes til at lide Dom til saadan Betaling, da man altid derefter kan gjöre Indförsel i Hypothequet. Men naar saadan Sikkerhed er en Cautio fidejussoria, indgaaet af Trediemand, og alene stilet paa de egentlige kongelige Contributioner, vil man umuligt, naar den kongel. Kasse er fyldestgjort, kunne have nogen Tiltale til Cautionisten for de andre Kassers Krav, om endog Hoved-Debitors Bo kunde blive fallit. — Skal altsaa denne Sag sættes paa sikker Fod for Eftertiden, vil det vel blive den bedste Udvei, at den Sikkerhed, som Vedkommende stille, enten bliver af Begyndelsen ansat saaledes, at den kan være tilstrækkelig for samtlige publique Kasser, og at ogsaa Forskrivelserne udtrykkelig stiles derpaa, eller og, som er bedre, at der stilles à parte Sikkerhed for Contingenterne til Justits- og Tugthus-Kasserne.... Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 17. Martii 1778.

21. Marts. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. **Hrappsö Bogtrykkeries Afgift til Skalholts Domkirke.** Khavn 21. Marts 1778. — Canc. Brevb. 1778, Nr. 456, S. 227—228.

P. M. Da det af de fra Hr. Stiftbefalingsm. saavel som Biskop Finsen indkomne Efterretninger erfares, at Bogtrykkeriet paa Rapsöe i Skalholts Stift ikke nu for Haanden er istand til at udrede den paabudne Afgift af 100 Rd. til Skalholts Domkirke, hvoraf fölger, at det endog for Kirkens sande Interesse vilde være tjenligere, om Afgiften paa nogen Tid blev udsat, indtil Bogtrykkeriet muligt kunde komme i Stand, og Kirken saa-

ledes forsikkres om, at nyde Afgiften engang i Fremtiden, end nu for Haanden at angribe det, og derved foraarsage, at Afgiften for bestandig vilde savnes: saa har man, i Anledning af den fra Sysselmand Ketilsen indkomne Ansögning, tjenstlig skullet tilmelde Hr. Stiftbefalingsm. og D. Höiærv. til videre Bekjendtgjörelse for Vedkommende, at det med foranförte Afgifts Svarelse indtil videre kan beroe; dog, paa det saadan Udsættelse ikke skal foranledige noget Slags Underslæb, maa Bogtrykkeriets Eier tilholdes aarlig at indgive til Hr. Stiftbefalingsmand og D. Höiærv. en udförlig og nöiagtig Balance-Regning over dets Indtægt, paa det deraf kunde skjönnes baade hvorvidt det drives med den fornödne Forsynlighed, saa og til hvad Tid den deraf bevilgede Afgift til Kirken kunde efter Omstændighederne, tage sin Begyndelse, hvilket Sidste Hr. Stiftbefalingsm. og D. Höiærv. i sin Tid nærmere ville indberette. Cancelliet den 21. Martii 1778. 1778. 21. Marts.

Kongelig Resolution ang. **Forhöielse af Taxtens Priser paa Tobak.** Christiansborg 23. Marts 1778[1]. — I Anledning af at Over-Skatte-Directionen havde tilmeldt Toldkammeret, at Prisen paa Tobaksblade var stegen saa meget, især paa Grund af Krigen i Amerika, at Tobakken nu ikke kunde sælges i Island uden Tab, med mindre dens Priis forhöiedes med 4 Sk. pr. Pund over Taxtens Priis (Forest. 14. Marts). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 28; Resolutionen er bekjendtgjort paa Althinget 1778 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXIII. 2, S. 19—20. 23. Marts.

Siden Priserne paa udenlandske Tobaksblade nu saa meget ere stegne, ville Vi, at Priserne paa Tobakker, som föres til Island, da indtil videre skulle forhöies til 4 Sk. over de i den sidst udgangne islandske

[1]) kgl. Resol. 19. April 1779.

1778. 23. Marts. Taxt bestemte Priser, saaledes at: 1) smaae Ruller, som ere ansatte i Taxten til 16 Sk. pr. Pd., skal koste 20 Sk. Pd.; 2) Pres-Tobak, som er ansat i Taxten til 17 Sk. pr. Pd., skal koste 21 Sk. Pd.; og 3) Skotsk smalspundet, som er ansat i Taxten til 20 Sk. pr. Pd., skal koste 24 Sk. Pd.; — dog, at denne Forhöielse igjen nedsættes, i Forhold af som Prisen paa Blade her falder, indtil bemeldte forarbeidede Tobakker igjen komme til at staae til de Priser, som Taxten bestemmer. Christiansborg Slot den 23. Martii 1778[1].

25. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholt Stift, Finnur Jonsson, ang. Kirkens og Præsternes Indkomster paa Vestmannöerne.** Christiansborg 25. Marts 1778. — Norske Tegn. XLI, 226b—228. P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 130—132; Rubr. hos Fogtm. VI. 2, 121.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi ere komne i Erfaring om, at de Indkomster, som Vestmannöe Kirke paa Vort Land Island nu nyder, skal i Tidens Længde være blevne meget forskjellige fra dem, som dertil i fordum Tid bleve ydede, og Præsterne sammesteds tillige allerund. have anholdet om noget Tillæg udi deres ringe Levebröd: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter det af dig, Biskop Finnur Jonsson, i den Anledning i Overeensstemmelse med de gamle Fundationer gjorte, og af dig, Stiftamtmand Thodal, bifaldte Forslag, ang. et Reglement for Kirkens og Præsternes Indkomster paa bemeldte Vestmannöe, samt efter den saavel fra Vores Vestindisk-Guineiske Rente-

[1]) communiceret Stiftamtmand Thodal ved Toldk. Skriv. 24. Marts 1778 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 442) „saavel til egen fornöden Underretning, som og til derefter foranstaltende videre Bekjendtgjörelse inden dette Aars Landsthing", samt ligeledes Amtmand Stephensen, samtlige Sysselmænd og Landfogden (Isl. Copieb. sst. Nr. 441 og 443).

og General-Toldkammer, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegio derover indhentede Betænkning, allern. have funden for godt hermed at anordne, at med foranförte Vestmannöe Kirkes og Præsters Indkomster og deres Bestyrelse herefter skal forholdes saaledes: 1778. 25. Marts.

1) Ombudsmanden paa Vestmannöerne skal altid være Kirkeværge, indcassere Kirkens Indkomster og indföre dem rigtig udi Kirkebogen, og skal i den Post holde sig den om Kirkebogens Indretning udi Island allern. Forordning aldeles efterretlig. — 2) Saasom Jorden Bylustader er Kirken frakommen, da, saafremt den kan igjen opspörges, bör den igjen indkaldes, og dens Afgift Kirken aarligen til Indkomst anslaaes, med mindre de, som den i Hævd og Eiendom have, kan vise lovlig Adkomst. — 3) Istedenfor de Tiender, som Kirken tilforn har tilhört, skal den herefter ydes een god Fisk af hver Baad, som bruges til Fiskerie paa Vestmannöerne, være sig inden eller uden Værtiden, og hvemsomhelst Baaden kan tilhöre, af hvilken Bugen og Tranet föres Kirken til Indkomst, men det andet af bemeldte Fisk, som almindeligen kaldes Rask, skal tilhöre Ombudsmanden for Virkningen; bemeldte Fisk skal nydes altid, naar der faaes een Fisk i Lod, eller mere. — 4) Lysetoldene skal herefter aarligen betales til Kirken, ligesom andre Steder paa det faste Land, og Kirken til Indkomst indföres udi Kirkebogen, saa Præsterne herefter dermed intet have sig at befatte. — 5) Da Fisketienden paa Vestmannöe i de sidste Aaringer skal have været saa ringe, at Præsterne paa bemeldte Öe have lidt Mangel for nödvendig Udkomme, saa have Vi under 21. April a. p. af sær kongelig Naade forundt bemeldte Præster i 6 Aar den 1/3 Deel af samme Tiende, som nu oppebæres for Vores Regning, men naar bemeldte 6 Aar ere forbi, skal der nærmere gjöres Os allerund. Forestilling, om dette Beneficium endnu længere skal vedvare, eller og Præsterne tillægges en vis aarlig Indkomst, imod at de afstaae deres Andeel af

1778. Tienden. — 6) For Stolestad i Kirken skal af Indbyg-
25. Marts. gerne betales herefter som hidindtil været haver, og desforuden een Fisk af hver Fisker fra det faste Land, som der opholder sig om Værtiden til at fiske. — 7) Legkaup eller for Begravelse betales her af de Formuende, ligesom paa det faste Land, da de Fattige nyde det for Intet, ligesom andensteds tilgaaer; det halve Legkaup eller Gravtold, som af en gammel Vane og egen Vedtægt pleier at indeholdes for Værktöi til Gravningen, skal og föres Kirken til Indtægt, men Værktöiet og dets Reparation föres Kirken til Udgift. — 8) Naar Kirken er færdig, og har faaet dobbelt Tag med alt Andet, som hörer til Bygningens Fuldkommenhed, skal dens Tag og Tömmer aarligen opskrabes, paa det ingen forraadnende Materie sig derudi skal fæste, og siden troligen beges; det samme er og at sige om Vindue-Skoder og andet Saadant, som ved Beeg forvares for Forraadnelse; ligeledes Væggene kalkes paa ny, naar Behov gjöres, saa at Intet af Forsömmelse spildes eller kommer til Skade, hvilket Ombudsmanden bör iagttage og være derfor ansvarlig. — 9) Al Kirkens Indtægt og Udgift indskrives af Ombudsmanden udi Kirkebogen, som til hvert Nytaar af begge Præsterne og Sysselmanden skal sluttes og underskrives, og siden Provsten udi hans Visitatser til Revision forevises, som dem da, efter Sagens forefundne Beskaffenhed, retter og confirmerer; og bör alle disse, saavidt mueligt er, see paa Kirkens Bedste og Skadeslöshed udi alle Ting. — 10) Kirkegaarden skal Ombudsmanden tilholde Sognets Bönder at opgjöre og reparere, eftersom Nödvendigheden det udfordrer, hvilket Arbeide alle Indbyggere bör paa egen Bekostning forrette, naar det dem tilsiges uden Værtid eller Höslet, og om Arbeidet foretages den Tid, som Fiskerne fra Fastelandet ere tilstede, da bör de og dertil være behjelpelige, og skal der paa Kirkegaarden gjöres et Led med Dör og Laas for, paa det ingen Creature kan der ind komme, for at gjöre nogen

Skade eller Uform. — 11) Alle Kirkens Ornamenter, Instrumenter og Eiendom, hvad Navn den kan have, skal være i Ombudsmandens Bevaring og Ansvar, som skal lade dem efter Fornödenhed reparere, og saa i det Fald som andre altid accordere det nöieste paa Kirkens Vegne, dog saa, at det bliver gjort til Gavns, thi unyttige Flikkerier bör Kirken ikke föres til Regning, hvormed Præsterne bör ogsaa have Inspection. — Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 25. Martii 1778. 1778. 25. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til den islandske Handels Direction, ang. en **Postjagts Toure imellem Island og Danmark.** Khavn 14. April 1778. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 492. 14. April.

Som den kongelige Ober-Skatte-Direction haver i Skrivelse til os af 30. Martii sidstl. blandt andet erindret om den store Nytte, der kunde haves af at have en Paquet-Baad eller Post-Jagt til Fart imellem Kjöbenhavn og Island, allerhelst tidlig paa Foraaret, da man ellers ingen Efterretning kan faae der fra Landet, og desuden alle, og deriblandt ogsaa de Anstalters Föielse, som udfordre den hurtigste Befordring, nu maa beroe alene paa Handelens Skibe, ved hvilke ingen Efterretning kan haves fra Landet inden de förste af dem hjemkommer, hvilket sædvanligen ikke skeer för end i August Maaned: saa önsker Kammeret meget, at det, baade i Aar og for Fremtiden, kunde saaledes indrettes, at een af de i Landet liggende Jagter kunde löbe herover saa tidlig i Foraaret, som Söen kunde agtes at være seilbar, for at bringe Efterretninger fra Landet, hvilke man kan haabe at faae desto fuldstændigere, naar Övrigheden i Landet, og fornemmelig Stiftamtmanden og Amtmanden, som boe i Nærheden, blive, noget

1778. för Jagten afgaaer, underrettede derom, paa det de
14. April. kunde skrive med samme hvad de agte fornödent. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 14. Aprilis 1778.

15. April. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Præmier for Brydning af Gibssteen.** Khavn **15. April 1778.** — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 497. — **Uddrag.**

. . . . [1]Og da det er blevet indberettet, at en Bonde, navnlig Simon Sighvatsson i Krisevig, skal lægge meget Vind paa at udbryde den der faldne Gibssteen, og vi have erholdet til Pröve 12 Fjerdinger heraf, hvilken baade i Couleur og Fiinhed er befunden endog at være bedre end den franske, saa ville Hr. Stiftamtm. behagelig foranstalte, at Bonden paa ovenmeldte Maade blive udbetalte de ham for disse 12 Fjerdinger tillagte 5 Croner eller deres Værd i Courant, samt see ham opmuntret til hermed fremdeles at fortfare, da den islandske Handels Direction haver i Almindelighed tilladt, at Gibsen maa som Baglast föres hjem med de Skibe, der gaae directe fra Island her til Staden, da den ikke behöver at pakkes i Foustager, men kan lægges lös i Skibet. Iövrigt skulde vi særdeles meget önske, at Stedet, hvor Gibsstenen falder, maatte blive af kyndige Folk efterseet, og Bonden efter Beliggenheden given Anviisning paa, hvorledes den bedst kunde bruges, saavel i Hensigt til at man kunde naae nogen Mængde deraf, helst i noget store Stykker, som og at Bruddet kunde saavidt muligt conserveres for at blive opfyldt med Vand. Til ellers at lette dette Bondens Arbeide, have vi, efter derom förte Correspondence med Professor Harsdorff, foranstaltet forfærdigede her i Staden tvende Brækstænger, hver $2^1/_4$ Al. lang,

[1]) det Udeladte er kgl. Resol. 13. April, ang. Præmier for adskillige Foretagender til Landvæsenets Fremme, især Gjærdesætninger, ligeledes for Reensdyrs Transport o. s. v.

1 Mukkert, vægtig 1½ Lpd. og 12 Jernkiler, hvilke afsendes med Bosands-Skibet, og addresseres til Hr. Stiftamtm., for derefter af Dem behageligen at besörges Bonden tilstillede. . . . . Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 15. Aprilis 1778. 1778. 15. April.

Forordning ang. **Banco-Sedlers Indförelse** i **Island.** Christiansborg 22. April 1778[1]. — Publiceret paa Althinget den 13. Juli 1778 og dens Rubrum (paa Islandsk) anmærket i Althingsbogen s. A. Nr. v, S. 6. — Norske Reg. 47, 737b—739. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1778, S. 67—70; Schou VII, 30—32. — § 1—5 indtil Ordene „17 Sk. i D. Cour." trykt som Bilag Nr. xv til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S 76—77, dog med Udeladelse af en enkelt Sætning. — Islandsk Oversættelse: „Forordning um Danskra Banco-Sedla innfærslu í Island" trykt som Tillæg til Althingsbogen 1778, i Form som Original med Underskrifter; ligeledes § 1—5 [med feilagtig Datum 18. April 1778] i corrigeret Oversættelse, indtil Ordene „á dönskum gángpeníngum", som Bilag Nr. xv til den islandske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 136—137. 22. April.

Forordning, anlangende at Danske Banco-Sedler, især de paa een Rigsdaler og 5 Rigsdaler, maa indföres udi Island, med videre.

Vi Christian den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Dytmersken og Oldenborg, G. A. V., at som det, ved at anordne den sidst udgangne Handels-Taxt for Island af 30. Maji 1776, haver været Vores allern. Hensigt, at Næringsmidlerne der i Landet, og den deraf flydende Omsætning af Penge, sammesteds kunde formeres og udvides; og Vi nu, af de i sidstafvigte Aar derfra indkomne Efterretninger, have erfaret, at Omsætningen meget har tiltaget og formeret sig fremfor tilforn: saa have Vi, for endnu ydermere at see samme befordret og lettet, bevilget og tilladt, ligesom Vi og hermed allern. bevilge og tillade, at Danske Banco-

[1] For. 13. Juni 1787, Cap. II. § 16.

1778. Sedler, som af Kjöbenhavns Banque ere udgivne, og
22. April. især de paa een Rigsdaler og de paa fem Rigsdaler i Dansk Courant-Mynt, maae nu og herefter indföres i Vort Land Island, som et Omsætnings-Middel, ligesom de i Vore Riger Danmark, Norge og Fyrstendömmene forlængst ere saaledes indförte; til hvilken Ende Vi allern. have funden for godt endvidere at anordne og befale, som fölger:

1) Forbemeldte Banco-Sedler paa een og fem Rigsdaler Courant skal, fra denne Vores allern. Anordnings Bekjendtgjörelse af, gaae og gjelde i Island ligesaa fuldt som rede Penge, efter den Værd, paa hvilken de lyde, og det ei alene i al Handel og Vandel blandt Landets Indbyggere selv, men og saavel i Vor Jordebogs og Handelens, som alle övrige offentlige Casser, ligesom disse Sedler og beholde samme Værd overalt i Vore Riger og Fyrstendömmer, om de igjen fra Island i sin Tid derhen kunde komme tilbage. — 2) Og paa det Vore kjære og troe Undersaatter paa Vort Land Island kunde være saa meget mere forsikkrede om de Sedlers Rigtighed, hvilke saaledes gaae der i Landet, som Danske Banco-Sedler, da have Vi ved Vores Banque udi Kjöbenhavn allern. foranstaltet, at de af dette Slags Sedler, som af den islandske, finmarkske og færöiske Handels og Fiskefangstes Direction requireres til Island, blive forsynede bag paa med en trykt Paaskrift i det islandske Sprog, og især Een-Rigsdalers-Sedlerne med denne:

„Thessi Banco-Sedill geingur fyrir Einn Rikisdal edur Nyntiu [*rett.* níutíu] og Sex Skilldinga i Danskri Courant Mynt i Danmörku, Noregi og Fyrstadæmunum, eins og à Islandi."

og derimod Fem-Rigsdalers-Sedlerne med denne:

„Thessi Banco-Sedill geingur fyrir Fim Rikisdali, hvern til Nyntiu [*rett.* níutíu] og Sex Skilldinga i Danskri Courant Mynt i Danmörku, Noregi og Fyrstadæmunum, eins og à Islandi".

Hvilken islandske Paaskrift Vi desuden, til desto större Betryggelse, allern. have ladet forsyne med Underskrift

af tvende, udi Vor Tjeneste staaende, paalidelige Mænd. — 3) Ligesom det, ved den af Vores höisalige Hr. Farfader, höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Sjette, allern. confirmerede Octroy for den kjöbenhavnske Assignations Vexel- og Laane-Banque, dens 8. Artikel, udtrykkelig er fastsat, at hvo, som maatte understaae sig at eftergjöre Banco-Billetter, eller deres Summer, Stempel, Papir, Underskrift eller Indhold at forandre og forfalske, bör uden al Naade straffes, som for falsk Myntning, hvorfore i Vores Lov er sat Straf paa Ære, Liv og Gods, saadant og til Alles Efterretning endvidere ved Forordningen af 8. Martii 1737 er bekjendtgjort: saa ville Vi allern., at saadan gjorte Anordning ligeledes skal have Kraft og gjelde i Island. — 4) Naar forberörte i Island saaledes indförte Banco-Sedler maatte blive opslidte ved Brugen, maae de ingenlunde flikkes eller oplimes med andet Papir, men de iblandt Indbyggerne, som have saadanne forslidte Sedler i Hænder, maa det være allern. tilladt, at levere samme til Handels-Casserne, da de kunne vente der at erholde andre i de forslidtes Sted, hvilke sidste derfra blive at oversende til Handels-Directionen, til Omvexling udi Banquen. — 5) Og da Vi allern. have funden for godt, ogsaa at see Handelen i Island, foruden Banco-Sedlerne og den allerede anordnede Danske Courant-Mynt, forsynet saavel med danske Specier, som Croner, hvis Værd ikke er bestemt i den sidste Handels-Taxt, saa have Vi tillige herved allern. villet give tilkjende, at en dansk Specie med Vores Præg, ifölge Forordningen af 2. Januarii 1776, skal gaae i Island, som ellers overalt i Vore Riger og Fyrstendömme, for een Rigsdaler og to og tyve Skilling[1], og en Dansk Crone for otte og tredsindstyve Skilling, en halv Crone for fire og tredive Skilling, og en Qvart Crone for sytten Skilling i Dansk Courant. Med alle andre Speciers Værdie og Beregning imod Courant-Mynt forholdes efter Octroyen af 15. Augusti

1778. 22. April.

[1] Plak. 19. Marts 1788.

1778. 22. April. 1763, dens 21. Post. Thi byde og befale Vi Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 22. April Anno 1778.

30. April. **Kongelig Resolution ang. Foranstaltninger ved Saltværker paa Reykjanes og Reykholum i Island. Christiansborg d. 30. April 1778.** — I Forestilling 28. Marts beretter Toldkammeret, at de ved Resol. 17. Februar f. A. bestemte Foranstaltninger ved Reykjanes Saltværk ere iværksatte, og havde kostet 204 Rd. 3 Mk. 6½ Sk., ligeledes var Mageskiftet af Gaarden Reykjarfjörðr gaaet for sig; nu foreslaaes fremdeles nye Foranstaltninger til Værkets Udvidelse, hvoraf man ifölge Calculer lovede sig 782 Rd. aarligt Overskud i det Hele. Productionen af Salt havde været: i Aaret 1775: 160 Tdr; fra 1. Januar til 13. Juni 1776, i 6 Maaneder: 115 Tdr., og derfra til 6. August 1777, i 14 Maaneder: 275 Tdr. — Med Hensyn til Anlægget paa Reykholum havde man ingen tilforladelige Overslag kunnet tilveiebringe, kun havde Usler beregnet, at der kunde produceres 1000 Tdr. Salt om Aaret og ventes Overskud 1664 Rd. aarlig, men Kammeret anslog Omkostningerne, i Forhold til Reykjanes, meget höiere, og mente at de kunde gaae op til 17-20,000 Rd. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 32; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXIV.

Vi approbere allern. alle de Foranstaltninger, Kammeret, saaledes som her allerund. er foredraget, har föiet for Saltværket paa Reykenes, saavel i Almindelighed, som især i Henseende til det, der er foretaget, betinget, anskaffet og oversendt til Anlæggets förste Udvidelse efter Sysselmand Arnorsens Forslag. Og som Vi allern. til-

lade, at alle derpaa medgangne og medgaaende Omkostninger maa, ligesom hvad de for ifjor forlangte nödvendige Inventarier have kostet, af Vores Kasse udbetales: saa authorisere Vi Kammeret til fremdeles, paa bedste Maade og for Vores Regning at foranstalte det, som endvidere efter den af Arnorsen og Walter udkastede Plan er fundet fornödent og tjenligt til dette Værks Udvidelse og fuldkomne Istandsættelse. Usler maa tillægges en Douceur af 50 Rd. — De af Sysselmand Arnorsen forlangte og af Kammeret betingede Inventarier for i Aar maa af Vores Kasse bekostes. Skjöderne paa Audkula og Byrnustad have Vi allern. underskrevet. — Hvad det foreslagne nye Anlæg paa Reikhole angaaer, da bifalde Vi aldeles Kammerets Betænkning derom, og som det er Vores Villie, at Kammeret anvender al Umage for saasnart muligt at forelægge Os et nöie Overslag over hvad dette Anlæg vilde koste, naar det aarligen skulde frembringe de omtrent 1000 Tdr. Salt, som Sölvværks-Lærlingen Usler har formenet der at kunde virkes, saa haver og Kammeret strax at foranledige Ordre til den, som forestaaer Havnemaalingen i Island, at han i Sommer, medens han er paa Bredefjorden, nöie undersöger Indseilingen til Reikhole, saa at derom til næste Höst kunde haves fuld Vished, hvilket, tillige med hvad videre Oplysning derom er agtet fornöden at indhente, dernæst i nærmere allerund. Forestilling bliver at foredrage, da det er Vores Önske, at et fordeelagtigt Saltværk paa Reikhole kunde sættes i Stand. Christiansborg Slot den 30. April 1778.

1778. 30. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Holum Stift, Gisli Magnusson, ang. **Regel for Uddelingen af de til fattige Præstekalde i Holum Stift henlagte Almisse-Penge.** Chri-

1. Mai.

1778. stiansborg 1. Mai 1778. — Norske Tegn. XLI, 249.
1. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Hr. Olafur Jonsson, Præst til Svalbards Menighed i Thistilfjord i Holum Stift paa Vort Land Island, hos Os allerund. haver anholdet, at han, i Betragtning af hans fattige Omstændigheder, da han sidder i et ringe Kald, omtrent af 12 Rd. aarlig Indkomst, som endog ved Elvbrud har taget Skade, og har 8 Börn, en svag Moder og Kone: maatte for sig og Efterkommere tillægges nogen Andeel af den Almisse, som er efter Fundatzen af 21. Martii 1575 henlagt til fattige Præstekald der i Stiftet: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af eders derpaa meddelte Erklæring, allern. ville have bevilget, at forne Hr. Olafur Jonsson maa nyde Deel i den forberörte Almisse og tilstaaes Noget deraf aarlig, efter eders Sigende, dog ikkun for hans Person, saa længe han lever og i dette Kald forbliver, da den derefter skal falde tilbage til sit ellers bestemte Brug: men som Vi ved denne Leilighed ere komne i Erfaring om, at foranförte Fundatz ei altid saa nöie, som skee burde, er bleven efterlevet, saa er tillige hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I nöie vaage over, at denne kongelige Fundatz i alle sine Ord vorder efterlevet, og at især alle de i bemeldte Fundatz ikke benævnte Kald, som kort eller længe have nydt denne Almisse, skal miste den igjen, naar nuværende Præster ved Döden afgaae, da Almissen bör indskrænkes til de i Fundatzen benævnte Kald, og ikke tillægges andre, uden de i samme med udtrykkelige Ord foreskrevne Tilfælde. Derefter I eder allerund. have at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie, samt Os ellers at indberette, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 1. Maji 1778. [ad mandatum].

1. Mai. **Reskript til Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. Contributionen til Emerit-**

Præster. Christiansborg den 1. Mai 1778. — 1778. 1. Mai.
Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1779. — Norske Tegn. XLI, 248b—249.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Hr. John Sivertsen, Sognepræst til Stad udi Grunnevig paa Vort Land Island, hos Os allerund. haver andraget, at det ham forundte Kald er af saa ringe Indkomme, at samme ikke overgaaer 30 Rd., hvoraf han med Hustrue og Börn ikke kan ernæres, men at det dog er ansat at svare to Croner aarlig til Pastores emeritos, anholdende derhos allerund., at han for samme Contribution at svare herefter maatte befries: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter saadan forne Herr John Sivertsens allerund. gjorte Ansögning, samt saavel eders derpaa meddelte Erklæring, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Betænkning, allern. have bevilget, at han herefter maa være befriet for at svare forskrevne hans Kald paalagde Contribution til Pastores emeritos, og samme igjen at paalægges og fordeles paa tvende andre Kald, som imellem sig ere lige gode, men bedre end hans. Derefter I eder allerund. have at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 1. Maji Anno 1778[1]. [ad mandatum].

Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. **Nydelse af geistlige Rettigheder** for en **afsat Præsts Kone.** Khavn 2. Mai 1778. — Canc. Brevb. 1778, Nr. 688, S. 368. 2. Mai.

P. M. Forrige Præst paa Island, Erich Brynjolfsen, nu opholdende sig paa Brödretunge udi Arnes Syssel,

[1] I Anledning af dette Reskript blev i Synodalforsamlingen for Skalholts Stift 1779 den Præstekaldet Stað í Grunnavík paahvilende Contribution til Pastores Emeritos paalignet Kaldene Helgafell og Hvamm i Hvammssveit, og 4 Mk. Croner paalagt hvert af disse Kald.

1778. 2. Mai. har beklaget sig, at han og Hustrue siden Aaret 1765 har været skilt ved den geistlige Stands Rettigheder, fordi han i sit Ægteskab har besvangret et ugift Fruentimmer, og at det inderlig smerter ham, om hans uskyldige Hustrue efter hans Död desformedelst skulde tabe de Fordele, hende ellers kunde tilkomme; thi har man, i Anledning af D. Höiærv. derpaa tegnede Erklæring, herved tjenstligst skuldet tilmelde Hr. Stiftbefalingsm., at det kan tillades Supplicantens Hustrue, som uskyldig i det af ham Forövede, ligefuldt at nyde godt af den geistlige Stands Rettigheder. Cancelliet d. 2. Maji 1778.

4. Mai. **Plakat** ang. **Forstrands-Rettigheden** i **Island. Christiansborg 4. Mai 1778**[1]. — Denne Plakat er stadfæstet ved kongelig Resolution 4. Mai 1778, og Originalen findes heftet bagved samme i det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillings og Resol. Protocol for 1777—1778, 24, Nr. 38. — Plakaten er publiceret paa Althinget den 14. Juli 1779 og Rubrum indfört i Althingsbogen s. A. Nr. III. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1778, S. 75-77; Schou VII, 35-37. Uddrag (§ 1-5) som Bilag XII til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 64-66 og islandsk Oversættelse ligeledes som Bilag XII, S. 124-126, til den islandske Udgave af samme Forordning.

Plakat angaaende Forstrands - Rettighed udi Island.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Vi ere komne i Erfaring om, at adskillige iblandt Vedkommende i Island ere geraadne i Uvished og Uenighed om, hvorledes de, siden den islandske Lovs Udgivelse, til bemeldte Land Tid efter anden ergangne Anordninger, Forstrands-Rettigheden angaaende, skulle være at forstaae, saa at derover endog skal have reist sig, helst i de senere Tider, endeel vidtlöftige Tvistigheder: saa have Vi, for at see saadan Uvished eengang for alle

[1]) Plak. 2. April 1853.

hævet, og Vore kjære og troe Undersaatter satte i Sikkerhed for al deraf flydende Uleilighed og Besværing, allern. fundet for godt, herved deels at igjentage og forklare forbemeldte Anordninger, deels og for den fölgende Tid herom endvidere at anordne saaledes som fölger: 1778. 4. Mai.

1) Alle strandede Skibe og Gods, være sig hele eller brudte Skibe, Skibsbaade, Ankere, Tove, Maste-Træer eller andre Skibs-Redskaber og Inventarier, hele Foustager, samt alt andet Gods eller Vare, som saadanne Skibe maatte have indehaft, skulle, naar Eiermænd ikke fölge med, eller de ikke Aar og Dag, efter lovlig udstæd Lysning ved Landsthinget, samt Proclamation i de islandske, kjöbenhavnske og altonaiske Tidender (fra hvilken Proclamation i de altonaiske Tidender Aar og Dag skal regnes) med antagelige Beviser melde sig, ifölge Forordningen af 20. Maji 1595, 21. Martii 1705, samt den i Octroyen af 15. Augusti 1763, 16. Art., paaberaable Resolution af 30. Jan. 1742, være Os alene forbeholdne, som et uafhændet Regale, overalt i Landet, saavel paa de offentlige Stiftelsers, Kirkernes og det Geistlige, som alle andre Godsers Forstrande. I hvilken Henseende alt saadant Skibs-Vrag og Skibs-Gods skal af enhver vedkommende Sysselmand, saa hastig saadan Stranding bliver ham tilmeldt, tages under Opsyn, og Os derpaa lovligen tildömmes, samt derfor af Sysselmanden aflægges rigtig Regnskab til Landfogden, attesteret af vedkommende Amtmand; og skal saavel i Hensigt til Anmeldelsen for Sysselmanden, som i alt Andet, dermed omgaaes og forholdes efter Forordningen af 21. Martii 1705, saavidt den kan passe sig med Landets Leilighed. — 2) Alt Vrag af Eeg, Gran eller Fyr, som opdriver paa Bispestolenes, Kirkernes, Hospitalernes og de beneficerede Godsers Strande, og som ikke kan have Navn af strandet Skib og Gods, saasom tilhugget og tilskaaren Tömmer, Planker, Brædder, samt smaae enkelte Stykker af strandede Skibe

1778. og Baade, som ere af liden Værd, saavel som de der-
4. Mai. udi fastsiddende Bolter, Söm og andet Jern, skal tilhöre disse offentlige Stiftelser og Beneficiariis, ifölge Forordningen af 3. Maji 1650, samt bemeldte Stiftelsers confirmerede Jordeböger og Adkomster, naar ingen Eiermand, Aar og Dag efter at det lovlig er lyst op ved Landsthinget[1], melder sig dertil, uden at Sysselmændene, paa Grund af den kgl. Resolution af 26. Martii 1736, kunne tilholde sig nogen Deel deraf. Det samme gjelder og om Vores forbeholdne Gods, nemlig Klostere og Ombuds-Jorder, som ere under Forpagtning, saa at Vrag af dette Slags der alene tilkommer Kloster- og Ombudsholdere, som Forpagtere af dette Gods. — 3) Derimod tilkommer Sysselmændene, hver i sit Syssel, i Kraft af bemeldte Resolution af 26. Martii 1736, alt det i foregaaende 2. Post ommeldte, og fra det Os i 1. Post forbeholdte Regale undtagne Vrag, som opdriver paa Selveier-Godset, da saadan Vores Rettighed ved bemeldte Resolution er overladt til dem. — 4)[2] Under Navn af Vrag, med hvilket saaledes som foranfört forholdes, maa ikke forstaaes Hvalfiske, som drive til eller paa Land uden Harpun, om de end ere anskaarne; ikke heller utilhugget og uskaaren Drivetömmer, omendskjöndt derpaa kunde findes et eller andet Öxehug eller Skaar for Enden eller udvendig, hvilket alt efter den islandske Lovs Rekebalk 1. og 12. Cap. skal fölge Grunden; men ganske fuldt tilhugget eller savet Tömmer, skaarne Brædder og deslige, skulle i dette Fald alene forstaaes under forbemeldte Vrag. — 5) Af alle de Hvalfiske, som drive paa Land med Harpun i, udskiftes en Part for Harpuneren, eller saakaldet Skudmands-Lod, hvormed forholdes efter Rekebalkens 4. og 5. Capitel. Indfinder Eieren af Harpunen sig ikke Aar og Dag efter at Harpunen er lovlig lyst ved Landsthinget, falder

[1]) Plak. 21. April 1819.

[2]) Canc. Skriv. 26. August 1809 og 16. Septbr. 1820.

halve Delen af denne Lod paa Selveier-Gödset til Sysselmændene, som dermed ere forlehnte ved Resolution af 26. Martii 1736; men den anden halve Deel skal fölge Grunden, til Erstatning for Bjergningen og övrige Umage og Omkostninger: hvorimod det er Sysselmændene uformeent, at antage sig selv Forvaringen af denne Lod, fra den Tid den er udskiftet, og til Aar og Dag er gaaet. — Men paa Vore Klostere og Ombuds-Jorder tilfalder denne Lod i lige Tilfælde Kloster- og Ombudsholderne, ligesom og de offentlige Stiftelser, saasom Bispestolene, Kirkerne, Hospitalerne, saavel som Beneficiariis paa det geistlige Gods. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kgl. Residence-Stad Kjöbenhavn den 4. Maji 1778. 1778. 4. Mai.

Kongelig Resolution ang. Udgivelsen af Olavii Reiseberetninger m. v. Christiansborg 4. Mai 1778[1]. — Kammer-Secretair Olavius havde indsendt den af ham förte Journal over Reisen i Nord-Island i Sommeren 1777. Iblandt de Ting som han havde fundet paa den sidste Reise var enslags Porcelain-Jord og en Blyant-Erts, den förste fra Mókollsdal, den sidste fra Siglufjord nær ved Gaarden Höfn; i en Dybde af 3/4 Alen fandtes Laget 11 Tommer tykt og 3 Alen bredt Porcellain-Jorden var endnu ikke prövet, men Blyant-Ertsen ansaaes for omtrent ligesaa god som den engelske, og i Betragtning deraf havde Landhusholdnings-Selskabet tillagt Olavius en Præmie. Kammeret foreslaaer at indlede nærmere Correspondence om disse Opdagelser, og de i den Anledning foretagende Undersögelser og Foranstaltninger. — Kammeret bifalder ligeledes Olavii Forslag, at udgive Beretningerne om hans Reiser, samt Henchels Beskrivelse af Svovelminerne og Zieners over Surtarbrandsfjeldene, hvortil Olavius havde foreslaaet at föie en Student (Sæmund) Holms Beskrivelse over Is- og Ildbjergene, samt at Bogen ledsagedes med 4. Mai.

[1]) kgl. Resol. 17. Juni 1779.

1778. 4. Mai. Kort over Island. — Kammeret skizzerer kortelig Planen for Udgaven, som foreslaaes ordnet efter Indhold, og at af de ledsagende Figurer og Tegninger udvælges de bedste og stikkes i Kobber; ligeledes bifaldes Udgivelsen af Henchels og Zieners Beskrivelser, hvorimod Holms menes ikke passende at kunne udgives dermed, „deels da det ikke fra Kammeret er foranstaltet, deels da alle Tegningerne ikke ere affattede efter Konstens Regler". Oplaget foreslaaes til 5 à 600 Exemplarer (Forest. 25. April). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 37; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CCII.

Vi have med Velbehag anseet det Kammeret allerund. har foredraget Os ang. Kammer-Secretaire Olavii Flid i at efterkomme de ham ved hans seneste Reise i Island paalagte Pligter, og som Vi allern. tillade, at de ham forundte Diætpenge, 2 Rd. daglig, maa vedvare indtil Udgangen af næstafvigte Aar, saa ville Vi endvidere tillægge ham for den sidste som for næstforrige Reise en Douceur af 200 Rd. Den af Olavio paa hans Reise opdagede Jordart, som han formener at være brugbar til Porcellains Fabrikering, maa af Kammeret besörges nöiagtigen prövet, ligesom og om Blyants-Ertsen nærmere maa undersöges og med kyndige Folk desangaaende corresponderes, og skulde da Noget ansees tjenligt enten i begge Henseender eller med een af Delene at foretage, da haver Kammeret derom at indkomme med nærmere allerund. Forestilling. Alle tre Olavii Reiser, saavel som Henchels Beskrivelse over Svovelminerne og Zieners over Surterbrandsfjeldene, maa ved Trykken bekjendtgjöres efter den Plan Kammeret har foreslaaet, og de dertil udfordrende Omkostninger, ifald og forsaavidt de ikke enten alle eller tildeels kunne blive for en Forlæggers Regning, af Vores Kasse betales. Til Værkets Udarbeidning maa bemeldte Kammer-Secretaire Olavius antages, og ham, naar Arbeidet er færdigt, tillægges en Douceur efter dets Vidtlöftighed og den

derpaa anvendte Umage. Christiansborg den 4. Maji 1778[1]. 1778. 4. Mai.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. Eftersyn af den reykjavikske Fabriks Klædevarer. Khavn 10. Juni 1778. — At, da det er befundet baade dobbelt bekosteligt og tillige uden virkelig Nytte, at före de ved Reykjavigs Fabrik forfærdigede Klædevarer til Khavn, for ved Hallen at blive efterseete og mærkede, og derefter igjen overförte til Island til Forhandling, havde Kammeret approberet, at disse Varer skulde paa Holmens Kjöbmands Requisition eftersees af to paalidelige Mænd, hvortil foresloges Laugmand Björn Mareusson (der ogsaa havde Opsigt med Fabrikken) og Sysselmand Gudmundur Runolfsson, der, naar de ved Undersögelsen finde Varerne forsvarlige efter de authoriserede Pröver, skulde forsyne samme med deres Segl, der skulde gjelde som den kjöbenhavnske Halles Stempel, men Handelen levere den fornödne Lak. Den fornödne Ordre hertil paalægges det Stiftamtmanden og Amtmanden at udstede, samt at bekjendtgjöre denne Indretning baade inden Althinget og ellers for samtlige Sysselmænd. Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 564. 10. Juni.

Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Fiskydelse til Einarslons Kirke. Khavn 13. Juni 1778. — Canc. Brevb. 1778, Nr. 923, S. 559—560; jevnf B. Thorsteinson om kongelige og andre offentlige Afgifter, S. 114. 13. Juni.

P. M. Udi en hertil indkommen Ansögning har Sognepræsten paa Staderstad, Provst Hr. Jon Magnussen og Sysselmand Haldor Jacobsen begjert, at Lons Kirke fremdeles maatte aarlig nyde een Fisk, ɔ: $2\frac{1}{4}$ Sk. pro Persona af Alle dem, som söge Fiskeriet i Dritvig og Lon, hvilken Afgift Kirken fra Arilds Tid skal have

[1] Communication til Olavius i Toldk. Skriv. 19. Mai 1778, Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 539.

1778. 13. Juni. nydt[1], og at Sysselmanden i Sneefjeld Syssel maatte befales samme at indcassere, samt at godtgjöre Kirken den Skade, den ved hans Forsömmelse er tilföiet: thi skulde man, i Anledning af saadan Ansögning, samt saavel den fra Hr. Stiftbefalingsm. derover indhentede Erklæring, som vedkommende Collegii Betænkning, tjenstligst have Dennem tilmeldet, at ligesom Lons Kirkes Ret til det Ansögte synes at være ganske ustridig, saa vil det derimod blive Kirke-Eiernes egen Sag, at beskikke en Mand til at oppebære denne Afgift, og Sysselmanden alene at gaae tilhaande i at inddrive Afgiften ved Tvangsmiddel i Modtvilligheds Tilfælde, paa den af Hr. Stiftbefalingsm. foreslagne Maade, ved at opgive ham en Liste paa de Modtvilliges Navne, hvorefter han, inden Værtidens Slutning, haver uden videre Lovmaal og Dom at exequere Afgiften, saaledes at en Fisk bliver beregnet til 2¼ Sk., da denne ¼ Deel af mange dog vil belöbe sig til Noget, som Kirken vilde tabe ved reent at miste den. Cancelliet den 13. Junii 1778.

22. Juli. **Reskript til Professor Thomas Bugge, ang. Antagelsen af en Elev til vordende Observator i Island Fredensborg 22. Juli 1778.** — Siell. Tegn. LXXXIX, 779.

Christian den Syvende &c. V. N. T. Da Vi, efter at den paa Vort Land Island antagne Observator Astronomiæ Eyolfer Johnsen ved Döden var afgangen, have, efter nu afgangne Etatsraad Horrebows Forslag i Aaret 1776 approberet, at en islandsk Student, navnlig Eyolfer Johnsonius Moh, maatte for det förste antages til Underviisning i de dertil fornödne Videnskaber, og imidlertid, for at kunne fortsætte hans Studeringer, nyde de Observator paa Island tillagte 80 Rd. aarlig, da han, naar han dertil var duelig, kunde beskikkes som Ob-

[1]) see Anordn. 27. Septbr. (Decbr.?) 1565.

servator; men du nu har indberettet, at bemeldte Moh i al den Tid ikke har sögt at öve sig i astronomiske Observationer, saa og, uagtet de ham givne Erindringer, ligesaa lidet indfundet sig paa dine Collegier, hvoraf maa sluttes, at han ingen alvorlig Lyst har til Astronomien, og du desaarsag har udsögt en anden, nemlig Studiosus Rasmus Lievog, som ved Flid har gjort god Fremgang in Mathematicis og Astronomicis, og tillige kjender Instrumenternes Indretning, saa og har nogen Færdighed i selv at reparere dem, hvilken er villig til at gaae til Island, som Observator næste Foraar: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter dit derhos gjorte Forslag, allern. ville have bevilget, at de en Observator tillagte 80 Rd. maa for dette Aar udbetales til dig, for deraf Tid efter anden at understötte Lievog, i Forhold af hans Flittighed; dog skal omtrent 1/3 Deel deraf anvendes til for ham at indkjöbe de uundværlige astronomiske Böger og Tabeller, og haver du derhos at paasee, at forne Lievog kan blive duelig at gaae til Island næste Foraar, da, naar han der i nogle Aar har viist saadan Flid, at af hans Arbeide kunde haves den forventede Nytte, ville Vi have Naade for ham til videre Forfremmelse. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 22. Julii 1778. 1778. 22. Juli.

Plakat ang. **Ægtefællers Vidnesbyrd.** Fredensborg 16. Septembr. 1778. — Publiceret paa Althinget 1779 og Rubrum indført i Althingsbogen s. A. Nr. III, samt heelt aftrykt blandt Tillæggene til samme Althingsbog. — Siell. Reg. 73, 249b—250. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1778, S. 229—230; Schou VII, 121—122. 16. Septbr.

Plakat, anlangende i hvilke Tilfælde den ene Ægtefælle ikke maa stævnes til at vidne imod den anden.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At da det er befunden, at det paa adskillige Steder er kommen i Brug, at Ægtefolk udi de Sager, hvori de begge ere

1778. implicerede, eller som angaaer Böder, der af fælles
16. Septbr. Bo skal udredes, indstævnes til at vidne imod hinanden, hvorved, imellem den uoplyste og enfoldige Almue, let kan foranlediges Meeneed og mange andre onde Fölger, saasom Uenighed og Had imellem Ægtefolk, med videre; saa ville Vi, til sligt at forekomme, allern. have budet og befalet, ligesom Vi og hermed byde og befale, at det i alle Maader skal have sit Forblivende ved Vores danske Lovs 1. Bogs 13. Cap. 16. Art. og norske Lovs 1. Bogs 13. Cap. 17. Art., saaledes: at i private og borgerlige Sager, hvorudi begge Ægtefolk ere implicerede, eller hvorfore Böder söges af fælles Bo, maa den ene Ægtefælle ikke stævnes til at vidne mod den anden. Hvorefter Rettens Betjente og andre Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Plakat under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 16. Septembris 1778.

19. Septbr. **Toldkammer-Skrivelse** til den islandske Handels Direction, ang. **Opmaalingen af Islands Kyster og Havne.** Khavn 19. Septembr. 1778. — At Kammeret Intet har imod, at Skipper Sören O. Malling bliver antagen til at fortsætte den ved H. E. Minors Död afbrudte Opmaaling af Islands Kyster og Havne, kun at Indseilingen til Reykholum bliver allerede i næstkommende Sommer undersögt, som den allerede i Sommeren 1778 skulde været undersögt af Minor. Isl. Copieb., Litr. S, Nr. 582.

30. Septbr. **Forordning** ang. **Domme i Gjelds-Sager.** Fredensborg 30. Septbr. 1778. — Publiceret paa Althinget den 14. Juli 1779 og Rubrum trykt i Althingsbogen s. A. Nr. III, samt Forordningen selv i Tillæggene til samme Al-

thingsbog. — Siell. Reg. 73, 260—261. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1778, S. 250—251; Schou VII, 126—127. 1778. 30. Septbr.

Forordning, anlangende: hvorledes, til at forekomme Misbrug udi de i Henseende til Arrester for Gjæld anlæggende Sager, skal forholdes med Dommes Afsigter og Beskrivning.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, som Vi ere komne i Erfaring, at, da Arrest paa Gods ikke giver den, som har gjort Arresten, nogen prioriterlig Pante-Rettighed i de arresterede Effecter, frem for de övrige Creditorer, men alene Ret til at paastaae, at disse Effecter skulle blive tilstede og ubehæftede, paa det han, efter erholdet Nams-Dom, kan gjöre Execution derudi; saa skal adskillige, saavel Debitorer, som Dommere og Skrivere, deraf have taget Anledning til at favorisere een eller nogle, frem for de övrige, blandt deres Creditorer, som ellers havde lige god Rettighed, og vare lige prioriterede, nemlig Debitor ved at renuncere paa Forelæggelse eller Lavdag i Henseende til nogle Creditorer, og derimod lade sig forelægge i Henseende til de övrige; Dommeren, ved strax, eller efter een til to Ugers Forlöb at afsige Dom i nogle Sager, og derimod optage de andre til Doms i 3, 4 à 5 indtil 6 Uger, og endelig Skriveren, ved at give den ene Dom nogle Dage tidligere beskreven, end den anden. Thi ville Vi, til saadant at forekomme, hermed allern. have anordnet og befalet: at naar flere Creditorer til een og den samme Thingdag maatte stævne en Debitor i rene og klare Gjelds Sager, hvor Gjelden ikke nægtes eller disputeres, men Sagen alene anlægges for at erholde Nams-Dom, da skal Dommeren paa een og den samme Dag afsige Dom i alle disse Sager, og det uanseet Debitor i nogle af Sagerne havde renunceret paa Forelæggelse, men i andre havde maattet forelægges; ligeledes skal Skriveren paa een og den samme Tid give samtlige disse Domme beskrevne til dem, som

1778. strax, og paa lovlig Maade have forlangt det. Forseer
30. Septbr. enten Dommeren eller Skriveren sig derimod, skulle de derfor staae til Ansvar, og, foruden anden Straf, oprette Vedkommende det Tab og Skade, de derved beviisligen maatte have taget. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 30. September 1778.

30. Novbr. **Kongelig Resolution** ang. **Laxefiskeriet i Ellíðaá.** Christiansborg 30. Novembr. 1778. — Stiftamtmand Thodal havde berettet, at den hidtilværende Forpagter af Laxefiskeriet i Helleraaen (Ellíðaá), Jón Guðmundsson, havde underhaanden budt 15 Rd. i Afgift, fra Udlöbet af Forpagtningstiden i Aaret 1779, paa Betingelse at beholde Forpagtningen i 6 Aar til. Dog fandtes ikke Anledning til at fravige det i For. 15. April 1776 etablerede Princip, at stille alle kongelige Forpagtninger til Auction; og uagtet dennes Resultat blev, at samme Mands höieste Bud blev kun 13 Rd. 2 Mk., indstilles dette til Approbation (Forest. 21. Novbr.). Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr 44.

Laxefiskeriet i Helleraaen maa, ifölge den derover holdte offentlige Auction, til den nuværende Forpagter Jon Gudmundsen endnu i 6 Aar overlades, imod den af ham ved Auctionen, som höistbydende, udlovede aarlige Forpagtnings-Afgift 13 Rd. 2 Mk. Croner. Christiansborg Slot den 30. Novbr. 1778[1].

1. Decbr. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Præmie-Æsknin-**

[1]) communiceret Stiftamtmand Thodal og Landfoged Skuli Magnusson ved Toldk. Skrivelser 17. Decbr. 1778 (Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 654—655).

gen for Gjærdesætning og Tuers Jævning. Khavn 1. Decembr. 1778. — Denne Skrivelses Indhold er bekjendtgjort paa Althinget 1779 ved Stiftamtm. Thodals og Amtmand Stephensens Bekjendtgjörelse af 28. Juli s. A., der er trykt i s. A. Althingsbog Nr. XIX. 2, S. 22—23. — Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 648. 1778. 1. Decbr.

Da man af de fra adskillige Sysselmænd, og deriblandt fra Stendor Finsen for Arnæs, Thorsten Magnusen for Rangervalle og Jacobsen for Öefjords Syssel indkomne Indberetninger, haver bragt i Erfaring, at den i sidstafvigte Aar den 3. Martii [d. e. 3. Marts 1778] föiede Foranstaltning om, at Beviserne for Gjærdesætning og Tuers Jævning skulle være beedigede inden Thinge, befrygtes at ville geraade til Hinder for Almuens Driftighed i dette Stykke, deels saavidt Afgjörelsen af de derfor faldende Præmier derved maatte udsættes saa meget længe, da Thingene kun holdes eengang om Aaret, og deels saavidt saadanne Thingsvidners Erhvervelse og den dertil udfordrende Bekostning medtager endeel af Præmiernes Belöb, saa skulde Kammeret, i Anledning af Forordn. 13. Maji 1776, dens 8. og 15. Art., ikke være utilböieligt til at antage dette Slags Beviser for gyldige, naar de ere udstædde enten af tvende Repstyrer, eller af tvende andre troværdige Mænd, og siden attesterede af Stedets Præst og Sysselmand, naar de ikkun iövrigt indeholde saa oplyselig Beskrivelse over det gjorte Arbeide af dette Slags, som Forordn. udfordrer. — Og naar Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. herudi maatte være af lige Tanker, vilde man herved have Dem anmodet om, at udfærdige i denne Henseende et Circulaire til Sysselmændene, hvis Indhold tillige kunde indrykkes i Landsthingsbogen, dog at alle Præmie-Æskninger af dette Slags maatte være oversatte paa Dansk, og ellers efter den Anstalt indgives til Dem, for at blive med Deres Betænkning geleidede til Kammeret. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 1. December. 1778.

1778.
7. Decbr. **Kongelig Resolution ang. Gageforhöielse for Sysselmanden paa Vestmannöerne. Christiansborg 7. Decbr. 1778.** — I Anledning af Andragende fra Sysselmand Sigurður Sigurðsson, som havde tjent i 21 Aar, og deraf i endeel Aar med kun 18 Rd. aarlig Lön (Forest. 28. Novbr.) — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777 og 1778, 24, Nr. 46.

Det Tillæg af 30 Rd., som Vores Sysselmand paa Vestmannöe i Island af Vores Kasse forhen er forundt, ville Vi allern. forøge med 10 Rd. aarlig, saa at han ialt af bemeldte Vores Kasse herefter maa nyde 40 Rd. aarlig. Christiansborg Slot den 7. Decembr. 1778[1].

12. Decbr. **Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. en Rektors-Enkes Henförelse til Præste-Enker. Khavn 12. Decembr. 1778.** — Canc. Brevb. for 1778, Nr. 1938, S. 1222—1223. I Anledning af forrige Rector ved Skalholts Skole Einar Jonssons Ansögning om, i Anledning af at han havde anvendt Bekostninger paa Opbyggelsen af Ás Kirke, at maatte erholde forøget Pension (isteden for 12 Rd. Specie 40 Rd. i næste Aar og siden aarlig 30 Rd.) og hans Hustrue efter hans Död antages i de fattige Præste-Enkers Tal, resolveres: at da bemte Kirke var lille, og han ingen Regning havde sendt over Bygnings-Omkostningerne, kunde Pensionen ikke forhöies, men at han derimod kan gjöre sig Haab om, at hans eventuelle Enke „kan blive antaget blandt fattige Enkers Tal". Det kgl. D. Cancellie den 12. Decembr. 1778.

17. Decbr. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Landsthings-Skriverens Douceur af Handelen. Khavn 17. December. 1778.** — I Anledning af Vice-

[1] Denne Resolution er communiceret Sysselmanden paa Vestmannöerne, Landfogden og Stiftamtmanden ved Toldkammer-Skrivelser 16. Februar 1779 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 54—56).

Landsthingsskriver Nicolaisens Ansögning og Stiftamtmandens Erklæring havde Handels-Directionen indvilget i, „at Landsthingsskriver-Embedet, foruden det sædvanlige Rettens Gebyr efter Loven i de Sager, Handelen vedkommende, som maatte behandles ved Landsthinget, af hver Handel i Island betales 1 Rd. Courant aarlig, imod at Landsthingsskriveren til hver Handel aarligen leverer et verificeeret Exemplar af Landsthingsbogen, til at forblive som Inventarium ved Havnen". Control med Udförelsen overdrages Stiftamtmanden, samt Myndighed til at afgjöre de i denne Anledning opstaaende Spörgsmaal. Isl. Copieb. Litr. S, Nr. 659. 1778. 17. Decbr.

Kongelig Resolution ang. Honorar for Udarbeidelse af en Deel af den islandske Jordebog. 21. Decbr. **Christiansborg 21. Decembr. 1778**[1]. — I Toldkammerets Forestilling 12. Decembr. berettes, at man for 1½ Aar siden havde blandt Arnæ-Magnæanske Papirer i Universitetets Archiv fundet nogle Concepter, som syntes at staae i Beröring med Arne Magnussons Commissions-Arbeide; man havde formaaet Landfogden Skuli Magnusson til at gjennemgaae disse Papirer, og havde han deraf udbragt: 1) en fuldstændig Jordebog over Bardastrands Syssel, som reenskreven og indbunden, bestaaende af 456 pagg. i Folio, var leveret til Kammeret; — 2) et fuldstændigt Folke- og Qvægtal over hele Island fra 1703, med summarisk Sammenligning mellem Folkemængden 1703 og 1769; dette Værk, indeholdende 563 pagg. i Folio, var indrettet til at udgjöre den 6. Tome af Jordebogen 1760, og gav tillige nogen Oplysning om Jordegodsets daværende Tilstand i Mule og Skaptafells Syssel, „hvorover ingen Jordeböger haves, da Conecpterne dertil ere forkomne i Kjöbenhavns Ildebrand", idet det indeholdt Folke- og Qvægtallet for hver enkelt Gaard; — 3) Fremdeles havde Landfogden opsat og til Kammeret indgivet en Afhandling om de vigtigste Punkter „saavel ved det islandske Jordegodses Administration i Almindelighed, som især naar en ny Matricul der i Landet skulde forfattes", hvori indeholdes deels en Forklaring om de gamle Jordeböger, adskillige Anmærkninger om Jordegods-Afgifterne og Grunden til deres Aftagelse og Affældning m. v. Paa Grund af dette vigtige Arbeides Udförelse indstilles

[1]) kgl. Resol. 25. Mai 1785.

1778. 21. Decbr. Landfogden til Honorar. — Vestindisk - Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1777—1778, 24, Nr. 47; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXXI—LXXIV.

Landfogden Skule Magnusen ville Vi for hans ved indbemeldte Arbeide havte Umage og Bekostning allern. tillægge en Douceur af 300 Rd. D. Cour., som ham af Vores Kasse maa udbetales. Christiansborg den 21. Decembr. 1778[1].

26. Decbr. **Cancellie-Skrivelse** til **Stiftamtmand Thodal, ang. Vragret for Capellet paa Hlidarenda.** Khavn **26. Decembr. 1778.** — Canc. Brevb. 1778, Nr. 2025, S. 1275.

P. M. Fra det kongel. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer er Cancelliet bleven tilstillet en af Landsthingsskriver Sivert Sivertsen indsendt Ansøgning om, at Hlyderende Kirke maatte nyde Vragret paa den samme tillagde Forstrand, uanseet at det Gavebrev, hvorved han har givet Kirken den Rettighed, som Gaarden Hlyderende havde, er yngre end Anordn. af 3. Maji 1650. Thi skulde man i saadan Anledning tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsm. tilmeldet, at med denne Kirke eller Capels Ret i dette Stykke vil forholdes efter den sidste om Strandrettigheden i Island udgangne Plakat af 4. Maji h. a., da den Herlighed, som Proprietairen her har bortskjænket, haver, ved at gives til Capellet, vundet den samme Qvalitet, som Anordningerne have overalt tillagt dette Slags Herligheder, saavidt de ere nogen Kirke tilhörende; og hvad Sysselmandens Paastand angaaer, da, ligesom samme i al Fald ei kunde strække sig videre end til hans Embedstid, saa findes og den Ret, som han herudi har villet tilegne sig, ikke

[1]) communiceret Landfoged Skule Magnusson ved Toldk. Skriv. 15. Mai 1779, Isl Copieb. Litr. T, Nr. 199.

saa udtrykkelig bestemt ved de ældre Anordninger, at den kan hindre, at jo dette Capel, ligesaa vel som alle andre Kirker i Landet, kunde nyde godt af, hvad Hans Majt i Overeensstemmelse med de forrige Anordningers sande Mening og Hensigt har behaget at fastsætte ved den forbemte seneste udgangne Plakat. Hvilket De ville behage Vedkommende til Efterretning at tilkjendegive. Det kgl. D. Cancellie den 26. Decembr. 1778.

1778. 26. Decbr.

Toldkammer-Circulaire til alle Sysselmænd i Island, ang. de aarlige Vare-Requisitioner. Khavn 20. Januar 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1.

1779. 20. Januar.

I Anledning af det fra Island iblandt adskillige afvigte Aars Syssel-Relationer og ellers Indberettede, ang. Mangel saavel paa Havefrö, som visse andre nödvendige Varer ved Handelen, haver Kammeret ved Correspondence med den kongel. islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction bragt det til veie, at Handelen foranstalter:

1) at der af Grönkaals, Kaalrabi under Jorden samt Næpe eller Hvide-Roe-Frö bliver i Aar indkjöbt og afsendt 1½ Pd. til hver af de söndre og vestre Havne, og 1 Pd. til hver af de östre og nordre Havne i Island, hvilke Sorter Frö, til desto mere Opmuntring for Indbyggerne og for at befordre de ellers allerede föiede Anstalter til Havedyrkningens Udbredelse og Fremgang der i Landet overlades dem for Indkjöbs-Priserne, og uden at fordre den ved den nye Taxt paa dette Frö som Bestillings-Gods ansatte Forhöielse. Og paa det enhver Havn i Fremtiden desto vissere kan blive forsynet med det behövende Frö, blive Kjöbmændene af Directionen beordrede at overlægge med Sysselmændene og derefter at opgive den af hvert Slags behövende Qvantitet paa deres aarlige Requisitioner, til hvilken Ende han og iforveien haver at indhente fra hans Syssels Indbyggere fornöden Efterretning om, hvor meget Have-

1779. frö de maatte behöve til næste Aar, og saadan Efter-
20. Januar. retning siden at indgive til vedkommende Handelssteder inden Kjöbmændene affærdiger deres Requisitioner, paa det samme derefter kan indrettes, og ikke mere af dette Slags bestilles, end fornöden gjöres, hvormed ogsaa for Fremtiden aarlig paa samme Maade bliver at forholde. — Dernæst er ligeledes ved Handelen afhandlet: 2) at Kjöbmændene paa hvert Sted, inden de udfærdiger deres aarlige Requisitioner paa samtlige Handelsvarer, skulle, for at forekomme alle billige og grundige Klager over Mangel paa nödvendige Varer ved Handelsstederne, conferere med Districtets Sysselmænd om, hvad Qvantitet Varer af hver Slags der efter Almuens Tilstand og hvert Aars Beskaffenhed maatte blive fornödent at requirere. — Til den Ende vilde Hr. Sysselm. herefter aarlig, förend Requisitionerne udfærdiges, efter nöieste Overlæg, conferere med vedkommende Kjöbmand, hvor meget af hvert Slags Handelsvarer for hans Syssel, efter Indbyggernes befindende Trang og Omstændigheder, maatte blive fornödent, alt til den Ende, at man altid kan være, saa meget mueligt, forsikkret om, at Kjöbmændenes aarlig gjörende Requisitioner blive passede efter ethvert Districts befindende Fornödenhed. Og da Kammeret staaer i den Tanke, at det i den nye Handels-Taxt indförte Marts - Öl baade er tjenligere for Indbyggernes Sundhed end Brændeviin, og desuden ikke synes at kunne give saadan Anledning til Misbrug som dette, saa holde vi det for at være en nyttig Sag, om Hr. Sysselm. kunde formaae Indbyggerne til, mere end hidtil, deels isteden for Brændeviin, deels tilligemed samme, at betjene sig af forbemeldte Marts - Öl, helst da det befindes, at Landet i forrige Tider fornemmelig haver betjent sig af stærk Öl, og ikke af Brændeviin, og Klager over Misbrug af dette nu begynde alt at indlöbe. Og som vi meget önske, at Hr. Sysselm. for at befordre denne Sag gjör sig al muelig Flid, saa vente vi os i sin Tid indberettet, iblandt de övrige

Sysselets Tilstand vedkommende Omstændigheder, hvad derudi af ham maatte vorde udrettet. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 20. Januar 1779[1]. 1779. 20. Januar.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Benyttelsen af en Art Sandsteen i Island.** Khavn 3. Februar 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 21. 3. Febr.

Secretaire Olavius haver paa den ham i Aaret 1777 anbefalede Reise udi Island opdaget, at et udi Hunevands Syssel beliggende Bjerg, kaldet Gedda, indeholder en stor Mængde Sandsteen, som han baade ved indsendte raae og forarbeidede Pröver af samme, som og ved adskillige Smedes og Mölleres Attestor her af Staden, haver viist at være brugbar saavel til Slibesom Möllestene, og derfor troet, at bem^{te} Steenart kunde med megen Nytte anvendes i Island; men som det ikke er agtet at kunne lönne Umagen, at oversende egne Folk til dette Steenbruds Undersögning, mēn derimod den bedste og passeligste Anvendelse deraf synes at ville blive, om Districtets Indbyggere kunde före sig det til Nytte, være sig til Qværnstene eller til Slibestene, eller til begge Dele, hvortil det, efter forbem[te] Underretninger, synes at være bekvemt: saa have vi, næst at tilsende Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. Copier af forbem[te] Attester om denne Steenarts Brugbarhed, ikke kunnet undlade herved at anmode Dem, at De, efter at have med hinanden overlagt paa hvad Maade dette Steenbrud bedst kan være at bringe til Nytte, behagelig

---

[1]) Indholdet af dette Circulaire er meddeelt Handels-Directionen og en Gjenpart tilstillet Stiftamtmand Thodal ved Toldkammerets Skrivelser 20. Januar 1779 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 2—3), samt Landfogden ved Skriv. 10. Februar 1779 (Copieb. sst. Nr. 42).

1779. ville instruere Sysselmanden i Hunevands Syssel om
3. Febr. alt det Fornødne eragtende til at opmuntre og anvise Almuen at betjene sig deraf, saavidt det maatte befindes at kunne skee med den saaledes tilsigtede Nytte. Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer den 3. Februarii 1779.

3. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Forholdsregler ved Falkefangsten.** Khavn 3. Marts 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 72.

Ligesom H. Exc. Ober-Jægermester v. Gram, med hvilken vi have correspondered i Anledning af Herr Stiftamtm. og Hr. Amtm. Skrivelse af 22. Septbr. a. p., angaaende paa hvad Maade de hvide Falkers Indfangelse i Island bedst kunde befordres, lige med Dem holder betænkeligt at modtage af Falkefængerne saa mange graae Falke, som de vilde frembyde, naar de kun tillige bragte nogle hvide eller halvhvide, saa haver han derimod eragtet det billigt, at modtage af hver af dem 4 graae Falke mod 1 brugbar hvid, eller halvhvid, som de tillige leverede, naar kun de graae ellers fandtes antagelige, og det fastsatte Antal af 70 Stkr. ikke blev overskredet, hvilket Hr. Stiftamtm. og Amtm. vilde behagelig tilkjendegive Falkefængerne til deres fornødne Efterretning; men Pension til afgaaende Falkefængere kan, som aldeles usædvanlig, ikke være at tilstaae. Vestindisk - Guineiske Rente - og General - Toldkammer den 3. Martii 1779.

8. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Udgivelsen af det oeconomiske Skrift Atli.** Christiansborg 8. Marts 1779. — I Toldkammerets Forestilling 27. Febr. meldes, at Stiftamtmand Thodal havde indsendt et utrykt, af Provst Björn Haldorsson til Saudlauksdal forfattet, oeconomisk Skrift, hvilket Forf. havde anholdt om at maatte, som andre Skrifter

af lignende Indhold, blive udgivet for kongelig Regning, hvortil saavel Stiftamtmanden som Kammeret anbefale det. Kammeret foreslaaer det trykt paa Hrappsö, i et Oplag af 800 Exempl., samt at det indbindes paa islandsk Maade, ifölge Foranstaltning af Stiftamtmanden. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 4; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LX—LXII. 1779. 8. Marts.

Det ommeldte Provst Haldorsens oeconomiske Skrift maa for Vores Regning paa den af Kammeret foreslagne Maade trykkes og indbindes til fri Uddeling blandt Jordbrugere i Island, hvilken Uddeling til Stiftamtmanden maa overlades. Forfatteren ville Vi, for hans paa Skriftet anvendte Flid, allern. skjenke en Douceur af 2 Rd. for hvert trykt Ark, Skriftet vil udgjöre, hvilke Bekostninger af Vores Kasse maae betales. Christiansborg Slot den 8. Martii 1779[1].

Cancellie-Skrivelse til **Stiftamtmand Thodal, ang. Indkrævning af Laugmandstolden.** Khavn 27. Marts 1779. — Canc. Brevb. 1779, Nr. 549, S. 355. 27. Marts.

P. M. Da Hr. Stiftbefalingsm. udi Promemoria af 15. Septbr. a p. har indberettet, at De, i Anledning af Cancelliets Skrivelse af 14. Febr. e. a. betræffende

[1] Resolutionen er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Toldkammerets Skrivelse 17. Marts 1779, med Anmodning, at besörge Skriftet trykt paa Hrappsö i Octav med smaa Cicero-Stiil, Oplag 800 Expl. Trykp. og 30 Expl. Skrivp. hvoraf han beholder 10 til Uddeling, 20 i Materie sendes til Kammeret. Indbinding af Oplaget i Island, paa islandsk Maade, samt dets Uddeling, besörges af Stiftamtmanden, der tillige har at foranstalte Forf. udbetalt i Douceur 2 Rd. Cour. pr. trykt Ark, samt i sin Tid indsende Regning over det hele til Kammeret (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 79). — S. D. Communication fra Toldkammeret til Provst Björn Haldorsson og Landfoged Skuli Magnusson (Copieb. sst. Nr. 80—81).

1779. 27. Marts. Laugmand Sölvesens indgivne Klage over endeel Sysselmænds Efterladenhed i at indkræve og aflægge Rigtighed for Laugmandstolden, have udi Landsthingsbogen ladet indföre en Anordning, hvorefter Sysselmændene blive tilholdte at erlægge til Laugmændene deres Told, enten efter den mellem Laugmanden og dem fastsatte Summa aarlig, eller og efter aflæggende Regning, om Laugmanden det paastaaer, inden Augusti Maaneds Udgang, og om Forsömmelse og Efterladenhed derudi vises, da at böde efter det af Amtmanden gjorte Forslag 2 Rd. förste Gang og 4 Rd. for hver Gang det skeer oftere, hvilke Böder, tilligemed Tolden, skal inddrives og forfalde til den islandske Justits-Casse; saa har man dennem hermed tjenstligst skuldet tilmelde, at Deres herudi föiede Foranstaltning er approberet. Cancelliet den 27. Martii 1779.

29. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Qvildernes Fornyelse efter Faarepesten** paa de kongelige **Godser.** Christiansborg 29. Marts 1779. — Efter Beretningerne fra Island kunde man vente at see Faare-Udryddningen fuldendt i Aaret 1779, og Landet saaledes for den Gang befriet for den ödelæggende Faarepest, som siden 1761 havde trykket det. Spörgsmaalet om, hvem der skulde bære Tabet af, eller erstatte, de i Pesten bortdöde Faare-Qvilder paa de kongelige Godser, kom nu saaledes til Afgjörelse. Meningerne derom vare meget deelte. Kammeret fremsætter kortelig Qvildernes Historie, at de nemlig ikke findes omtalte i Jónsbók, der kun omtaler leiet Qvæg, og fritager Leieren for at svare til alt andet end Vangjemme, d. e. dolum og eulpam latam og levem, ikke til easum, men ere senere indförte ved Praxis, fra e. 100 Aar för Reformationen, og ialtfald befandtes etablerede paa de nuværende kongelige Godser ved deres Seeularisation. Dog er denne Indretning aldrig in forma bleven authoriseret, og navnlig ikke bestemt om, hvorvidt Leieren skal svare til Substantsen, og altsaa efter Loven alene til dolum, og eulpam latam og levem, eller til easum tillige. For. 15. Mai 1705 § 4 paalægger Husbonden at erstatte Koeqvilder, naar Köerne blive gamle, og synse saaledes at paalægge Eie-

ren Erstatningspligten, men da den i det Hele slutter sig til 1779.
Jonsbogen, kan den ikke ansees for utvivlsom tydelig, da 29. Marts.
„Leie-Köer" efter Loven ere noget ganske andet end Qvilde-Köer; og ialtfald taler den intet om Faare-Qvilder, hvorom her især var Spörgsmaal. — Siden Faarepesten bröd ud 1761 havde den ödelagt Faareqvilderne paa de betydeligste kongelige Godser i Guldbringe og Snæfellsnes Syssel, samt paa Nordlandet. I Guldbringe Syssel, hvor Godserne administreredes, var det en gammel Kammer-Foranstaltning, skjöndt forskjellig fra den Regel, der fulgtes med Hensyn til andre Leilændinge i Landet, at Leierne i alle Tilfælde maatte selv erstatte Qvilderne naar de döde eller forkom; dog var det i de haarde Aar for 1758 blevet indfört, at tilstaae dem nogen Hjelp i saadanne Tilfælde. Saaledes havde Landfogden indkjöbt 30½ Qvilde, tildeels Köer, og indsat paa disse Godser i de afdödes Sted, hvortil Bekostningen 130 Rd. blev anfört i Administrations-Regnskabet, og approberet af Kammeret 17. Juli 1768. Paa de övrige kongelige Godser skete dette ikke, da deres Forpagtere ikke havde Formue til at bestride en saadan Udgift, men henvendte sig til Kammeret om Afslag i Afgifterne. Dette skete först 1766 og 1767. Amtmændene og Landfogden understöttede disse Andragender, og meente, at Eieren var erstatningspligtig efter Lov og Ret. Tabet ansloges dengang, foruden i Guldbringe Syssel, til 216 Qvilder, eller 862 Rd. — Rentekammeret vilde dog ikke tilstaae videre, end Hjelp i de enkelte Tilfælde, og til samme Resultat kom saavel det norske Kammer som Toldkammeret, idet de endog, som Betingelse for en saadan Hjelp, fordrede Thingsvidne i hvert enkelt Tilfælde; men Pestens pludselige Omsiggriben gjorde Tilveiebringelsen af saadanne Beviser umulig. Man kunde derfor kun tænke paa, deels at udrydde de syge Faar (For. 12. Mai 1772), deels at söge at eonservere saa meget som mueligt af de dræbte Faars Værdie og at indbringe Ko-Qvilder, hvor det lod sig gjöre. Imidlertid förtes der i Island temmelig levende Disputer om Erstatningspligten, idet flere, navnlig Bjarni Haldorsson og Sveinn Sölvason, endog i skrevne Afhandlinger, sögte at bevise, at den paahvilede Leilændingerne, hvorimod navnlig Amtmand Stephensen ansaae den at paahvile Eieren. Reskript af 10. April 1773 afslog Udnævnelse af Commissarier til at paakjende Spörgsmaalet. — Ved Provisional-Reglement 23. Juli 1774 bleve Foranstaltninger föiede til at bevare Værdien af de slagtede Qvilder. — At afskaffe

1779. 29. Marts. al Qvilde-Besætning, og forhöie Landskylden saa meget, som Leierne kunde belöbe, var ogsaa kommet under Debat, men opgivet, paa Grund af at dette förte til Udarbeidelse af en heel ny Matrikel, hvilket ansaaes uudförligt. — Om Erstatningen af det Tabte, saavidt det ved Reglem. 23. Juli 1774 opsamlede Belöb ikke strakte til, havde Kammeret siden 1773 indhentet flere Betænkninger. I den förste Betænkning havde Stiftamtm. og Amtm. foreslaaet, at Selveiere og Beneficiarii, som oppebære fulde Smörleier, burde selv indsætte Qvilderne, ligeledes Kirkeproprietarier, skjöndt de halve Leier gaae til Præsterne, derimod med Hensyn til Klostrene og de övrige kongelige Godser foreslaae de, at Forpagterne, som kunde ansees for at have oppebaaret den halve Fordeel og Leie af Qvilderne, ogsaa skulde erstatte Halvdelen, Kongen en Fjerdepart og Bonden en Fjerdepart. I en senere Betænkning foreslog de, at Kongen skulde bekoste ⅓ Deel, Forpagteren ⅓ og Bonden ⅓. Toldkammeret antager det som juridisk afgjort, at Kongen burde som Eier af Qvilderne bære i det mindste en Deel af Omkostningerne, hvorpaa ogsaa anföres Exempel, at samme under lignende Tilfælde har fundet Sted i Holsteen, og anslaaes hans Andeel til ⅔ af Fordelen, hvorved og Kongens Kasse skulde bære ⅔ af Erstatningssummen efter samme Forhold. Da imidlertid Beviserne for Tabets Beskaffenhed og övrige Omstændigheder derved vanskelig lode sig före, henstilles det, om Kongen vilde paalægge Statskassen Erstatningen af to Trediedele, Halvdelen eller en Trediedeel (Forest. 13. Marts). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 6. — Resolutionen er i Uddrag publiceret paa Althinget 1779 og trykt i Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Bekjendtgjörelse 28. Juli s. A., see Althingsb. 1779, Nr. XIX. 1, S. 20—22; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXXXVII—VIII.

De Foranstaltninger, som Kammeret har föiet i Anledning af den grasserende Faaresyge og Faarenes derpaa fulgte Nedslagtning i Island, saavel til at forebygge, at intet Præjudicatum ved Retterne skulde blive stiftet, angaaende Ansvaret for de af denne Sygdom uddöde Faare-Qvilder, eller Besætning af Faar, paa Vore forbeholdne Godser, inden den ved Vores Forordning af

1772 anbefalede Faare-Udrydnings Fremgang kunde give Leilighed til derom at indhente Vores allern. Resolution, som og til at besörge, at Værdien af saa mange blandt disse Qvilder, som maatte blive nedslagtede efter bemeldte Forordning, kunde blive conserveret til Hjelp til friske Qvilders Anskaffelse i Tiden, blive herved af Os allern. approberede. — I Anledning af denne overordentlige Sygdom paa Faarene i Island, samt de om dette Slags Besætnings Beskaffenhed videre forestilte Omstændigheder, have Vi endydermere fundet for godt, for at Besætningen eller Qvilderne paa de iblandt Vore forbemte Godser, hvor sammes Indsættelse ikke allerede er af Kammeret besörget, kan des hastigere komme i Stand igjen, at godtgjöre, til Hjelp til ny Besætnings Anskaffelse, den halve Deel af ethvert af de Faare-Qvilders Værd, som beviislig findes at være ved den grasserende Faaresyge uddöde, med 2 Rd. in Specie, hvilken Godtgjörelse tilfalder den, som beviislig har opelsket, eller paa anden Maade anskaffet Qvilder, og liquideres aarlig med Godsernes Forpagtere, i tre paa hinanden fölgende Aar, det indeværende beregnet, med 1/3 Part hvert Aar, saaledes, at dem, imod at de fulde ved deres Fæste-Contracter fastsatte Afgifter beregnes i Landfogdens Regnskab til Indlægt, godtgjöres igjen bemte Trediepart af Qvildernes halve Værd, som betalt, dog at de ved Regnskabet med nöiagtige Specificationer, som maa være attesterede inden Thinge af ethvert Steds Sysselmand og Lavret, vedbörligen bevise, at Qvilderne i det mindste hvert Aar for den Deel de saaledes nyde godtgjort eller liquideret, ere indsatte igjen, og af hvem især ethvert er indsat. Dog bliver det Forpagterne uformeent, at besörge indsat det fulde Antal Qvilder inden bemte tre Aar, ifald de kunne finde Leilighed dertil. Men naar de tre Aar udlöbe maa den fulde Besætning være anskaffet, ligesom og under denne Godtgjörelse ikke blive at indbefatte de Qvilder, hvilke ikke ere ved den grasserende Faaresyge uddöde,

1779.
29. Marts.

1779. 29. Marts. men iflge Forordningen af 1772 nedslagtede siden Aaret 1774, da disses Værdie, i Kraft af det derom den 23. Julii samme Aar udstedte allern. approberede Provisional-Reglement maa eragtes at være conserveret. — Angaaende Qvilders Indsættelse i Köer, da ville Vi, i Betragtning saavel af saadan Besætnings Sikkerhed fremfor den, der bestaaer i Faar, som af Jordbrugets Forbedring, ansee det med allern. Velbehag, ifald der paa de af Vore egne Hoved- og Böndergaarde, som fremfor andre maatte have Leilighed til Höbjergning, blive indsatte nogle Qvilder i Köer Tid efter anden, hvilket en hver Forpagter, saavidt Böndergaardene angaaer, paa bedste Maade söger at afhandle med vedkommende Leilændinger, allerhelst ved Forandring af Fæstere. Christiansborg Slot den 29. Martii 1779[1].

29. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Delingen af Mule Sysselerne.** Christiansborg 29. Marts 1779. — I Henhold til kgl. Resol. 16. Mai 1769, og da Sysselmand Wium nu havde resigneret Sönder-Mule Syssel, havde Kammeret i Aaret 1777 indhentet Amtmandens Forslag om, hvorledes Delingen skulde iværksættes; dette var siden indsendt, dat. 15. August 1777, underskrevet af begge de gamle Syssel-

[1]) Ved Toldk. Skriv. 7 April 1779 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 137) er denne Resolution, med Undtagelse af förste Passus, communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, til egen Underretning, og for at besörge Indholdet bekjendtgjort i indeværende Aars Laugthings-Act, samt at Vedkommende, som söge Godtgjörelse, maa (for at oplyse Antallet af de döde Qvilder, og hvor mange af disse hvert Aar ere indsatte samt ved hvem) indsende fuldstændige, af Rettens Middel bekræftede og siden af vedkommende Amtmand attesterede Specificationer, som afgives til Landfogden for at bilægges Jordebogs-Regnskabet. — Communication til Landfogden, Copieb. sst. Nr. 138, og til Cancelliet sst. Nr. 139, idet dette Collegium overlades Afgjörelsen af Spörgsmaalet saavidt angaaer Beneficiair- og Selveier-Godset.

mænd i Mule Sysselerne, Wium og Thorstensen og begge de adjungerede og successionsberettigede Sysselmænd, Jon Arnorsson og Gudmund Petersen, hvilket Forslag Amtmand Stephensen ansaae at være billigt. Siden var Thorlak Isfjord beskikket i Jon Arnorssons Sted, med Forpligtelse at underkaste sig de Foranstaltninger, som ifölge Resol. 16. Mai 1769 skulde föies (Forest. 20. Marts). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 5. 1779. 29. Marts.

Mule Syssels Deling, som forhen af Os er befalet at skulle skee, ville Vi nu at skulle iværksættes efter indbemeldte under 15. August 1777 affattede Delings-Plan, hvilken Vi allern. approbere, ligesom og det i Overeensstemmelse dermed affattede Udkast til et Reskript, som fölger med Vores Underskrift tilbage. Christiansborg Slot den 29. Martii 1779.

Reskript til Amtmand i Nord- og Öster-Amtet Olaf Stephensen, ang. Delingen af Mule-Sysselerne i Island. Christiansborg 29. Marts 1779. — Efter en lös Gjenpart i det islandske Departement, sammenholdt med Brudstykke af Concepten i det forrige Rentekammers Archiv. Reskriptet er udfærdiget ved kongelig Resolution 29. Marts 1779, som findes i Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 5 (see ovenfor). — Copier af dette Reskript ere ved Toldkammer-Skrivelser 7. April 1779 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 144 og 146) tilstillede Sysselmand Isfjord og Landfoged Skuli Magnusson. — Tillige beordres Amtmand Stephensen til at paasee Udförelsen af Reskriptet iværksat (Copieb. sst. Nr. 145). 29. Marts.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Vi give dig hermed tilkjende, at ligesom Vi allerede under 16. Maji 1769 allern. have besluttet, at naar den daværende gamle Sysselmand i Mule Syssels Mid- og Söndre-Deel, Hans Wium, enten ved Döden eller paa anden Maade fra Tjenesten afgik, da skulde bemeldte Mule-Syssel, som hidtil altfor uforholdsmæssigen har været adskilt,

1779. deles i tvende lige Dele imellem tvende Sysselmænd,
29. Marts. saa have Vi og nu, da bemeldte Wium har nedlagt Tjenesten imod en aarlig Pension, og saadant af Os allern. er blevet stadfæstet, efter at Vi have ladet Os foredrage den af dig indsendte Delingsplan, samt din Betænkning derover, fundet for godt, allern. at bestemme saavel Sysselets som Indtægternes og Afgifternes Deling, saaledes som fölger:

1) Mule Syssel skal herefter være deelt i tvende Dele, nemlig söndre Delen og nordre Delen. Til söndre Delen skulle henhöre Thingstederne: Thingmule, Eydale, Berenæs, Geithelle, Holme, Kolfreyestad, Skorestad og Egilstad, tillige med alle Kongsparter i det hele Syssel, samt Sigt og Sagefalds Rettighed og Strandrettighed, som derudi falde. Derimod skal nordre Delen bestaae af fölgende Thingsteder, nemlig: Bessestad, Aas, Böer [*rett.* Brúar] Thingsogn, samt Ravnkelsdal, Aasbrandstads, Skeggestads, Hjaltestads, Desjarmyre og Dvergesteins Thingsogne, tillige med Strandrettighed, Sigt og Sagefald, som der kan forefalde. — 2) Douceurerne af Havnene, som Sysselmændene ere tillagte, skulle saaledes være deelte, at Sysselmanden i den nordre Deel nyder Douceuren paa Vapnefjord, og Sysselmanden i söndre Parten beholder de som falde ved Berrefjords og Rödefjords Handeler. — 3) Ligesom Sysselet selv og Sysselmændenes Indkomster saaledes ligeligen deles, saa skulle ogsaa Afgifterne herefter være deelte saaledes: a) at af det hele Mule Syssels aarlige Afgift til Vores Kasse, samt Sagefalds Forpagtning, Laugrettemænds Lön, Landthingsskrivers Salarium og Laugmandstold, skal af Sysselmændene, hver for sit Syssel, efterdags svares det Halve til alle Vedkommende, den aarlige Tugthus-Contribution undtagen, som betales efter dens aarlige Belöb udi hver Part, og bliver altsaa af Sysselmanden i Mule Syssels söndre Part, som nu er Thorlakur Isfjord, at svare i

aarlig Forpagtnings-Afgift til Vores Kasse, Sagefaldet iberegnet, ialt 39 Rd. 48 Sk. Specie, og af Sysselmanden i Mule Syssels nordre Deel, som nu er Peter Thorstensen, ligeledes at svare i aarlig Forpagtnings-Afgift ialt 39 Rd. 48 Sk., at regne fra den Tid enhver af dem kommer i Besiddelse af den ham saaledes tildeelte Part. — b) I samme Forhold bliver ogsaa Fæstet, som ved en ny Sysselmands Tiltrædelse svares, og sædvanligen retter sig efter et Aars fulde Afgift af Sysselet selv, Sagefaldet uberegnet, herefter at erlægge, saaledes nemlig: at af en ny tiltrædende Sysselmand i ethvert af Sysselets Dele betales i Fæste 34 Rd. 48 Sk. Specie. Og da den nu nylig beskikkede Sysselmand Thorlakur Isfjord, som faaer den her ommeldte söndre Deel, derved mister Alt det, som nu er tildeelt den nordre Deel, hvor Peter Thorstensen fremdeles bliver Sysselmand med saaledes forbedrede Vilkaar; og da det ikke vilde medföre Billighed, at han alene skulde svare fuldt Fæste, ogsaa for den Deel af Sysselet og Indkomsterne, som nu overdrages til en Anden, saa ville Vi allern., at han, istedet for det sædvanlige Fæste af Mule Syssels Mid- og Söndre-Deel, som forhen har været 49 Rd. Specie, nu alene skal svare af den söndre Deel foranförte 34 Rd. 48 Sk. Specie, hvorimod Peter Thorstensen, i Betragtning af den nye Tilvæxt hans Syssel faaer, erlægger det Overskydende, nemlig 14 Rd. 48 Sk. Specie. — c) Hvad den Sysselmand Wium tilstaaede Pension, 50 Rd. Croner, angaaer, hvilken ham efter hans Afstaaelses-Contract aarligen tilkommer, saa længe han lever, da, saasom samme er rettet efter de hidtil værende Indkomster i den Mid- og Söndre-Deel, og disse blive nu saa meget mindre, saa bör ogsaa Sysselmanden i den nu bestemte nordre Deel, i samme Forhold som hans Indkomster foröges, ogsaa contribuere til Pensionen til Wium, saa længe den svares, 15 Rd. 71 Sk. Croner aarlig, hvorimod Sysselmanden

1779. 29. Marts.

1779. 29. Marts. i den söndre Deel svarer det Övrige. — Denne Vores allern. Villie og Befaling haver du at bekjendtgjöre for alle Vedkommende, ligesom og selv, forsaavidt det staaer til dig, at vaage over, at den paa det nöieste i alle Poster efterleves. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes dig Gud. Givet paa Vort Slot Christiansborg den 29. Martii 1779.

31. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand **Thodal** og Amtmand Stephensen, ang. **Indhentning af Erklæringer hos de underordnede Embedsmænd.** Khavn 31. Marts 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 134.

Da det til de forefaldende Sagers desto bedre og nöiagtigere Oplysning, allerhelst i et saa meget langt fraliggende Land som Island er, saavel som til desto mere Lettelse udi Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. eget Arbeide dermed, eragtes at kunne være særdeles nyttigt, ligesom det og er i Brug overalt i Rigerne, at vedkommende Övrighed i alle de Sager, hvor locale Oplysninger kunne agtes at behöves, ei alene indhente fra Underbetjentene alle de Underretninger og Erklæringer, som efter Beskaffenheden i ethvert saadant Tilfælde findes at være fornödne, men og siden indsende til Collegium, tillige med deres egne Betænkninger over deslige Sager, saadanne af dem tilveiebragte Oplysninger: saa skulle vi og have Hr. Stiftamtm. og Hr. Amtm. herved tjenstligst anmodet, at det ogsaa herefter i Island maatte overalt i lige Tilfælde saaledes vorde forholdet. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 31. Martii 1779.

31. Marts. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand **Thodal**, ang. **Control med Landfogdens Kassebeholdninger.**

Khavn 31. Marts 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 117. — Uddrag. 1779. 31. Marts.

Af Hr. Stiftamtm• Skrivelse af 3. Junii sidstafv. have vi erfaret de Aarsager og Omstændigheder, som have givet Dem Anledning til i Aaret 1776 at anvise den adjungerte Landfoged 445 Rd. af Holmens Handel, omendskjöndt De ikke formenede, at endog den halve Deel af 1775 Aars Cassa-Beholdning, 1332 Rd. Croner, skulde behöves til 1776 Aars Udgifter. Men da vi deraf tillige see, at Hr. Stiftamtm. allerede fra 1775 af haver formodet, at der var Mangel i Kassen, og vi ei alene ved Skrivelse 8. April s. A. havde i Almindelighed og uden nogen Indskrænkning, og ikke blot for Aaret 1775, overdraget Hr. Stiftamtm., som nærværende, det Opsyn, hvilket Kammeret havde haft til den Tid, men formedelst Fraliggenheden aldrig kunnet besörge saa nöie, som det önskede, over den kongelige Kasses Beholdning i Island, blandt andet i Hensigt til, at Intet til Kassen maatte anvises der i Landet, forinden Landfogden nöiagtig havde legitimeret at saadant behövedes, ligesom og Ordren derom til ham af samme Dato er aarlig og staaende, alt til den Ende, at ingen Beholdning skulde under Regnskabet kunne forstikkes; men vi have endog, i Continuation deraf, ved Skrivelse af 2. Martii 1776 endvidere foranstaltet, at alle Betalinger, som skedde til Kassen, saavel af Handelens Betjente, som og af Syssel-mænd, Ombudsholdere og Andre, skulde strax, naar de skedde, anmeldes for Hr. Stiftamtm., paa det De paa alle Aarets Tider kunde være underrettede om Kassens virkelige Beholdning, og at saadan Beholdning altsaa ikke skulde kunne existere, uden at De jo indtil det mindste vare vidende derom: Saa have vi ei kunnet forestille os Andet, end at jo Hr. Stiftamtm., efter saadan Anledning og derefter lagte Plan, samt det dermed saaledes tilsigtede Öiemærke, enten maatte agte sig at være noksom bemyndiget ved foranförte Foran-

1779. staltninger, endskjöndt de ikke udtrykkelig lyde derpaa,
31. Marts. til at eftersee Kassen, eller lade sig forevise dens virkelige Beholdning, saasnart som nogen Mangel derved kunde formodes, eller at De dog altid kunde gjöre sig fuldkommen forsikkret om, at saadant Cassens Eftersyn, eller dens Foreviisning, om samme af Dem var bleven foranstaltet, vilde langtfra ikke blive af Kammeret misbilliget, men meget mere med al Behag anseet og understöttet, ligesom saadant skedde ved det af Dem foranstaltede Eftersyn af Justits- og Tugthus-Cassens Beholdninger, endskjöndt disse ikke egentligen ere Kammeret vedkommende. — — — Ligesom og Hr. Stiftamtm., eller hvem der i hans Forfald maatte nogensinde forrette hans Vices, herved endvidere authoriseres uden nogen Forespörgsel til Kammeret at foranstalte for Fremtiden lige saadant Eftersyn og Optælling af den kongelige Casses Beholdning, saa ofte og saa snart nogen Mangel derudi maatte formodes. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 31. Martii 1779.

10. April. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Forholdsregler for at indskrænke Nydelsen af Brændeviin.** Khavn 10. April 1779. —
Canc. Brevb. 1779, Nr. 628, S. 429—430.

P. M. Da det kongelige Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammer har tilstillet Cancelliet en der indkommen Forestilling fra Biskop Gisle Magnussen, betræffende Forbud af Brændeviins Indförsel og Brug udi Island, tillige med den af Hr. Stiftbefalingsmand og Amtmand Stephensen derover meddeelte Betænkning, hvorhos bem[te] Kammer har meldet, at det, i Betragtning af Omstændighederne, langtfra ikke ansees gjörligt, aldeles at forbyde Brændeviins Indförsel og Brug, samt at den foreslagne Indskrænkning ikke engang kan passe sig med Handelens nærværende udvidende Til-

stand, ligesom samme ei heller synes at kunde blive tilstrækkelig til Öiemaalet, naar dog en vis Mængde Brændeviin altid nödvendig maatte indföres: saa skulde man tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsm. tilmeldet, at det fornemste som herved kan være at udrette, vil bestaae i, at Sysselmændene, som Politiemestere, med Repstyrernes Hjelp, holde med vedbörlig Agtsomhed over de nærgangne Anordninger mod Brændeviins Misbrug, og ikke efterlade at tiltale eller med Straf at ansee dem, som deri findes skyldige, hvorfore De ville behage at erindre Vedkommende om forberörte Anordningers Efterlevelse, samt derefter indberette, om Noget kan være at bringe i Forslag, til nöiere Overholdelse, imod saadan Misbrug. Cancelliet den 10. April 1779. 1779. 10. April.

Kongelig Resolution ang. **adskillige Poster, den islandske Handel og Taxt vedkommende.** 19. April.

Christiansborg 19. April 1779. — I Toldkammerets Forestilling 17. April anföres kortelig, i Henhold til det i Forestilling 21. Mai (kgl. Resol. 29. Mai) 1777 Anförte, at der af Kammeret var föiet Foranstaltning for i flere Retninger at virke til Islands Opkomst, da dette Land „i de senere, fremfor i de forbigangne Tider, er blevet anseet for en betydelig Deel af D. K. Majts Stater". Der anföres navnlig Indförelsen af Haandqværne, hvorved Landet antages at vinde paa hver Tönde Rug 41 Sk., og paa hver Tönde Byg 87 Sk. Til ydermere Befordring af denne Sag havde Handels-Directionen nu besluttet at sende 200 Stkr. Qværnstene til Island, for at lade dem gratis uddele blandt Indbyggerne. Efter Correspondence med Stats-Balance-Directionen, og Directionen for den kongelige Handel, havde disse ogsaa bifaldt nogle Forandringer i Taxten, til Fordeel for de islandske Producenter, hvorhos dog Prisen paa Tobakker maatte yderligere forhöies, end der i Resol. 23. Marts 1778 var bestemt. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 9; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxviii—cxix.

Ligesom Vi med allern. Bifald ansee indbemeldte

1779. 19. April. Foranstaltninger i Henseende til Qværnestenes frie Uddeling, for at befordre Meelmalingen i Island, Fiskeriernes Udvidelse, samt Anlæg til större Bekvemmelighed i Handelen paa Nord- og Österlandet, Uldengodset og en forbedrende Spinding, Klipfiskens Virkning i Værtiden paa visse Steder, især paa Vesterlandet, samt Fabrik-Anstalternes Befordring sammesteds, saa er det ogsaa Vores Villie:

a) at Prisen paa det islandske Faarekjöd herefter skal være 5 Skill. pr. Lpd. höiere end Taxten fastsætter, saaledes, at for den bedste Sort, eller Bedekjöd, istedenfor 15 Skill. pr. Lpd. betales 20 Skill. pr. Lpd., og for den anden og ringere Sort, eller Gjeld Faarekjöd, istedenfor 13 Skill. pr. Lpd. betales 18 Skill. pr. Lpd., hvorimod Taxtens Priis for Oxekjöd endnu ikke forandres; og maa Kjöd paa Handelen til Nedslagtning modtages fra Medio Septembris. — b) at Handels-Directionen föier Anstalt til, at islandsk saltet Smör kan blive modtaget og her i Staden forhandlet for Indbyggernes egen Regning, saaledes, at dem, imod en billig Fragts Erlæggelse, godtgjöres, hvad Smörret her udbringes til; hvilket saaledes besörges, indtil bemeldte saltede Smör saaledes af Indbyggerne behandles, at det efter det dem ved Vores Resol. af 29. Maji 1777 givne Löfte kan i Taxten ansættes til en saadan Priis, som kan være Indbyggerne til Fordeel. — c) at naar Handels-Directionen enten ikke kan erholde en eller anden Sort Vare i rette Tid her i Staden, eller og naar en eller anden Sort kan fra fremmede Steder erholdes her for 15 % mindre end derfor af Stadens Commercerende og Fabriqueurer fordres, bemeldte Handels-Direction da maa forskrive slige Vare fra hvilket udenlands Sted, de bedst og for billigst Priis kan erholdes. — d) at Prisen paa de i Taxten benævnte Sorter Tobak, som i indeværende Aar til Island oversendes, skal være forhöiet med 4 Sk. pr. Pd., over det som ved Vores Resol. af 23. Martii 1778 er fastsat, saaledes,

at: 1) for smaae Ruller skal betales 24 Sk. pr. Pd.; 2) for Pres-Tobak 25 Sk. pr. Pd., og 3) for skotsk smalspundet 28 Sk. pr. Pd. — Christiansborg Slot den 19. April 1779[1]. 1779. 19. April.

Instruction for Studiosus **Rasmus Lievog**, **som astronomisk Observator i Island.** Christiansborg 21. April 1779. — Canc. Instructions-Bog 1730—1804, fol. 374b—376; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXIV. 21. April.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende &c. allern. ville, at Studiosus Rasmus Lievog, som Observator paa Vort Land Island, ved hans astronomiske Iagttagelser med videre sig allerund. haver at rette og forholde.

1) Da ham medgives det paa Kjöbenhavns Observatorium forhen brugte Rota meridiana, saa haver han: a) at opstille samme paa et bekvemt Sted og pröve dets Position i Meridianen efter Circumpolar-Stjernerne, men fornemmelig efter corresponderende Höider, saa at han til Solens sædvanlige Middagshöider kan med Vished vide Instrumentets Feil, til den sande Tids nöiagtigere Bestemmelse. b) Med dette Instrument tager han dagligen nogle Stjerners Culmination, til at pröve Uhrenes Gang. c) At bestemme hans Observatorii

[1]) Forhöielsen af Prisen paa Tobakker er forelöbig bekjendtgjort ved Circulaire til Sysselmændene, samt Skrivelse til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, hvorom Communication er tilstillet Handels-Directionen (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 141—143). — Resolutionen selv er communiceret ved Toldkammer-Skrivelser 21. April 1779 til: a) Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, med Befaling at conferere med kyndige Mænd paa Landsthinget om den hensigtsmæssigste Maade til at indföre Spinden og Væven, især af Vadmel (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 173); b) samtlige Sysselmænd og Landfogden (Copieb. sst. Nr. 174); c) Handels-Directionen (sst. Nr. 175).

1779. 21. April. Polihöide ved Sol- og Stjerne-Höider bör være ham meget vigtigt. Til den Ende maa han, saavidt muеligt, verificere sin Qvadrant, og desuden med den tage Stjernernes Middagshöider, ei alene i den söndre, men og i den nordre Deel af Meridianen, hvortil han bör vælge, saavidt mueligt, saadanne Stjerner, som have paa det Nærmeste lige store Höider. d) Flittig bör han observere Jupiters Drabanteres Immersioner og Emersioner, samt alle Sol- og Maaneformörkelser og Fixstjernernes Occultationer, hvilke alle tjene til Longitudinis Bestemmelse for Island. Den sande Tids Bestemmelse af Solens nærmest foregaaende og nærmest efterfölgende Culminationer i Rota meridiana, eller efter correspondérende Höider, er meget vigtig. e) Han forbigaaer ikke at foretage alle andre Observationer paa Planeterne eller fremkommende Cometer, hvorved anföres hvad Iagttagelser han har gjort for at forsikkre sig om Observationernes Sikkerhed og Instrumenternes Verification, naar den maatte holdes fornöden. f) dagligen observerer han Barometret, Thermometret, Vinden og Veirliget. g) Over alle disse Observationer holder han en nöiagtig og rigtig Protocol, saaledes som han paa det kjöbenhavnske Observatorium haver seet. Denne bör være saa tydelig, at Enhver kan betjene sig af den, om end Observator var död eller fraværende, og ikke kunde forklare hvad i Protocollen var skrevet. h) Observator skal altid staae i nöie Brevvexling med Professor Astronomiæ og andre Mathematicis og Physicis i Videnskabernes Societet, og findes villig at foretage hvad Observationer ham af dem maatte anbefales. — 2) Til fri Beboelse overlades Observator Gaarden Lambhuus, hvor og indrettes det fornödne Observatorium, efter Overlæg med Stiftamtmanden, som betaler de dertil udfordrende Bekostninger. — 3) Stiftamtmanden skal og i Almindelighed have Indseende med, at Vores Hensigt ved denne Indretning ialt opfyldes, til hvilken

Ende han og til Vores Danske Cancellie, ligesom og Observator til Professor Astronomiæ hvert Aar, ved Skibenes Afgang, haver at indberette, hvorvidt dermed er kommen. Saa skal og Observator hvert Aar indsende til Videnskabernes Societet en Gjenpart af sin Observations-Protocol fra 1. Julii til 1. Julii, og desuden skal han hvert Aar forevise Stiftamtmanden sin originale Observations-Protocol, som da paa Gjenparten, der skal sendes til Kjöbenhafn, haver at tegne, at Originalen, hvormed samme er ligelydende, er ham foreviist. — 4) De der paa Landet til astronomiske Iagttagelser værende Instrumenter bliver ham af Stiftamtmanden overleverede imod hans derfor udgivende Beviis, efter det derover forfattede Inventarium, for at blive bestandig til saadant Brug, og, ifald han endda maatte behöve noget, enten af Böger, Instrumenter eller smaa Redskaber, kunde han derom melde sig til Videnskabernes Societet eller Professor Astronomiæ. — Imidlertid indsender han strax en Fortegnelse over hvad ham saaledes af Stiftamtmanden er overleveret, saavel som hvad han förer med sig, som skal tilhöre Observatorium, og af Efterkommerne igjen imod Qvittering imodtages. — For saadan hans Forretning ville Vi allern. tillægge ham firesindstyve Rigsdaler i aarlig Lön, og, naar han der i nogle Aar har viist saadan Flid, at af hans Arbeide kunde haves den forventede Nytte, ville vi have Naade for ham til videre Forfremmelse. Givet &c. Christiansborg Slot den 21. Aprilis 1779.

1779. 21. April.

Kongelig Resolution ang. **Udgivelse af nogle Kystkort** over Island. Christiansborg 26. April 1779. — I Toldkammerets Forestilling 17. April berettes, at Capitain Wleugel, som i Aaret 1776 commanderede en af de kongelige Fregatter, som samme Tid vare commanderede at krydse under Island, optog ved den Leilighed 5 Kort over Lodmundarfjord, Seydisfjord, Faskrudsfjord og Breiddalsbugten,

26. April.

1779. hvilke han, tilligemed et Situationskort over Öster-Siden af Island, ved sin Hjemkomst indgav til Admiralitetet, der fandt disse Kort med saa megen Flid og Nöiagtighed affattede, at det önskede at de maatte blive stukne og trykte, og foreslog Toldkammeret at tage Deel deri med det Halve af Omkostningerne. Finantskollegium gik villigt ind herpaa, hvorpaa Kortene bleve stukne paa 2 Plader, Breiddalsbugten paa den ene og Lodmundarfjord, Seydisfjord og Fáskrúdsfjord paa den anden. Omkostningerne for Kobberplader, Papiir og Trykkerlön vare ialt 55 Rd. 3 Mk. 2 Sk. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 10; Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CXLV.

26. April.

Vi approbere allern. den Forening, Kammeret med Vores Admiralitets- og Commissariats-Collegium har truffet, for at befordre de af Capitaine Wleugel tegnede Charter til at stikkes og udgives til almindelig Nytte. Omkostningerne, som fra Kammerets Side blive at erstatte med 27 Rd. 4 Mk., maae af Vores Kasse betales, ligesom og en Douceur til Kobberstikker Flindt af 20 Rd. for hver Plade, ialt 40 Rd. Og som Vi med Velbehag have anseet den Flid og Omhue, Vores Capitain Wleugel ved disse Charter har viist, saa maa dette ham ved et Brev fra Kammeret tilkjendegives, hvorhos ham, til Beviis derpaa, maa tilstilles Medaillen pro meritis i Sölv, hvilken Kammeret drager Omsorg for at kunne for Vores Regning blive forfærdiget. Christiansborg Slot den 26. April 1779.

5. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskopperne Finnur Jonsson og Gisli Magnusson, ang. Geistliges Suspension. Christiansborg 5. Mai 1779** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1779. Norske Tegn. XLI, 396. P. Pètursson Hist. Eccl. Island. S. 134—135; Rubr. hos Fogtm. VI. 2, 206.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Vores General-Kirke-Inspections-Collegium, udi Fore-

stilling, som Os er bleven refereret, allerund. haver foredraget, at naar nogen Præst paa Vort Land Island for en eller anden endog ringe Forseelse, suspenderes fra Embedet, bliver han og tillige suspenderet fra Kaldets Indkomster, hvorover ham ei alene betages Livs Ophold for sig og sine, indtil endelig Dom eller Vores allern. Resolution paafölger, men endog Middel til at forsvare sig: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at det for Geistligheden i Vore Riger Danmark og Norge under 8. Decbr. 1741 ergangne Reskript ligeledes herefter skal strække sig til bem^te Island, saaledes, at Lovens Ord om Suspension skal forstaaes om Embedet alene, saa at den Suspenderede maa beholde Indkomsterne indtil Sagens Uddrag, med mindre anderledes expresse befales; dog ville Vi derhos, at Embedet ikke derunder maa lide, men at der af Indkomsterne, efter Biskoppens Sigelse, skal fastsættes Noget for den, som imidlertid forretter Embedet. Derefter I eder allerund. have at rette, og Os at indberette, at I denne Vores Befaling have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 5. Maji 1779.

1779. 5. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Formildelse af Straffen for Hoer. Christiansborg 5. Mai 1779[1]. — Norske Tegn. XLI, 395ᵇ—396. Fogtm. VI, 2, 205—206.

5. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Os er bleven allerund. foredraget, hvorledes der fra Vort Land Island ofte indkommer Ansögninger om, at fritages for den tildömte Straf, at römme Sysselet, m. v., for begangne Hoer; saa, da det ved den saakaldede Store-Dom af 13. Aprilis 1565 er fastsat, at de, som bedrive Hoer- og ikke kan betale Böderne, skal dikteres

[1]) Reskr. 15. Marts og Canc. Skriv. 4. Novbr. 1780.

1779. legemlig Straf, nemlig 2 Slag af Riis for hver ubetalt
5. Mai. Mark: give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at de paa bem[te] Island, som for Fremtiden vorde fritagne for at römme Sysselet, skal derimod paalægges at betale en Mulkt fra 2 til 10 Rd., efter dit Sigende, og i Mangel deraf skal de straffes med Riis eller paa anden Maade, som Du maatte agte det mest passeligt og tjenligt. Dog maa den af dig, isteden for de fra 2 til 10 Rd. modererede Böder, naar samme ei kan faaes, fastsættende Straf ikke være strængere end det Store-Dommen i saa Maade anordner. Derefter du dig allerund. haver at rette, samt til Os at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 5. Maji Anno 1779.

10. Mai. **Kongelig Resolution ang. Levetzow's og Thoroddi's Reise i Island. Christiansborg 10. Mai 1779[1].** — I Anledning af Cabinets-Befaling 3. Mai 1779: „at da Kammerjunker og Auscultant Hans Levetzow önsker at gjöre en Reise til Island, for at erhverve sig Kundskab om dette Lands Beskaffenhed og Indretning; saa kunde K. M. være sindet, naar Kammeret dertil maatte troe ham duelig, at forunde ham til en saadan Reise paa omtrent 1½ Aar: 700 + 300 Rd., hvorom ham kunde gives Underretning, paa det at han kunde afgaae med et af de til Sydlandet bestemte Skibe, og tillige forsynes fra Kammeret med en passende Instruction". Tillige havde Kongen mundtlig tilladt, at Student Thoroddi, som havde reist i Sverige, maatte reise med, „deels for at sammenligne dette Lands Beskaffenhed og Forfatning med de mere dyrkede Landes under samme Clima, deels for at anmærke, hvad ved det islandske Jordbrug kunde være at forbedre, og deels og fornemmelig for at besee Svovelminerne og Saltværket, samt andre Fabrik-Anlæg, og foreslaae hvad han maatte finde derved at forbedre; og at ham for hans Person maatte til denne Reise tilstaaes ialt 350 Rd." Kammeret finder saa meget mindre noget at erindre imod L[s] Önske, som

---

[1]) kgl. Resol. 5. Januar 1784.

det maatte ansees for „en god Sag, at Landets unge Folk, og fornemmelig de, der ville opoffre sig til Statens Tjeneste, begynde at blive opmærksomme paa at kjende deres saa langt bortliggende Medborgere og Landet de beboe: en Kundskab, der hidtil ikke har været saa meget sögt, som den fortjener at være det, da dette Land er en vigtig Deel af D. M• Stater". Af Thoroddi ventede man sig adskillige gode Bemærkninger om Islands oeconomiske Forhold i flere Retninger. For L. havde Kammeret udarbeidet en Instruction, hvorimod det forbeholdt sig at tillægge Thoroddi den fornödne Ordre og Anviisning (Forestill. 8. Mai). — Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779–1781, 25, Nr. 14; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXXIII.

1779. 10. Mai.

Vi approbere herved Vores Cabinets-Befaling af 3. d. M., ang. den Vores Kammerjunker og Auscultant Levetzau derved tilsagte Understötning til en Reise i Island paa omtrent 1½ Aar, og bifalde det ved Forestillingen fölgende Udkast til hans Instruction; ligeledes igjentage Vi herved Vores mundtlige afgivne Befaling ang. Studenten Thoroddis Reise sammesteds paa ligesaa lang Tid. Ham tilstaaes dertil ialt 350 Rd. af Vores Kasse, og haver Kammeret at instruere ham efter den forehavende Plan. Christiansborg Slot den 10. Maji 1779[1].

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Afgjörelsen af Handels-Compagniets Mellemværende med de nye Indretninger i Island. Christiansborg 12. Mai 1779. — Publiceret paa Althinget 1779 og trykt som Nr. 2 blandt Tillæggene til s. A. Althingsbog, 12. Mai.

---

[1]) Indholdet af denne Resolution er ved Toldk. Skrivelser 12. Mai communiceret Thoroddi og Levetzow, med Tilkjendegivelse af, at de ville erholde fri Passage til Örebakke om nogle Dage (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 195—196), samt Finants-Collegium og Handels-Directionen (sst. Nr. 197—198).

1779. S. 34—36. Norske Tegn. XLI, 400; Pontoppidans Samlinger
12. Mai. til Handels-Magazin for Island II, S. 111—113.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi under 17. Julii 1778 allern. have resolveret, at det imellem Vores almindelige islandske, finmarkske og færöeske Handels og Fiskefangstes Direction og Landfogden paa Vort Land Island Skule Magnusen foreslagne Forlig, i Henseende til de islandske Fabrique-Indretninger, hvorefter Landfogden og hans Medinteressentere skulle nyde, mod samtlige Indretningers Afstaaelse til Handelen, deels ved contant Betaling og deels ved Fordringers Eftergivelse i et og alt den Summa 14,937 Rd. 46½ Sk., i alle Dele maatte indgaaes og bringes til endelig Rigtighed, paa det at Handelen maatte see sig sat i fuldkommen Sikkerhed for hver Mands Fordring og Tiltale, som kunde hidledes fra Associationen med det islandske Interessentskab, og den af forrige almindelige Handels-Compagnie og siden for Vores egen Regning af nuværende Handels Direction förte Administration, samt at Handelen uden Nogens Modsigelse og Forhindring kunde tage de islandske Indretninger, saaledes som de nu befindes, i Besiddelse med fuld Eiendomsret og Rettighed; og bemeldte Handels og Fiskefangstes Direction, tillige med forнævnte Landfoged Skule Magnusen nu, da Forliget ifölge foranförte Vores Resolution er bragt til Fuldbyrdelse, har til Vores Danske Cancellie indsendt de i bemeldte Sag til Vores Höiesteret udtagne Stævninger, nemlig: Landfogdens Hoved-Stævning af 14. Febr. 1777, og den af ham udvirkede Anticipations-Bevilling af samme Dato, samt den paa Handelens Vegne udtagne Contra-Stævning af 31. Martii 1777, hvilke begge Stævninger ere forsynede med vedkommende Parters Paategning om Sagens Afgjörelse ved Forlig; de og derhos have begjert, at, i Kraft af Foranförte de i Sagen ergangne og i Stævningerne paaberaabte Domme maatte mortificeres, saaledes at samme ikke skulle komme den ene eller den anden Part enten til Fordeel

eller Præjudice i nogen Maade: — Saa give Vi dig hermed tilkjende, at ligesom Vi forberörte saaledes indgangne Forlig udi Sagen imellem bemeldte Fiskefangstes Direction paa den ene og Landfoged Skule Magnusen og Medinteressentere i de saakaldte nye Indretninger paa Island paa den anden Side allern. have approberet: saa ville Vi og, at Sagen ifölge deraf paa alle Sider skal være afgjort og i alle Henseender aldeles bortfalde. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 12. Maji Anno 1779. 1779. 12. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. Rectors og Conrectors Lön ved Skalholts Skole. Christiansborg 14. Mai 1779. — Norske Tegn. XLI, 401b—403. 14. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Rector ved Skalholt latinske Skole paa Vort Land Island, Bjarne Jonsen, for Os allerund. haver andraget, at han paa adskillige Maader er bleven fornærmet af Bispestolens Oeconomo, Vicelaugmand Marcus (r. Magnus) Olavsen, da denne 1) paastaaer, ifölge Skoleanordningens 5. Art., at have Magt til at fordrive Supplicantens Hustrue og Börn fra Bispegaarden, uagtet han selv underholder dem paa egen Bekostning, uden i nogen Maade at bebyrde Bispestolen ved deres Nærværelse. — 2) At han, efter erhvervet Dom, uagtet Supplicantens erklærede Appel, skal ham uafvidende have ladet nedrive et Huus, som efter allern. Befaling i Aaret 1752 er opbygt til Supplicantens Brug paa en af Bispestolens Jorder, men derfra med Vedkommendes Tilladelse og Samtykke er forflyttet til Bispegaarden, hvor det upaaanket skal have staaet i 23 Aar, og paa hans egen Bekostning der være opbygt og repareret, tilligemed et Fadebuur og Kjökken, som ligeledes paastaaes borttaget,

1779. for derved at hindre ham fra at have hans Familie hos
14. Mai. sig. — 3) Uagtet Skolelærernes Lön bestandig skal have været betalt saaledes, at en Rigsdaler er beregnet til Specie eller 48 Fisk, hvilket og ved Skole-Anordningen af 3. Maji 1743 ydermere er fastsat, skal dog nuværende Oeconomus nægte at betale samme til mere end Croner, eller 45 Fisk pr. Rigsdaler, og hvorved aarlig tabes 3 Rd. 72 Sk. Courant. — 4) Da Supplicanten formedelst sin svagelige Helbred ikke kan forbinde sig til den ved Skole-Reglementet fastsatte Spisning, har han derfor i de sidste 20 Aar været befriet, og derimod tillagt 30 Rd. Kostpenge, som ham ere betalte i adskillige Landöre, hvilke Kostpenge fornævnte Vicelaugmand Olavsen nu vil betage ham, og paanöde ham den reglementerede Skolekost; ligesom han og 5) skal have ophævet og tilintetgjort den Accord, hvorefter Supplicanten skal i de næstafvigte 20 Aar for Kost og Lön have oppebaaret Leier eller Landskylden af visse Bispestolen tilhörende Jorder, efter derom med forrige Oeconomis gjorte Accord, med videre: — Og den ved bemeldte Skole værende Conrector, Poul Jacobsen, ligeledes iblandt Andet har beklaget sig, at fornævnte Vicelaugmand Olavsen ikke har villet tillade ham at have sin Hustrue hos sig i sit Værelse, paa hans egen Bekostning, desaarsag han har været nödt til at gjöre mange besværlige Vinterreiser til sit Hjem, hvorved han har mistet en stor Deel af sin Underholdning, samt maattet gjöre adskillige Bekostninger, og at nuværende Oeconomus ikkuns har betalt ham hans Lön med 30 Rd. Croner, da samme dog hidtil bestandig skal være bleven betalt med 30 Rd. Specie, hvorfor han ei af hans Lön har kunnet erholde mere end 28 Rd. Specie og 72 Sk. Courant, samt af hans Kostpenge, 30 Rd. Croner, ikkuns 13 Rd.: — Saa er, i Anledning af fornævnte Rector Bjarne Jonsens og Conrector Paul Jacobsens derhos allerund. gjorte Ansögninger, samt den af dig, Stiftamtmand Thodal, derpaa meddeelte Erklæring, saavel som Vores

General-Kirke-Inspections-Collegii derover indhentede 1779.
Betænkning, og siden den nye Oeconomus paa Skalholt, 14. Mai.
ved at tage Dom over Rector til at bortflytte det lidet Huus eller Stue, han for 23 Aar siden med Biskoppens Samtykke og paa egen Bekostning har ladet opbygge paa Bispegaarden, hvilket han siden den Tid upaaanket har beboet, ja og ladet det nedrive i Rectors Fraværelse, uagtet han skal have appelleret til höiere Ret, har misbrugt og tilintetgjort det Haab, som Skole-Anordningen af 3. Maji 1743, dens 5. Art., giver om Superintendentens og Oeconomi Föielighed imod Rector, at have sin Hustrue og Familie hos sig paa Bispegaarden i Skoletiden, paa det at Skoleembedet i anden Fald ikke skal blive forsömt — hermed Vores allernaad. Villie og Befaling:

1) At paa det denne betydelige Hensigt med Sikkerhed kan opnaaes, maa nuværende Rector i Skalholt, naar han om Vinteren i Skoletiden skal være paa Bispegaarden, være berettiget til at have der sin Hustrue og Börn hos sig, fölgelig og have sammesteds et Huus de kan boe i, og Sted til Fadebuur og Brænde, dog med den Indskrænkning, at denne Rettighed ei extenderes videre eller til större Frihed med Husets Opsættelse, end han hidindtil har haft, ikke heller at indtage Andre, end hans Kone og Börn, eller flere Tjenestefolk, end som paa det nödvendigste behöves til hans Opvartning, hvorimod han skal være pligtig at holde god Orden iblandt sine, og ikke have Noget sammen med Bispegaardens övrige Folk, som kunde foraarsage Misfornöielse, ikke heller tilegne sig nogen videre Ret til andre Oeconomiens Huse, end det for ham bestemte frie Værelse med Tilbehör, uden hvad Föielighed Oeconomus ham herudi vil vise. — 2) Da Skole-Anordningens 12. Art. udtrykkelig fastsætter Rectors Lön til Species Rigsdaler à 48 Fisk, saa at Rector ved den af Oeconomo gjorte Forandring har maattet miste 3 Rd. 72 Sk. aarlig, ville Vi, at nuværende Rectors Lön fremdeles

1779. skal betales ham i Specie, ligesom han og — 3) maa
14. Mai. formedelst hans svage Helbred vedblive at nyde, efter Separationsacten, 30 Rd. aarlig for Kost; og — 4) skal saavel disse Kostpenge som hans Lön, hvilket Rector hidtil har oppebaaret af visse Bispestolens Jorder, hannem herefter paa samme Maade forundes. — Og som den af Conrector gjorte Besværing, over den af Oeconomo foretagne Forandring, er i Henseende til Huus, Kost og Lön, af samme Beskaffenhed som Rectors, og Skole-Anordningen befaler, at han, foruden bekvem Værelse, skal have i det ringeste 30 Rd. Specie i aarlig Lön, ville Vi og, at siden han dog skal have Værelse paa Bispegaarden i Skoletiden, maa det være ham tilladt at have der sin Hustrue og en Tjenestepige hos sig, dog med samme Indskrænkning, som for Rector i den förste Post er anfört, samt at saavel hans Lön som Kostpenge skal betales ham i Specie. — Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 14. Maji Anno 1779. [ad mandatum].

18. Mai. **Instruction** for Kammerjunker og Auscultant Hans Levetzow paa **en Reise til Island.** Khavn 18. Mai 1779. — Udtog i J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXXIII–CLXXXV.

25. Mai. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Erlæggelsesmaaden af Skatter og Afgifter.** Khavn 25. Mai 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 223.

Vel have vi, for at vinde Tiden, fundet os foraarsagede allerede at befordre de med Hr. Stiftamtmandens Betænkning i sidstafvigte Vinter indkomne Forespörgseler ang. Landskylds-Regningen til allerund. Forestilling, saa at Hans Majt allern. Resolution derpaa endnu i

denne Sommer vil være at forvente[1], da og Hr. Stift- 1779.
amtm. tillige vil erholde Resolution paa de i Deres nylig 25. Mai.
indlöbne Skrivelse af 27. Martii sidstafv. Aar indgivne Forespörgseler ang. Skatternes Godtgjörelse i Guldbringe Syssel for de syge Faars Nedslagtning, hvorfor og denne Godtgjörelses Uddeling saa længe maa beroe. Imidlertid, da Hr. Stiftamtm. i sidstbemeldte Skrivelse, ligesom tildeels tilforn i Anledning af Landskylds-Regningen, haver yttret det Tvivlsmaal: „at det vil agtes ei alene ubilligt, men og imod Loven, om Skatten, som der ikkun er beregnet til 20 Al., hvilke igjen beregnes til 40 Fiske eller 1 Væt, skulde nu betales med 1½ Rd. Croner i Varer eller Penge, hvilket da blev 34 Alen, end sige med 1 Rd. 76 Sk. Courant; med mindre H. M. tillige vilde forhöie Skatten over det hele Land": — saa skulde vi udbede os Hr. Stiftamtm.' nærmere gode Tanker, om denne Deres Anmærkning maatte have nogen, og da hvilken, anden Grund, end blot det ulige Forhold, som samme lyder paa imellem Priserne paa Varer og Penge mod hinanden indbyrdes i de ældre og nuværende Tider, hvorved vi ellers ikke ville undlade at erindre, til behagelig Overveielse: 1) at de 20 Alen, som Skatten efter Landsloven af 1280 er ansat til, ei alene er at ansee som en faststaaende Myntsort, eller forestillet Mynt, men og, ja fast mere, som Vare, ligesom den og fra förste Tider af virkelig findes sædvanligen at være betalt nu i eet, nu i et andet Slags Varer, efter hvert Districts Beskaffenhed, og især i saadanne, som til hver Tid have været gangbar i Handel og Vandel, saavel uden- som indenlands; samt dernæst — 2) at Jordeböger og Regnskaber, som haves ved Kammeret, vise, at ligesom Landskylderne i Snefjeldsnæs og Guldbringe Sysseler allerede fra det 16. Seculo af ere blevne evaluerede til Fisk, saa er og Skatten

[1] kgl. Resol. 29. Juli 1779.

1779. med Gjæftold og Tiender i det mindste siden 1717 i
25. Mai. disse Districter bleven evalueret paa samme Maade, og hver Væt deraf i rum Tid, og som beregnet, med 1½ Rd. Croner, hvilken Evaluation, som egen for denne disse Södistricters Product, ikke derfor sees at kunne drages til Fölge for Landdistricterne, hvis Producter, saavidt de ere af et andet Slags Natur, ligeviis maa evalueres paa anden Maade. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 25. Maji 1779.

17. Juni. **Kongelig Resolution** ang. **Udgivelsen af Olavii Reise** i Island Fredensborg 17. Juni 1779. — Ifölge kgl. Resol. 4. Mai 1778 havde Olavius nu omarbeidet sin Reise-Journal overeensstemmende med den lagte Plan, og indleveret dette Arbeide til Toldkammeret. Med Hensyn til Redaktion af Stilen, samt Udarbeidelse af Register og Fortale, tilböd Erichsen at paatage sig dette Arbeide. Bogtrykker Stein havde tilbudt at levere 500 Exx., og deraf 30 Exx. gratis, naar Omkostninger til Kobberne bleve godtgjorte af det Offentlige med 300 Rd., desuden beregnedes Kortet over Island at ville koste omtrent 200 Rd. (Forest. 9. Juni). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779–1781, 25, Nr. 15; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CCII.

I Overeensstemmelse med og Fortsættelse af Vores Resol. af 4. Maji f. A. ville Vi allern., at Forlaget og Trykningen af Kammer-Secretaire Olavii nu i Orden bragte Reisebeskrivelse, med de forhen foreslagne Tillæg af Henkels og Zieners Reiser og Undersögninger, maa overlades til Bogtrykker Stein, saaledes, at ham til Hjelp til Kobbernes Stikning betales af Vores Kasse 300 Rd., hvorimod han skal være forbunden til at skaffe en duelig Sætter, som ogsaa til i Eet og Alt at rette sig efter Vores Etatsraad Erichsens Leilighed, under hvis Opsyn og Correctur, efter det af ham gjorte Tilbud, Værket trykkes, samt at lade hele Oplaget indrette paa 500 Exemplarer, og deraf trykke de 400 paa fransk Postpapir, og de övrige 100 paa Median-Papir, saaledes,

at Værket i alle Dele kan blive af lige Form og Anseelse med Olafsens og Povelsens Reise, og endelig at afgive uden Betaling til Kammerets Disposition 37 Exemplarer, hvorimod han, ifald flere skulde forlanges, nyder samme betalte, efter den Priis Kammeret, som i sin Tid haver efter Billighed at bestemme Værkets Udsalgspriis, fastsætter. — Foruden de i det Foranförte ommeldte 300 Rd. til Kobbernes Stikning, maa endvidere af Vores Kasse betales hvad der efter nöiest mulige Accord for Stikning, Papir og Aftryk, kan medgaae i Omkostninger til det islandske Charts nye Oplag, med de tjenlig befundne Rettelser og Forandringer. — Til at gaae tilhaande ved Registerets Affatning, m. v. som kunde ved Trykningen forefalde, maa, ifald Værkets Forfatter ikke skulde paa den Tid være ved Haanden, en anden duelig islandsk Student af Vores Etatsraad Erichsen bruges, og ham en for saadant Arbeide passende Douceur accorderes. — Vores Kammer-Secretair Olavius tillægge Vi, for den paa Omarbeidningen anvendte Umage, en Douceur af 400 Rd., og maa han ved forefaldende Leilighed af Kammeret bringes i allerund. Forslag til en for ham passende Tjeneste. Fredensborg Slot den 17. Junii 1779[1]. 1779. 17. Juni.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Præmier for Hvalfangst. Khavn 19. Juni 1779. — Indholdet er publiceret paa Althinget 1780 ved Stiftamtmandens Bekjendtgjörelse 18. Juli s. A., trykt i Althingsbogen 1780, S. 13. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 242. 19. Juni.

Som Kammeret haver af Sysselmanden i Isefjords Syssel, Jon Arnorsens, Skrivelse af 25. Septbr. a. p. med megen Velbehag erfaret, at nogle Bönder i Arne-

[1] Resolutionen er communiceret Finants-Collegium og Bogtrykker Stein, samt Secretair Olavius ved Toldk. Skrivelser 26. Juni 1779. Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 245—247.

1779. fjorden og Hrapsöre Kirkesogn inden bemeldte Syssel
19. Juni. endnu lægge dem paa at harpunere Hvalfiske, hvilken Fangst, i Mangel af Kundskab, næsten skal være gaaet af Brug paa andre Steder i Landet, og vi meget önske, at samme saa meget muligt maatte opmuntres, saa maa vi herved have Hr. Stiftamtm. tjenstlig anmodet, behagelig at ville foranstalte, at Vedkommende maatte blive betydet ved Sysselmanden paa Stedet, at de, som maatte befindes fremfor Andre at lægge Flid paa denne Fangst, kunde, naar han oplyselig indberettede saadant til Kammeret, vente at nyde herfra en passelig Præmie til Opmuntring herudi. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 19. Junii 1779 [1].

23. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Grundeierens Andeel af opdrevne Hvale. Fredensborg 23. Juni 1779.** — Publiceret paa Althinget 1780 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. III. 2, S. 11—12; ligeledes trykt i Uddrag (§ 1 og 2) som Bilag XVII („Rescript ang. hvad Erstatning der i Island bör gives af opbringende Hvaler til Grundeieren") til den danske Udgave af For. om den islandske Handel 13. Juni 1787, S. 81, dog med urigtig angivet Datum 22. Juni 1779; Fogtm. VI. 2, 211—212. — Norske Tegn. XLI, 417. — Isl. Oversættelse: „Rescript um þat hveriar bætur landeiganda skuli gefaz af flutníngshvölum á Íslandi", ogsaa urigtig henfört til 22. Juni 1779, som Bilag XVII til den islandske Udgave af foranförte For. 13. Juni 1787, S. 141.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som du, udi Skrivelse til Vores Danske Cancellie af 26. Augusti a. p. og i Anledning af en fra Bonden Einar Jonsson af Bardestrands Syssel paa Vort Land

[1]) I Kammerets Skrivelser s. D. til Stats-Balance-Directionen berettes, efter Sysselmand Jón Arnórsson, at Hvale aarlig lade sig tilsyne i Isefjorden, udenfor Reykjanæsset, i forskjellig Mængde og til forskjellige Tider, dog helst i Oktobr., Novembr. og Decembr. Maaneder, og undertiden i Januar, Februar og Marts. (Copieb. sst. Nr. 241).

Island herom indgiven Ansögning, haver forestillet, at det vilde tjene til Hvalfangstens bedre Opmuntring, om det blev tilladt dem, som lægge sig efter denne Fangst, at före den Hval, som de fange, til Land paa udyrkede og steenagtige Steder, uden derfor at erlægge nogen Betaling til Grundeieren, eller og give ham 1/8 Deel af Hvalen: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efterat herom er bleven indhentet Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers Betænkning, allern. ville, i Overeensstemmelse med saavel Vores islandske som norske Lov, og især Rekebalkens 8. Cap. samt N. L. 5—12—3. og 11. Art., i Almindelighed have anordnet: 1779. 23. Juni.

1) At naar en harpuneret Hval föres til Land paa steenagtige eller sandige Steder eller Strande, som tilhöre Andre, og kan der opskjæres og bortföres uden Grundeierens Skade, da haver denne ingen Deel i Hvalen, dog bör ham betales hvad Tjeneste han ved saadan Leilighed maatte bevise de Fangende, saaledes som de med ham kunde forenes. — 2) Föres en saadan fanget Hval til Land paa noget saadant Sted, hvor dens Flænsning, Bjergning og Bortförelse kan i nogen Maade spilde en Andens Eng eller Mark, da skal de Fangende betale Grundeieren saadan Skade og Jordspilde med 1/8 Deel af Hvalen in natura. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og at foranstalte saadant almindelig bekjendtgjort til fornöden Efterretning. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 23. Junii Anno 1779.

Kongelig Resolution ang. **nærmere Bestemmelser om Postvæsenet i Island.** Fredensborg 8. Juli 1779. — Da der i Anledning af Reskr. 13. Mai 1776 ingen nærmere Forslag i Aaret 1777 indkom fra Stiftamtmand Thodal om Postindretningen, forlangte Kammeret et saadant ved Skrivelse 14. April 1778, hvilket ogsaa indkom i samme Efteraar. Kammeret bemærker i den Anledning, at „den Porto, som er bleven ansat, synes vel at være for ringe; men betragter man derimod, at denne Indretning endnu er ny, 8. Juli.

1779. og at Stiftamtm. ved andre Leiligheder har udladt sig med, at den förste Anstöd, som samme havde hidtil fundet, bestod
8. Juli. just i Postpengenes Betaling, saa vilde det maaskee og være betænkeligt nu for Tiden at forhöie den erlæggende Porto. Desuden er det mere end formodentlig, at ringe Postpenge kunde mere end noget Andet opmuntre Mængden til heller at bruge Posten, end andre Leiligheder. Derved vilde da befordres Mængden af de Breve, som gaae med den, og denne sig forögende Mængde igjen gjöre, at Posten des snarere kunde komme i Stand til at bære sine Omkostninger uden Byrde for D. K. M.s Kasse". Kammeret indstiller derfor, at de nye Bestemmelser udgaae i Form af et kongeligt Reskript til Stiftamtmanden og Amtmanden i Island (Forest. 7. Juli). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779–1781, 25, Nr. 16.

Vi approbere allern. det af Stiftamtm. i Island indsendte yderligere Forslag til Postvæsenets Indretning sammesteds, og fölger det i saadan Hensigt Os allerund. forelagte Reskript til Vores Stiftamtmand og Amtmand i Island med Vores Underskrift herved tilbage. Fredensborg Slot den 8. Julii 1779.

8. Juli. **Reskript** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Postvæsenet i Island.** Fredensborg 8. Juli 1779. — Publiceret paa Althinget 1780 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. III, S. 4—11. Verificeret Copie i det islandske Departement; jevnf. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLV–CLVI. — Islandsk Oversættelse af § 1—13, tildeels med nogen Forkortning, med Tabel over Posternes Afgangstider og Brevportoen for enkelte Breve, i Johnsonius' „Vasaqver". Kh. 1782. 12°. S. 231—239.

Christian den Syvende &c. V. B. T. At Vi, foruden hvad Vi allerede ved Vores Reskript af 13. Maji 1776 have anordnet angaaende en Post-Indretning i Island, have endvidere, i Anledning af det fra eder sidst indkomne yderligere Forslag, allern. fundet for godt nærmere at anordne og befale, som fölger:

1) For de Breve, som sendes med Posten for Norderlandet, betales fra Norder Syssel til Bessested for et enkelt Brev, som ikke maa veie over eet Lod, 8 Sk.; fra Öefjords, 7 Sk.; fra Skagefjords, 6 Sk.; fra Hunnevands, 4 Sk. og fra Myre Syssel 2 Skilling. — 2) For Vesterlandet: fra Isefjords Syssel til Bessested betales for et enkelt Brev 8 Sk.; fra Bardestrands 6 Sk.; fra Dale Syssel 4 Sk. — For Breve, som fra Snæfellsnes Syssel maatte være at sende, og efter Reglementets 4. Art. skal gaae til Sysselmanden i Nappedals Syssel, betales for et enkelt Brev 6 Sk., og for et saadant Brev fra Nappedals Syssel 4 Sk. — Hvilket Postbud ikke gaaer længere end til Sysselmanden i Myre Syssel, som derfra sender Brevene med Isefjords Post til Bessested, eller og Sysselmanden i Nappedals Syssel besörger dem Posten imöde fra Dale Syssel paa et bekvemt Sted, og der igjen afhenter de Breve, som maatte være komne tilbage fra Bessested eller andre Steder. Ligeledes de Breve, som fra Strande Syssel skulle gaae med Posten, besörger Sysselmanden afsendte enten Hunevands eller Dale Syssels Post imöde, og betales da af dem ikke höiere Porto, end for disse Sysseler er ansat. — 3) For Österlands-Fjerdingen betales: fra begge Mule Sysseler 8 Sk.; fra Östre Skaftefjelds Syssel 7 Sk.; fra Vestre Skaftefjelds Syssel 6 Sk; fra Rangervalle Syssel 4 Sk., og fra Arnes Syssel 2 Sk. — 4) Lægges flere Breve under een Convolut, enten fra eller til adskillige Personer, skal for hvert Brev især betales den fulde Porto eller Postpenge. Men fölger noget Bilag med Brevet, saasom Translation af et Testament, Attest, Regning, Vidnesbyrd, Thingsvidne, Memorial, hvorpaa begjæres Authorisation eller Ordre, og deslige, betales ikkun halv Porto imod Brevet, naar saadant Bilag ikke veier over 1 Lod, gaaer det derover, betales fuld Porto, som for et enkelt Brev, alt til 2 Lod, saa at 2 Lod betales som et enkelt Brev. Men er det

1779.
8. Juli.

1779. vidtlöftigere Acter eller Documenter, betales siden, foruden
8. Juli. Brevet og de 2 Ark, 1/4 Deel af den for et enkelt Brev ansatte Porto, alt til 20 Lod, men gaaer det over 20 Lod, betales siden for det övrige ikkun 1/8 af den ansatte Porto, til 50 Lod[1]. — 5) De Breve, som hvert Syssels Indbyggere ville have med Posten, sende de i Tide til Sysselmanden, og tillige betale til ham den ansatte Porto, undtagen de Breve, som bör gaae frie, om hvilke herefter nærmere bliver handlet. Disse Breve nummererer Sysselmanden med hostegnet Porto, forfatter en Liste over dem efter Nummerne, og anförer ligeledes Postpengene paa Listen, hvorefter de tillige med Listen indpakkes og forsegles. Over Postpengene holder Sysselmanden Regning og derfor aflægger Regnskab til Landfogden. Ingen Breve modtages i Posten uden Betaling af Postpengone medfölger, undtagen de, som skulle gaae frie. — 6) Boer Sysselmanden saa afsides, at Sysselets Indbyggere ikke bekvemmeligen kunne sende Brevene til ham, men ville heller levere dem paa de Steder, hvor Posten farer frem, maa Postbudet tage mod dem, men ikke uden Betaling for Förselen efter Taxten for det Syssel, i hvilke de modtages, hvilken han maa gjöre sig bekjendt. Brevene og Betalingen leverer han da paa nærmeste Poststed, hvor de paa Listen anföres, ligesom för er anordnet. Andre Underveis-Breve, som ikkun skulle gaae mellem Syssel-

---

[1]) Ved Stiftamtmand Levetzow's Bekjendtgjörelse 19. Juli 1786, trykt i Althingsb. s. A. Nr. XVIII. 1, S. 46, forklares og bestemmes denne Paragraph nærmere saaledes: „Lægges flere Breve inden i eet, betales for ethvert enkelt Porto. Tykke Breve med andre Papirer i betales efter Vægt, nemlig: for et Brev med Document eller andet Papir indeni indtil 1 Lod, 1 1/2 enkelt Porto; for et Brev over 1 indtil 2 Lod, dobbelt Porto. Veier det mere, saa betales, foruden denne dobbelte Porto af de 2 förste Lod, 1/4 enkelt Porto for hvert Lod over 2 til 20 Lod, og 1/8 enkelt Porto for hvert Lod over 20 indtil 50 Lod".

erne, kan Postbudet ligeledes modtage, men ikke uden Betaling, som er 2 Sk. for hvert Syssel, de skal gaae igjennem, hvilke han og anviser paa nærmeste Poststed, hvor de föres paa Listen og i Regningen. Begaaer Postbudet nogen Forseelse i hvad ham saaledes anbetroes, svarer han derfor til Postindretningen en vilkaarlig Mulkt, som vedkommende Amtmand, efter Forseelsens Beskaffenhed, fastsætter. — 7) Alle de Breve, som angaae Vores Tjeneste og Landets almindelige Sager fra Embedsmænd og Betjentere til Vore Departementer og Collegier, saavel som og til Övrigheden i Landet, saa længe derudi intet privat eller til egne Sager og Nytte hensigtende befindes, nyder Portofrihed uden Attest, og bör da udenpaa Brevene tegnes, at de angaae kongelig Tjeneste alene, og ikke handle om nogen privat Sag, ligesom og de Breve og Ordres fra Vores Departementer og Collegier, som æske Beretninger, Betænkninger, Forklaringer og deslige af Embedsmænd og Betjentere, endog i deres private Sager, samt disses Svar igjen derpaa, skal gaae portofrie, til hvilken Ende og udenpaa Brevene skal tegnes: „Sager, kongelig Tjeneste angaaende". Alle Breve i Embedssager, saasom Relationer, Forespörgseler fra Embedsmænd og Betjentere til Övrigheden, som ikke angaae deres egen eller Andres private Nytte, skal være frie for Postpenge, ligesom og Övrighedens derpaa givende Resolutioner og Betænkninger, paa hvilke og uforbigængelig skal tegnes: „kongelig Tjeneste alene angaaende". — 8) Derimod gaaer de Expeditioner fra Vore Departementer og Collegier ikke portofrie, som ikke henhöre til Vores Tjeneste eller Landets almindelige Sager, men Personers egne Rettigheder og Fordele, for hvilke Postpenge maa betales af den de tilsendes, eller vedkomme, og paa Brevene tegnes: „private Sager angaaende". — Under saadanne Expeditioner forstaaes alt hvad som angaaer egne Rettigheder og Fordele, enten Personerne staae i Vores Tjeneste eller ikke, saasom alle Benaad-

1779. 8. Juli.

1779. ninger, Friheder, Rettigheder og Bevillinger fra Os og
8. Juli. Collegierne, hvad Navn de kan have, item som angaae Klagemaal, Besværinger, Proces-Sager og deslige, ligesom og for alle Suppliquer til Os, Memorialer og Forestillinger til Collegierne og Departementerne om saadanne Benaadninger, Friheder &c. bör betales Postpenge; altsaa bör for alle saadanne Breve og Memorialer, som gaae med Posten til Betjenterne og Övrigheden i Landet, og indeholde egne Sager og Anliggender, som meldt er, ligeledes svares Postpenge, saavel som og af Övrighedens Resolutioner og Svar derpaa, hvilke Postpenge de, som samme tilsendes og vedkommer, have at betale. — 9) Befindes Nogen at afsende saadanne Breve med Posten, og at tegne udenpaa dem, at de angaae kongelig Tjeneste, men indeholde dog det, som henhörer til egen Anliggende og Nytte, skal den saaledes Skyldige, foruden den Porto, som for Brevet burde svares, böde til Postindretningen förste Gang 1 Rdlr., anden Gang 2 Rdlr.; forseer han sig derudi oftere, da hver Gang 4 Rdlr., hvilke Böder Stedets Sysselmand, naar han derom bliver vidende, skal udtage ligesom Vore Rettigheder. — 10) Saavidt det maatte findes gjörligt og bekvemmest, ville Vi indtil videre allern. have tilladt, at Posten fra Mule Sysselerne tillige Sommer og Höst gaaer Sönden om, og da afsendes deres Breve saa betimelig, at de kunne være hos Sysselmanden i Östre-Skaptefjelds Syssel til den 12. Maji og 8. Septbr., men skulde dette ikke findes gjörligt, maa deres Breve, efter den 2. Art. i Reglementet, gaae til Norder-Syssel, da Postpengene foröges med 2 Sk. mere for hvert enkelt Brev, og betales da for samme 10 Sk. — 11) Paa det at ikke Omkostningerne ved et större Antal Postbud maatte foröges, saa at befrygtelig Indretningen ikke kunde bære sig, kan det for det förste og indtil videre forblive derved, at Postbudene fra Nord- og Österlandet gaae ligefrem med Brevene, for igjen at modtage de Breve, som maatte være at sende tilbage; men for

Isefjords Post, som skal gaae over Fjordene, maa der i Bardestrands Syssel være et paalideligt Bud færdigt, som modtager og reiser med den, hvilket Bud Sysselmanden der foranstalter og beskikker, eller og at Hest kunde faaes til Isefjords Bud; men kan dette ikke skee, foranstalter Sysselmanden i Bardestrands Syssel Bud afsendt med de Breve, som skal tilbage til Isefjords Syssel over Fjordene. Saaledes bliver da den Forandring i Reglementets 4. Art. allern. tilladt, at Sysselmanden i Myre Syssel ikke samler alle 3 Poster, men enhver fortsætter sin Reise ligefrem naar de komme. Om ellers det ved samme Reglement tilsigtede Anlæg til Breves Befordring fra Bessested til vedkommende Steder i Landet ikke skulde befindes at kunne opnaaes ved den her anordnede Indretning, bliver nærmere Forslag i den Henseende endnu at foranstalte. — 12) Postbudene skulle selv besörge sig Underholdning, og betale hvad de behöve og ikke kunne före med sig, og maa ikke være til Byrde for Beboerne paa Poststederne, hvor de skulle medtage flere Breve. — Endelig 13) have I at besörge alle til denne Indretnings bekvemmeste Iværksættelse fornöden eragtede Ting, saavel i Hensigt til offentlige Bekjendtgjörelser som andet, saaledes foranstaltede, at samme, saasnart muligt er, fra den Tid af Aaret, som maatte falde passeligst, kan tage sin Begyndelse, fra hvilken Tid det hermed skal være strengelig forbuden at sende Breve ved andre Leiligheder paa den Vei og paa de Tider af Aaret, som Posten gaaer, under samme Straf, som i den foregaaende 9 Art. er fastsat. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 8. Julii 1779.

1779. 8. Juli.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. en Vandkværns frie Afbenyttelse for Menig-

23. Juli.

1779. mand. Khavn 23. Juli 1779. — Isl. Copieb.
23. Juli. Litr. T, Nr. 253.

Paa den af Hr. Stiftamtm. i Skriv. af 23. f. M. gjorte Forespörgsel, ang. hvorledes der i sin Tid skal forholdes med Malerlönnen af hvad der maatte vorde formalet paa den til Havnefjord overförte Vandqværn, da De troe, at samme vilde kunne med Tiden betale Omkostningerne paa Huset og dets Reparation, have vi ikke skullet undlade herved tjenstlig at melde til Svar: at da H. K. Mt. haver, for at see Meelmalingen som overalt i Island opmuntret, saa og blandt dette Steds Indbyggere, allern. skjænket denne Vandqværn til Brug for samme, uden Hensigt til at faae de derpaa anvendte Omkostninger erstattede ved Malerlön af Qværnen, saa vil det med saadant Öiemærke blive mest overeensstemmende, at Almuen tilstedes at betjene sig af bemeldte Vandqværn uden Betaling, naar ikkun de fornödne Forsigtighedsregler for Brugen af samme, samt det i al Fald fornöden eragtende Tilsyn dermed vorder efter Omstændighederne i Forveien regleret og fastsat, og deriblandt, at vedkommende Almue, imod at nyde Möllens Brug uden Betaling, tilpligtes at holde den fremdeles vedlige, naar den först er sat i brugbar Stand, i hvilken Henseende det maaskee bliver bedst, at den samtlige Almue in corpore overtager sig den, som til Brug og Nytte, saa og til Ansvar og Vedligeholdelse under Hr. Stiftamtm.s Opsigt. Dette have vi ikke villet undlade at melde til behagelig Oplysning, hvorefter vi da vente Hr. Stiftamtm.s nærmere gode Forslag, hvorledes Omgangen med Malingen paa denne Qværn eller Mölle, i Overeensstemmelse med forbemeldte Grundsætninger, bedst og tjenligst paa alle Sider kunde blive at indrette. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 23. Julii 1779.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Indbetalingers Anmeldelse for Stiftamtmanden. Khavn 27. Juli 1779. — Indholdet publiceret og indskjærpet paa Althinget ved Stiftamtmandens Bekjendtgjörelse 18. Juli 1780, trykt i s. A. Althingsb. Nr. III, S. 16—17. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 256. — **Uddrag.** 1779. 27. Juli.

. . . .[1] Endelig, da vi af meerbemeldte Stiftamtm.' Skrivelse (24. f. M.) uventelig erfare, at de Fleste, saavel af Handelens Betjente som Sysselmænd, Kloster- og Ombudsholdere have, tvertimod den i Aaret 1776[2] föiede Foranstaltning, hidindtil forsömt strax at anmelde for Dem, hvad Betalinger af dem ere erlagte til den kongelige Kasse, paa det De paa alle Aarets Tider kunde være underrettet om Kassens virkelige Beholdning, kunne vi ikke Andet, for at see denne Foranstaltning sat i vedbörlig Drift, end lige med Dem ansee det tjenligst, at samme paa ny bliver overalt publiceret, og alvorligen indskjærpet alle Vedkommende, med det Tillæg, at Enhver, som herefter maatte forsömme at tilstille Hr. Stiftamtm. bemeldte Anmeldelse, saasnart de have betalt Noget til Kassen, maa vente at vorde for saadan Forsömmelse anseet med en Mulkt til det Sogns Fattige, hvor han opholder sig, af 2 Rd. for hver Gang, under prompte Execution, hvilken da Hr. Stiftamtm. i behövende Tilfælde behagelig foranstalter. — Vestindisk Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 27. Julii 1779.

Kongelig Resolution ang. Beregningen af Jordafgifter og Skatter m. v. Fredensborg 29. Juli 1779[3]. — I Anledning af Landfogdens Forespörgsel, 29. Juli.

[1]) det Udeladte angaaer Kongens Kasses Mellemværende med Landfogden.

[2]) Toldk. Skriv. 2. Marts 1776.

[3]) kgl. Resol. 13. Juni 1787.

1779. foranlediget ved Taxtforandringen hvorledes: *a)* Landskylden paa de Jorder, hvor Fiskelandskyld var ansat i Jordebogen, samt
29. Juli. Skat, Gjaftold, Tiende, Husmænds- og Mandtalsfisk, *b)* Smörleierne og *c)* Mandslaan, skulde af Vedkommende betales, enten in natura eller i Penge, og i sidste Fald efter hvilken Evaluation. Med Hensyn til det under *a* Anförte oplyste han, at det, naar det ikke erlagdes in natura, pleiede at beregnes til 1½ Rd. Croner pr. Væt, og saaledes var ogsaa endnu i 1777 beregnet af Landfogden, men nogle Kjöbmænd havde beregnet Vætten til 90 Sk. Courant, hvilket Landfogden ansaae stridende mod den nye Forordn. § 1, som befaler, at med Afgifterne forholdes som tilforn; han meente og, at ligesaavel Handelen som Bonden kunde staae sig ved Beregningen af 1½ Rd. Croner for Vætten, da Fisken nu gjaldt 1 Rd. 76½ Sk. Cour. pr. Væt, eller 19½ Sk. pr. Væt over det Beregnede. — Med Hensyn til *b* (Smörleierne) bemærkede han, at forhen svaredes efter hvert Qvilde 2 Föringer Smör, eller 1 Væt Fisk eller 90 Sk. Courant, men da de anförte Naturalier efter den nye Taxt vare stegne til 1 Rd. 9 Sk., spurgtes, om nu dette Belöb i Penge skulde betales i Mangel af Naturalier. — Med Hensyn til *c* bemærkedes, at til 1770 havde Bonden, naar Mandslaanet ikke ydedes in natura, betalt 1 Rd., men da der ifölge Kammer-Skrivelse 27. April 1771 skulde erlægges 1 Væt Fisk for Mandslaanet, og Vætten nu gjaldt 1 Rd. 76½ Sk., spörges, om Bonden nu skal betale dette Belöb, naar Mandslaanet ikke præsteres in natura, istedenfor 90 Sk. forhen, hvorved han vilde tabe 82½ Sk. for hvert Mandslaan. — Efter at have anfört Stiftamtmandens Betænkning, som i det Hele gaaer ud paa at forsvare den lavere Ydelse for Bonden, overeensstemmende med den ældre Taxt, da han mener, at den höiere Handelspriis paa Kongens Afgiftsfisk, efter den nye Taxt, maa ansees som Accord-Priis imellem Kongen og Handelen, men Bonden uvedkommende, gaaer Kammeret ud fra, „at da saavel de geistlige som verdslige Love, hvori disse Indretninger have deres Grund, og hvorpaa de beroe, endnu i denne Dag, ere alle forfattede i en Tid (nemlig den geistlige 1123 og 1275 og de verdslige 1280), da Circulationen af myntede Penge var næsten ingen, men al Handel og Vandel og alle Betalinger beroede alene deels blot paa Varer, deels og paa raat Sölv og Guld, som blev regnet efter Vægt, saa have de antaget til Maal for Tingenes Priis, ikke Guldet og Sölvet, og endnu mindre myntede Penge, hvoraf Landet ikkun havde

saare lidet, men visse Varer, og deriblandt fornemmelig Vadmel, som mest gangbart i Landet og fordeelagtigst i Handelen paa den Tid". Herved blev da Alenen (Alen Vadmel) til Grund-Priis eller den Maalestok, hvorefter Prisen paa Alt skulde rette sig. „Saaledes er alting evalueret derefter i Constitutionen om Tienden af 1096, som endnu gjelder". Saaledes blev og Kongens Skat ansat til 20 Alen (Jónsb. þegnsk. 1. cap.), Leien af Malkekvæg til 20 Pd. Smör eller 12 Al. Vadmel pr. Qvilde (Kaupab. 15. cap.) og overhoved alle Lovöre (lögeyrir, Kaupab. 5. cap.), endogsaa Guldet og Sölvet selv, og efter samme Plan ere Pretia rerum i Island igjennem alle Tider blevne anslagne saaledes, at 120 Al. gjöre et saakaldet Hundrede i Værd, hvorefter igjen alle mindre Dele rette sig; og fra den Tid af, at Fisk ogsaa begyndte at blive gangbar i Handel og Vandel, ere 2 Fiske blevne anslagne i Værd lige med 1 Alen, og altsaa 1 Væt eller 40 Fiske med 20 Alen. — „Da Pretia rerum saaledes engang vare ansatte efter Produkter, saa fulgte igjen deraf den anden Regel, nemlig denne, at hvorsomhelst visse Vare vare fastsatte, enten ved Contrakter eller og ved Brug, der burde Betalingen skee enten i de selvsamme Varer, eller i andre af lige Værd, eller i saa mange Penge, som Varene gjeldte paa den Tid de skulde ydes. Dette haver stedse været i Island en staaende Grund-Regel" (Kaupab. Cap. 5; Kristinr. 1123). Lovreglen i Island er derfor denne: 1) alle Slags Afgifter ere ansatte i Vare-Produkter; 2) naar et vist Slags betinget Produkt ikke haves, maa et andet af lige Værd ydes, og naar Produkter ikke haves, da saa meget i Penge, som disse Produkter gjelde paa den Tid Ydelsen skal præsteres. Heraf fölger: 3) at uagtet Produkterne forhöies i Priis, maa den, der skal modtage dem in natura, være berettiget til, i Mangel af Natural-Præstation, at fordre saa meget i Penge, som de da koste. — Dette er ogsaa grundet i Tingens Natur. Produkternes Forhöielse i Priis gjör Eiendommen mere frugtbringende, og dette bör komme Eieren tilgode. Hvis Leieren kunde ansees berettiget til at affinde sig med et ringere Penge-Belöb end för, saa blev han alene den Vindende, da han dog, idet han kun betaler Eieren en vis Qvotadeel af Udbyttet for Brugen af hans Eiendom, beholder forholdsviis den samme Gevinst af alt det övrige Produkt af Eiendommen, som Eieren, uagtet han yder denne den forholdsmæssig höiere Andeel, i Forhold til Priserne. — Med Hensyn til Naturalydelsen anföres som Exempler, at 1597 er af Guldbringe Syssel og Arnar-

1779. 29. Juli.

1779. stappens Ombud ydet 726 Vætter og 20 Fiske; 1693 anföres
29. Juli. den af Guldbringe Syssel og 1717 af Arnarstappens Ombud og Kjose Syssels Jorder med 1180 Vætter og 15 Fiske, og saaledes er hele Tiden ydet, indtil 1777; saaledes ere ogsaa de egentlige Contributioner af Skat, Gjevtold, Tiende, Husmændsog Mandtalsfisk blevne beregnede, og findes f. Ex. anförte for Snæfellsnes Syssel med 88 Vætter, men i Guldbringe Syssel fra 180 til 230 Vætter. Det ansees derfor som lovgrundet, at de under *a* anförte Ydelser bör betales med Fisk in natura, og det navnlig i blandede gangbare Sorter, som de falde paa hvert Sted, eller og i Penge efter den i Oetroyens § 24 ansatte Priis, nemlig 1½ Rd. Croner eller 1 Rd. 57 Sk. Courant pr. Væt. — Med Hensyn til *b* oplyses, at i 1597 Aars Jordebog og Regnskab fra Island anföres en Qvildeleie til 20 Pd. eller 2 Föringer Smör, 12 Förr. beregnede til 1 Hundr. i Værdie, og dette igjen til 3 Daler Lybsk eller 3 Rd. Speeie; efter kgl. Resol. 27. Mai 1638 er det beregnet til 4 Rd. Speeie[1]; efter 1702 beregnedes Qvildeleie eller 20 Pd. Smör efter Handelstaxten til 32 Fisk eller 72 Sk., saavel paa Thingeyra Klosters som Bispestolenes og flere Godser, men i Guldbringe og Snæfellsnes Syssel samt i de övrige Fiskerleier er den beregnet til 40 Fiske eller 90 Sk. — Dette viser, at Qvildeleien eller Smörleierne ere i gamle Dage hverken beregnede eller betalte med Fisk in natura. At beregne Fisk for Smör i Qvildeleier var först opkommet i Guldbringe Syssel efter 1717, og siden fortsat, men kun paa enkelte Gaarde, fra den Tid af, dog saaledes, at Bonden kunde vælge at betale enten i Fisk, Smör eller Penge. Men da Smöret er en naturlig Afgröde af Kreaturerne, da en Natural-Ydelse skal betales med dens gangbare Værdie paa hver Tid, som för er godtgjort, og da Fordelen af Afgiften tilhörer ikke Yderen men Modtageren, indstilles, at Smörleier enten betales in natura eller og efter Taxten med 1 Rd. 9 Sk. pr. 20 Pd. — Hvad endelig angaaer *c* eller Mandslaanene, da havde Landfogden meldt, at indtil 1771

---

[1]) Resol. 27. Mai (28. April) 1638 § 10, trykt i Magn. Ketilssons Saml. af Forr. II, 416—421 jevnf. S. 424; det anföres iövrigt der, at Betaling af 4 Rd. for Hundrede i de visse Afgifter var sædvanlig, kun i de uvisse betalte Sysselmændene 3 Rd. for Hundr. og dette kom fremdeles til at bestaae, ifölge Reskr. 11. Novbr. 1639.

havde Bonden enten ydet Mandslaan in natura eller betalt derfor 1 Rd. Courant i Penge, men aldrig Fisk. Men siden 1771 vare Bönderne blevne tilholdte af Rentekammeret at betale 1 Væt Fisk for Mandslaanet, det er efter den gamle Taxt 90 Sk. eller efter Kongens Contrakt med Handelen 1 Rd. 57 Sk. — Med Hensyn til denne Ydelse bemærkes i Almindelighed, at der bliver Spörgsmaal om Betaling for Arbeide, naar det ikke betales in natura; ingensteds i gamle Regnskaber eller deslige Papirer fandtes Mandslaan beregnet höiere end til 20 Al. eller 40 Fisk eller 90 Skilling; at Landfogderne havde faaet det bragt op til 1 Rd. var en Forhöielse, som var tilveiebragt paa disse Embedsmænds egen Haand; og endmindre var det stöttet paa nogen Lov, at Rentekammeret i Aaret 1771 befalede, at Mandslaanet skulde ydes i Fisk, beregnet til 1½ Rd. Croner eller 1 Rd. 57 Sk. Courant pr. Væt. Det indstilles derfor, at denne Ydelse ikke bliver ansat höiere i Penge end 1 Rd., da dette maatte ansees hævdet ved en længere Tids Brug, og da Arbeidet maa ansees steget ved de forhöiede Priser efter den nye Taxt. — I Henseende til de Godtgjörelser, som i Anledning af Faaresygen vare tilstaaede Bönderne i Guldbringe Syssel, indstilles, at Mandtalsfisken lades udenfor Beregningen, paa Grund af, at den ikke ydedes af Bönderne selv, men af de Oplandsfolk, som fiske paa deres Baade (Forest. 14. Juli). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 18.

1779. 29. Juli.

I Henseende til de af Vores Landfoged Skule Magnusen her indgivne adskillige Forespörgseler, angaaende hvorledes Landskylden, Skat, Gjevtold, Tiende, Husmands- og Mandtalsfisk, samt Smörleier og Mandslaan paa Vores Fiske-Jorder skulle beregnes fra den Tid den nye Handels-Taxt blev indfört i Island, ville Vi i Betragtning af de anförte Grunde allern.:

1) At da Landets Love, samt Jordebögerne og Forfatningen i Island förer det med sig, at saavel Landskylden som Skat, Gjevtold, Tiende, Husmænds- og Mandtalsfisk paa Vore Fiske-Jorder skulle betales med Fisk, saa skal det og saaledes for Fremtiden forblive, dog at ligesaalidet som de ringere Sorter Fisk skulle mod-

1779. tages i Flæng, ligesaa lidet skulle og de bedste Sorter
29. Juli. overalt kræves, men Ydelsen være tilladt at antages af alle Sorter, som ere Kjöbmands-Gadding, ligesom disse falde paa ethvert Sted; og at, i Tilfælde at Fisk in natura ikke af Vedkommende kan bringes tilveie, og at Betalingen derfor nödvendig maa skee i Penge, skal Evaluationen skee ligesom hidtil med 1 Rd. 57 Skill. Courant for Vætten for indeværende Aar, og siden for det förste saa længe nærværende Handels-Octroy varer, men naar bemeldte Octroy udlöber maa Kammeret være authoriseret til at indtræde i ny Underhandling med Handelen angaaende Prisen paa Landskyldsfisken i Forhold til den Forhandlings-Priis, som da bliver her og paa fremmede Steder, dog fraregnet Fragt og Asseeurance. — 2) At Smörleierne bör ydes enten i Smör in natura, eller, naar de ydes med Penge, da for hver 20 Pd. med 1 Rd. 9 Sk. eller for hver Föring eller 10 Pd. med 52½ Sk. Courant. — 3) At Mandslaanene nu og fremdeles paa Vores Gods ansættes i Penge, dog at denne Ansætning forbliver ved 1 Rd. Courant, ligesom i de forrige Tider er betalt, hvorimod den i Aaret 1771 skeete Evaluation deraf til Fisk for Fremtiden frafaldes, samt endelig — 4) at med alle forbemeldte Poster bliver at forholde iligemaade for de tvende forbigangne Aar 1777 og 1778. — Endvidere ville Vi, i Anledning af Vores Stiftamtmands sidst indgivne Forespörgseler angaaende Godtgjörelsen af Skatterne for de nedslagtede syge Faar i Guldbringe Syssel, herved allern. fastsætte: — 1) At Godtgjörelsen for bemeldte Skatter maa beregnes Almuen i Södistrikterne, og deriblandt i Guldbringe Syssel tilgode, paa den Maade, som ved forestaaende 1. Post er anordnet. — 2) At Mandtalsfisken lades ude fra denne Godtgjörelse, og indfattes ikke derunder, samt — 3) Godtgjörelsen stiles paa alle de Gaarde, som beviislig have haft Faar förend Faaresygen kom, da den er allern. accorderet til Hjelp til

at indkjöbe friske Faar. Fredensborg Slot den 29. Julii 1779[1]. 1779. 29. Juli.

Kongelig Resolution ang. **deserterede fremmede Söfolk.** Fredensborg 2. August 1779. — Corroboreret Cabinets-Ordre til Admiralitets- og Commissariats-Collegium og af dette communiceret Cancelliet ved Skrivelse 17. August 1779. — see (det næst efter fölgende) Canc. Circulaire 28. August 1779. 2. August.

Cancellie-Circulaire til samtlige Stiftamtmænd i Danm. og Norge, samt til Magistraten i Khavn, ang. **deserterede fremmede Söfolk.** Khavn 28. August 1779[2]. — Dette Circulaire synes ikke at være sendt til Island, men er her optaget deels paa Grund af dets almindelige Indhold, deels i Henseende til Justitsministeriets Bekjendtgjörelse 21. Oktober 1853. — Canc. Brevb. for 1779, Nr. 1379, S. 957—959; Fogtm. VI, 2, 229—230. 28. August.

P. M. Fra det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegio er Cancelliet bleven tilkjendegivet, at H. K. Majt under 2. hujus allern. har behaget saaledes at anordne:

1) At alle de Matroser, være sig af Vores Undersaatter eller Andre, som fra fremmede Krigsskibe desertere eller söge deres Tilflugt til et af Vore Krigs-

[1] Denne Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Toldkammerets Skrivelse 30. Juli 1779 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 257); ligeledes den islandske Handels Direction ved Skrivelse 27. August 1779 (Copieb. sst. Nr. 262), og Cancelliet, til Oplysning med Hensyn til Geistlighedens Ansögninger om Fastsættelse af deres Landskylds-Rettigheders Beregning, ved Skrivelse s. D. (Copieb. sst. Nr. 263). Endvidere er den communiceret Landfoged Skuli Magnusson ved Toldk. Skriv. 15. April 1780 (Copieb. sst. Nr. 515).

[2] Canc. Circ. 8. April 1780.

1779. skibe eller en af Vore Havne, skal modtages og nyde
28. August. Beskyttelse, med mindre det Krigsskib, de ere bortrömte fra, tilhörer en Nation, med hvilken Vi kunde have indgaaet et Cartel. — 2) Ligeledes ville Vi, at alle Matroser, som fra andre Nationers Couffardie-Skibe gaae over paa et af Vore Krigsskibe, eller i en af Vore Havne, for der at söge Skyts og Tilflugt, hvad enten bemeldte Matroser ere af Vore Undersaatter eller fremmede, skal modtages og (uden at afgive andre i de saaledes bortrömte danske Matrosers Sted, hverken i Freds- eller i Krigs-Tider) gives Protection. Dog bliver det de fremmede Skippere uformeent, om de finde det for godt, og dertil have gyldig Aarsag, at lade de saaledes fra deres Couffardie-Skibe bortrömte Matroser tiltale, for at erholde Dom over dem til deres Hyre-Contracters Opfyldelse, og at lade Dommen imod dem paa lovlig Maade exequere; men er det saa, at en saadan bortrömt dansk Matros er enroulleret til Vores Tjeneste, og er uden Tilladelse eller Pas gaaet bort at tjene paa fremmede Skibe, da kan ingen Tiltale af Couffardie-Skippere efter Lands Lov og Ret have Sted imod ham; ligeledes kan ei heller slig Tiltale tilstaaes, naar den danske Matros, som haver Frihed at fare med fremmede Handelsskibe, lovlig kunde bevise, at han havde löbet Fare for at blive presset til fremmed Krigstjeneste, og at flere hans Landsmænd havde haft saadan Skjæbne paa den Nations Couffardie-Skibe, fra hvilken han nu er bortrömt. — 3) Skulde der findes Nationer, om hvilke man med fuld Vished veed, at de har antaget det Principium, altid og bestandig at udlevere de fra fremmede Couffardie-Skibe bortrömte Matroser: saa skal ved saadanne Nationers Couffardie-Skibe i Vore Havne paa samme Maade forholdes, saa længe som bemeldte Nationer derudi hos dem ikke gjöre nogen Forandring; til hvilken Ende derom tilforladelig Efterretning besörges igjennem Vort udenlandske De-

partement fra Vore Consuler, og samme skal vorde Collegio meddeelt. — 4) Hvad endelig Vore enroullerede Matroser angaaer, som enten ikke have Pas at tjene hos Fremmede, eller hvis Tid er udlöben, da skal de fratages en fremmed Skipper, og tvinges til at forlade ham, saasnart erfares at de ere ombord paa hans Skib. — Thi har man (Tit.) saadan H. Majts Befaling herved tjenstligst skullet communicere, og vilde De saavel selv bekjendtgjöre samme for vedkommende civile Betjente i det Dem anbetroede Stift til allerund. Efterretning, som og ligeledes meddele Amtmændene i (N. N.) Stift heraf fornöden Communication, for videre af dem i Enhvers Amter at vorde vedkommende Betjente bekjendtgjort. Det kongelige Danske Cancellie den 28. Augusti 1779. 1779. 28. August.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Bestemmelser for Justits- og Tugthus-Kassernes Prioritet hos Regnskabsbetjente. Khavn 1. Novembr. 1779. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 272. 1. Novbr.

Paa Hr. Stiftamtm's. Skrivelse af 10. August sidstl. have vi ikke villet undlade herved at melde til Svar: at Kammeret haver, efter Deres Begjæring i samme, allerede anmodet det kongelige Finance-Collegium om, at ville modtage til Forrentning, imod 4 pro Ct. aarlig, de af Landfoged Skule Magnusen i den kongelige Zahlkasse deponerede Beholdninger, hörende til Tugthus- og Justits-Kassen i Island, den förste af Belöb 700 Rd. og den sidste 456 Rd. 87½ Sk., og naar dertil lægges 43 Rd. 8½ Sk. = 500 Rd., hvorom Dem til sin Tid skal blive meddeelt nærmere Efterretning. Derimod ville Hr. Stiftamtm. underrette Kammeret, om der er svaret nogen Rente af disse Beholdninger, fra den Tid de have existeret, og indtil de saaledes ere blevne deponerede

1779. 1. Novbr. i Zahlkassen, og om saadant ikke skulde være skeet, da Deres gode Betænkning, om og hvorvidt der kunde være Adgang til at fordre samme. Den i nogle forbigangne Aar svævende Stridighed ang. Tugthuskassens Fordring i afgangne Sysselmand Snorresens Bo, haver Kammeret alt forlængst, saavel ved Skrivelse til Hr. Amtmand Stephensen, som og til Landfogden, afviist til Skifteretten, hvor denne Post, i Mangel af mindelig Afhandling, henhörer til Afgjörelse ved en formelig Decision. — Hvad angaaer, at det kunde blive bestemt for Fremtiden, at den Caution eller anden Sikkerhed, som der er stillet den kongelige Kasse, maatte tilbagetages in Subsidium for Mangler i Justits- og Tugthus-Kasserne, skulle vi ikke undlade at melde, at saavidt saadan Caution og Sikkerhed maatte bestaae i Forlöfte, kan saadant ikke skee, uden dertil i Forveien at have Cautionistens Samtykke, da ingen Caution kan, efter sin Natur, udstrækkes videre, være sig til andre Kasser eller Summer, end den Caverende har bundet sig til, og saavidt saadan Sikkerhed til Kongens Kasse maatte bestaae i Jordegods eller Hypotheque, saa sees ikke, i det mindste saa længe Justits- og Tugthus-Kassernes Regnskaber tillige föres af Landfogden, at endog en saadan udtrykkelig Betingelse af Subsidial-Hæftelse, naar det först, som det bör, forudsættes, at Kongens Cassa har uindskrænket Fortrin for dem, saa længe den maatte have Noget at fordre, kan have den allermindste effectum juris, fremfor hvad Naturen af disse Kassers Fordringer af sig selv medförer, thi da det er en ustridig Regel efter Kammerrets-Ordningen, at ingen kongelig Regnskabsförer kan, saa længe han er det, lovgyldig pantsætte Noget af hvad han eier, og det er ligesaa klart, at Justits- og Tugthus-Kasserne, som publica corpora, have efter Lovenes almindelige Form Prioritet næst efter Kongens, saa at intet stærkere eller mere prioriteret Krav kan komme derimellem, allerhelst siden Handelens Fordringer, ved For. af 1776, först ere blevne

classificerede efter andre ved Lovfatningen allerede stiftede Prioriteter, saa kan det vel aldrig feile disse Kasser, at nyde in casu concursus deres Tilgodehavende udlagt næst efter Kongens, og altsaa af sig selv den selvsamme subsidial Sikkerhed, som om denne var udtrykkelig betinget. — Justits- og Tugthus-Kasserne formenes nu og desuden at være satte i fuldkommen Sikkerhed, siden den Anstalt er föiet, at deres Beholdninger aarlig skulle sættes under Forsegling eller deponeres hos Hr. Stiftamtm. selv, og om Tugthusets Direction i al Fald, og alt dette uagtet, ikke troer sig sikker ved fremdeles at betroe Landfogden Incassationen af dens Penge paa den Fod, som hidtil har været, vil det staae den frit for, at ansöge ved Cancelliet en anden Incassator, som kan stille Sikkerhed, hvilket og vel for Fremtiden bekvemmelig kan indrettes saaledes, naar den som förer Regnskabet ikke tillige er en kongelig Regnskabsförer, men i Hensigt til Landfogden har Sagen denne Vanskelighed, at han allerede var kongelig Regnskabsförer, og derved hans hele Formue forud behæftet til Kongen, för end han fik disse Kassers Regnskaber at före. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 1. Novembr. 1779.

1779. 1. Novbr.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Steindor Finnsson, ang. Ret til smaat Vrag. Khavn 7. Januar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 358.

1780. 7. Januar.

Til Svar paa Hr. Sysselmandens Skrivelse af 13. Septbr. sidstl. meldes herved, at det derudi ommeldte Stykke Mastetræ, efter dets af ham indberettede Beskaffenhed og deraf flydende ringe Værdie, bliver efter Plakaten af 4. Mai 1778, den 2. Articul, at regne til det Slags Vrag, som ikke er Hans Maj. forbeholdet, men overladt offentlige Stiftelser, Beneficiariis, Forpagtere eller Sysselmændene, alt efter Omstændighederne

1780. 7. Januar. og Grundens Beskaffenhed, hvorpaa det falder. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 7. Januarii 1780.

22. Januar. **Toldkammer-Skrivelse til den islandske Handels Direction, ang. Handelsstedet Holmens Forflyttelse til Reykjavik.** Khavn 22. Januar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 370.

Da Holmens Handelssted nu skal forflyttes fra Effersöe til Reykevig paa det faste Land, og saadant af vedkommende Embedsmænd befrygtes at ville foraarsage Falkene noget Slags Overlast: saa maa vi have den kgl. islandske Handels Direction tjenstlig anmodet, at ville tillægge vedkommende Kjöbmand Ordre, at gjore Indretningen med Husenes Oprettelse i Reykevig saaledes, at Falkehuset ikke derved betages nogen af de Bekvemmeligheder, som der behöves og Kammeret hidtil uafbrudt har været i Besiddelse af til Falkenes Behandling, hvorom man gjör sig saa meget mere forvisset, som Herligheden over Grunden i Reykevig er Hans Majt tilhörende. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 22. Januar 1780[1].

29. Januar. **Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. at Afviisning fra Altergang ei maa finde Sted paa Grund af ubetalte Leiermaalsböder.** Khavn 29. Januar 1780. — Canc. Brevb. 1780, Nr. 166, S. 116—117.

P. M. Af et fra det kgl. vest.-guin. Rente- og

[1]) I Skrivelse til Stiftamtmand Thodal 25. Marts 1780 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 467) paalægges det ham at paasee, at Handelshusenes Flytning og Opsættelse i Reykjavík ikke kommer til at beröve Falkehuset nogen af dets Bekvemmeligheder.

General-Toldkammer hertil remitteret Promemoria, som 1780.
Sysselmand Lyder Gudmundsen i Skaptefjelds Syssel 29. Januar.
paa Island der har indgivet, har man erfaret, hvorledes han har klaget over, at Præsterne i hans Syssel skulle være altfor ubetænksomme i at antage de i Leiermaal befundne Personer til Alterens Sakramente, og at saadan Omgang ei alene foraarsagede den verdslige Övrighed megen Vanskelighed i at faae hos de skyldige Personer inddrevne saavel den for slige Forseelser paabudne Kjendelse til det islandske Tugthuus, som andre Böder, men og gav deslige Personer Anledning til at fremture i deres letfærdige Levnet, til ligesaa stor Forargelse som Byrde for det Herred, hvori de opholde sig. Og som bemte Sysselmand derhos har begjert, at Præsterne maatte forbydes, at stede de i Leiermaal befundne Personer til Aflösning og Alterens Sakramente, för end de have betalt deres Böder til Övrigheden, med mindre samme af særdeles Aarsager gav sit Samtykke dertil, men det derimod af Hr. Stiftbefalingsmands og Deres Höiærv. herover fra Kammeret indhentede og Cancelliet communicerede Erklæringer fornemmes, at Sysselmandens Andragende og Paastand mere grunder sig paa Ubetænksomhed, foraarsaget ved hans egen Forsömmelse i at inddrive Böderne i Tide, end paa Sagens rigtige Forhold, foruden at det ved offentlige Anordninger allerede er fastsat, at ingen maa afvises fra Aflösning og Altergang, fordi han ikke har betalt sine Leiermaals-Böder til Övrigheden: saa skulle man tjenstligst have Dem tilmeldet, at man, efter slige Omstændigheder, ei kan andet, end ansee forbemte Sysselmands Andragende og Paastand for aldeles ubeföiet; hvilket hannem kunde betydes; da man iövrigt ei paatvivler, at jo Deres Höiærv., om Præsterne skulde forsömme at give Sysselmanden tilkjende naar noget Leiermaal i deres Sogner indfalder, paa det han i Tide kan exequere Böderne, bruger de Midler til at hæmme

1780. Saadant, som Loven dertil bestemmer. Cancelliet den
29. Januar. 29. Januarii 1780.

4. Febr. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Reglement for Afbenyttelse af Vandqværnen ved Havnefjord.** Khavn 4. Februar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 409.

Ligesom det ei kan stemme overeens med Bevægegrunden og Anledningen til, at H. Maj' haver skjænket den til Havnefjord indförte Vandqværn, som og Vores Skrivelse af 23. Julii f. A. nærmere forklarer, at Handelen skal befatte sig dermed, saa eragtes og den ved samme Skrivelse tilsigtede Indretning med Qværnens Brug bedst at kunne skee paa den Maade, at Hr. Stiftamtm., efter den havende Kundskab om Omstændighederne paa Stedet, forfatter og siden foranstalter bekjendtgjort til Vedkommendes Efterlevelse et ordentlig Reglement derom, hvori maatte bestemmes: saavel Hvo der skulde have den nærmeste Opsigt med Malingen, hvortil een eller to af de bedste Bönder i Nærheden, samlede eller skifteviis, bedst synes at kunde antages, som hvorudi denne Opsigt egentlig skulde bestaae, være sig i Hensigt til Malingens egen forsvarlige Bestyrelse, hvortil vi ikke paatvivle, at jo Hr. Stiftamtm. giver Vedkommende al fornöden Anviisning, eller til Qværnens Vedligeholdelse, samt hvad de af Indbyggerne, som lade male, skulle erlægge pr. Tönde, hvilket dog maatte være ansat det ringeste som mueligt; som og endvidere, hvad Regning og Control der bedst kunde holdes derover; hvad Deel deraf kunde gives for Opsynet, og hvorledes det Övrige kunde oplægges, til deraf at bestride de i Tiden indfaldende Reparationer, hvilket synes bedst at skee naar Overskudet ved hvert Fjerdingaars Udgang blev deponeret ved Stifts-Contoiret. Hvilket vi ikke have villet undlade at melde Hr. Stiftamtm. til Svar paa Deres sidste Skrivelse herom af 23.

Septembr. a. p. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 4. Februarii 1780. 1780. 4. Febr.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Lydur Gudmundsson, ang. Handels-Anlæg ved Dyrholar eller Portland. Khavn 4. Februar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 405. 4. Febr.

I Anledning af Hr. Sysselm^s. igjentagne Forestilling i Skrivelse af 13. Augusti sidstl., ang. et Handels-Anlæg ved Dyrhole eller Portland i Skaptefjelds Syssel, have vi ikke villet undlade herved at melde: at den i sidstafvigte Sommer herfra föiede Foranstaltning til at undersöge og opmaale Indseilingen, Ankerleiet og Landingen ved bemeldte Sted, blev standset ved den Mands dödelige Afgang, som var antagen i Skipper Minors Sted til at fortsætte Havnemaalingen i Island; og da det, efter vores forrige Skrivelse af 3. Martii a. p., ikke er at vove, at lade Skibe gaae derhen för end Adgangen til Stedet fra Söen af, samt Grunden og Ankerleiet, er undersögt paa sömandsviis, saa medförer Nödvendigheden at dette Anlæg maa beroe, indtil den allerede af Kammeret foranledigede Undersögning kan vorde foretagen, hvilken og kan forventes i sin Tid at ville skee. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 4. Februarii 1780.

Kongelig Resolution ang. Fremgangsmaaden med Bevaringen af Fraværendes Arv. Christiansborg 7. Februar 1780[1]. — Denne Resolution er af Rentekammeret bekjendtgjort ved Circulair-Skrivelser til Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Grever og Friherrer, Biskopper, samt Amtsforvaltere i Danmark 29. Februar 1780, og til Stiftamtmændene, Byfogderne og Fogderne i Norge 18. Marts s. A. 7. Febr.

[1]) Canc. Skriv. 22. Juli 1780; Reskr. 9. Novbr. 1825, jevnf. Rentek. Circul. 4. Marts 1826.

1780. (Fogtm. VI. 2, 278—279). — I Island paabydes den först
7. Febr. som Regel i Rentek. Skriv. 19. Juni 1813. — Rentek. Danske Relat. og Resol. Prot. 149 A, Nr. 21; Fogtm. VI. 2, 274-276.

Da ifölge Lovens 5. Bogs 2. Capitul 11. Articul den Arv, til hvilken rette Arving ikke melder sig ved Skiftet, staaer fuldkommen in suspenso udi 15 Aar, og det indtil disses Forlöb er lige uafgjort, om enten den udeblevne Arving selv, ved at indfinde sig i Tide, eller hans Medarvinger, ved at bevise hans Död, eller Vores Kasse, naar ingen af Delene skeer, skal blive berettiget til at tage den: saa ville Vi allern., at herefter aldeles ingen Bevillinger eller Dispensationer af det Slags, hvorved saadanne Arvelodder hidtil undertiden ere blevne den Fraværendes Medarvinger imod Caution overdragne, maae udfærdiges, saa længe forberörte ved Loven bestemte 15 Aar, fra den Tid Arven er falden, endnu ikke ere udlöbne. Men Vort Rentekammer skal derimod, udi saadanne enkelte Tilfælde, hvor særdeles Omstændigheder kunne give Medarvingerne efter de 15 Aars Forlöb, og naar Arven saaledes er Vores Kasse hjemfalden, Haab om nogen besynderlig Naade og Eftergivelse af saadan Vores Ret, alene være tilladt allerund. at forestille Sagen og Bevillingen derpaa at udfærdige, ligesom hidtil er skeet; og skal det forresten i Almindelighed have sit Forblivende ved den paaberaabte Lovens Artikel og ved Resolutionerne af 15. Januar 1765 og 12. August 1779[1]. Dog ville Vi derhos i Fremtiden, til desto större Orden og Sikkerhed, have fastsat og antaget til Regel, at alle deslige Arvelodder, som falde udi Vore Riger Danmark og Norge, skulle, medens de 15 Aar endnu löbe, være deponerede udi Vores Kasse for det ad usus publicos stiftede Fonds Regning, til hvilket de ved hvert halve Aars Udgang

[1]) Disse Resolutioner angaae Stiftelsen af Fondet ad usus publicos og Henlæggelse af Midler dertil; den sidste findes i Udtog hos Fogtm.

fra samtlige Vore Kasser blive at indsende, og hvorfra Belöbet siden udsættes under andre Summer paa Rente. Men derimod bör og dette Fond af deslige Arvelodder igjen udrede den aarlige Rente, 4 pro Centum, fra Modtagelsens indtil Udleveringens Dato, saavel naar rette Arving inden de fulde 15 Aars Forlöb indfinder sig, eller naar hans Medarvinger bevise hans Död inden samme Tid, som og udi saadanne enkelte Tilfælde, hvor Vi siden maatte finde for godt efter de 15 Aars Forlöb at bortskjænke nogen slig Arvelod med dens paalöbne Renter. Thi haver Vort Rentekammer, for saa vidt samme vedkommer, i Fremtiden at paasee denne Vores Villies Efterlevelse, og tillige derom at underrette Vort Danske Cancellie, som herover indhenter, ved allerund. Forestilling, Vores nærmere Befaling for saa vidt samme angaaer. Christiansborg Slot den 7. Februar Anno 1780. 1780. 7. Febr.

Toldkammer-Skrivelse til **Stiftamtmand Thodal, ang. Synsforretninger over offentlige Bygninger og Inventaria.** Khavn den 18. Februar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 430. 18. Febr.

For Rigtigheds Skyld ved Kammeret er det, i Anledning af en under Antegnelserne i Islands Jordebogs-Regnskab for 1774 inddragen Qvæstion, saaledes blevet eragtet: at der for de for kongelig Regning bekostede Bygninger i Island skulde tilveiebringes ordentlige Inventarii-Forretninger, hvilke siden efter alene hvert femte Aar kunde eftersees og confereres. I den Anledning anmodes Hr. Stiftamtm. herved at ville lade foranstalte saadanne Forretninger tagne baade for Bessestæd og Næs Bygninger, med dertil hörende Inventaria, indrettede om muligt hver især saaledes, at deri navngives i hvad Stand Tingene vare da Hr. Stiftamtm. til Beboelse tiltraadde den förste, og nu afg. Landphysicus den sidste, og da endelig i hvad Stand disse Ting for

1780. nærværende Tid ere, hvorefter man da ville forvente
18. Febr. disse Forretninger fra Hr. Stiftamtmanden tilsendte. Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer den 18. Februarii 1780[1].

18. Febr. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Sysselmændenes Udlæg ved Postvæsenet** Khavn 18. Februar 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 424.

Da det om Post-Indretningen i Island först ergangne kongelige allern. Reskript af 13. Mai 1776, dets 5. Art., har fastsat, at hver Sysselmand skal udlægge de fornödne Udgifter til Post-Expressens Befordring, og ved hvert Aars Slutning indsende til vedkommende Amtmands Attestation Beregning over Omkostningerne, som ham derefter af Landfogden godtgjöres, saa kan der Intet være imod det af Hr. Stiftamtmanden i Skrivelse af 24. Septbr. a. p. i den Henseende gjorte Forslag, at Sysselmændene, som affærdige Post - Expresserne, skulle, saavidt de anordnede Postpenge ikke slaae til, gjöre Udlægget og liquidere det i deres Afgifter til Landfogeden. Vi have altsaa derefter tillagt Landfogden Ordre, at liquidere med Sysselmændene hvad de saaledes maatte udlægge til Postens Befordring. Men da Indholdet af bemeldte Reskript, saavidt det ikke er forandret ved det sidste af 8. Julii a. p., tillige skal tjene til Regel for denne Indretning, saa vil det blive fornödent under eet med sidstbemeldte Reskript at bekjendtgjöre samme, om det ikke allerede skulde være skeet. Vestindisk - Guineiske Rente- og General - Toldkammer den 18. Februarii 1780[2].

[1]) I Toldk. Skriv. af s. D. til Landfoged Skuli Magnusson beordres han til at lade tage en saadan judicial Forretning over Bygninger og Inventaria paa Vidöe og indsende samme, attesteret af Stiftamtmanden. Copieb. sst. Nr. 436.

[2]) Toldk. Skriv. s. D. til Landfogden af samme Indhold, Copieb. sst. Nr. 425.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Deling af Gaarden Nes mellem Landphysicus og Apothekeren. Christiansborg 1. Marts 1780. — Norske Tegn. XLI, 494. 1780. 1. Marts.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Apothekeren paa Vort Land Island Björn Jonsen indkommen Ansögning, hvorudi han allerund. haver andraget, at i de 8 Aar han har været der, har han ikke kundet have den fornödne Udkomme for sig og Familie, naar han til Publici Nytte vedbörligen skal forestaae Apothequet der paa Landet, da han af de 400 Rd., som ere bestemte til Medicamenters Indkjöb, ikkun nyder 50 Rd. i Lön, og paa Gaarden Næs, som til det medicinske Brug er henlagt, saavel for Landphysicus som Apothekeren, ikke hidtil har haft noget frit Jordebrug, men samme har været Landphysicus Bjarne Poulsen overdraget til Brug, fra den Tid han forestod begge Dele, desaarsag han, siden bemeldte Bjarne Poulsen nu ved Döden er afgangen, allerund. haver begjært, at Gaarden Næs maatte deles mellem ham og den forventende Landphysicus, saa og nyde 50 Rd. Tillæg. Og som du udi den af dig derpaa meddeelte Erklæring, som ligeledes er bleven Os refereret, haver meldet, at Supplicanten har viist saa megen Flid og Duelighed i Jordbruget, med Gjærders Opsættelse og Havers Anlæggelse, samt medicinske Urters Forplantning: at det vilde være Skade, om ham ikke skulde blive tillagt saa meget af Jorden, som han fremdeles kunde vedblive at forbedre, allerhelst den skal være af saadan Vidtlöftighed og Godhed, at den kan være tilstrækkelig for to Familier: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan fornævnte Apothequer Björn Jonsens allerund. gjorte Ansögning, samt foranförte din Erklæring, alleru. ville have bevilget, at bemeldte Gaard Næs maa deles saaledes, at Landphysicus beholder Hjemmejorderne, og

1780. 1. Marts. Apothequeren at tildeles saa meget mere af de andre Jorder, som dertil kan svare, hvorimod han skal tilforpligtet være, i lige Andeel at contribuere til de Syges Forpflegning, som maatte have fornöden der at forblive for at cureres, dog at du over saadan Deling foranstalter en formelig Separations-Act til Efterretning for Fremtiden. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 1. Martii Anno 1780.

15. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand L. Thodal, ang. Horstrafs Afsoning med Böder. Christiansborg 15. Marts 1780**[1]. — Publiceret paa Althinget 1780 og udtogsviis trykt i Althingsb. s. A. Nr. III. 3, S. 13—14, ledsaget af Stiftamtmandens Bekjendtgjörelse 18. Juli s. A., at Sysselmændene have til ham ufortövet at indberette enhver Horsag og sammes Udfald, inddrive de tilfundne Böder og indsende til Landfogden hvad Justitskassen tilkommer deraf. — Norske Tegn. XLI, 499b—500; Fogtm. VI. 2, 280.

Christian den Syvende &c. V. S. B T. Da Vi ved Reskript til dig af 5. Maji 1779 allern. have befalet, at de paa Vort Land Island, som for begangne Hoer dömmes til at römme Sysselet, og derfor allern. fritages, skal derimod betale en Mulkt fra 2 til 10 Rd., og i Mangel deraf straffes med Riis, eller paa anden Maade, som du maatte agte det meest passeligt, dog at den saaledes fastsættende Straf ikke bliver strængere end det Store-Dommen i saa Maade anordner, nemlig 2 Slag af Riis for hver ubetalt Mark; og du nu til Os haver indsendt tvende Ansögninger, den ene fra Thorlever Arnesen, om at blive i Guldbringe Syssel, og den anden fra Olafur Jonsson, om at forblive i Dale Syssel, hvilke begge du melder at være fattige, saa at de ei kunne betale mere end i det höieste 4 Rd. hver, og

[1]) jevnf. Canc. Skriv. 4. Novbr. 1780.

maaskee ikke engang det, indstillende derhos, om slige Böder skal tilfalde Justits-Cassen, Bessesteds Kirke, eller til Veiarbeidet: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi efter forberörte Ansögninger, som Os ere blevne refererede, allern. ville have bevilget, at bemeldte tvende Supplicantere maa fritages for at römme Sysselet, imod at hver af dem betaler to Rigsdaler, hvilke, saavel som andre deslige Böder, maa komme til Deling imellem Justits-Cassen og Sognets Fattige; og ville Vi ellers allern. have befalet, at de, som herefter for begangne Hoer skulle dömmes til at römme Sysselet, skal i dets Sted af Dommeren tilfindes efter Omstændighederne at böde fra 2 til 10 Rd. til Deling imellem Justits-Cassen og Sognets Fattige, da, i Mangel af Bödernes Betaling, skal forholdes efter ovenanförte Vores Befaling af 5. Maji 1779. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 15. Martii 1780.

1780.
15. Marts.

Toldkammer-Circulaire *til Sysselmændene i* Island, *ang.* **Fremgangsmaaden ved Cargaisonvarernes Besigtelse.** Khavn 31. Marts 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 498.

31. Marts.

Omendskjöndt det vel med Handelsvarernes aarlige Besigtelse i Island vil indtil videre være at forholde paa den Maade, som Octroyen af 15. August 1763, dens 23. Post, haver fastsat, saa dog vilde Hr. Sysselm., til saa meget vissere Oplysning og Efterretlighed paa alle Sider, bruge al behövende Agtsomhed ved disse Besigtelser, saavel i flittig at udsöge, tillige med vedkommende Handelsbetjente, alle de beskadigede Varer, naar nogen Skade paa Reisen maatte være indtruffet, som og nöie at eftersee og udsortere alt det Mangelhafte, naar nogen Mislighed maatte befindes paa ved-

1780. kommende Leverandeurs eller Haandværksfolkes Side,
31. Marts. og da at udtage alt Saadant med stykkeviis og tydelig Forklaring i Forretningen om dets befundne Beskaffenhed, samt at nedsende Pröver deraf, under hans og Kjöbmandens fælles Forsegling, paa det Handelen derefter betimelig kan söge sin Regres hos Vedkommende, i hvilken Henseende Kjöbmændene bliver fra Handels-Directionen tillagt den fornödne Ordre ogsaa paa deres Side at bruge samme Agtsomhed. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 31. Martii 1780[1].

1. April. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftbefalingsmand **Thodal** og **Biskoppen over Holum Stift**, ang. **Brugsjorder og Kostpenge for Lærerne ved Skolen paa Holum.** Khavn 1. April 1780. — Canc. Brevb. 1780, Nr. 521, S. 360—362.

P. M. Udi indsendt Memorial, hvorover Hr. Stiftbefalingsm. har afgivet sin Erklæring, have Lærerne ved Holum Stift-Skole, Rektor Halfdan Einerson og Conrektor Haldor Hjalmarsson, ansögt: 1) at Oeconomus maatte anskaffe Supplicanterne tjenlige og af dem udsögte Böndergaarde til Beboelse, imod at svare til ham den allerede fastsatte Landskyld, naar de ikke paa Bispestolen kunde til deres Families Underholdning have for billig Betaling hver for sig to Qvilder eller Köer paa Græs om Sommeren, og een Ko paa Foder om Vinteren. — 2) at de maatte hos Oeconomo faae deres Kostpenge ogsaa for den Tid, de ikke tjene Skolen og ikke nyde nogen Kost hos Oeconomus, i rigtig Proportion med hvad dennem er tillagt aarlig ved Separations-Acten. — Hvad nu

---

[1]) s. D. ere ved Toldkammerets Skrivelser Gjenparter af dette Circulaire meddelte Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, samt Handels-Directionen, Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 499, 500.

den 1. Post angaaer, da, som den islandske Skole-Forordning af 3. Maji 1743, udi 5. Art., udtrykkelig tilholder, at baade Superintendenten og Oeconomus skulle være Lærerne ved Skolen behjelpelige til at faae Bopæl for dem og Hustrue saa nær ved Skolen som muligt kan være, og den 12. Art. desuden lægger til, at det kan være Lærerne tilladt, naar de ere gifte, at betinge sig hos Oeconomus Varer eller Penge til deres Husbrug, bör dem bevilges hver en tjenlig Bondegaard, til Beboelse for dem og Familie, imod enten at svare til Oeconomus den sædvanlige og allerede fastsatte Landskyld deraf, eller at lade sig Landskyldens Belöb, om de finde det tjenligere for deres Husholdninger, beregne til Afkortning i deres Lön, hvorhos D. Höiærv., saavel som Oeconomus, have at vise dem al Föielighed saavel i dette, som deri, at de kunde faae disse Gaarde saa nær ved Skolen som muligt er. — Den anden Post i Skolelærernes Ansögning angaaende, da, siden bemeldte Skoleforordnings 13. Art. udtrykkelig og uden al Forskjel tilsiger Lærerne ved Skolen deres Kost og anden tillagt Underholdning, endskjöndt der er Ferier ved Skolen, og altsaa ligesaa vel naar der ere Ferier som naar der læses, og det fölgelig siger sig selv, at Kosten uvægerlig maatte gives dem in natura i al den Tid, naar de vare ugifte eller bleve paa Bispegaarden det hele Aar igjennem: saa ansees det ligesaa billigt og overeensstemmende med Forordningens Hensigt, at nyde Betaling for Kosten, ligesaa vel i de enkelte ugentlige Ferier, som i de större, naar de, som gifte, deels af Nödvendighed for at see til deres Huus-Sager, deels og til anstændig Vederqvægelse i deres Arbeide, besöge deres Hustruer og Börn og opholde sig hos disse: thi om det end kunde siges, at det var lettere for Oeconomus, i saadan en samlet Husholdning, som han lader före paa Bispestolen, at give dem Kosten in natura, end at betale dem efter den Spise-Taxt, som Separations-Acten har forudsat, saa kan dog dette, da

1780. 1. April.

1780. det ikkuns bestaaer i Kost for et Par Personer i nogle
1. April. Uger, ikke gjöre nogen mærkelig Forskjel i det til Oeconomien anskaffende Forraad, hvortil kommer, at det vel aldrig kan mangle Oeconomus betids i Forveien at faae at vide af Skolens Lærere, hvorvidt de agte at betjene sig af den Frihed, at nyde Kostpenge for den Tid i Ferierne, som de ere udenfor Bispegaarden og hos deres Familie. Thi ville De behage Vedkommende det Fornödne herom til Efterretning at tilkjendegive. — Cancelliet den 1. April 1780.

7. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Skudsmaal og Attester.** Christiansborg 7. April 1780[1]. — Publiceret paa Althinget 1780, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. III. 4, S. 14—16. — Norske Tegn. XLI, 505; Fogtm. VI. 2, 287—288. — Islandsk Oversættelse trykt i „Inntak úr nokkrum þeim nýustu kgl. Forordníngum, sem almúganum er nauðsynlegt að vita" o. s. v. Hrappsey 1785. 8. S. 3—4.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom endeel Sysselmænd paa Vort Land Island for Os allerund. have andraget den Misbrug, som der paa Landet gjöres af private Vidnesbyrd og Skudsmaal, da det ei alene skal være bleven en Fordom og vedtaget Mening, at Ingen vil nægte at give en Anden skriftligt, og ofte af den Begjærende selv forfattet Skudsmaal, hvori ikkuns meldes det som kan være til dennes Fordeel, og forties Alt det, som kunde siges derimod, hvilke Skudsmaale ofte forskaffes af alle eller de fleste Bönder i Sognet, og hvorved Andre bedrages, der ikke kjende den med saadant Skudsmaal forsynede Person, men at det endog skal gaae saavidt, at den, som frygter for at blive tiltalt for sin slette Opförsel og Levemaade, skynder sig i Forveien at erhverve slige Skudsmaale, hvorved Bönderne föres i saadan Forlegenhed, at de

[1]) Reskr. 11. April 1781.

siden, naar de skal vidne under Eed, ere saa bange, at de ei veed hvad de skal sige, og frygte for at de, ved at vidne imod deres givne Skudsmaal, skal blive anseete for Lögnere: — saa er, i Anledning af Foranförte, samt din derpaa meddeelte Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at Ingen maa befatte sig med at meddele Folk saadanne Attester om deres Opförsel og Forhold, uden alene geistlige og verdslige Embedsmænd, saavidt de ere authoriserede dertil ved Lov og Anordninger, samt Husbönder for Tjenestefolk, for den Tid de ere i deres Tjeneste, eller indtil den Tid de gaae af Plads, og det dog saaledes, at slige Skudsmaale af Husbönder og Madmödre blandt Almuen skal udstedes i Repstyrernes eller Sognefogdernes Nærværelse, og attesteres af dem, naar Vedkommende selv kan skrive, men i andet Fald udfærdiges af disse. — Derefter du .dig allerund. haver at rette, og alle Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 7. April 1780. [ad mandatum].

1780. 7. April.

8. April.

Cancellie-Circulaire til samtlige **Stiftamtmænd** i **Danmark og Norge**, ang. **danske Matroser, som desertere fra fremmede Skibe.** Khavn 8. April 1780. — Dette Circulaire er ikke sendt til Island, men optages her i Henhold til Canc. Circ. 28. August 1779 (see den der vedföiede Bemærkning). Canc. Brevb. for 1780, Nr. 550, S. 379—381. Fogtm. VI. 2, 288—289.

P. M. Da det ved den (Tit.) under 28. August a. p. communicerede kongelige Resolution iblandt andet er bestemt, at alle Matroser, som fra andre Nationers Couffardie-Skibe gaae over paa H. M.' Krigsskibe, eller i en af Allerhöistsammes Havne, for at söge Skyts og Tilflugt, skal, hvad enten de ere danske Undersaatter eller Fremmede, gives Protection, dog at det bliver fremmede Skippere uformeent, om de finde det for godt

1780. og dertil have gyldig Aarsag, at lade de saaledes bort-
8. April. römte Matroser tiltale, for at erholde Dom over dem til deres Hyre-Contracters Opfyldelse, og at lade samme paa lovlig Maade exequere, men at ingen saadan Tiltale kan af Couffardie-Skippere, efter Lands Lov og Ret, have Sted, naar en saadan bortrömt dansk Matros er enrolleret i kongelig Tjeneste, og er uden Tilladelse eller Pas gaaet bort at tjene paa fremmede Skibe, og slig Tiltale altsaa beroer derpaa, om saadanne Matroser ere forsynede med Pas: saa skulde man tjenstligst have (Tit.) anmodet, at ville, saavel selv som ved Amtmændene i det Dem anbetroede Stift, paalægge Dommerne, udi alle saadanne herefter forekommende Tilfælde allerförst at undersöge, om de danske Matroser, som kunde have engageret sig paa fremmede Skibe og underveis forlade samme her i Havnene, have haft Pas eller Tilladelse at fare med dem eller ikke, som det der egentlig bör komme under Betragtning, derhos det og synes ubilligt, at en saadan Matros, som har haft Pas og altsaa virkelig var habilis contrahendi, og dog undviger, samt begjerer Protection her i Landet, skal nyde fuld Hyre, endskjöndt den contraherede Reise ei er fuldfört, og Billighed derimod tilsiger, at i hvor lovlig Aarsag han end kan have haft til at undvige, saa kan han dog ikke paastaae videre Hyre end for saavidt Reisen för hans Undvigelse var fuldfört. — Det kgl. Danske Cancellie den 8. Aprilis 1780[1].

15. April. **Toldkammer-Skrivelse** *til Stiftamtmand* **Thodal, ang. Udbetaling af Chirurgernes Contingenter af**

[1]) under s. D. er ogsaa ligelydende Skrivelse afgaaet til Kjöbenhavns Magistrat, og en Skrivelse af samme Indhold til Hof- og Stadsretten i Kjöbenhavn (Canc. Brevb. 1780, Nr. 546, S. 376—378).

Medicamentpengene. Khavn 15. April 1780. — 1780. 15. April.
Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 529.

Da Hr. Stiftamtm., efter Deres Skrivelse af 17. Aug. f. A. agter det bekvemmest, at den Deel af Fjerdings-Chirurgorum Contingenter, som betales af Apotheket, ikke erlægges til Landfogden, og den kongelige allern. Resolution af 21. April 1777 alene har tilladt, men ikke uomgjængelig befalet ham at modtage samme, saa haver Kammeret Intet derimod, at Hr. Stiftamtm. foranstalter det saaledes, at Landfogden ikke mere modtager denne Chirurgorum Andeel af Apotheket, men at den ved Dem foranstaltes umiddelbar udbetalt af Apothekeren selv. Men da denne Andeel dog er i Grunden en Udgift af den kongelige Cassa, som uomgjængelig maa passere Landfogdens Regnskab under den Summa, som H. M. aarlig lader udbetale til Apotheket, og der altsaa ved Jordebogs-Regnskabet nödvendig maa aflægges Rigtighed for, at Apothekeren aarlig haver godtgjort Chirurgis det dem tilkommer af denne Summa: saa ville Hr. Stiftamtm. behagelig foranstalte, at Apothekeren aarlig, til rette Tid, afleverer til Dem Chirurgorum Qvitteringer, for at disse derefter med Deres Attestation kunne tilstilles Landfogden til Belæg ved Regnskabet. — Og som vi nu have underrettet Landfogden herom, med Ordre at indrette denne Post saaledes for Fremtiden, saasnart han derom af Hr. Stiftamtm. erholder Underretning, saa tvivle vi ikke paa, at De nærmere communicerer ham, naar dette skal tage sin Begyndelse. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 15. April 1780[1].

Kongelig Resolution ang. **Mohrs Undersögelsesreise til Island.** Christiansborg 17. April 17. April.

[1]) Skrivelse af s. D. til Landf. Skuli Magnusson af samme Indhold, Copieb. sst. Nr. 530.

1780. 17. April. 1780[1]. — I Anledning af Olavii Beretning om Porcellains-Jord i Stranda Syssel havde Directionen for Porcellainsfabrikken i Kjöbenhavn, som havde modtaget Pröver fra Olavius, önsket at erholde en fuldkommen Underretning; om der ikke i Island maatte være at finde en anden og endnu bedre Sort Porcellains-Jord. Til denne Undersögelse foreslog den nævnte Direction Student Mohr, som i en lignende Hensigt havde gjort en Reise til Færöerne, og tilböd af Fabrikken 100 Rd. aarlig i 2 Aar, da Mohr ialt antoges at maatte have 300 Rd. aarlig (Forest. 8. April). — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 25; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. cxciv-cxcvi.

Vi ville allern., at fra Kammeret skal bidrages til den Undersögnings-Reise i Island, som Directionen for Vores Porcellains-Fabrik önsker at maatte skee ved Studenten Mohr, og maa ham til de 100 Rd., ham af Fabrikkens Cassa maatte vorde tilstaaede, gives et Tilskud af 200 Rd. aarlig i 2 Aar, hvorom med Vores Finance-Collegium kan nærmere corresponderes, imod at han selv besörger sin Skyds i Landet og Kost paa Reisen frem og tilbage, samt at ham, foruden at eftersöge Porcellain-Jord, tillige gives en og anden Post i Oeconomien eller Naturhistorien, fornemmelig forsaavidt den derudi har Indflydelse, at undersöge og affatte Efterretning om; og authorisere Vi herved Kammeret til derom at instruere ham saaledes, at hans Reise ogsaa i saadan Henseende kunde blive saa nyttig som muligt og Omstændighederne det tillade. — Forinden hans Reise skal han til Kammeret afgive alle de Papirer og Documenter, som henhöre til den Beskrivelse over Færöe, som han er forbunden at affatte, og for hvis Skyld han paa Vores Bekostning har opholdt sig i Færöe. Christiansborg Slot den 17. April 1780[2].

---

[1]) kgl. Resol. 23. Marts 1785.

[2]) Resolutionen er communiceret Directionen for Porcellains-Fabrikken og Finants-Collegium, samt Student Mohr, ved

Toldkammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. **Garnspindingens Fremme.** Khavn 19. April 1780[1]. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 556-567. 1780. 19. April.

Da den kongelige Handels-Direction lader i Aar afsende til (N. N.) Handel nogle Pröver af Garn, som adjungeret Sysselmand Petersen haver i sidstafvigte Aar indsendt fra Mule Syssel, paa det at Indbyggerne i (N.) Syssel kunde derefter spinde Garn til Afsættelse i Handelen: saa ville Hr. Sysselm. modtage hos vedkommende Kjöbmand bemeldte Pröver, bestaaende i tre Sorter Garn, for ei alene at uddele samme iblandt dem af Indbyggerne, som maatte have Lyst og Leilighed til at drive saadant Garnspinderie, men og med al Omhu sörge for, at Pröverne siden enten kunne leveres, eller andre derefter forfærdiges og uddeles fra den Ene til den Anden, for at desto Flere kunne tage Deel i dette Slags Industrie, da Handels-Directionen, naar der i sin Tid til Handelsstederne maatte blive leveret Garn, som svarer til förstbemeldte Pröver, formenes at kunne der lade betale for förste Slags, eller Nr. 1: 35 Sk. pr. Pd.; ringere, Nr. 2, 14 Sk. pr. Pd.; ringeste, Nr. 3, 10½ Sk. pr. Pd.; hvorefter det, naar man erholder nogen Mængde deraf til Forhandling her i Staden, nærmere vil vise sig, hvorvidt man i Fremtiden kunde tilstaae höiere Priser, eller ikke. Skulde Nogen imidlertid, i Anledning af den i forrige Aar skete Bekjendtgjörelse om denne Sag, have noget Forraad af Garn, som ikke svarede til forbemeldte Pröver, haver Directionen lovet, at det dog til videre skal blive modtaget og her paa bedste Maade forhandlet, da Vedkommende kunne vente sig godtgjort hvad derfor her udbringes, efter at Omkostningerne og Fragten ere fradragne. Og da man paa Handelens saavel som paa Kammerets Side meget ön-

Toldk. Skrivelser 22. April 1780. Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 571—573.

[1]) Toldk. Skriv. 6. Januar 1781.

1780. 19. April. sker, at Indbyggerne vilde beflitte dem paa at spinde saadant Garn, som her kan ventes afsat, og at de derimod ville anvende saa meget mindre Uld til Totomme-Vanter, da den nu i de seneste Aaringer indlöbne altfor store Mængde af samme sætter Handelen i Forlegenhed dermed, og foraarsager et uundgaaeligt Tab, saa ville Hr. Sysselmanden med al mulig Flid söge at formaae Indbyggerne, at de, istedenfor at forfærdige Totomme-Vanter, heller forarbeide deres Uld til disse Sorter Garn, eller og til Strömper, forsaavidt Ulden ikke til deres eget Brug behöves; ligesom vi og overalt ville have ham anbefalet, at han paa bedste Maade befordrer Garnspindingens Indförsel og Udbredelse iblandt hans Syssels Indbyggere, hvilke og kunne vente, at de Redskaber dertil, som de maatte forlange, blive i sin Tid indförte, naar de hos Kjöbmændene requireres. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 19. April 1780[1].

---

[1]) I det til Sysselmand Gudmund Pétursson i Norder-Mula Syssel afgaaede Circulaire er tilföiet: „Hvad angaaer de af Præsten Jon Högnesen forfærdigede Töi eller Klæde, da ere de deraf nedsendte Pröver her befundne saa gode, at de kunne anslaaes til fölgende Priser, nemlig Nr. 1: 1 Rd.; Nr. 2: 5 Mk. og Nr. 3: 3 Mk. pr. Alen, alt at forstaae om 8 Qvarters Bredde; dog kunne saadanne Klædevarer ikke modtages til Forhandling her, men derimod var det önskeligt, om Vedkommende fortsatte og udvidede deres Forfærdigelse til eget Brug og Afsætning i Landet, da Kammeret endog ikke skulde være utilböieligt til at forestille H. K. M. at denne Fabrication maatte nyde nogen allern. Opmuntring ved Præmie, i Forhold til den Flid, som derudi vises, og den Udbredelse, som deraf opnaaes. Hvad Redskaber dertil behöves, kunne hos Kjöbmanden paa nærmeste Handelssted bestilles, da Handels-Directionen haver lovet, at lade dem indsende i det paafölgende Aar, siden Handelen paa sin Regning ikke kan anskaffe eller oversende Noget af saadanne Ting, uden i Forveien at være forvisset om dets Imodtagelse og Beta-

Kongelig Resolution ang. Indretningen af en Bro over Floden Jökulsá. Christiansborg 8. Mai 1780[1]. — I Toldkammerets Forestilling 29. April bemærkes, at Broen over Floden Jökulsá i Nordermule Syssel er bygget paa hele Sysselets Bekostning 1698, bestaaende af 3 pommerske Bjælker (eller maaskee rettere Mastetræer), 30 til 31 Al. islandsk Maal lange, og i Rodenden 2½ Al., men i Topenden 2 Al. islandsk Maal tykke, beklædte med Tværbræder over og under Bjælkerne, samt forsynede med Stakkitværk af Træ paa begge Sider. Denne Bro blev siden tre Gange repareret indtil 1748 paa de nærmeste Kirkesogners Bekostning, uden at Reisende havde ydet det mindste for Passagen; den fandtes dog endnu 1757 saa bröstfældig, at man ansaae den for trængende til en Hoved-Reparation, og 1760 blev et Thingsvidne optaget, hvorved Broens Nödvendighed 1780. 8. Mai.

---

ling". — Ligeledes er tilföiet i Circulairet til Lydur Gudmundsson i Skaptafells Syssel: „Iövrigt, da Messing-Latun, som allerede er tildannet til Vævskeder, og hvoraf Han i afvigte Aar haver forlanget noget indfört til Handelen, falder saa kostbart, at saadant Latun alene til et Par Vævskeder vilde komme paa 16 Rd., ansees det bedre, at Vedkommende benytte sig og selv tildanne Vævskeder af det Messing, som ellers haves ved Handelen, hvilket Hr. Sysselm. ville betyde dem, ligesom og Kjöbmanden er tilskrevet fra Handels-Direetionen, derom at underrette dem, som maatte begjære Latun af dette Slags ved Handelen". — Forövrigt er dette Circulaire afgaaet, foruden til de anförte, til fölgende Sysselmænd: Thorlak Isfjord i Sönder-Mula S.; Jon Helgason i Öster-Skaptafells S.; Thorstein Magnusson i Rangarv. S.; Steindor Finnsson i Arnes S.; Magnus Ketilsson i Dala S.; Haldor Jakobsson i Stranda S.; Magnus Gislason i Hunavatns S.; Vigfus Scheving i Skagafjords S.; Jon Jakobsson i Öefjords og Vigfus Jonsson i Norder Syssel. — Copie af ovenstaaende Circulaire er tilstillet Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Skriv. s. D. (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 569) og Handels-Direetionen underrettet om den saaledes föiede Foranstaltning (sst. Nr. 568).

[1]) kgl. Resol. 15. August 1787; jevnf. Rentek. Skriv. 27. Marts 1784.

1780. 8. Mai. og Nytte vel blev godtgjort, men dog, især fordi Sysselmand Wium satte sig imod af Frygt for de store Omkostninger, intet Andet udrettet, end at Rentekammeret tilskrev Amtmanden (25. Marts 1761) at beordre Sysselmand Pètur Thorsteinsson til at besörge Færger paa Elven, istedenfor Broen. Broen forfaldt siden mere og mere, indtil ny Besværing derover indkom til Stiftamtmand Thodal i Aaret 1770; han beordrede Indretning af Færger, efter den ommeldte Rentekammer-Skrivelse; men ved en Besigtelses-Forretning over Elven ved og omkring Broen i Aaret 1772 blev det bragt i Erfaring, at der i Egnen ikke fandtes noget sikkert Sted til Færge eller Drætter, thi vel havde der ved Gaarden Galtastaðir ytri været Færge for 29 Aar siden, og paa den nordre Side, paa Gaarden Husey, for omtrent 20 Aar siden, men ved Forandringer i Elven var Anbringelse af Færger paa disse Steder bleven umulig. Sysselmanden havde derfor endnu paa ny forebragt Nödvendigheden af Broens Istandsættelse, og paa den anden Side Umuligheden for Sysselets Indbyggere alene at staae Bekostningen dertil, som ansloges til 4 à 500 Rd., hvorfor han havde foreslaaet at Bekostningen skulde lignes paa hele Landet. Kammeret havde imidlertid foreslaaet, at Handels-Directionen skulde besörge anskaffede 6 store Bjælker, som kunde laskes sammen og sammensættes paa Stedet, og foreslog, at Omkostningerne dertil, omtrent 120 à 130 Rd., maatte blive afholdte af Kongens Kasse uden Refusion, samt at Stiftamtmanden og Amtmanden maatte blive authoriserede til at forfatte et Reglement for Broens fremtidige Bygning og Vedligeholdelse, samt for Udredelsen af de dertil fornödne Omkostninger. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 27. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CL-CLII.

Vi approbere allern. den Foranstaltning, Kammeret har föiet til indbemeldte 6 Bjælkers Oversendelse til Island, for der at tjene til Broens Istandsættelse over Jökkelsaaen i Fljotsdals Herred, og som Vi for denne Gang af Vores Kasse allern. ville skjænke de Bekostninger, som til disse 6 Bjælkers Indkjöb, Aptering, Beslag og Overförsel kunne medgaae, saa authorisere Vi ogsaa herved Kammeret til ved Stiftamtmanden og Amtmanden at besörge foranstaltet et ordentlig Reglement,

saavel til Sammenskud af hvad som nu videre maatte behöves til Broens Bygning, som og til dens Vedligeholdelse for Fremtiden. Christiansborg Slot den 8. Maji 1780[1]. 1780. 8. Mai.

Kongelig Resolution ang. **Erlæggelse af Taarupenge for visse Bestallinger og Patenter.** Fredensborg 25. Mai 1780[2]. — Ifölge Cabinets-Befaling til Cancelliet, meddeelt Rentekammeret og de övrige kongelige Collegier ved Cancelliets Skrivelse 13. Mai 1780 (Cancelliets Brevbog for 1780, Nr. 773, S. 531). Rentek. Danske Resol. Prot. 149 A, Nr. 85. 25. Mai.

Det er saaledes, som indbemeldt, Vores allern. Villie, at ligesom Friderichs Hospital ved Reskr. af 2. Febr. 1759 er tillagt indtil videre de af alle Bestallinger og Patenter, hvorved nogen Titel og Rang forundes, paabudne Taarnpenge, og ifölge deraf haver nydt sammes Belöb hidtil udbetalt af alle de blandt disse Expeditioner, som Vedkommende have indlöst: saa skal det og herefter tillige af alle de Bestallinger og Patenter, som medföre Rang, og hvilke Vi i Fremtiden allern. kunde finde for godt at skjænke Vedkommende gratis, altid nyde bemeldte Taarnpenges halve Belöb, hvilket af enhver saadan Expedition udi dette Tilfælde stedse bör betales og Hospitalet til Indtægt beregnes, ved Vort Rentekammer, ligesom ved alle övrige Vore Collegier. Fredensborg Slot den 25. Maji 1780.

Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. **Nedsættelse af en Commission om Tugt-** 10. Juni.

---

[1] Toldk. Skriv. til Sysselmand Gudmund Pètursson ang. denne Gjenstand 20. April 1780, Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 570, samt til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen 20. Mai, hvori ovenanförte Resolution communiceres, og det paalægges dem at föie de videre fornödne Foranstaltninger, Copieb. sst. Nr. 586.

[2] kgl. Resol. 13. Juni 1787.

1780. **husets Anliggender.** Khavn 10. Juni 1780[1]. —
10. Juni. Canc. Brevb. 1780, Nr. 967b, S. 656—657.

P. M. I Anledning af hvad Biskop Hr. Finnur Johnsen udi Aaret 1778 har andraget, betræffende Tugthuset paa Island, saavel som Hr. Stiftbefalingsmands under 7. Septbr. a. p. yttrede Formening, til at see de der indsnegne Uordener hæmmede, skulde man herved tjenstligst have Dennem tilmeldet, at da man ikke kan andet end ansee Tugthuset i og for sig selv som aldeles nyttigt, og det synes magtpaaliggende, at den Contribution, som dertil endog af den kongelige Kasse svares, anvendes i Overeensstemmelse med sammes Öiemærke, deels til at straffe Misgjerninger og deels til at hæmme Selvraadighed, Lösgængerie og anden Uorden blandt Almuen, men de paaklagede Uordener næppe grundigen vil være at afhjelpe saa længe der ikke haves nogen ordentlig fuldstændig og tilstrækkelig overholdet Fundation og Reglement for sammes indvortes Indretning, være sig i Hensigt til daglig Arbeide, Disciplin og Tugt, eller andet, som kan eragtes fornödent til fuldkommen Orden ved Stiftelser af dette Slags: — saa ville Hr. Stiftbefalingsm. sammentræde med Amtmanden, et Par af Laugmændene og et Par duelige Sysselmænd, for i en Commission at forfatte saadan Fundatz og Reglement for Tugthuset, saavel i Henseende til Indretningen selv, som sammes Overholdelse; til hvilken Ende herved fölger til Eftersyn en Gjenpart af Fundatzen for Christiania-Tugthuus, om samme i een eller anden Henseende kan tjene til Fölge, da man derefter vil forvente Commissionens nærmere Forslag; og ville De behage selv at udnævne de Laugmænd og Sysselmænd, som De ansee dertil mest duelige. Det kgl. Danske Cancellie den 10. Junii 1780.

---

[1]) Fundats for Tugthuset 3. Marts 1784.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Anordning om Garnfiskeriet i Havnefjord. Khavn 21. Juni 1780[1]. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 612. 1780. 21. Juni.

Ved Skrivelse af 9. hujus haver den kgl. islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction hertil indsendt en Efterretning fra Kjöbmanden paa Havnefjord, Agent Pontoppidan, ang. en sammesteds indsnegen Misbrug med Fiskegarnene, idet Indbyggerne udsætte disse baade for tidlig om Foraaret, just i det samme som Fisken ankommer, saa og i altfor stor Mængde paa engang, hvorved Fisken hindres og afskrækkes for at gaae i det Smalle i Fjorden, eller de Steder, hvor den efter naturlig Drift vilde gyde sine Ravn, og saaledes ei alene forstyrres i sin Yngel og bliver alt mere og mere sky, men og strax efter Ankomsten vender tilbage. Med denne Indberetning fulgte tillige Afskrift af den af Hr. Stiftamtm., for at see denne Uorden i Tide hæmmet, udstædede Anordning af 2. Martii sidstl., hvis Hensigt Kammeret ikke andet kan end bifalde i alle Maader. Men da det er at befrygte, at meerbemte Uorden, ifald den ei med Eet kan vorde fuldkommelig hævet, kan i Tiden ei alene geraade til Fiskeriets Ödelæggelse, til största Skade saavel for Handelen som Indbyggerne, men og give Anledning til adskillige Stridigheder og Vidtlöftigheder iblandt disse indbyrdes, ligesom saadant vides at være skeet i Kongeriget Norge paa mange Steder, hvor Vedkommende have brugt ligesaa uforsigtig Omgang med deres Torskegarn: saa skulde Kammeret agte det höist nyttigt og nödvendigt, hvilket Handels-Directionen ogsaa haver anmodet om, at der ved en udförlig kongel. allern. Anordning bleve satte bestemte Grændser for forbemeldte Misbrug; men da dertil vil udfordres en ganske nöiagtig Oplysning og Kundskab om alle særdeles og locale Omstændigheder, og især om Fiskemedenes og Dybenes relative

[1] Reskr. 8. April 1782.

1780. 21. Juni. Beliggenhed paa den hele Strækning i Havnefjorden, som i denne Henseende kan komme under Qvæstion; og det formenes, at saadan Oplysning og Kundskab bedst og ordentligst vil kunne bringes tilveie ved en judicial Befarings-Forretning af vedkommende Lavsagner med dertil udmeldende Lavret af de i denne Sag kyndigste Mænd blandt Almuen, ved hvilken Forretning da saa bestemt som muligt maatte navngives saavel alle de Fiskemeed og Grunde, hvilke i denne Hensende kunde komme i Betragtning, som og de Indlöb fra Havet, igjennem hvilke Fisken vides at söge dertil, og derefter fastsættes saavel paa hvilke Steder Torskegarn uden Fare for Fiskeriets Spilde kunde bruges eller ikke, som og paa hvilke Tider: saa maa vi herved have Hr. Stiftamtm. tjenstlig anmodet, behagelig at ville foranstalte en saadan Judicial-Forretning, samt dertil paa bedst eragtende Maade at instruere Vedkommende, i hvilken Henseende vi lade medfölge Copie saavel af forrige Norske Kammers Forestilling, med tilhörende kgl. allern. Resolution af 1772 i Anledning af et lige Tilfælde paa Nordmör i Norge, som og af en senere allern. Resol. af samme Slags af 7. Julii 1774 for Stavanger Amt, i den Tanke at samme, efter Befindende, kunde tjene til nogen Veiviisning, fornemmelig i Hensigt til at bestemme de Grunde, hvorefter deels Stederne, deels og Tiden og Maaden at udsætte Garnene, med videre herhen hörende, bedst kunde fastsættes, og naar da ovenmeldte Forretning er holdt, ville vi tillige med samme forvente Hr. Stiftamtm.s nærmere Forslag til en fuldstændig Anordning herom, ligesom vi og have anmodet den kongelige Handels-Direction at ville tillægge Kjöbmanden paa Havnefjord Ordre: i fornödne Tilfælde ogsaa paa sin Side at gaae tilhaande [ved] alle til Forretningens Fremme og Sagens Befordring fornödne eragtende Anstalter. Iövrigt forstaaer sig selv, at Hr. Stiftamtm. for næste Aars Værtid, og inden forberörte Anordning kan bekjendtgjöres, haver aldeles i sin Magt,

saavel i Anledning af forbemeldte allerhöieste Resolutioner, som i Kraft af dette Kammerets Brev, at gjöre paa forventende kongelig allern. Approbation hvad Interims-Anstalt og Anordning De maatte finde tjenlig og nödvendig, til at forekomme videre onde Fölger af forbemeldte Uorden ved Garnfiskeriet. Vestind.-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 21. Junii 1780[1]. 1780. 21. Juni.

Commissorium for Stiftbefalingsmand Thodal m. fl.[2], ang. **en Revision af Separations-Acterne for Bispestolene i Island.** Christiansborg 23. Juni 1780[3]. — Norske Tegn. XLI, 532—535. 23. Juni.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom den adjungerede og succederende Biskop over Schalholt Stift paa Vort Land Island, Os elskelig Hr. Hans Finsen, for Os allerund. haver andraget, at bemeldte Bispestols Indkomster ere Tid efter anden blevne formindskede til mindre end det Halve, især udi din Biskop Finnur Jonssens Tid, da ikkuns 1/3 Deel af alle Indkomsterne og Emolumenter ere blevne levnede ved Separations-Acten, som ikke alene anslaaer 16 Disciplers Föde om Aaret til meget mere end Biskoppens og hans Families Underholdning og Gage, men endog beregner Skolens Underholdning tvende Gange til Udgift, nemlig först det, som til enhver Discipels Underholdning tilstaaes, og

[1]) Ved Toldk. Skriv. til Handels-Directionen af s. D. (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 613) meddeles Copie af Ovenstaaende, med Anmodning at tillægge Kjöbmanden i Havnefjord den fornödne Ordre.

[2]) De syv Embedsmænd, som udnævnes til Medlemmer af denne Commission vare fölgende: Stiftbefalingsmand Lauritz Andreas Thodal, Biskop Dr. Theol. Finnur Jonsson, Biskop Jon Teitsson, Amtmand Olaf Stephensen, Laugmand Björn Markusson, Vice-Laugmand Stephan Thorarensen og Landfoged Skuli Magnusson.

[3]) Commissorium 31. Decbr. 1783.

1780.
23. Juni.

siden atter hvad til samme Underholdning kunde medgaae til Arbeidsfolkes og Opvarteres Lön, Transport af Vietualier &c., ligesom og de ²/₃ Dele af Bisperesidenzen, og alle nævnte og unævnte Bispestolens Emolumenter ere blevne Biskoppen fratagne og tillagde Skolens Oeconomus, uden at samme udföres til Balance eller komme andre end Oeconomo til Nytte, hvorfore Biskoppens Lön saaledes er formindsket, at han, efter sin Stand, ikke har den nödvendige, end sige anstændige Udkomme, hvilket ei paa anden Maade kan være at forandre, end om de indlöbne Feil kunde blive rettede og Biskoppen forundes saa meget af sin forrige Lön, som kunde ansees at være nok til hans anstændige Udkomme, desaarsag han derhos allerund. haver begjært, at Vi allern. ville befale nogle i den islandske Oeconomie kyndige Mænd at gjöre Forslag til et Reglement for Biskoppens Indkomster, samt paa ny at separere Skole-Oeconomien derfra, og rette Feilene i den under 23. August 1764 forfattede og under 29. Maji 1767 allern. confirmerede Separations-Act, saaledes at:

1) Biskoppen ikke skulle fragaae mere i hans fra Arilds Tid hafte Indkomster, end det, som behöves til Domkirkens, Præstens, Skolens og dens Læreres Underholdning og Godsets Conservation, tilligemed en efter Billighed og Landets Beskaffenhed passende Lön for Oeconomo, samt at det Gods, som udvises Biskoppen, maatte være saa meget muligt samlet og ikke langt fra Bispestolen. — 2) At Skolens Underholdning maatte regleres efter Landets Beskaffenhed, saa at Disciplerne faae Forpflegning efter som brugeligt kan være i Middelstandens Huse der i Landet, uden at noget nödvendigt eller skikkeligt skulde mangle, og især at iagttages, at Hauge-Urter samt andre hjemvoxne Produkters Brug til Skolens Underholdning anvendes. — 3) At Oeconomo tillægges saa mange Jordegods-Indkomster, som efter forefunden Beskaffenhed kunde ansees tilstrækkelige til forbemeldte Udgifter, hvorfor han intet andet Regnskab,

end som hidtil brugeligt, skulde aflægge, saa og, at enhver Discipels Underholdning anslaaes til en vis fastsat Summa under Eet, uden noget andet Particulær, enten til Tjenestefolk, Transport eller andet deslige. — 4) At intet Fællesskab i Oeconomien, som kunde give Anledning til Trætte imellem Biskoppen og Oeconomus, maatte finde Sted, uden hvad de selv indbyrdes kunde contrahere om, uden Fölge for Efterkommerne paa begge Sider. — 5) At siden de Studerendes Antal i Skalholt Stift er saa stort, at mange iblandt dem ere brödlöse, det da tillige maatte overveies, om ikke 24 kongelige Stipendiati kunde indskrænkes til et ringere Antal, og endelig: — 6) At, da Bispestolens Jordegodses Indkomster ved Faaresygen ere anseelig formindskede, men med Tiden igjen kan komme istand, naar dertil havdes de fornödne Midler, den hele nye Separation maatte indrettes efter den gamle og rette Jordebog, som i Aaret 1764 blev lagt til Grund, samt tillige udfindes Midler til at sætte Godset igjen istand, saa og paa hvad Maade Biskoppen og Skolen imidlertid bedst kunde forsynes, og det tillige er bragt i Erfaring, at en Revision af foranförte udi Aaret 1764 forfattede og under 29. Maji 1767 confirmerede Separations-Acter for begge Bispestolene paa Vort Land Island, for nærværende Tid ansees fornöden, siden den hele Repartition af hvad derudi stykkeviis findes udlagt, saavel til Biskoppernes Lönninger som til Skolens Oeconomie og Bispestolencs Vedligeholdelse, er grundet paa Skoleforordningen af 3. Maji 1743 og Reglementet for Skolen af 10. Junii 1746, ligesom disse igjen, saavidt angaaer det oeconomiske, ere byggede paa det indbyrdes Forhold, som den da gjeldende Landtaxt af 1702 havde stiftet imellem Priserne paa alle danske eller fremmede Vare og paa de islandske, men at samme aldeles er ophævet, og den nye af 1776 igjen indfört, hvorved alle de udenlandske Vare, og deriblandt især Födevare af det Slags, hvorpaa Skolens Spiisnings-Reglement af 1746

1780. 23. Juni.

1780. saavel som Anslaget over Biskoppernes Oeconomie og
23. Juni. Bispestolenes Vedligeholdelse i Separations-Acterne for endeel er stilet, ere forhöiede i Prisen omtrent til det dobbelte, ligesom og adskillige islandske Vare ved samme have faaet en mærkelig Forhöielse, hvortil endnu kommer at Vi, med Vores forbeholdne Gods i Södistrikterne, allerede ved Vores allern. Resolution af 29. Julii a. p., have fastsat en ny Evaluation for alle Vores Jordebogs-Species, i Forhold med Handels-Taxten af 1776, og samme, om ikke aldeles, saa dog tildeels vil blive til Fölge, saavel for Bispestolene som andre publique og gudelige Stiftelser, saavidt de eie Fiskejorder, desaarsag det er at formode, at de Hoved-Summer, hvortil Bispestolenes Indkomster i det Hele ere anslagne ved Separations-Acterne, vil udfalde langt anderledes naar de blive anslagne efter nuværende Priser, og især lægges til Grund: at Jordebogs-Species og andre deslige Afgifter, naar de ikke ydes in natura, skal af den Ydende betales med saa mange Penge, som samme Slags Species gjælde paa den Tid Ydelsen falder, hvilket og gjælder om den Deel af disse Summer, som ved Separations-Acterne ere blevne anslagne til Skolernes Oeconomie, forsaavidt denne Deel paa samme Maade som Hovedsummerne ere grundede paa daværende Priser og disses indbyrdes Forhold; — saa er, i Anledning af Foranförte, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I rette Eders Leilighed efter at sammentræde udi en Commission, som foruden eder skal bestaae af en duelig Sysselmand, hvilken du, Stiftamtmand Thodal, haver at udnævne, og saa mange blandt de kyndigste og bekvemmeste Provster og Præster i Nærheden, at de geistlige Assessorer, hvilke I Biskop Jonsen og Biskop Teitsen skal udnævne, kunde, eder selv uberegnede, da I, som selv paagjeldende, ved denne Forretning alene skal have votum deliberativum, saaledes at enhver af eder, saavidt angaaer Enhvers Bispestol, indgive til Commissionen sin skriftlige Betænkning, som siden skal

indlemmes og fölge Acterne, blive ligesaa mange som de verdslige, og i bem^{te} Commission at forfatte en rigtig Beregning og Evaluation over begge Bispestolers samtlige Indtægter efter de nu gjældende Priser, hvorved dog ei maa hensees til den Forhöielse, disse ved et eller andet tilstödende Tilfælde i de sidste Aaringer kunde have faaet, men alene forsaavidt Priserne, i Kraft af de nuværende Love og Husholdningsvæsenets deraf flydende Forfatning, kan agtes at blive stadige eller gangbare, hvorefter I, udi Forhold til den Hovedsumma, som saaledes udbringes for enhver af Bispestolene, have at beregne og anslaae, hvor meget deraf bör og kan efter Omstændighederne udsættes til Biskoppens Lön og andre Bekvemmeligheder, saa og til Skolens, dens Læreres og andre dertil hörende Personers Underholdning og Lönninger, samt til Kirkens og Bispestolens Vedligeholdelse og övrige Oeconomies Drift og Bestyrelse, saa og derefter fordele og udlægge stykkeviis ethvert Slags Indkomster til hvert for sig, saa lige og billig som muueligt, af hvilken Beregning og Udlæg det da vil erfares, hvorvidt Biskoppernes Lön i Forhold til de övrige staaende Udgifter, som hefte paa Bispestolenes Indkomster, kan blive större, ligesom og hvorvidt deres Mensalgods kan udlægges dem i Nærheden af Bispestolene; og, som det tillige vil være nödvendigt, at Skoleoeconomien, og især Reglementet for Skolens Spiisning, bliver af eder taget under den allernöieste Overveielse og Revision, og et fuldstændigt Forslag forfattes til Spisnings-Reglementets Forandring, efter de Grunde som i ovenmeldte Biskop Finsens Andragendes 2. Post findes anmeldt, saa tilskikke Vi eder hermed en rigtig Gjenpart af Reglementet af 10. Junii 1746, paa det samme kan tjene Eder til Veiledning, ligesom I og have, i Henseende til det af Biskop Finsen udi 3. og 4. Post anförte, at meddele Eders Forslag, hvorledes saadant efter Omstændighederne kan være mest passeligt;

1780. 23. Juni.

1780. hvad derimod det udi 5. Post Anförte, at indskrænke
23. Juni. Stipendiariernes Antal ved Skolerne (angaaer), da maa (I) ikke dermed befatte eder, eller lægge det til Grund for nogen af eders Forslage, men derimod rette eders Forslag over Jordebogs-Afgifterne paa Bispestolenes Fiskejorder efter den Plan, som efter Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Skrivelser til Dig, Stiftamtmand Thodal, og Dig, Biskop Jonsen, angaaende et Reglement for Præsternes Indkomster, maatte blive anseet antageligst for Geistlighedens Fiskejorder i Almindelighed; dog, som det tillige ved denne Leilighed er kommen i Betragtning, at det, som er udlagt til Bispestolenes, Skolernes, Domkirkernes og Biskoppernes Underholdning, ikke skal være mere end det netop fornödne, og at fölgelig ei alene det, som Oeconomis udlægges i staaende Lön, men og alt det, som ved Omsætningen af den Deel af Godsets Jordebogs-Species, som ikke behöves in natura til Brug i Oeconomien, er at agte som reent Tab og Savn for Stiftelserne og Biskopperne, hvortil endnu kommer: at en Oeconomi Interesse, hvo dertil endog antages, altid maa agtes adskilt fra Stiftelsernes Interesse, og den Collision, som deraf kan entstaae, kunde have skadelige Fölger for Stiftelserne, naar ikke Administrationen i Forveien fuldstændig er bestemt og siden underkastet en nöiagtig Revision, hvorimod Biskoppernes og deres Familiers Velfærd, naar de selv have Administrationen, er i alle Henseender langt nöiere forenet med Stiftelserne, ligesom og disse i den længste Tid have fört samme, uden at den har hindret dem fra at udrette store Ting til Kirkens og Videnskabernes Nytte, men tvertimod givet dem betydeligt Tilstöd til at opmuntre Kunster og Videnskaber og at understötte fattige Studerende, istedenfor at de siden, formedelst den indskrænkede Forfatning i hvilken de ere blevne satte ved Oeconomiens Separation, maa klage over anstændig Ophold til deres Embeds-Förelse, saa haver I, strax i Begyndelsen af denne

eders Forretning, og fremfor alle Ting at tage i nöieste Overveielse og meddele eders Betænkning om, hvilket der kan eragtes tjenligst for det Almindelige, saavel i Hensigt til Bispestolenes og Skolernes Conservation, som Biskoppernes Subsistence, enten at den omtrent siden 1740 indförte Separation i Oeconomien skal for Fremtiden vedblive, eller at Bispestolenes Administration og Skolernes Oeconomie ligesom tilforn overlades Biskopperne; skulde da eders Eragtning blive for det Förste, have I ifölge deraf at tage Separations-Acterne under saadan Revision som foran er befalet, men skulde den derimod blive for det Sidste, haver I alene at gjöre en efter nærværende Priser afpasset Hovedberegning over samtlige Bispestolenes Indkomster, og derhos at anmelde hvad og hvormeget deraf efter rigtig Forhold kan blive at beregne til Bispestolenes og Domkirkernes aarlige Vedligeholdelse (for at tjene til Regel ved disses Ansvar i sin Tid af Biskoppernes Stervboer) og Biskoppernes egen Lön, samt endelig til Skolen og dens Oeconomie, i Hensigt til hvilken det forommeldte Forslag til et nyt Reglement for Skolens Spiisning og vil være fornödent, for at kunne udfinde den rette Summa, som behöves til denne Deel af Oeconomien, samt derhos at foreslaae hvad Opsyn og Sikkerhed der efter Omstændighederne kan være at anordne for Administrationen, saaledes at Skolen og dens Betjente faae deres vedbörlige Underholdning, og at der aarlig i rette Tid bliver aflagt Regnskab for Administrationen, samt saadan Anstalt föiet, at disse Regnskaber der i Landet grundigen kan vorde bemanglede og deciderede, saa og endelig, hvorledes Stiftelsernes Capitaler og Beholdninger altid kan være i Sikkerhed, og ikke blive satte overstyr. — Iövrigt er det hermed Vores allern. Villie og Befaling, at ifald samtlige eders Meninger ei skulde blive lige, skal den eller de af eder, som maatte have forskjellig Mening, dog forfatte og til Anmeldelse i Acten

1780. 23. Juni.

1780. nedlægge i Commissionen sin Betænkning, med tilföiede
23. Juni. Aarsager hvorfor de ikke bifalde de andre, hvilke Betænkninger I, tilligemed Acterne, have at indsende til Vores Danske Cancellie, til nærmere allern. Resolutions Erholdelse. Dermed &c. Christiansborg den 23. Junii 1780. [ad mandatum].

5. Juli. **Kongelig Resolution** ang. **fraværende Arvingers Arvelodder. Fredensborg 5. Juli 1780.** — see Canc. Skriv. 22. Juli 1780.

6. Juli. **Kongelig Resolution** ang. **Foranstaltninger til Jorddyrkningens Forbedring i Island. Fredensborg 6. Juli 1780.** — I Toldkammerets Forestilling 21. Juni berettes, at Geheimeraad Grev J. G. Moltke havde tilmeldt Kammeret, at ved kgl. Resol. 12. April f. A. var Vice-Laugmanden i Islands nordre og vestre Deel, Stephen Thorarensen, tilstaaet Hjelp af Fondet ad usus publicos til dermed at foretage en Reise rundt omkring i adskillige Egne af Norge, og derved at erhverve fuldstændige Kundskaber om Jordbrugets og andre Dele af Land-Oeconomiens Behandlingsmaade sammesteds, forsaavidt samme paa Island med Nytte kunde anvendes, m. v. Efter fuldendt Reise anholdt han nu om et Gratiale til hans Underholdning i Island, enten paa en vis Tid, eller saa længe han som Vice-Laugmand ingen Gage nyder. — Hovedpunkterne af den norske Landoeconomie, som han egentlig havde anvendt sin Opmærksomhed paa, vare fölgende:

I. *Gjödselen og de Maader paa hvilke samme formeres og behandles.*

I den Henseende havde han lagt Mærke til adskillige nyttige Maader, saasom: 1) at have Gjödselen under Tag, hvorved den bliver kraftigere end hiin, som, blottet for Snee, Regn, Solskin og Vind, svækkes og taber meget af sine frugtbargjörende Dele. — 2) at blande den med Jord, til hvilken Blanding fremfor al anden Jord udsöges den sortbrune Myrejord. — 3) ved at sende Köerne til Malkning og Natteleie paa et Sted, hvorhen da kjöres et Lag af ommeldte Myrejord henved 1 Alen tyk paa Bunden, som igjentages naar det förste Lag i en Tid af 14 Dage eller 3 Uger er bleven igjennem-

trukken og blandet med Köernes Urin og Gjödsel, hvilket Sted i Norge kaldes Qvæer. Naar paa denne Maade i Island bleve brugte de der saakaldede Qviar, kunde derved vindes en anseelig Mængde Gjödsel, som nu tabes, ikke alene fordi det ei er brugeligt der at indföre Jord paa disse Qviar, men og fordi Köerne ikke engang ligge der om Natten, men alene staae der medens de malkes. — 4) Ved at bekvemgjöre Sötang dertil, hvilken Gjödsel især skal være tjenlig paa mosbegroede Marker. — 5) Ved at samle al Ureenlighed og Affald ved en Gaard, det være ved hvad Navn det end kan nævnes, tilligemed Aadsler, hvilket alt efter Forraadnelsen skaffer en fortræffelig Gjödsel og formerer den.

1780. 6. Juli.

II. *Engenes Forbedring,*

Der, næst Gjödselens Formerelse, er det nyttigste og fordeelagtigste Arbeide, som kan foretages ved Jordbunden i Island. Som det fornemmeste Middel hertil regnes: 1) Myrers eller Mosers Udtappelse, hvilken paa nogen Tid er bleven almindelig i Norge, ligesom og Arbeidet og Bekostningerne derpaa have været saa vel anvendte, at de have været godtgjorte det andet, undertiden det förste Aar, efter at Myren har været bragt i den Stand, at den kunde besaaes. Og ansees saadan udtappet Myrejord for en af de bedste og tjenligste til at bære Korn, da der haves Beviis paa, at den uden Gjödsel giver den skjönneste Havre og med overmaade liden Gjödsel godt Byg. Da dette Arbeide er saa meget nyttigt, formenes, at det saa meget mindre maatte afskrække Indvaanerne i Island fra at bruge det, som Omgangsmaaden derved i sig selv er ganske simpel, og det ved en liden Underviisning i Henseende til den udtappende Myrs Situation og Dannelse vilde falde Enhver let at iværksætte. Hvad Omkostningerne derpaa angaaer, da vilde disse altid kunne erstattes blot ved det Hö, som Myren giver af sig til Foder for Creaturerne, og troer han derhos, at man i Island med mere Fordeel skulde kunne anvende Arbeide paa Myrers Udtapning, end paa at kjöbe en Gaard eller Jord, naar den ei erholdtes for meget godt Kjöb. Hvorledes der i Norge forholdes med saaledes at udtappe Myrerne, derover har han saavel givet en fuldstændig Beskrivelse, som over Maaden, paa hvilken Myrerne end videre behandles, for at faae dem til at frembringe enten Korn eller Græs. — 2) Til den anden Maade at forbedre Engene paa henregnes sammes Jævning, ved at bortrydde de Tuer som de ere besatte med. Og da Omgangsmaaden dermed lader sig uden stor Vidtlöftighed

1780. 6. Juli. sætte i Værk, ved alene dertil at bruge en Tvær-Öxe, saa finder han det önskeligt, at istedenfor de Tueplove, som vare sendte til Island, maatte uddeles nogle Tvær-Öxer og Greb eller Hakker, af hvilke der kan haves mange for det en Tueplov koster. — Den tredie Maade at forbedre Engene paa, var, ved at vande dem med bekvemme Vandledninger, hvilket i törre Aaringer meget vilde befordre Græsvæxten, og naar dette Arbeide engang var gjort, vilde det for Eftertiden være varigt. — 4) Ved at besaae Engene med fremmede Sorter Höfrö vilde de og meget forbedres, og kunde hermed saa meget mere gjöres Forsög i Island, som dette er et af de faae Midler, der lade sig sætte i Værk uden nogen Bekostning, og næsten uden nogen Umage, da der, om det endog skulde mislykkes, ikke vilde tabes det mindste derved. — 5) De förommeldte i Norge brugelige Qvæer vilde og med megen Fordeel i Island kunne anvendes til Engenes Forbedring, og — 6) at Creaturerne om Foraaret bleve afholdte fra at bide paa forommeldte Qvæer, i hvilken Anledning de i Island befalede Gjærds-Gaarde ansaaes for saa vigtige og uundværlige, at deres Overholdelse næppe nogensinde kan blive for stor, og — 7) foreslaaes de i Norge brugelige Sæter, hvorved Island af mange af sine Fjelde og der saakaldede Heder, samt ubeboede Landstrækninger vilde, ligesom Norge, avle meget Hö.

III. *Höbjergningen*

er, naar man undtager den i Island brugelige Maade at fremföre Höet, baade af de saakaldede Tune eller Hjemmemarker, som fra Udmarken eller Engen, paa Klöv, temmelig god og meget overeensstemmende med den norske Omgangsmaade dermed, og vilde det være til megen Fordeel, naar man paa de slette og jævne Steder i Island lagde sig efter de norske Höslæder, til at indkjöre Höet af Engen. Saltningen af Höet, naar det er indfört i Laden, hvilken er meget brugelig i Guldbrandsdalen, deels for at conservere Höet, deels for at opvække Creaturernes Appetit og Graadighed, anprises og saa meget mere i Island, som det ikke er kostbart, og en Bonde gjerne kan salte det Meste af, om ikke alt, sit Hö med en Skjeppe Salt. Ligeledes vilde det i Island ofte lade sig gjöre, ligesom i Norge, at slaae Haar [1], eller at slaae Græs anden Gang, paa de Steder hvor Engen tilbörlig og paa den rette Maade var

[1]) *d. e.* há (hána).

gjödet, da Slaatte-Tiden i Island i Almindelighed indtræffer senere end i Norge, hvorved da vilde kunne fores ⅓ Deel flere Creaturer end man ellers föder, naar man ikke slaaer Haar. Leerne, som bruges i Island at slaae med, anmærkes at være kortere end de norske, og kan derfor en god Arbeidskarl i Norge slaae om Dagen et Stykke Eng, som paa hver Side i Fiirkant er 168 Alen, da derimod en ligesaa duelig i Island ikkun slaaer et som er 90 Alen. 1780. 6. Juli.

IV. *Creaturernes Fodring og Rögt.*

Hertil henföres: 1) den i Norge brugelige Maade at fodre Köerne eller Hornqvæget med den hvide saakaldede Reensmose, som undertiden beströes med lidet Salt, eller fugtes med Saltlage, naar Köerne i Begyndelsen ikke ret vil æde den. Köerne trives og malke meget godt efter saadan Mos, hvorfor den og anbefales meget i Island, hvor Leiligheden tillod det. — 2) At blande Höet med Heste-Gjödsel, som dog alene er i Brug i Guldbrandsdalen. Det ædes der med Begjærlighed af Köerne, og Mælken faaer ikke mindste Afsmag efter denne Föde, og gives alene de Creaturer deraf, som ikke malke mest. — 3) at give Creaturerne, foruden Höet, Löv og Kviste af næsten alle voxende Træer. — 4) at give Hornqvæget törrede Indvolde og Benene af Fisk, som det begjærligen æder. Ogsaa födes Svinene med denne Kost, og burde man altsaa paa de Steder i Island, hvor Fiskerier ere, lægge sig efter disse Dyr, som i Husholdningen kunde være til stor Nytte, ligesom og, naar Kartoffelavlingen blev mere almindelig i Island, dissekunde tjene til, isteden for Korn, at gjöde Svinene med. Ligeledes födes og Svin og Hornqvæg med de ved de norske Kyster faldende smaae og store Sild. — 5) er det brugeligt overalt i Norge at give Köerne den saa kaldede Loug eller Sörpe, en slags Suppe, der koges paa Hö, Halm, Löv og deslige, hvoraf de blive meget fede. Ogsaa gives dem Enerloug, eller en Drik kogt paa Enebær, som er meget sund og formerer Mælken. Brugen af begge disse Slags Loug kunde bekvemmeligen indföres i Island, ligesom de övrige foranmeldte Maader at fodre Hornqvæget paa, hvorved ⅓ Deel flere Creaturer vilde kunne holdes end nu, da de alene fodres med Hö. — I Henseende til at tilberede og anvende Mælk, Smör, Ost, Faarenes Uld, m. v., da anföres ogsaa Meget, som vilde være meget nyttigt for Island, naar det forstod Brugen deraf saa godt som Norge.

1780. 6. Juli.

V. *Agerdyrkningen.*

Til de for Island mest passende Sædearter, hvis Modenhed ligesaa let er der muelig som i mange af de norske haarde Fjeldböygder, henregnes fornemmelig Bygget. Af Havre roses den engelske mest nordenfjelds; den polske Havre er og meget brugelig, især söndenfjelds. Ved at anföre Behandlingsmaaden dermed anpriser Viee-Laugmanden det norske Sædekorn fremfor det danske, hvilket sidste ikke skal være saa tjenligt i Island.

VI. *Havedyrkningen.*

Kjökkenhaver, eller rettere Kaal- og Roe-Haver, ere lidet almindelige blandt Bondestanden i Norge. Hvorledes de med Fordeel kunne anlægges i Island, derover meddeles en udförlig Underretning, ligesom og Maaden, hvorledes Kaalen og andre Have-Væxter om Vinteren kan bevares. Iblandt de for Island nyttige Væxter regnes Kaalrödder eller Kaalrabi, Hör (som i Norge kaldes Liin, og giver meget af sig), Hamp, Næper (et Slags Roer), Kartofler, de smaae norske Graae-Ærter, Kommen. Tobaksplantningen ansees ikke at være i Island til nogen stor Nytte, og derfor ei at tilraade for det Förste. — Træopelskningen af Gran, Fyr og Birk, er i Norge ikke brugelig, da Naturen selv frembringer disse Træer, tillige og meget vanskelig i at udföre. Denne Plantning vil altsaa og være vanskelig at indföre i Island, men derimod vilde det være lettere at opelske Gran og Fyr af Frö, da de voxe næsten i alle Slags Grunde og al Slags Jord, og da der hörer liden Kunst til at saae dem.

VII. *Korntörkningen,*

som hidtil har været brugelig med det vilde Korn i Vestre-Skaftefjelds Syssel i Island, ansees, formedelst den dermed fölgende Vidtlöftighed og Arbeide, og de deraf saa ofte flydende Ildebrande, for at være den sletteste. Den simpleste og mindre kostbare Maade, hvorpaa dermed omgaaes i Norge, anförer han omstændeligen, og önsker at den, som særdeles nyttig, maatte indföres og bruges i Island.

VIII. *Væven og Spinden i Island.*

I den Henseende foreslaaes, at Tugthuset i Reykjavik maatte sættes paa den Fod, at der blev gjort saadan en Indretning som der er og bör være i andre virkelige Tugt- og Manufactur-Huse, da derved i en kort Tid vilde udbredes Endeel hist og her i Landet, som i Tugthuset havde lært at spinde, men fornemmelig at væve. Og saadan Indretning formenes at have liden Vanskelighed, ja endog at kunne gjöres

uden betydelig, og maaskee uden nogen Udgift for den kongelige Kasse. Endvidere foreslaaes, til at gjöre de saa nödvendige Spinderier og Væverier mere almindelige i Island, som ukostbare og dertil tjenlige Midler: 1) at paa Fabriken i Reykjavík Tjenestefolkene kunde undervises i at væve paa udenlandske Vævestole. — 2) at der blev udsat smaae Præmier for Tjenestefolk, der lagde sig efter at spinde og væve. — 3) at Skot-Rokke bragtes i Brug i Island. — 4) at Indbyggerne for en taalelig Priis kunde faae deres vævede Töier farvede ved Fabriken i Reykjavík. — Endelig ansees det og nödvendigt og værdt at opmuntre til, at man i Island vilde lægge sig efter at spinde Hör og Hamp. — Da Kammeret finder, at Thorarensen saaledes paa hans Reise i Norge har anvendt al Opmærksomhed paa hvad der kunde tjene til Forbedringer i Island, og da der, naar noget deraf skulde fuldföres, udkrævedes, at saadant skeede under saadan en Mands Opsigt, som selv havde Indsigt i Sagen, samt da, i Særdeleshed paa Nordlandet i Island, som dog giver den bedste Leilighed dertil, Ingen saadan findes, formenes, at Vice-Laugmanden, som en kyndig Mand, allerbedst kunde paatage sig, ei alene at undersöge, hvorvidt de af ham til Islands Fremhjelp gjorte Forslag der maatte kunne anvendes, men ogsaa ved at udsöge nogle dertil bekvemme Steder for at begynde med, som og selv give Anviisning til og bestyre Arbeidet, paa det Andre derved kunde faae et des sikkrere Exempel at fölge. I den Henseende foreslaaes derfor: At Vice-Laugmanden Stephen Thorarensen maatte overdrages at undersöge, hvorvidt de af ham foreslagne Forbedringer i Island, saavel i det Övrige, som især i Hensigt til Engenes Forbedring og Mosers Udtapning, maatte der kunne sættes i Værk, samt ei alene at udsöge og foreslaae til Begyndelse nogle dertil bekvemme Steder, men og selv at give Anviisning til og bestyre Arbeidet derved, om hvilket ham fra Kammeret nærmere Instruction kunde tillægges. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 30. — Om Thorarensens Reise i Norge findes Efterretninger, samt Udtog af den ham givne Instruction i Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLXXXVII—CXCIV.

1780. 6. Juli.

Vi ville allern. at det til Vice-Laugmanden Stephen Thorarensen skal overdrages, at undersöge, hvorvidt de af ham foreslagne Forbedringer i Island saavel i det

1780. 6. Juli. Övrige, som især i Hensigt til Engenes Forbedring og Mosers Udtapning, maatte der kunne sættes i Værk, samt ei alene at udsöge og foreslaae til Begyndelse nogle dertil bekvemme Steder, men og selv at give Anviisning til og bestyre Arbeidet derved, hvorimod Vi i 2 Aar ville allern. tilstaae ham 100 Rd. aarlig af Vores Kasse, og skulde det efter disse to Aars Forlöb befindes, at han har udrettet noget Nyttigt, kan han desuden vente sig en Gratification, bestemt i Forhold til hans Flid, og den derved tilveiebragte Nytte. Fredensborg Slot den 6. Julii 1780[1].

22. Juli. **Cancellie-Skrivelse til Rentekammeret, ang. fraværende Arvingers Arvelodder.** Khavn 22. Juli 1780. — Den heri communicerede kongelige Resolution er ikke bekjendtgjort i Island, men optages her i Henhold til Resol. 7. Febr. 1780 og den der tilföiede Bemærkning. — Canc. Brevb. 1780, Nr. 1165, S. 791—792. Fogtm. VI. 2, 312.

P. M. Hans kgl. Majt er herfra allerund. bleven refereret, hvad man udi Skrivelse af 20. Maji sidstl. har forestillet det kgl. Rentekammer i Anledning af den hertil communicerede kgl. Resolution: at Fraværende tilfaldne Arvelodder ei maa bevilges Medarvingerne overdragne imod Caution, saalænge de ved Lovens 5. B. 2. Cap. 11. Art. fastsatte 15 Aar endnu ei ere forlöbne; ligesom og hvad velbemeldte Kammer herpaa under 27. Maji næstefter har tilmeldet Cancelliet; og som det da har behaget allerhöistbemte Hans Majt under 5. hujus[2] saaledes at resolvere:

[1]) Communiceret Landfoged Skuli Magnusson, Vicélaugmand Stephan Thorarensen, Stiftámtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Toldk. Skrivelser 31. Juli 1780. Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 625, 627 og 628.

[2]) Extract af Canc. Forestill. 28. Juni med vedtegnet kongel. Resolution 5. Juli: „I Alt approberet", *see* Rotuli over det Danske Cancellies allerund. Forestillinger til Kongen 1780, Fol. 189—190.

„at naar det er Börn, Forældre eller Söskende af den fraværende Arving, efter hvilken de ansöge en den Fraværende tilfalden Arv udbetalt, imod Caution, maa saadant altid i slige Tilfælde bevilges, og skal deslige Dispensationer fra Rentekammeret udfærdiges": 1780. 22. Juli.

saa har man Dennem saadan kongel. Resolution herved til fornöden Efterretning tjenstligst skullet communicere; og lader man tillige fölge alle de, siden den igjennem Kammeret faldne og hertil meddeelte kongel. Resolution om Fraværendes Arvelodders Udbetaling hertil indkomne Ansögninger, 12 Stykker i Tallet, paa det Vedkommende derom fra Rentekammeret kan vorde meddeelt Resolution. Cancelliet den 22. Julii 1780.

Kongelig Resolution ang. **Uddeling af Olavii Regnebog.** Fredensborg den 27. Juli 1780. — 27. Juli.
I Forestilling 19. Juli melder Toldkammeret, at Secretair Olavius, som nylig var udnævnt til Tolder i Skagen, havde forfattet en Regnebog for Island, og tilböd Oplaget, 1300 Expl., for 2 Mk. uindb. eller 2 Mk. 4 Sk. heftet. Kammeret bemærker, at man för ikke har haft nogen Regnebog paa Islandsk, med Undtagelse af en Oversættelse af en liden engelsk Anviisning til Regnekunsten, der dog ikke gaaer videre end til 4 Species i hele Tal og udgjör kun faa Blade [1], hvorfor det anbefaler at kjöbe Bogen til gratis Uddeling i Island. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 31; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXII–LXIII.

De 1300 Exemplarer, som ere trykte af den ved Kammer-Secretaire Olavius for Island forfattede Regne-

[1]) den her tilsigtede Anviisning til Regnekunsten er trykt bagved den islandske Oversættelse af Taxten af 10. April 1702, trykt paa Holum 1746, 9 Blade i 4to; Anviisningen optager de derefter fölgende 7 Blade, og har fölgende Titel: „Lítið ágrip um þær fjórar Species í reiknings konstinni .... innrèttuð það næst hefir orðið komizt eptir E. Hatton reikníngskonst eður Arithmetica".

1780. bog, ville Vi allern. lade modtage, alle indheftede, imod
27. Juli. at til bemeldte Vores Kammer-Secretaire udbetales 2 Mk. 4 Sk. Dansk for hvert Stykke, og maa det til Vores Finance-Collegii nærmere Forestilling overlades, af hvilken Kasse Udbetalingen kan skee. — Disse Exemplarer maa siden gratis uddeles i Island, hvortil Kammeret ved Stiftamtmanden og Biskopperne kan föie den fornödne Foranstaltning. Fredensborg Slot den 27. Julii 1780[1].

4. August. **General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegii Plakat, ang. Foranstaltninger og Præmier til Befordring af Lærreds-Manufacturerne i Danmark. Khavn 4. August 1780[2].** — Udgivet oprindelig for Danmark alene, og ikke publiceret i Island, men udvidet til at gjelde ogsaa i de Tilfælde, hvor det kunde komme der til Anvendelse, ved kgl. Resol. 26. April 1784. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1780, S. 42—49. Schou VII, 344—348.

Plakat, angaaende nogle Foranstaltninger og tilstaaede Præmier, i Hensigt til en bedre Tilberedning og Forarbeidelse af de til Lærreds-Manufacturerne fornödne raae Materialier, for Kongeriget Danmark.

Det kongelige General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium G. V., at da det efter en almindelig anstillet Undersögelse om Lærred-Fabrikationens Tilstand i de kongelige Stater vel er blevet befundet, hvorledes denne Green af Industrien vel i nogle Provindser, besynderligen hvad de groveste Sorter Lærreder angaaer, er udbredet, men det dog derhos er bemærket, at samme Deel af den nationale Flid og Arbeidsomhed endnu er langt fra den Udvidelse og Fuldkommenheds Grad, som

[1]) Resol. er communiceret Olavius og Finance-Collegium ved Toldk. Skrivelser 31. Juli 1780. Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 624 og 626.

[2]) kgl. Resol. 26. April 1784.

den kan opnaae, skjöndt disse Manufacturer, ved en ret Udbredelse og Fuldkommengjörelse, ere bedst skikkede til at underholde den Fattige, formere Handelen, og paa Agerdyrkningen selv at have en nyttig Indflydelse: saa haver H. K. Majt derved fundet sig allern. bevæget til at værdige disse Landets Fabrikker sin allerhöieste Opmærksomhed, og derhos allern. at bevilge Understöttelser til sammes Udbredelse og Opkomst. Og da Lærreds-Manufacturernes Fremgang ufeilbarligen og fornemmeligen beroer paa Hörrens ordentlige Tilberedning og Sortering, samt et regelmæssigt Spind, men de dertil henhörende Kundskaber og Haandgreb enten aldeles ikke, eller i det mindste ei almindeligen ere bekjendte, saa har det allern. behaget H. Majt i Henseende til de raae Materialiers förste Behandling, indtil ogsaa en fabrikmæssig Vævningsmaade nærmere kan vorde indfört, at ville lade gjöre Begyndelse til at lægge en sikker Grund for disse Manufacturers Opkomst, ved især at tilstaae Understöttelse for dem, som vil indföre og lære den fordeelagtigste Maade at hegle og sortere Hörren paa, samt Hörrens Spind efter de saakaldede Talhasper. — Foruden at denne Heglemaade tjener til, at mindre Hör spildes og tabes, og mange pCt., formedelst den mere Nöiagtighed som fölges, kan blive vundet, saa erholdes tillige den Nytte, at Spindingen bedre kan indrettes efter Hörrens forskjellige Sortementer, uden at det spundne Garn bliver enten for grovt eller for fiint. Hertil er ogsaa Talhasper tjenlig, da samme er Spindingens nöiagtigste Maal, og fastsætter en Regel, hvorefter Garnet, ligesom enhver anden Landets Product, erholder en vis Priis, til at kunne med Tiden blive falbuden paa Markeder efter en bestemt Værdie, som uden Möie lader sig fastsætte. — I denne Hensigt og formedelst foranförte Grunde har H. Majt befalet, offentligen at bekjendtgjöre, at her i Hovedstaden er anlagt en Hegleskole under en Heglemesters Bestyrelse, som er bleven paalagt og forpligtet til, bestandigen at

1780.
4. August.

1780. have i det mindste et Antal af 12 Lærlinger, hvilke
4. August. han skal underholde paa sin egen Bekostning, saa længe de staae i Læren, som til et bekvemt Subjects fornödne Duelighed og Övelse agtes at skulle vedvare i 3 Aars Tid. Ligeledes er Heglemesteren forbunden til at uddele Spind til alle dem, som ville spinde, og enten kan stille Sikkerhed, eller have godt Vidnesbyrd, samt at undervise dem til at spinde den heglede Hör efter Talhasper, eller til saa mange Strenge, som den ved Heglingen er bleven bestemt til. Og paa det at Nytten af dette Etablissement kan blive almindelig og udbredes over hele Landet, ere fölgende Poster tillige allernaad. approberede og anordnede:

1) Alle de, som vil sende en Lærling fra de danske Provindser til den etablerede Hegleskole, det maa være Proprietairer eller Borgere i Kjöbstederne, som troe sig i Stand til at kunne i Tiden etablere saadan Lærling, haver at henvende sig til Commerce-Collegium, hvorfra det skal blive dem, saasnart skee kan, tilkjendegivet, om Antallet er complet, eller om endnu nogen Lærling fra det District eller den Kjöbsted, hvorfra Ansögningen desangaaende er indkommen, kan blive antaget; dog maa Intet være at indvende imod Lærlingens Duelighed, Helbred og Kræfter. Saasnart Antallet derimod er fuldt, staaer det Heglemesteren frit for, angaaende Lærlingerne at indgaae en paa begge Sider vilkaarlig Contract. — 2) For enhver Hegler, som bliver tillært i denne Hegleskole, og siden af den, som har sendt ham til Skolen, etableres i en Kjöbsted eller paa Landet, for at hegle for Kjöbstedens Indvaanere eller for Districtets eller Godsets Bönder, skal tilstaaes en Præmie af 20 Rdlr. aarlig, udi 15 paa hinanden fölgende Aar, naar han nemlig virkelig driver sin Profession, og i det mindste haver igjen antaget til sig en Lærling, som han ligeledes skal udlære. — 3) For Anhverving til den militaire Tjeneste skal alle Lærlinger, saa længe de staae i Lære eller Forbund ved Hegleskolen, være fritagne, ligesom Dug-

magernes Svende og Drenge, ifölge Laugs-Artiklerne. — Heglemesteren er ligeledes forbunden til at antage og tillære alle de Spindere eller Spinderinder, som sendes til Kjöbenhavn for at læres i den dertil indrettede Spindeskole. 1780. 4. August.

1) For 34 saadanne Spindere er af H. kgl. Maj' til Spinderne, som i Skolen vil lære Spindingen, og deels til de Personer, hvilke have sendt Spinderne derhen, for igjen at udbrede og lade Spinderiet læres paa Landet, fölgende Opmuntringer og Præmier tilstaaede: a) Alle Spindere eller Spinderinder, som fra Landet sendes til den i Kjöbenhavn indrettede Spindeskole, skal tilstaaes noget Vist til deres Underholdning og til Logis, foruden hvad de selv kan fortjene ved Spind, som betales dem efter en antagen almindelig Priis; — b) for det fastsatte Antal af Spindere, som etableres paa Landet, for at udbrede og lære fra sig Spinderiet efter Talhasper, skal aarligen til Underholdning tilstaaes en Præmie af 20 Rd. udi 15 Aar, saafremt de imidlertid virkeligen med Underviisning udi Spinderiet ere beskjæftigede; — c) for enhver Person, uden Hensigt til Alderen, som af en saadan Spinder eller Spinderinde er bleven tillært, maa denne i 2 Aar for det förste, eller længere (om det efter Udfaldet og Fölgerne kan agtes tjenligt), imod tilbörlige Attester, nyde 3 Mk., og ligesaa meget maa tilstaaes den Forvalter, Forpagter eller Skolemester, som kan have befordret Underviisningen i denne Maade at spinde paa. — 2) Naar det efter Sagens Beskaffenhed udfordres, saa kan ogsaa endeel af det Værktöi og de Redskaber, som til Industriens Udbredelse paa Landet udfordres, blive uden Betaling overladt; og de Godseiere, som enten lade Spindestuer indrette, eller ved andre Indretninger befordre Spinderiet, kunde vente efter Omstændighederne endnu at nyde nærmere Understöttelse. — 3) Alle Proprietairer eller Andre, som paa Landet, enten paa deres egne Godser, eller paa andre Steder, vil etablere en

1780. Spinderinde, og desaarsag sender en Person til Spinde-
4. August. skolen, haver derom at henvende sig til Collegium, ligesom det ved Hegleriets Lærlinger er foreskrevet, da dem, saasnart mueligt, skal blive tilkjendegivet, om nogen Lærling fra det Amt eller det District, hvorfra Ansögningen er indkommen, kan blive antagen, eller, om allerede Antallet er complet af de 34 Spindere, for hvilke Præmier og Opmuntringer af H. K. Majt allernaadigst ere udsatte. — 4) For at dömme om, naar en Person skal ansees udlært, skal et vist Antal Strenge fastsættes, som Spindere efter Talhasper skal lære at spinde, foruden at de tillige skulle lære at kjende og bestemme Hörrens forskjellige Sortementer, samt hvor grovt eller fiint enhver Sort taaler at udspindes. Naar en Lærling har erholdt en saadan vis Kundskab og Færdighed, meddeles ham en Attest fra Spindemesteren eller Spindemesterinden, med en vedlagt Pröve af Lærlingens Arbeide. — 5) Overalt hvor saadanne Spinderier paa Landet etableres, og ingen Fattiges-Commissioner gives, skal een eller flere Forstandere udnævnes, saafremt Proprietairerne, eller de som anlægge Spinderiet, selv ikke vil paatage sig saadanne Forstanderes Pligter. — Disse Forstandere, hvortil de, som anlægge Spinderiet, skal foreslaae Collegio en Geistlig eller anden Person (ifald ingen Geistlig vil eller kan), have efter Embeds-Pligt og paa deres Samvittighed at underskrive Attesterne til Præmiens Erholdelse, efter beviislig Angivelse fra Spindemesteren, Spinderinden, eller i deres Sted fra Forvalteren eller Skolemesteren, Fabrikanten eller anden Vedkommende og Berettiget. — 6) De Proprietairer eller Personer, som anlægge Spinderier, skulle selv bestemme, hvor mange Lærlinger aarligen skulle udlæres, og de skulle enten selv, eller de, som af dem til Forstandere foreslaaes og antages, drage Omsorg for, at det bestemte Antal af Lærlinger virkeligen tillæres, samt engang aarligen indgive Beretning om hele

Spinde-Anlæggets Beskaffenhed og Tilstand, enten til 1780.
Siftamtmanden eller til Collegium. — 7) Ligesom ellers 4. August.
ingen Præmie for de etablerede Spindere kan ventes udbetalt uden saadanne behörige Beviisligheder og Attester, hvoraf kan sees, at H. K. Majt allern. Hensigt opfyldes, saa maa tillige Attesten angaaende Heglerne fremlægges enten fra Spinderiernes Forstandere eller andre vedkommende Personer, saa snart Præmier forlanges. — Hvilket saaledes efter kgl. allerh. Befaliug bekjendtgjöres til alle Vedkommendes Efterretning, som af forommeldte Etablissement til egen Nytte, eller patriotisk Befordring af en almeennnyttig Industrie, vil betjene sig. General-Laud-Oeconomie og Commerce-Collegium den 4. Augusti 1780.

Cancellie-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Formildelse af Forviisningsstraffe til Mulkter. 4. Novbr.

Khavn 4. Novbr. 1780. — Publiceret i Udtog paa Althinget 1781, ved Stiftamtm. Thodals Bekjendtgjörelse, trykt i Althingsb. s. A. Nr. VIII, S. 17. — Canc. Brevb. for 1780, Nr. 1746, S. 1167—1168.

P. M. Ved Promemoria af 15. Augusti h. a. har Hr. Stiftbefalingsm. indberettet, at fra tvende ugifte Qvindfolk af Bardestrands Syssel, Margretha Thordardatter og Gudrider Brandsdatter, ere til Dem indkomne Ansögninger om Befrielse for at römme Landsfjerdingen, for fjerde Gang at have avlet uægte Börn, og forblive i Sysselet; da de havde alle 4 Börn levende, forsörgede hver sit det ene af dem, og tillagde de övrige Klæder m. m., hvad de kunde miste, og Börnene, om de skulde römme, maatte blive Sognene til Byrde; derhos De have meldet, at De, i Anledning af det til Dem under 15. Martii h. a. ergangne Reskript, som befrier dem, som for Hoer skulle dömmes at römme, fra saadan Straf, imod at betale fra 2 til 10 Rd., m. vid., have,

1780. 4. Novbr. uagtet dette Tilfælde med dem, som fjerde Gang avle uægte Börn, ikke udtrykkelig er nævnt i Reskriptet, dog, ob paritatem rationis, tilskreven Sysselmanden, at med disse Qvindespersoner kunde forholdes paa samme Maade, som er befalet om dem, som for Hoer skulle dömmes at römme. Thi skulle man tjenstlig have Hr. Stiftbefalingsm. tilmeldet, at Deres herudi föiede Foranstaltning er approberet, og kan det, efter Deres gjorte Forslag, i Landsthingsbogen bekjendtgjöres, at i alle de Tilfælde, i hvilke forhen er anordnet at römme Syssel eller Landsfjerding, skal herefter forholdes efter foranförte allern. Reskript, dog skal derunder ikke være at forstaae anden Straf, som, foruden at römme Syssel eller Landsfjerding, for samme Forseelser kunde være paabudet. Cancelliet den 4. Novembr. 1780.

2. Decbr. **Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Opmuntring til Skielöben.** Khavn 2. Decbr. 1780. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 654; Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. CLII.

Til Svar paa Hr. Stiftamtm.s Skrivelse hertil af 22. Augusti sidstl., ang. den föiede Anstalt til at opmuntre Skielöberiet i Island, have vi ikke skullet undlade at melde, at Sysselmand Vigfus Jonsen i Norder Syssel haver hertil i Skrivelse af 25. Septembr. sidstl. indberettet, at Assistent Buch haver underviist Een i at löbe og viist Flere Maaden at löbe paa Skier, i hvilken Anledning vi have tilskrevet Sysselmanden, at han opmuntrer Buch til fremdeles at fortfare dermed, da, naar Kammeret fik fuldstændig Underretning om, at Nogen havde opnaaet saadan Færdighed i denne Konst, at samme kunde give fornöielig Pröve derpaa, og især lære den fra sig igjen, kunde Vedkommende gjöre sig forsikkrede om, at nyde de af H. K. M.s allern. tilsagde Præmier. Vi paatvivle og ikke, at jo Hr. Stiftamtm.

opmuntrer Sagen paa sin Side saavidt mueligt er. Hvad angaaer tjenlig Materie til Skier, da haver Sysselmanden ikke udladt sig med nogen Mangel derpaa, men tvertimod indberettet, at Buch allerede havde lært Nogle at forfærdige Skier af ny, men Birk af den Störrelse, som kan tjene dertil, vil vel næppe falde der paa Stedet, hvorimod der falder adskillige Slags Drivetömmer, og deriblandt det saa kaldede girði, som efter al Formodning vil være noget af det Tjenligste til Skiers Forfærdigelse. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 2. Decembr. 1780[1]. 1780. 2. Decbr.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Jon Helgason, ang. **Tilhugning af Qværnstene m. m.** Khavn **6. Januar 1781.** — Isl. Copieb. Lit. T, Nr. 703. 1781. 6. Januar.

Til Svar paa Hans Skrivelse hertil af 23. og 25. Septbr. sidstl. [tjener]: at vi have corresponderet med Handelen angaaende den af Ham i Aaret 1776 modtagne Qværn, hvor Han derom kan forvente nærmere Svar. Af de i 1779 til Uddeling i Island skjænkede Qværnstene kunde, efter Forholdet af Directionens Störrelse, ikke flere end 3 tilfalde Berefjord, hvorfor de flere, der ere indförte, ikke kunde ansees at være skjænkede. Og da Han har indberettet, at 3 Bönder i Hans Syssel har lagt dem efter at hugge Qværnstene af islandsk Steen, saa ville Han see saadant paa bedste Maade opmuntret, da disse, naar Han indberetter og attesterer hvilke de ere, som især have udmærket sig dermed, samt hvad Enhver har udrettet, kunde efter Omstændighederne vente at nyde derfore en passelig Præmie herfra. — Öl at brygge selv er enhver af Indbyggerne tilladt, da Malt er just derfor blevet anseet

---

[1]) s. D. Skrivelse til Sysselmanden i Norder Syssel, Vigfus Jonsson, af lignende Indhold. Copieb. sst. Nr. 653.

1781. som Handelsvare i Taxten. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 6. Januarii 1781.

6. Januar.

6. Januar. **Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Thorlak Isfjord, ang. Garnspindingens og Væveriets Fremme. Khavn 6. Januar 1781.** — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 702.

Til Svar paa Skrivelse hertil af 7. Oktobr. sidstl. meldes, at herfra kan ventes den Anstalt föiet, at Indbyggerne i Hans Syssel bliver forsynet med nogle Spinderokke til at iværksætte Garnspindingen, ligesom og de danske Vævstoles Indförsel kan ventes opmuntret, hvilket man troer vel at kunne skee der paa Stedet, da det er Kammeret bekjendt, at Præsten Hr. Högnesen til Holmum allerede har en saadan Vævstol, ved at faae nogle andre gjorte derefter og bragte i Brug, hvilket Slags Industrie Vedkommende og kunde efter Omstændighederne vente af Kammeret opmuntret ved passelige Præmier. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 6. Januarii 1781.

10. Januar. **Anordning ang. Levering af Böger, Tegninger m. v. til det kongelige Bibliothek. Christiansborg 10. Januar 1781**[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 74, 411—413. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1781, S. 3—6; Schou VIII, 22—25.

Fornyet Anordning for Bogtrykkere og dem, som for sig udgive Portraiter eller Tegninger stukne i Kobber, at aflevere visse Exemplarer deraf til det store kongelige Bibliotheque.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi med Mishag have erfaret, at Vores höisalig Hr. Farfaders Anordning af 25. April 1732, at samtlige Bogtrykkere i Vores kgl. Residentzstad Kjöbenhavn skulde

[1]) Plak. 5. Februar 1783.

hvert Fjerding-Aar uden Betaling aflevere til det store kgl. Bibliotheque visse Exemplarer af Alt hvad de trykke, ikke er, i den fremfarne Tid, vedbörligen efterlevet, ligesom Vi og befinde denne Anordning at være altfor indskrænket til, at Vores Bibliotheque derefter kan erholde Alt, hvad der udkommer i Vore Riger og Lande, ei alene af Böger, men og af Kobberstykker, der udgives for sig selv, hvilket Vi dog have anseet fornödent, for at der kunde, saavel til Rigernes Ziir, som og til Videnskabernes og Konsternes Befordring, vorde lagt Grund til en, saavidt mueligt, fuldstændig Samling, i det mindste for den fölgende Tid, af Alt, hvad der henhörer til Vore Rigers og Landes Literature: — saa have Vi allern. funden for godt at fornye forbemeldte Anordning, ligesom Vi endvidere herved anordne og befale, at alle og enhver Bogtrykker i Vore Riger og Lande, saavel i Europa som i de andre Verdens Parter, samt de, der for sig selv udgive Portraiter eller Tegninger, stukne i Kobber, skal, fra indeværende Aars Begyndelse at regne, til Vores store Bibliotheque uden Betaling levere 3 uindbundne Exemplarer af Alt det, som i deres Bogtrykkerier er blevet trykket, saavel som af hvad Portraiter eller andre Tegninger, der udgives for sig selv i Kobber, hvad heller saadant af dem selv eller af Andre er bleven oplagt eller bekostet, hvorunder endog ere at forstaae ugentlige Aviser og Intelligenz-Blade, samt Auctions- og andre Catalogi over Böger og Kobberstykker, samt Naturalie-, Mynte- og deslige Cabinetter, men derimod ikke andre Catalogi, Auctions-Placater eller Bryllups- og Begravelses-Vers. Og paa det dette overalt saa meget sikkrere og ordentligere kan vorde sat i Værk, er Vores allern. Villie og Befaling, at denne Aflevering her i Staden skal skee ved hvert halve Aars Udgang til Vores Bibliothecarius, hvilken saavel Bogtrykkerne, som Enhver, der for sig udgiver Kobberstykker, meddeler, med det, som hver Gang leveres, en dobbelt Fortegnelse, hvoraf den Leverende faaer den

1781.
10. Januar.

1781.
10. Januar.

ene Gjenpart tilbage med Bibliothecarii paategnede Qvittering, den anden derimod beholder Bibliothecarius til Efterretning og Rigtighed for det saaledes Modtagne; for de övrige Bogtrykkerier, samt dem, som for sig selv udgive Kobberstykker i Vort Kongerige Danmark, besörges denne Aflevering ligeledes til hvert halve Aars Udgang ved vedkommende Stiftamtmænds nærmeste Foranstaltning, og Transporten besörges med den agende Post under Adresse: „Til det store kongelige Bibliotheque", og saavidt samme, efter de om Postvæsenet allerede gjorte eller herefter gjörende Anordninger, ikke maatte kunne skee frit, betales af Bibliothequets Fond efter den ved Anordningerne fastsatte eller fastsættende Taxt. For Vort Kongerige Norge bliver bemeldte Anordning ligeledes at foranstalte ved Stiftamtmændene, dog ikkun een Gang om Aaret fra Trundhjem, Bergen og Christiansand, da Transporten besörges og Fragten accorderes ved Skibsleilighed paa den bekvemmeste Aarets Tid, men fra Christiania hvert halve Aar med den agende Post paa samme Maade, som för er anordnet. For Vort Land Island skeer denne Foranstaltning ligeledes ved Stiftamtmanden, men paa Vore vestindiske Öer saavel som i Tranquebar ved Regjeringen paa hvert Sted een Gang om Aaret, og disse Pakker hidföres frit, som kongelige Sager, og den Övrighed, hvilken dette saaledes paa hvert Sted er overdraget, gives herved Magt til at holde samtlige Vedkommende til Alt det, som udfordres til denne Sags bestandige og ordentlige Fremgang, være sig i at forskaffe bemeldte Övrighed selv, til de i det Foregaaende bestemte Afsendelsestider, en fuldkommen Rigtighed for hvad der i hver næstafvigte Termin hos dem er forefaldet af dette Slags, eller at besörge de afsendende Sager forsvarligen indpakkede og forsynede med de anbefalede dobbelte Optegnelser til Bibliothequet, som og tilstille dem hver Gang Beviis og Vished om, at Afsendelsen virkelig er skeet, samt i Forsömmelses- og

Modtvilligheds-Tilfælde ei alene at lade hos Vedkommende inddrive det, som da befindes at staae tilbage, men og at paalægge dem en efter Omstændighederne afpasset Penge-Mulkt, der tilfalder og efter Övrighedens Sigelse deles imellem de Betjente, som besörge Executionen i disse Sager, hvilken ellers foranstaltes af vedkommende Övrighed uden noget foregaaende Lovmaal, ligesom Vores Bibliothecarius, saavidt angaaer Vores Residenzstad Kjöbenhavn, i lige Tilfælde haver at holde sig til Stadens Övrighed om den fornödne Assistence. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residenzstad Kjöbenhavn den 10. Januarii 1781. 1781. 10. Januar.

Toldkammer-Circulaire til samtlige Sysselmænd i Island, ang. **Udlaan ved Handelen.** Khavn 13. Januar 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 726. 13. Januar.

I Anledning af de fra adskillige Steder i Island indlöbne Klager: at nogle af Kjöbmændene, endog i Tilfælde af befrygtende Nöd, skal have nægtet at udlaane Noget til dem, der stode i nogen Gjæld fra forrige Aaringer, have vi corresponderet med den kgl. islandske, finmarkske og færöeske Handels Direction, og denne haver derpaa, i Skrivelse af 15. Decbr. f. A. tilmeldet Kammeret, at der ved Ordre til Kjöbmændene i Island bliver i Aar föiet den Anstalt, at Indbyggerne i Tilfælde af Hungersnöd bliver assisterede af Handelen, endskjöndt de til den maatte være noget skyldige, eller og ikke tilfulde haver betalt deres forrige Aars Restance, som og, at Kjöbmændene tillige bliver indskjærpet; at de [ikke] udlevere til Indvaanerne altfor mange undværlige Varer, paa det disse ikke derved skal sættes ud af Stand til at betale de nödvendige, eller for begge Dele fordybe sig i Gjæld; men paa det denne Anstalt, at Födevarer eller andre Nödvendigheder i Hungers eller dyre Tider saaledes udlaanes, endog til

1781. 13. Januar. dem, som kunde være Noget skyldige, ikke skal trækkes til Misbrug: saa haver Hr. Sysselmanden aarlig, naar Dyrtid befrygtes, at forskaffe vedkommende Kjöbmænd Underretning om enhver Families Tilstand og Trang i Sysselet, og til den Ende forfærdiger han, efter indhentede Lister fra Præsterne og Repstyrerne, en Liste over Familie- og Folke-Antallet paa hver Gaard, saavel som over de om Vinteren tabte og beholdene Creature af hvert Slags, og deraf meddeles Kjöbmanden en General-Extract eller Tabelle, paa det han derefter kunde i paakommende Tilfælde indrette Födevarenes Fordeling efter Enhvers befindende Trang, ligesom han og siden lader Tabellen bekræfte ved Thingsvidne paa næstkommende Mandtals-Thinge, samt indlemmer Resultatet i hans aarlige Indberetning til Kammeret om Sysselets Tilstand. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 13. Januarii 1781[1].

27. Januar. **Toldkammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Almuens Pligt at vedligeholde Thinghuse.** Khavn 27. Januar 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 737.

Til Efterretning og Svar paa den af Opsidderen paa Sydri-Garde[2] Peter Petersen hertil indgivne og med Hr. Stiftamtm.s Erklæring forsynede Ansögning af 3. Julii 1779 om Fritagelse for at svare Skat, Gjeftold og Tiende, imod altid at have i Beredskab et Huus til Rettens Tjeneste, hvorover Sysselmand Arnorsen ligeledes haver indsendt sin Forestilling af 4. Septbr. sidstl., vilde Hr. Stiftamtm. tilmelde Sysselmanden og Supplikanten, at det efter de af Hr. Stiftamtm. anmeldte og af Sys-

---

[1]) Ved Kammerets Skrivelser til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, samt til begge Biskopper i Island, meddeles dem Copier af ovenanförte Circulaire (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 718—720).

[2]) Syðri-Garðar í Staðarsveit, Snæfellsnes Syssel.

selmanden end yderligere forklarede Omstændigheder: at det nemlig ved For. af 29. Maji 1744 [1] er befalet, at Thinghusene overalt i Landet skulle opbygges og vedligeholdes paa Sognets Bekostning, hvoraf dog ingenlunde flyder nogen Fritagelse for Skat, Gjeftold og Tiende for samme, ligesom det og er usædvanligt, at Opsidderne paa Thingholdsstederne eller Andre nyde saadan Frihed, naar de ellers ere saa bemidlede, at de ifölge Loven bör svare bemeldte Slags Skatte, hvortil kommer, at P.' Formand paa Gaarden findes at have paa langt anden Grund været fritaget derfor, og han vel ikke kan tilstaaes denne Fritagelse, uden at Sysselmanden skulde nyde en lige Godtgjörelse i Forpagtnings-Afgiften, hvilket vilde foraarsage Afgang for den kongelige Kasse, som Thinghusets Opbyggelse og Vedligeholdelse dog er aldeles uvedkommende. Kammeret finder altsaa saa meget mindre Adgang til at indlade sig med den af bemeldte P. omsögte Frihed for Skat, Tiende og Gjeftold, imod altid at holde i Beredskab et bekvemt Huus til Rettens Tjeneste, som det er at forvente, efter hvad Sysselmanden haver meldet til os, at han vilde, efter foregaaende Raadförsel og Overlæg med Hr. Stiftamtm., tilholde Bönderne i Garde Thingsogn at opbygge en Thingstue, at saadan Huus paa anden Maade, end ved den omsögte Fritagelse, kan bringes tilveie; hvilket og Hr. Stiftamtm. behagelig vilde understötte. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 27. Januarii 1781.

1781. 27. Januar.

Toldkammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Gufunes Hospitals Forstanderskab. Khavn 17. Februar 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 746.

17. Febr.

Da man her Intet finder at erindre ved den af Hr. Stiftamtm. ved Skrivelse af 2. Oktbr. sidstl. hertil

[1] For. om Sabbath. Helligh. 29. Mai 1744 § 24.

1781. 17. Febr. indsendte Licitations-Forretning over Gufunes' Hospital, hvorefter sammes Forstanderskab er tilslaget Isaac Jonsen for 39 Rd. Croner, saa ville Hr. Stiftamtm. behagelig foranstalte, at Gaarden Gufunes og Eidi, m. v., ifölge Licitations-Conditionerne, ved en behörig Besigtelses-Forretning vorde ham overleveret, samt tilholde ham at istandsætte den ene af de til Gaarden Gufunes henhörende 4 Hjaleier, som endnu mangle, ligesom vi have beordret Landfoged Magnusen aarlig at udbetale til Forstanderen de 39 Rd. Croner, med videre hvis han efter Licitations-Conditionerne tilkommer, mod aarlig at fremlægge ved Regnskaberne Hr. Stiftamtm.' Attest, at Forstanderskabet forsvarligen forestaaes og Conditionerne efterkommes. Vestindisk Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 17. Februarii 1781 [1].

26. Febr. **Plakat** ang. eventuel **Godtgjörelse for algierske Sö-Passer.** Christiansborg 26. Februar 1781 [2]. — Ikke publiceret i Island, men optaget i Henhold til For. 1. Mai 1747. Emaneret igjennem General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1781, S. 15—17 (Tydsk, S. 18—19); Schou VIII, 30—31.

Plakat angaaende de algierske Söpassers Godtgjörelse, naar Skibe, som dermed ere forsynede, ikke have passeret Cap Finisterræ.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V.: Da Os af Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegio allerund. er bleven foredraget, hvorledes mange af Vore kjære og troe Undersaatters Skibe maae af Mangel paa algierske Passe frasige sig tilbudne fordeelagtige Fragter til den middellandske Söe, fordi Skibsrederne, ved Skibenes Udsendelse til engelske eller franske

[1]) s. D. Skrivelse til Landfogden af lignende Indhold. Isl. Copieb. sst. Nr. 747.

[2]) Plak. 21. Januar 1782 og 14. April 1783.

Havne, uden foregaaende vis Forsikkring om nogen 1781.
Fragt paa den middellandske Söe, vægre sig for at 26. Febr.
tage noget algiersk Pas, formedelst Omkostningernes Skyld: saa have Vi, for at tilvende Vore Undersaatter alle muelige Lettelser i Handelen og Skibsfarten, allern. funden for godt at anordne og fastsætte, at Alle og Enhver af Vore Undersaatter, som i Vore Riger og Lande ere bosatte, og som, under Iagttagelse af alle forhen foreskrevne Betingelser og Formaliteter, indgive Begjering, paa behörig stemplet Papir, om algierske Söpasser til den middellandske Söe, maae erholde samme, imod den fastsatte Betaling af to og halvtredsindstjuge Rigsdaler for ethvert Pas; men at de Skibsredere, som siden ei finde nogen Leilighed til det erholdte Passes Brug, maae igjen tilbagelevere Passet, og faae af Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegio Erstatning for halvtredsindstjuge Rigsdaler, som er Passets egentlige Værdie. Udi saadan Henseende ville Vi allern., at Cap Finisterræ bliver den bestemte Höide, fra hvilken de algierske Passers Brug skulde regnes; saa at for de Skibe, som med behörige Documenter kan bevise, at de alene ere indlöbne i Havnene paa denne Side Cap Finisterræ, uden at have seilet til nogen Havn paa hiin Side af bemeldte Cap, skal blive godtgjort ved Passernes Tilbagelevering halvtredsindstjuge Rigsdaler for ethvert saadan tilbageleveret ubrugt Pas. Paa hiin Side af dette Forbjerg skal et Pas, naar et dermed forsynet Skib finder Leilighed til Cabotage i fremmede Havne, være gyldig udi tvende Aar, og maa först efter sammes Forlöb mod halvtredsindstjuge Rigsdalers Erlæggelse vorde fornyet af Consulen paa det Sted, hvor Skipperen paa den Tid befinder sig. Efter Tilbagekomsten af et med saadant Pas forsynet Skib i Vore Riger og Lande, skal det have sit Forblivende ved Anordningen af 1. Maji 1747, saaledes, at Passet i de förste 8 Dage efter Skibets Ankomst vorder til Stedets Övrighed afleveret, til videre Forsendelse til

1781. Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium.
26. Febr. Hvorefter Vedkommende sig allerund. have at rette og forholde. Givet paa Vort Slot Christiansborg den 26. Februarii 1781.

28. Febr. **Reskript** til Landsdommerne i Danmark, ang. **Betaling for Doms-Akter ved Overretterne.** Christiansborg 28. Februar 1781. — Dette Reskript er ikke afgaaet til Island, og ikke til Norge. — Siell. Tegn. LXL, 516b—517; Fogtm. VI. 2, 376—377. — Ligelydende Reskript mut. mut. er under s. D. emaneret til samtlige Stiftbefalingsmænd i Danmark, „saavidt de Kjöbsteder angaaer som have Landsthings-Ret", samt til Laugthinget paa Færöerne.

24. Marts. **Toldkammer-Circulaire** til Sysselmændene i Island, ang. **aarlige Indberetninger om Havedyrknings-Forsög.** Khavn 24. Marts 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 778. — **Uddrag.**

Da der fra adskillige Steder i Island i afvigte Aar ere indlöbne Besværinger over de i Handelen havende Frösorters Brugbarhed, saa haver Kammeret ..... til fri Uddeling indkjöbt et vist Qvantum af de bedste Slags Havefrö-Sorter, som her kunne haves, hvoraf vi altsaa herved tilsender Hr. Sysselm.: ½ Pd. lange Roer, som kunne staae i Jorden Vinteren over; ¼ Pd. store Sommer-Roer; ½ Pd. Kaalrabi under Jorden; ½ Pd. ordinair grön Kruskaal; ½ Pd. kortstokket brun Kruskaal, som kan staae i Haugen Vinteren over; ¼ Pd. Vursing eller grön Savoikaal, som i Dannemark kan udholde den strængeste Vinter i fri Luft, og giver hele Vinteren og Foraaret en meget behagelig Föde; 1 Skjeppe hvide Kastanie-Kartofler. — Af disse Frösorter vilde Hr. Sysselm. forsyne de af Indbyggerne udi deres Syssel, som De maatte finde at gjöre nogen nyttig Brug deraf, til Udsæd, og derefter iblandt de aarlig givende Efterretninger om Sysselets oeconomiske Tilstand indberette Udfaldet af de Forsög,

som enten De selv eller Sysselets Indbyggere maatte derved have gjort. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 24. Marts 1781[1]. 1781. 24. Marts.

Kongelig Resolution ang. Opsendelse til Island af Redskaber til Hval- og Brygdefangst. 26. Marts.
Christiansborg 26. Marts 1781. — I Forestill. 17. Marts bemærker Toldkammeret, at Sysselmand Jon Arnorsson i Isafjords Syssel havde indberettet 1778, at „i de 5 Aar han havde været der i Sysselet, havde Hvalfiske indfundet sig der ved Næsset og langt inde i Isefjorden i forskjellig Mængde og til forskjellige Tider", og at nogle Bönder i Arnarfjorden og Hrapsöre (Rafnseyri) Sogn harpunerede disse Fiske, men andre Steder var denne Kunst næsten gaaet af Brug formedelst Mangel paa Kundskab. Kammeret lod derfor Vedkommende tilkjendegive, at de kunde vente Præmier for denne Drift. — Efter at dette var tilkjendegivet Sysselmændene i Bardastr. og Isafj. Syssel og publiceret i Althingsbogen, indkom fra Sysselmand Scheving en Begjering om, at Bonden Eyolv Jonsen, „der syntes ret at være oplagt til Hvalfiskefangsten", maatte „gratis overlades Liner og Harpuner med andet tjenligt Redskab til denne Fangst"; Stiftamtmanden bemærkede, at disse Liner m. v. skulde være af de mindste, „da Bönderne i de nævnte Sysseler ikkun skal söge de unge Hvale", og meente, at Præmien skulde bestaae i Værdien af Redskaberne, og Sysselmændene indberette om de brugtes flittig. Stiftamtm. meldte og, at 2 Mænd af Rangarvalla Syssel havde anholdt om at faae „gratis sammeslags Redskab til at fange Beenhaakalle eller de saa kaldede Brygde med", hvortil han meente at Redskaberne kunde være mindre svære end til hiin Fangst.

[1]) Dette Circulaire er afgaaet til Sysselmændene i begge Dele af Mule Syssel, Norder-, Öefjords-, Skagafjords-, Barðastrands-, Dala-, Rangarvalla- og Vester-Skaptafells-Syssel; tillige er Stiftamtmand Thodal ved Skriv. s. D. (Copieb. sst. Nr. 779) tilsendt et tredobbelt Qvantum Frö og 7 Skper Kartofler til Uddeling i Arnes, Guldbringe, Kjosar og Borgarfj. Sysseler. — Skriv. herom til Handels-Directionen s. D. (Copieb. sst. Nr. 780).

1781. — Den grönlandske Handels Direction sendte paa Anmodning
26. Marts. „Specification paa, hvormange Harpuner, Lentzere, Forgjængere og Liner der udfordres til en Chaloupe til Hvalfangst"[1], samt hvad enhver Sort koster, efter de Priser Direktionen selv betalte; den bemærkede ogsaa, at til Brygdefangsten behövedes ikke saa meget som til Hvalfangsten i Henseende til Liner og flere Instrumenter, og at disse kunne faaes til Handelens egne Priser, der angaves omtrentlig til Hvalfangst-Redskaberne 132 Rd., og Brygdefangst-Redskaberne 8 Rd. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779 - 1781, 25, Nr. 3 (for 1781).

Vi tillade allern., at et Sæt af de til Hvalfiskefangsten, og et andet af de til Brygdefangsten behövende Redskaber maae, efter indbemeldte fra den grönlandske Handel givne Specification, anskaffes, og af Meelbödernes Renter betales, samt dernæst til Island oversendes for at gives til tvende Fiskeselskaber, det ene til Hvalfiskefangsten, det andet til Brygdefangsten; og authorisere Vi tillige hermed Kammeret til: a) at lade Redskaberne til Hvalfiskefangsten ved Sysselmændene i Isefjords og Bardestrands Sysseler udgive til et saadant Selskab af det ene eller begge Sysseler, som de maatte finde at kunne blive enig og bekvemt til deraf at gjöre Brug under en vis Formand, om hvem de maatte blive enige, og som formodentlig kunde være den foreslagne Eyolf Jonsen, samt — b) til ligeledes efter befindende Omstændigheder at lade Redskaberne til Brygde-Fangsten udsende til Örebakks Havn og adressere til Stiftamtmanden, for af ham at gives til et Selskab, omtrent af samme Beskaffenhed, enten i Rangervalle Sys-

[1] Denne Specification opgav Udrustningen til en Hvalfanger-Slup til: 7 Harpuner med Stokke; 6 Lentzere; 7 Hvalfangerliner; ½ Trosse med Forgænger; 2 Pressenninger over Linerne; 1 dito over Forgjængerne. Der antoges ogsaa at behöves 4—5 Baade, hver med 6—7 Mands Besætning (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 814).

sel[1] eller hvor bedst maatte befindes. Christiansborg Slot den 26. Martii 1781[2]. 1781. 26. Marts.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand David Scheving i Bardastrands Syssel, ang. **Valke- eller Stampemölle.** Khavn 7. April 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 817. 7. April.

Da vi nu have ladet forfærdige den af Hr. Sysselmanden i afvigte Aar begjerte Model til en Valke- eller Stampemölle, saa tilsendes Ham samme herved, tillige med Underretning om dens Indretning og dens Brug, saavel efter Vandfaldets forskjellige Höide, som Töiets ulige Længde, Tykkelse og Brede, som skal valkes paa een Gang, og ville Hr. Sysselmanden til næste Höst indberette til Kammeret, hvorvidt han kan vente at der af bem[te] Model kan blive gjort nogen Brug til en Stampemölles Opförelse derefter, og om nogle af Indbyggerne maatte ville findes villige at bekoste samme, til fælles Nytte og Brug. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 7. Aprilis 1781.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmændene i Öefjords- og Norder-Sysseler, ang **Handels-Distrikternes Forandring.** Khavn 7. April 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 818—819. 7. April.

I Anledning af den fra Fnjoskadals Indbyggere hertil indkomne Ansögning, om Tilladelse fremdeles at söge Handelen paa Öefjord istedetfor paa Husevig, er det saaledes imellem Kammeret og den kongelige Han-

---

[1]) kgl. Resol. 19. April 1784.

[2]) meddeelt Sysselmændene i Bardastrands og Isafjords Sysseler, samt Stiftamtmand Thodal og Handels-Directionen ved Toldk. Skrivelser 31. Marts 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 812—815.

1781. 7. April. dels Direction bleven afhandlet: at de 3 Sogne af Fnjoskedalen, nemlig Hals, Illugestader og Draflestade efterdags henlægges til Öefjords Distrikt, og derimod at de tvende Sogne Thaunglebakke og Svalbard i Thistilfjorden henlægges til Husevigs Handelssted, hvorom vedkommende Kjöbmænd bliver fra Handelen meddeelt Efterretning. Denne Forandring tilkjendegives Hr. Sysselmanden herved, paa det Han derom kan gjöre den fornödne Foranstaltning hos Indvaanerne; og derefter indrette Restance-Examinationen, saaledes, at enhver Kjöbmand deraf kan legitimere hvad Restancer Indbyggerne paa hans Havn have paadraget sig, for derefter i Bögerne at kunne holde Rigtighed, samt ved Regnskabets Aflæggelse have vedbörlig Beviis derfor. Vestindisk - Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 7. Aprilis 1781.

9. April. **Kongelig Resolution ang. Regler for Mandtalsfiskens Ydelse i Snæfellsnes Syssel.** Christiansborg 9. April 1781. — I Forestilling 31. Marts beretter Toldkammeret, at Sysselm. Jon Arnorsson i Snæfjeldsnes Syssel havde andraget, at det ved flere Laugthingsdomme, afsagte i det 16., 17. og 18. Seculum, var bestemt: „at enhver Fisker, som fra Oplandet og fremmede Sysseler opholder sig paa Fiskerie under Sneefjeldsnes Syssel, skal betale Mandtalsfiske, d. e. 2—3 Fiske Spec. pro persona, til Stedets Sysselmand, men i Modtvilligheds-Tilfælde 4 Fiske in natura, hver Fisk vægtig 2 Pd., som udpantes af Skibsfolkenes Lötter-Fiske förend de föres fra Fiskeværene". Paa denne Maade havde Afgiften været ydet i mange Aar, kun at mange havde viist sig modvillige eller endog nægtet Erlæggelsen, eller og tilbudt forskjellige andre Lösöre. Derimod blev denne Ydelse i Guldbringe Syssel betalt uden Vægring og hævet for Kongens Regning. Dette havde forrige Sysselmand Jon Arnason i Aaret 1761 andraget for daværende Amtmand Magnus Gislason, og faaet de under 1—5 i Resolutionen anförte Bestemmelser; Amtmandens Resolution var stadfæstet af Stiftamtmand Thodal under 4. October 1774. — Imidlertid havde afg. Sysselmand Arnesen (Jon Arnason) og Fuldmægtig Isfjord i Arnesens 4 sidste Leveaar

forsömt at kræve Mandtalsfiskene der i Sysselet, „hvorudover 1781.
fremmede Fiskere skulle være blevne opsætsige, saa at de 9. April.
deels nægte at betale og deels forstikke eller bortföre deres Fiskevarer, naar de formode en forestaaende Udpantning"; Stiftamtm. Thodals Resol. 26. Juni 1776 kunde ikke raade Bod herpaa, og derfor bad Sysselmanden om en höiere Resolution, samt at derhos fastsættes: „at Afgiften skulde betales med 3 Fiske in natura for hver Person, og hver Fisk vægtig 2 Pd.", samt at Inddrivelse maatte skee hos hver Bonde for de Fiskebaade der gaae i hans Omraade, saaledes: at han giver ved Værtidens Slutning til Sysselmanden en Fortegnelse over de Fiskebaade, som paa hans Gaard have gaaet til Söes, „hvem derpaa har været Formand og Fiskere, samt hvor enhver af dennem hjemme hörer, og derpaa aflægger Regnskab paa hvert Aars Mandtalsthing". — Da dette Forslag ikke stemmede med Resol. 29. Juli f. A. udbad Kammeret sig Stiftamtm. Thodals Betænkning; han meldte deri, at Oprindelsen til denne Ydelse var: „at da Rettergangen i de ældre Tider holdtes uden Betaling, ligesom og tildeels nu paa de sædvanlige Thing, have de, som havde i Forlening Guldbringe og Sneefjeldsnes Sysseler, hvor de fleste af fremmede Fiskere sögte, begyndt dermed som enslags Betaling for den Rettens Pleie, hvilken de ikke troede at skylde disse saakaldte Fremmede, hvornæst Paalægget har vundet Navn af en kongelig Rettighed hos Alle, undtagen de som tjene hos kongelige Betjente og deres Enker, samt Laugrettemændene og deres Enker". Tidspunktet for denne Ydelses Oprindelse vidstes ikke, men Stiftamtm. troede den var opkommen i 16. Seculo, og sluttede af de mange Domme derom, at den var erlagt med Modvillie; han veed ikke, hvorledes den i Guldbringe Syssel var sat op til 3 Fiske, men i Sneefjeldsnes Syssel havde den stedse været kun 2 Fiske. „Efter Sagens Beskaffenhed og svage Begyndelse", meente Stiftamtm. ikke at kunne tilraade, „at den der herefter skulde sættes höiere end efter Fisk, taget som en faststaaende Mönt, da den skal være som en Betaling for Rettens Pleie, hvilken, som han melder, vel ikke maatte blive dyrere fordi at Fiskene ere opsatte i Prisen". — Kammeret meente, at Sysselmændene havde Ret til denne Afgift, da den var beregnet i deres Forpagtning og bleven staaende Jordebogs-Rettighed, uagtet den i Begyndelsen er stiftet ved blot Brug. Kun vil Kammeret ikke at den forhöies over det Sædvanlige, og da Amtmand Gislasons Resol. 14. Mai 1761 stemmede med dette og de gamle Domme,

1781. indstilledes den til kgl. Approbation, med Tillæg af den 6.
9. April. Bestemmelse. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammers islandske, finmarkske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 5 (for 1781). — Resolutionen er communiceret Sysselmanden i Snæfellsnes Syssel Jon Arnorsson ved Toldk. Skriv. 14. April 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 829) samt Stiftamtmand Thodal med Anmodning om at lade den bekjendtgjöre i Laugthings-Acterne samme Aar (Copieb. sst. Nr. 828); som Fölge heraf er Resolutionen bekjendtgjort paa Althinget og trykt i Althingsb. 1781, Nr. VIII. S. 16—17.

Den af Amtmanden Magnus Gislesen under 14. Maji 1761 afgivne Resolution, angaaende Mandtalsfiskes Erlæggelse til Sysselmanden i Snefjeldnæs Syssel af fremmede Sysselers Fiskere, stadfæste Vi hermed allern. i alle sine Punkter, saaledes:

1) At alle og enhver af de Fiskere fra fremmede Sysseler, som sig udi Fiskeværene i Snefjeldnæs Syssel om Værtiden opholde, skulle ligesom forhen svare den kongelige Rettighed som kaldes Mandtals-Fiske, til Stedets Sysselmand, som bemeldte kongelige Rettigheders Forpagter; dog — 2) at for denne Afgift skal være, efter gammel Vedtægt, fritagne alle kongelige Betjentes, Præsters, Enkers og Laugrettemænds Tjenere. — 3) at Enhver, som denne Udgift tilkommer at svare, skal pro persona betale 2 Fiske udi de Sorter Vare, som hidtil overalt have været brugelige. — 4) at ligesom meerbemeldte Mandtalsfiskes Betaling af Ingen bör nægtes, saa skal den og ved Værtidens Ende udredes, og skulde Nogen derimod vise sig veigerlig, da skal bemeldte tvende Fiske inddrives med tvende Mænd ved prompte Execution af den Trodsiges Fiskelöt. — 5) at ifald Nogen oftere skulde lade sig finde i saadan Modvillighed, skal han paa ny udpantes, og betale den foraarsagede Inddrivelses Omkostning, eller og til Thinge for slig Opsætsighed tiltales eller söges. — Og ville Vi endvidere: 6) at hver Bonde i Sneefjeldnæs Syssel skal af de Baade, der holdes til Söes paa hans egen eller Leie-

Grund, indsamle de Mandtalsfiske som Fiskerne til Sysselmanden bör betale, samt aarlig ved Fisketidens Slutning til Sysselmanden indgive en Fortegnelse paa alle Fiskebaadene, som paa hans Grund have været til Söes, hvem derpaa har været Formand, og Fiskere, samt hvor enhver af dennem hjemme hörer. Christiansborg Slot den 9. April 1781. 1781. 9. April.

Reglement for Saltværket paa Reykjanes. Khavn 10. April 1781. — Efter en lös Concept i det islandske Departement, jevnf. Toldk. Skriv. 17. April (nedenfor). 10. April.

1) Til det bestandige Arbeide ved Saltyirkningen paa Reykenæs er, efter Inspecteurens Forslag og Vidnesbyrd, antaget trende duelige og flittige Karle, af hvilke den förste eller ældste i Tjenesten haver Opsigt med de andre yngre og mindre bevante, samt forestaaer Værkets daglige Drift, og efter aflagde Troskabseed stræber med yderste Flid og Aarvaagenhed til Punkt og Prikke at efterkomme Inspecteurens ham tillagte Befalinger til Værkets Tarv og mueligste Fuldkommenhed; samme förste Saltkoger förer og, dog alene i Inspecteurens Fraværelse, Protocol over hvad der daglig forrettes, samt Regning og Riglighed over hvad der udgives og indtages ved Værket, hvorfor han nyder, foruden hans övrige Lön, 1 Rd Cour. for hver Calendermaaned Værket er i fuld Drift, og ellers til Kost og Lön hver Maaned, Vinter og Sommer, 4 Rd. Courant. — Den anden faste Arbeider, i Tillid til at han og findes duelig og paapasselig, nyder, efter aflagte Troskabseed, ligeledes 4 Rd. for hver Calendermaaned ialt til Kost og Lön. — Den tredie faste Arbeider nyder, fra den Tid han som duelig dertil er anseet, hver Calendermaaned 3½ Rd. — For den Maaned saadan en Arbeider er först paa Pröve, nyder han ikkuns 3 Rd.

1781. 10. April. Courant Kost og Lön. — 2) De tvende sidste faste Arbeidere maa i alt, hvad dem tilsiges og Værket vedkommer, saavel som den förste, vise al muelig Aarvaagenhed og vedbörlig Lydighed mod Værkets Inspecteur, som deres Foresatte. — Men skulde de, mod Forventning, vise Modtvillighed i Ord eller Gjerning, afkortes dem, efter Inspecteurens Sigende og Forseelsens Beskaffenhed, den förste Gang en Dags Lön, anden Gang dobbelt, og saa fremdeles. — Er Forbrydelsen betydelig, forestilles den Skyldige til haardere Straf, hvilken Inspecteuren foreslaaer og Stiftamtmanden bestemmer efter Omstændighederne. — 3) I Tilfælde af Forandring maa ingen af disse trende faste Arbeidere antages ved Værket af Inspecteuren paa kortere Tid end et heelt Aar, og naar de agter at give sig fra Værket, maa de opsige Arbeidet for Inspecteuren 3 Maaneder forud. — 4) For baade at have fornöden Opsigt med Værket, saa og for at oppasse Ild og Lys, skal stedse een af Saltvirkerne have Vagt om Natten, hvilket Vagthold kan enten blive hele eller halve Natten, ligesom Inspecteuren maatte efter Omstændighederne finde bekvemmest, og Arbeiderne ellers imellem dem selv kan blive enige. — 5) Arbeiderne eller Saltkogerne nyder deres Lön maanedlig i rede Penge, imod at enhver forskaffer sig selv al Underholdning. — 6) Eftersom Værket behöver Oppasning og Tilsyn, saavel Sön- og andre Hellige- som Örken-Dage, maa det ingen af Arbeiderne være tilladt, efter eget Tykke, uden sin Foresattes Tilladelse, at reise fra samme i sine egne Ærender, hvorved Værket kunde hindres i nogen Maade; dog maa Arbeidet saaledes lempes om Löverdagene, at en eller flere af Arbeiderne skifteviis kan finde Leilighed til at söge Kirken om Söndagene. — 7) I Protocollen indföres ved Dag og Klokkeslet omtrent Sövandets Gehalt, og hvor ofte det kommes paa Panderne, hver for sig, efter Husenes Nummer samt Veirligets Beskaffenhed, hvad Tid enhver gaaer i Soullen og hvor mange Timer

hun gaaer i Salt tilfulde. — 8) Ligeledes föres til Protocollen hvor mange Skjepper törket Salt af hvert Værk efter Husenes Nummer bliver ud af Törkepanden maalte og indbragte i Magazinet. — I Protocollen indföres og hvad Dag og hvor meget Salt sælges, samt til hvem, og de indkommende Penger samles og föres til Indtægt i Regnskabet. — 9) Regnskabet for Indtægt og Udgift ved Værket föres fra Nytaar til Nytaar, som indsendes til det kongelige Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer, og forfattes omtrent saaledes: 1781. 10. April.

Paa Grund af Protocollens Fol. (N. N.)
virket saa meget Salt hver Gang;
gjör for hele Aaret den Qvantitet . . Tder . . Skp.
og i Penger den Summa . . . . . Rd. . . Sk.
derimod ved Værket solgt den Dag
saa stor Qvantitet for den satte
Priis, til den Summa . . . . Rd. . . Sk.
og efter Ordre afleveret til den eller
den Handel og Person saa stor
Qvantitet, som regnes til Penge . . Rd. . . Sk.

Ligeledes anföres hvad der er i Behold i Magazinet. — 10) I dette Regnskab aflægges ligesaa til Kammeret Rigtighed for de til Saltværkets aarlige Drift og Lönninger anviste Penge og Udgift, at forstaae: Lönninger og övrige Udgifter til Værkets Drift og Vedligeholdelse. — 11) Over de Udgifter, som fremdeles kunde gjöres og fornödiges til Indretningens Vedligeholdelse og videre Istandsættelse ved flere Bygninger at opföre og de forhen opsatte vedbörlig at forbedre, aflægges Regnskab àparte til det vestindisk-guineiske Rente- samt General-Toldkammer samme Efterhöst for hvad dertil om Sommeren er, efter Anviisning, optaget, medgaaet og udgivet; ligeledes indberettes tydelig og stykkeviis, hvad Forbedringer da ere gjorte til Værkets fuldkomnere Istandsættelse. Vestindisk-Guineiske Rente- samt General-Toldkammer den 10. April 1781.

1781. 11. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskopperne Finnur Jonsson og Jon Teitsson, ang. Skudsmaal og Reisepasser.** Christiansborg 11. April 1781[1]. — Publiceret paa Althinget 13. Juli 1781 og trykt i s. A. Althingsbog Nr. VIII. 1, S. 9—12; ligeledes publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1781. — Norske Tegn. XLI, 642—643; Fogtm. VI. 2, 406—408; P. Péturss. Hist. Eccl. Island. S. 135—136. — Islandsk Oversætt. trykt i „Inntak úr nokkrum þeim nýjustu kóngl. Forordníngum" &c. Hrappsey 1785. 8. S. 4—9.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som det er befunden, at den Uorden paa Vort Land Island skal tage Overhaand, at Enhver, som han vil, reiser fra et Syssel til et andet, undertiden alene forsynet med Præstens Attest, og undertiden uden noget Skudsmaal, hvorved saadanne, som staae i Restancer for almindelige Rettigheder og Böder, eller deslige, som og for anden Gjeld, faae Leilighed at komme bort og unddrage sig fra de Pligter og Forbindtligheder, dem paaligge, uden at Stedets Sysselmand kan vide noget deraf: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, til saadan Misbrug at forebygge, allern. ville have anordnet og befalet, at ingen Præst maa meddele nogen Mands- eller Qvindes-Person noget Skudsmaal, med mindre Sysselmanden först har givet Personen, under sin Haand og Segl, Afsked, Pas og Tilladelse, at han maa flytte, hvorudi skal anföres Aarsagen og Hensigten, hvorfore han farer derfra, og derhos gjöre en skriftlig Begjæring til Sognepræsten paa Stedet, at han vil meddele Personen sit Skudsmaal, hvilket Skudsmaal Præsten ligeledes under sin Haand og Segl skal skrive paa samme Papiir strax nedenfor, og saafremt nogen Præst skulde, imod Formodning, udgive noget Skudsmaal uden Sysselmandens Forevidende, som meldt er, skal han derfore

[1]) Reskr. 10. Marts 1784.

betale 1 Rd. Straf til næste Hospital. — Naar saadanne Fremmede til Sognene ankomme, skal i Overeenstemmelse med Norske Lovs 3. Bogs 21. Cap. 8. Art. den, som dem tager i Huus, strax give Præsten det tilkjende, som deres Pas og Beviis, de medföre, skal læse, og dem overhöre, og om nogen Mistanke kunde være, da haver Præsten det for Sysselmanden at tilkjendegive, og tillige underrette Repstyrerne derom, og skal Præsterne flittig antegne deres Navne og Födested, som sig i deres Sogne opholde, være sig de, som ere hos Nogen til Huse, Tjenestekarle og Drenge, eller Lösgængere, at hos dem herom, naar behöves, kan haves fuldkommen Efterretning. — Tager nogen Bonde eller Husmand Fremmede fra andre Sysseler eller Sogner ind uden Pas, og uden at angive det, saaledes som oven er anfört, skal han derfore böde for hver Uge, han holder dem, ½ Rd. Courant til Sognets Fattige, samt anden vilkaarlig Straf, som han kan dömmes udi, om han dermed længe fremturer, hvilke Böder exequeres uden videre Lovmaal og Dom. Samme Straf skal og være, om de indtage Betlere og Lösgængere, med hvilket alt Repstyrerne tillige skal have nöieste Indseende. — Hvo der understaaer sig uden saadant Pas, som beskrevet er, at komme nogensteds, for der at opholde sig, haver Sysselmanden Magt at tage af det han förer med sig, saa meget som han og Repstyrerne kan være betalte med, for deres derved hafte Umage, og desforuden en Kjendelse til Sognets Fattige, samt derpaa bortvise ham, for at forsyne sig med Pas, om han der vil forblive. — Har nogen Fremmed opholdet sig saa længe i et Sogn, at han paa Passet behöver og forlanger Præstens Skudsmaal, fór at reise derfra igjen, maa Præsten ham det ikke, under forbemeldte Straf, meddele, förend det Steds Sysselmand först har paategnet, hvor længe han der har opholdt sig, og hvorfore han begiver sig andensteds hen, og om han ikkun der har opholdt sig et Fjerding- eller et halvt-Aar, skal han dog have Præstens

1781. og Sysselmandens Paategning, at paa ham intet hæfter.
11. April. — Farer nogen frem med Pas, som er et halvt Aar gammelt, uden imidlertid at være paategnet af det Steds Sysselmand og Præst, han kommer fra, skal det ansees som han intet Pas havde, og bör med ham da derefter forfares. — Skulde det være Delinquenter og Römningsmænd, som Nogen maatte huse og hæle, straffes det ikke saa lemfældig, som her er foreskrevet, men paa det skarpeste efter Loven; og da saavel Repstyrerne som Sysselmændene nu, i Anledning af denne Vores Befaling, nöiere bör have Indseende med, hvilke Slags Folk det er, som opholde sig i Repperne og Syslerne: saa vil det regnes dem desmere til Last herefter, om grove Forbrydere skulde finde Leilighed der at forblive og hæles. — Iövrigt ville Vi allern., at Ingen, som vil reise ud af Landet, maa dertil af vedkommende Amtmand meddeles Pas, förend han forskaffer Beviis og Skudsmaal, saaledes som foran er foreskrevet, fra sin Sysselmand og Præst. — Derefter I eder allerund. have at rette, og saavel Amtmanden som Præsteskabet, samt alle andre Vedkommende, Sligt til Efterretning og nöieste Efterlevelse at tilkjendegive, da Vi ellers forvente Eders allerund. Indberetning, at I denne Vores Ordre have bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 11. Aprilis 1781.

11. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.** Christiansborg 11. April 1781[1]. — Publiceret paa Althinget 1781 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. VIII. 2, S. 12—15. Norske Tegn. XLI, 641—642; P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 136—137; Fogtm. VI. 2, 408—409. — Trykt som Bilag IX (feilagtig henfört til 11. April 1787) til den danske Udgave af Forordn. 13. Juni 1787, S. 50—51. — Islandsk Oversættelse

[1]) For. 11. Juli 1800 § 10; jevnf. Canc. Skriv. 24. Marts 1840.

trykt i: „Inntak úr nokkrum þeim. nýjustu kóngl. Forordn- 1781.
ingum" &c. Hrappsey 1785. 8., S. 9—12; en anden som Bi- 11. April.
lag IX [ved Trykfeil XI, og ligeledes urigtig henfört til 11. April 1787] ved den islandske Udgave af Forordn. 13. Juni 1787, S. 110—111.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da du, i Anledning af en fra nogle Sysselmænd paa Vort Land Island indkommen Ansögning om, at de Sager, hvoraf alene kunde fölge en liden Penge-Mulkt, saa og de, som ene sigte til at vedligeholde god Orden og Politie der paa Landet, ei maatte appelleres, men paa en kort Maade afgjöres og prompte exequeres, hvorved adskillige Uordener ville forebygges, haver udi indkommen Skrivelse til Vores Danske Cancellie formeent, at til dette Slags Sager kunde henföres:

1) alle Politie-Sager, som maatte kunne forsones med nogle Timers Hensættelse i Gabestokken, eller arbitraire Penge-Böder, som ikke overgaae 4 Mk. Danske. — 2) alle de Böder, som i Forordningerne om Husbesögelser, af 27. Maji 1746, om et og andet i Ægteskabs-Sager, af 3. Junii 1746, om Hustugt, ligesaa af 3. Junii 1746, ere dicterede, omendskjöndt de overstige 4 Mk. Danske, ligesom og Böder for Sabbathens Overtrædelse. — 3) Sager som angaae Kirkers, Præsters og Fattiges Tiende, Lysetold, Hötold og Dagsværk, saa og Laugmandstold, naar samme ikke i rette Tid blive erlagte. — 4) Paa samme Maade, som i Forordningen af 13. Maji 1776 om Forsömmelse ved Gjærdesætningen er anordnet, skulde og forholdes med Veienes Istandsættelse, saavel i Henseende til det leiede Arbeide for den Forsömmende, dets Betaling, som og den Mulkt, Vedkommende for Forsömmelsen kunde tilfindes, efter Sysselmandens Kjendelse, at det uden videre Appel exequeres, ligesaa angaaende Rævetolden og Betaling for samme, naar den ikke efter den af Sysselmanden gjorte Ligning i rette Tid paa Thinget erlægges. — 5) Forsömmelse i Almuens Pligt-Arbeide, som de efter

1781. Loven og Brug tilsiges at gjöre, naar stor Reparation
11. April. skal foretages ved Kirkebygninger, især de, hvis Indkomster ikke ere tilstrækkelige til deres Vedligeholdelse, maatte og efter Sysselmandens Kjendelse uden Appel afgjöres. — 6) Sysselmandens Foranstaltninger og Ordres om de Vanföres Underholdning i Repperne inden hans eget Syssel, naar de ikke have saa formuende Slægtninge, som dem efter Loven kan underholde, burde Repstyrerne uden Modsigelse og Appel holde sig efterrettelig[1]. — 7) Den Ligning Sysselmanden gjör imellem formuende Slægtninge, i Forhold med deres Formue og Slægtskabsgrad, i hans Syssel, til deres vanföre Beslægtedes Underholdning, bör de rette sig efter, og, om de efterlade at betale i rette Tid den Andeel, de bör erlægge, efter at de ere paamindte, da at taale Execution uden videre Proces og Dom. — 8) Ringe Aabod paa smaae Gaarde, indtil 2 Rd., ansees og at burde uden Proces og Dom exequeres. — 9) Udbygnings eller Udkastelses Domme for Gaardens uforsvarlige Beboelse eller Misbrug imod Loven og Bygselbrevet, efter forud gjorte Opsigelse i lovlig Tid, formenes og uden videre Appel at burde exequeres, dog at de först, för end Execution skete, forevises vedkommende Amtmand til Approbation; og endelig — 10) de Domme, hvorved Sysselmændene dömme Lösemændene at gaae i Tjeneste, burde ikke appelleres, og den i Dommen dicterte Straf eller Mulkt, hver Gang den ikke efterleves, prompte exequeres: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have fundet for godt, og ville have befalet, at alle foranförte Sager skal, efter saadant dit gjorte Forslag, brevi manu og uden Appel afgjöres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning og allerund. Efterlevelse at tilkjendegive, indberettende Os

[1] jevnf. Reglem. 8. Januar 1834.

iövrigt, at du denne Vores Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 11. Aprilis 1781. 1781. 11. April.

Toldkammer-Skrivelse til Sysselmand Jon Arnorsson i Isafjords Syssel, ang. **Saltværket paa Reykjanæs.** Kbavn den 17. April 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 830. 17. April.

Til Svar paa Hr. Sysselmandens Skrivelse hertil af 10. Augusti f. A. meldes herved: at vi have modtaget de der medfulgte Regnskabs-Sager til videre Behandling ved Kammeret, om hvis Udfald Han i sin Tid kan vente Efterretning. Angaaende den indtrufne og af Ham indberettede Ildebrand paa Reykenæs Saltværk, da, som Han derom ikkun haver indgivet en simpel Indberetning, vilde Han forskaffe tilveiebragt og her til Kammeret det förste skee kan indsendt en ordentlig Judicial-Forretning derover, samt den Skade baade Værket og Han selv derved maatte have taget, med alle sine Omstændigheder, da samme i adskillige Henseender her behöves, til fornöden Rigtighed for den Post. — Imidlertid haver man foranstaltet en ny authoriseret og igjennemdraget Gradeer-Protocol og Reglement for Værket, som begge fölge hermed, hvorefter man ikke paatvivler, at Han jo aarlig for Fremtiden indsender den forhen anordnede Gradeer-Relation, ligesom og man er villig til, i Steden for de afbrændte, at forsyne ham med Afskrifter af de til Hans Efterretning uomgjængelig behövende Documenter, som her maatte haves, naar Han opgiver samme. Saavel af de til Værket i bemeldte Hans Skrivelse requirerte, som de fra forrige Aar formedelst Mangel paa Skibsrum overlagte Materialier, foranstaltes fölgende nu med Isefjords-Skibet afsendte, nemlig: 2000 Mursteen, 120 Tder Kalk, 400 Stkr. vestervigske Bræder, 10 Tder Meelkalk, 30 Stkr. Saltkurve, 6 Huulskuffer, 4 Tjærekoste, 2 Bliklamper, tillige med den forlangte Mursvend Ole Michel-

1781. sen fra Wallöe Saltværk; og vilde Hr. Sysselmanden ei
17. April. alene forskaffe bem^te Mursvend den til Arbeidets Fortsættelse fornödne Folkehjelp, paa det Ophold ei skal skee, til nogen undværlig Udgift for H. Maj^s Kasse, men og nöie og paa bestræbeligste Maade see Værkets övrige Arbeidere tilholdte, at omgaaes ham saaledes, at ham ikke skal gives nogen billig Aarsag til Besværing i den Henseende. — At opföre, efter Hr. Sysselmandens Begjæring, et nyt Vaaningshuus til Ham, agtes for kostbart, hvorimod man ei vil være utilböielig til at bringe det derhen, at Han kan faae en Tilbygning af et Par Værelser til Arbeidernes Vaaning, hvortil Handelens Tömmer tildeels kunde tages. — Det Han har proponeret om Vagtholdet ved Værket finder Kammerets Approbation, og er indfört i det Ham nu tilsendende nye Reglemente for Værket, ligesom at den allerede anlagte Vei til Saltets lettere Nedbringelse til Stranden, da der haves Attest om dens Fornödenhed, fuldkommen istandsættes, dog at Han paaseer, at samme kan bestrides for den tilbudne Sum, nemlig 8 à 10 Rd. — Blive de nye Kogehuse i Aar opsatte, sörger Han for, at der i hvert kunde appliceres de fleste Kander som mueligt, dog af fornöden Störrelse, for desto mere at spare paa Bygningen, og da requirerer Han ad Aare saa mange Blypander, som Han kan anvende, med nöiagtig Opgivelse af deres Dimensioner. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 17. Aprilis 1781.

18. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Observators Lön og Observatoriums Opförelse paa Lambhus. Christiansborg 18. April 1781.** — Norske Tegn. XLI, 646—647. Rubr. hos Fogtm. VI. 2, 409.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Af din

til Vores Danske Cancellie under 3. Octobris a. p. afladte Skrivelse have Vi med allern. Velbehag ladet Os allerund. referere, at du i afvigte Aar har faaet den til Observator paa Vort Land Island skjænkede Gaard Lambhuus saaledes indrettet, at Huset er færdigt og bestaaer af en Stue, Kammer, Forstue, Kjökken og Loft, saa og faaet Myrene udgravede og Marken indhegnet, men at dertil, samt 5 Qvartaler af Astronomi Lön, allerede er medgaaet de 223 Rd., som du bavde i Behold og henved 150 Rd. mere, samt at, om der endnu skal bygges et Observatorium, kan samme ikke opföres foringere end 150 Rd. og maaskee mere, siden det Taarn, som med Tiden bliver paa Bessestad Kirke, vil blive for langt bortliggende og ubekvemt for Observator, naar jevnlige Observationer skulle forefalde, saa ofte at gaae derimellem, i hvilken Anledning og da Forbedringen paa Gaarden Lambhuus, om den skal bringes i fuldkommen nyttig Stand, med Steengjærder paa alle Sider, samt Myres Oparbeidning til Græsvæxt, vil udfordre store Bekostninger, som overgaae Observatoris Kræfter, du haver foreslaaet: om den Börneskole, som efter Rector Torkildsens Testamente skal oprettes, og hvilken du önskede at have i Nærværelsen, maatte og indrettes paa Gaarden Lambhuus, og da tage Deel i Bekostningerne paa Gaardens Forbedring, da Observator kunde antages til Skolens Forstander, og Informatoren af bam oplæres i Astronomien, samt naar han deri tilstrækkeligen var oplært, da disse Embeder i Tiden at forenes i een Person. Men, som denne Gaard formodentlig vilde blive for liden og trang til begge Indretninger, det og er at befrygte, at Observator ville distraheres fra hans Forretninger, naar han tillige skulde have Opsyn med Skolen, saa finde Vi det tjenligere, at ham forundes et lidet Tillæg, saa at han kan leve uden Trang, og til den Ende have Vi allern. bevilget, at ham maa tillægges 20 Rd. aarlig, saa at han ialt faaer 100 Rd.

1781. 18. April.

1781. aarlig Lön, (hvor)imod han Intet faaer med Skolen at
18. April. bestille. — Iövrigt give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have approberet din allerede gjorte Foranstaltning med Gaarden Lambhuus, og derhos ville, at der paa samme opföres et Observatorium, efter hosfölgende af Os elskelig Professor Bugge dertil indleverede Tegning, som indvendig skal være 10 Alen langt, 8 Alen bredt og 6 Alen höit, samt Huset igjennemskaaret med tvende Sprækker, den ene over Rota meridiana og den anden over Qvadranten, hvilke Sprækker maa med de fornödne Lemmer og Skodder bedækkes, til hvilke Udgifter dig hermed sendes 400 Rd., hvorfor du siden haver at aflægge Regnskab. Derefter du dig allerund. haver at rette, Befalendes &c. Christiansborg Slot den 18. Aprilis Anno 1781.

23. April. **Kongelig Resolution** ang. **oeconomiske Foranstaltninger** i Island. Christiansborg 23. April 1781[1]. — I Anledning af Toldkammerets Forestilling 17. April, hvori meldes adskillige oeconomiske Foretagender i Island, som indstilles til Præmier, navnlig Gjærdesætning, Hugning af Qværnstene, Vævning og Forfærdigelse af Væverstole samt Garnspinding, ligeledes Baadebyggerie. Til Slutning berettes, at Reensdyrene havde formeret sig paa Sönderlandet, indtil i det mindste 70 i Tallet, og at man regnede paa, at de vilde blive til Nytte, hvorfor indstilles at före nogle til Nordlandet. Paa Forslag af Viee-Laugmand Stephan Thorarensen indstilles ogsaa at love Præmier for Vands Afledning fra Moser og Myrer i en Tid af 3 Aar. — Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 6 (for 1781). — Indholdet af Resolutionens sidste Punkt, om Præmier for Udtapning af Moser, er bekjendtgjort ved S. Thorarensens Kundgjörelse, dat. Öxarár lögþing 25. Julii 1781, trykt i s. A. Althingsbog, Nr. XXX. 7, S. 48—49; denne Resolution nævnes og i „Extract af de Resolutioner, hvorved nogle almindelige Benaadninger for

[1]) kgl. Resol. 8. April 1782.

Island udsættes", som er Bilag XVIII til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 82 (Isl. Udg. S. 142); endelig findes ogsaa de her bestemte Præmier anförte i det islandske Literatur-Selskabs Skrifter (Rit hins ísl. lærdóms lista fèlags) 2. B., S. 263—269. — **Uddrag.** 1781. 23. April.

. . . .[1] Den gode Fremgang, som de hidtil gjorte Forsög med Reensdyrs Oversendelse til Island har haft, have Vi med Bifald anseet, og authorisere Vi herved Kammeret til, efter Tid, Leilighed og Omstændighederne, at föie Anstalt til, at endnu et vist Antal kan vorde oversendt til de nordre Sysseler af Island, og maae Omkostningerne dertil af Vores Cassa bestrides[2]. — Endelig authorisere Vi ogsaa Kammeret til at lade bekjendtgjöre paa Island, at Vi allern. kunne blive tilsinds at udgive visse Præmier, som nærmere skulle vorde bekjendtgjorte, til dem, som der om en Tid af tre Aars Forlöb have viist mest Flid i Myrers Udtapning og Forbedring. Christiansborg Slot den 23. April 1781[3].

Toldkammer-Circulaire til samtlige Syssel- mænd i Island, ang. **Udsalget af Bröd.** Khavn 24. April 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 838. 24. April.

I Anledning af nogle hertil i sidstafvigte Aar indlöbne Besværinger: at Bröd ved visse Handeler i Island blev udsolgt i pundeviis, har Kammeret ved den kgl. Handels-Direction föiet den Anstalt, at samtlige Kjöbmænd blive derfra beordrede for Eftertiden at forhandle Brödet i de Foustager, som Taxten foreskriver, hvilket

[1]) i det Udeladte opregnes de til forskjellige nævnte Personer bevilgede Præmier og Understöttelser.

[2]) denne Transport kom dog ikke istand i Aarene 1781, 82 og 83 (Rentek. Skriv. 15. Novbr. 1783, Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 390).

[3]) Den hele Resolution er communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Toldk. Skriv. 28. April 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 844).

1781. 24. April. herved tilmeldes Hr. Sysselmanden til Bekjendtgjörelse for Indbyggerne i Hans Syssel, og [Befaling om at] overholde det samme, da man ikke anseer det overeensstemmende med en god Husholdning, at Almuen kommer i Vane med at kjöbe Bröd i pundeviis, foruden anden Misbrug, som derved let kunde indlöbe. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 24. April 1781.

28. April. **Reskript** til det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, ang. **de islandske Sagers Henlæggelse under Rentekammeret.** Christiansborg 28. April 1781[1]. — Siell. Tegn. LXL, 608b—609. Fogtm. VI. 2, 410.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Vi give eder hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at de islandske, grönlandske, finmarkske og færöeske Sager for adskillige Aarsagers Skyld nu skal til 1. Maji forlægges fra Vores General-Toldkammer til Vores Rentekammer, med alle de Ting, der til disse Sager höre, og have staaet hidtil under bemte General-Toldkammer. — Thi have I at foranstalte, at forberörte Sager til bemte Vores Rentekammer, som og herom er tillagt den fornödne Ordre, vorder afleveret. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 28. April 1781[2].

28. April. **Toldkammer-Circulaire** til samtlige Sysselmænd i Island, ang. **det ældre Alenmaals Afskaffelse.** Khavn 28. April 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 842.

Da hertil i sidstafvigte Aar ere fra visse Steder i

[1]) Plak. 1. Mai 1781.

[2]) s. D. Reskript til Rentek. om samme Gjenstand. Siell. Tegn. LXL, 609; Rubr. hos Fogtm. VI. 2, 410.

Island indløbne Besværinger, at der ved nogle Handeler brugtes Hamborger Alenmaal, og da samme er forbudt overalt i Landet at bruges, i hvis Sted det danske Alenmaal er indført, og da tillige er befalet, at det Hamborger Maal, som maatte haves ved Handelen, skulde hidsendes, haver Hr. Sysselm. nöie at undersöge, om nogle af deslige Maal endnu maatte forefindes hos Indbyggerne eller ved Handelen i Hans Syssel, og i saa Fald strax cassere de förste og nedsende de sidste under Forsegling til Handels-Directionen, paa det at Misbrug af saadant Alenmaal kan for Eftertiden blive forebygget, hvorimod Handelerne overalt i Landet bliver i Aar forsynede med nogle Stykker danske Alenmaal, som overlades Indbyggerne efter Indkjöbsprisen, med 1/8 Deels Forhöielse, hvilket Hr. Sysselm. ville gjöre bekjendt for Indbyggerne til deres fornödne Efterretning, og ellers holder over, at intet andet end det anordnede Alenmaal bruges ved Handelen, eller iblandt Indbyggerne. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 28. April 1781.

1781. 28. April.

Cancellie-Skrivelse til **Stiftbefalingsmand Thodal**, ang. **Sysselmændenes Pligt at anskaffe Bödler.** Khavn 28. April 1781. — Canc. Brevb. 1781, Nr. 695, S. 416.

28. April.

P. M. Da Sysselmand Petersen i Mule Syssel har, i Anledning af de Vanskeligheder, som möder ved at faae Nogen til at forrette Executioner paa dem, som formedelst Misgjerninger dömmes enten til at kagstryges eller anden corporlig Straf, forespurgt sig, hvorledes i saa Tilfælde skal forholdes, og hvem der skal forrette Sligt: — saa skulde man, efter den saavel fra Hr. Stiftbefalingsm. som Amtm. Stephensen derover indhentede Erklæring, herved tjenstligst have dennem, til videre Bekjendtgjörelse for Vedkommende, tilmeldet, at da det, saavel efter den gamle islandske Lov som en uafbrudt

1781. Praxi, paaligger Sysselmændene selv at anskaffe Böddeler, hvortil de almindelig pleie at tage dem, som for begangne ringe Tyverie ei efter Loven kan dömmes til at kagstryges, men derved alene have paadraget sig det Navn af Qvind[1], hvilke Personer Sysselmændene altid pleie at holde hos sig i Tjeneste, for i behövende Tilfælde at have dem ved Haanden til Rettens vedbörlige Handthævelse, imod derfor at tilstaae dem Underholdning og en liden aarlig Lön, samt for en Execution 4 à 6 Mk., det og vilde foraarsage Ophold, om Amtmanden, der ei saa vel som Sysselmændene kjende de til slige Forretninger duelige Personer, skulde udnævne dem, saa vil hermed forholdes herefter som hidindtil, og om Nogen, som Sysselmændene paa lovlig Maade befale saadan Forretning, vise sig modtvillige, bör saadan En tvinges dertil ved Ober-Övrighedens Myndighed, ved at ansees med en vis Straf, efter sammes Sigende. Det kgl. Danske Cancellie den 28. April 1781.

28. April.

30. April. **Kongelig Resolution** ang. **Vestmannöe Kirkes Bygning og Vedligeholdelse.** Christiansborg 30. April 1781. — I General-Toldkammerets Forestilling 28. April berettes, at ifölge Bestemmelse af Kongen i Resol. 15. Novbr. 1773 var Vestmannöe Kirke bleven opfört af Grundmuur, men isteden for at Overslaget beregnede Bekostningen derved til 2735 Rd., var den löben op til 5147 Rd. 69½ Sk., endog efter at de gamle Materialier vare solgte til Dækning. Et Stakkit omkring Kirken var opfört for 107 Rd. 52 Sk., hvilket man i Begyndelsen vilde paalægge Almuen at bekoste og vedligeholde, men da det ikke hörte til Kirkegaarden, der var paa et andet Sted, og paa sædvanlig Maade vedligeholdtes, kunde Bekostningen derved ikke lovmæssigen paalægges mod Vedkommendes Samtykke. Kammeret andrager derfor paa, at de overskydende Bekostninger approberes og at Vedligeholdelsen falder paa Kongens Kasse. Vestindisk-Guineiske

[1] d. e. hvinn.

Rente- og General-Toldkammers islandske &c. Forestillinger og Resolutioner pro 1779—1781, 25, Nr. 7 (1781). 1781. 30. April.

Ligesom det finder Vores Bifald, at de overblevne Materialier af den gamle Vestmannöe Kirke i Island ere bortsolgte, og Belöbet anvendt den nye Kirkebygning sammesteds til Bedste, saa approbere Vi og allern. samtlige til bemeldte Kirkes Bygning desuden medgangne Omkostninger, og altsaa især de 2740 Rd. 21½ Sk., som den har kostet mere end Overslaget har været, og maa det omkring Kirken opförte Stakitværk, ligesom Kirken selv, herefter for Vores Casses Regning vedligeholdes. Christiansborg Slot den 30. April 1781 [1].

Plakat angaaende de **islandske Sagers Henlæggelse under Rentekammeret.** Christiansborg 1. Mai 1781[2]. — Ikke publiceret paa Althinget i Island. Siell. Reg. 74, 579—580. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1781, S. 58—59; Schou VIII, 136. 1. Mai.

Plakat, anlangende at de islandske, grönlandske, finmarkske og færöeske Sager, med hvad dertil hörer, skal herefter forlægges fra det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer til Rentekammeret.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at da det ved Vores under 20. Octobris 1773 udgangne Forordning, angaaende hvilke Sager der til vedkommende Vore Collegier skal henhöre, blandt Andet er befalet, at Vore Lande Island, Færöe og Grönland, med hvad dermed er forenet, og samme Landes Kammeral- Told- og Commerce-Væsen, skal være henlagt under Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer,

[1]) denne Resolutions Indhold er communiceret Stiftamtmand Thodal og Biskoppen i Skalholt ved Toldk. Skrivelser 30. April 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 852 og 853).

[2]) kgl. Resol. 23. Mai 1781.

1781. 1. Mai. paa samme Maade som Vore vestindiske Öer; men Vi nu allern. have fundet for godt, at de islandske, grönlandske, finmarkske og færöeske Sager skal forlægges fra bemeldte Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer til Vores Rentekammer, med alle de Ting, der til disse Sager höre, og hidtil have staaet under Vores General-Toldkammer: saa ville Vi saadan Forandring, hvilken strax skal tage sin Begyndelse, til samtlige Vedkommendes Efterretning, ved denne Vores Plakat allern. have bekjendtgjort, paa det de kunde vide i forbemeldte Sager at henvende sig til Vores Rentekammer. Givet paa Vort Slot, Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 1. Maji 1781 [1].

4. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson, ang. Henlæggelsen af Gaarden Emburhöfdi til Dagverdarnes Kirkesogn.** Christiansborg 4. Mai 1781. — Norske Tegn. XLI, 651b—652.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Bering [Bæríngur] Bjarnesen af Dale Syssel paa Vort Land Island for Os allerund. haver andraget, at han paa egen Bekostning har optaget en öde Ö, navnlig Emburhöfde, for at bebygge og dyrke, men at samme ligger udi Staderfels Kirkesogn, hvis Præst han ikke uden stor Besværlighed kan betjene sig af, da han derimod langt lettere og bekvemmere kan söge Dagverdarnes Kirke og betjene sig af sammes Præst: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af

[1]) ved kgl. Resol. 23. Mai er det bestemt, at de ommeldte Sager skulde henlægges til det trondhjemske Renteskriver-Comptoir (Rentek. Skriv. til det Vestind.-Guin. Rente- og General-Toldkammer den 30. Mai 1781, Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 862).

forne Bering Bjarnesens derhos allerund. gjorte Ansögning, samt den fra eder derover indhentede Erklæring, saavel som efter Vores General-Kirke-Inspections-Collegii meddelte Betænkning, allern. have bevilget, at bemeldte Ö Emburhöfde maa herefter höre til Dagverdarnes Kirkesogn, og Supplicanten med sine Folk til sammes Menighed, dog saaledes, at siden den aarlige Tiende af Gaarden Emburhöfde har været svaret til nuværende Sognepræst til Hvam, bör Supplicanten, eller bemeldte Ö, saa længe nuværende Sognepræst til Hvam lever, svare til begge Præster, de 45 Sk. til Hvams, og tillige de tilbörlige Rettigheder til Dagverdarnes, om han vil söge didhen, men efter nuværende Hvams Præstes Död bör Öen fuldkommen henhöre under Dagverdarnes Sogn, og dens Beboere der alene svare deres Rettigheder. Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 4. Maji 1781. [ad mandatum]. 1781. 4. Mai.

Kongelig Resolution ang. Indretningen af **Comptoiret for de islandske Sager** under Rentekammeret. Fredensborg 23. Mai 1781. — 23. Mai.
I Anledning af (vedheftet) Reskript til Rentekammeret 28. April, og Plakat 1. Mai 1781, som henlagde disse Sager fra det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer til Rentekammeret. Der foreslaaes at forene disse Sager igjen med det throndhjemske Contoir, ligesom forhen, og at foröge Personalet, hvilket anslaaes at ville koste ialt 650 Rd., eller 700 Rd. mindre end Oprettelse af et særskilt Comptoir vilde koste. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 62, Nr. 52.

Vi ville allern., at de fra 1ste i denne Maaaned under Vort Rentekammer henlagte islandske, grönlandske, finmarkske og færöeske Sager for Fremtiden skulle henlægges til det throndhjemske Renteskriver-Comptoir saaledes: 1) at sammes Renteskriver, Kammerraad Spliid, under Decisors, Vores Conferenceraad Erichsens, Bestyrelse, fører Opsyn og Direction saavel over Revisio-

1781. 23. Mai. nen, som og, saavidt hans övrige Forretninger det kunne tillade, over Correspondencen og hvad videre til disse Sagers Behandling henhörer, hvorfor Vi allern. tillægge ham for sin Person, men uden Fölge for hans Efterkommer i Embedet, af Vores Kasse 100 Rd. aarlig, og desuden til Anskaffelse af Skrivmaterialier, Lys og hvad extraordinair Folkehjelp ved Revisionen og Expeditionen maatte behöves, 100 Rd. aarlig. — 2) at Fuldmægtigen Carl Möller i Særdeleshed skal være ham behjelpelig i Revisions-Arbeidets Bestridelse og det, som til Regnskabsvæsenet henhörer, ligesom: — 3) Copiisten Lauritz Sneefjeld paa samme Maade gaaer ham tilhaande i de Forretninger, som vedkomme Correspondencen og Referatet i Collegio, med videre, saavidt det ei af Renteskriveren selv kan overkommes, og endelig: — 4) at et bekvemt Værelse i Nærheden af det throndhjemske Renteskriver-Comptoir udsees og forbeholdes for meerbemeldte Betjente, Sager og Inventarium. — Fredensborg Slot den 23. Maji 1781.

23. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Tilförsel til Island af fremmed Rug.** Fredensborg 23. Mai 1781. — I Forest. 16. Mai bemærker Rentekammeret, at der i den senere Tid, siden Handelen blev overtaget for kongelig Regning, ikke er benyttet den i Octroyen af 1763 givne betingelsesvise Tilladelse, at före fremmed Rug til Island og Finmarken, naar dens Priis steg over 13 Mk. i Khavn, man havde hidtil hjulpet sig deels ved egne Foranstaltninger, deels ved de Oplag, som Bagerlauget og Fribagerne i Khavn efter Resol. 25. Mai 1779 (Magistr. Reglem. 5. Juni s. A.) vare forbundne til at holde. Rentek. mente dog, at Omstændighederne, navnlig en Feil ved den grönlandske Handels Pakhuus, som havde foranlediget Requisition af Rug til denne Handel fra den islandske, nu gjorde denne Foranstaltning nödvendig. — Rentek. Danske Relat. og Resol. Prot. 151, Nr. 165; Udtog i Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 62, Nr. 54.

Uagtet det imod fremmede Kornvares Indförelse og Forbrugelse i Vort Rige Danmark udgangne almin-

delige Forbud, og endskjöndt Rugens Priis udi Vores Residentsstad Kjöbenhavn i afvigte Aars Martii og April Maaneder haver været lavere end den, som nævnes i Octroyerne for den finmarkske saavel som islandske Handel, eller forrige almindelige Handels-Compagnie, saa bevilge Vi dog, i Betragtning af de heri anförte Omstændigheder, for denne Gang og uden Fölge for Fremtiden, allern., at den islandske og finmarkske Handels Direction maa til Islands og Finmarkens Providering for dette Aar udföre 6000 Tdr. fremmed Rug, som ifölge Vores paa Vores Statsbalance-Directions allerund. Forestilling afgivne Resol. af 8. April f. A. til bemeldte Handel af den grönlandske Handels Oplag ere overladte. Men for Eftertiden bör det have sit uforandrede Forblivende ved forberörte Anordninger, saa at Vores islandske Handel i denne Henseende bör holde sig Octroyen af 15. August 1763 efterrettelig. Fredensborg Slot den 23. Maji 1781. 1781. 23 Mai.

Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskopperne Finnur Jonsson og Jon Teitsson, ang. Publication af Forordn. om Confirmationen, 25. Mai 1759. Khavn 26. Mai 1781. 26. Mai.
— Canc. Brevb. 1781, Nr. 881, S. 525.

P. M. Da det kongelige General-Kirke-Inspections-Collegium har tilmeldt Cancelliet, at dertil skal være indberettet, at paa adskillige Steder i Island skal forefindes Börn at være confirmerede, omendskjöndt de ere ikkuns 12, ja vel og 11 à 10 Aar gamle, og at Præsterne skal undskylde sig med, at saadant ikke var i Island ved nogen kongelig Lov forbudet, saasom Forordningen af 25. Maji 1759 ikke der var publiceret: — saa har man herved tjenstligst skullet tilstille Hr. Stiftbefalingsm. og DD. Höiærværdd. nogle Exemplarer af berörte Forordning, for at lade den til alle Vedkommendes Efter-

1781. retning i Island publicere. Det kgl. Danske Cancellie
26. Mai. den 26. Maji 1781.

1. Juni. **Convention** ang. **Afdragsrettens Ophævelse** mellem Kongen af Danmark &c. og Hertugen af **Brunsvig-Wolfenbüttel.** Fredensborg 1. Juni 1781. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792 og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 23. 12, S. 28. Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: „Convention zwischen Sein. Maj. dem Könige zu Dännemark, Norwegen &c. und Seiner Durchl. dem Herzoge zu Braunschweig-Wolfenbüttel, wegen wechselseitiger Aufhebung des Abzugs-Rechts". — Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 416. — Rentekammer-Circulaire til alle Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Grever, Baroner og Biskopper i Danmark af 8. Septbr. 1781 (Fogtm. VI. 1, 432), der meddeler Gjenpart af Conventionen, er ikke afgaaet til Island.

2. Juni. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftbefalingsmand Thodal, Amtmand Stephensen og Laugmand Björn Markusson, ang. **Liquidations-Beregning** mellem **Biskoppen og Oeconomien** paa Skalholt. Khavn 2. Juni 1781[1]. — Canc. Brevb. for 1781, Nr. 920, S. 546—548.

P. M. Da Biskop Hr. Finnur Jonsson udi hertil indkommen Ansögning har begjert, at siden Skalholts Bispestols Aflevering udi Aaret 1777, formedelst adskillige indfaldne Aarsager, ei kunde komme til Fuldkommenhed, især fordi de af Hr. Stiftbefalingsm. dertil foreslagne Commissarier ei ville grunde deres Forretning paa Regninger og Beviser ang. Domkirkens og dens Filial-Kirkers, saavel som Skolens og Oeconomiens Indtægt og Udgift, samt Qvildernes Af- og Indsætning, m. m., for den Tid han forvaltede Bispestolens Oeconomie, hvilken Afleveringsmaade dog, som mest over-

[1]) Canc. Skriv. 28. Juni 1777; Reskr. 27. Juni 1783.

eensstemmende, blev brugt ved den Separations-Act, der i Aaret 1764 blev foretaget, da han antog Oeconomiens Forvaltning, og den udtrykkelig Condition, med hvilken han antog samme; og det dog er höist nödvendigt, at samme bringes til Ende, da, jo længere det henstaaer, jo flere Forvirringer möde, til Skade for alle Vedkommende, hvortil han anseer en Commission meest bekvem: — saadan Commission da maatte anordnes, til, efter rigtige Documenter og Beviser, enten det kan være Thingsvidner, Kirkeregninger, Visitationer, Raadmands- og Brite- eller Ombudsmænds-Regninger, samt Qvitteringer og Dannemænds-Attester, eller hvad Navn saadanne Beviser kan have, at opsætte fuldkommen Balance- og Liquidations-Regning imellem Bispestolens Oeconomie og ham, saaledes at de: 1) undersöge og inquirere om det saakaldede gamle og unödvendige Inventarium, paa den Maade at tage Sagen op fra Roden af, og efter dens forefunden Beskaffenhed sige og fastsætte, hvor meget han deraf efter Ret og Billighed bör tilsvare, og naar de har anfört Alt, hvad han kan have til sit Forsvar, da til Slutning sige, hvor meget han derpaa bliver skyldig. — 2) hvor mange Leieqvilder ham Anno 1764 med Oeconomiens tillagde Jordegods bleve leverede, og hvor mange af samme et Aar efter andet fra 1764 til 1777 af Qvægsygen ere döde, og saa totaliter ruinerede, at af dem der i fra ingen Leie eller Indkomst kunde ventes eller tages. — 3) at iagttage, hvor mange Qvilder han for hans egne Penge har indkjöbt, indsat paa Oeconomiens Jordegods, og Anno 1777 til den overladt, hvorved særdeles er at observere, hvor meget de Penge forslaae til at betale disse Qvilder, som han for de inficerede og annis 1775 og 1776 ved Auction bortsolgte Qvilder har oppebaaret. — 4) Commissarierne at fastsætte, hvor meget af Landskylder, Leier af Oeconomiens Qvilder og Tiender, hvert Aar fra 1764 til 77 er indkommet, og alt saadant et Aar efter andet at udföres til rigtig Summa, efter den Grund, som udi

1781. 2. Juni.

1781. den allern. confirmerede Separations-Act hertil er lagt,
2. Juni. ligesom og paa den anden Side at iagttage, ifölge af selvsamme Documenter og Beviser, hvor meget et Aar efter andet er udgivet: a) til Domkirkens; b) de andre Kirkers Reparationer; c) Skole-Betjenternes Kost og Lön, samt Disciplernes Underholdning; d) Skolens og Hjemmegaardens Huses Reparation; e) til andre Bispestolens Betjentere, höie og lave, saavel som Fattige, som, ifölge af Separations-Acten og den nye Oeconomies Indretning, af de til Oeconomiens Fortsættelse destinerede Indkomster bör have sin Lön og Underholdning; og til Slutning paa alt dette at fastsætte med en vis tillagt Summa og tydelig Afsigt, hvor meget den ene af Parterne har tilgode og den anden bör tilsvare. — 5) Endelig, til at forekomme al Tvetydighed og Misforstand, som i Eftertiden kunde reise sig om de Penge, Effecter og Midler, som han enten har til Oeconomien udlagt, eller og herefter kan udlægge, Commissarierne at give sit Votum eller Eragtning tilkjende, hvor meget deraf skal lægges: α) til det nödvendige Inventarium; β) Skole- og Gaardens Huse-Aabod; γ) Domkirken og andre underliggende Kirker, alt til den Ende, at Oeconomiens Regnskaber kan herefter desto tydeligere föres og istandsættes. — Saa skulle man, i Anledning af saadan Biskop Jonsens Ansögning, tjenstligst anmode Hr. Stiftbefalingsmand og övrige gode Herrer, som de, der i Aaret [1777] have forrettet Revisionen over Skalholts Bispestols Besigtelses- og Udtægts-Forretning, at tage Laugm. Thorarensen til sig, og forfatte en Liquidations-Forretning, hvilken de derefter haver at indsende her til Cancelliet, samt overlevere en Gjenpart deraf til den Commission, som i afvigte Aar blev anordnet om Bispestolene i Island; — og fölger til fornöden Oplysning, saavel den paaberaabte Udtægts-Forretning, som den derover forfattede Revision, hvilke Documenter igjen forventes tilbage. Det kgl. Danske Cancellie den 2. Junii 1781.

Plakat ang. **Beslag paa kongelige Embedsmænds Gage.** Fredensborg 27. Juni 1781[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 74, 675. — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1781, S. 78; Schou VIII, 140. 1781 27. Juni.

Plakat, anlangende hvorvidt paa kongelige Betjenteres Gage maa gjöres Beslag.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at Vi allern. ville have befalet og anordnet, ligesom Vi og hermed anordne og befale, at Ingen maa gjöre Beslag paa eller Execution udi den Vores Betjente forundte Gage, med mindre en Betjent selv godvillig giver Anviisning paa samme, og Creditor tillige dertil har erholdet vedkommende Collegii Tilladelse, hvorunder Betjenten henhörer. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 27. Junii 1781.

Kongelig Resolution ang. **Forretningernes Deling mellem Landfogden og Sysselmanden i Gullbringu og Kjosar Syssel** m. v. Fredensborg 28. Juni 1781[2]. — Publiceret paa Althinget 1782 og trykt i s. A. Althingsbog S. 84—85, men under feilagtigt Datum: „28. Maji 1781". Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 62, Nr. 65. — I Forest. 13. Juni foreslaaer Rentekammeret, at herom nu maatte blive endelig bestemt, da Embedet som Sysselm. i Kjosar Syssel og Laugsagner (lögsagnari) i Guldbringe Syssel var ledigt ved Gudmund Runolfssons Död i 1780. Forhen vare nemlig oftere Disputer forefaldne mellem Landfogden og Laugsagneren, hvortil man mente at dette sidste Navn ogsaa havde givet Anledning, da det egentlig brugtes som Betegnelse af en Fuldmægtig, der var forpligtet til at rette sig efter sin Principals Befalinger, i hvilken Betydning ogsaa Landfogden 28. Juni.

[1] For. 10. Decbr. 1790.

[2] kgl. Resol. 9. Mai 1806.

1781. oftere havde taget det, hvorimod Sysselmand Runolfsson havde
28. Juni. betragtet sig som selvstændig Embedsmand, „og vilde ei vide af Lavsagner-Navnet at sige". Saavel Stiftamtmanden som Landfogden havde paa Kammerets Opfordring indstillet Forslag om den fremtidige Ordning, og var den Förste gaaet ud fra en i 1772 af det norske Kammer föiet Bestemmelse, hvorved de ældre Disputer havde for större Delen været bilagte, og foreslaaet, at Oeconomien og Politiet kom til at sortere under Fogden, men det Judicielle under Sysselmanden, som herefter skulde benævnes „Herredsdommer".

Det Os herudi foredragne Forslag til nöiere Bestemmelse af Sysselmandens udi Kjose Syssel hans Embeds-Forretninger som tillige Laugsagner og Herredsdommer udi Guldbringe Syssel, og sammes Adskillelse fra Landfogdens Embeds-Forretninger, finder udi Alt Vores allern. Bifald, og ville Vi saaledes, til Regel herudi for Fremtiden, allern. have fastsat:

1) I Henseende til Landfogdens Embede: at ligesom det i Almindelighed tilkommer Fogden at have Tilsyn med Rettens tilbörlige Holdelse paa Thinget, at iagttage Alt hvad til Vores Ret og Vore Sager henhörer, samt udenfor Retten at paasee Anordningernes tilbörlige Haandhævelse, især deres, som angaae god Skik og Orden, saavel som den almindelige Landhusholdning: saa bör og Vores Landfoged udi Guldbringe Syssel före nöie Opsyn imod og inquirere om Tobaks- og Brændeviins-Aager, samt al anden ulovlig Udprang, saavel af Landets egne som af fremmede Varer; have Indseende med, at Handelen paa Handelsstederne med Indbyggerne skeer lovlig og forsvarlig, og at disse forsynes med de fornödne Ting, til hvilken Ende han og aarligen overlægger med Distriktets Kjöbmænd det, som angaaer Provideringen; paasee Sabbatens Helligholdelse; före Tilsyn med de Fattiges Væsen, samt med at hæmme Betlerie og Lösgængerie; saa og i Henseende til Landhusholdningen have Opsyn med og paadrive Veienes Istandsættelse, Gjærders Opsætning, Tuers Jævning og Forbedring; i Almindelighed nöie paasee, at Vore Jor-

der forsvarligen beboes og vedligeholdes, samt i Særdeleshed være tilstede ved disse Jorders Besigtelse, hvad enten de skulle udtages til Aabod, eller nogen Skade maatte være dem tilstödt ved Söbrud, Sandfog eller deslige, som kunde give billig Anledning til Nedsættelse i Afgifterne eller nogen Eftergivelse udi samme. Ved Justicevæsenet bör det paaligge Vores Landfoged, at foranstalte Delinquenters Paagribelse, Arresthold og Bevogtelse til, ved og fra Thingene eller Retterne, samt Execution; at gjöre Arrest, Nam og Indförsel, og til Forretningen at udnævne Mænd; at forrette al anden Execution af store eller smaa Böder og Mulkter; samt at besörge inddrevne de ved Forordningen af 27. Maji 1746 paabudne Hospitals-Lötter, item Ræve-Tolden og Böder for Mangel af dens Betaling, med videre. — 2) I Henseende til Sysselmandens Embede som Herredsdommer udi Guldbringe Syssel: at af ham bör forrettes Alt, hvad Rettergangen angaaer, og til Dommer- og Skriver-Embeder i Almindelighed henhörer, saavel ved de almindelige Thingholdelser, som og ved Syn, Granskning, Vurdering, Skyldsætning, Udtægter, Arresters Paakjendelse, Auctioner, og alt Andet, som kan henregnes til judiciale Forretninger; at forrette de Restance-Examinationer, som ved Handlerne forefalde; at behandle Skifter; at skrive Suppliquer og Memorialer for dem iblandt Almuen, som det forlange, med videre. — Bemeldte nu ledige Sysselmands-Embede udi Kjose Syssel og Herredsdommer-Embede udi Guldbringe Syssel ville Vi hermed allern. forunde Studenten Vigfus Thorarensen, med Vilkaar, at han saasnart mueligt erhverver juridisk Examen og derom indsender behörig Attest til Vort Rentekammer, paa det at Bestallingen for ham derefter kan vorde udfærdiget og Os til Underskrift forelagt; og nyder han hvad til Embederne er henlagt, undtagen den Godtgjörelse af 3 Rd. Species for Hospitalets Forflyttelse, som afgangne Sysselmand Rynolfsen for sin Betjeningstid haver været tillagt, men nu ophörer. — Endelig antage Vi allern.

1781. 28. Juni.

1781. 28. Juni. til Sysselmand udi Söndre-Mule Syssel Candidatus juris Joen Svendsen, for hvem den opsatte Bestalling herhos af Os underskreven följer tilbage; og ligesom ham forundes hvad Embedet er tillagt, under de ved Vores Reskript af 29. Martii 1779 bestemte Vilkaar, saa bör han og være pligtig strax i dette Aar at reise til Island, for at tiltræde Embedet saa hastig som mueligt. Fredensborg Slot den 28. Junii 1781 [1].

2. Juli. **Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar.** Fredensborg 2. Juli 1781. — Publiceret paa Althinget 1782 (Althingsb. S. 55) og trykt som Anhang til Althingsbogen s. A. S. 56—83. — Rentek. Norske Exped. Prot. 14, 1—31. Original-Aftryk hos Höpffner, 28 Sider i 4to, men ikke optaget i Qvart-Forr. for 1781; Schou VIII, 143—163. — Uddrag (§ 6) trykt i Pontoppidans Magazin for almeennyttige Bidrag. Khavn 1792. 8. I, S. 200—202.

Reglement om den kongelige grönlandske, islandske, finmarkske og færöiske Handel og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at ligesom Vor allern. Ombue, fra Vor Regjerings Begyndelse af, altid har været henvendt til Vore Staters Flor og Velstand, saa haver og samme i Særdeleshed været stilet paa Handelen og Fiskerierne paa og omkring Vore Lande: Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, paa det deraf kunde drages den meste Fordeel, som mue-

[1]) Resolutionen er communiceret Stiftamtmand Thodal, til Efterretning og Bekjendtgjörelse paa næst holdende Landsthing, ved Rentek. Skriv. 7. Juli 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 902); samt ligeledes Amtmanden, Landfogden og de ansatte Sysselmænd ved Skrivelser af s. D. (Copieb. sst. Nr. 903—906). Fæste til Gullbringa og Kjosar Syssel var 37 Rd. Croner, og den aarlige Afgift af samme Belöb; til Sönder-Mule Syssel var Fæste 36 Rd. 76⅘ Sk. Croner.

ligt, saavel for disse Lande selv, som for Vore Stater. 1781.
I denne Henseende have Vi i Aaret 1774 allern. udlöst 2. Juli.
det forrige almindelige Handels-Compagnie, og siden ladet den grönlandske Handel paa den ene Side, og den islandske og finmarkske paa den anden, forestaae ved tvende adskilte Directioner, samt til disse tvende sidste Handeler endnu föiet den færöiske, Alt under Vor Stats-Balance- og Ober-Skatte-Directions Bestyrelse. Vi have ligeledes i værende Tid allern. anordnet for Island og Finmarken nye, og med disse Tiders Omstændigheder mere overeensstemmende Taxter, end de forrige vare, samt ladet bygge endeel Skibe, saavel til Hval- og Robbe-Fangst i Strat-Davis og ved Spitsbergen, som til Torske-Fangsten under Island, med mere. Og da det er Vort allern. Önske, at disse og deslige Anlæg, til Næringsmidlernes Befordring og Handelens Udvidelse, maatte blive vedligeholdte, og bragte til al muelig Fuldkommenhed, saa have Vi allerede ei allene allern. fundet for godt, at den grönlandske Handel og Fiskefangst fra 1. Maji indeværende Aar skal igjen forenes med den islandske og finmarkske, men og nu, af disse trende Handeler, tillige med den færöiske, ved dette Vort Reglement, allern. at stifte og oprette en samlet Handel, under Navn af den kongelige grönlandske, islandske, finmarkske og færöiske Handel, hvis Begyndelse skal regnes fra 1. Januarii indeværende Aar, og den siden vedblive i 30 Aar, og altsaa indtil Udgangen af Aaret 1810, med saadan Indretning og Friheder som fölger:

1) For disse saaledes forenede Handeler have Vi allerede allern. beskikket en Direction, bestaaende nu for Haanden af Vore Geheimeraader Christian Ludvig von Stemann og Owe Höegh Guldberg, Riddere, Vores Conferentzraad John Erichsen, og Vores Etatzraad Wilhelm August Hansen; og naar nogen af disse skulde afgaae, have de övrige tilbageværende allerund. at foreslaae Os tvende Personer, hvoraf Vi, efter Befindende,

1781. allern. kunde udvælge een i den Afgangnes Sted. Ellers
2. Juli. er Vor allern. Villie og Befaling, at tvende Deputerede af Vort Rentekammer, og deriblandt den Förste, altid skulle have Sæde i denne Direction, og samme förste Deputeret af Rentekammeret tillige have umiddelbar Forestilling til Os i alle de Sager, som angaae disse forenede Handeler. Ligeledes have Vi for disse Handeler allern. udnævnt en Administration, som nu for Tiden skal bestaae af fölgende administrerende Directeurer, saasom: for den islandske og finmarkske Handel, Vores Justitsraad og Raadmand i Vor kongelige Residents-Stad Kjöbenhavn, Hans Christian Bech; for den færöiske, Vores forbemeldte Etatsraad Hansen; og for den grönlandske, Vores Justitsraad Hartvig Marcus Frisch. — 2) Directionen skal forestaae og bestyre den hele Handel overhovedet, samt overlægge og beslutte Alt hvad derhen hörer, saaledes som det, efter Omstændighederne, nyttigst befindes, og til den Ende forsamle sig saa ofte Nödvendigheden udkræver. Den authoriserer Handelens Hoved-Böger, Journaler, Casse-Böger og Referat-Protocoller. Skulde Noget forefalde, hvori Directionen kunde finde betænkeligt selv at gjöre Udslag, bliver saadant Os allerund. at forestille, og Vor allern. Resolution derom at indhente. Men som intet Nyt og Vigtigt maa sættes i Værk uden Directionens Forevidende, saa bliver den og, naar den efter bedste Indsigt og Skjönsomhed vedbörligen haver overlagt, og i den Protocol, som for dens Deliberationer skal holdes, besluttet en Sag, fri for alt Ansvar og Tiltale, hvad enten Udfaldet deraf maatte blive lykkeligt og fordeelagtigt for Handelen, eller ikke. Skulde noget Magtpaaliggende saa pludselig indtræffe, at det ei kunde taale at opholdes indtil den hele Direction kan blive samlet, tillade Vi allern., at de af dens Lemmer, som da ere tilstede, maae efter Overlæg med Administrationen afgjöre saadant. — 3) De administrerende Directeurer skulle, under Directionens Opsyn,

have den særdeles Bestyrelse af alle löbende Forretninger ved Comptoirerne, Pladsene, Pakhusene og Skibene, enhver ved sin Handel, hvilke Forretninger Directionen, efter Omstændighederne, nærmere bestemmer ved et Reglement. De authorisere de fornödne Böger saavel for Betjenterne ved Pladsene og Pakhusene, som for Handels-Betjenterne i vedkommende Lande. De skulle ligeledes besörge, at alt det Behöveude, være sig til Handelen eller Skibenes Udrustning, bliver anskaffet i rette Tid paa billigste Vilkaar og af forsvarlig Godhed, samt alle saavel til Udskibning til vedkommende Lande bestemte, som derfra hidbragte, Varer paa bedste Maade bevarede, og til mest mulig Fordeel udbragte. Til den Ende skulle Handelens samtlige Betjente, saavel ved Comptoirerne, som ved Pladsene og Pakhusene være forbundne til, uvægerlig at rette sig efter hvad dem paa Handelens Vegne af de administrerende Directeurer, hver ved sin Handel, eller alle samtlig, bliver befalet. — 4) For at Forretningerne i det övrige kunne altid have des ordentligere Fremgang, skal den grönlandske Handel paa den ene Side, ligesom paa den anden den islandske, finmarkske og færöiske (hvilken sidste ellers, saa længe Vores Etatsraad Hansen beholder dens Administration, bestyres paa samme Maade som hidindtil) have hver sit eget Comptoir til Bogholderie og Correspondence, samt egne Referat-Protocoller, for de Sager, som behöve at behandles skriftlig. De trende administrerende Directeurer (eller i det mindste tvende af dem, naar de ei kunne være alle tilstede), afgjöre samtlig alle de löbende Sager, saavidt de af Directionen ere dem overladte, som komme under Deliberation ved Protocollen, og hvad de i deres Forsamling beslutte, indtegnes, af den administrerende Directeur ved hver Handel, i den Referat-Protocol, som hörer til samme, og underskrives af dem Alle, hvorpaa Enhver, for sin Handel for sig, besörger Expeditionerne, som de og Alle underskrive. Vigtige

1781.
2. Juli.

1781. 2. Juli. Sager, som ikke kunne regnes til de löbende, extraheres i Overeensstemmelse med 2. Art. i en egen Protocol, for at foredrages Directionen, og derpaa at indhente dennes Resolution. Og hvad Administrationen da, i Kraft af det i 3. Art. ommeldte Reglement, eller af Directionens Resolutioner, beslutter og foranstalter, derfor bliver den ligeledes fri for alt Ansvar og Tiltale, hvorledes det end maatte udfalde. — 5) Alle de Betjente ved disse Handeler, som enten nu af Stats-Balance-Directionen ere ansatte, eller tilforn have været antagne, være sig i Kjöbenhavn, eller i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, forblive i Tjenesten, med saadan Lön og Rettigheder, som de hidtil haft have, saa længe de findes duelige og bekvemme; men derimod blive de pligtige til at underkaste sig de Forandringer i Forretningerne, som Directionen, efter Omstændighederne, maatte finde fornödne; ligesom samme og herved allern. forundes Rettighed til, baade at give de Instructioner, som Handelens Betjente allerede have, hvad Indretning og Bestemmelse der maatte eragtes at være passeligst, saavel som at forsyne med Instructioner de af Betjenterne, som endnu ikke maatte have samme, og at afskedige de Betjente, som maatte findes ulydige eller forsömmelige i deres Embede, og andre duelige i deres Sted at antage. Og skulde Fornödenheden i Tiden udfordre flere Betjente, end nu ere ansatte, skal Directionen allern. være bemyndiget til at antage dem, og bestemme for Enhver en passende Lön, efter hans Tjenestes og Forretningers Beskaffenhed. — 6) Til forbemeldte Handels og Fiskefangsts Drift ville Vi allern. have bestemt en Fond eller Capital af to Millioner Rigsdaler, hvortil, saavidt den islandske, finmarkske og færöiske Handel angaaer, ere at regne: disses samtlige Eiendomme af Grunde, Bygninger, Inventarier, Vare, samt udestaaende Fordringer saavel i Kjöbenhavn og paa fremmede Steder, som i Island,

Finmarken og Færöerne, tilligemed de 47 Skibe, som den islandske og finmarkske Handel for nærværende Tid eier. Saavidt den grönlandske Handel angaaer, er at regne til forbemeldte Fond Alt, hvad forrige grönlandske Handel og Fiskefangst til ultimum April sidstafvigte haver været tilhörende, af Chalupper, Fadeværk og allehaande Fleth-Sorter til Hval- og Robbe-Fangst, saavel som Tranbrænderiet og Bödkeriet paa Christianshavn, med dertil hörende Grunde, Inventarier og Bygninger af Tranbakker og andet. Videre er hertil at regne 11 Colonier i Grönland, nemlig: Julianeshaab, Friderichshaab, Gothaab, Sukkertoppen (som nu forflyttes til et bekvemmere Sted), Holstensborg, Egedesminde, Christianshaab, Jacobshavn, Rittenbenk (som forflyttes til Svarte-Vogel-Bay), Omenak og Upernavik, samt de trende Loger Fiskenæsset, Godhavn og Claushavn, med alle dertil hörende Bygninger, Inventarier, Vare-Beholdninger og udestaaende Fordringer; og endelig 19 Skibe, som ere bygte og indrettede deels til Hval- og Robbe-Fangst, og deels til Fart paa Colonierne i Grönland, nemlig; 1781. 2. Juli.

Kronprindsenshaab,	drægtig	122	C.-Læster.
General Eichstædt	—	117	—
Baron Krag Juel Wind	—	114½	—
Geheimeraad Schack-Rathlov	—	113	—
Kongens Gave	—	105	—
Nepisene	—	77½	—
Conferentsraad Prætorius	—	75½	—
Rittenbenk	—	74½	—
Disco	—	74	—
Sukkertoppen	—	74	—
Friderichshaab	—	73	—
Gothaab	—	73	—
Omenak	—	72	—
Island	—	76	—
Holstensborg	—	70½	—

1781. 2. Juli.

St. Peder	drægtig	70	C.-Læster.
Godhavn	—	60	—
Lovisenborg	—	55	—
Thaasinge-Slot	—	50	—

med alt dertil hörende Inventarium af hvad Navn nævnes kan, hvilket altsammen (tilligemed alle de til Grönlands Beseiling samt Hval- og Robbe-Fangsten hörende Brevskaber og Protocoller) nu overgaaer til de med den grönlandske Handel og Fiskefangst forenede Handeler, efter den Priis, hvortil det er ansat i forrige grönlandske Handels Böger; hvorefter den nu stiftede grönlandske Handel tilfalder Alt det, som i indeværende Aar maatte hjembringes af Fangsten under Spitsbergen og i Strat-Davis, saavel som af Handelen ved Colonierne og Logerne i Grönland; hvorimod den forrige grönlandske Handel beholder for sig hvad endnu maatte være forhaanden af Tran, Barder, eller andre forrige Aars Producter fra Grönland og Spitsbergen. Men om disse samtlige Eiendomme, efter forbemeldte Anslag, ikke kunne udgjöre den bestemte Capital af 2 Millioner, ville Vi allern. tilskyde det Manglende af Vores Cassa. Og skulde disse 2 Millioner ikke findes tilstrækkelige til forbemeldte Handelers og Fiskeriers Drift, skal det være Directionen allern. tilladt til det Manglende at optage et Laan, mod lovlig Rente, indtil een Million. — 7) Ligesom hver af de forenede Handeler, efter 4 Artikel, haver sit eget Comptoir og Bogholderie, saa bliver der, for Ordens Skyld, og at det altid sikkert kan vides, hvad og hvor meget af den udkommer, 2 Bogholdere og 1 Casserer, den ene Bogholder for den grönlandske Handel og Fiskefangst, og den anden som hidindtil for den islandske, finmarkske og færöiske Handel og Fiskerie. Til daglige Udgifter tillades Cassereren at have en Summa af 4000 Rigsdaler under sin Bevaring, hvorfor han stiller Caution, hvis Belöb Directionen bestemmer efter Befindende. Alt hvad

mere indlöber af rede Penge, deponeres strax i Banquen, hvor Handelens Hoved-Casse altid skal være, og hver Handel derfor tage sit Folium sammesteds; og paa det, som saaledes er deponeret, maa intet assigneres, med mindre Assignationen i dèt mindste af 2 af de administrerende Directeurer er underskreven, og af Cassereren parapheret. Ved hvert Aars Udgang uddrages, saasnart skee kan, af hver Handels Böger en General-Balance, som forelægges Directionen, tilligemed en oplyselig Forklaring om Handelens da værende Forfatning, samt Vinden og Taben, saaledes at Handelens hele Tilstand deraf tydeligen kan erfares. Med Overskud eller Tab forholdes som siden nærmere anordnes. Men for at kunne, uden videre Byrde for Hoved-Casserne, bestride saavel de nu paa hver af Handelerne hæftende, eller herefter faldende Pensioner, som Pleie og Kuur for dem, der i en eller anden Maade kunne komme til Skade i Tjenesten, beholder den islandske, finmarkske og færöiske Handel, til saadant Brug, den Beholdning, som sammes Fattig-Casse havde til forrige Aars Udgang; ligesom forrige grönlandske Handel overdrager til den nuværende en, imod de Eiendomme, som fra samme overgaae, forholdsmæssig Andeel af sin Fattig-Casses Beholdning. — 8) Revisionen saavel af de forenede Handelers Hoved- og Bi-Böger, som af Handels-Betjenternes Regnskaber i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, besörges ved et af Os allern. anordnet Revisions-Comptoir, som under Directionens Opsigt forenes med Handelerne; og Vi ville efterdags, som hidtil, lade Revisor og hans beskikkede Medhjelpere betales deres Gager af Vores Casse ved Stats-Balance-Directionen. Revisor förer al den Correspondence, som reiser sig af Antegnelserne og deres Decision, paa det samme altid kan være vedbörligen adskilt fra, og ikke blandes med, den övrige, til Handelens Bestyrelse egentlig hörende Brevvexling. Antegnelserne i Handelens Hoved- og Bi-Böger, saavel som i det Regnskab, som Vores

1781. 2. Juli.

1779. 2. Juli. Etatsraad Hansen nu aflægger for den færöiske Handels Administration i Kjöbenhavn, decideres af Directionen. Men for Handels-Betjenternes Regnskaber i vedkommende Lande ville Vi allern. være betænkt paa at anordne en Decisor, dog paa den Maade, at de Poster, som han ikke maatte tiltroe sig paa egen Haand at afgjöre, udsættes til Referat for Administrationen, som endeligen afgjör og deciderer samme; med mindre den maatte finde nogen Post saa vigtig, at samme behövede at extraheres til Referat i Directionens Protocol, for at afgjöres ved dens Decision. Men de Decisioner, som, enten paa den ene eller den anden af de foreskrevne Maader, fældes udi Handelens Regnskabs-Sager, blive, for vedkommende Decisorer, frie for alt Ansvar, samt Paaanke for Lov og Dom. -- 9) Den ved dette Vort allern. Reglement stiftede Handel beholder ene Rettighed, i forbemeldte 30 Aar, til at handle saavel paa Grönland, som Island, Finmarken og Færöerne med dertil liggende smaae Öer, ingen undtagen, saaledes som denne Rettighed, ved de nu gjældende allern. Forordninger og Forbudde imod andre, allerede findes bestemt, samt Ret til at drive Hval- og anden Fiskefangst sammesteds. I hvilket Alt Vi allern. ville paa det kraftigste haandhæve og beskytte Handelen med saadanne Friheder, Rettigheder og Herligheder, som Vi finde passende med det ved denne Indretning allern. tilsigtede Öiemed; samt, i saadan Henseende, lade den, efter Ansögning, igjennem Vore Collegier, meddele alle til dens Skibes og Ladningers Sikkerhed efter Anordningerne udfordrende Söpasse, naar fra dens Side, paa anordnet Maade, bevises og certificeres, at Skibene ere den tilhörende, og at de gaae enten for dens egen Regning, eller paa Fragt, i hvilket Tilfælde saavel Skibene selv, som disses Ladninger, skulle aldeles ubehindrede, og uden noget Ophold eller Anholdelse, fortsætte deres forehavende Reiser; ligesom de og, uden Directionens Villie eller Tilladelse, ikke skulle blive, være sig i

Krigs- eller Freds-Tider, anholdte eller anvendte til andet Brug, end de af Directionen ere bestemte til. — 10) Ligesom det er Vores allern. Attraae, at Handelen og Fiskefangsten i forbemeldte Vore Lande, saavidt mueligt er, skal forbedres og udvides; saa ville Vi og, at den ved dette Vort Reglement stiftede Handel ei alene skal holde de allerede havende, og de nu til samme overgaaende Hvalfanger- og andre Fisker-Skibe i vedbörlig Stand, men og, saavidt Leiligheden kan tillade, söge at formere samme, ved at bygge nye Tid efter anden; til hvilken Ende Vi allern. ville lade Handelen af Vores Cassa udbetale i Bygnings-Præmie af hvert Skib, som den i Vor kongelige Residents-Stad Kjöbenhavn lader bygge af ny til Hval-, Robbe- og Torske-Fangst, eller til anden Fart, 16 Rigsdaler, og af hvert Skib, som den lader bygge paa andre Steder i Vore Riger og Lande, 8 Rigsdaler pr. Commerce-Læst, naar saadanne Skibe efter Forordningen af 18. Martii 1776 ere bygte og indrettede til Defensions-Skibe; men overhovedet 10 Rigsdaler pr. Commerce-Læst, om ikke; naar ellers Skibene bygges i Kjöbenhavn og til Handelens eget Brug; samt desuden en Præmie af 10 Rigsdaler pr. Commerce-Læst for hvert Skib, som aarlig udredes paa Hval- eller Robbe-Fangst eller paa Torske-Fiskeriet; hvilken Udrednings-Præmie ligesaavel skal strække sig til de paa Vinter-Fangst i Strat-Davis udgaaende Skibe, som hine, der udgaae om Foraaret paa Hval-, Robbe- eller Torske-Fangst. — 11) I Hensigt til Handelens Drift og Udvidelse i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, ville Vi ligeledes ei alene, at de der nu havende Anlæg til Handel skulle holdes ved Magt, men endog formeres, saavidt dette maatte findes tjenligt. Til hvilken Ende Directionen herved allern. bemyndiges til, naar og hvor den maatte bringe i Erfaring, at saadanne nye Anlæg: være sig til Handel. Fangst, eller Fiske-Virkning, maatte kunne blive nöd-

1781. 2. Juli.

1781. vendige, eller nyttige, til at befordre Næring og Handel
2. Juli. paa visse Strækninger mere end för, da at anlægge samme af ny, ligesom og at forflytte de nu værende Anlæg til bekvemmere og fordeelagtigere Steder, saavidt Fornödenheden det maatte udkræve. Dog, naar nye Colonier eller Loger skulle oprettes i Grönland, maa Os, som hidindtil, derom i Forveien gjöres allerund. Forestilling, og Vores allern. Tilladelse dertil indhentes. I hvilket Tilfælde Vi da af Vores Casse allern. ville lade udbetale de paa saadanne nye Coloniers eller Logers Anlæg medgaaende Omkostninger, efter rigtig og af Administrationen attesteret Regning. — 12) For Grönlands Beseiling og Providering, samt Missionairers og Catecheters Underholdning ville Vi, i Anledning af de mellem Vort Missions-Collegium og forrige almindelige Handels-Compagnie i Aarene 1750 og 1751 sluttede Foreninger, allern. lade i December Maaned hvert Aar af Vores Casse udbetale for hver Colonie 600 Rdlr., og for hver Loge 300 Rdlr. Men hvad Missionairer, Catecheter, eller andre Missionens Betjente oppebære ved Handelen i Grönland, uden for det, dem af samme er betinget, betales Handelen, som hidindtil, af Missions-Collegio, efter derover indsendende attesterede Regninger. Med Erstatning for nye Missioners Anlæggelse, forholdes ligeledes som hidindtil er skeet i lige Tilfælde. — 13) Med de mæhriske Brödre i Grönland forbliver det i alle Maader fremdeles som hidindtil, og saaledes, som det ved Vort Danske Cancellies Foranstaltning af 22. Martii 1777 nærmere er bestemt. I övrigt have de i Overeensstemmelse med Vore allern. Anordninger, som enten ere eller herefter blive givne til Landets og Handelens Bedste, at drage al Omsorg for, at de til deres Menigheder hörende Grönlændere holdes saavel til al mulig Orden i deres Huse, som til Flid og Stræbsomhed i deres Næring. — 14) Ligesom Vi hidindtil have allern. föiet de Anstalter, at de til Hval-Fangsten og Fiskerierne fornödne Söfolk ikke

1781. 2. Juli.

skulle udskrives til Vores Flaade og anden Sö-Krigs-Tjeneste uden i yderste Nödsfald; saa ville Vi og allern. lade den nu stiftede forenede Handel vederfares den samme Skaansel, saa længe dette Reglement vedvarer; til hvilken Ende Vi allern. ville befale Vort Admiralitets-Collegium, endog i de Tilfælde, naar Udskrivning skeer til Vores Flaade, at drage Omsorg for, at Handelen kan blive forsynet med det til dens Hvalfanger-, Fisker- og Handels-Skibe behövende Mandskab, naar sammes Antal fra Handelens Side opgives. Og da Nödvendigheden udfordrer, at Hvalfanger- og Fisker-Skibene skulle være forsynede med duelige og övede Folk saavel til at före Skibene selv, som til at drive Fangsten: saa ville Vi og, at de fra Fangsten hver Gang tilbagekommende Folk, saa meget muligt er, skulle forskaanes for Udskrivning til Vores Sö-Tjeneste, naar de paa den allerede anordnede Maade ere forsynede med Beviser fra Handelen (hvilke ellers Alle, som antages til denne Fart, bör have), at de ere antagne til nye Reiser. — 15) Alle Commandeurer, Skippere og Skibsfolk, som ere antagne til Fart paa Handelens Skibe, være sig i Vores Danske Provindser, eller i Hertugdömmene, maae, naar de i saadant Ærende foraarsages at reise til Lands til Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, eller tilbage igjen, være befriede for at tage Vognmands-Vogne, og derimod, upaatalt af Vognmands-Laugene nu eller i Fremtiden, have Frihed til at tage hvad Vogne de bedst kunne bekomme, samt overalt passere frie, naar de med Beviis fra Handelen godtgjöre, at de enten reise til Kjöbenhavn, for at tiltræde Tjeneste ved samme, eller hjem igjen, naar deres Tjeneste eller Forretninger for den Gang ophöre. Dog have de, naar de reise fra Kjöbenhavn, at forevise de Passer, som dem gives af Handelen, for Ober-Præsidenten, som samme uden Betaling paategner; hvorefter de passere frit og ubehindret; alene at de holde sig de Forsigtigheds-Regler, som ere eller blive foreskrevne, i Anledning af

1781. indrykkende Qvægsyge, eller andre smitsomme Syg-
2. Juli. domme, vedbörligen efterrettelige. — 16) Hvad Söfarende og Haandværks-Folk der maatte indkomme fra fremmede Steder til denne Handels Tjeneste, og indtræde i samme, nyde, saa længe de derudi' forblive, lige Rettighed og Beskyttelse, som Vore egne her bosatte Undersaatter, uden at maae i nogen Maade hindres i Tjenesten, eller tages derfra. Overalt skulle og Handelens Folk og Betjente, baade her og i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, saavel som de der fare paa Handelens Skibe, saa længe de staae i Tjenesten, samt deres i Vore Riger og Lande boende Hustruer, være frie og forskaanede for borgerlige Besværinger, saa længe de ikke drive anden borgerlig Næring. — 17) Hvad Haandværks-Folk, af Bödkere og andre, Handelen maatte behöve til dens og Fiskeriernes Fortsættelse og Drift, maa den antage og bruge, aldeles uformeent af Laugene i Kjöbenhavn eller andre, saa længe slige Haandværks-Folk ikke arbeide andensteds end paa dens Pladse og i dens Pakhuse, og ikke forfærdige andet, end hvad der behöves til Handelen, Fiskefangsten, Skibs-Byggeriet, og Skibenes Udrustning. — 18) Naar Nogen paa Handelens Hvalfanger- eller Fisker-Skibe farende, som enten selv har været bosat i Hertugdömmene, eller hört til en der bosat Familie, skulde i Handelens Tjeneste afgaae ved Döden, haver Directionen Rettighed til, uden Deeltagelse af Staden Kjöbenhavns Skifte-Jurisdiction, at lade hans Efterladenskab imod behörig Rigtighed udlevere til Arvingerne, alene at dette skeer med dens Skifterets Forevidende, under hvilken den Afdöde hörte förend han gik i Tjenesten, paa det Arven kan efter Loven, komme til rigtig Deling; ligesom Vi og ville have alt saadanne Afdödes Efterladenskab, som udföres til Vores tydske Provindser, allern. fritaget for al Afkortning af 6te og 10de Penge. Naar derimod nogen Handels-Betjent ved Colonierne eller Logerne i Grönland afgaaer ved Döden, og efter-

lader sig umyndige Arvinger, skal Directionen være i Oberformynderes Sted, og imodtage i Handelen den dem tilfaldne Arve-Capital, imod 4 pro Cento aarlig Rente, indtil de bliver myndige og kunne modtage den, da den igjen til dem skal udbetales. — 19) Alle til Grönlands, Islands, Finmarkens og Færöernes Beseiling, samt Hvalfanger- og Fisker-Skibenes Udrustning behövende Varer, have Vi, saavel ved Indgaaende som Udgaaende, allern. fritaget for Told i Öresund, Belterne og Kjöbenhavn, saavel som for Consumtion, Accise og alle andre ordinaire eller extraordinaire Paalæg, som nu ere, eller herefter maatte vorde paabudne. Paa alle indenlandske Fabrik- eller Manufactur-Varer, som Handelen lader udföre, enten til disse Lande, eller fremmede Steder, og hvorpaa Præmier enten allerede ere eller maatte vorde bevilgede, ville Vi lade samme allern. godtgjöre af Vores Casse de paa ethvert Slags allerede fastsatte eller herefter fastsættende Præmier. — 20) Iligemaade ville Vi allern. have de fra Grönland, Island, Finmarken og Færöerne hidbringende, og herfra igjen til indenrigske eller fremmede Steder udbringende Varer, saavel som den Tran, der bliver udbrændt af det Hval- og Robbe-Spæk, som hjembringes fra Grönland, eller fra Fangsten, til Kjöbenhavn, fritagne fra Told, Consumtion, Accise og alle nu værende eller tilkommende Paalæg af hvad Navn nævnes kunne, alene med den Undtagelse, at der af de grönlandske, islandske, finmarkske og færöiske Varer, som herfra igjen udskibes til fremmede Steder, betales ved Udskibningen 1 pro Cento Recognition af deres Værdie. — 21) Alle Skibe, som disse forenede Handeler ere tilhörende, skulle, naar de fare for sammes egen Regning, eller bringe Varer til eller fra Grönland, Island, Finmarken og Færöe, saavel som naar de udföre disse Landes Producter, enten directe derfra eller fra Kjöbenhavn til fremmede Steder, allern. være befriede paa alle Steder i Vore Riger og Lande for Havne-, Laste- og Rançon-

1781. 2. Juli.

1781. 2. Juli. Penge, samt for alle Afgifter i Sundet og Belterne, de sædvanlige Fyhr-Penge alene undtagne. Og saavidt disse Handeler, i Anledning af deres Varers Udskibning til Spanien, Middelhavet, eller andre sydlige Farvande, maatte finde Speculation paa at hjemföre nogle fremmede Varer, som ellers ere tilladte i Vore Riger og Lande at indföres, skal det være dem allernaad. tilladt at indföre samme, med den Ret og de Friheder, hvilke Commerce-Forordningen og Told-Anordningerne allern. have bestemt; dog at Handelerne derpaa nyde vedblivende Oplags-Frihed, uden Hensigt til Qvantiteten; hvad som da af disse Varer bliver udfört til udenrigs Steder, bliver fri for alle Told-Afgifter; men hvad som forbliver i Landet, fortoldes efter Anordningerne. — 22) I Hensigt til Vægt og Maal, samt Auctioners Holdelse, saavel som med at Handelerne selv, uden at bruge Justeer-Kammeret, besörge Justeringen af deres Tran-Tönder, forholdes fremdeles ligesom hidindtil; dog maae Tran-Tönderne, for Efterretligheds Skyld, være forsynede med Handelens Mærke, og den være ansvarlig til, at Alting med Maal, Vægt og Justering saaledes forrettes og tilgaaer, som det ved Anordningerne allern. er bestemt. Ligeledes maa Directionen ved Handelernes egne Betjente lade besörge Waterskouts-Embedet for alle deres Skibe, udfærdige Rullerne over Mandskabet, samt lade foranstalte alt det Behövende i Hensigt til sammes Forhyring. — 23) Videre skal det være disse forenede Handeler allern. tilladt, til alle Documenter, som for samme udfærdiges, og deriblandt til Clareringerne ved Told-Stederne, at betjene sig af ustemplet Papiir, saaledes at deslige Documenter, naar de alene af de rette Vedkommende, hvert efter sin Beskaffenhed, ere udstedte og underskrevne, skulle paa alle Steder, og i al Rettergang, være lige saa gyldige, som om de paa stemplet Papiir vare udfærdigede.[1] —

[1]) Ved kgl. Resol. 19. Juni 1783 (Rentek. Norske Relat. og

24) Hvad Metaller og Mineralier der maatte findes i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, ville Vi allern. have Handelen overladt at anvendes til sammes mest muelige Nytte og Fordeel, imod billig Betaling for Arbeidet til dem, som opgrave eller före saadant til vedkommende Handels-Pladse. Dog bliver dem, der eie Grunden paa de Steder, hvor saadant falder, denne deres Eiendom i alle Maader forbeholden, saa at Handelen maa have Grundens Brug i deres Minde. Saltværket paa Reykenæs i Island ville Vi derimod indtil videre have Os allern. forbeholdet; men det derved faldende Salt modtager Handelen fremdeles paa den allerede vedtagne og af Os allern. approberede Maade. — 25) Handelens egne Skibe, hvad enten de fare paa Hval-, Robbe- og Torske-Fangst, eller paa anden Fart, tillade Vi allern. fremdeles at beholde det Split-Flag, som de hidtil have fört, og som er af mörkere Dug, end det, der er anordnet for Vores Flaade; og ligesom den forrige grönlandske Handel haver ladet forfatte, for Hvalfanger-Skibene, særdeles Skibs-Artikle, hvilke af Os allern. ere blevne approberede; saa skal det og være disse forenede Handeler allern. tilladt, at forfatte Skibs-Artikle for deres andre Skibe, hvorhen de end seile, og til hvad Brug de end ere bestemte; paa hvilke Artikle Vi og, naar Directionen saadant allerund. ansöger, ville meddele Vores allern. Approbation. — 26) For Islands Beseiling betales fremdeles, ligesom nu, ved hvert Aars Udgang til Vores Casse 7000 Rigsdaler

1781. 2. Juli.

Resol. Prot. 64, Nr. 63) er denne § forklaret saaledes: at Handelen er fritaget for stemplet Papirs Brug til de Documenter, som af Handelen eller paa dens Vegne til andre Contraherende udstedes, men kan ikke gyldigen modtage og lade sig af andre Contraherende meddele Skjöder og andre Documenter paa Eiendomme, som den tilkjöber, paa ustemplet Papir.

1781. Courant, og for Færöernes, efter det imellem Vor Stats-
2. Juli. Balance-Direction og Finance-Collegium sidst vedtagne, 5500 Rd. Courant. Men Vore Landskylds-Rettigheder i begge Lande, som indlægges i Handelen, betales desuden for sig, og det i Færöe efter den Taxt, som hidtil haver været, men i Island med 7 Rd. 18 Sk. Courant for hver Skippd. Fisk, men for 1 Alen Vadmel 12 Sk., for 1 Par Hoser 7 Sk., for 1 Tde Lax 6 Rd., for 1 Tde Smör 9 Rd., samt for 1 Tde Tran paa 120 Potter 7 Rd. 90 Sk., altsammen i Croner; derimod beholder Handelen fremdeles, paa samme Maade som hidindtil, saavel Jordebogs-Indtægterne, som övrige visse og uvisse Afgifter af Vestmannöe, mod derfor at svare til Vores Casse 200 Rd. Croner i aarlig Afgift. — 27) Ligesom de islandske, finmarkske og færöiske Handeler i Almindelighed fortfare i den samme Forfatning, i hvilken de hidtil have været, saa vedblive de og, den nu stiftede Forening uagtet, alle de Accorder og Contracter Handelen vedkommende, som de allerede have sluttet og indgaaet, inden Foreningen skeede; ligesom og den grönlandske Handel, uagtet den nu forenes med hine under fælles Direction, forbindes til de Accorder og Contracter om alle de i Aar behövende Fornödenheder til forestaaende Expedition til Vinter-Fangsten, være sig til Skibenes eller til vedkommende Coloniers Providering, som forrige grönlandske Handels- og Fiskefangsts-Direction maatte have sluttet. — 28) Da disse forenede Handeler have saa mange Skibe, og Beskaffenheden af disses Bestemmelse er saa meget ulige, at Farligheden for det Hele ikke kan eragtes at være större end saa, at Handelen selv, ved at beregne Præmier af dens Skibe og Varer paa en Sö-Assurance-Conto, billig maa formodes altid at kunne have rigelig Erstatning, om et eller andet Skib eller Ladning skulde forulykkes: saa bliver Directionen herved allern. bemyndiget til, at lade dens Skibe og Ladninger, ligesom hidindtil, gaae for Handelens egen Risico, uden at den, ved indfaldende

ulykkelige Hændelser, derfor i nogen Maade forbindes til Ansvar. Derimod er dog Directionen ingenlunde formeent, at lade et eller andet af Handelens Skibe eller Ladninger assurere, naar den, enten i Betragtning af saadanne Ladningers Værd eller andre Omstændigheder, maatte finde det betænkeligt at vove samme uassurerte; men da Vor allern. Villie og Hensigt til det almindelige Bedstes Befordring er stilet derpaa, at denne Handel ei alene maa blive varig, men og med Tiden endnu mere tiltage og udvides, saa skal hvad der overskyder paa Handelens Assurance-Conto, blive staaende derpaa, og alene anvendes deels til at afböde hvad Tab i Tiden uventelig kunde indtræffe, og deels til at kunne saa meget vissere holde de nu havende og herefter anskaffende Skibe i fuldkommen Stand. — 29) I övrigt ville Vi allern. have saavel Handelen selv, og dens Betjente, som Indbyggerne i Vore Lande: Grönland, Island, Finmarken og Færöerne, indbyrdes og hver for sig haandhævede ved de Rettigheder og Friheder, som dem ved andre endnu gjældende allern. Anordninger allerede ere forundte, saavidt de ved dette Vort allern. Reglement ikke udtrykkelig ere bestemte; ligesom Vi allern. have Os forbeholdet, at gjöre hvad nærmere Anordninger Omstændighederne i sin Tid maatte vise at blive fornödne, saavel til Næringsvæsenets Forbedring og Opkomst i disse Lande selv, som Handelens deraf flydende indvortes Forfatning og Drift, i Overeensstemmelse med Stedernes Beskaffenhed, og deriblandt især med deres Beleilighed til fordeelagtige Handels-Producters Anskaffelse; da det for Handelen bliver en Pligt, ogsaa paa sin Side at række saadanne Vore allern. Foranstaltninger Haanden, som i lige Grad sigtende til dens sande Fordeel, samt til disse Landes Velfærd og Vore Staters Bedste. — 30) Da Directionen ikke bliver lönnet af Handelen, nyde de fire Directeurer, som et Honorarium, til lige Deling indbyrdes 1 pro Cento

1781. af det ved Handelen hvert Aar udkommende Overskud.
2. Juli. De Directeurer, som alene ere administrerende, nyde ligeledes begge tilsammen 3/4 pro Cento, og Cassereren og Bogholderne ligeledes tilsammen 1/4 pro Cento, som en Opmuntring til Stræbsomhed og Flid i Tjenesten, da de ingen privat Handel maae före. — Saavel Directeurernes som Betjenternes Gager og Lönninger ved Handelen her fritage Vi allern. fra al Afkortning[1], hvilken Fritagelse, fra indeværende Aars Begyndelse af, ogsaa skal strække sig til samtlige Handelens Betjente i Grönland, Island, Finmarken og Færöerne. — 31) Da Vi ellers ved disse Handelers Forening, foruden Handelens Forbedring og Udvidelse, samt Vore Staters deraf flydende Flor, have den allern. Hensigt, at Vore kjære og troe Undersaatter, saavel i indbemeldte Lande selv, som andre Vores Stater, kunde ogsaa umiddelbar höste Fordeel af denne Vor Stiftelse: saa ere Vi allern. blevne til Sinds, i sin Tid at ville tillade, at enhver af forbemeldte Vore Undersaatter, som dertil maatte have Evne og Lyst, maa tage Deel og indsætte Penge i denne forenede Handel, imod derfor at bekomme, ved Vores Stats-Balance- og Ober-Skatte-Direction, saa mange Actie-Breve, stilede paa Ihændehaveren, samt udstedte og underskrevne af Directionen, som den indsatte Capital er stor til; i hvilken Henseende Handelens Fond, fra 1. Januarii indeværende Aar at regne, er inddeelt i 20,000 Dele, eller Actier, hver paa 100 Rigsdaler, og til ydermere Sikkerhed for dem, som i sin Tid maatte indskyde Penge i denne Handel, guarantere Vi dennem hermed engang for alle i foranförte 30 Aar fire pro Cento aarlig Rente af samme, saaledes, at, naar den aarlige Vinding ved disse Handeler ikke var saa stor, at den

[1]) For. 12. Juni 1770. Denne Fritagelse for Pro-Cento-Skat er communiceret Landfogden ved Rentek. Skriv. 7. Juli 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 888).

belöb sig 4 pro Cent af det hele Indskud, Vi da af Vores Casse ved Stats-Balance-Directionen vil lade samme supplere. — 32) Handelens Böger og Regnskaber sluttes ved hvert Aars Udgang, og i April Maaned 1783 holdes for förste Gang, og siden aarlig i samme Maaned, en General-Forsamling, til hvilken at bivaane Interessenterne i Forveien i Aviserne, og ellers paa udfordrende Maade indkaldes. I denne General-Forsamling, hvorved Directionen bör være tilstede, skal, foruden en omstændelig Forklaring og Efterretning om Handelens Tilstand i alle sine Dele, fremlægges af Administrationen en af Handels-Bögerne uddragen og af samme til Beviis om Rigtigheden attesteret og underskreven Balance, hvoraf de forenede Handelers Overskud i det næstforlöbene Aar tydelig og med Overbeviisning kan erfares; skulde det nu ved denne Leilighed befindes, at dette Overskud overstiger 4 pro Cento, skal det saaledes overskydende oplægges til Handelens Fond, og anföres paa en særskilt Vindens- og Tabens-Conto, indtil det er steget til 100,000 Rigsdaler, da dem, som have indskudt Penge i Handelen, endnu tillægges 1 pro Cento Interesse af deres indskudte Capitaler, saaledes at de da nyde deraf 5 pró Cento. Paa samme Maade forholdes, naar Overskuddet atter er steget til andre 100,000 Rigsdaler, da de, som have indskudt Penge, igjen nyde 1 pro Cento mere, og altsaa 6 pro Cento af deres Capitaler. Saaledes fortfares med at lægge Overskuddet til Handelens Fond: men om og hvorvidt Interesserne af de indsatte Capitaler, ved hver 100,000 Rigsdaler, som saaledes vindes, skulle end videre forhöies, naar de eengang ere stegne til 6 pro Cento, ville Vi allern. have overladt Directionen at bestemme, efter de da for Haanden værende Omstændigheder. Skulde derimod noget Aar indtræffe, at der ikke blev vundet saa meget, at 4 pro Cento af de indskudte Capitaler kunne deraf udredes, tages det

1781. 2. Juli.

1781. 2. Juli. Manglende af Handelens oplagte Overskud, hvorefter da de af dette sidste svarende Interesser maae rette sig; dog at de, som have indsat Penge i Handelen, altid nyde, i Fölge Vores forbemeldte allern. Guarantie, 4 pro Cento af deres Indskudde. — 33) Mod Enden af de for denne Handels Vedvarenhed fastsatte 30 Aar, skal Directionen og Administrationen i denne Henseende sammenkalde samtlige Interessentere, at de kan tage i Overveiende og fatte en Beslutning, om de da maatte ville fratræde Handelen, eller gjöre allerund. Ansögning om fremdeles at vedblive samme, hvilket sidste da vil ankomme paa, hvad der allern. maatte findes gavnligst i alle Henseender; ved denne Leilighed giver ellers hver Actie en gyldig Stemme, og skulde Udfaldet ved de fleste Stemmer blive for at fratræde Handelen, da ville Vi i saa Fald lade antage alle Handelen da tilhörende urörlige Eiendomme, med dertil hörende Inventarier, for den samme Værd, som de nu til Handelen overlades, naar de efter det foregaaende findes at være holdte i forsvarlig Stand, samt efter lovlig Taxation lade udbetale hvad nye Anlæg af dette Slags imidlertid maatte være gjorte: ligesom det skal staae Directionen frit for at repartere og dele mellem Actie-Eierne det, som efter næstforegaaende Artikels Indhold er vundet i de fremfarne 30 Aar, og som en Reserve-Fond er indebeholden. — 34) Saaledes, som foranfört, skal det ubrödelig forholdes i de 30 Aar, som ere bestemte for denne forenede Handel; og derudi maa ikke gjöres nogen Forandring uden Vores efter allerund. Forestilling nærmere paafulgte Bevilling og Tilladelse, hvilken at udvirke dog skal være forbeholden Directionen, som det paaligger at besörge Alt hvad Handelens sande Bedste udfordrer. Forbydendes Alle og Enhver derimod at handle, eller derudi Hinder og Forfang at gjöre. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 2. Julii 1781.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, Amtmand Stephensen og begge Biskopperne, ang. Opsynet med de kongelige Kirker. Fredensborg 5. Juli 1781[1]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 14, 32-33. 1781. 5. Juli.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Vi med Mishag have fornummet, at Kirkerne paa Vore forbeholdne Jordegodser paa Vort Land Island ikke holdes i vedbörlig Stand, og at derfor adskillige deriblandt, saasom Mödrevalla og Thingöre Klosteres med flere, desaarsag nu skal befindes i en yderlig bröstfældig og slet Tilstand, hvilket til den störste Deel erfares at være foraarsaget deraf, at der ikke aarlig er bleven holdt noget nöiagtigt Opsyn enten over disse Kirkers Vedligeholdelse eller over deres Indkomsters rigtige Anvendelse til saadant Öiemærke: saa have I, enhver Amtmand og Biskop, udi det hannem allern. anbetroede Amt og Stift, herefter til alle Tider nöie at paasee og vaage over, ei alene at Kirkerne paa Vore forbeholdne Godser blive aarligen visiterede, og ved den Leilighed paa det nöieste efterseet og antegnet, saavel hvad Bröstfældigheder derpaa maatte findes, som og hvorledes og hvorvidt disse fra Aar til Aar blive istandsatte, samt enhver Kirkes Indkomster dertil behörigen anvendte; til hvilken Ende I hvert Aar bör lade eder meddele ei alene paalidelige Beretninger om alt Foranförte, men og tillige af Forpagterne, der blive at tilholde uvægerlig at istandsætte hvad Bröst der befindes, en rigtig Forklaring og Regnskab over enhver Kirkes Indtægter og sammes Anvendelse, paa det I derefter om det Hele aarlig kunne indsende eders udförlige Beretning derover til Vort Rentekammer. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 5. Julii 1781.

[1]) Canc. Skriv. 5. Juni 1784.

1781. 7. Juli. **Rentekammer-Skrivelse** til **Stiftamtmand Thodal** og **Amtmand Stephensen**, ang. **Postindretningens Fremme.** Khavn den 7. Juli 1781[1]. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 895.

Da endnu ikke fra Hr. Stiftbefalingsm. Thodal og Hr. Amtm. Stephensen er indlöbet nogen Efterretning om Iværksættelsen af den ved kgl. allern. Reskripter under 13. Maji 1776 og 8. Julii 1779 approberede Post-Indretning og Post-Taxt i Island, ligesom man og ikke heller finder förstbem^te Reskript i Landsthings-Acterne indfört, men ikkun det sidste i Landsthings-Acten pro 1780: — saa maae vi tjenstlig anmode Hr. Stiftbef. og Hr. Amtm. at underrette os, ei alene af hvad Aarsage bem^te Reskript af 13. Maji 1776 ikke, ligesom det senere, er paa Landsthinget publiceret, men endog hvorvidt det med Iværksættelsen af Postindretningen fra Sysselerne til Bessested er avanceret, og hvad der hindrer, at samme endnu ikke er fuldfört, samt endelig, om Brevenes Befordring fra Bessested til vedkommende Steder i Landet kan ved det allerede approberede Reglement tillige opnaaes, eller derom ifölge Reskriptet under 8. Julii 1779, 11. Art., skal forventes nærmere Forslag, hvilket i saa Fald saasnart mueligt maatte indsendes, eftersom det er H. Maj^ts allern. Villie, at denne nyttige Indretning ufortövet skal sættes i Drift. Rentekammeret den 7. Julii 1781.

20. Oktbr. **Rentekammer-Circulaire** til **Sysselmændene i Island**, ang. **Uddelingen af Handelens Bidrag til Fattige.** Khavn 20. Oktbr. 1781. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 932.

Da det, for at forekomme al Tvistighed og Uvished i Henseende til Repartitionen og Uddelingen af de Penge, som de Fattige i ethvert Syssel ere tillagte af den Han-

[1]) Rentek. Skriv. 27. Februar 1782.

del, hvorunder samme sorterer, eragtes bekvemmere og sikkrere, at bemeldte Penge modtages af vedkommende Sysselmænd, istedenfor hidindtil af Repstyrene: da haver Kammeret ved Correspondence med Administrationen for den kongel. grönlandske, islandske, finm. og færöiske Handel bragt det derhen, at Kjöbmændene hver for sin Havn blive i næstkommende Aar beordrede, herefter at levere disse Penge til Sysselmanden, imod hans Qvittering. Hr. Sysselm. haver derfor herefter at modtage bemeldte Penge, og efter gjorte Repartition at besörge dem uddelte ved Repstyrene, samt forsyne sig med disses Attest og Qvittering for Uddelingen. — Rentekammeret den 20. Oktbr. 1781 [1]. 1781. 20. Oktbr.

Kongelig Resolution ang. **Oprettelse af et andet Distrikts-Chirurgikat** paa Vesterlandet. Christiansborg 17. Decembr. 1781 [2]. — I Anledning af en Ansögning fra Jon Einarsson, som var en af de ifölge Reskr. 10. Mai 1762 af Landphysicus underviste Elever; han havde „næsten anvendt 11 Aar paa at blive en duelig Chirurgus", og allerede i 1776 taget Examen, men var nu uden Ansættelse. Kammeret erkjender, at der er Trang til Oprettelsen af en ny Lægepost, og anbefaler derfor Andragendet, der dog med Hensyn til Supplicantens Ansættelse hörte under Cancelliet (Forest. 8. Decbr.). — Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 62, Nr. 116. 17. Decbr.

Indbemeldte Vort Rentekammers Forslag om en anden Chirurgi Antagelse i Vesterfjerdingen i Island;

[1]) særskilt Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, at besörge Uddelingen i Guldbr. Syssel, i Anledning af kgl. Resol. 28. Juni d. A. (Copieb. sst. Nr. 928), samt til Sysselmand Jon Jacobsson i Öefjords Syssel, i Anledning af at Kjöbmanden paa Öefjord vilde tilegne sig Retten til at uddele de nævnte Bidrag (Copieb. sst. Nr. 931). Copie af dette Circulaire tilstillet Stiftamtm. Thodal og Amtm. Stephensen ved Skriv. af s. D. (Copieb. sst. Nr. 934).

[2]) Rentek. Skriv. 12. April 1783.

1781. 17. Decbr. med lige Gage som de trende forhen antagne Fjerdingschirurgi, nemlig 66 Rd. aarlig, bifaldes, og tillade Vi allern., at den derunder indbegrebne Degnekost, der beløber aarlig omtrent til 24 Rd., maa, foruden de til enhver af disse Chirurgi forlængst henlagte 10 Rd., af Vores Kasse udbetales, indtil at samme andensteds fra kan faaes. Fremdeles er det og Vores allernaad. Villie, at en saadan Chirurgus maa, ligesom de andre Chirurgi, erholde en af de Os tilhörende Gaarde til fri Bopæl, imod sædvanlig Godtgjörelse til den Forpagter, som nu haver saadan Gaard, som og til Instrumenter saavel som Bögers Anskaffelse eengang for alle 50 Rd., med Vilkaar, at saadanne Instrumenter og Böger forblive under Landphysici Tilsyn, som Inventarium for efterkommende Fjerdingschirurgi. Men hvad angaaer Forslaget om denne Tjenestes Besætning, da bliver saadant Os at foredrage fra Vort Danske Cancellie, hvorimod Stiftamtmanden i Island fra Vort Rentekammer maa tilholdes at foranstalte det videre Fornödne, saavel i Hensigt til bemeldte Chirurgi övrige Lön, som med at udsöge ham en bekvem og saaledes beliggende Bopæl i Vesterfjerdingen, at Öiemærket med hans Ansættelse bedst kunde opnaaes. Christiansborg Slot den 17. December 1781 [1].

1782. 9. Januar. **Reskript** til Kjöbenhavns Magistrat, ang. **Betalingen for Latinske Söpasser.** Christiansborg 9. Januar 1782[2]. — Bekjendtgjort i Kjöbenhavn ved Raadstue-Plakat 14. Januar 1782 (Original-Aftryk paa et Qvart-Ark; Qvart-Forr. for 1782, S. 213–214; Schou VIII, 215); her optaget i Henhold til For. 13. Juni 1787, Cap. I,

---

[1]) communiceret Cancelliet ved Rentek. Skriv. 22. Decembr. 1781 (Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 962).

[2]) Reskr. 19. Juni 1782.

§ 17. Siell. Tegn. LXXXXI, 10b—11. Rubr. hos Fogtm. VI. 2, 461. 1782. 9. Januar.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Vi give eder hermed tilkjende, at Vi allern. have fundet for godt, at de udstedende latinske Söpassers Indlösning og Betaling skal, til et passeligere Forholds Tilveiebringelse imellem Bekostningerne og Skibenes Drægtighed, i disse for Söfarten og Handelen fordeelagtige Tider, saaledes herefter være regleret, at alle Skibe i Vore Stater skal for deslige latinske Söpassers Erholdelse erlægge 2 Mark Danske par Commercelæst, udi hvilken Betaling skal være iberegnet det stemplede Papirs Belöb, som Passet er skrevet paa. Derefter I eder allerund. have at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 9. Januarii 1782[1].

Rentekammer-Circulaire *til* Sysselmændene i Island, ang. **Godtgjörelse for utaxtmæssige Varer.** Khavn 12. Januar 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 984. 12. Januar.

Det er kommet under Spörgsmaal, om Handelen ikke er pligtig at erstatte de Varer, som Indbyggerne i Island modtage sammesteds, uden at de ere blevne efterseete, naar de siden findes utaxtmæssige; men da det ikke agtes gjörligt, at Handelen svarer til Mangel paa noget Slags Varer, som kan være Forringelse underkastet ved at föres fra Sted til Sted, eller ved at blive uforsynlig forvarede, efter at vedkommende Kjöbere have fört dem hjem til deres Huse, saa maa de eftersee de kjöbte Varer strax, og inden de reise fra Han-

[1]) s. D. er emaneret Reskript til de fire Stiftamtmænd i Norge (Norske Tegn. XLII, 6b—7) af samme Indhold, men med Tillæg, at norske Trælastdragere skulle, saalænge de til Trælast-Transport alene bruges, erlægge den under 17. Januar 1781 bestemte Betaling.

1782. delsstedet, og da, naar de finde Mangel ved samme,
12. Januar. ufortövet vidnesfast anmelde saadant, hvorimod den kgl. Handels-Direction er af Kammeret anmodet, at ville stille Ordre til vedkommende Kjöbmænd, at Ingen, som tilforhandler sig Varer ved Handelen, maa nægtes at lade samme eftersee paa Stedet. Rentekammeret den 12. Januarii 1782 [1].

21. Januar. **Plakat** ang. **algierske Söpasser.** Christiansborg 21. Januar 1782[2]. — Ikke publiceret i Island, men optaget i Henhold til Forordn. 1. Mai 1747, jevnf. For. 13. Juni 1787 Cap. I, § 16. — Emaneret gjennem General-Land-Oecon. og Commerce-Collegium. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1782, S. 9—11 (Tydsk, S. 11—13); Schou VIII, 215—217.

Plakat til Advarsel mod al Misbrug af Söpasser, samt angaaende algierske Passers Tagelse for de Skibe, som passere Cap Finisterræ.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at omendskjöndt Vi hidindtil med Velbehag have erfaret den Nöiagtighed, hvormed Vore kjære og troe Undersaatter have holdet sig de til Creditens Vedligeholdelse for det danske Flag, saavel i Vore Love, som i Tractaterne grundede Forskrifter og Anordninger allerund. efterrettlig. og at de, i Overeensstemmelse med de til Uvidenheds og Feiltagelses Forekommelse af alle Tractater og Anordninger, som skulle tjene til de Handlendes Rettesnor, af Os foranstaltede og uddeelte Bekjendtgjörelser, hvori til Undersaatternes Bedste er iagttaget Alt, hvad som i nærværende Forfatning kan lette og udbrede Nationens Handel i dens tilladelige Grene, have entholdet sig fra Alt det, som kunde foranledige de krig-

[1]) Copie af dette Circulaire tilstillet Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen ved Rentek. Skriv. 12. Januar 1782 (Isl. Copieb. sst. Nr. 985).

[2]) Plak. 14. April 1783.

förende Magter til at fatte Mistanke til det danske Flags overalt bekjendte Troskab og Paalidelighed: saa ville Vi dog, til ydermere Sikkerheds Befordring, herved allern. have anordnet og befalet, at paa det intet Skib formedelst manglende Documenter skulde blive udsat for nogen Fare, skal der af Vedkommende tages algierske Söpasser for alle de Skibe, som seile forbi Cap Finisterræ, dog under Forbeholdenhed af den ved Plakaten af 26. Februarii 1781 fastsatte Godtgjörelse for ubrugte Passer. Og skal af alle de Skibe, som fare paa hiin Side af bemeldte Cap, og ikke ere forsynede med algierske Passer, erlægges dobbelt saa meget i Straf, som Passet koster. Iövrigt finde Vi Os foranlediget til herved allern. at erklære, at ligesom Vi paa det ivrigste vil lade Os Vore kjære og troe Undersaatters Handels og Eiendommes Beskyttelse være angelegen, saa ville Vi ogsaa paa det skarpeste lade alle dem straffe, som paa en eller anden Maade maatte gjöre sig Vores kgl. Beskyttelse uværdige; og skulle alle de, som maatte befindes at misbruge de erholdte algierske Passer, uden Benaadning ansees og straffes efter Vores i den Henseende udgivne Reglement af 1. Maji 1747; ligesom også enhver Redere, der kunde overbevises om ved falsk Eeds Aflæggelse at have tilvendet sig Vore Passer, foruden anden Straf efter Anordningerne, kan vente at vorde tiltalt og anseet som Meeneder ifölge Loven, hvorhos Vi forbeholde Os efter Omstændighederne at belönne den eller de, som beviisligen kunde opdage og angive en saadan Overtræder. — Hvorefter Alle og Enhver sig allerund. haver at rette og forholde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kgl. Residence-Stad Kjöbenhavn den 21. Januarii 1782.

1782. 21. Januar.

Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholt, Finnur Jonsson, ang. Beneficiariers Pligt at vedligeholde Kirkerne.

23. Febr.

1782. 23. Febr. **Khavn 23. Februar 1782.** — Canc. Brevb. for 1782, Nr. 327, S. 121.

P. M. Som det af Hr. Stiftbefalingsmands og D. Höiærv.* givne Forklaring og Oplysning, i Anledning af Præsten til Eydaler Præstegjeld i Mule Syssel, Hr. Gisle Sivertsens Ansögning, om at maatte nyde en Fordring 17 Rd. 3 Mk., som Supplikantens Faders Bo havde til Kirken, og hvoraf hans Medarvinger have cederet ham deres Part, uanseet at saadan Fordring ved D. Höiærv.* givne Decision er ham frakjendt: — er fornummen, at efter Reskript af 1708, samt Biskoppernes Instruction[1] ere Beneficiarii forbundne til at holde Kirkerne vedlige, endog ex Propriis, saavidt Kirkerne selv ikke have Formue dertil, og at Præsterne desuden forbindes til dette ved deres Kaldsbreve: — saa er det klart, at Supplikanten ingen Fordring kan have til Eydale Kirke, og at fölgelig hans Medarvingers Cession til ham af samme er ipso jure uden Kraft. Man skulde derfore, efter slige og flere i Deres Erklæring anförte Omstændigheder, tjenstligst have Dennem, til videre Bekjendtgjörelse for Supplikanten, tilmeldet, at det hermed i Alt vil have sit Forblivende ved D. Höiærv.* afgivne Decision. Det kgl. Danske Cancellie den 23. Februarii 1782.

27. Febr. **Kongelig Resolution** ang. **Consumtions-Godtgjörelse for Brændeviin.** Christiansborg 27. Februar 1782. — I General-Toldkammerets Forestilling 12. Febr. bemærkes, at för 1757 betaltes ingen Consumtion af Sukkervand og Skum til Brændeviin, men bestemtes först ved kgl. Resol. 22. Juni s. A. (Plak. 22. Aug. 1757); Aaret efter opdagedes, at man ogsaa kunde brænde af Sirup og Mallast eller Opstikning, og Paalæg i den Anledning bestemtes ved kgl. Resol. 24. Januar 1758 (Plak. 27. Mai s. A.). De i disse Plakater bestemte Regler ere siden optagne i Told-Rullens

[1]) see Reskr. 11. Mai 1708 og Instruction 1. Juli 1746, § 17.

28. Cap. og i den nye Consumtions-Forordning 6. Cap. 1. §. — Herved havde man dog ikke for Öie, at den saaledes brændte Brændeviin skulde blive udfört, og Consumtions-Godtgjörelse derfor forlangt, hvilket heller ikke indtraf för end 1769, da der meldtes, at en stor Deel af den til Island förte Brændeviin var Sukker-Brændeviin, og gjordes opmærksom paa det Tab, som opstod ved derfor at betale Consumtions-Godtgjörelse. I Anledning heraf blev ved kgl. Resol. 4. August 1769 tilstaaet halv Godtgjörelse for saadan Brændeviin, men Brændeviinsbrænderne, navnlig Kammerraad Lihme, vedblev gjentagende at fordre höiere Godtgjörelse. Ved Resolutioner 28. Novbr. 1774 og 29. Decbr. 1777 tilstodes Consumtions-Godtgjörelse af udfört Korn-Brændeviin, men det oplystes, at endeel Sukker-Brændeviin udförtes under Navn af Korn-Brændeviin, og for at forebygge dette, foreslog Kammeret nogle Foranstaltninger. — Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammerets Danske Forestillinger og Resolutioner pro Anno 1782, Nr. 21; communiceret Kjöbenhavns Magistrat ved Toldk. Skriv. 16. Marts og bekjendtgjort ved Raadstue-Plakat 18. Marts 1782 (Qvart-Forr. for 1782, S. 216—217; Schou VIII, 253—254).

1782. 27. Febr.

Vi approbere i Eet og Alt Kammerets allerund. Betænkning og Forslag i denne Forestilling, og ligesom det da finder Vores Bifald, at Kammeret ad interim ved Godtgjörelserne for Kornbrændeviin paa Toldboden har ladet Vedkommende edeligen forsikkre, at det var brændt af Korn, og ikke enten ganske eller tildeels af Sukker-Sager, saa ville Vi nu, at af al Mallast og Opstikning, som fra Skibene föres ind i Byen, skal herefter betales 2 pCt. i Told, og naar Mallast eller Opstikning bruges til Brændeviinsbrænden, da 4 Rd. pr. Balle i Consumtion, hvorimod Vi tillade, at forbemeldte Eder nu ikke mere fordres, og at indtil videre af alt Brændeviin, som udskibes til fremmede Steder, samt til Island og Finmarken, maa, saa længe Vi maatte finde for godt derfor at tilstaae Godtgjörelse, denne Godtgjörelse gives efter Consumtions-Forordningens 4. Cap. 6. Art. med 2/3 Sk. pr. Grad, indtil 6 Graders Styrke, og det uden Forskjel hvad enten Brændevinen er brændt

1782. af Mallast, Opstikning og andet Sukker-Affald, eller
27. Febr. Kornvare. — Dette foranstalter Kammeret nu bekjendtgjort med det Tillæg, at naar Mallast, Opstikning eller andre Sukker-Species betræffes paa ujusterte Baller og Foustager, da skal alt det Anholdte være Confiscation undergiven, og Böderne af det Altsammen beregnes. Christiansborg Slot den 27. Februarii 1782.

27. Febr. **Rentekammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Postindretningens Fremme.** Khavn 27. Februar 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1024.

Ligesom man ikke paatvivler, at Hr. Stiftamtm., efter Deres gode Löfte i Skrivelse af 4. Septbr. f. A., jo sörger for, at det kgl. Reskript af 13. Maji 1776, om Post-Indretningen i Island, bliver i Vinter trykt for sig selv, saa önskede Kammeret at faae nogle Exemplarer deraf tilsendte i næste Sommer. Men hvad det angaaer, at det, for at faae Postindretningen i Drift, vil være fornödent at tillægge de længst bortliggende kongelige Betjente i Landet en absolut Ordre at gjöre Begyndelse med Postens Affærdigelse, hvad enten Brevene ville blive mange eller faa af Begyndelsen: saa, da det alt ved Kammerets Skrivelse af 7. Julii a. p. er Hr. Stiftamtm. tilkjendegivet, at det er H. Maj[ts] allern. Villie, at Postindretningen ufortövet skal sættes i Gang, agtes nærmere Ordre herfra til Underbetjenterne derom ikke fornöden, da Hr. Stiftamtm. saavel derved, som ved de om denne Sag ergangne tvende kgl. Reskripter af 1776 og 1779 er allerede noksom bemyndiget til at foranstalte ved Ordre til Betjenterne alt hvad til dens Iværksættelse kan agtes fornödent, hvorhos H. Maj[t] allern. haver tilsagt at ville, endog ved Tilskud af sin egen Kasse, komme Indretningen til Hjelp, ifald dens egen Fond ikke bliver tilstrækkelig til at den derved kan sættes i Gang. Og skulde Postgangen fra Bessested tilbage til vedkommende Steder i Landet ikke kunne

iværksættes paa den i Reskriptet af 1779, dets 11. Art. anordnede Maade, bliver Hr. Stiftamtm. herved ligeledes bemyndiget til, efter Overlæg med Vedkommende, at fastsætte det Fornödne derom, hvilke Bestemmelser De da siden vilde indmelde til Kammeret, til nærmere erholdende kgl. allern. Approbation. Rentekammeret den 27. Februarii 1782. 1782. 27. Febr.

Rentekammer-Skrivelse til Sysselmand **Petur Thorsteinsson** i **Norder-Mula Syssel**, ang. **Bebyggelsen af öde Jorder.** Khavn 30. Marts 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1070. 30. Marts.

Da Hensigten af den om öde Gaarders Optagelse ergangne allern. Forordn. af 15. April 1776 er at formere saavel Familiernes som Gaardenes Tal, saa forstaaer det sig selv, saavel efter Forordningen som efter den til dens nærmere Forklaring siden skete Publication, at ikke engang Familiernes Antal paa de bebygte Gaarde maa derved formindskes, meget mindre allerede beboede Gaarde eller Gaardsparter derfor lægges öde, ligesom og at de, som ikke ville rette sig herudi efter Forordningens Hensigt og Forskrifter, ikke have efter samme Adgang til de derved udlovede Belönninger. Hvilket herved meldes Hr. Sysselmanden, i Anledning af Hans derom under 20. Septbr. f. A. indgivne Forestilling. Rentekammeret den 30. Martii 1782.

Kongelig Resolution ang. **Islands oeconomiske Forhold, Præmier m. v.** Christiansborg 8. April 1782[1]. — I Rentekammerets Forestilling 9. Marts foredrages Beretning om Tilstanden i Island siden Efteraaret 1780. Med Hensyn til Tilstanden i Almindelighed havde Sysselmand Magnus Ketilsson i Dala Syssel for dette Syssels Vedkommende berettet, at der var megen Hunger, efter hans Mening foraarsaget ikke alene ved foregaaende tre haarde Aar, men ogsaa 8. April.

[1]) kgl. Resol. 19. Mai 1783.

1782. fordi Almuen solgte for meget til Handelen, og derved blottede
8. April. sig for Forraad til egen Husholdning. Derefter gjennemgaaes de forskjellige Forsög og enkelte Forslag til oeconomiske Reformer af flere Arter, i Anledning af hvilke Præmier foreslaaes til nogle Personer, og det indstilles at love saadanne for Eftertiden. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 63, Nr. 18. — Resolutionen er i Uddrag meddeelt Stiftamtmand Thodal ved Rentek. Skriv. 8. April 1782, og dens Afsnit om Præmie-Tilsagn for Benyttelse af Törv og for Udtapning af Myrer kundgjort paa Althinget ved Thodals Bekjendtgjörelse 25. Juni 1782, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. v, S. 13—14; det förste Membrum er publiceret i Althingsb. s. A. S. 86. — Indholdet af denne Resolution anföres og i „Extract af de Resolutioner, hvorved nogle almindelige Benaadninger for Island udsættes", der er trykt som Bilag XVIII til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 82 (islandsk Udg. S. 142); de her bestemte enkelte Præmier opregnes ogsaa, tillige med de derom givne fremtidige Tilsagn i det islandske Literatur-Selskabs Skrifter (Rit hins íslenzka lærdóms lista fèlags) 2. B., S. 270—276.

Indbemeldte Vort Rentekammers allerund. Relation om Islands og Finmarkens Tilstand for den Tid fra Efteraaret 1780 til samme Tid 1781, samt om de udi Island i bemeldte Tid föiede oeconomiske Foranstaltninger, med mere, have Vi ladet Os udförligen foredrage, og er det Vor allern. Villie: 1) at Vort allerhöieste Mishag over den islandske Almues uforsynlige Udsalg til Handelen af de i Landet frembragte Födevarer, som de til deres egen Underholdning behöve, tilkjendegives Vedkommende, samt at Övrigheden og Betjenterne i Island anbefales, ei alene paa bedst eragtende Maade at foreholde Almuen de skadelige Fölger af saadan Uforsynlighed. men endog paa det alvorligste at holde over, at saadant for Eftertiden kan vorde rettet; og 2) at Bonden Gunlaug Magnussen af Strande Syssel maa, til Befordring af den af ham begyndte Hvalfangst, nyde en Præmie af 10 Rd. af Vores Kasse. Ligeledes bifalde Vi 3) indbemeldte Vort Rentekammers Foranstaltning, med at udlove Præmier til Hvalfangstens Befordring i Island, og tillade, at indbemeldte 12 Mænd

i Adelvig, som udi det under 9. Maji 1781 erhvervede Thingsvidne navnlig ere anförte, maae, til endvidere Opmuntring i denne Fangst, af Vores Kasse nyde en Præmie af 4 Rd. hver, eller tilsammen 48 Rd.; — samt 4) at Bonden Einar Johnsen af Bardestrands Syssel maa, til en Opmuntring udi det af ham begyndte Lodes-Fiskerie, forundes en Præmie af 4 Danske Species, som af Meelbödernes Renter blive at udrede. — 5) Fremdeles have Vi med allern. Bifald ladet Os foredrage de Personer, som paa en eller anden Maade have viist nogen Flid, der fortjener Opmuntring, samt de Forslage og andre til Oeconomiens Forbedring i Island nyttige Handlinger, hvorom Vort Kammer er bleven underrettet, og ville Vi: a) især med allern. Velbehag ansee, at Törvejord söges og anvendes til Brændsel overalt i Island, hvor den kan erholdes, ligesom Vi og tillade, at en passelig Belönning een Gang for alle maa tilsiges Enhver blandt Almuen sammesteds, som opdager brugbar Törv og förer den i Brug til Brændsel i Husholdningen, saaledes at Gjödningen derved spares, hvilken Præmie eller Belönning nærmere foreslaaes af vedkommende Sysselmand, hvorover Stiftamtmanden meddeler sin Eragtning efter hvert Tilfældes Omstændigheder; — b) at Skipperen Jens Rasmussen Præst, for at have overskibet nogle Stykker Drivtömmer fra Langenæs til Vapnefjord, til Brug ved den ny opbyggende Bro over Jökelsaa i Mule Syssel, maa nyde en Douceur af 10 Rd. af Meelbödernes Renter; — c) at en 4 Par Harer til Pröve for det förste oversendes til Sönderlandet i Island, hvoraf de tvende Par sættes paa een af Öerne sammesteds, og de andre tvende Par paa det af Laugmand Thorarensen foreslagne Sted i Borgefjords Syssel, Botns-Skov kaldet[1], og maa disse Harer af Vores Vildbane overlades, ligesom Bekostningerne paa deres Overförsel blive af Meelbödernes Renter at bestride; —

1782. 8. April.

[1]) Rentek. Skriv. 15. Mai 1784.

1782. 8. April. d) at det af Provst Björn Haldorsen forfattede Skrift, angaaende Benyttelsen af de vilde Urter, som voxe overalt i Island o. s. v., maa for Vores Regning trykkes og indbindes, til fri Uddeling i Island, paa samme Maade som saadant er skeet med bemeldte Forfatters Afhandling om Bondebruget i Almindelighed, og med lige Douceur til Forfatteren, af 2 Rd. for hvert Ark, som Skriftet kan udgjöre i Tryk; — og endelig e) at til en Pröve for det förste og indtil videre udsættes en Præmie af 1 Rd. for hver af dem i Mule Syssel, samt i Nordlandet i Island, som forplante til Haugen og derved tilveiebringe og avle den störste Mængde af Angelica-Rod hjemme ved deres Gaarde. — Saa ville Vi og: 6) forunde Enken Sophia Amalia Isfjord af Mule Syssel for hendes Forsög til Haugedyrkning, og til Opmuntring for Andre der i Sysselet, 4 Danske Species, som udredes af Meelbödernes Renter; — ligesom Vi 7) herved allern. approbere Kammerets Foranstaltning med at anskaffe et lidet Partie Haugefrö til Forsendelse til hvert Syssel i Island, hvis Betaling, naar Regning derover indkommer, maa godtgjöres af Meelbödernes Renter. — 8) Videre approbere Vi allern., at til 14 adskillige Personer i Öster- og Nordlandet, som have sat ialt 682 Favne Jordgjærder og 20 Favne Steengjærder, ere af Meelbödernes Renter udbetalte de derfor bestemte Præmier, af Belöb 88 Rd. 56 Sk., og tillade Vi, at til Vores Amtmand Stephensen maa overlades at godtgjöre Beboeren paa Naustum og Opsidderen paa Myrakot, begge af Skagefjords Syssel, der ligeledes have æsket Præmier for Gjærdesætning, hvad dem derfor kan tilkomme, efter at det er fraregnet, som Enhver af dem efter sit Forhold burde have sat for ethvert af de Aar, som ere forlöbne siden Forordningen desangaaende af 13. Maji 1776 udkom, og Gjærdernes Længde efter Dansk Maal er opgiven, samt at det, som da skal udbetales til dem i Præmier, maa af ham requireres som Forskud af Jordebogskassen, imod igjen at refunderes

bemeldte Kasse af Meelbödernes Renter. — 9) bifalde Vi allern., at indbemeldte Vicelaugmand Thorarensens Forslag[1], om Præmier for Myrers Udtapning i Island, 1782. 8. April.

[1] Viee-Laugmand Stephan Thorarensens Forslag vare ifölge Forestillingen fölgende: 1) at Præmier först og fornemmelig burde udloves for saadanne Myrers Udtapning, som ere beliggende enten i Tunerne og de gjödede Hjemmarker selv, eller og tæt ved samme, saasom Eiendommene i Almindelighed derved bedst kunne forbedres. Men ikke desto mindre var det efter hans Formening at önske: 2) at ogsaa Andre, som udtappede Myrer, som formedelst deres Fraliggenhed ei kunde lægges til Tunet eller Hjemmemarken, kunde gives Haab om Præmier, i Forhold til de udtappede Myrers Störrelse og andre Omstændigheder ved sammes Forbedring. — 3) at Præmier bedst og nyttigst kunne inddeles og udloves paa den af Landhusholdnings-Selskabet brugelige Maade, saaledes nemlig: at Præmierne bleve inddeelte i adskillige större og mindre, i Forhold til de Præmieæskendes udviste större og mindre Arbeide og Flid ved Udgravninger. Til Ex., at dersom Kongen maatte finde for godt at bestemme 30 Rd. aarlig til Uddeling for Myrers Udtapning, kunde samme udloves i 5 forskjellige Præmier, nemlig een paa 10 Rd., til den, som befandtes at have udgravet og i Hensigt til Græsningen forbedret det störste Stykke Myr; een paa 8 Rd., for den, som kom den förste nærmest, og trende Præmier paa 6, 4 og 2 Rd. De tvende sidst anförte mindste Præmier kunde egentlig bestemmes for dem, som havde udgravet eller forbedret en Myr i Udmarken, men de trende förste alene for dem, som havde foröget og forbedret deres Tune ved en Myrs Udtapning. — 4) at disse vel egentlig, efter hans forhen indgivne Forslag, först skulde kunne æskes efter trende Aars Forlöb, men at den Tid, fra hvilken disse trende Aar skulde begynde at regnes, maatte blive fra Sommeren 1780 iberegnet, saasom Nogle i Nordlandet til den Tid havde begyndt med dette Arbeide. — 5) at dette Arbeide meget vilde befordres, dersom Kongen maatte finde for godt, til Gröfters Udgravning at skjænke nogle af de udenlands brugelige Jern-Spader, i det mindste et tilstrækkeligt Antal til Modeller, hvorefter andre kunde forfærdiges,

1782. især dets 3., 4., 5. og 6. Post, maa for det förste tjene
8. April. til Regel og Rettesnor, indtil fra Vores Stiftamtmand Thodal kan erholdes Underretning, hvorvidt det i Et eller Andet kan behöve nogen nærmere Bestemmelse, hvorimod den 7. Post i bemeldte Forslag udsættes til nærmere allerund. Forestilling, indtil Stiftamtmandens Betænkning i den Henseende erholdes. — 10) tillade Vi allern., at Klosterholder Widalin, for at have paa egen Bekostning optaget og bebygt 5 Stykker öde Jorder, Reinestad Kloster tilhörende, maa tillægges en Præmie af 20 Rd. for hvert Stykke af bemeldte optagne öde Jorder, eller tilsammen 100 Rd., som af Vores Kasse til ham udbetales, med de Vilkaar, at disse öde Gaarders Optagelse ei alene bliver uden videre Bekostning for Vores Kasse, men og at de for Eftertiden be-

hvilke da af Sysselmændene vilde blive at uddele til de dueligste Jordbrugere. Til Grund for denne Post anföres, at de i Landet til Jordopgravning brugelige Redskaber ei ere aldeles tjenlige, og at Kongen havde lovet at ville skjænke til Landet nogle Tue-Plove, som efter Th.' Mening skulde være mindre nyttige end Spaderne. — 6) at Beviserne eller Attesterne om Myrernes Udtapning maatte indrettes paa samme Maade, som brugelig er ved andre Jordforbedringer; især maatte deri oplyses: a) det udtappede Stykke Myrs Störrelse; b) hvor mange Alen Gröfter der baade rundt omkring og paa samme vare gravede; c) at Vandet ved disse Gröfter ledtes af Myren, samt at denne derved blev mere tör end forhen; d) at de udtappede Myrer vare gjödede, og det hellere med Aske og Hestemög end med Komög; og endelig e) hvormeget Græsvæxten derved var forbedret og tiltaget. — 7) at ligesom Kongen aarlig uddeler nogle Præmier til de Betjente og Geistlige i Norge, som mest udmærke sig med Flid i Jordforbedringen, saaledes maatte det og behage H. Majt at udsætte 2 à 3 Præmier aarlig for Myrers Udtapning i Island, hvorudi de kongelige Betjente samt Præsterne der i Landet alene skulde tage Deel, hvorved han troer denne Sag vilde vinde desmere Fremgang.

standig holdes bebygte: at Sysselmanden i Bardestrands Syssel, Bjarne Einarsen, maa tilkjendegives Vores allern. Velbehag over hans Foretagende med at etablere nye Familier, ligesom Vi og ville have tilsagt ham nogen Belönning, naar han vedbliver at drive denne Sag i bemeldte ham anbetroede Syssel; og endelig, at Omkostningerne paa Flatöes og Hergilsöes Deling maa tilsiges sammes Eiere, at vorde i sin Tid af Vores Kasse efter billig Regning erstattede. — Og 11) Til Befordring af den nyttige Kornmaling ville Vi allern. forunde Jon Magnusen, Jon Torlaksen og Jon Stephensen paa Sörletunge, alle af Öefjords Syssel, for deres udviste Flid med at udhugge Qværnesteen, én Belönning af 2 Rd. hver, som udbetales af Meelbödernes Renter. og tillade Vi, at den af Bjarne Einarsen indsendte Mölle-Model maa stikkes i Kobber, og Bekostningen saavel paa Stikningen som Aftrykket af samme bestrides af Vores Kasse, ligesom ifölge Vores Resol. af 8. Martii 1779 skeet er med bemeldte Einarsens Afhandling om Vandqværners Brug. — Iövrigt have Vi med Fornöielse fornummet, at man med temmelig Vished kan gjöre sig Haab om de nyttige Rensdyrs Forplantelse i Island. Christiansborg Slot den 8. April 1782. 1782. 8. April.

Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. Reglerne for Brugen af Torskegarn i Havnefjord. Christiansborg 8. April 1782[1]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 145, S. 93—98. 8. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Os allerund. er foredraget, hvorledes Brugen af Torskegarn i Havnefjord, siden dermed först begyndtes, ei alene skal have tiltaget i saadan Mængde, som formenes langt at overgaae det med en saa trang og indknebne Stræk-

[1]) Reskr. 18. Septbr. 1793.

1782. ning passende Forhold, men det endog skal være kom-
8. April. met til den Vane og Misbrug, at Garnene udsættes altfor tidlig, just i det, ja endog förend Fisken formærkes at være kommen fra Havet, for at söge ind ad Fjorden, og da, formedelst den store Mængde Garn, som möder, hvorved Indlöbet og Indgangen til Fjorden afstænges, hindres i sit Löb at komme frem til det Sted, som den efter naturlig Drift söger, for at gyde sin Ravn, hvorved den Tid efter anden afskrækkes og befrygtelig vender tilbage, med videre, hvorom Vi til nærmere Underretning have ladet foranstalte en judicial Befaringsforretning: — saa have Vi, ei alene til Afskaffelse af forberörte med flere sig indsnegne Misbruge, men og for at erholde fastsat og indfört en bedre Orden ved Garnfiskeriet, allern. fundet for godt herved at anordne og befale som fölger:

1) Skal det være Alle og Enhver forbudet at udsætte Torskegarn i Havnefjord förend den 21. Marts, som agtes at være den visseste Tid, da Fisken pleier at söge derind, imidlertid kan Krogfiskeriet drives med des större Flid, og deraf des lettere og sikkrere skjönnes, naar den rette Hav- eller Vaartorsk er kommen, og förend den med Vished formærkes maa aldeles ingen Garn lægges, men da skal först forsöges med nogle faa Garn af den, som af Repstyrerne udnævnes at gjöre den förste Pröve; udsætter Nogen Garn, hvad enten det er sönden eller norden for Lonekots Dyb, inden forne Tid, eller för end den rette Havtorsk vides at være indkommen, böde derfor hver Person især ½ Rd. og for Baaden ligesaa ½ Rd. Specie; skeer det anden Gang af samme Personer, böde de dobbelt. — 2) Ingen Torskegarn maa lægges nogensteds paa det saa kaldede Hröin, som begynder ved Ottestad og strækker sig til Hvalöre-höfde, paa hvilket Hröin Fisken menes at lægge sig for at gyde; ligesaa lidet skal det være Nogen tilladt at lægge Garn i Lonekots Dyb, som beskrives at tage sin Begyndelse fra Vesten midt for

Hröinsnæs, og gaaer mod Öster til midt for Ottestad, 1782.
igjennem hvilket Dyb Fisken formenes först at have sin 8. April.
Indgang i Fjorden; ikke heller maa Garn lægges uden eller vesten for bemeldte Dyb, hvorved Fisken maatte hindres i sin Gang derind, og paa det disse forbudne Steder kan vorde des nöiere bestemte, og befriede for al Garnsætning, saa maa Ingen understaae sig at lægge sine Garn paa den nordre Side af Lonekots Dyb længere mod Sönder eller nærmere Dybet, end indtil saavidt, at Höfde-Taa staaer modsat eller i Linie med Vivelfjeld, saa at den syderste Ende af Garnene ikke lægges længere mod Sönden, end efter bemeldte Meed; ikke heller maa det være tilladt, at lægge Garn i Fjorden paa samme Side af Dybet længere vester, end indtil at Hlid staaer modsat eller i Linie med Esjubals; længer norden i Fjorden lægger Ingen Garn, uden at gjöre sig selv Skade, indtil at Setberg gaaer sammen med Vivelfjeld; inden imellem bemeldte Mærker agtes Torskegarn uden Fare for Fiskeriets Spilde at kunde sættes. Paa den söndre Side af Fjorden maa, som för er meldt, ingenlunde lægges Garn i Hröinet, ikke heller længere nord eller nærmere Louekots Dyb, end at det bliver aldeles frit, saa maa de heller ikke paa den Side komme med Garnlægningen længere mod Vester, end indtil at Hruderklettene staaer modsatte eller i Linie med Keiler, og mod Öster ind om Ströim, hvilket er paa en Strækning omtrent 500 Favne i Længden og 100 Favne i Breden, hvor Torskegarn der maa være tilladt at lægges; skulde Nogen befindes herimod at handle, og bruge Garn paa de herudi forbudne Steder, böde hver for sig, som i saadan Mishandling befindes, 1 Crone, og den, som Baaden eier, desuden 1 Crone; blive samme Personer befundne anden Gang i samme Forbrydelse, böde, foruden de samme Böder, al den Fisk tillige, som de paa det forbudne Sted befindes at have fanget, eller dens fulde Værd. — 3) Ingen maa lade Garnene staae Dagen over, paa det at Fisken ikke

1782. deraf skal blive sky, naar ikke yderste Nöd af Storm
8. April. og Uveir det forhindrer, men de skal optages om Morgenen, og udsættes igjen mod Aftenen; lader Nogen uden bemeldte Nödsfald Garnene staae Dagen over, enten urörte naar Andre kan optage sine, eller Fisken alene tages af og Garnene strax slippes ud igjen, uden at föres i Land, böde hver Person for sig, som er med saadanne Garn, 2 Mk. Croner, og befindes samme Personer oftere i den Forseelse, böde dobbelt. — 4) Ikke heller maa Garn udlægges tidligere om Eftermiddagen end efter Klokken 3, eller efter Non: hvo derimod handler, böde hver Person 1 Mk. Specie. — 5) Skal det være aldeles forbudet, at lægge Garn Löverdags Aften, saavel i den Henseende, at de ikke skal staae Söndagen over, som og derfor at Fisken kan desbedre samles, og have Frihed til Mandagen at blive rolig i Fjorden; hvo sig derimod forseer, böde for hver Person en Crone, men den, som Baaden eier, derforuden en Crone; skulde Nogen forsömme Löverdagen at optage sine Garn, naar det er mueligt, saa at de blive staaende Söndagen over, böde herforuden det, som i 3. Artikul er paalagt; befindes Nogen tiere at handle herimod, böde dobbelt. — 6) Og paa det den altfor upasselige Mængde Garn, som bruges paa saa liden Strækning, kan nogenledes indskrænkes, da skal herefter paa et Tomandsfar ikkun bruges 3 Garn, som tilsammen ikke maa være mere end 90 Favne, eller hvert Garn 30 Favne langt, og paa et Firemandsfar i det Höieste ikkun 6 Garn, hvoraf ethvert ikke maa være over 30 Favne, og tilsammen 180 Favne; understaaer Nogen sig flere Garn at bruge, end her er foreskrevet, da skal det eller de bedste han betræffes med over det fastsatte Antal, aldeles være forbrudte, og som Böder forfaldne til lige Deling imellem en eller anden i Alftenes Rep boende fattig Fisker, som kunde have haft Tab paa sine Garn, eller være tilskaant (!) nogen

anden Skade, og Reppens Fattige. — 7) Alle övrige foran bemeldte Böder skal deles mellem Repstyrerne, som over denne Anordning skal være Opsynsmænd, og Reppens Fattige. Blive Böderne ikke i Mindelighed og uden Vidtlöftighed betalte, opgives de Skyldiges Navne i Tide for Landfogden, som uden videre Proces og Dom foranstalter, at Bödernes Værd af deres Löt bliver exsequeret, foruden Executions-Omkostningerne.— 8) Med denne Anordning skal Repstyrerne, eller tillige med dem andre retskafne og for god Orden nidkjære Mænd, som til Opsigt maatte have bekvem Bopæl og dertil kunde beskikkes, have nöieste Indseende, at den vorder efterlevet, og det förste Nogen formærkes, enten i Henseende til forbuden Tid eller Sted, derimod at bryde, skal de af dem, som det maatte fornemme, kalde de Nærværende til Vidner, paa det ingen Tvivl skal være, eller Forevending bruges, om Personernes eller Forseelsens Rigtighed, og saasnart de komme i Land, eller paa Stedet i Gjerningen, om det er mueligt, skal dem betydes Bröden, i hvilken de ere befundne, og deres Navne derefter, saasnart Leilighed gives, forsendes til Landfogden. — Men skulde det befindes, at de, som Opsigten have, ere herudi efterladne eller eftergivende, og ikke eftersætter eller angiver dem, som mod denne Vor allern. Anordning bryder, skal de derfor tiltales og straffes med Böder, lige med de Skyldige. — Endelig ville Vi, dersom Erfaringen ved foranförte Foranstaltnings Iværksættelse skulde vise nogen nærmere Bestemmelse i en eller anden Henseende at være fornöden, allern. have dig bemyndiget til, da at foranstalte samme, dog at saadant strax derefter til Vort Rentekammer indberettes, paa det Vores allern. Approbation derover kan vorde indhentet. — Thi haver du Vores allern. Villie og Befaling ikke alene selv at overholde, og nöie at paasee dens allerund. Efterlevelse, men og samme paa Thinge til Almuens og alle Ved-

1782.
8. April.

1782. kommendes allerund. Efterlevelse at lade læse og offentlig bekjendtgjöre. Hermed skeer Vor Villie &c.
8. April. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg p. p. den 8. April 1782[1].

17. April. **Forordning ang. Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme hos Almuen.** Christiansborg 17. April 1782[1]. — Publiceret paa Althinget 1795, og Rubrum i Althingsbogen for s. A. (Leirárgörðum 1796. 8vo) S. 4. — Siell. Reg. 75, 208—212. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1782, S. 71—76; Schou VIII, 260—265. Islandsk Oversættelse af §§ 1, 5, 6 og 7 ved M. Stephensen, trykt som Anmærkning ved den islandske Oversættelse af Plak. 27. Mai 1808 (Canc. Skriv. 3. Juni 1808).

Forordning, anlangende de fornödne Hjelpemidler til de blandt Almuen opkommende smitsomme Sygdommes Helbredelse og at forekomme deres videre Udbredelse.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, som Vi have bragt i Erfaring, hvorledes Almuen paa Landet udi Vort Rige Danmark, naar nogen smitsom Sygdom iblandt den indfalder, deels enten slet ikke betjener sig af, eller dog ei paa den rette Maade og med den nödvendige Diæt anvender de tjenlige Lægemidler, som foreskrives de Syge, og ved hvis Hjelp den största Deel iblandt disse, naar tillige hos dem blev holdet reenligt og luftigt, kunde helbredes, deels ligesaalidet bruger den fornödne Forsigtighed til at forekomme deslige

[1]) dette Reskript, hvortil Forslag var indsendt af Stiftamtmand Thodal, er approberet ved kongelig Resol. 8. April 1782, og Thodal tillige bemyndiget til, „dersom Erfaringen ved denne Anstalts Iværksættelse skulde vise nogen nærmere Bestemmelse at være fornöden, da at foranstalte samme, imod at indberette saadant strax" til Rentekammeret, for derfra at indstilles til kgl. Approbation (Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 63, Nr. 21).

[1]) For. 5. Septbr. 1794 § 2; Plak. 27. Mai 1808 § 4.

smitsomme Sygdommes videre Udbredelse, da tvertimod 1782.
Uvedkommende, som ikke til de Syges Pleie behöves, 17. April.
ubesindigen indfinde sig hos disse, og saaledes ofte paadrage sig og andre en Smitte, som de havde kundet og burdet undgaae; saa, endskjöndt Vi ikke paatvivle, at jo vedkommende Jordegods-Eiere, enhver for sit Gods, saavel som de offentlige Stiftelsers og det beneficerede Godses af os beskikkede Forsvar, forsaavidt samme angaaer, drage i deslige Tilfælde tilbörlig Omsorg for de dem undergivne Bönders Vel, ligesom saadant i Almindelighed paaligger enhver Husfader for sit Huses Folk, saavidt han dertil haver Raad og Leilighed, ville Vi dog, til at lette denne de Vedkommendes Omhue, og til, saavel at befordre Land-Almuens Helbredelse, naar den af deslige Sygdomme angribes, som og at forekomme saadan Smittes videre Udbredelse, for Fremtiden allern. have anordnet og befalet, ligesom Vi og hermed befale og anordne: 1) Naar nogen blandt Almuen paa Landet bliver syg, enten af Blodgang, Sprinkler eller nogen anden saadan farlig Sygdom, som udbreder sig videre blandt Husets Folk, og saaledes erfares at være smitsom, skal den Bonde, i hvis Huus Sygdommen saaledes haver yttret sig, eller, i hans Forfald, hans Folk eller nærmeste Naboer, strax anmelde det for Sognepræsten, som derefter, næst at formaae Husets Folk til den omhyggeligste og forsigtigste Forholdsmaade, ufortövet beretter det til de Syges Husbonde, eller, dersom disse ingen haver, da til deres nærmeste Forsvar, paa det at de fornödne Hjelpemidler i Tide kunde forskaffes dem, efter Omstændighederne, enten paa egen, deres Husbondes, eller andre Vedkommendes Bekostning. — 2) Saasnart Jordegods-Eieren, Amtmanden eller Bondens nærmeste Forsvar saaledes er underrettet om Sygdommen, lader han strax hente til de Syge enten Stiftets Landphysicus, eller Districtets Provincial-Chirurgus, som paa Forlangende uopholdeligen bör indfinde sig, eller og en anden duelig exami-

1782. neret Læge, som dertil godvilligen er at formaae, for
17. April. at undersöge Sygdommen, og foreskrive de fornödne Lægemidler derimod. — 3) Naar Landphysicus saaledes, efter at være tilkaldet, enten strax af de Syges Husbonde og Forsvar, eller og af Provincial-Chirurgo, eller hvilken anden Læge, som först haver betjent de Syge, og bör være pligtige, naar de finde Kjendetegn til en særdeles smitsom Sygdom, da strax at anmelde det for hiin, erfarer ved egen Undersögelse, at Sygdommen virkelig er farlig og anstikkende, da bör han efter bedste Indsigt föie de tjenligste Anstalter til at hindre Smittens Udbredelse, og til de Syges Helbredelse, saavel ved Lægemidler som ved særdeles Forskrifter, passende til Stedets og Folkenes Omstændigheder i Henseende til Diæten, Reenligheden, de Syges Afsondring o. s. v., om hvilket Alt han bör give saavel den först antagne Læge, naar nogen saadan i Forveien er tilkaldt, som og de Syge selv og andre Vedkommende, saasom Sognepræsten, der ved tjenlige Formaninger og alvorlige Paamindelser bör söge at understötte Lægens Forskrifter paa det kraftigste. Degnen, eller hvo som ellers, i Mangel af en Læge, er at formaae til at paatage sig det fornödne jevnlige Tilsyn med de Syge, en fuldstændig og fattelig Underretning. — 4) Iligemaade bör Landphysicus, saasnart han ved Undersögelse haver bemærket nogen saadan smitsom Sygdom og dens særdeles Beskaffenhed, derom strax gjöre nöiagtig Indberetning til Collegium medicum, og indhente sammes Raadförsel, ligesom han siden flittig bör indberette Epidemiens Gang, Aftagelse, Tilvæxt og usædvanlige Tilfælde, samt til den Ende jevnlig reise til de befængte Steder, og have Opsyn med Foranstaltningerne til Sygdommens Helbredelse og Standsning, saavelsom med den Lægemaade, som andre Læger derimod bruge, med vid. — 5) Ligesom de, der opholde sig i Huset hos de Syge, og til disses Pleie behöves, omhyggeligen bör paasee,

at Lægemidlerne bruges paa den rette Maade, og at Landphysici, eller den antagne Læges övrige Forskrifter nöiagtigen fölges: saa betydes det og Byens övrige Beboere, og andre omkring boende, alvorligen, at ingen Uvedkommende maa indfinde sig hos de Syge; i hvilken Henseende Sognepræsten tillige, saavel ved offentlige som ved særdeles Formaninger, alvorligen bör foreholde og indskjærpe Vedkommende deres Pligter. Sörgestuer bör imidlertid aldeles være forbudne, og alle andre Almuens Sammenkomster i den befængte By saameget mulig indskrænkes. — 6) De, som döe af deslige smitsomme Sygdomme, skulle begraves inden 48 Timer efter deres Död, med det samme Töi, hvori de ere bortdöde, og i Kister, som indvendig ere begede eller tjærede, og bör de nedgraves 4 Alen under Jorden. Ved deslige Jordefærder maa ingen Liigfölge tillades, men alene saa mange Folk komme sammen, som til at bortbære og begrave Liget nödvendigen behöves. — 7) Ved disse Foranstaltninger, og ved de Forholdsregler som af Lægerne i ethvert enkelt Tilfælde omstændeligen foreskrives, naar samme af Övrigheden, Jordegods-Eierne og alle andre Vedkommende med tilbörlig Iver overholdes, saaledes som Sagens Vigtighed det udkræver, paatvivle Vi ikke, at de fleste smitsomme Sygdomme blandt Landalmuen, under den Höiestes Bistand, ville vorde standsede og deres farlige Fölger afværgede; men, dersom i et eller andet enkelt Tilfælde at herudi anvendt Omhyggelighed ikke skulde befindes tilstrækkelig til at standse en saadan farlig smitsom Sygdoms videre Udbredelse, da bliver, naar Landphysicus anseer det uomgjængeligen fornödent, Indspærring af den befængte Gaard eller By at foranstalte paa den tjenligste og efter Omstændighederne mindst besværlige Maade; dog at saadant tillige ufortövet indberettes af Landphysico til Collegium medicum og af Amtmanden til Vort Danske Cancellie, som derefter, ifölge Om-

1782. 17. April.

1782. 17. April. stændighederne og Physici samt Collegii medici Forslag, nærmere foranstalter, hvorlænge Indspærringen bör vedvare, og hvorledes dermed skal forholdes. — 8) Til Reiser udi foranförte Tilfælde bör Landphysico og Districts-Chirurgis forskaffes fri Befordring, enten af vedkommende Godsers Bönder uden Betaling, eller og af Vognmands Laugene i Kjöbstederne, som Byfogderne foranstalte, imod at derover indsendes til Amtmanden behörig attesterede Regninger. — 9) Endelig haver ogsaa Physici eller Provincial-Chirurgi udi deslige Tilfælde, paa Forlangende, at forskaffe fra nærmeste Apotheque de nödvendige Lægemidler for de Syge, imod attesteret Regning fra Apothequet, som til Amtmanden indleveres. Og blive derefter deslige Bekostninger, saavel paa frit udleverede Medicamenter, som og paa Lægernes Befordringskab (de alene undtagne, som medgaae paa at standse en Sygdom, som paa Hoved- og Sædegaarde maatte udbryde, i hvilket Fald Bekostningerne af Hovedgaards-Eieren selv bör udredes) at bestride af Amtets samtlige Bönder-Gods, saavel Selveier- og Fæstesom beneficeret Gods, hvorpaa Summen lignes efter Hartkorn. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderd. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, den 17. April 1782.

1. Mai. **Forordning** ang. **Vidners Förelse** med vid. **ved Retterne i Danmark.** Christiansborg 1. Mai 1782. — Denne Forordning er, som Overskriften viser, kun udgivet for Danmark og er ikke publiceret i Island, men optages her paa Grund af dens Sammenhæng med Proces-Lovgivningen. Den findes iövrigt ikke indfört i Canc. Regi-

stranter, men kun i Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1782,S. 77—82; Schou VIII, 266—270. 1782. 1. Mai.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At som Os allerund. er bleven foredraget, hvorledes Processer, saavel i private som publique Sager, i Vort Rige Danmark, föres med megen unyttig Vidtlöftighed og Bekostning, saa have Vi, for saadant at forebygge, hermed allern. villet byde og befale: 1) Da det er bleven til en Sædvane, at en Sagsöger, naar han fremlægger sin Hoved-Stævning i Rette, ei tillige fremlægger sin Paastand, men mange Gange ei för end 6 Uger derefter, ja vel og undertiden udtager Continuations-Stævning, og endnu bier andre 6 Uger, inden Irettesættelsen nedlægges, saa ville Vi, paa det saadan Uorden og unyttig Pengespilde for Parterne kan forebygges, hermed allern. have budet og befalet, at den 4. § i den for Vores kongl. Residentsstad Kjöbenhavn under 13. Augusti 1766 udgangne Plakat skal strække sig til alle Jurisdictioner i Vort Rige Danmark, saaledes: at den som stævner en anden til at lide Dom, bör strax samme Thingdag, som Stævningen kommer i Rette, gjöre Saggivelse, og forsömmer han det, bör Stævningen ikke mere gjelde; naar Saggivelse er skeet, maa han ei begjere Opsættelse, eller denne ham forundes, för end det skeer for at svare paa det, som fra Contra-Parten maatte være indkommen, men dersom han beviser at have anlagt Vidne-Sag, maa hannem, til samme at udföre, forundes behörig Tid. — 2) Da det ligeledes skal være Brug, at den, som har stævnet til at före Vidner, ei strax, naar hans Vidne-Stævning falder i Rette, fremlægger de Qvæstioner, han agter at give til Vidnerne, men i den Sted dicterer sine Spörgsmaale til Protocollen, ja vel og undertiden for Retten först gjör sig den Sag og de Documenter bekjendte, hvorefter Qvæstionerne skal formeres, paa hvilken Maade megen Tid spildes, Sagernes Fremme hindres og Bekostningerne foröges: saa have Vi ligeledes allern. fundet for godt,

1782. at den i bemeldte Plakat indförte 9. § skal herefter
1. Mai. gjelde for alle Jurisdictioner i Danmark, saaledes, at naar en Part incaminerer sin Vidne-Stævning, skal han tillige i Retten fremlægge de Qvæstioner, han vil have Vidnerne tilspurgt om, og dersom han til de fölgende Vidner vil have andre Qvæstioner, end til det förste, maa han ligeledes fremlægge disse nye Qvæstioner, og maa ingen Thingsvidne-Sag begynde af mundtlige Qvæstioner, ei heller andre til Protocollen dicteres, end de, som Vidnernes Udsigende giver Citanten Anledning til, hvilke saa kort som muligt skal forfattes, og bör Dommeren ikke tillade mere end 4 à 5 mundtlige Qvæstioner, ligeledes skal den til Vidners Paahör indstævnte være betænkt paa, sine Contra-Qvæstioner skriftlig til Protocollen at fremlægge, og ei med mange vidtlöftige Qvæstioner söge at forvilde og forlede Vidnerne og lægge Dölgsmaal paa den rette Sandhed. I övrigt skal Forordningen af 3. Martii 1741 ved Vidners Förelse nöie iagttages, og af alle Vedkommende efterleves. — 3) Dersom de indstævnte Vidner ei möde, skal Dommeren (med mindre Citanten med udtrykkelige Ord frafalder dem) være pligtig ex officio at forelægge Vidnerne til næste Ret, under Faldsmaals Straf at möde og vidne, hvilken Forelæggelse Citanten skal være pligtig at tage beskreven og lade den Vidnerne forkynde, samt næste Ret at fremlægge Forelæggelsen med paategnet Forkyndelse; skulde Citanten herudi tage nogen Forsömmelse, da skal hans udtagne Vidne-Stævning ansees for uefterrettelig, og for den eller de Indstævnte som uforkyndt, saa at Dommeren derefter ingen Vidner til Vidnesbyrds Aflæggelse maa stæde, med mindre alle de Indstævnte dertil give deres Tilladelse; skulde Dommeren ei destomindre tillade Vidnerne at föres, saa skal et saadant Thingsvidne i alle forekommende Retter, omendskjöndt det ei er paaanket, som en Nullité være at ansee, og Citanten derimod, om han agter at före sine Vidner, være pligtig, en anden og ny Vidne-Stæv-

ning at udtage, efterdi det ofte er befunden, at der udtages Vidne-Stævning og ingen Thingsvidne derefter fremmes, alene for at drille de Indstævnte, og foraarsage dem unyttig Pengespilde. — 4) Ligeledes haver Dommeren ved endelig Dom i Sagen at iagttage, hvem af Parterne der med unyttige Thingsvidners Förelse haver fört sin Contra-Part i unödvendig Bekostning, da en saadan ved endelig Dom bör tilpligtes at betale sin Vederpart Processens Omkostninger, og skulde han end vinde sin Sag, og fortjene at have Processens Omkostninger, da bör dog den hans Vederpart foraarsagede unyttige Bekostning komme i Computation: og skal de Thingsvidner ansees for unyttige, hvor enten en Part stævner til at bevise visse Facta, som, om de end bliver beviste, ingen Udslag gjöre i Hovedsagen, og saaledes Sagen uvedkommende Ting; ligeledes skal og de Thingsvidner ansees for unyttige, og at være förte til utidig Vidtlöftighed og Pengespilde, naar Vidner stævnes til at vidne om Ting, som man i Forveien kan see de ei veed Noget at forklare om, saavel som og naar Vidnerne stævnes at vidne udenfor deres Værnething til andre Retter, som ere den Indstævnte længere fraliggende, end Vidnernes rette Værnething, dog undtages herfra de Commissioner, som bevilges Vidner at före. Til den Ende skal enhver Dommer, naar Parten derom har gjort Paastand, i Slutningen af sin Dom tilföre, hvorlænge Processen har varet fra Hovedstævningens Incamination, hvem af Parterne eller Procuratorerne der har forvoldet unyttige Vidtlöftigheder, samt forhalet Tiden, og deref ter enten tildömme eller moderere Processens Omkostninger, alt efter Sagens Leilighed, og skulde nogen af Procuratorerne være Aarsag i slige Vidtlöftigheder, og de for Retten skadelige Omveie, da skal Dommeren paakjende en saadan Procurators Opförsel, og naar han da for Ober-Retten trende Gange er mulkteret, skal han tillige tredie Gang dömmes fra sin Bevilling, og ei tillades mere at gaae i Rette. — 5) Paa det at

1782. 1. Mai.

1782. 1. Mai. Processens Omkostninger, saa meget muligt, i Delinquent-Sager kan bespares, skal Dommeren i slige Sager sætte en Extra-Ret til at före Vidnerne, dog paa det ordinaire Thingsted, og skal Dommeren tegne paa den af Actor udtagne Vidne-Stævning den Dag, til hvilken Sagen berammes, og skal da Vidnerne være pligtige efter Aftens Varsel for saadan Ret at möde; skulde de udeblive, forelægger Dommeren dem til næste Dagen at möde og vidne, hvilken Forelæggelse Actor tager beskreven, og strax besörger forkyndt, og continueres saaledes med Vidners Förelse, indtil alle Vidnerne ere afhörte, og Thingsvidnet sluttet, med mindre Dommerens andre Forretninger det ei skulde tillade, i hvilket Tilfælde han bestemmer en beleilig Tægtedag, og tager da Actor denne Udsættelse beskreven og lader den forkynde for alle Vedkommende, at enhver kan vide og möde til den fastsatte Tid. I alle de Vidne-Sager, som föres ved deslige Extra-Retter, bruger Dommeren, i Stedet for det sædvanlige Antal, alene 2 af Stokkemændene til Vitterligheds-Vidner. Med Stævninger til Domslidelse og Procedure forholdes i Delinquent-Sager som sædvanligt. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og hermed allern. befale Vi Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residentzstad Kjöbenhavn den 1. Maji 1782.

15. Mai. **Plakat ang. Indlevering af Haandskrifter og gamle Danske Böger til det store kongelige Bibliothek.** Christiansborg 15. Mai 1782. — Publiceret paa Althinget 1783 og Udtog deraf trykt i s. A. Althingsbog Nr. IX, S. 35. Siell. Reg. 75, 268b-269. Original-

Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1782, S. 85—86; Schou VIII, 296—297. 1782.

15. Mai.

Plakat, anlangende haandskrevne Codices paa Pergament eller Papir, og gamle Danske Böger af förste Tryk, til Midten af det 16. Aarhundrede, som maatte forefindes ved Kirker eller publique Stiftelser, og derfra kunde afhændes, deres Overdragelse til det store Kongelige Bibliothek, imod billig Erstatning, m. vid.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At Vi herved allern. ville have befalet saavel verdslig som geistlig Övrighed i Vore Riger Danmark og Norge at undersöge, hvad haandskrevne Codices paa Pergament eller paa Papiir, eller og gamle Danske Böger af förste Tryk, til Midten af det 16. Aarhundrede, eller omtrent 1550, der maatte forefindes ved Kirker eller andre Stiftelser, og efter deres Indretning derfra kunde afhændes, og i saa Fald haver de at foranstalte samme opgivne, samt afhandlet med Vedkommende, hvad billig Erstatning derfor kunde være at tilstaae. Ligeledes ville Vi og have de af Vore Undersaattere, som maatte besidde, og være sindede at ville afhænde deslige gamle Codices eller Böger, indbudne til at overlade til Vores store Bibliothek samme for en af dem selv bestemt billig Betaling, alt saaledes, at derover i Forveien indsendes nöiagtige Fortegnelser tilligemed Prisernes Bestemmelse, med Addresse: „Til det store kongelige Bibliothek", at derefter nærmere kunde afgjöres, hvad af deslige Ting i Bibliotheket kunde fortjene at optages. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerundhave at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn, den 15. Mai 1782.

Reskript til Kjöbenhavns Magistrat ang. Udstædelsen af Söpasser. Fredensborg 19. Juni 19. Juni.

1782. **1782.** — Norske Tegn. XLII, 75—76; Rubr. i Siell. Tegn.
19. Juni. LXXXXI, 159b—160. Fogtm. VI. 2, 494.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Da det er Os bekjendt, hvor megen Uvished og undertiden Vidtlöftighed det forvolder de Handlende, især de fraværende, at Söpassernes Expedition nu er deelt imellem fire Collegier, saa have Vi af denne og flere Aarsager fundet for godt, at herefter skal samtlige Söpasse expederes ved disse tvende Collegier, hvorunder alle övrige Söhandelssager henhöre, Vores General-Landoeconomie og Commerce-Collegium nemlig og Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer, saaledes, at det V. G. R. og Gen. Toldk. herefter udfærdiger alle latinske Söpasse for den vestindiske eller americanske Fart, saavel til fremmede Öer og Steder som til Vore egne, saavel for de Skibe som gaae directe, som dem der gaae indirecte didhen, men Vores Gen. L. Oec. og Comm. Collegium derimod alle övrige, ligesom og samtlige algierske Söpasse; thi give vi eder sligt hermed tilkjende, og haver 1 saadant Vedkommende til Efterretning at tilkjendegive, paa det alle, som om Söpasse melde sig, kan henvende sig til Vores Commerce-Collegium eller General-Toldkammer, eftersom Reiserne opgives. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Fredensborg den 19. Junii 1782[1].

22. Juni. **Rentekammer-Skrivelse** til **Stiftamtmand Thodal**, ang. **Amtmændenes Inspections-Reiser.** Khavn **22. Juni 1782.** — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1148.

Ved at behandle de fra Island indlöbne Sager, saavidt disse höre til Kammerets Fag, haver det ved adskillige Leiligheder heel tydelig viist sig, at der endnu findes altfor mange betydelige Mangler i det Alminde-

[1]) s. D. er ligelydende Reskript emaneret til alle fire Stiftamtmænd i Norge (Norske Tegn. sst.)

lige, og deriblandt saavel i Hensigt til de kongelige forbeholdne Godsers Behandling, som og den Politie og Orden, der er saa höilig fornöden til at bestyre Husholdningen og Næringerne, at det uden samme aldrig kan ventes, at enten Næringsvæsenet selv, eller de til dets Ophjelpelse og Forbedring hensigtende nye Anordninger og Anstalter kunne naae det forönskte Maal. En iblandt de ikke ringe Aarsager til alt dette indsees og lettelig at være denne, at den nærmeste Opsyn og Bestyrelse af alle disse Ting i den störste Deel af Landet er saaledes overladt til Underbetjenterne, at det fast alene maa ankomme paa disses Indsigt, Driftighed og Patriotisme, hvorvidt det, som offentlig befales eller foranstaltes, og endnu mere hvorvidt noget almindelig nyttigt udrettes, eller ikke, da altfor mange Distrikters lange Fraliggenhed fra den höiere Övrighed sætter disse Betjente temmelig i Sikkerhed for, at Intet kan komme til den höiere Övrigheds og endnu mindre til Regjeringens Kundskab, uden alene saadanne Forseelser og Uordener, som opvække almindelige Vanrygter eller Klager, hvorimod de Feil, som alene reise sig af Efterladenhed, Lunkenhed og Mangel af Driftighed, endskjöndt ofte ligesaa skadelige som hine, bestandig blive skjulte. — Til at see dette paa nogen Maade forebygget, og Underbetjenternes Virksomhed i disse Ting mere end hidindtil opvækket og opmuntret, eragtes det at være det allerbedste, som det og i sig selv er det naturligste Middel, at hvert Amts Övrighed, ligesom det allerede tildeels skeer i Norge, ved at besee og bereise aarlig nu een nu en anden Deel af Amtet, forskaffede sig ved eget Öiesyn de fornödne locale Oplysninger om, hvorledes Huus- og Næringsvæsenet paa hvert Sted bestyres, hvorledes Handelen med Indbyggerne föres, hvorledes de, der have de kongelige Godser i Forlening, behandle sammes Hovedgaarde, Kirker og Böndergods ifölge Lovene og deres Contracter, i Overeensstemmelse med Landets Velfærd og H. Maj^ts Interesse, hvorledes

1782. 22. Juni.

1782. de allern. anordnede oeconomiske Foranstaltninger overholdes og befordres, og overhoved, hvorledes Betjenterne i dette og alt Andet, deres Embede vedkommende, iagttage den Nöiagtighed, som samme udfordrer; da Amts-Övrigheden, ved saadan sin Nærværelse, vilde deels kunne faae Adskilligt, som maatte befindes at mangle, strax rettet og fört i Lave ved tjenlige Anvisninger og Foranstaltninger, deels finde Leilighed til de fornödne egne Iagttagelser, til at kunne gjöre bestemte Forslage til videre Forbedring, hvor samme maatte behöves. — At saadant Overopsyn i forbemte Poster kan blive sat paa Fode i Island vide vi at være H. K. Mts allern. Hensigt, ligesom og Fornödenheden udfordrer samme; men da vi kunne formode, at Hr. Stiftamtm. Alder og Helbred vil gjöre det altfor besværligt for Dem, saaledes selv at bereise de langt fraliggende Sysseler i deres Amt, skulle vi herved anmode om Deres gode Forslag, hvorledes De kunne lade disse Omreiser paa Deres Vegne iværksætte ved en anden Mand, af saadan Kyndighed og Patriotisme, at man, naar han i Forveien var instrueret om hvad han skulde iagttage, kunde have den fornödne Vished om, at Reisernes Hensigt kunde vorde opnaaet. Rentekammeret den 22. Junii 1782.

22. Juni.

22. Juni. **Rentekammer-Skrivelse** til Amtmand Stephensen, ang. **Inspections-Reiser i Amtet.** Khavn 22. Juni 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1149.

Det haver allerede fra lang Tid af ikke andet kunnet end falde i Öinene, hvorledes det saa höiligen magtpaaliggende idelige Opsyn med Husstanden og Næringerne, med Handelens Förelse, med H. Majs Hovedgaarders, Kirkers og Böndergodsets Behandling, haver været höist ufuldkomment paa Nord- og Österlandet, og især i de nordlige Dele af dette sidste, samt alle Slags offentlige Foranstaltningers Iværksættelse og Befordring höist besværlig og langsom, saavidt den höiere

verdslige Övrighed haver stedse maattet lade alt dette blot komme an paa Underbetjenternes Indsigt og Driftighed, uden at kunne see noget deraf med egne Öine, og saa ofte Noget er indfaldet, der kunde udfordre en hastig Afgjörelse, haver den maattet söges ved overmaade langvarige og kostbare Reiser, ei alene igjennem en stor Deel af disse Strækninger selv, som ellers ere mere end vidtlöftige nok, men og meget langt udenfor sammes Grændser. Det er i denne Betragtning at det haver behaget H. kgl. Majt., ved Forordn. af 15. Maji 1770, allern. at udsee disse Dele af Landet til et eget Amt, ligesom den kgl. Resol. af 25. Februar 1771 haver endvidere, i Kraft deraf, fastsat, at Hr. Amtm. skulde i sin Tid flytte til dette Amt, saasnart en bekvem Bopæl for Dem sammesteds kunde vorde indrettet, i hvilken Henseende Hr. Amtm. og fra 1771 Aars Begyndelse af haver nydt af den kongelige Cassa 100 Rd. til Husleie aarlig. Vel er Dem nu ved forrige Norske Kammers Skrivelse af 20. Maji 1772 blevet, paa Grund af sidstbemeldte allerh. Resolution, tilladt at blive boende paa Sönderlandet, indtil nærmere Indretning herudi kunde gjöres; men da denne Tilladelse derhos haver forudsat, at Indretningen dog ikke desmindre skulde have Sted, og de store Besværligheder, som Kammeret i de siden forlöbne Aaringer har fundet ved adskillige til dette Amt henhörende Sagers behörige Befordring, have noksom overbeviist samme om Nödvendigheden af Amtmandens idelige Nærværelse i Amtet, saavel til at kunne tilstrækkelig haandhæve og befordre de offentlige Foranstaltninger, som til at afgjöre de efterhaanden forefaldende nye Sager, hans Embede vedkommende, med den fornödne Hurtighed og Bekvemhed for Amtets Indbyggere: saa er Kammeret betænkt paa at drage Omsorg for, at forbemeldte ved Forordningen af 1770 og Resolutionen af 1771 tilsigtede Indretning saa hastig som muеligt kan blive sat i Værk,

1782.
22. Juni.

1782. 22. Juni. ei alene derhen, at Amtmanden kan faae Bopæl i Amtet, men og, at han saavel imidlertid, som ogsaa siden, ligesom saadant allerede skeer i Norge, ved at besee og bereise aarlig nu een nu en anden Deel deraf, forskaffer sig ved eget Öiesyn de fornödne locale Oplysninger om, hvorledes Hus- og Næringsvæsenet paa hvert Sted bestyres, hvorledes Handelen med Indbyggerne föres, hvorvidt de, der have de kongelige Godser i Forlening, behandle sammes Hovedgaarde, Kirker og Böndergods, ifölge Lovene og deres Contracter, i Overeensstemmelse med Landets Velfærd og H. K. M' Interesse, hvorledes de allern. anordnede oeconomiske Foranstaltninger overholdes og befordres, og overhoved hvorledes Betjenterne i dette og alt Andet, deres Embede vedkommende, iagttage den Nöiagtighed, som samme udfordrer; ved hvilket Alt Underbetjenternes og alle andre Vedkommendes Virksomhed kan ventes at vorde saa meget mere opvækket og opmuntret, som Amtmanden ved saadan sin Nærværelse vil deels kunne faae Adskilligt, som maatte befindes at mangle, strax rettet og fört i Lave ved tjenlige Anvisninger og Foranstaltninger, deels finde Leilighed til de fornödne egne Iagttagelser, til at kunne gjöre bestemte Forslage og Anlæg til videre Forbedring hvor saadant maatte behöves. At saadant Overopsyn kan blive sat paa Fode i Island vide vi at være H. K. Maj' allern. Hensigt, og i saadan Henseende maa vi herved tjenstlig anmode Hr. Amtm. at underrette os endnu i dette Aar: saavel hvorledes De agter at iværksætte Deres aarlige Overreiser her i Amtet, medens De endnu boe udenfor samme, som og dernæst, hvorvidt De, naar Dem anvises Bopæl paa Nordlandet, som ventelig vil blive i Öefjords Syssel, ere tilsinds at flytte derhen, og i manglende Fald: hvad Forslag De kunde gjöre til nogen Lettelse i de Bekostninger, som deraf kunne flyde for H. Maj' Cassa. Rentekammeret den 22. Junii 1782.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand **O.** 1782.
Stephensen, ang. **Bortforpagtningen af de konge-** 22. Juni.
lige Godser. Khavn 22. Juni 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1150. — Uddrag.

. . . . . [I Anledning af, at Notarius Oddur Stephansson havde, ved i Juli 1780 at byde paa Thingeyra Klosters Forpagtning 110 Rd. i de förste 3 Aar, og siden den fulde Afgift, stillet det Forbehold: at Budet „strax" maatte blive approberet, og da dette ikke skeete, synes han at have villet træde tilbage, hvorimod Kammeret ansaae det for Amtmandens Pligt at sætte ham i Besiddelse af Ombudet, overeensstemmende med For. 15. April 1776 § 7, naar han fandt Budet antageligt] . . . . . ved deslige eller andre kongelige Forpagtninger eller Handlinger maa aldeles ingen Reservationer eller Exceptioner mod de fremsatte Conditioner finde Sted, eller til Protocollen antages, ligesom og derpaa i ingen Maade ved Kammeret vorder reflecteret, hvad enten de skeer under eller efter Auctions-Forretningen; ligesom og, at Laugthingsskriveren for Fremtiden bör tilholdes, at han, saasnart nogen kongelig Forpagtning er opbuden, strax uvægerlig udfærdiger derover Opbudsforretningen in Forma med tilhörende Conditioner, og tilstiller Övrigheden samme til Indsendelse, paa det saadanne Sager altid kunne i rette Tide vorde befordrede til endelig Afgjörelse. Rentekammeret den 22. Junii 1782[1].

Reskript til Stiftbefalingsmanden og **Biskop-** 26. Juni.
perne paa Island, ang. **adskillige indsnegne Uordeners Hæmmelse.** Fredensborg 26. Juni 1782. — Publiceret paa Althinget 1783 og trykt i Althingsb. s. A.

[1]) Ved Rentek. Skriv. s. D. til Stiftamtmand Thodal (Isl. Copieb. sst. Nr. 1152) communiceres ham Extract af ovenstaaende Skrivelse, „til Underretning i lige Tilfælde, naar kongelige Forpagtnings-Auctioner under det Dem betroede Amt maatte forefalde".

1782. 26. Juni. Nr. IX. 2, S. 16—20. Norske Tegn. XLII, 81-83. P. Pètursś. Hist. Eccl. Isl. S. 138—140. Fogtm. VI. 2, 495—498. — Uddrag (§ 3) i Islandsk Oversættelse „úr Forordn. af 26. Junii 1782 um drykkjuskap" i „Inntak úr nokkrum þeim nýjustu kóngl. Forordníngum" &c. Hrappsey 1785. 8. S. 23—25.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Efter at Vi have ladet Os foredrage et af dig, Stiftamtmand Thodal, og dig, Biskop Finsen, tillige med Amtmanden og de tvende Laugmænd indgivet Forslag til at forekomme adskillige Uordener, som skal have indsneget sig paa Vort Land Island, give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. ville have anordnet:

1) Naar Præsterne og andre geistlige Personer paa en grov og trodsig Maade sætte dem imod eller forsömme at efterkomme de Befalinger, som Biskopperne paa Embeds Vegne tillægge dem, da skal de derfor indstævnes, tiltales og dömmes for Consistorium efter Loven; men skulde saadanne Forseelser hos de Geistlige ikke af Biskoppen befindes at være större eller betydeligere, end at de ved en ringe Penge-Mulkt af 1 à 2 Rd. kan forsones, skal samme af Biskoppen paalægges den Skyldige, og om han derefter ikke strax skulde betale den, tilmeldes det vedkommende Amtmand, som tillægger Sysselmanden Ordre til Mulktens Inddrivelse ved Execution; og skal disse Mulkter deles imellem velfortjente Præster, som betjene de fattigste Kald. — 2) Alle Circulaire-Breve fra Biskopperne til Provsterne skal prompte og uden Forsömmelse befordres, og ligesaa skal de Breve, som Provsterne igjen i Anledning af Biskoppernes Circulaires skrive til Præsterne, saa hastig som skee kan efter Touren befordres fra den ene Præst i Provstiet til den anden, alt under Mulkt af 1 til 2 Rd., naar ingen gyldig og beviislig Forhindring har været Aarsag til, at Brevene ikke rigtig ere blevne befordrede; og skal denne Mulkt paalægges af Biskoppen selv, naar Forsömmelsen befindes at være hos en geistlig Person, men af vedkommende Amtmand

naar en Verdslig har begaaet den. I förste Tilfælde skal Mulkten deles imellem velfortjente Præster paa de fattigste Kald, men i det sidste imellem det Sogns Fattige, hvor den Skyldige boer eller opholder sig. Med Inddrivelse af disse Böder, naar de ikke betales, skal forholdes efter næstforegaaende 1. Art., og for at der kan haves des större Forsikkring for disse Breves ordentlige Befordring, skal der ikke alene tegnes udenpaa dem, at de prompte bör befordres, men de Geistlige, til hvilke de ere skrevne, skal desuden kortelig inden i samme antegne, saavel naar og ved hvem de have bekommet dem, som og til hvad Tid og med hvad Leilighed de igjen bortsende dem. — 3) I Henseende til Drukkenskab, og de i Anledning af samme begaaende Forseelser og Forargelser paa Hellige-Dage i og ved Kirkerne, da skal: Alle de, som til Gudstjenesten paa Hellige-Dage indfinde sig saa drukne i Kirken, at saadant enten deraf, at de ikke rigtig kunne staae eller gaae, eller af Andet, tydelig skulde være at kjende, i Hensigt til N. L. 6—3—8 og 9. Art., for hver Gang betale en Mulkt, som af Amtmanden for de Verdslige efter Forseelsens Beskaffenhed skal bestemmes, og i Mangel af Mulkternes Betaling haver han at fastsætte en corporlig Straf, efter Omstændighederne; og i Tilfælde, at Forseelsen forsones med Penge, deles samme lige imellem Repstyrerne og Sognets Fattige. Biskopperne og Provsterne skal, i Anledning heraf, hver Gang de visitere Kirkerne, nöie, baade hos Præsterne, Medhjelperne og Repstyrerne, undersöge og efterspörge, om nogen af disse Böder ere Sognet tilfaldne siden sidste Visitatz, hvilket de paa deres Samvittighed, og som de derefter vil ansvare, uden nogen Gunst eller Medhold skal forklare og udsige. — De som paa anden grovere Maade i Drukkenskab forsee sig i Kirken, ved forargelig Stöien og grove og trodsige Lader, eller Gebærder, skal ligeledes straffes med endnu höiere Pengemulkt, men i

1782. 26. Juni.

1782. Mangel af Betaling, saavel som og med Bödernes Deling, skal forholdes saaledes som næst foran er fastsat.
26. Juni. — Med Slagsmaale paa eller ved Kirkegaarden paa Hellige-Dage, hvad enten de skee i Drukkenskab eller ei, samt anden mindre grov men dog utilbörlig Opförsel, skal forholdes i alle Maader efter N. L. 6—9—16 og 18. Art., og samme Bogs 3. Cap. 10. Art. — Grovere Forseelser i eller ved Kirken skal straffes efter N. L. 6—9—21. — 4) I Steden for den i N. L. 2—9—11. Art. fastsatte Bandsættelse, skal de, som sig i saa Maade forsee, og, uagtet alle derpaa anvendte Midler og dikterede Straffe, ei ville forbedre dem, sættes paa nogle Aar i det islandske Tugthuus, eller, om deres Forbrydelser skulde være meget grove, dömmes til Slaveriet. — Derefter I eder allerund. have at rette, og saavel Amtmændene som övrige Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 26. Junii 1782.

17. Juli. **Reglement ang. Præsters og Kirkers Indkomster i Island. Fredensborg 17. Juli 1782[1]. —** Publiceret paa Althinget 1783 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. IX, S. 9—16. Norske Reg. 49, 220[b]—224. P. Pètursson Hist. Eccl. Island. S. 140—144; Fogtm. Reskript-Saml. Rettelser og Tillæg 1660—1800, S. 400—405, dog maa bemærkes, at der overalt istedenfor „1 Hundr." staaer feilagtigen „100 Rd." — Islandsk Oversættelse: „Um presta og kirkna inntektir", trykt i „Inntak úr nokkrum þeim nýjustu kóngl. Forordn." &c. Hrappsey 1785. 8. S. 12—23 (S. 12 urigtigen henfört til 17. Juni 1782); Uddrag i M. Stephensens „Handbók fyrir hvern mann". Leirárg. 1812, 8. S. 54—57 Anm.; — jevnf. Lindahl: „Den isl. Almues offentlige aarlige Udgifter og Pligter". Khavn 1788. S. 11—15 (Oversætt. i Isl. lærdóms lista fèlags rit 12, 96—101); M. Stephensen „Gaman og Alvara" I. H., S. 119—122; Sammes „Commentatio de legibus quæ jus hodiernum Island. ef-

[1]) Canc. Skriv. 10. August 1782 og 29. Januar 1785; For. 27. Januar 1847.

ficiant" &c. Havn. 1819. 8°. S. 82—98, og „Ræður Hjálmars á Bjargi". Viðeyjarklaustri 1820. 8°. S. 54—58; B. Thorsteinson om kongelige og andre offentlige Afgifter. Khavn 1819. 8°. S. 40—61; Haldor Einarsen om Værdie-Beregning paa Landsviis og Tiende-Ydelsen i Island. Khavn 1833. 8°. S. 55—175.

1782. 17. Juli.

Reglement anlangende Tienders og andre Rettigheders Ydelse til Præsternes og Kirkernes Underholdning paa Island.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At Vi, for desto nöiere at bestemme og fastsætte Præsteskabets Indkomster, saavel af Ministerial-Forretninger som af Tiender, samt tillige Kirkernes Rettigheder paa Vort Land Island, allern. have funden for godt herved at anordne og befale:

1) Hver Bonde skal aarlig besöge Repstjore-Thingene, og der for Repstjorernes Ret rigtig angive alt sit Gods, som de skal vurdere til Thinge, saaledes, at hvert 4 Rdlrs. Værdie, som saaledes gaae i Kjöb og Salg, bestaaende udi Qvæg, Fiskebaade &c., skal ansees for 1 Hundrede til Tiende, saasom:

2 Heste eller 3 Hopper, 4 Aar gamle, tiendes for	1 Hundr.
Alle Köer, hvoraf fuld Leie svares, indtil 7 i Tallet, tiendes ligeledes for . . .	1 —
da hver syvende Ko falder bort i Tiende-Regningen.	
Alle Stude og gjelde Qvier af 3 Hundr. Værdie[1] for	1 —

[1] Dette sigter til Jonsbogens Ansættelse, Kaupab. cap. VI, nemlig: „iij vetrgömul naut við kú; ij tvævetr naut við kú; kýr geldmjólk eða kvíga at fyrsta kálfi ij aurum verri en kýr; uxi fjögra vetra gamall, geldr eða graðr, við kú; uxi þrèvetr tveir hlutir kúgildis; ok kýr geld með sama lagi; uxi fimm vetra, þriðjúngr annars kúgildis; uxi sex vetra tveir hlutir annars kúgildis; uxi sjö vetra fyrir kýr

1782.
17. Juli.

6 Malkefaar for	1 Hundr.
8 Söyder, 3 à 4 Aar gamle, for	1 —
10 Stkr. 2 Aars gamle Faar for	1 —
18 Stkr. 1 Aar gamle for	1 —
Alle Slags Baade, som gaae til Söes paa Fiskerie, for	1 —
Hvor Lodder og Torskegarn bruges, tiendes de for en halv Baad, det er at sige: saa mange der fölge hver Baad.	
Penge, som staae frugteslöse, tiendes 40 Rd. til Specie for	1 —
20 Rd. tiendes for 1/2 Hundr., men derunder tiendes ikke Penge.	

— 2) Repstjorerne maa ingenlunde lade sig nöie dermed, at Bönderne angive saa og saa megen Tiende overhoved, men de skal lade dem opgive i Særdeleshed hver Species af sit Qvæg, og siden selv vurdere det til Tiende. — 3) Udebliver Nogen fra dette Thing, som der bör möde, skal Repstjorerne ansætte ham for Tiende, hvilken [han] skal være pligtig derefter at betale, og tvivles der om Nogens Angivelses Rigtighed, skal hans Gods vurderes og han være pligtig at gjöre sin Eed, at han Intet forsætligviis dulgte, eller begik noget Underslæb, hvorefter Repstjorerne, saavel som Sysselmanden, skal have den nöieste Opsigt herover, og ifald de forsömme samme, svare til den Skade deraf foraarsages. — 4) Derimod ville Vi, at de saakaldede pia Corpora, saasom Præster, Kirker, Skoler og Hospitaler, skal være frie for at tiende Noget af de Qvilder eller andet Inventarium, som dem tilhöre, saavel som at betale andre Skatter, naar disse dem ikke specialiter udi de derom udgangne kongelige Forordninger ere paalagde. — 5) Ligeledes skal og Landets höieste Övrighed, Stiftbefalingsmanden, Biskopperne og Amt-

tvær, ok svo þó at eldri sè, landgenginn; arðruxi gamall á vor, hann er metfè".

manden, efter ældgammel Skik og Lands-Vane, være frie for at angive deres Gods til Tiende, eller svare deraf flydende Udgifter til Vedkommende, enten til Böygden eller Andre, hvorimod de give frivillig til de Fattige og pia Corpora, som sædvanligt været haver, dog forstaaes denne Frihed for dem alene om hvad de have til Brug og Husholdning paa deres Bopæl. — 6) Alle Præster og Geistlige, som offentlige Embeder betjene, skal, ligesaa vel som Andre, rigtig angive deres Gods, af hvilket Tiende bör ydes, og den samme i rette Tid udbetale, men alene til de Fattige og ikke Andre; og hvad det Brug angaaer, at paalægge dem Fattiges Underholdning, da kan de vel ikke derfor befries, men de Börn, som behöve Underviisning, skal, fremfor andre Trængende, sættes til dem, efter det Forhold, som Reppens Fornödenhed udfordrer; saa skal og Præster og Præste-Enker være frie for andre Paalæg, saasom Skat, Gjaftold, med videre, efter de igjennem Vores Rentekammer forhen ergangne Resolutioner, men Tugthus-Told svares, ifölge Forordningen af 1759[1]. — 7) Tienden til Præsten og Kirken skal af Sö-Bonden betales: Halvparten med Penge, efter den gamle Taxt à 90 Sk. en Vætt, men den anden halve Part betales med bedste Fisk in natura, og naar den mangler, da med Penge, evalueret efter den nye Taxt, à 1 Rd. 76½ Sk. en Vætt; hvorimod Tienden i Oplandet betales med 4½ Sk. pr. Alen, eller gode og afsættelige Vare, som Præsten vil imodtage. — 8) Dagsværk eller Arbeidsdage skal allesteds enten ydes in natura, eller og betales af dem, der ikke kan arbeide, med 16 Sk. i Penge, eller andre gode Landöre, ligesom og Lammefoer betales enten in natura, eller med 24 Sk. Courant, eller anden dygtig Vare. — 9) Betaling for Sang og Jordspaakastelse skeer som sædvanlig med 12 Fiske

1782. 17. Juli.

[1]) d. e. Reskr. 20. Marts 1759.

1782. eller 27 Sk., men de afskyelige og forargelige Brændeviinspæle ville Vi at skulle aldeles være afskaffede og forbudne. — 10) For de saakaldede Extraværk, saasom: Trolovelse, gives af de Formuende og Bemidlede 2 Mk. Courant; af de middelmaadige bedre Slags 24 Sk.; af de ringere 16 Sk., og de Fattigste 10 Sk., samt ligesaa meget for Brudevielse. — For Börnedaab betales af de Velbemidlede 24 Sk., af middelmaadige Bönder 14 Sk., af de ringere 10 Sk., og de fattigste Intet. — For Kirkegangs- eller Barselkoners Indledelse betales Halvparten mindre end for Börnedaab. — For ethvert Barns Tilberedelse under Confirmation betales efter Bondens Formue, ligesom sagt er om Börnedaab, og i alle disse Tilfælde skal den, som ei vil eller kan betale med Penge eller Vare, fyldestgjöre saadant med at arbeide hos Præsten. — 11) Alle Landskylder af Præsternes Mensalgods skal ved Sö-Kanten, hvor der er Fiskerie, betales med Fisk efter gammel Skik og Vane, ifölge Vores allern. Resol. af 29. Julii 1779, men i Oplandet betales hver 30 Alen med 1 Rd. til Specie beregnet, eller med saa afsættelige Vare og gode Landöre, som Præsterne vil for Penge antage, da intet Udygtigt eller Uafsætteligt maa Nogen for rigtig Gjeld paatrænges. Smörleierne skal betales in natura, saavel i Oplandet som ved Sökanten, men i Mangel deraf betales hver 10 Pd. med 52½ Sk. efter den nye Taxt. — 12) Paa de tre store Höitider: Juul, Paaske og Pintsedag, skal saavel den höieste geistlige Övrighed, Biskopperne, som alle Vore Bestallingsmænd, der noget verdsligt Embede virkelig betjene, saa og Forpagtere og Klosterholdere, saavel som bemidlede Proprietarii, give Præsten Offer, ligeledes og de handlende Kjöbmænd og deres Folk. som tager fuld Lön, men ingen Tiende gjör, saa meget, at de deraf kan have Ære; dog skal det staae til Enhvers frie Villie, hvormeget han giver, hvilket Præsten ikke Nogen maa foreskrive. — 13) Lysetolden betales

17. Juli.

overalt: en heel med 4 Pd. Talg, eller i Mangel deraf med Penge efter dens Værd, nemlig 26 Sk. — Den som sidder med Husholdning, og holder Tjenestefolk, betaler heel Lysetold, hvad enten han er gift eller ugift, saavel Mandsperson som Enke. — Derforuden betale Lösemænd, foruden Dagsværket, til Præsten 24 Sk. aarlig, og ligesaa meget til Kirken. — Husmænd betale ikkun halv Lysetold med 2 Pd. Tælle, eller i Mangel deraf med Penge efter dens Værd. — Betaling for Begravelse ydes af formuende Forældre for et spædt Barn med 27 Sk., men for ældre Folk 54 Sk. — 14) Efterskrevne Misbrug ville Vi aldeles at skal være afskaffede: a) at Proprietarii og Andre beholde halve Begravelses-Penge, hvilke heel og holdne skal tilhöre Kirkerne, som og selv skal eie de Instrumenter, der tjene til at opkaste en Grav med, hvilke om Nogen bryder eller bedærver, han selv skal betale. — b) at Præsterne tage af Annex-Kirkerne nogle Lysetolde, som de foregive at behöve at bruge til deres Studeringer, da de dog selv bör skaffe sig Lys dertil. — c) at Præster og Proprietarii kræve Betaling af Kirken for Ringen, Lysestöbning, dens Tændelse og andet Saadant, som kaldes Kirkens Bevogtelse og Oppasning. — 15) Kirkegaarde og Kirkens Vægge skal Bönderne i Sognet opföre, samt lægge Tag paa Kirken paa deres egen Bekostning, dog maa de allerfattigste, som ikke kan selv föde sig medens de ere hjemmefra i Arbeidet, gives paa Kirkens Regning Mad eengang om Dagen, saa og forskaffes Instrumenter at arbeide med, om de ikke selv har dem; ligeledes skal Bönderne, naar nogen stor Kirke-Reparation foretages, hjelpe at före Tömmer og Materialier til Kirken, som skal billig lignes imellem dem, efter Enhvers Formue, og den, som nægter at gjöre Noget af saadant, naar han dertil bliver tilsagt, ansees derfor til Straf, efter Lov og Landets Sædvane. — 16) Alle Kirke-Regninger, saavel Indtægt som Udgift, skal herefter an-

1782. 17. Juli.

1782. 17. Juli. slaaes og beregnes til Courant Mynt, og skal Provsterne udi deres Kirke-Visitatzer, saavel som Præsterne, för end de approbere og underskrive saadanne Regninger, hvilket de aarlig bör gjöre, nöie eftersee, at derved intet Underslæb begaaes. Findes de at have seet igjennem Fingre herudi, Nogen til Villie, da skal den af dem, een eller begge, efter Sagens Beskaffenhed, være ansvarlig for den Skade, Kirken derved tager. Men for at revidere saadan Regning maa Præsten gives af Kirkens Cassa 16 Sk. Courant, ligesom Provsten nyder for Visitation 1 Rd. Courant af hver Hovedkirke, men af de smaae fattige Annexkirker 3 Mk., og hvor Kirkerne Intet haver, der maa de Intet tage eller kræve. — 17) Saavel Tienden som alle andre Kirkernes og Præsternes Rettigheder maa udpantes hos de Modtvillige, uden nogen foregaaende Dom, efter Sysselmandens Foranstaltning. — Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Forbydendes Alle og Enhver herimod, efter som forskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 17. Julii 1782.

26. Juli. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholts Stift, Finnur Jonsson, ang. **Opförelse af et Capel** paa Gaarden Stora-Breidavik i Sönder-Mula Syssel. Christiansborg 26. Juli 1782. — Norske Tegn. XLII, 94b—95.

Ved Reskript „de sacello in tractu Reidarfjordensi exstruendo", som anföres i P. Pèturssons Hist. Eccl. Island. S. 104, Nr. 33, og henföres til 11. April 1783, menes udentvivl dette her anförte Reskript.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Handels-Betjenterne ved Rödefjords[1] Handelssted udi

[1]) d. e. Reyðarfjörðr.

Vort Land Island hos Os allerund. have begjært, at de, i Betragtning af den meget lange og besværlige Vei, de have til den rette Hoved-Kirke, maatte erholde Tilladelse til at opbygge et nyt Capel paa Gaarden Större-Bredevigs Hjulleie [1], Stechen [2] kaldet, og de, ved Contract, forsynet med Herredsprovstens, Præstens, samt din Biskop Johnsens medholdige Erklæringer, have forpligtet sig til, ei alene at bestride alle Omkostningerne paa dette Capels Opbyggelse og Vedligeholdelse, men og, at saadant deres Foretagende aldrig skal komme Holme Kirke til mindste Tab eller Præjudice, samt at de vedbörligen vil fornöie Sognepræsten for hans Umage og havende Udgifter ved den nye Kirkes Bestyrelse: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter saadan allerund. gjorte Ansögning, allern. have bevilget, at forne Handelsbetjente maa paa foranförte Sted opbygge et Capel, imod at for Fremtiden opfylde hvad de have indgaaet, saavel i Henseende til den rette Sognekirkes som vedkommende Præstes Skadeslösholdelse i alle Maader, saa og at de nuværende og efterkommende Handels-Betjente selv holde Capellet vedlige og fornöie Præsten. Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 26. Julii 1782. [ad mandatum]. 1782. 26. Juli.

Bevilling for den islandske, færöiske o. s. v. **Handel** paa visse **Friheder og Rettigheder for dens Haandværkere.** Fredensborg 3. **Oktobr.** 1782[3]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 225, S. 148—149; Fogtm. VI. 2, 514—515. 3. Oktbr.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, lige-

[1]) d. e. Hjaleie = hjáleigá, Udbyg.

[2]) = Stekkr, jevnf. Johnsens Jarðatal á Íslandi, S. 375.

[3]) Bevill. 2. April 1783.

1782. som Vores grönlandske, islandske, finmarkske og fær-
3. Oktbr. öiske Handel ved den 17. Artikel udi Reglementet af 2. Juli 1781 allerede er tilladt at antage og bruge uformeent af Laugene, de til deres Drift og Fiskeriernes Fortsættelse fornödne Haandværksfolk, og ved Vores senere Resolution tillige er bevilget en Reebslagerbanes Anlæg, saa have Vi og, efter derom indkommen Forestilling, endvidere, ved Vores Resolution af Dags Dato, allern. bevilget og tilladt, ligesom Vi og hermed bevilge og tillade, at dens Haandværksmestere, Svende og Drenge, maa, i Henseende til deres Antagelse og Udlæring med videre, have og nyde de selvsamme Friheder og Rettigheder, som ere tilstaaede det östersöeske og guineiske Handelsselskab, saavel som det danske, norske, slesvigske og holsteenske forenede Handels- og Canal-Compagnie ved sammes under 5. Julii 1781 og 10. Maji 1782 udgivne Octroyer, nemlig ved den förstes 23de og den sidstes 37te Articul, og at det altsaa for Fremtiden skal være forbemte Vores grönlandske, islandske, finmarkske og færöeske Handel tilladt, at anlægge og holde Smede-, Snedker- og Bödker-Værksteder, samt Reebslagerbane for egen Regning, hvortil Administrationen maa være berettiget at antage Mestere og Svende, saa og ved disse Haandværkere at kunne lade oplære Drenge og udskrive Svende, hvilke saavel som de antagne ganske og i alle Maader skulle agtes lige med andre Haandværks-Svende, samt nyde med dem de selvsamme Rettigheder og Fortrin ved Laugene. Hvorefter &c. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 3. Oktobr. 1782.

30. Novbr. **Rentekammer-Skrivelse** til den islandske Handels Direction, ang. **Falkefængernes Föring.** Khavn 30. Novembr. 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1184.

Efter Skrivelse fra Hof-Jægermesteren Hr. Kammer-

herre Grev Rantzau have Falkoneer-Betjenterne besværget sig over, at dem af deres Mester var betagen den Fordeel, de kunne have af den Föring, dem er tilstaaet ved den 34. § af det islandske Compagnies Handels-Octroy, da dem, isteden for de derved tilstaaede 10 Skpd. Fisk og 1 à 2 Tdr. saltet Torsk, ikkun nu blev godtgjort 54 Rd. i Penge, og i Vare, som Mesteren selv oppebar, 1 Skpd. Platfisk, samt 1 Tde grov Torsk. — Ved den derom förte Correspondence med Hs. höigrevel. Excell. Hr. Geheime-Confereneeraad og Ober-Jægermester von Holstein, har Falkoneermesteren, ved sin derom givne Erklæring, oplyst, at Sagen forholder sig saaledes: at hans Formand i Embedet skal have truffet denne Forening med daværende islandske Compagnie for mere end 50 Aar siden, da Compagniet formeente, at Falkonerernes Handel der i Landet var dem til Præjudiee, og at denne Forening var grundet paa daværende Pakhus-Priser, 6 à 8 Rd. pr. Skpd. Törfisk, hvorved det bestandig siden har haft sit Forblivende. — Dette har givet Ober-Jægermesteren Anledning til at forestille, at da der nu var saa stor Forskjel imellem Priserne paa de Varer de skulde have, og Pengene de i dets Sted oppebære, samt da Levemaaden i Island nu og er dyrere, end paa den Tid Accordten blev sluttet, var det billigt at Doueeuren blev forhöiet, om ikke til 100 Rd., som Falkoneermesteren har foreslaaet, saa dog med Noget. — Men da det er en Sag, som grunder sig paa en med Handelen truffen Aecordt, saa maa vi overlade den til den kongel. Handels-Direetions behagelige Overveiende og Forgodtbefindende efter Omstændighederne, med tjenstligst Anmodning: at Ober-Jægermesteren maatte derfra blive meddeelt det fornödne Gjensvar, og vi alene om Udfaldet blive underrettede. Rentekammeret den 30. Novembr. 1782. 1782. 30. Novbr.

Rentekammer-Skrivelse til Eierne af Kastrup Værk, ang. Afbenyttelsen af en Leer-Art fra 30. Novbr.

1782. 30. Novbr. **Island.** Khavn 30. Novembr. 1782. — Rentek. oversender til behagelig Afbenyttelse ved Kastrup Værk en Qvantitet af en i Vopnafjords Distrikt i Island opdaget Jordart, som efter en af Justitsraad og Laborant Müller anstillet Undersögelse var befunden at bestaae af Leer og Jern, samt noget lidet Gibs, „der fremfor mange andre Leer-Arter vilde være tjenlig til brunröd Fayance". Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1186.

18. Decbr. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholt Stift Finnur Jonsson, ang. **Collekt af Stiftets Kirker til Helgafell Præstegaards Opbyggelse.** Christiansborg 18. Decbr. 1782. — Norske Tegn. XLII, 145—146.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Sognepræsten for Helgafells og Bjarnarhöfns Menigheder paa Vort Land Island, Hr. Sivert Stephansen, udi Ansögning, som Os er bleven refereret, allerund. haver andraget, at hans Præstegaard, med Alt hvad han eiede, er ved en ulykkelig Vaadeild i afvigte Aar bleven lagt i Aske, anholdende derhos allerund. at maatte nyde den i Norske Lov bevilgede Hjelp til hans Præstegaards Opbyggelse, nemlig 1 Rd. af hver Kirke i Skalholt Stift, men I udi herover afgiven Erklæring, som ligeledes er bleven refereret, have meldet, at mange af de 213 Kirker, som findes i Stiftet, ere saa fattige, at næppe de 2/3 Dele af dem kunne udrede denne Afgift uden Skade: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan forne Hr. Sivert Stephansens allerund. gjorte Ansögning, samt foranförte eders Erklæring, allern. have bevilget, at han til Hjelp til bemte Præstegaards Opbyggelse maa nyde 120 Rd. af Stiftets Kirker, hvilket maa lignes saaledes, at de formuende betale mere og de fattige mindre; hvorhos han og maa være befriet for at svare til det Kirkens Boskab og Inventarium, som ved denne Ildebrand er gaaet forloren. —

Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Decembr. 1782. 1782. 18. Decbr.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Tilstanden paa Vestmannöerne. Khavn 31. Decembr. 1782. — Isl. Copieb. Litr. T, Nr. 1224. 31. Decbr.

Af et fra Sysselmand Sivertsen her til Kammeret indsendt Thingvidne, angaaende nærværende meget slette Tilstand paa Vestmannöe, erfares, at dertil, iblandt adskilligt Andet, for en stor Deel skal bidrage den paa Öerne tiltagende Mængde med Spedalskhed og andre Sygdomme behæftede Mennesker, som foruden de mange andre Fattige og Umyndige, hvis Antal desuden er bleven saa stort, at deres Underholdning af de Fattiges Tiende ikke kan bestrides, ere geraadne til en stor Byrde for Bönderne, saa at adskillige af disse have endog maattet forlade deres Gaarde. I denne Henseende maatte vi herved tjenstligst anmode Hr. Stiftamtm., behagelig at ville föie al muelig Anstalt til, at i det mindste nogle af de mest befængte blandt bemeldte spedalske Mennesker kunde blive modtagne i Sönder-Fjerdingens Hospital, hvorom vi og have tilskrevet Sysselmand Sivertsen at henholde sig til Hr. Stiftamtmanden. Rentekammeret den 31. Decembr. 1782[1].

[1]) Under s. D. er Skrivelse af samme Indhold afgaaet til Sysselmanden Sigurd Sigurdsson (Copieb. sst. Nr. 1228); ligeledes er Handelsdirectionen tilskreven (Copieb. sst. Nr. 1210), at da endeel af Bönderne vare flygtede bort af Öen, og taget i Land, saa at endeel Jorder vare öde (Midhus, halv Boestade og Gvendarhus, fjerde Parten af Dalje og en Jord paa Vilborgarstade, hvorhos og Sysselmanden, for at faae Stakkagerdi bygslet, maatte bortleie uden Landskyld sin halve Jord Odelstade), maatte alle muelige Midler opbydes for at hjelpe paa den elendige Tilstand.

1783. 3. Januar.

Plakat ang. Bogtrykker-Lærlinge. Christiansborg 3. Januar 1783. — Publiceret paa Althinget 1783, og Udtog deraf trykt i Althingsbogen s. A. Nr. IX, S. 35. — Siell. Reg. 75, 673. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1783, S. 3—4; Schou VIII, 354.

Plakat, anlangende at Eiere af Bogtrykkerier udenfor Kjöbenhavn maa, naar de selv have lært Bogtrykker-Kunsten, være berettigede til at erklære deres udlærte Drenge for Svende; hvilke da skal ansees som lovlige i Hans Maj^ts Riger og Lande, med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At som Os er bleven foredraget, at imellem Bogtrykkerne i Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn skal fra lang Tid være gjort nogle Vedtægter, som ikke aleneste ere uden Authoritet, men endog ved de udlærte Drenges Antagelse til Svende meget bekostelige, og med adskillige unyttige Ceremonier forbundne, i hvis Fölge paastaaes, at ingen Bogtrykker-Svend, der har lært i de andre Steder udenfor Kjöbenhavn, maa faae Arbeide hos dem, förend han i saa lang Tid, som de finde for godt, paa ny haver staaet i Forbundt som Dreng hos en eller anden af dem, og dertil betalt en vis Sum i Anförsels- og Udskrivnings-Penge med videre; men at slige Vedtægter ere saavel til Hinder for Bogtrykkeriernes Opkomst udenfor Kjöbenhavn, som og for Lærdommens Udbredelse; saa ville Vi allern. have anordnet og bevilget, ligesom Vi og hermed anordne og bevilge, at Eierne af Bogtrykkerier udenfor bemeldte Vores Residence-Stad Kjöbenhavn maa, naar de selv have lært Kunsten, være berettigede til at erklære deres udlærte Drenge for Svende, hvilke da skal ansees som lovlige i Vore Riger og Lande, saa at de kjöbenhavnske Bogtrykkerier eller deres Svende ikke maae fordre og imodtage Böder af nogen af dem eengang vedkjendt Svend, fordi han har arbeidet i et eller andet Bogtrykkerie udenfor Kjöbenhavn. Men naar en Eier af

et saadant Bogtrykkerie ikke selv har lært Kunsten, skal han holde en kunsterfaren Factor til at forestaae sit Bogtrykkerie, som da maa give de udlærte Drenge Lære-Brev. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 3. Januarii 1783. 1783. 3. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmændene i Norge, ang. Handel med Medicamenter. Christiansborg 17. Januar 1783[1]. — Ikke sendt til Island, men paaberaabt i senere Cancellie-Skrivelser som Regel for Medicament-Handelen, ogsaa i Island. — Norske Tegn. XLII, 161—162; Fogtm. VI. 2, 533—534. 17. Januar.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Eftersom for Os allerund. er vorden andraget, at endskjöndt Forordningerne af 4. Decembr. 1672 og 5. April 1690 forbyde al Kjöb og Salg af fremmede indförende Medicamenter, samt at ingen Uberettigede maae falholde enten Simplicia eller Composita af de Ting, som henhöre til Medicinen, skal dog Apothekerne paa endeel Steder i Vort Rige Norge blive fornærmede i de dem forundte Rettigheder og Privilegier, og lide et betydeligt Tab i deres Næringsvei, ved det at Krambodhandlere og omlöbende Bissekræmmere skal falholde ei alene alle fremmede Medicamenter, destillerede Vande, Spirituosa, Olier, Extracter, Elixirer, Balsamer, Salver, Plastere og Pulvere, men endog Aloe, Antimonium, Bevergiel, Campher, Myrrha, Qvægsölv, Sal-Amoniac, Dyvelsdræk, hvid, gul og röd Arsenik, Kobolt, Auripigmentum, Rævekager, Cubeber, Sennepsblade, Manna, renset Salpeter, Sassifras, Angelica, Gentian, Rhabarbara, Violen-Rödder, Lakritz, Hyldesaft, Theriac, Ormekrud, Foenical-Frö, Stjern-Annis, hvid og blaa Victriol, Terpentin og Ter-

[1]) Canc. Skriv. 16. Septbr. 1797 og 19. Juni 1819.

1783. pentin-Olie, Victriol-Olie og Skedevand, med hvilke Vare
17. Januar. Apothekerne, som dertil berettigede, alene bör handle, og som for deres Rigtighed og Udsalg staae til Ansvar: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, til saadant at see forekommet, samt efter den af Vores Collegio Medico herover afgivne Betænkning, allern. ville have anordnet og befalet, at Ingen, enten Krambodhandlere, Bissekræmmere eller Andre, udi det dig anbetroede Stift, maae sælge og falholde udenrigs Medicin og de saakaldede Arcana, eller nogle af foranförte Medicamenter og Species, uden de privilegerede Apothekere alene; og om Nogen herimod skulde handle, skal de derfor lide Tiltale ved Politieretten, og over dem hændes Dom til Varenes Confiscation, samt Pengemulkt fra 10 til 20 Rd., efter Forbrydelsens Beskaffenhed; og skal tillige de, som maatte have i Behold nogle af formeldte Medicamenter og Vare, der ere ubedærvede, være pligtige at udlevere samme til Apothekerne for Indkjöbsprisen og dermed hafte Omkostninger. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 17. Januarii 1783. [ad mandatum].

3. Febr. **Kongelig Resolution** ang. **Föring for de islandske Studenter.** Christiansborg 3. Februar 1783[1]. — Denne Resolution er udvirket ved den islandske Handels-Direction, see Rentek. Skrivelse 26. Februar 1784.

5. Febr. **Plakat** ang. **Levering af trykte Skrifter til det kongelige Bibliothek.** Christiansborg 5. Febr. 1783 — Ikke publiceret i Island, men her optaget i Henhold til det almindelige Bud i For. 10. Januar 1781. — Siell.

[1]) kgl. Resol. 16. Februar 1784.

Reg. 75, 710b—711. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1783, S. 32—33; Schou VIII, 371—372. 1783. 5. Febr.

Plakat, anlangende at isteden for Bogtrykkerne hidtil have til det store kongelige Bibliotheque afleveret 3 Exemplarer af det, som i deres Bogtrykkerier bliver trykket, skal de herefter ikkun levere 2 Exemplarer, hvoraf det ene skal være paa Skrivpapir, med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, som det ved Vores under 10. Januarii 1781 udgangne Anordning er paa ny befalet, at Bogtrykkerne skal til Vores store Bibliotheque uden Betaling aflevere 3 uindbundne Exemplarer af alt det, som i deres Bogtrykkerier bliver trykket, med videre; men derudi ikke er bestemt, hvad Slags Papir de leverende Exemplarer til Bibliothequet skal være trykte paa, hvorover de leveres paa Trykpapir, som gjör Exemplarerne uanseelige; saa ville Vi hermed allern. have anordnet og befalet, at Bogtrykkerne, isteden for at de hidtil levere 3 Exemplarer af alt hvad de trykke, paa Tryk-Papir, skal for den tilkommende Tid ikkun levere 2 Exemplarer til bemeldte Vores Bibliotheque, hvoraf det ene skal være paa Skriv-Papiir, og, for at forekomme al Urigtighed ved Bogtrykkernes Leverancer for Eftertiden, maa ingen Bogtrykker trykke noget Skrift, uden hans Navn er bemærket paa Titelbladet. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 5. Februarii 1783.

Cancellie-Skrivelse til **Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen over Holum Stift,** ang. **Tillæg til Præstekaldet Hvanneyri.** Khavn 8. Februar 1783. — Canc. Brevb. 1783, Nr. 209, S. 118. 8. Febr.

P. M. I Anledning af den fra Sognepræsten paa Hvanöre Hr. John Gudmundsen indkomne Ansögning

1783. om Forbedring i hans Indkomster, hvorover saavel afg.
8. Febr. Biskop Teitsen, som Hr. Stiftbefalingsmand, har afgivet Deres Erklæring, skulde man herved tjenstligst have Dennem tilmeldet, at der intet haves imod, at ham efter Omstændighederne tillægges Noget af Friderici Secundi Legato eller Donation til fattige Præster eller Kald i Stiftet, naar det rigtig passes, at den Andre derved formodentlig foraarsagende Afgang ikke træffer uden Saadanne, som ere mindre trængende end han, men derimod kan ham ikke tillægges Noget af Holum Bispestol, da det ikke er bekjendt, at nogen Udgift paa samme er reglementeret til Hvanöre, men vel, at den ikke engang kan bestride sine egne Udgifter. Det kongelige Danske Cancellie den 8. Februarii 1783.

19. Febr. **Forordning ang. Trolovelser.** Christiansborg 19. Februar 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 og trykt som Anhang til Althingsb. s. A., S. 74—79. — Siell. Reg. 75, 728ᵇ—730. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1783, S. 38—42; Schou VIII, 373—376.

Forordning, anlangende hvorledes for Fremtiden skal forholdes med Trolovelser.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Vi ere komne i Erfaring, hvorledes den hidtil brugelige Maade, at indgaae Trolovelse paa, i Vore Kongeriger Danmark og Norge, baade skal være kostbar for Almuen og tillige före mange Uordener med sig: saa have Vi, til Vore kjære og troe Undersaatters Nytte, og for at hæmme de hidtil i Svang gaaende Uordener, allern. villet budet og befalet, ligesom Vi og hermed byde og befale:

1) Ingen Gilde eller Sammenkomst maa holdes i Anledning af nogen Trolovelse, men Enhver skal forföie sig fra det Sted, hvor Trolovelsen holdes, hjem i sit Huus, og skal Byfogderne i Kjöbstederne, samt

Herreds- og Birkefogderne paa Landet, samt Fogederne og Lehnsmændene i Vort Rige Norge, have Indseende med, at saadanne Gilder og Sammenkomster ikke skeer, men skulde de skee, da have de saadant strax at anmelde for vedkommende Stiftamtmand eller Amtmand; og skal da saavel Fæstemanden som Fæsteqvinden give hver for sig to Rigsdaler udi Mulkt til Byens eller det Sogns Fattige, hvor Gildet eller Sammenkomsten har været holden, og desuden Enhver for sig ligesaa meget til den Byfoged, Herredsfoged, Birkefoged, Foged eller Lehnsmand, som saadant haver anmeldet, hvilken Mulkt efter Stiftamtmændenes Ordres i Kjöbstederne og Amtmændenes paa Landet udpantes, uden foregaaende Lov og Dom, af vedkommende Rettens-Betjente. — 2) Naar Trolovelse er holdet, skal Præsten i det Sogn, hvor Fæsteqvinden opholder sig, næste Söndag lyse til Ægteskab af Prædikestolen, paa den i Ritualen anbefalede Maade, hvad enten de Trolovede det begjærer eller ikke, og naar der trende Gange er lyst af Prædikestolen, skal Brylluppet være fuldbyrdet inden den sjette Söndag derefter, den Söndag iberegnet, paa hvilken den sidste Tillysning skete. — 3) Sognepræsten i det Sogn, hvor Tillysningen af Prædikestolen er skeet, skal have Indseende med, at Brylluppet inden den anbefalede Tid fuldbyrdes; skeer det ei, skal han kalde de Trolovede for sig, og i sine Medhjelperes Overværelse tilspörge dem, hvorfor Brylluppet ei er fuldbyrdet; skulde de da begge være enige udi at forlange Trolovelsen ophævet, da skal saadan deres Begjæring indföres i Ministerial-Bogen, og af dennem underskrives, om de kan skrive, hvis ei, tegner Præsten deres Navne med paaholden Pen, og af Præsten selv og Medhjelperne tillige underskrives, og skal Trolovelsen da saaledes være ophævet, og tillige af Prædikestolen næste Söndag bekjendtgjöres, at disse Trolovede have med fælles Samtykke ophævet deres indgaaede Trolovelse, og maae

1783. 19. Febr.

1783. da disse ingensinde indgaae enten Trolovelse eller
19. Febr. Ægteskab med hinanden, uden Vores egen allern. Dispensation. — 4) Skulde de derimod, enten begge eller een af de Trolovede, forlange Udsættelse af Brylluppet, da maa saadan Udsættelse ikke tillades, men den eller de, som sig vægrer Brylluppet at holde, skal give een Rigsdaler Mulkt til Sognets Fattige for hver Uge Brylluppet udsættes, hvilken Mulkt af vedkommende Stedets Foged inddrives paa Præstens Anmeldende uden foregaaende Lov og Dom; skulde Brylluppet endnu i fire Uger derefter ikke være fuldbyrdet, da melder Præsten det til Biskoppen, som, efter nöiagtig derover indhentet Underretning om Aarsagen, haver at indsende det med sin Betænkning til Vores Danske Cancellie. — 5) Skulde den ene af de Trolovede erklære sig at have grundet Aarsag til at paastaae Trolovelsen ophævet, efter de Aarsager, som i Danske Lovs 3. Bogs 16. Cap. og Norske Lovs 3. Bogs 18. Cap. er anfört, da skal Sognepræsten see til dennem at forlige, men kan det ei skee, da skal den, som troer sig til saadan Sögsmaal berettiget, udtage Stævning inden fjorten Dage; gjör den det ei, da forholdes dermed efter foregaaende 4. Art. — 6) De Trolovede maae ei flytte til hinanden og boe under Tag sammen, forinden Brylluppet er holden; de, som handle herimod, straffes, som for fortidlig Sammenleie. — 7) Hvad Adelen og de lige med Adelen Privilegerede angaaer, da forholdes herefter med deres Trolovelse eller Ja-Ord som hidtil. — Thi byde Vi og hermed allern. befale Vore Grever, Stiftsbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongel. Residence-Stad Kjöbenhavn den 19. Februarii 1783.

Forordning ang. Lösemænd paa Island. Christiansborg 19. Februar 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 og trykt som Anhang til Althingsbogen s. A., S. 69—73. Norske Reg. 49, 449b—452. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1783, S. 42—47; Schou VIII, 376. Uddrag (§ 1—9) trykt som Bilag XIII til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 67—69. — Islandsk Oversættelse „Um lausamenn" trykt i: „Inntak úr nokkrum þeim nýustu kóngl. Forordningum" &c. Hrappsey 1785. 8°. S. 25—29; Paragrapherne 1—9 i ny Oversættelse, „Forordning sem bannar lausamenn á Íslandi, ásamt fleiru", som Bilag XIII ved den islandske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 127—129. 1783. 19. Febr.

Forordning angaaende de saa kaldede Lösemænd paa Island, deres Afskaffelse, med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Os allerund. er foredraget, hvorledes de saa kaldede Lösemænd i Vort Land Island skal foraarsage Landet megen Skade og Fordærvelse, fornemmelig derved, at disse Folk ei tage stadig Tjeneste hos Bonden, men leie derimod deres Arbeide, enten i dage- eller ugeviis paa den Tid, Bonden mest trænger til dem, og det imod saa höi og overdreven Lön, at Bonden derved udsues, hvorved tillige foraarsages Mangel paa ordentlige og stadige Tjenestefolk. Disse Lösemænd omstrippe og Landet og udsue Almuen med Landprang af unyttige Kramvare og ulovlig Qvægleie, drive deres Tid for den störste Deel bort i Örkeslöshed og eenlig Stand, hvorved baade Folkets Formerelse hindres og de selv paa deres Alderdom blive Landet og de Fattiges Casse til Besvær: — saa have Vi, til denne Uorden at afhjelpe, allern. funden for godt og hermed byde og befale:

1) Ingen, endog de, som efter Forordningen af 3. Junii 1746, dens 15. Art., kunde have Adgang til at blive Lösemænd, maa herefter være det, eller af nogen Övrigheds-Person dertil gives Tilladelse. — 2) Alle de, som nu ere Lösemænd, hvad enten de ere det med eller uden Övrigheds Tilladelse, skal inden 6 Maaneder,

1783. efter at denne Forordning er oplæst paa Mandtalsthin-
19. Febr. gene, enten tage Aars Tjeneste hos Bönder og boende Folk, eller byxle Gaarder, Gaards-Parter eller Hjaleier (Huusmands-Pladser), eller optage öde Jorder; skulde nogen Lösemand ikke vide sig Leilighed til enten af Delene, da haver han strax at vende sig först til Repstjoren og siden til Sysselmanden om enten Jordebrug eller aarlig Tjeneste; kan de ei forskaffe ham enten af Delene, da maa han forblive Lösemand, indtil Repstjoren kan anvise ham aarlig Tjeneste for gangbar Lön og Kost, eller skaffe ham Jordebrug, og skal han derpaa tage Sysselmandens Beviis, som hannem meddeles uden Betaling. — 3) Dersom da Nogen efter disse 6 Maaneders Forlöb skulde befindes at være Lösemand, da haver Repstjoren med Thingbuds-Seddel at kalde ham til næste Mandtalsthing, og haver han da ei Sysselmandens Beviis at forevise, at han haver sögt Jordebrug eller aarlig Tjeneste og ingen af Delene kunnet bekomme, da skal Sysselmanden dömme ham paa nogle Maaneder i Tugthuset, og skal da Sysselmanden være betænkt paa at anvise ham enten Jordebrug eller aarlig Tjeneste, naar hans Tid i Tugthuset er til Ende, paa det han ei skal nödes til at være Lösemand. — 4) Skulde nogen Bonde eller den, som haver Bopæl og holder Folk, foregive, at en Lösemand har antaget hans Aars-Tjeneste, og det siden ved Repstjorernes Undersögning skulde anderledes befindes, da bör Lösemanden betale dobbelt Aars-Tjeners Lön til Böygde-Cassen, hvor hans foregivne Husbond boer, og Husbonden ligesaa meget, og skal Lösemanden ligefuldt tilholdes at tage Tjeneste eller byxle Jord; befindes Nogen anden Gang i saadan Underfundighed, bör han, foruden samme Böder, staae en Time i Gabestokken. Ingen maa huse saadanne Lösemænd; gjör Nogen herimod, skal han böde for hver Uge, han huser en saadan, ½ Rd. Courant, hvilke Repstjoren uden videre Lov og Dom exe-

querer; og tilkommer Repstjoren deraf den ¼ Deel, og de ¾ Dele tilfalder Sognets Fattige. — 5) Saa skal og herefter Alle af Bondestanden, Mands- eller Qvindes-Personer, som ei have noget Jordebrug, være pligtige at tage aarlig Tjeneste hos bosatte Folk, eller, i Mangel deraf, behandles og ansees paa den Maade, som i denne Forordnings 2. og 3. Art. er anordnet. — 6) Det maa ikke være Nogen tilladt at arbeide for Daglön, uden Husmændene og deres Qvinder og Börn, som hos dennem ere til Huse, samt de, som have Sysselmændenes Attest, at de have hos hannem begjært enten Jordebrug eller Aars Tjeneste og ingen have kunnet bekomme; handler Nogen herimod, ansees han som Lösemand, og omgaaes da dermed som tilforn sagt er. — 7) Ingen Jordbrugere maa have sine Sönner længere hjemme hos sig, end til de ere 18 Aar, da de skal tage Tjeneste hos andre Folk, med mindre de tjener hos Forældrene for Kost og Lön, som andre Tjenestefolk, og maa da ingen flere være hjemme, end der til deres Gaardsbrug maatte behöves. — 8) De, som boe ved Strandkanterne og ernære sig med Fiskerie, under Navn af Hjaleiemænd og Tomthusmænd eller Bodemænd, maa det være tilladt, naar Værtiden er forbi, at arbeide hos Bonden for Daglön. Saa maa og de Folk, som slige Fiskere i Værtiden behöve, naar samme er forbi, ligeledes tjene Bonden for Daglön, dog skal de förste som og de sidste benævnte herom være forsynede med Sysselmandens Attest. — 9) Ligeledes skal det og være de paa Landet sig opholdende Haandværkere, saasom de der arbeide i Jern, Kobber, Træ, item Uldspindere, Væyere og Andre, tilladt at arbeide for Bonden for Dag- og Ugelön, naar de herom ere forsynede med Sysselmandens Attest. — Thi byde og befale Vi hermed Vores Stiftamtmand, Bisper, Amtmænd, Laugmænd, Sysselmænd og Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den

1783. 19. Febr.

1783. paa behörige Steder strax lader læse og forkynde.
19. Febr. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn den 19. Februarii 1783.

25. Febr. **Rentekammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Bekjendtgjörelse af Regjeringens almindelige Foranstaltninger.** Khavn 25. Februar 1783. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 56.

Paa det at kongelige Resolutioner og Kammer-Ordres, angaaende en eller anden almindelig Foranstaltning i Island, som ikke directe herfra blive communicerede alle vedkommende Embedsmænd i Landet, men alene sendte til Amtet, for derfra videre at bekjendtgjöres, kunne desto snarere blive almindelig kundbare og vedbörlig satte i Værk, maa vi herved tjenstligst anmode Hr. Stiftamtm., at deslige Foranstaltninger, naar de indlöbe, strax, og uden at oppebie Landsthinget, circulariseres i Forveien til vedkommende Betjente, uagtet de tillige siden, som sædvanlig, publiceres paa Landsthinget, da det baade indtræffer de fleste Aar, at alle Sysselmænd ikke ere tilstede paa Landsthinget, og de Fraværende altsaa maa savne fuldstændig Kundskab om deslige Foranstaltninger, indtil den Tid Laugthings-Acterne udkomme, hvilket ofte ikke er skeet för end til Aarets Slutning, eller til næste Aar. Rentekammeret den 25. Februarii 1783[1].

25. Febr. **Rentekammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen, ang. **Udbetalingsmaaden af Gager og Pensioner.** Khavn 25. Februar 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 ved Bekjendtgjörelse fra Stiftamtmand Thodal og Amtmand Thor-

[1]) s. D. er ligelydende Skrivelse udgaaet til Amtmand Stephensen (Copieb. sst.), samt en Notification til Landfogden (Copieb. sst. Nr. 57).

arensen 19. Juli 1783, trykt i Althingsbogen s. A., S. 33. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 55. 1783. 25. Febr.

Som Islands Vidtlöftighed og vanskelige Communication ikke vil tillade, hvad dog ellers burde skee, at staaende Gager og Pensioner sammesteds udbetales qvartalviis, saa haver Kammeret tillagt Landfogden den Ordre, at af deslige ikke udbetales mere aarlig paa Landsthinget, end for det da forfaldne halve Aar, anseet at de kongelige Jordebogs-Indtægter ikke altid endda ganske ere indkomne, og adskillige andre Udgifter, saasom til Falkenes Underholdning, samt Legata til Præsteskabet, saavel som Præmier og de Jordemödrene tillagte Penge til den Tid fuldt ud maa betales; hvilket Hr. Stiftamtm. og Amtm. ville publicere i dette Aars Landsthings-Acter til almindelig Efterretning for den fölgende Tid. Rentekammeret den 25. Februarii 1783[1].

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Fordelingen af Handelens aarlige Contingent til de Fattige. Khavn 25. Februar 1783. — Indholdet bekjendtgjort paa Althinget 1783 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen S. 28. Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 73. 25. Febr.

I Anledning af, at det af den kongelige Handels-Direction er vedtaget, at fölgende tilforn combinerede Handelssteder i Island nu blive indeværende Aar separerede, ligesom allerede forrige Aar er skeet med Flatöe Handel, der forhen var annecteret til Stichisholm, ere Fattiges-Pengene, som af Handelen aarlig svares der i Landet, saavidt angaaer de Havne, som dette vedkommer, for Fremtiden saaledes regulerede:
Dale Syssel, Sysselmand Ketilsen: af Stichisholm 10 Rd.
— Flatöe .... 10 —

[1]) s. D. Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson om samme Gjenstand (Copieb. sst. Nr. 53).

1783.

25. Febr.

Guldbr. S., Sysselm. Thorarensen:	af Grindevig.	10 Rd.
	— Bosand ...	10 —
Snæfjeldsn. S., Sm. J. Arnorsen:	— Budenstad	15 —
	— Stappen ..	15 —
	— Olufsvig ..	13 —
	— Grönnefj. .	12 —
Bardestr. S., Sysselm. B. Einarsen:	— Patrixfjord	5 —
	— Bildal	5 —
Isefjords S., Sysselm. J. Arnorsen:	- Dyrefjord.	10 —
	— Isefjord . .	10 —

Hvilket Vi herved tjenstlig maa anmode Hr. Stiftamtm. at foranstalte udi Laugthings-Acterne publiceret til Vedkommendes Efterretning, som modtage disse Penge til videre Uddeling, ligesom vi desuden have circulariseret denne Foranstaltning til vedkommende Sysselmænd. — Rentekammeret den 25. Februarii 1783[1].

25. Febr. **Rentekammer-Circulaire** til Landfogden og samtlige Sysselmænd i Island, ang. **Tilberedelse af Qværnstene.** Khavn 25. Februar 1783[2]. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 79.

Directionen for den kongel. grönlandske, islandske, finmarkske og færöeske Handel agter at opmuntre Indbyggerne i Island til selv at tilhugge Qværnestene, og haver til den Ende besluttet, at ville modtage saadanne

---

[1]) Skrivelse til de vedkommende Sysselmænd, samt Landfogden, hvori de tillige beordres til at være tilstede naar Handelsstedernes Separation foretages, ved Beholdningernes Optagelse, samt Husenes og Inventariernes Overlevering, da denne maatte foretages og afbevises ved en judicial Forretning, som brugeligt var ved Overlevering af et Handelssted fra en Kjöbmand til en anden (Copieb. sst. Nr. 75); Communication til Handels-Directionen s. D. (Copieb. sst. Nr. 74).

[2]) Rentek. Circ. 27. Marts 1784.

i Landet tilhugne Qværnestene i Handlerne der, til fastsættende Priser, bestemte efter hvad dette Slags Stene gjelde paa hvert Sted, med et lidet Tillæg for Transporten fra Sælgernes Hjem, eller Stedet, hvor Materialerne findes, til Handelsstedet, og derefter igjen at udsælge dem derfra for samme Priser til Almuen, samt derhos at udlove for nogle visse Aar smaae Præmier til dem, som i et Aar leverede visse Qvanta til Handelen, foruden den paa Stenene selv fastsættende Taxt, saasom: 1783. 25. Febr.

for	6	Par:	1	Rd.,	som er		16	Sk.	for Parret,
—	9	—	2	—	—	omtr.	21	—	—
—	12	—	3	—	—	—	24	—	—
—	15	—	5	—	—	—	32	—	—
—	20	—	8	—	—	—	38	—	—
—	30	—	15	—	—	—	48	—	—

dog saaledes, at naar Nogen leverede over et af de anförte Qvanta, uden at naae det næste, da nyder han ikkun den for det næst mindre Qvantum udsatte Præmie, for Ex. for 8 Par 1 Rd., og saaledes videre. — Men da Prisen paa det Slags Qværnestene, som nu udhugges i Island, befindes at være ulige, formodentlig formedelst Stenenes forskjellige Beskaffenhed og Störrelse, da nogle i Sneefellsnæs Syssel af 16 til 20 Tommers Diameter berettes at være solgte for 8 Mk. Parret, og andre derimod paa andre Steder for 68 Sk., saa ville (Tit.), til nærmere Oplysning for at bestemme Priserne paa meerbemte Qværnstene, meddele os med dette Aars Skibe saa nöiagtig Underretning som mueligt er om fölgende Poster:

1) Om der, og paa hvilke Steder i Hans Syssel, maatte findes saadan Steenart, som er tjenlig til Qværnestene, samt hvorvidt samme nu for Tiden dertil anvendes, eller kunde anvendes i Fremtiden, og da hvorledes. — 2) I förste Fald: hvad da Parret sælges for der paa Stedet og hvor store Stenene ere i Diameter. —

1783. 3) Hvor langt de, som tilhugge eller kunne ventes at
25. Febr. ville tilhugge Stenene, omtrent boe fra Handelsstedet, hvor langt de Steder, hvor Stenene falde, ligge fra samme, samt hvorvidt de tilhugne Qværnestene kunne ventes at blive förte derhen; og især: 4) at bringe i Erfaring, om Nogle af Indbyggerne skulde være at bekvemme til at vedblive, eller gjöre Qværnestenes Tilhugning til etslags Næringsvei, fornemmelig om Vinteren, samt hvorvidt der kunde blive Leilighed at faae saadanne Qværnestene anvendte og afsatte paa Stedet, og til hvilke Priser, i Tilfælde at Veien var for lang eller besværlig til at faae dem förte til Handelen. — Vi gjöre os ei alene forvissede om, at (Tit.) anvender saa meget större Flid paa de herom meddelende Underretninger, som Iværksættelsen derefter med Qværnstenes almindelige Indförsel i Island fornemmelig sigter til Indbyggernes Bedste, i hvilken Henseende vi meget ville önske, at den hele Indretning hermed kunde nu strax blive saa nöie som muligt overlagt i Forveien med de bedste Mænd blandt Almuen, til nærmere forventende Overlæg og Approbation efter Omstændighederne; ligesom vi og maa anmode om, at disse Efterretninger ufeilbar maa afsendes med dette Aars Retour-Skibe fra Landet. Rentekammeret den 25. Februarii 1783 [1].

1. Marts. **Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Slægtskabs-Forhold mellem Dommere.**

---

[1]) I Circulairet til Sysselmanden i Snæfellsnes Syssel tilkjendegives, at Handelen vilde i dette og næste Aar modtage tilhugne Qværnstene af Bonden Jon Asmundsson paa Berserkseyri, for 1 Rd. 32 Sk. de smaae paa 16—17 Tomm. Diameter, og 1 Rd. 48 Sk. de större paa 18—20 Tomm. Diameter, foruden den ovenmeldte Præmie (Copieb. sst. Nr. 80); Communication til Handels-Directionen om det udfærdigede Circulaire, Copieb. sst. Nr. 81.

Khavn 1. Marts 1783. — Canc. Brevb. for 1783, Nr. 335, S. 184. 1783. 1. Marts.

P. M. Da Laugmand Thorarensen har, i Anledning af at Hr. Stiftbefalingsm. har beskikket en Sættedommer ved Laugthinget i en Sag imellem Under-Assistent Sivert Isfeld og en Bondemand, navnlig Grim Gudmundsen, fordi Laugmandens Stedfader havde dömt i Sagen ved Underretten[1]: har forespurgt, hvorvidt han bör vige sit Dommersæde i de Sager, som hans Stedfader har dömt a prima instantia: — saa skulde man tjenstligst tilmelde Dennem, at Laugmanden ikke bör vige sit Sæde af den Aarsag, at hans Stedfader har dömt og afsagt den til Laugthinget paaankede Dom. Det kgl. Danske Cancellie den 1. Martii 1783.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, angaaende **Slagterie-Anlæg i Rangarvalla Syssel.** 25. Marts.
Khavn 25. Marts 1783. — Indholdet publiceret paa Althinget 1783 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen S. 28-29. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 113.

Den kongelige Handels-Administration haver, i Skrivelse af 8. hujus, tilmeldet os, at der paa Jorden Bakkahjaleie i Rangervalle Syssel er gjort et Anlæg til at modtage Slagterie fra Fastelandet, og at det i Anledning deraf er ved Correspondence med Vedkommende saaledes blevet afhandlet, at tage de 5 Thingsogner, nemlig Öefjeld, Öster- og Vester-Landöer, Fljotshlid og Hvolrep af Rangervalle Syssels östre Part, fra Örebacks Handels-District, og henlægge samme til Handelen paa Westmannöe og Bakkahjáleie. Forbemeldte Foranstalt-

[1]) Ved denne Sags Foretagelse paa Althinget 1782 havde Stiftamtmanden, paa Grund af det stedfindende Slægtskabsforhold mellem Laugmanden og Underdommeren, beordret den anden Laugmand til at paadömme Sagen ved Laugthingsretten.

1783. ning have vi ikke villet undlade herved at communicere
25. Marts. Hr. Stiftamtm., med Anmodning, at ville foranstalte samme i Landsthings-Acten bekjendtgjort til almindelig Efterretning, ligesom vi og have givet Sysselmændene Magnusen og Gudmandsen Underretning derom. Rentekammeret den 25. Marts 1783[1].

25. Marts. **Rentekammer-Circulaire** til samtlige Sysselmænd og Landfogden i Island, ang. **Slagteriet samt Vægten ved den islandske Handel.** Khavn 25. Marts 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen S. 29. — Islandske Copieb. Litr. U, Nr. 114.

Da Indvaanerne i Island ofte skal finde dem bedre tjent med: til eget Husbrug at beholde Skindene af de Faar, som de selv slagte ved Handelen og levere sammesteds, end at sælge dem tillige; saa haver man ved Correspondence med den kongelige Handels-Direction bragt det tilveie, at samtlige Kjöbmænd blive beordrede: ikke at aftvinge Indbyggerne Skindene af deres ved Handelen slagtede Creaturer, saa at det skal staae i deres eget Valg, om de selv godvilligen ville afhænde samme eller ikke, da det tydelig sees af Taxteforordningen af 1776, at Kjöd, Tallig og Skind just til den Ende ere der under forskjellige Rubriquer anförte. — Ligeledes blive Kjöbmændene beordrede til: i dette Aar og fremdeles bestandig at have en Bismer i Kramboden, hvoraf Indbyggerne kunne betjene sig, til strax efter gjort Handel at efterveie, hvad de kjöbe, naar de maatte have nogen Tvivl om Udvægtens Rigtighed. — Hvilke to Poster Hr. Sysselmanden ville almindelig bekjendtgjöre for Indbyggerne udi det Ham anbetroede

[1]) s. D. Communication herom til Sysselmændene: Þorsteinn Magnússon i Rangarvalla Syssel og Lýður Guðmundsson i Vester-Skaptafells Syssel. (Copiebog sst. Nr. 111—112).

Syssel, til deres Efterretning. Rentekammeret den 25. Martii 1783[1]. 1783. 25. Marts.

General-Toldkammers Plakat ang. **Ophævelse af Forbud** mod Indförsel af **fremmed Vitriol og Svovel.** Khavn 29. Marts 1783. — Ikke publiceret i Island, men her optaget i Henhold til Plakaterne 29. Marts og 26. April 1727. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1783, S. 81—82; Schou VIII, 387. 29. Marts.

Plakat, hvorved Forbuddene imod fremmed Vitriols og Svovels Indförsel til Danmark og Norge indtil videre ophæves.

Hans kongelige Majestæts til Danmark og Norge &c. Deputerede og Committerede i det Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer gjöre alle vitterligt: at det har behaget Allerhöistbemeldte H. Majestæt at befale: 1) At Plakaten af 18. April 1747, som forbyder fremmed Vitriols Indförsel, skal indtil videre være ophævet, og at fremmed Vitriol imidlertid maa indföres i Danmark og Norge, imod den i Told-Tariffen af 26. November 1768 ansatte Told, 48 Sk. for Skippundet. — 2) At ligeledes skal det ved Plakaterne af 29. Martii og 26. April 1727 givne Forbud imod fremmed Svovels Indförsel indtil videre være tilsidesat, og fremmed Svovel imidlertid være tilladt at indföres imod den Told, som i sin Tid ved Told-Tariffen af 1732 var fastsat, 20 Sk. Spec. for 100 Pd. Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Toldkammer den 29. Martii 1783.

Bevilling for den kongel. Handel, at ansætte **visse Haandværks-Svende som Mestere uden Me-** 2. April.

[1]) ved Rentek. Skriv. s. D. til Stiftamtmand Thodal tilstilles ham Copie af dette Circulaire, for at foranstalte sammes Indhold bekjendtgjort i Laugthings-Acterne. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 115).

1783. ster-Pröve. Christiansborg 2. April 1783[1]. —
2. April. Siell. Reg. 75, 807b—808. Fogtm. VI. 2, 558—559.

Vi Christian den Syvende &c., G. A. V., at da Vi, under 3. Oktobr. a. p., allern. have forundt Vores grönlandske, islandske, finmarkske og færöiske Handel de samme Friheder og Rettigheder i Henseende til de ved disse Handeler behövende Haandværks-Mestere, Svende og Drenge, og disses Antagelse og Udlæring, med vid., som ere tilstaaede Vore octroyerede östersöiske og guineiske, samt Handels- og Canal-Compagniet ved deres Octroyer, saa at bemeldte grönlandske Handel maa anlægge og holde Smede-, Snedker- og Bödker-Værksteder, samt Reebslager-Bane for egen Regning, og Administrationen for samme dertil antage Mestere og Svende, med videre; — og bemeldte Administration nu for Os allerund. haver andraget, at ved denne Handelen forundte Tilladelse er samme befriet fra alle de Vanskeligheder og Indvendinger, som kunde skee ved Laugene, saavel i Henseende til Mesterne som Svende og Drenge, naar der ved Handelens Værksteder tillige kunde antages til Mestere saadanne, som allerede vare Mestere i Laugene, hvilket ei altid skal kunne skee, men at der de fleste Tider maa antages en dygtig og bekvem Svend, som befrygtes at foraarsage adskillige Vanskeligheder med Laugene, til Sinkelse og Skade for Handelen: — saa have Vi, efter bemeldte Administrations derhos allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt den fra vedkommende Collegier derover meddelte Betænkninger, endvidere allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade: at de Svende, som til Mestere ved forne Vores grönlandske, islandske, finmarkske og færöiske Handels Værksteder blive antagne, maa, uden at gjöre Mesterstykke, saa længe de forblive i Handelens Tjeneste, for Mestere

[1]) Plak. 13. Oktobr. 1784, § 6.

ved Laugene ansees og agtes, og ved Laugene nyde de samme Rettigheder som andre Laugsmestere. Forbydende &c. Christiansborg den 2. April 1783. 1783. 2. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Lönnen for Notarius i Overretten. Christiansborg 2. April 1783. — Norske Tegn. XLII, 205b—206. 2. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Notario ved Oberretten paa Vort Land Island, Otto Stephansen, indkommen Ansögning, hvorudi han, som ikkuns er tillagt 30 Rd. Lön, allerund. haver begjært, at maatte votere i de for bemeldte Ret indstævnte Sager, og derfor nyde 10 Rd. lige med de andre Assessorer, samt at ham som en Douceur maatte tillægges 10 Rd. aarlig af Handels-Cassen, og ligesaa meget af Tugthus-Cassen, hvorimod han vil besörge paa Dansk oversatte de Delinquent-Sager, som maatte indstævnes til Vores Höieste-Ret. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan allerund. gjorte Ansögning, samt din derover afgivne Erklæring, som ligeledes er bleven Os refereret, allern. have bevilget, at Supplikanten, som bestandig Assessor i Oberretten, maa tillægges 10 Rd. af Justits-Cassen og 10 Rd. af Tugthus-Cassen. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalende &c. Christiansborg den 2. April 1783.

Rentekammer-Skrivelse til Directionen for den islandske Handel, ang. Udgivelse af Samling af Forordninger for Island. Khavn 2. April 1783. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 121. 2. April.

Som Bogtrykkeriet paa Rapsöe i Island ikke er mere i Stand til at fortsætte den der begyndte Trykning og Forlag af Samlingen af de kongelige Forordninger for dette Land, og Kammeret veed, at Hr. Agent

1783. Gyldendal kan formaaes at paatage sig dette Forlag,
2. April. naar han kunde faae saa mange Subscribentere, at han kunde see sig nogenledes skadeslös, men han dog her i Staden ikkun haver hidindtil kunnet samle nogle faae, saa at Arbeidet derved befrygtelig vil standse: saa skulle vi, i Betragtning af denne Samlings udbredte Nytte i alle til den kgl. Tjeneste, saavidt Island vedkommer, henhörende Fag, herved have den kongelige Handels-Direction tjenstlig anmodet, at vedlagte Subscriptions-Planer behagelig maatte tilsendes Handels-Betjenterne i Island, med Ordre at forevise samme for Embedsmændene og Andre i Island, der maatte have Lyst til at tegne sig for denne Samling; til hvilken Ende vi lade herved fölge saa mange af bemeldte Subscriptions-Planer, at der til hver Havn kan sendes eet af samme, da vi i sin Tid maatte have os udbedet Efterretning om, hvor mange der maatte tegne sig paa hver Havn. Rentekammeret den 2. April 1783.

2. April. **Rentekammer-Skrivelse** til Amtmand Stephensen, ang. **Grundleien for Hofsos Handelssted.** Khavn 2. April 1783 — Islandske Copieb. Litr. U, Nr. 127.

I Anledning af Hr. Amtm' Begjering i Skrivelse af 18. August 1781, om nogen Erstatning for den Afgang, Deres Eiendoms-Jord Hof i Skagefjords Syssel aarlig lider ved dem, der söge Handelen paa Hofsos, haver den kongelige Handels-Administration, med hvilken vi herom have correspondered, tilstaaet Dem for denne Afgang en aarlig Godtgjörelse af 5 Rd. Specie, som Kjöbmand Howisch ved bemeldte Handel bliver beordret at udbetale Dem. Hvilket herved tjenstlig meldes til behagelig Underretning, og Svar paa forbemeldte Skrivelse. Rentekammeret den 2. April 1783.

2. April. **Rentekammer-Circulaire** til Provsterne i Island, ang. **Uddeling af Olavii Reisebog som Inventa-**

rium til Kirkerne. Khavn 2. April 1783. — I Anledning af, at Boghandler Sören Gyldendal ved kgl. Resol. 24. Februar 1783 var forundt Agents Charakter med virkelig Kammerraads Rang og Bestalling, imod halve Taarnpenges Erlæggelse, 25 Rd., imod at han tilböd at skjænke til hvert Sognekald, samt hver Bispestol og Skole i Island, et godt i Pap heftet Exemplar af Olavii oeconomiske Reisebeskrivelse, med Kort og Kobbere, sender Rentek. til Provsterne et Antal Exemplarer, beregnede paa 1 Ex. til hver Hovedkirke, for at sendes Præsterne „med Ordre om sammes Optagelse i sikker Forvaring, indtil der fra vedkommende Biskop kan indlöbe nærmere Foranstaltning herom". — Fordelingen anföres: 1783. 2 April.

til Mula Syssel	24	Hovedkirker
— Skaptafells Syssel	13	—
— Rangarvalla Syssel	14	—
— Arnes Syssel (med Domkirken)	17	—
— Gullbringu og Kjosar Syssel .	9	—
— Borgarfjords Syssel	7	—
— Myra Syssel	7	—
— Hnappadals Syssel	1	—
— Snæfellsnes Syssel	6	—
— Dala Syssel	6	—
— Bardastrands Syssel	8	—
— Isafjords Syssel	13	—
— Stranda Syssel	4	—
— Norder Syssel	17	—
— Öefjords Syssel	16	—
— Skagafjords Syssel (med Domk.)	14	—
— Hunavatns Syssel	15	—
— Skolerne	2	—

tilsammen 193 Exemplarer. Skolernes Exemplarer sendes til Biskop Finn Jonsson og Stiftprovst over Holum Stift Halfdan Einarsson, med Anmodning om at give Provsterne „nærmere Ordre om Exemplarernes Fordeling og forsvarligste Forvaring ved Kirkerne". — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 141—143. jevnf. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 13.

Rentekammer-Circulaire til samtlige Sysselmænd i Island m. fl., ang. **Uddeling af et oeconomisk Skrift i Island.** Khavn 2. April 1783. — Hvorved oversendes et Antal Exemplarer af Provst Björn 2. April.

1783. Haldorssons Skrift om vilde Urters Benyttelse i Island (Grasnytjar. Kh. 1783. 8vo) til gratis Uddeling blandt Indbyggerne. Fordelingen bestemmes saaledes:

til Mule Syssels Norder-Part	8 Thingsteder	40	Exempll.
— do. Söndre —	8 —	40	—
— Skaptafells S. östre Part	3 —	15	—
— do. vestre —	3 —	15	—
— Vestmannöe	1 —	6	—
— Rangervalle	8 —	40	—
— Arnes	12 —	56	—
— Guldbringe	5 —	30	—
— Kjose	3 —	15	—
— Borgefjords	9 —	45	—
— Myre	7 —	35	—
— Nappedals	3 —	15	—
— Snæfjeldsnæs	6 —	30	—
— Dale	8 —	40	—
— Bardestrands	9 —	45	—
— Isefjords	14 —	65	—
— Strande	6 —	30	—
— Hunevands	11 —	55	—
— Skagefjords	7 —	35	—
— Öefjords	8 —	40	—
— Norder	12 —	55	—
Tilsammen	151 Thingst.	747	Exempll.

Ved Skrivelser af samme Dato tilstilles Amtmændene, Biskoppen og Vice-Biskoppen paa Skalholt, Stiftprovsten paa Holum, Laugmændene og Vice-Laugmanden hver et Exemplar, og Provst Björn Haldorsson anvises det ham tilstaaede Honorar 2 Rd. pr. Ark, eller ialt 36Rd. Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 144-149.

9. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Formildelse af Tyvsstraf for en Kröbling.** Christiansborg 9. April 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 „til Efterretning for Fremtiden", endskjöndt den Paagjeldende var „imidlertid denne Vinter bortdöd i Tugthuset", — og Uddrag deraf trykt i Althingsbogen 1783, S. 32. — Norske Tegn. XLII, 208.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da du udi indkommen Forestilling til Os af 23. Augusti a. p.,

som Os allerund. er bleven refereret, haver andraget, at en vanför Kröbling, navnlig Helge Gudmundsen, er bleven tiltalt, först for at have stjaalet en Hest, hvilken han har formaaet en af hans Bekjendte at slagte for ham, og siden at have stjaalet et Faar og et Lam, for hvilke Tyverier han ved Landsthinget er dömt at kagstryges og arbeide i Jern i det islandske Tugthuus sin Livstid; men at Oberretten har anseet Sagen af den Natur, at den burde forestilles til Vores Resolution, da derom ingen udförlig Lov er i Landet, og du derimod udi det givne Votum haver formeent, at som denne Delinquent, der hverken har Hænder eller Födder, er et ynkværdigt Hospitalslem, og at han har begaaet disse Tyverier af Hungersnöd, fordi Vedkommende have forsömt at besörge hans Underholdning i Sognet, burde han, for hans svage Legems-Beskaffenhed, pidskes i Herredet, til det Forhold han kan taale, og derefter nedsættes i Sognet til stadfast Tilhold, hvor Sysselmanden ved Repstyrerne bedst skjönne, og der forsyne ham med nödtörftig Underholdning efter Loven: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at bemeldte Delinquent Helge Gudmundsen skal ansees efter berörte din Formening. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 9. April 1783.

1783. 9. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. **Tyvsstrafs Formildelse til Vand og Bröd.** Christiansborg 9. April 1783. — Norske Tegn. XLII, 208b—209.

9. April.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Arrestant Arne Sigurdsen af Öefjord [*rett.* Öefjeld = undan Eyjafjöllum] i Rangevalle Syssel paa Vort Land Island for Os allerund. haver andraget, at han af Hungersnöd, og i Mangel paa Klæder, da han ingensteds kunde faae

1783. 9. April. Tjeneste, har stjaalet et Faar, hvorfor han er dömt at kagstryges og arbeide i tvende Aar udi Tugthuset paa bemeldte Island: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af hans derhos allerund. gjorte Ansögning, som, tillige med din derpaa meddelte Erklæring, hvorudi Supplikanten gives et godt Skudsmaal, er bleven Os refereret, allern. have bevilget, at bemeldte Arne Sigurdsen maa for den idömte Straf være befriet, imod at sættes paa Vand og Bröd i 14 Dage. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalende &c. Christiansborg den 9. April 1783.

9. April. **Plakat** ang. **Skifte-Akters** og andre **Rets-Documenters Beskrivelse.** Christiansborg 9. April 1783[1]. — Udgivet for Danmark og Norge, og ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 75, 816—817. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1783, S. 88-89; Schou VIII, 388—390.

Plakat, anlangende hvorledes Skifte-Acter, og andre af Rettens Betjente for Penge udstedende Breve i Rettergangs Sager, skal gives beskrevne.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, da Vi have ladet Os allerund. foredrage, hvorledes endeel Rettens Skrivere i Vore Riger Danmark og Norge skal, saavel ved Skifte-Acters som Dommes og Thingsvidners vidtlöftige Beskrivelse fornærme dem, som samme maa betale, da de ikke alene udelade at anföre 26 Linier paa hver Side, tvertimod de udgangne Anordninger, men endog anföre paa adskillige Steder ikkun 6, 8 à 10 Bogstaver paa hver Linie: saa have Vi, til saadan Uorden at forekomme, hermed villet byde og befale, ligesom Vi og hermed allern. byde og befale: at alle Skifte-Acter, Doms-Acter, Thingsvidner, Syns-, Vurderings- og Taxations-Forretninger, Forhörer, Gjenparter

[1]) Sportel-Reglement 10. Septbr. 1830, § 79.

og alt Andet, som i Rettergangs-Sager gives beskreven 1783.
for Penge, hvad enten samme udstedes af de ordinaire 9. April.
Rettens Skrivere, eller af Commissarier, skal saaledes gives beskreven, at enhver Side holder 26 Linier, og enhver Linie 24 Bogstaver, og hvor der i Acterne forekomme Beregninger eller Taxationer, saa at der udfordres en eller to Marginer paa Siden, der skal dog enhver Linie, hvor der er en Margen, holde 16 Bogstaver, og hvor der er 2 Marginer skal enhver Linie holde 12 Bogstaver. — Skulde nogen Act herefter anderledes udstedes, da maa den, som dermed troer sig fornærmet, indstævne Rettens Skriver for Oberretten, og, om det er Commissions Skriver, da for Landsthingene i Danmark og for Laugthingene i Norge, hvor Retten, efter at have taget den paaklagede Act i Öiesyn, uden foregaaende Laugdag, haver at ansee saavel de ordinaire Rettens Skrivere, som Commissions-Skriverne; og hvor ingen antagen Commissions-Skriver har været; da den af Commissarierne, som det tilkommer at före Protocollen og udstede Acten, med en Mulkt fra 10 til 50 Rd. efter Omstændighederne, som de finde Acterne uforsvarlig skrevne til, hvilken Mulkt tilfalder Vores Justits-Cassa, og desuden tildömmes Skriveren at betale den Klagende i Skadeslösholdelse hvad de synes Ret at være, foruden de Bekostninger, som paa Sagen kunne medgaae; ligeledes haver enhver Ober-Dommer at eftersee og kjende, om de i Retten fremlagde Acter ere forsvarligen skrevne, og i forekommende Tilfælde at mulktere Skriveren, hvad enten den Fornærmede derover klager eller ikke. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongl. Residentsstad Kjöbenhavn, den 9. April 1783.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Vatnsfjord Kirkes Fisketolde i Bolungarvig. Chri- 11. April.

1783. 11. April. stiansborg 11. April 1783. — Norske Tegn. XLII, 210.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Sognepræsten for Vatnefjords Menighed paa Vort Land Island, Provst Hr. Gudloger Sveinson for Os allerund. haver andraget, at uagtet Vatnefjords Kirkes Adkomst og Rettighed efter Björn Einersens approberede Gavebrev af 1405 til alle halve Fisketolde af Bolungervig inden Issefjords Syssel, som ved Proces for Under- og Overretten fra 1746 til 1749 inclus. er udageret, og bemeldte Vatnefjords Kirke tildömt, samt endelig ved en usvækket Hjemthings-Dom af 24. Septembr. 1755 skulde synes at være ganske hævet, skal dog saavel han, som hans Formand i Kaldet, Hr. Magnus Teitson, have haft megen Besværlighed og Bryderie ved at faae denne Kirkes Rettighed, hos de mange og adspredte Grundeiere i Bolungervig, og de meget flere og mere adspredte udroende Fiskere sammesteds, inddreven, da Grundeierne skal vægre og disputere de Udroende at vedligeholde deres af Steen for största Deel opsatte Fiske-Hytter med Grönsvær i Nærheden, hvilket dog fra umindelige Tider skal have været ligesaa sædvanligt som fornödent, uden noget Vederlag à parte til Jordeieren, der udisputeerlig skal nyde den halve Fisketold, som er proportioneret efter Baadens Störrelse, f. Ex. 1 Rd. 12 Sk. for Aattæring, og 80 Sk. for Fem-Mands-Far, fra Paaske til 10. Julii, som er den ordinaire Udronings-Tid i dette Fiskevær, med videre; — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af bemeldte Hr. Gudloger Sveinsons derhos allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, allern. have fundet for godt, at det i alle Maader skal have sit Forblivende ved berörte Björn Einersons Gavebrev af 1405 og forbenævnte Dom af 1755. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalende &c. Christiansborg den 11. April 1783. [ad mandatum].

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. **Lön og Brugsjord for Vesterlandets andet Chirurgikat.** Khavn 12. April 1783. — Islandske Copieb. Litr. U, Nr. 154. 1783. 12. April.

Efter de af Hr. Stiftamtm. i Skriv. af 4. Septbr. f. A. forestilte Omstændigheder finder man Intet imod, at den beskikkede anden Fjerdingschirurgus paa Vesterlandet, Jon Einersen[1], nyder godtgjort hans Lön for 1782 paa den ved den om ham den 12. [*rett.* 17.] Decembr. 1781 ergangne kgl. Resol. foreskrevne Maade, da Kammeret ikke paatvivler, at Hr. Stiftamtm. paaseer, at han det förste mueligt tiltræder sin Station, samt i Overeensstemmelse med höistbemeldte Resolution bestemmer for ham en bekvem Bopæl, hvorom vi i sin Tid ville forvente nærmere Underretning. Rentekammeret den 12. April 1783.

Plakat om nærmere Bestemmelse af **Betalingen for algierske Söpasser.** Christiansborg 14. April 1783. — Ikke publiceret i Island, men optaget her i Henhold til For. 1. Mai 1747, jevnf. For. 13. Juni 1787 Cap. I, § 16. — Indholdet anföres i Anmærkning til § 2 af straxnævnte For. 1 Mai 1747 som Bilag V til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 26 (paa Islandsk ved den islandske Udgave S. 84). Emaneret igjennem General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium. — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1783, S. 91—93 (Tydsk S. 93—95); Schou VIII, 390-391. 14. April.

Vi Christian den Syvende &c. Gjöre hermed vitterligt: at Vi, i Betragtning af de nu ophörte Uroligheder til Söes mellem de forhen krigförende Magter, og den deraf flydende almindelige Forandring i Handels-

[1]) Canc. Skriv. til Rentekammeret 20. April 1782, at Jon Einarsson er ved kgl. Resol. af 17. i s. Maan. beskikket til Districts-Chirurg i Vesterlandets nordlige Chirurgikat, med fri Bolig og lige Indkomst med de andre Chirurger. Canc. Brevb. 1782, Nr. 642, S. 264.

1783. Conjuncturerne, ogsaa have henvendt Vores Landsfa-
14. April. derlige Omhue til Vore kjære og troe Undersaatters Söfart, og i Hensigt til de dermed forbundne Afgifter blandt andet besluttet, saaledes forholdsmæssig at bestemme den for Vore algierske Söpasser erlæggende Betaling, at deryed ikke alene Skibenes Drægtighed, men endog deres forskjellige Bestemmelse tages i Betragtning, og Passernes höiere eller ringere Betaling indrettes i Forhold til Reisens större eller mindre Fordeel. Til den Ende ville Vi nu ikke alene have ophævet de under 4. Februarii forrige Aar ergangne Anordninger, om de algierske Pas-Afgifters höiere Beregning, imedens forrige Krigsuroligheder varede; men endog i samme Hensigt herved allern. have forandret den i Vores Forordning af 21. August 1747 bestemte Betaling for algierske Söpasser af 50 Rd. for hvert Pas. Derimod byde og befale Vi herved allern., at Betalingen for algierske Söpasser fra næstkommende 1. Junii af skal erlægges som fölger, nemlig: 1) For de til Farten i Europa og til alle Havne i Middelhavet requirerte algierske Söpasser, med 3 Mk. danske for hver Commercelæst af Skibets Drægtighed. — 2) For de til Kysten af Guinea og til Vestindien eller andre Steder i Amerika forlangte algierske Söpasser, 4 Mk. Danske for hver Commercelæst af Skibets Drægtighed. — 3) For algierske Passer til Reiser paa China og Ostindien eller til Cap de bonne Esperance, 1 Rd. for hver Commercelæst af Skibets Drægtighed. Foruden disse Pas-Penge skal af hvert Pas herefter som forhen betales de sædvanlige 2 Rdlrs. Omkostninger. Iövrigt ville Vi allern., at der med alle andre om algierske Söpassers Brug ergangne, og endnu ved Magt staaende, Anordninger skal have sit Forblivende. Hvorefter Vedkommende sig allerund. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vor kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 14. April 1783.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. **Landphysikatets Instrumenter.** Khavn 19. April 1783. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 163. 1783. 19. April.

Det kgl. danske Cancellie haver hertil indsendt en Specification fra Landphysikus Svendsen i Island paa de Instrumenter, som agtes fornödent at anskaffes af ny til Landphysikatet, hvorhos han haver begjært, at de gamle Instrumenter maatte foranstaltes reparerede. I denne Henseende ville Hr. Stiftamtm. behage at tilkjendegive ham, at som Kammeret vil drage Omsorg for at forskaffe ham de forlangte nye Instrumenter, hvorom han i sin Tid kan forvente nærmere Resolution: saa eragter Kammeret derimod, at de gamle Instrumenters Reparation maatte blive den kgl. Cassa uvedkommende og bestrides af ham selv. Rentekammeret den 19. April 1783.

Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene og Landfogden i Island, ang. **Fremgangsmaaden ved Handelen.** Khavn 19. April 1783. — Publiceret paa Althinget 1783 ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen S. 29—30. Isl. Copiebog Litr. U, Nr. 170. 19. April.

Ligesom den kongelige Handels Direction, efter sammes Skrivelse til Kammeret af 14. hujus, indskjærper samtlige Kjöbmænd i Island: ei alene ikke at nægte Indvaanerne at eftersee de tilforhandlede Varer paa Handelsstedet, men og at holde dem fra at tage Overvægt og Overmaal paa de af Indbyggerne i Handelen leverende Varer, hvorover, uagtet de mod saadant herfra tilforn föiede Foranstaltninger, ere indlöbne Klager, saa haver Hr. Sysselm. ogsaa paa sin Side nöie at paasee, at saadant for Fremtiden ved Handelen efterleves, og ellers bekjendtgjöre dette for Indbyggerne

1783. i Hans Syssel, til deres Efterretning. Rentekammeret
19. April. den 19. April 1783[1].

5. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Bygselforholdene paa de kongelige Godser.** Christiansborg 5. Mai 1783[2]. — Efter Forslag af Landfoged Skuli Magnusson, for at forebygge den Affældning i Indtægterne af disse Godser, som i den senere Tid havde fundet Sted. Resolutionens Indhold er optaget i Reskript 19. Mai 1783, med Undtagelse af Slutningen, saa lydende: „og ville Vi derhos allern., siden en lige Uskik ogsaa gaaer i Svang paa det beneficerede Gods, til Skade for pia Corpora, at dette Landfogdens Forslag skal communiceres Vort danske Cancellie, for i sin Tid at see denne Sag sat paa en ordentligere Fod for Bispestolenes, Hospitalernes, de Fattiges og andre Stiftelsers Gods. Christiansborg Slot den 5. Maji 1783"[3]. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 50.

7. Mai. **Forordning** anlangende den **Formular som herefter skal bruges ved den hellige Daab.** Christiansborg 7. Mai 1783[4]. — Publiceret paa Althinget 1783 og Rubrum trykt i Althingsb. s. A. Nr. IX, 3; Forordn. er fuldstændigen trykt som Tillæg til Althingsb. for 1785. — Siell. Reg. 75, 851b-852 (uden Formular). Original-Aftryk hos Höpffner, og særskilt Aftryk af Döbe-Formularen trykt hos den Samme, Khavn 1783. 8 Sider i 8°. Qvart-Forr. for 1783, S. 100—106; Schou VIII, 392—396. — Formularen alene er

[1]) Ved Rentek. Skriv. af s. D. tilstilles Stiftamtmand Thodal Copie af dette Circulaire, med Anmodning, at foranstalte Indholdet deraf bekjendtgjort i indeværende Aars Landsthings-Acter (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 171).

[2]) see Reskr. 19. Mai 1783.

[3]) Uddrag af Resolutionen er communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Thorarensen ved Rentek. Skriv. 13. Mai 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 191—192).

[4]) Canc. Circ. 24. Mai 1783.

trykt i P. Pèturssons Hist. Eccl. Island. S. 144—146, og paa Islandsk i de senere Udgaver af „Handbók presta.". 1783. 7. Mai.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at eftersom Gud haver betroet Os höieste Opsyn over sin christelige Kirke i Vore Riger og Lande, og derved forpligtet Os, saavel til at vaage for Lærdommens Reenhed, som til at fremme og vedligeholde sand Opbyggelse i den offentlige Gudstjeneste; saa have Vi, til dette Öiemærke destoför at opnaae, fundet fornödent, at nogen Forandring maatte gjöres i den hidtil brugte Formular ved Daabens hellige Handling, da det er unægteligt, at Besværelsen, som længe har været afskaffet i andre protestantiske Lande, men er dog hidindtil mod alle Retsindiges Önske beholdt i Vores Kirke, ei alene haver aldeles ingen Grund i den hellige Skrift, men kan og lettelig opvække Forargelse. Tillige have Vi og betænkt, at flere og tydeligere Skriftens Vidnesbyrd, saavel om Arve-Synden, som om Forlösningen ved vor Herre Jesum Christum, burde ved Daaben indprentes i de tilstedeværende Christnes Hukommelse, end den sædvanlige Formular giver dem Anledning til at erindre sig. Thi ville Vi nu hermed allern. have anordnet, at ved den hellige Daab skal Formularen overalt fra nu af Ord til andet bruges saaledes, som fölger:

Er Barnet hjemmedöbt? — Kjære Christne! Efterdi Synden er indkommet i Verden formedelst et Menneske, og Döden formedelst Synden, og Döden trængde igjennem til alle Mennesker, fordi de syndede alle; saa er nu Fordömmelsen kommet over alle Mennesker ved det ene Menneskes Fald. Hvorfor vi og Alle ere af Naturen Vredens Börn, og os fattes Guds Ære. Men ligesom mange ere blevne til Syndere ved det ene Menneskes Ulydighed, saa skulle og mange vorde retfærdiggjorte ved den enes Jesu Christi Lydighed; thi saasom Synden haver regjeret ved Döden, saa skal og Naaden regjere ved Retfærdighed til det evige

1783. Liv formedelst Jesum Christum vor Herre, hvilken er
7. Mai. hengivet for vore Overtrædelser, og opreist til vor Retfærdiggjörelse; i hvilken og Gud vor Fader haver udvalgt os, för Verdens Grundvold blev lagt, at vi skulde være hellige og ustraffelige for hans Aasyn i Kjærlighed, og haver beskikket os i ham til sönlig Udkaarelse efter sin Villies Velbehagelighed, og taget os til Naade i denne sin Elskte til sin herlige Naades Lov, saa at vi have Forlösning formedelst hans Blod, som er vore Synders Forladelse. Men at vi skulde faae Ret og Adgang til saadan Guds Naade i Christo, haver han indstiftet Igjenfödelsens og Fornyelsens Bad, som skeer ved den Hellig Aand, hvilken han udöser rigeligen over os formedelst Jesum Christum vor Frelser, at vi skulde retfærdiggjöres ved hans Naade, og efter Haabet vorde Arvinger til det evige Liv, thi Daaben er ikke Ureenligheds Aflæggelse paa Kjödet, men en god Samvittigheds Pagt med Gud formedelst Jesu Christi Opstandelse. Paa det altsaa, at dette Barn (disse Börn) som er undfanget (ere undfangede) i Synd og födt (födte) i Misgjerning, maa see Guds Rige, i hvilket vor Herre Jesus selv haver sagt, at Ingen kan indkomme, uden han födes paa ny af Vand og Aand; saa ville vi og nu i den Herres Jesu Navn indlemme samme ved den hellige Daab i hans troende Kirke, til at faae Deel i hans Salighed, efter den Orden og Maade, han selv haver foreskrevet, da han befalede sine Disciple: Gaaer hen, og lærer alle Folk, og döber dem i Navnet Faderens, og Sönnens, og den Hellig Aands. — [Korsets Betegnelse.] — Annam det hellige Korses Betegnelse baade paa dit Ansigt og paa dit Bryst, til et Vidnesbyrd, at du skal troe paa den korsfæstede Herre Jesum Christum. — Lader os alle bede: — O! almægtige evige Gud, vor Herres Jesu Christi Fader! jeg raaber til dig over denne din Tjener (Tjenerinde, — disse dine Tjenere, Tjenerinder), som beder om din Daabes Gave, og ved den aandelige Igjenfödelse begjærer din evige Naade.

Herre! tag hannem (hende, dem) til dig. Og som du haver sagt: Beder, saa skulle I faae, leder, saa skulle I finde, banker, saa skal eder oplades; saa giv nu denne (disse), som beder, dine Gaver, og oplad Dören for hannem (hende, dem) som banker, at han (hun, de) kan faae den evige Velsignelse i dette himmelske Bad, og dit Rige, som du haver os allesammen lovet og tilsagt formedelst vor Herre Jesum Christum. Amen! — Lader os höre det hellige Evangelium, som Marcus skriver 10. Cap. 13. v. til 17. — „Og de förte smaae Börn til Jesum, at han skulde röre ved dem, og Disciplene lode ilde paa dem, som bare dem. Der Jesus det saae, blev han fortörnet og sagde til dem: Lader smaae Börn komme til mig, og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hörer saadanne til. Sandelig jeg siger eder: Hvo som ikke annammer Guds Rige, som et lidet Barn, den skal ikke komme derind. Og han tog dem i Favn, og lagde Hænderne paa dem, og velsignede dem". — Saa ville vi og til samme Velsignelse forhjelpe dette lille Barn med vor andægtige Bön til Gud: — „Fader vor, du som er i Himlene! Helliget vorde dit Navn! Tilkomme dit Rige! Skee din Villie her paa Jorden, som den er i Himmelen! Giv os i Dag vort daglige Bröd! Og forlad os vor Skyld, som og vi forlade vore Skyldnere! Og led os ikke udi Fristelse! Men frels os fra det Onde! Thi Riget er dit, Magten og Æren i Evighed. Amen!" — Gud bevare din Indgang og Udgang fra nu og til evig Tid. Amen! — [Spörges efter Barnets Navn.] — Lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, som efter sin store Barmhjertighed vil igjenföde dig til et levende Haab, formedelst Jesu Christi Opstandelse fra de Döde, men du begraves med ham ved Daaben til Döden, paa det at ligesom Christus er opreist fra de Döde, formedelst Faderens Herlighed, saa skal og du vandre i et nyt Levnet. — [Præsten nævner Barnet.] — Forsager du Djevelen? Ja. — Og alle hans Gjerninger? Ja. — Og

1783. 7. Mai.

1783. alt hans Væsen? Ja. — Troer du paa Gud Fader, al-
7. Mai. mægtigste Himlens og Jordens Skaber? Ja. — Troer du paa Jesum Christum, hans eenbaarne Sön vor Herre? som er undfangen af den Hellig Aand, födt af Jomfru Maria, piint under Pontio Pilato, korsfæstet, död, og begraven; nedfor til Helvede; opstod tredie Dag fra de Döde; opfor til Himmels; sidder hos Gud Faders Almægtiges höire Haand. Derfra han skal igjenkomme, at dömme Levende og Döde? Ja. — Troer du paa den Hellig Aand? en hellig christelig Kirke at være, som er hellige Menneskers Samfund? Syndernes Forladelse; Legemets Opstandelse; og efter Döden det evige Liv? Ja. — Vil du paa denne Tro være döbt? Ja. — [Barnet nævnes.] — N. Jeg döber dig i Navnet Faderens og Sönnens og den Hellig Aands. Amen! — Den almægtigste Gud, vor Herres Jesu Christi Fader, som dig nu haver igjenfödt formedelst Vand, og den Hellig Aand, og haver forladt dig alle dine Synder, han styrke dig med sin Naade til det evige Liv. Amen! — Fred være med dig. Amen! — [Til Fadderne ved Daaben:] — I gode Christne, som have været Faddere til dette Barn (disse Börn), I skulle være Vidner, at det (de) er döbt (ere döbte) i den Hellige Treenigheds Navn. Saa skulle I ogsaa vide, hvad I ere samme Barn (Börn) pligtige, om saa skeer, at Forældrene döe, förend det (de) kommer til Skjels-Alder, at I da lade det (lader dem) oplære i den christelige Börnelærdom, om I ere der tilstede, at det (de) maa, naar det (de) opvoxer, blive ved Christum, ligesom det (de) nu ved Daaben er indpodet (ere indpodede) udi ham. — Fred være med Eder! Amen!

I övrigt ville Vi allernaad., at Ritualets Anordning ved voxne Menneskers Daab, og ved Börns Daab, som ere i Livs-Fare, samt ved hjemmedöbte Börn, hvis Daab i Kirken skal bekræftes, tillige skal iagttages, for saavidt samme bestaaer i Overeensstemmelse med det der nu er forordnet. Og byde Vi

og hermed allern. befale Vore Grever, Stiftsbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder saavel som af Prædikestolene overalt til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 7. Maji 1783. 1783. 7. Mai.

Kongelig Resolution ang. **Inddelingen af Amterne i Island** m. v. Christiansborg 12. Mai 1783. — I Forestilling 3. Mai bemærker Rentek., at Island havde, indtil Aar 1770, været bestyret af een Stiftamtmand, som boede i Kjöbenhavn, og een Amtmand, som besörgede Amtmands-Forretningerne for hele Landet og boede paa Bessastad. Opsynet med Husstanden og Næringerne, Handelens Förelse, kongelige Hovedgaarde, Kirker og Böndergods, især paa Nord- og Österlandet, kunde derfor ikke andet end være temmelig usikkert. Derfor befalede Resol. 25. Januar 1770 Stiftamtmand Thodal at blive i Landet 5—6 Aar og Forordn. 15. Mai 1770, at Landet skulde deles i 2 Amter: Söndre- og Vestre-Fjerding under Stiftamtmand Thodal og Nordre- og Östre-Fjerding under Olaf Stephansson, som derindtil havde besörget Amtmands-Forretningerne over Landets 4 Fjerdinger. Denne skulde overlade Bessastad til Thodal, men erholde Bopæl i sit Amt, og indtil den Tid tillades at boe udenfor Amtet, samt at nyde Husleie. Land-Commissionen havde foreslaaet Skaptafells Sysseler henlagte til Sönder- og Vester-Amtet, og at Amtmanden i Norder- og Öster-Amtet skulde boe i Öefjords Syssel paa Múnkaþverá eller Möðruvöllum, hvor en Bygning skulde opföres af Træ paa norsk Maade (for 2000 Rd.), eller og 100 Rd. aarlig bestemmes til Husleie for Amtmanden, med Forpligtelse at boe nær ved Öefjords Handelssted. Resol. 25. Februar 1771 tilstod Stephensen 100 Rd. aarlig som Husleiehjelp fra 1770 Aars Begyndelse, indtil han fik bekvem Bolig i sit Amt; endvidere 265 Rd. 10 Sk. Godtgjörelse for udförte Forbedringer paa Bessastad og 120 Rd. for Flytningsomkostninger derfra. Den 6. Aug. 1771 anholdt Stephensen om at blive boende paa Sönderlandet og at betjene Amtmandsembedet paa hele 12. Mai.

1783. Landet, naar det ei længer ansaaes nödvendigt at Stiftamtm.
12. Mai. skulde boe der. Dermed fulgte en Forestilling fra ham imod at dele Landet i 2 Amter, hvilket han holdt skadeligt, og anförte om sig selv, at hans svage Helbred ikke tillod ham at reise langt, som dog maatte skee i saa Fald, nemlig eengang aarlig til Landsthinget. Thodal troede heller ikke at Delingen var ganske nödvendig. Commissarierne insisterede, i en ny Erklæring, heller ikke videre herpaa, og det norske Kammer tillod (Skriv. 20. Mai 1772) at Stephensen maatte indtil videre blive boende paa Sönderlandet. Dog mærkede Kamm. mange, „store og uovervindelige Besværligheder" i Anledning af at Amtmanden boede ikke i sit Amt, hvorfor det tænkte paa Forandring heri, og önskede tillige at faae indfört aarlige Visitatser af Amtmændene, ligesom i Norge. Under 22. Juli 1782 udbad det sig derfor Stephensens Betænkning om, hvorledes han agtede at indrette sine aarlige Omreiser, medens han boede udenfor Amtet, m. m. I Svaret derpaa henholdt han sig til sit Forrige, og mente at de ældre Fjerdinger burde lægges til Grund ved Delingen, ligesom ved Laugdömmenes Inddeling, hvilket Laugmændene og havde yttret 1771, og Amtm. mener, at det er alle „Betjenters og kyndige Mænds Mening"; kun at Mule Syssels nordre Deel blev lagt til Nord- og Vester-Amtet, men Myra og Borgarfjords Syssel, som hörte under Vester-Laugdömmet, derimod under Sönder- og Öster-Amtet. Thingöre Kloster anseer han for bekvemmest Bopæl, og anförer, at den anden Amtmand, Landphysikus og Landfoged alle havde faaet Huse paa 5—6000 Rd. (200—240 Rd. aarlig), men han kun 100 Rd.; at Papirer ikke kunne forvares i Jordhuse, og at disse kun staae en Snees Aar. Reiserne troer han ikke kunne bestrides, da Reisen til Althinget og Expeditioner ville optage Tiden indtil i September og Oktober, dog tilbyder han sig at visitere 1—2 Sysseler om Aaret, naar han i Forfalds-Tilfælde maatte bruge Fuldmægtig, samt erholde 800 Rd. Gage, som Amtmændene i Norge siden 1771. Han anförer, at han er den eneste Amtmand med 400 Rd. Gage, eller egenlig 340 Rd. 64 Sk. efter fradragen Procento- og Rangskat. Handelens Douceur opveier ikke Tabet ved den nye Taxt paa Varerne, og Tabet af Bessastad Gaard regner han 200 Rd. aarlig; at han har maattet flytte fra eet Sted til andet, anvende over 2000 Rd. til Bygninger o. s. v. Derfor beder han om at maatte blive boende, og siger, at derved vil spares Bygnings-Summen, indtil en ny Amtmand blev ansat.

— Kammeret mener, at den ved For. 15. Mai 1770 anordnede Deling i to Amter er den naturligste efter Landets Beskaffenhed, „saaledes at Figuren af ethvert Amt er bleven det mindste aflang som mueligt, og fölgelig de yderste Sysselers Fraliggenhed i ethvert Amt forkortet". Derimod ansees den af Stephensen foreslaaede Inddeling for „aldeles ubekvem", da hvert Amt derved vilde faae „den mest muelige aflange Figur", og Indbyggerne i Mule Syssel fik for lang Vei til Bessastad, samt de i Dala, Bardastr. og Isafj. Syssel til Amtmanden i Nordamtet. Kammeret holder sig derfor til For. 15. Mai 1770 med Commissariernes Forandring, da Indbyggerne i Skaptafells Syssel ellers vilde komme til at reise sönden om Landet til Amtm. i Nord-Amtet. Det indstiller, at Amtm. ikke længer tillades at boe udenfor Amtet, og da Administrator Scheving til Möðruvalla Kloster var död, mentes Leiligheden at være given til at udlægge det til Amtmands-Sæde. En ny Bolig ansaaes nödvendig efter Reskr. 15. Mai 1770 og Resol. 25. Febr. 1771, og da „Fragten koster ligesaa meget som Tömmeret selv", saa at Tömmerbygninger ere kostbare og lidet varige, udbedes kongelig Bestemmelse om, at den maa blive opfört af Steen, som de andre kongelige Bygninger i Island. Kamm. erklærer ikke at kunne anbefale Stephensen til 800 Rd. Gage, og da han syntes at have i Sinde at holde Fuldmægtig, for hvem ingen Garantie havdes, og han altsaa ikke kunde foretage de fornödne Reiser, mentes, at han rigtigst vilde være at afskedige med hans faste Gage 400 Rd. aarlig. Til Amtmand i hans Sted foreslaaes Stephan Thorarensen, „som besidder gode Studeringer", havde ved sin Reise i Norge erhvervet „fuldstændige Kundskaber om Jordbruget og andre Landoeconomiens Dele" der i Riget, havde foreslaaet vigtige Forbedringer i den Retning i Island og „især i Henseende til Engenes Forbedring, Mosers Udtapning, Höbjergning og Creaturernes Fodring og Rögt gjort nyttige Opdagelser", som foredroges Kongen (Resol. 6. Juli 1780), og hvilke ham var overdraget at see udförte, samt iövrigt havde „baade i det oeconomiske og i adskillige vigtige Commissioner — viist sig som en virksom og duelig Mand i Deres Maj• Tjeneste og til Landets Bedste". Kammeret haabede derfor, at han „fremfor nogen Anden", vil kunne erstatte denne Deel af Landet det Tab den havde lidt ved at Amtmanden havde boet udenfor den. Det foreslaaer, at han beholder Laugmandsembedet, 100 Rd. af Handelen, Möðruvalla Kloster (169 Rd. 5 Sk. aarlig), m. m. som i Resol.

1783. 12. Mai.

1783. anført. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 55.
12. Mai. — Resolutionen er publiceret paa Althinget 1783 ved Amtmand Thorarensens Bekjendtgjörelse 16. Juli s. A., trykt i Althingsbogen S. 33—34.

Efter de herudi foredragne Omstændigheder ville Vi allern.:

1) At det i Hensigt til Amternes Deling i Island skal forblive ved Forordn. af 15. Maji 1770, alene med den Forandring, at Skaptefjelds Syssel herefter henlægges til Sönder- og Vester-Amtet, hvorover et Reskript kan forfattes[1] og Os til allern. Underskrift fremlægges, for siden at bekjendtgjöres til almindelig Efterretning. — 2) At Mödruvalle Kloster i Öefjords Syssel maa for Fremtiden bestemmes til en bestandig Bopæl for Amtmanden over Nord- og Öster-Amtet i Island, hvilken Bygnings Istandsættelse, i Overeensstemmelse med Vores Reskript til Amtmand Stephensen af 15. Maji 1770 og Resol. af 25. Febr. 1771, vil blive af Vores Kasse at bekoste, tillige med et Amts-Archivs Opförelse af Steen; og ville Vi til den Ende herved have Kammeret bemyndiget til at afgjöre nærmere det Fornödne i Henseende til Bygningens Störrelse og Indretning, bekvemme Bygnings-Steens Anskaffelse, samt hvad videre der kan blive at foranstalte til denne Indretnings sparsomste Istandsættelse. — 3) Amtmanden over Nord- og Öster-Amtet i Island, Ole Stephensen, ville Vi i Naade forlöve fra bemeldte ham betroede Amtmands-Embede, og i Betragtning af hans lange og troe Tjeneste forunde ham i Pension den fulde til Embedet reglementerede Gage, 400 Rd. aarlig; hvorimod de ham ved Resolution af 15. April (*rett.* 25. Febr.) 1771 forundte 100 Rd. til Husleie, samt de 100 Rd. han nyder af Handelen, for Fremtiden for ham bortfalde. — 4) Amtmands-Embedet over Nord- og Öster-Amtet ville Vi igjen herved, saavel som ved den af Os underskrevne Bestalling, allern. conferere Laugmanden

[1] Reskr. 19. Mai 1783.

over det nordre og vestre Laugdömme, Stephen Thorarensen, som derfor, indtil han ved Amtmand Stephensens Afgang kan tiltræde den fulde Amtmands-Gage, tilstaaes, foruden de 100 Rd. Amtmanden er tillagt af Handelen, Mödruvalle Kloster, med underliggende Gods, i Öefjords Syssel, til Beboelse, fri for Fæste og Afgift, hvorefter den for ham fornödne Instruction, saavel i Henseende til hans Omreiser i Amtet, som hans Opsyn med alle offentlige Indretninger og Foranstaltninger, kan forfattes, samt Mödruvalle Kloster med Kirke og Gods til ham fra den afdöde Klosterholder Skefings Stervboe foranstaltes afleveret paa den ved Forordn. af 15. April 1776 bestemte Maade. — Endelig bifalde Vi og: 5) at Kammeret ved Correspondenee med Vores danske Cancellie maa afgjöre, at bemeldte Thorarensen, som Vi nu herved have antaget til Amtmand over det nordre og östre Amt, tillige kunde beholde Laugmands-Embedet over det nordre og vestre Laugdömme [1], indtil han i Tiden kunde tiltræde den fulde Amtmands-Gage. Christiansborg Slot den 12. Maji 1783 [2].

1783. 12. Mai.

Kongelig Resolution ang. Elevers Antagelse af Landphysikus. Christiansborg 12. Mai 1783 [3]. — I Forestilling 3. Mai bemærker Rentekammeret, at Landphysikus Jon Sveinsson havde forespurgt sig hos Stiftamtmanden, om han ikke burde antage Lærlinger i Chirurgie og Medicin, efter sin Forgængers Instruction. Derpaa havde denne svaret, at da den förste kgl. Resol. kun omtaler 4 saadanne Lærlinger, som skulde beskikkes til Chirurgi i de andre Fjer- 12. Mai.

---

[1] Canc. Skriv. 21. Juni 1783.

[2] Resol. er communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Thorarensen, samt i Udtog til Amtmand Stephensen og Landfoged Skuli Magnusson, ved Rentek. Skrivelser 13. Mai 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 203—206), ledsaget af Ordre om Iværksættelse af de i den Anledning fornödne Foranstaltninger.

[3] Canc. Skriv. 12. Juli 1783.

1783. dinger, og Öiemedet dermed var opnaaet, kunde nye Lærlinger ikke antages uden som Fölge af en ny kgl. Resolution, skjöndt Stiftamtm. ansaae det for önskeligt, at en Lærling havdes i Beredskab. Landphysikus indgav derfor en Ansögning herom, ledsaget af Stiftamtmandens Erklæring, som omtaler Vanskeligheden af at foreslaae Midler hertil, da der allerede vare borttagne 4 Degnekald fra Klosterne, 1 Eleemosyne fra Skalholt og 1 Discipels Kost fra hver Skole, til de förste 3 Chirurgers Lönninger, „undtagen noget aarlig Overskud, som nu maa tillægges den med Deres Majts Resol. 17. Decbr. 1781 allern. antagne fjerde Chirurgus i Vesterfjerdingen". Til en ny Chirurgus maatte altsaa tages det 5te Degnekald, hvilket Stiftamtm. mente vilde være tungt for en fattig Student at miste, naar ingen anden Emploi havdes. Stiftamtmanden fandt, at det höieste Landphysikus Bjarni Palsson havde haft for hver af de 4 Lærlinge, han holdt, havde været omtrent 22 Rd. Courant aarlig, og dog kun 16 Rd. for hver af de 2, efter at de 2 förste vare ansatte paa Nord- og Vester-Landet; han foreslaaer derfor, hvis Andragendet bifaldes, at Landphysikus tillægges, foruden de 10 Rd. aarlig til Klæder og Böger, for Underholdning og Underviisning aarlig 20 Rd. Courant af noget Degnekald, og at 5 Rd. 48 Sk. anvendes til at supplere det i den sidst antagne Chirurgi Jon Einarsens Lön endnu Manglende. — Kammeret indrömmede vel Nytten af, at duelige Personer stedse vare i Beredskab til Chirurgikaterne, men turde dog ikke anbefale at tage flere Degnekald i Beslag, det foreslaaer derfor at Landphysikus skal kun tage 2 Elever, og alene studerede Personer, m. m. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 57.

12. Mai.

I Betragtning af de herudi foredragne Omstændigheder tillade Vi allern., at Landphysikus Svendsen i Island maa antage tvende duelige Personer til Underviisning i Anatomien og Chirurgien, dog alene studerede Personer fra en af Skolerne, saavel formedelst den hos dem forventende större Indsigt og Nytte af den medicinske Underviisning, som og paa det at disse kunne være qualificerede til at höste den tilsigtede Frugt af den Benaadning, hvorved studiosis chirurgiæ ere, efter Reskr. af 8. April 1768, tilsagt lige beneficia her ved Universitetet med andre Studentere, saa at de

kunde udvide deres Indsigter og Kundskab, efter at være bragte i Island til den der muelige Modenhed. Hvad angaaer disse Lærlingers Underholdning, da ville Vi, foruden de allerede bevilgede 10 Rd. til Klæder, endnu tilstaae dem hver aarlig 20 Rd., der for det förste bliver at udrede af Jordebogskassen, indtil Efterretning erholdes om at Lærlingerne virkelig ere antagne, hvorefter Rentekammeret om sammes Erstatning haver nærmere at correspondere med Vores extraordinaire Commission. Christiansborg Slot den 12. Maji 1783[1]. 1783. 12. Mai.

Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. Regler for Faarenes Behandling paa Vestmannöerne. Christiansborg 13. Mai 1783. — Udkastet til dette Reglement er approberet ved kongelig Resol. 14. April 1783 (Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 41); selve Reskriptet er publiceret paa Althinget 1783 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. IX. 4, S. 20—25. — Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 388, S. 223—228. 13. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Os allerund. er foredraget, hvorledes Indbyggerne paa Vestmannöe udi Island skal fra Arilds Tid have vedtaget, ikke at malke deres Faar, eller, som det skeer paa alle andre Steder i Landet, at före sig Melken til Nytte, hvorved de maa savne det Nödvendige til deres Underholdning, saasom Smör, suur Melk og Valle, samt Aar efter andet skal paadrage sig en stor Gjeld ved Handelen for at kunne indkjöbe disse Fornödenheder fra det faste Land: saa have Vi, til Afskaffelse af for-

[1]) Resolutionen er communiceret Stiftamtmand Thodal og Landfoged Skuli Magnusson ved Rentek. Skrivelser 13. Mai 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 221—222), samt Cancelliet ved Rentek. Skriv. 16. Juni 1783 (Copieb. sst. Nr. 270).

1783. anförte skadelige Vedtægt, allern. fundet for godt her-
13. Mai. ved at anordne og befale som fölger:

1) Alle Beboerne paa Vestmannöe skulle herefter være forbundne til at holde paa Hjem-Öen det Antal Malkefaar, som dem efter Jordebogen tilkommer, hvorimod Ingen maa holde et större Antal, end ham efter bemeldte Jordebog tilkommer. Ei heller maa Nogen, under hvad Forevending eller Paaskud det end kunde være, leie eller tilvende sig nogen Andens Ret til at holde Faar. Men dersom saadant ikke desto mindre befindes at skee, da skal det eller de overskydende Faar bortsælges, og Belöbet uden videre Lovmaal og Dom være forbrudt til lige Deling mellem de Fattige og Fattigskolen paa Öen. Og bör de, der mangle Faar, altid være nærmest berettigede til at erholde for sin Værdie tilkjöbs de Faar, som saaledes forbrydes. — 2) Alle paa Öen, som have flere Malkefaar end de efter Jordebogen bör have, skulle, naar denne Indretning tager sin Begyndelse, være pligtige at overlade dem imod billig Betaling til de Fattige, som mangle Faar, til lige Deling blandt dem, saavidt muligt er, hvormed Sysselmanden og Kjöbmanden bör have Indseende, saa at Indretningen paa denne Maade kan begynde med Öens egne Faar. — 3) Faarenes Malkning skal uopholdelig og uden Undtagelse hos Alle og Enhver indföres og bringes i Gang efter den Plan og Maade, som af Sysselmanden og Kjöbmanden paa Öen med 14 andre Mænd er foreslaaet, hvorefter Öen til Faarenes Drift og Græsning bliver at inddele i 4 Dele, nemlig saaledes: — a) at Præstegaarden Ofanleite med der under liggende Jorder og Thorleifergjerde [= þorlaugargerði], Steenstad, tillige med Nordergaard, have til berörte Græsgang den saakaldede Höfda, og Malkested udi de saakaldede Stadar-Stekker; — b) at Præstegaarden Kierkebai med underliggende Jorder, samt Præsthuus, Oddstade, Buestad og Olavshuus, have til Faarenes Græsgang de saakaldede Sæfjald [= Sæfjall], med hele Österheden, og

Malkested udi den saakaldede Kvialau [= Kvíalág]; — 1783.
c) at Gaardene Vilborgstade, Giabache, Midhuus, Garden og Stachagerde, have til Græsgang fra Österheden for norden, neden efter omkring Helgefjeld, med Halvdelen af det saakaldede Röin [= Hraun] og Dahlen [= Dalir], samt Malkestedet midt udi Fiskegardene; — d) at Gaardene Vesterhuus, Nyebai, Storegerde og Dahle have til Græsgang hele Vesterheden, og Malkested i den saakaldede Flagtedal [= Flagðadal?]. — Dog skal herved ikke være formeent, at en mere samlet Drivning og Græsning maa indföres, naar den findes muelig og passende med Omstændighederne, da i saa Fald tvende Hyrder kunde være nok, i Stedet for fire, som til forestaaende Deling ellers udfordres, og Faarene kunde desto bedre trives ved en större Forandring og Omvexling af Græsgange. — 4) Naar Indretningen begynder bör al muelig Omsorg drages for, at de Fattige saavel som de Formuende kunne blive forsynede med Faar; ligesom det ikke heller maa være Nogen tilladt, at skille sig ved dem igjen, enten ved at sælge eller slagte dem, undtagen naar de ere for gamle, og andre da haves til at sætte i deres Sted; og bör Repstyrerne hermed have den nöieste Indseende, under Sysselmandens og Kjöbmandens Direction, som her udi, saavel som i Alt, hvad denne Indretning angaaer, altid bör have Overopsyn. — 5) Sysselmanden og Kjöbmanden overlades, efter Overlæg med de bedste Mænd paa Öen, at fastsætte, hvorledes med Faarenes Vogtning og Drivning til og fra Malkestederne skal forholdes: enten saaledes, at Enhver ved Omgang skal skiftes til at besörge samme, efter Faarenes Antal, saa at den, som eier 6 Stkr., haver at besörge samme i 1 Dag, og den, der eier 12 Faar, i 2 Dage, og saa videre, i hvilket Fald en paalidelig Mand bliver at beskikke, for at holde over den rette Orden; eller og, at bestandige Hyrder antages for en vis Betaling af hvert Faar om Aaret, hvormed en paalidelig Mand ligeledes bör have nöie

13. Mai.

1783. 13. Mai. Opsigt. Al Forsömmelse ved Faarenes Vogtning og Drivning straffes efter Beskaffenheden med Böder af 12 til 48 Sk., som tilfalder Reppens Fattige og Skolen til lige Deling. Men hvis Nogen aldeles skulde nægte at svare til Vogtningen for sin Andeel, foragte Malkningen, eller sætte sig imod denne Indretning med Ord eller Gjerning, da skal Sagen paa det alvorligste lovligen undersöges, Vidner derom föres og Sysselmanden derefter med Acten beskreven indberette Sagen til dig, til nærmere Resolution, hvorledes Saadant tilbörligen skal straffes. — 6) Paa det at den sande og rette Nytte kan haves af den liden Faare-Avling paa Hjemme-Öen, skal hver Mand, i Forhold med det Antal Faar, ham efter Jordebogen er forundt at holde, have Ret til at sætte paa sædvanlig Tid sine Lam og Gjeldfaar paa Udöerne. Og ligesom Ingen maa holde flere Malke-Faar paa Hjemme-Öen, end han efter Jordebogen bör have, saa skal det ikke heller være Nogen tilladt, under hvad Navn og Forevending det end kunde være, at have flere paa Udöerne end ham tilkommer efter Jordebogen, saa at Ingen maa accordere eller forskaffe sig nogen Andens Ret til der at holde Faar eller Lam, hvor mange end for andre maatte mangle i deres fulde Antal, under samme Straf som i foregaaende 1. Art. er anordnet udi lige Tilfælde paa Hjemme-Öen, og bör Sysselmanden og Kjöbmanden ved alle Leiligheder nöie lade undersöge og paaagte, at intet Underslæb dermed skeer, paa det at de Fattige og Uformuende ikke skal fravendes den Fordeel, de selv kunne have af deres Faare-Avling. — Endelig 7) skal Græsningen paa Udöerne tillige saaledes jævnes, at Vesterhus kan erholde Leilighed for sine Lam og Gjeldfaar paa den af Öerne, som findes bedst at kunne taale samme, eller og ubehindret at nyde, til Vederlag derimod, den Herlighed paa Hjemme-Öen, som den efter Jordebogen tilkommer. Thi haver du denne Vores allern. Villie og Befaling ikke alene selv at overholde, og nöie at paasee

dens allerund. Efterlevelse, men og samme ved Hjem- og Laugthinget til Almuens og alle Vedkommendes allerund. Efterlevelse at lade læse og offentlig bekjendtgjöre. Herved skeer Vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 13. Maji 1783. 1783. 13. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Bygselforholdene paa de kongelige Godser. Christiansborg 19. Mai 1783[1]. — Publiceret paa Althinget 1783 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. IX. 5, S. 25–27. Gjenpart tilstillet Cancelliet ved Rentek. Skriv. 13. Mai 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 190; Canc. Breve 1783, Nr. 906 i Canc. Archiv), hvor Reskriptets Datum anföres 13. Mai; ved en senere Rentek. Skriv. (9. April 1785, Isl. Copieb. Litr. V, Nr. 300) er Gjenpart tilstillet Commissionen for Islands almindelige Væsen, med Angivelse af Datum 19. Mai. — Mærkelig nok findes dette Reskript ikke indfört i Rentekammerets Expeditions-Protocoller. 19. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Vi ere komne i Erfaring om, at adskillig Misbrug og Uorden ved Landskyldens Nedsættelse paa det Os udi Island tilhörende Gods skal foregaae, i det nogle Forpagtere af saadant Vort Gods ved Fæste-Forandringer egenmægtig bortbygsle Gaardene for ringere Afgift, end tilforn haver været erlagt; saa er, for at forekomme saadan Misbrug for Fremtiden, Vores allern. Villie og Befaling:

1) At de blandt dette Slags Affældninger, som nu allerede ere gjorte, vel maa, for Vidtlöftighed at undgaae, forblive saaledes i nuværende Fæsteres Tid, men at derimod skal drages Omsorg for at faae samme ophævede, hvor det er mueligt, og Gaardene satte igjen for deres rette Afgift, naar nye Fæstere komme til God-

[1]) Canc. Skriv. 5. Juni 1784.

1783. set. — 2) At alle Vore Forpagtere, som endnu ikke
19. Mai. have rigtig Udskrift af den kongelige Jordebog, strax bör forskaffe sig samme fra Landfogeden, og anföre efter dens Forskrift Beboernes aarlig svarende Afgift, under hvilken de ingensinde maa understaae sig at bygsle eller bortfæste nogen Gaard eller tilliggende Herlighed. — Og 3) Dersom nogen Gaard ved paakommende Skade saa meget forværres, at samme ei til den i Jordebogen fastsatte Afgift kunde bortbygsles, da ville Vi allern., at Forpagteren derom skal, forsaavidt det dig allern. betroede Sönder- og Vester-Amt angaaer, henvende sig til dig, som ved en Sysselmand, der ei har nogen Part i Sagen, tillige med uinteresserede Besigtelses-Mænd, haver at foranstalte afholdt en lovlig Besigtelses-Forretning over den beskadigede Gaard og dens Tun, Eng, Græsmarker, Qvæg og alle övrige Herligheder, paa det at deraf tydeligen kan erfares, om Skaden ikke ved Opsiddernes Vanrögt og Skjödeslöshed maatte være Gaarden tilföiet. Og haver da Sysselmanden at indsende, tillige med Forretningen, til dig sin Betænkning om, paa hvad Maade og ved hvilke Anstalter Gaarden igjen kunde forbedres, samt endelig at foreslaae, om nogen, og da hvilken, Lettelse i Afgiften imidlertid nödvendig maatte tilstaaes; og haver du derefter over Forretningen og Forslaget at indhente Landfogedens Betænkning, og at indsende samme, tillige med din egen og Forretningen selv, til Vort Rentekammer, hvorfra du igjen kan forvente de fornödne Forholds-Ordres, som du siden meddeler saavel vedkommende Forpagter, som og Landfogden, til Begges Efterretning. Hermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 19. Maji 1783[1].

[1]) s. D. er ligelydende Reskript, mut. mut., emaneret til Amtmanden over Nord- og Öster-Amtet, Stephan Thor-

Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. Skaptafells Syssels Henlæggelse til Sönder- og Vester-Amtet. Christiansborg den 19. Mai 1783. — 1783. 19. Mai.
Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 389, S. 228—229.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Vi allern. have besluttet, at det i Hensigt til Amternes Deling i Island skal have sit Forblivende ved Vores Forordning af 15. Maji 1770, som inddeler Landet i tvende Amter, hvoraf det ene bestaaer af Landets söndre og vestre Fjerdinger og forestaaes af dig, som Amtmand, og det andet Amt af de tvende nordre og östre Fjerdinger, som haver sin egen Amtmand, dog med den Forandring, at Skaptefells Syssel, der udi Landets östre Fjerding er beliggende, herefter henlægges til det dig betroede Sönder- og Vester-Amt: saa give Vi dig saadan Vores allern. Villie hermed tilkjende, samt byde og befale dig, at du fra nu af antager dig Bestyrelsen over bemeldte under det dig allern. betroede Amt henlagte Skaptefells Syssel, med Alt hvad dertil henhörer, og derhos bekjendtgjör denne Vores allern. Villie og Befaling til Efterretning for alle Vedkommende. Dermed skeer Vor Villie. Befalende dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg p. p. den 19. Maji 1783[1].

Kongelig Resolution ang. Foranstaltninger mod Tobaks og Brændeviins overdrevne Brug i 19. Mai.

---

arensen, ogsaa trykt heelt i Althingsbogen 1783, Nr. v. 2, S. 6—8.

[1]) Reskr. s. D. til Amtmanden i Norder- og Öster-Amtet, Stephen Thorarensen, af samme Indhold: „at du herefter ei befatter dig med Amtmands-Forretningerne over dette Syssel, som saalédes udgaaer fra det dig allern. betroede Amt", samt bekjendtgjör dette for alle Vedkommende. Rentek. Exped. Prot. sst. Nr. 390, S. 229; publiceret paa Althinget 12. Juli 1783 og trykt i Althingsbogen s. A., Nr. v. 1, S. 5—6.

1783. 19. Mai. **Island. Christiansborg den 19. Mai 1783.** — I Anledning af Amtmand Stephensens Forestilling til Rentekammeret 12. Septbr. 1782, hvori han gjör opmærksom paa den forarmende Handel paa Nord- og Østerlandet, da Forhöielse over Taxten fandt Sted paa flere af Cargavarerne, f. Ex. 8 Sk. paa hvert Pund Tobak, hvorimod de islandske Varer kun havde faaet en saa ubetydelig Tilvæxt i Priis, at den paa alle Sorter ikke veiede op imod Tobakken alene, skjöndt denne „ikke kan ansees for andet end en Overdaadigheds-Artikel, der tilligemed Brændevinen befrygteligen vil i Tiden forvolde Landets fuldkomne Ödelæggelse". — Rentekammeret vidste ikke af anden Priisforhöielse paa Tobakken, end den, som var fastsat ved Resol. 23. Marts 1778 og 19. April 1779, og kun skulde vare 2 Aar, eller til 1779 Aars Udgang; det henvendte sig derfor til Handels-Directionen, der og erkjendte, at den ikke havde haft nogen Hjemmel for Bibeholdelsen af den höiere Priis siden det ommeldte Tidspunkt, ligesom og, at Priserne paa Tobaksblade nu vare billigere, end forhen, men den bad dog om, at Forhöielsen maatte bifaldes og endnu vedblive i dette Aar, paa Grund af „det anseelige Tab, Handelen har lidt og lider i disse kostbare Tider paa andre Varer, som til Island udsendes, imod hvad Indbyggerne give for samme efter Taxten". Derimod erklærer Directionen sig villig til at indskrænke Tobakkens Tilförsel for Eftertiden, og henstiller, om ikke Kammeret kunde foranledige en Politie-Foranstaltning, hvorved Indskrænkning af Tobaks og Brændeviins Nydelse i Island kunde opnaaes og befordres. — Kammeret anseer dette ogsaa for nödvendigt, og henregner Tobakken „som en medvirkende Aarsag til Indbyggernes stedse tiltagende Armod", hvorfor det foreslaaer, at der om denne Gjenstand bliver indledet Correspondence med Cancelliet. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 60.

Vi bifalde allern. den hidtil for Aarene 1780, 1781, 1782 og 1783 vedblevne Forhöielse af Tobakkens Udsalgspriis udi Island; men derimod ville Vi allern., at denne Forhöielse i Tobakkens Priis ei maa vedblive længere end til dette Aars Udgang, og at for Resten, til Indskrænkning af Tobakkens Indförsel i Island, skulle, i Betragtning af det betydelige Tab den medfører, saavel for Staten, som for Island især, föies de fornödne

Anstalter ved Handelen, saaledes som Directionen allerede haver erklæret sig dertil villig. Fremdeles ville Vi, i lige Henseende, herved have Vort Rentekammer bemyndiget til at foranledige ved Correspondence med Vort Danske Cancellie de til den nödvendige Indskrænkning af Tobakkens saavel som Brændevinens overdrevne Brug blandt den islandske Almue tjenligst eragtende Politie-Anstalter, for desto vissere at kunne formindske denne Overdaadighed for Fremtiden, saasom iblandt andet ved at forebygge Tobakkens Brug hos den tilvoxende Ungdom, saavel som Brændevinens altfor yppige Brug i Almindelighed. Christiansborg Slot den 19. Maji 1783[1]. 1783. 19. Mai.

Kongelig Resolution ang. nogle Foranstaltninger, Præmier m. v. til Oeconomiens Fremme i Island. Christiansborg den 19. Mai 1783. — 19. Mai.
I Anledning af Rentekammerets Beretning om Islands Tilstand i Almindelighed, fra i Septembr. 1781 til Septbr. 1782, samt om den Fremgang, som adskillige Foranstaltninger til Oeconomiens Fremme der havde haft (Forest. 3. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 61. — Resolutionen er communiceret Stiftamtmand Thodal og Amtmand Thorarensen ved Rentek. Skrivelser 23. Mai 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr.

[1]) Resolutionen er meddeelt Handels-Directionen ved Rentek. Skriv. 3. Juni 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 242), samt Indholdet deraf Stiftamtmand Thodal og Amtmand Thorarensen, med Anmodning, at söge at forekomme den paaankede Uforsynlighed og foreslaae til Kammeret Midler derimod (Copieb. sst. Nr. 239—240); ligeledes til Cancelliet, med Indstilling, om man ikke kunde benytte Geistligheden i denne Anledning, især for at paavirke Börn og unge Folk (Copieb. sst. Nr. 241). — Ved Canc. Skriv. til Stiftamtmand Thodal og Biskop Finnur Jonsson 5. Juli 1783 (Canc. Brevb. for 1783, Nr. 1067, S. 603) forlanges deres Betænkning om Forholdsregler for at forebygge den skadelige Brug af Tobak og Brændeviin, og overlades til dem, hvis Betænkninger de iövrigt ville indhente.

1783. 227—228), og er Afsnittet om Præmier for Udtapning af Myrer
19. Mai. publiceret paa Althinget ved Stiftamtmand Thodals Bekjendtgjörelse 16. Juli 1783, trykt i Althingsbogen s. A. S. 30—31; Indholdet deraf er ogsaa optaget (under det urigtige Datum 9. Mai 1783) i „Extract af de Resolutioner, hvorved nogle almindelige Benaadninger for Island udsættes", der er trykt som Bilag XVIII til den danske Udgave af For. 13. Juni 1787, S. 82 (islandsk Udg. S. 142); de særskilte ved Resolutionen uddeelte Præmier ere anförte i det islandske Literatur-Selskabs Skrifter (Rit hins íslenzka lærdóms lista fèlags) 3. B. S. 281 —287. — **Uddrag**.

Indbemeldte Vort Rentekammers allerund. Relation om Islands oeconomiske Forfatning udi Aaret 1782, og Fremgangen af de til sammes Forbedring föiede almindelige Foranstaltninger, have Vi ladet Os udförligen foredrage, og er det Vores allern. Villie[1] . . . . 6) at en norsk Plov maa skjænkes til Eftersyn og Model for de Bönder i Mule Syssel, som kunde have Lyst til at jævne deres Hjemmemarker, og at denne Plovs Bekostning maa af Vores Kasse udredes. . . . . 8) at 74 Jernspader af Vores Kasse maa bekostes med omtrent 40 Rd. Courant, hvis Fordeling udi Amterne i Island efter indbemeldte Forslag[2] bifaldes. — 9) ville Vi hermed have approberet de af Stiftamtmand Thodal foreslagne Forandringer og nöiere Bestemmelser[3] af de ved

[1]) det Udeladte angaaer Uddeling af særskilte Præmier og smaae Medailler til Forskjellige.

[2]) Efter Stiftamtmand Thodals og Amtmand Stephensens Forslag skulde Sysselerne paa Sönderlandet samt Snæfellsnes og Isafjords Syssel, faae 4 Stkr. hver, de övrige 3, og Hnappadals og Vestmannöe Syssel 2 Stykker; ligeledes skulde Nord- og Öster-Amtets Sysseler faae 4 hver, undtagen Skaptafells Sysselerne, som fik 3 hver.

[3]) disse Bestemmelser fremsættes i den ovennævnte Rentek. Skriv. 23. Mai 1783 (jevnf. Bekjendtgjörelsen i Althingsbogen) saaledes: „a) at til Gjödningen (paa Myrerne) skulde bruges den af Gröfterne opkastede Muld, vel noget tyk, dog saaledes, at den ikke strax aldeles qvæler Myr-

Vores Resolution af 8. April f. A. fastsatte Requisita for Attester om Mosers Udtapning, og tillade, at Præmierne for Myre-Udtapningen maa nu for det förste sættes paa samme Fod i Henseende til Præster og verdslige Betjente, som Præmierne for Gjærders Sætning og Tuers Jævning . . . . Christiansborg Slot den 19. Maji 1783. 1783. 19. Mai.

græsset, og forsaavidt denne Muld ikke er tilstrækkelig, tillige Muskelsand fra Stranden, eller hvad Slags det og kunde være, men naar Myren först er bleven tör, kan Aske saavel som anden Gjödsel dertil med Nytte anvendes, da den ikke for meget angribes af Vandet. — b) angaaende Gröfternes Dimensioner, da ansees for nödvendigt, at enhver Hovedgröft i en Myr, hvori Vandet ved Tværgröfter bör ledes, maa i det mindste være 1 Alen dyb, oventil 1¼ til 1½ Alen bred, men i Grunden ikkun ¾ Alen, og saaledes gravet, at Vandet ingensteds kan blive staaende, men skulde nogen Ujævnhed möde med en stærkere Afhældning nedenfor, som vilde gjöre en lige hældende Gravning for dyb, maatte paa saadanne Steder gjöres Absatser; var det derimod en sumpig og moradsig Myr, som skulde udtappes, maatte saadan en Hovedgröft i alle Dimensioner være ½ Alen större. — c) i Henseende til de ved bemeldte Resolution (8. April 1782) fastsatte Requisita for Attester om Mosers Udtapning, da kan der i samme udelades: hvor meget Græsvæxten haver tiltaget, da Græsartens Forbedring bör mere haves til Hensigt end dets Mængde, hvorfor det kan være nok til Præmieæskning, naar der haves tilforladelige Attester om, at et Stykke Myr er saa fuldkommen befriet fra Vandet, at det kjendelig er bleven tört, og derefter paa den forommeldte Maade paabaaret og gjödet, da det saaledes med Tiden ufeilbarlig maa forandres til en ædlere og mere fordeelagtig Græsvæxt. — d) alle Præmier for Myre-Udtapningen maa for det förste i Henseende til Betjenterne sættes paa samme Fod, som de for Gjærders Sætning og Tuers Jævning ere ved Forordn. af 13. Maji 1776, dens 5. Art., indrettede, og altsaa at disse Præmier nu for det förste blive ene og alene for Almuen, og dem af Præsteskabet, som betjene de fattigste Præste-Embeder".

1783. 24. Mai. **Cancellie-Circulaire** til Biskopperne i Danmark, Norge og Island, ang. **Forandring i Daabs-Formularen.** Khavn den 24. Mai 1783. — Canc. Brevb. for 1783, Nr. 810, S. 439; Fogtm. VI. 2, 580—581.

P. M. Da Besværelsen eller Exorcismus ved Daaben ikke alene er uden Grund i Skriften, men og har noget saa modbydeligt i sig, og saa overtroisk, at den længe har været til Forargelse og Anstöd for Mange, saa har H. K. Majt ved en Forordning ladet saadan Besværelse afskaffe, og derhos anordnet den Formular, som herefter ved den hellige Daab skal bruges. Foruden det fornödne Antal af denne Forordning, lader man herhos fölge saa mange Exemplarer af berörte Formular, der for sig selv efter H. Majts Befaling er aftrykt, som behöves for at vorde alle Præster i det D. Höiærv. anbetroede Stift tilstillede, og da denne Forordning af Prædikestolene skal oplæses, skulde man, efter H. Majts Befaling, have D. Höiærv. tilkjendegivet, at De have at underrette Præsterne saaledes om det Rette og Gode i Exorcismi Afskaffelse, at disse kunne i Prædiken just den Dag, da Oplæsningen af Prædikestolene skal skee, med sunde Ord og gode Grunde oplyse især de enfoldige Menigheder om de Aarsager, H. Majt til saadan Afskaffelse haver haft. Det kongel. Danske Cancellie den 24. Maji 1783[1].

19. Juni. **Instruction** for Stephan Thorarensen, som **Amtmand over Nord- og Öster-Amtet i Island.** Fredensborg 19. Juni 1783. — Publiceret paa Althinget 1784 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XIV, S. 26

[1] Ligelydende Canc. Skriv. er afgaaet til Missions-Collegium, Biskoppen i Siellands Stift og Confessionarius (Brevb. sst. Nr. 821—823, S. 446—448).

—42; Afskrift i det islandske Departement med Datum 31. Marts, men ikke indfört i Rentekammerets Instructions-Protocoller. 1783. 19. Juni.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende &c. allern. ville, at Os elskel. Stephen Thorarensen, Vores Amtmand over Nord- og Öster-Amtet paa Vort Land Island, sig udi samme Amtmands-Embedes Forretninger indtil videre allerund. haver at rette og forholde:

1) Skal han i det ham allern. anbetroede Embede med allerstörste Flid stedse iagttage, at ei Noget af Alt det, som angaaer Vores kgl. Höihed, Indkomster, Rettigheder og Regalier, til Vores Skade og Fornærmelse enten bortkommer, fordölges eller fortuskes, samt ei tilstede, at Os derudi, af hvem det endog være kan, nogen Indpas skeer. Skulde ham, imod Forhaabning, Noget forekomme, hvorudi Os i saa Maade enten kan være skeet Forkort, eller og, at det i Tiden til Vores Fornærmelse og Skade kunde udfalde, da skal han, efter hans Eed og Pligt, sig derimod af yderste Kraft og Formue sætte, og det afværge, saa og indberette Sagen med alle sine Omstændigheder til Vores Rentekammer, eller det iblandt Vore Collegier, hvorunder Sagen henhörer, paa det at Beskaffenheden derfra allerund. kan vorde Os refereret, og Vores allern. Resolution indhentes, hvorledes dermed videre skal forholdes. Han skal og alletider overveie og lade sig være yderst angelegent Alt, hvis Vort Land Island kan komme til Gavn og Bedste, samt Intraderne til Forbedring, og derom, saa ofte skee kan, med Vores Kammer-Collegio correspondere, saa at Intet efterlades, hvorved Vores Tjeneste og Fordeel kan befordres, og derimod al Underslæb, Egennytte og Utroskab forebygges og afskaffes, men langt mere Vores Landfoged, samt de i det ham betroede Amt bestilte Sysselmænd og anordnede Forpagtere udi Vore Indkomsters og Rettigheders Oppebörsel i alle Maader assistere og være beforderlig. — 2) Alle de Documenter og Sager, saasom Jordeböger, Forordninger, Thingböger og videre, som til dette ham

1783. betroede Amt kunne henhöre, lader han sig af hans
19. Juni. Formand overlevere, efter behörig Designation. Og skal samme, tillige med hvis udi hans Betjeningstid forefalder, stedse udi vedbörlig Orden og Forvaring holdes, saaledes som han eller Arvinger i Tiden vil være bekjendt, og dertil svare, naar han Amtet quitterer. Og paa det at med denne Aflevering desto rigtigere kan omgaaes, skulle derover forfattes tvende eenslydende, igjennemdragne og forseglede Instrumenter, eller Inventarii-Registere, hvilke af begge Parter underskrives, hvoraf den ene Gjenpart forbliver ved Amtet, og den anden indsendes til Vores Rentekammer. — 3) Om Vore Intrader og Jordebogs-Indkomster af Nord- og Öster-Amtet haver han fra ethvert Sted al fornöden Underretning og Oplysning at indhente, paa det at, naar Vores Landfoged hannem Noget hans allerund. Regnskaber vedkommende til Attestation overleverer, han da om enhver Post især, saavel af de visse som uvisse Indkomster, og de udestaaende Restancer, sin udförlige og sandfærdige Attest paa Regnskaberne og Beviserne kan meddele, hvilke Attester ei maa være tvetydige, eller med Reservation indrettede, at sammes Rigtighed paa Vedkommendes eget Ansvar skulde ankomme, men ligesom han Sagerne enten rigtige eller urigtige befinder, bör Sligt paa Beviserne nöiagtigen af hannem attesteres, til fornöden Efterretning for Vores Rentekammer ved Regnskabernes Revision. Og skulle alle de Regninger og Beviser, som af vedkommende Sysselmænd og Forpagtere bör, fra det ham anfortroede Amt, fremlægges med Landfogdens aarlige Jordebogs-Regnskab, indleveres in duplo forfattede til Amtmanden, saa betids, at begge Gjenparter med hans Attestation til Landfogden kunne indsendes, uden derved at foraarsage Ophold udi Jordebogs-Regnskabets aarlige Forfattelse og betimelige Hidsendelse. Med de til Antegnelsernes Besvaring udfordrende Bevisers Forhvervelse haver han ligeledes i behövende Tilfælde at gaae Land-

fogden til Haande, samt med disse Bevisers Attestation, hvor samme udfordres, at forholde sig som tilforn er meldt: om Regnskabs-Bilagernes og Restancernes Attestation. Iövrigt haver han til Forpagtnings-Restancernes Inddrivelse udi det ham anbetroede Amt at föie de Anstalter og vise den Bistand, som udi Vores Forordning af 15. April 1776 nærmere findes foreskrevne og hannem paalagt. — 4) Han skal og i höieste Maade lade sig være angelegent, at Vores Lov, Forordninger, Instructioner og Befalinger, som allerede ere eller herefter vorde udgivne, saavidt hannem angaaer, udi Alt tilbörligen efterkommes, og hvis hannem derudi befales med störste Flid forrettes; ligesom han og nöie haver at holde over, at de af Alle og Enhver udi det ham betroede Amt, uden Forskjel, tilbörligen efterkommes. I Særdeleshed skal han tilsee, at den eller de, som sig derimod maatte forsee, eller dem modtvilligen overtræde, tilbörligen vorde straffede, saafremt han ikke selv, dersom Forsömmelse eller Efterladenhed fra hans Side skulde befindes, derfor af Vores General-Fiscal vil tiltales, og efter Sagens Beskaffenhed af Os med kongelig Unaade ansees. Ligeledes bör han og nöiagtigen efterkomme Alt, hvis hannem enten fra Vores Rentekammer, eller andre Vore Collegier, Vores Tjeneste og Interesse angaaende, vorder tilskreven, ligesom og iagttage, at hvis hans Formænd udi et eller andet Tilfælde er bleven befalet, og ei af dennem er bragt til Endskab og Rigtighed, uden Ophold vorder efterlevet og fuldbyrdet. — 5) Alle Vore Forordninger, Mandater, Plakater, Befalinger og Ordres, samt andre Breve, hvad Navn de have, som bekjendtgjöres bör, og hannem til Publication fra Vore Collegier tilsendes, skal han troligen paa de forordnede Steder lade læse og kundgjöre, saa at Almuen og enhver Vedkommende sig derefter kunde rette; og dersom Nogen begjærer Copier deraf, bör det ingenlunde vægres. — 6) Han skal og have nöie Opsyn med Justitien, at den tilbörligen admini-

1783. 19. Juni.

1783. 19. Juni. streres, og at med Formaliteten og Processernes Drift følges den Norske Lovs Indhold, saa at alle de, som udi det ham anbetroede Amt boende ere, eller sig der opholde, være sig Geistlige eller Verdslige, Rige eller Fattige, ved Vores Lov og Forordninger beskyttes, og Enhver til sin Ret forhjelpes, saavidt muueligt er, og at Ingen derudi enten ved vrange Resolutioner, Opsættelser eller andet deslige, bliver hindret, saafremt han ikke som den, der undertrykker Retten, vil ansees. Til den Ende skal han holde en rigtig Bog, hvorudi alle Supplicationer og Memorialer, som Undersaatterne udi det ham anbetroede Amt Tid efter anden indgive, blive at indföre, med hans derpaa givne Resolution, saavel som en Journal over alle fra Vore Collegier og i andre Maader indlöbende Ordres og Skrivelser, Amtet vedkommende, og en Copiebog, hvori de Ordres, som fra ham til Betjenterne udstedes, saavel som den ellers ved Embedet forefaldende Correspondence bliver Ord for Ord at indföre, hvilke Böger skulle holdes i god Agt, og hos de andre Böger og Documenter ved Embedet forblive, hannem og Efterkommere til Efterretning. Endvidere skal det være ham tilladt, og hvor han enten nogen Mislighed befinder eller formoder, være anbefalet: i egen Person Retten, være sig geistlig eller verdslig, at besöge, og der at fornemme, om Retten paa ethvert Sted saa lovlig og tilbörlig administreres, som det sig bör, og i Særdeleshed, ved de ham anbefalede Reiser i Amtet, eftersee alle Protocoller, hvilke han skal lade igjennemdrage og selv forsegle, og om Thingene lovlig holdes af lovkyndige Embedsmænd, Sysselmænd og Laugrettesmænd, udi rette Tide, saa at med Alting lovlig omgaaes; og dersom befindes skulde, at Rettens Betjente ikke forestaae deres Embeder som de bör, eller og han skulde antræffe Nogen i Efterladenhed eller grove Forseelser, at de enten modtvillig forsömme deres Embeder, forurette Vore Undersaatter, slaae sig til nogen forbuden Handel eller Brug,

eller i andre Maader forsee sig imod deres Embeds-Eed og Pligt, eller de Regler Loven og Forordningerne foreskriver, da skal han, saasnart han Sligt haver erfaret, efter Sagens Beskaffenhed den eller de Skyldige formane og irettesætte; og skulde han derefter ingen Forbedring befinde, da haver han dennem derfor ved Retten at lade tiltale og fra Bestillingen suspendere, og Beskaffenheden strax udi Vores Danske Cancellie eller Rentekammer, til Vores nærmere allern. Resolution, anmelde. — 7) Ved hans Omreiser i Amtet bör han, saavel som ellers altid, have nöie Indseende med, at Vore kongelige Rettigheder og Höihed tilbörligen iagttages, at Justitien med sömmelig Respekt administreres og betjenes, at Undersaatterne udi deres Skatters Beregning og Betaling ingen Uret skeer, samt at Enhver vederfares Ret og Skjel, og at den Mægtige ikke med Vold nedtrykker den Ringere. Saa skal han og udi denne Post som en retskaffen Amtmand bevise sin Troskab og Redelighed, saavel imod Os som imod Vore Undersaatter i Almindelighed. Findes han derudi efterladen og forsömmelig, og det hannem lovligen overbevises, maa han forvente General-Fiscalens Tiltale. — 8) I foranförte Öiemeed bör han paa sin förste Reise i ethvert Syssel eftersee Thingbögerne, om de ere lovmæssige og rigtige, og tegne sit Navn paa det Blad, som först ledig er. Naar disse Thingböger ere fuldskrevne, skulle de udi Amtshuset indleveres, hvor de med alle Amtets Breve udi god og sikker Forvaring bör forblive, saa at deraf i fornödne Tilfælde kan haves den Efterretning, som behöves, hvorimod Amtmanden skal være tilholden: den nye Bog, som skal være igjennemdraget og numereret, med sit Signet og Underskrift til samme Brug igjen at authorisere. — 9) Paa lige Maade skal og forholdes med Skifte-Bögerne, som Sysselmændene over Skifterne, enhver i sit Syssel, bör holde, hvormed Amtmanden ikke alene alvorligen bör have Indseende, men endog, efter Loven og de derom siden ergangne An-

1783. 19. Juni.

1783. stalter og Anordninger, med Skifterne udi det ham
19. Juni. anbetroede Amt före saadant Tilsyn, og sig dermed saaledes forholde, som han vil forsvare. Og ligesom Sysselmændene saaledes forrette alle Skifter i de verdslige Stervboer udi de dem betroede Sysseler, saaledes bör og Amtmanden enten selv forvalte Sysselmændenes Stervboer, eller i de længst fraliggende Sysseler ved en af ham selv dertil beskikket bekvem Fuldmægtig, dog for Amtmandens eget Ansvar. I Særdeleshed skal han ellers tilsee, at Stervboerne ved Skifteforvalterne ei paaföres nogen unödig Omkostning, men at Enhver lader sig nöie med det, som hannem udi Loven og Forordningerne er tillagt. Saa bör han og bære Omsorg for, at Skifteforretningerne uden nogen Forsömmelse eller Efterladenhed udi Skiftebögerne vorder indfört. — 10) Naar nogen Sysselmands Tjeneste i Amtet ledig bliver, skal han strax gjöre Anstalt til, at denne med en dygtig og vederhæftig Person besættes, som han formener den vacante Bestilling til Vores Tjeneste bedst at kunne administrere, hvorefter han anmelder saadant for Vort Rentekammer, paa det Os derfra kan gjöres nærmere allerund. Forestilling, hvorefter Vi over saadan ledig Tjeneste kunne disponere. — 11) Han skal og aarlig til Vort Kammer-Collegium indsende en fuldkommen Relation om Amtets Tilstand, og Forslag paa hvis fornödent gjöres, saa at her om al Beskaffenheden kan haves den nöieste Underretning. — 12) Omendskjöndt Stiftamtmanden og Biskopperne, saavel som Præsterne, enhver udi sit District, efter Loven ere forbundne til at drage tilbörlig Omsorg for Kirkernes Velmagt og Vedligeholdelse, saa ville Vi dog, at Amtmanden paa sine Reiser i det ham anbetroede Amt nöie skal erkyndige sig om Kirkernes Tilstand, og dersom han maatte fornemme, at Kirkernes Reparation enten ved Kirkeværgernes og Beneficiariorum Efterladenhed, eller med Forsæt forsömmes, da melder han det strax til

Stiftamtmanden og Biskoppen, paa det at derpaa udi Tide kan raades Bod. Han skal og i Særdeleshed, tillige med Superintendenten og Provsterne udi ethvert Herred, have tilbörlig Indseende, at med Kirkernes Indkomster forsynlig omgaaes, og at Alting dermed tilgaaer efter den Anordning derom gjort er eller vorder. Særdeles skal han tilholde dennem, som Kirkernes og Klosternes Indkomster og Oppebörseler ere betroede, eller fremdeles anbetroes, at de for sammes Indtægter og Udgifter aarlig rigtig Regnskab gjöre, og derfor nöiagtig Qvittering tager, samt at de, der have Vore forbeholdne Godser i Forlehning, eller Forpagtning, behandle sammes Hovedgaarde, Kirker og Böndergods, ifölge Lovene og deres Contracter, i Overeensstemmelse med Landets Velfærd og Vores Interesse, Alt i Conformité med Forordningens Bydende af 15. April 1776; ligesom han ved Vedkommendes Fratrædelse fra saadanne Forpagtninger iagttager, at Kirkerne og Hovedgaardene, saavel som alt Andet, til saadanne Forpagtninger eller Forlehninger henhörende, vedbörligen tilsvares, og, i Tilfælde af Forpagternes dödelige Afgang, da udi deres Stervboer foranstalter Vores og Kirkernes eller slige Stiftelsers Ret indtalt, om nogen Prætention dertil paa Vores, eller paa Kirkernes og Stiftelsernes Vegne, eller i andre Maader, maatte haves. — 13) Hospitals- og Fattighuses Forstandere skal han, tillige med Superintendenterne og andre Vedkommende, efter Fundatsen tilholde, deres Bestillinger forsvarligen at forestaae, og at de derfor tilbörlig Regnskab i rette Tid aflægge, saavel som at med Fattige-Lemmers Indtagelse og Underholdning forholdes efter den Fundats og Skik, som ved hvert Sted er gjort, indgaaet og bevilget, eller og fremdeles af Os allern. maatte vorde anordnet. — 14) Derforuden skal han lade sig være angelegent, at, naar Nogen hannem med Vores Höieste-Rets Domme besöger, han da strax og uden Ophold befordrer Executionen efter enhver Doms

1783. 19. Juni.

1783. 19. Juni. Clausula, enten den lyder paa den Skyldige til Fængsel, eller til Udlæg i hans Gods; og hvis da den Skyldige enten nogen Böder til Qvæsthuset eller Andre er tildömt at betale, da dem strax ved Execution at inddrive, paa det at Vores Höiesterets Domme allerund. uden videre Proces kunne vorde efterlevede. — 15) Han skal og have flittig Correspondence paa alle Havne i Amtet, informere sig om, hvorledes med Handelen tilgaaer, og ei tillade, at Nogen imod den satte Taxt sine Varer forhandler, men at dermed og ellers efter de om Handelen allerede givne eller herefter udgaaende Anordninger i alle Maader forholdes. Og dersom beviislig Klagemaal hannem i saa Maade forekommer, haver han, hvad Bröst saaledes befindes, efter Loven og Anordningerne tilbörligen at see straffet, og Sagens Beskaffenhed strax til Vores Rentekammer at indberette. Ligeledes haver han udi andre Maader at holde sig bemeldte Handelen vedkommende Anordninger, saavel som hvad om Districternes Inddeling med videre foranstaltet er eller vorder, behörig efterretlig, og dersom af hans Formænd Noget herudi maatte være efterladt, da det straxen at fuldbyrde. I Særdeleshed haver han, ved hans Reiser i Amtet, og ellers ved alle bekvemme Leiligheder, nöie at forhöre, hvorledes med Handelen omgaaes, samt om Landet med de fornödne Varer tilbörligen vorder forsynet eller ikke, hvorom han i sin aarlige Relation til Vores Rentekammer gjör Indberetning. — 16) Ligeledes haver han nöie at paasee, at de Varer, som ei udi den islandske Taxt og Forordning af 30. Maji 1776 til nogen vis Priis ere ansatte, ikke af Handels-Betjenterne, Indbyggerne til Tyngsel, for höit vorder taxerede, ligesom og, at de til Landet förende Varer ere af forsvarlig Bonité, samt at med Maal og Vægt rigtigen omgaaes, saavel som at Indbyggerne prompte expederes, paa det at de ei skulle opholdes i deres Næring, hvilket Alt saaledes bör iagttages,

at dermed ifölge Vores forbemeldte allern. Forordnings 1783.
videre Indhold vedbörligen forholdes. Saafremt anderledes skulde fornemmes, bör han det for Vores Rentekammer andrage, til videre Foranstaltning derudinden. 19. Juni.
Han skal og desuden have nöie Agt paa, at ingen Fremmede, som paa Island at handle ei er tilladt, der drive nogen Handel med Vore Undersaatter, men samme, om det er mueligt, efter Forordn. af 1. April 1776 anholde og forfölge, paa det Vi kunde nyde Handelen ubeskaaren. — 17) Alle Supplicationer om verdslige Sager, Fæstebreve og andet deslige, som Amtets Indbyggere til Os ville indgive, skal til hannem först leveres, at han deres allerund. Begjærings Beskaffenhed kan examinere, og haver han siden sin allerund. Erklæring til videre Vores allern. Resolution derover, saavel som og over hvis som ellers fra Vores Collegier hannem bliver remitteret, saa tydelig at give, at den ikke skal behöve anden Gang fra hannem at kræves. Og skal han i lige Maade om de geistlige Supplicationer med Biskoppen conferere, og tillige med ham sin allerunderd. Erklæring derpaa tegne. — 18) Fremdeles skal han ikke alene paa det nöieste have Indseende med, hvorledes de allern. anordnede oeconomiske Foranstaltninger efterleves, men endog selv samme i alle muelige Maader overholde og befordre. I Særdeleshed skal han, ifölge Forordningerne af Aaret 1776, see at befordre Landbruget til mueligste Fuldkommenhed, hvoriblandt han fornemmelig har at agte paa Gjærdesætningens Fremme, Tuers Jævning og Hauge-Urters Dyrkning og Anvendelse, efter de derom udgangne Anordninger. Ikke mindre angelegen bör ham være Myre-Udtapninger, efter Vores allern. Resolutioner af 8. April 1782 og 19. Maji 1783, Törve-Jords Eftersögen og Anvendelse til Brændsel, for at spare Gjödningen, Meelmalingens Befordring, Spindingens og Vævningens Forbedring, med videre. Saa skal han og paa alle

1783. 19. Juni. muelige Maader söge at opmuntre Fiskeriernes Forbedring og Udvidelse, saavel i de ferske som salte Vande i Amtet. Hertil kommer endnu Veivæsenet, hvis slette Tilstand udkræver de virksomste Foranstaltninger til sammes Forbedring, hvoriblandt Broen paa Jökelsaa især anbefales hans Opmærksomhed. Og da det er Vores alvorlige Villie, at Postvæsenet, som hermed staaer i den nöieste Forbindelse, ufortövet skal sættes i Gang, saa haver han og af yderste Kræfter at sörge for sammes Istandbringelse, samt bedst muelige Indretning i Amtet, til Lettelse for Correspondeneen og Vor Tjenestes Befordring. Hvilket Alt, med mere, som til Amtets og Indvaanernes Opkomst eragtes tjenligt, han af yderste Flid bör söge at fremme, samt om alt Foranförte til Vores Kammer at indgive Forslage til slige tjenlige Forbedringer, og de letteste Midler til sammes Befordring. — 19) I lige Henseende skal han og have et vaaget Öie med Betjenterne, at de i dette og alt Andet, deres Embeder vedkommende, iagttage den Nöiagtighed, som samme udfordrer, efter de dem givne Anordninger og Befalinger, ved hvilket Alt Underbetjenternes og alle andre Vedkommendes Virksomhed kan ventes at vorde saa meget mere opvækket og opmuntret, som Amtmanden selv, ved hans Nærværelse paa hans Reiser i Amtet, deels vil kunne faae Adskilligt, som maatte befindes at mangle, strax rettet og först i Lave, ved tjenlige Anviisninger og Foranstaltninger, deels finde Leilighed til videre Forbedring, hvor saadant maatte behöves. Skulde han, imod Forhaabning, herudi finde nogen Betjent i saa mærkelig en Efterladenhed, at han derudi forsömmer sin Pligt, bör han ved alvorlig Irettesættelse derom erindres, og om dette ikke skulde hjelpe, da anmelde Sagen for Vort Rentekammer, til videre fornöden Foranstaltning efter befindende Omstændigheder. — 20) Men da saadant Opsyn og Iværksættelse uomgjængelig udfordrer den nöiagtigste loeale Kundskab

og Oplysning i enhver enkelt Deel, saa haver han hvert 1783.
Aar at besöge en vis Deel af det ham betroede Amt, 19. Juni.
for at underrette sig om alle de i foregaaende Artikler ham til Opsyn anbefalede Poster, og derefter at föie de fornödne Anstalter, i hvilken Henseende han indretter sine Omreiser i Amtet saaledes, at han aarlig overreiser en Trediepart af Amtet (saasom Hunevands og Skagefjords Syssel det förste Aar, Norder Syssel det andet Aar, samt den Deel af Öefjords Syssel, i hvilket han boer, som ikke daglig kan falde ham i Öine, og begge Mule Sysseler det tredie Aar), saaledes, at han hvert fjerde Aar besöger hver Part igjen. Paa disse Omreiser söger han især at indrette det saaledes, at han selv kan tage i Öiesyn, hvorledes Indbyggerne efterkomme Vore allern. Befalinger, og Jordforbedrings-Arbeider, og hvad Andet En eller Anden maatte have udrettet til Landhusholdningens Forbedring, som Amtmanden siden finder at fortjene offentlig Belönning. — 21) Fremdeles skal han og med Flid erkyndige sig, om nogen Metal eller Mineralier der paa Landet kunde findes, og Os derom gjöre udförlig Relation, saavel som allerund. Forslag, hvorledes han formener det Os kunde komme til Nytte og Brug, samt hvis udi alle andre Maader, særdeles med Landets og dets Næringsveies Opkomst, kunde være at observere og betænke, rettende sig iövrigt efter Loven og Forordningerne, saavidt de hannem vedkomme, saavel som og efter hvis enten af Os selv allern., eller fra Vore Collegier, befalet er eller vorder. — 22) Ved Resolution af 12. Maji d. A. have Vi allern. forundt ham til Beboelse Vores Klostergaard Mödruvalle, hvilken, saavel som Kirken, med derpaa faldende Aabod, han, ifölge Forordn. af 15. April 1776, ved tilbörlig Syn annammer, og derhos lovlig lader taxere og beskrive sammes Tilstand og Beskaffenhed, i Hensigt til Bygninger og Besætning, med videre, af hvilken Forretning han en vidimeret Gjenpart til Vores

1783. Rentekammer haver at indsende. Og da han tillige
19. Juni. nyder bemeldte Kloster og underliggende Gods til Beboelse og Brug, fri for Fæste og Afgift, saa paaligger ham, i Kraft af forbemeldte Vores Resolution, forsynligen at anvende den Aabod, som af forrige Forpagters Stervbo udsvares, til Kirkens, Klostergaardens og sammes Besætnings vedbörlige Istandsættelse. I hvilken sidste Henseende Gaardenes Huses Reparation, Tunes og Enges vedbörlige Drift, ifölge Forordn. af 15. April 1776, og de senere derhen hörende allern. Anstalter og Anordninger, den manglende Qvilde-Besætnings Anskaffelse, ifölge Vores Resolution af Martii 1779, de til Godset henhörende Rettigheders og Herligheders Haandhævelse og Drift, kommer i Betragtning. Og som han selv nyder al Frugten af bemeldte Gods, saa have Vi den allern. Tillid til ham, at han vil bære desto större Omsorg for dets Istandsættelse og behörige Vedligeholdelse og mueligste Forbedring, saavel til hans eget Gavn, Hovedgaardens og Godsets Conservation, som og især paa det, at hans Exempel, endog heri, kan tjene til Opmuntring for de andre Forpagtere i Amtet. — 23) Endelig, som Vi allern. have betroet dig dette Embede, ikke til den Ende, at du derved skal tage dig Leilighed til at söge din egen Fordeel, sætte dig i Kjöbmandskab eller anden Handel, hvorved Vore Undersaatter i dette dig allern. anbetroede Amt udi een eller anden Maade kunde undertrykkes, Vores Lov og Forordninger tilsidesættes, og ellers adskillige skadelige Fölger foraarsages: saa ville Vi allern. herved have befalet, at du dig derfra ganske entholder, og dig i dette dig anbetroede Embede saaledes skikker og forholder, som det med din Bestalling og den derpaa aflagte Eed overeensstemmende kan være, og du agter at forsvare. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 19. Junii 1783.

Kongelig Resolution ang. Modtagelse af Penge i Handelen og den kongelige Kasse til Forrentning. Fredensborg 19. Juni 1783[1]. — I Anledning af Landfoged Skuli Magnussons Andragende om de Besværligheder som fulgte af, at Indbyggerne ikke kunde sætte deres Sparepenge paa Rente, saa at Nogle endog sögte at skjule dem, „af Frygt for at svare Tiende og Skatter" deraf. Det samme var Tilfældet med offentlige Stiftelsers Midler, hvorfor de ogsaa „skal være i en meget slet Forfatning". Han foreslaaer derfor, at det maatte blive tilladt, at faae „Rede-Penge udsatte paa Rente i noget saadant Fond her i Staden, hvor de kunde være forsikkrede om Capital og Rente". Kammeret erkjender, at dette ikke alene for Private, „men især for alle offentlige Stiftelser", „saasom Domkirkerne, Bispestolene, Hospitalerne, Tugthuset og Justitskassen", vilde være af „betydelig Nytte og Fordeel"; hidtil vare nemlig deres Beholdninger gjemte fra Mand til Mand, hvoraf fulgte, at, naar Hovedreparationer eller andre betydelige Udgifter forefaldt, maatte Kongens Kasse betale Tilskud, hvilket nu ved dette Forslag i Fremtiden vilde kunne undgaaes. Transactionen kunde foregaae saaledes, at Pengene leveredes i Handelen i Island og udbetaltes i Khavn ved Handelens Comptoir, hvorved Handelen endog vandt den Bekvemmelighed, at den kunde bruge de indbetalte Penge i Island, og behövede ikke at risquere at före Penge over Söen i en saa stor Mængde. Kammeret havde derfor corresponderet med Ober-Bank-Directionen, om saadanne Penge mod gangbare Renter kunde modtages i de kgl. Kasser, da Vedkommende i Island ikke kunde blive tjent med at udsætte Penge hos Private i Danmark formedelst Afstanden. Directionen svarede, at den vilde modtage saadanne Penge, naar hver Sum ikke var under 100 Rd., og mente at disse Penge bekvemmest kunde modtages „paa Holmens og Havnefjords Havne, hvor de kgl. Kasser findes, som oftest trænge til Forskud af Handelen". For de indleverede Penge vilde Handelen udstede formelige Obligationer til Vedkommende, hvorimod Geheimeraad Stemann paa Finance-Collegii Vegne havde vedtaget, at naar Summerne vare i det Mindste 500 Rd., og Pengene kom ind i Kongens Kasse, skulde Handels-Directionen modtage Contra-Obligationer af Finants-Collegiet. (Fore-

1783.
19. Juni.

[1]) Reskr. 13. August 1783.

1783. still. 11. Juni). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64,
19. Juni. Nr. 64. — Resolutionen er publiceret ved en offentlig Bekjendtgjörelse fra Thodal, dateret Bessested Kongsgaard den 23. August 1783 og trykt i Althingsbogen for det samme Aar, S. 57—58.

I Betragtning af de herudi foredragne Omstændigheder tillade Vi allern.: 1) at de Capitaler eller rede Penge, som en eller anden blandt Indbyggerne i Island kunne have at udsætte paa Rente, maa, naar saadant forlanges, og Capitalen ei er under 100 Rd., modtages i den islandske Handels-Kasse ved Holmens og Havnefjords Havne, imod Interims-Beviser fra vedkommende Handelsbetjente, og at disse Summer derefter, naar de tilsammen udgjöre idet mindste 500 Rd., maa modtages i Vores Kasse imod gangbar Rente 4 pCt., fra Indleveringens Dato, hvorefter Directionen for den grönlandske, islandske, finmarkske og færöeske Handel, for de i Handelens Kasse saaledes leverede Summer, haver at give formelig Obligation til Vedkommende, imod igjen fra Vort Finance-Collegio at forsynes med Contra-Obligation; dog at Handelen, paa det at Pengene ikke skulle staae for længe frugteslöse for Eieren, men kunne bringe Rente, bliver pligtig strax at afgive samme i Vores Kasse, saasnart den erholder Efterretning om, at saa stor Summa, som der kan modtages, er indlöben. Og 2) at Vort danske Cancellie fra Vort Rentekammer maa tilskrives om, at foranledige Vores allern. Auctorisation til, at ogsaa de offentlige Stiftelsers Midler der i Landet, som staae under samme, kunne modtages og gjöres frugtbringende paa samme Maade. Fredensborg Slot den 19. Junii 1783[1].

[1]) Denne Resolution er communiceret Stiftamtm. Thodal og Amtmand Thorarensen til offentlig Bekjendtgjörelse i Amterne, samt ligeledes Handels-Directionen, Cancelliet, Finants-Collegium og Landfogden, ved Rentek. Skriv. 28. Juni 1783. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 284—289).

Kongelig Resolution ang. **Fisketienden paa Vestmannöerne.** Fredensborg 19. Juni 1783[1]. — I Anledning af Andragende fra Præsterne paa Vestmannöerne, Gudmund Högnason og Pall Magnusson, som, paa Grund af at den ved Resol. 21. April 1777 bestemte 6 Aars Frist var udlöben, sögte om at faae en bestemt aarlig Lön, der foresloges til 90 Rd. Cour. aarlig for hver, mod at de afstode deres Andeel i Tienden. Deres Andragende anbefaledes af Biskoppen og Stiftamtmanden, idet den förste bemærkede, at den Aaret för paa Vestmannöerne afgangne Præst Hr. Bendix Jonsens hele efterladte Formue havde kun været 30 Rd., men hans Gjeld derimod 5 à 600 Rd., „uagtet han i levende Live var bekjendt for en forstandig Mand og god Husholder". Rentekammeret fraraader dog nu at bestemme dette for bestandig, og tilraader först en treaarig Termin. (Forest. 11. Juni). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 65. 1783. 19. Juni.

I Betragtning af de herudi foredragne Omstændigheder tillade Vi allern., at Præsterne paa Vestmannöe, som ved Vores Resolution af 21. April 1777 have i de sidst forlöbne 6 Aar været forundt den $^{1}/_{3}$ Deel af Fisketienden sammesteds, som tilforn blev oppebaaren for Vores Regning, maa endvidere udi 3 Aar, fra 21. April d. A. at regne, forundes bemeldte Andeel af Fisketienden paa Vestmannöe, imod at den islandske Handel, ligesom ved bemeldte Vores Resolution for de nu forlöbne 6 Aar var fastsat, imidlertid aarlig af Vores Kasse godtgjöres 45 Rd., samt at det, efter saadan Tidsforlöb, maa være Kammeret tilladt at fremkomme med nærmere allerund. Forestilling ang. denne Tiendes Anvendelse, med mere, efter de da mödende Omstændigheder. Fredensborg Slot den 19. Junii 1783[2].

[1] kgl. Resol. 26. April 1786.

[2] Denne Resol. er communiceret Handels-Directionen, samt Stiftamtmanden og Biskoppen over Skalholt Stift, ved Rentek. Skrivelser 28. Juni 1783. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 282—283).

1783. 21. Juni. **Cancellie-Skrivelse** til Stiftbefalingsmand Thodal, ang midlertidig Forening af **Amtmands og Laugmands-Embedet.** Khavn 21. Juni 1783. — Canc. Brevb. for 1783, Nr. 987, S. 545—546.

P. M. Ved Promemoria af 12. Maji sidstl. har det kgl. Rentekammer hertil meldet, at ligesom H. kgl. Maj. ved allern. Resol. af 12. forhen har behaget at entledige Amtmand Stephansen i Island fra hans Tjeneste som Amtmand i Nord- og Öster-Amtet sammesteds, og igjen at conferere samme til Laugmanden over det nordre og vestre Laugdömme, Stephen Thorarensen, dog uden anden Gage end Afgiften af Mödrevalle Klostergods, samt det, som Amtmanden hidtil har nydt af Handelen. indtil han ved Amtmand Stephensens Afgang kan tiltræde den fulde Amtmands-Gage: saa har og Allerhöistsamme endvidere allern. befalet, at Kammeret ved Correspondence med Cancelliet maatte afgjöre, at bemeldte Thorarensen tillige kunde beholde Laugmands-Embedet over det nordre og vestre Laugdömme, indtil han i Tiden kunde tiltræde den fulde Amtmands-Gage. Thi skulde man tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsm. tilmeldet, at bemeldte Amtmand Thorarensen kan, saaledes som meldt, beholde for^ne Laugmands-Tjeneste, indtil han ved Amtmand Stephensens Afgang kan tiltræde den fulde Amtmands-Gage, hvilket De ville behage ham at tilkjendegive. Det kgl. Danske Cancellie den 21. Junii 1783[1].

26. Juni. **Cabinets-Ordre** til Rentekammeret, ang. **Besiddelsestagelse af en ny opkommen Öe** ved Island. Fredensborg 26. Juni 1783[2]. — Originalen,

---

[1]) s. D. Communication til Rentek. (Brevb. Nr. 960, S. 530), ved hvis Skrivelse 1. Novbr. 1783 det meddeles Amtmand Stephan Thorarensen. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 360).

[2]) kgl. Resol. 9. Februar 1784.

skreven og parapheret af O. H. Guldberg, er indheftet i Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 69, der indeholder kgl. Resol. 3. Juli 1783, hvorved denne Cabinets-Ordre corroboreres. Ved Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal 28. Juni s. A. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 277) meddeles ham Indholdet af denne Ordre, og en Indberetning om dens Udförelse forventes; i Skrivelse til Handels-Directionen s. D. (Copieb. sst. Nr. 278) anmodes denne om, at beordre Kjöbmanden i Havnefjord til at gaae Stiftamtmanden til Haande ved Udförelsen, samt at lade den afgaaende Postjagt medtage den Steen, som skulde lægges paa Öen. Denne Steen, som ventedes færdig om nogle Dage, beskrives der som 3 Alen höi, og bred: forneden ³/₄ Alen og i Spidsen ½ Alen, og tyk efter Proportion. — Ved Skrivelse til Handels-Directionen 5. Juli 1783 (Isl. Copieb. sst. Nr. 293) bifaldes dennes Bemærkning, at det maaskee kunde blive farligt at benytte et af de Skibe som Handelen haver i Khavn, formedelst sammes Störrelse, „da man ei kan vide hvorvidt Udskjær omkring og ved Öen, eller Bundens större eller mindre Affald kunde tillade at komme den nær med saa store Skibe", og at det vilde være sikkrere at benytte dertil de ved Havnefjords Havn værende mindre Fartöier, der ansaaes for store nok til at före Stenen derhen. — Ved Rentek. Skriv. 1. Novbr. 1783 (Isl. Copieb. sst. Nr. 362) til Finance-Collegium anvises Steenhuggerens Regning for den ommeldte Steen, til Belöb 17 Rd. 4 Mk.

1783. 26. Juni.

Da en Öe ved Jordskjælv og en volcanisk Ild er uventet bleven til i Havnen (*rett.* Havet?) nogle Mile ud fra den sydlige Kyst af Island, og det kunde være at frygte, naar Ilden, som endnu raser, slukkes, at Fremmede kunde paa Öen sætte sig fast, til ubodelig Hinder og Skade for de islandske Fiskerier: saa haver Vores Kammer at tillægge Stiftamtmanden i Island den udtrykkelige Ordre, at saasnart det er mueligt at kunne nærme sig til dette nye Land, skal han ved et af Handelens Skibe lade det höitideligen tage i Besiddelse, og ikke alene lade plante der det danske Flag, men og opsætte Steen der, hvorpaa Vort Chifre med Aarstallet staaer, og som herfra maatte opsendes. Ogsaa maa han lade over denne Indtagelse til Besiddelse forfatte en ordentlig Act, i tvende ligelydende Originaler, hvoraf

1783. den ene bliver i Landet, og den anden sendes herned.
26. Juni. Öen kalder han og Nyöe. Alt dette maa gjöres, omendskjöndt det gjerne kan hænde, at, som den er bleven til, den og kan forgaae. Vores Kammer, som dette betroes, maa angaaende det Skib, der kunde komme til at bruges, her afgjöre alt med Directionen for Handelen. Fredensborg den 26. Junii 1783.

27. Juni. **Commissorium** til Stiftbefalingsmand Thodal o. fl.[1] ang. **Regnskabsforholdene ved Skalholt Bispestols Oeconomie.** Christiansborg 27. Juni 1783. — Norske Tegn. XLII, 245b—248.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da I, Os elskelige Stiftbefalingsmand Lauritz Thodal, samt Amtmand Ole Stephansen, tillige med Laugmændene Björn Markussen og Stephan Thorarensen, ere under 2. Junii 1781 fra Vores Danske Cancellie blevne tilskrevne at forfatte en Liquidations-Forretning imellem Biskoppen over Skalholt Stift, Os elskelig Dr. Theol. Hr. Finnur Johnsen og Bispestolen, for den Tid han har forestaaet samme som Oeconomus, og I, ifölge heraf, have indsendt den af eder forfattede Liquidations-Forretning af 7. Septbr. a. p., men det ikke befindes, at de derudi gjorte Afregninger enten ere saaledes afbeviste og oplyste ved Acterne, eller ved eders derpaa faldne Eragtning udviklede og satte ud fra hverandre, at de efter disse Datis kan befordres til en sikker og paa begge Sider fyldestgjörende Endelighed, i det denne Eragtning selv endog udtrykkelig bemangler Adskilligt af Stiftelsens Indtægt for Biskoppens Administrationstid, som udeladt af hans fremlagde Regnskab, samt Adskilligt,

[1]) de udnævnte Commissarier, fem i Tallet, vare fölgende Embedsmænd: Stiftbefalingsmand Thodal, Amtmand Ole Stephensen, Laugmand Björn Markusson, Amtmand Stephan Thorarensen og Landfoged Skule Magnusen.

ja det meste af Udgiften, som ubeviist, og udsætter altsaa for en stor Deel hans Fordringer som tvivlsomme, hvortil endnu kommer, at der mangler den behövende nöiagtige Beregning over Stiftelsens Beholdninger, eller Capital i Penge, Inventarium, Qvilder med videre, saavel paa den Tid, da Biskoppen tiltraadte Oeconomien, som igjennem ethvert af de Aar han har haft samme, og endelig paa den Tid han fratraadde den, hvilke Mangler gjöre det umuligt at kunne faae udbragt nogen rigtig Balance i denne Regningssag, og altsaa med det samme at kunne faae disse Biskoppens og Bispestolens indbyrdes Fordringer afgjorte med den Grad af Tilforladelighed, som Ret og Billighed paa begge Sider udkræver, hvilket dog er uomgjængelig fornödent, naar det med den anden til Bispestolens Regulering for Fremtiden allern. anordnede Commission tilsigtede Öiemærke skal opnaaes: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I, tillige med dig, Landfoged Skule Magnussen, som og har været med at forfatte den saakaldte Vedöes-Act af 17. April 1760, hvilken er lagt til Grund ved den indsendte Forretning: paa ny foretage eder denne Sag til Behandling med den Nöiagtighed, som udfordres til at faae en fuldstændig Liquidations-Forretning imellem Biskoppen og Bispestolen, og haver I ved denne Forretning at betjene eder saavel af forbemeldte Vedöes-Act, som hvad andre Acter der maatte være passerede, baade i den Tid da Bispestolen blev udsvaret fra forrige Biskops Stervbo, og da dens Oeconomie siden blev af Landsthings-Skriver Sivertsen afleveret til Biskop Johnsen, samt de Acter, som derefter maatte være passerede i denne Henseende, f. Ex. Biskoppens Udtægts- eller Afleverings-Act til nuværende Oeconomus, af 12. Junii 1777, samt den paafölgende Forretning derover af 28. August 1778, hvilke begge herved fölge, saavel som hvad flere Acter herom maatte haves, og endelig den indsendte og herved tilbagefölgende Forretning, af hvilke Acter, og andre dertil hö-

1783.
27. Juni.

1783. rende Oplysninger, I tillige haver saa nöiagtig som
27. Juni. muueligt at opgjöre og beregne, hvad Stiftelsen havde paa den Tid Biskop Johnsen modtog dens Administration, saavel i rede Penge, være sig Capital eller Aabod paa Inventarium, Qvilder, Domkirkens og Bispestolens övrige Bygninger, hvert beregnet og henfört til sit Slags, ligesom og Inventarii eget Belöb og Qvildernes Antal, samt hvorvidt Biskoppen virkelig har modtaget dette eller ikke, hvornæst Biskop Johnsen haver at forelægge eder et fuldstændigt Oeconomie-Regnskab for hans Administrations-Tid, som saaledes bliver at indrette, at derudi: 1) lægges til Grund og beregnes som Capital eller Beholdning Alt, hvad Biskoppen haver ved sin Tiltrædelse til Oeconomien modtaget, af de forhen anförte Poster, og det hver for sig, samt siden: 2) for hvert Aar af hans paafulgte Administration gjöres nöiagtig Rede under Stiftelsens Indtægt, ei alene for de egentlig saakaldte Jordebogs-Afgifter, men og for alle dens övrige Emolumenter, efter den allern. confirmerede Separations-Act, og förft og fremst dens modtagne Capital, samt aarlig tilkomne Bygnings-Penge, Oplags Penge og andet derhen hörende, med sammes Revenüer, ligesom under Udgiften maa anföres Alt, hvad de ved Separations-Acten approberede aarlige Udgifter bevislig have medtaget, ligeledes hvert Slags for sig, hvorefter det nöiagtig maa beregnes, hvormeget af hvert Slags Biskoppen ved sin Fratrædelse haver igjen udsvaret, og afleveret til nuværende Oeconomus, og derefter haver I ved oplyselig Beregning, og derpaa grundet bestemt Eragtning, at opgive til nærmere endelig Resolution, hvorvidt Biskop Johnsen kan faae Noget at fordre hos Bispestolen, eller den hos ham, i Hensigt til ovenmeldte Poster, enhver for sig. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette, og til Vores Danske Cancellie at indsende den saaledes af eder forfattende Forretning, tillige med de herved fölgende Documenter

igjen tilbage. Befalendes &c. Christiansborg den 27. Junii 1783. [ad mandatum]. 1783. 27. Juni.

Kongelig Resolution ang. **Indkjöb af Instrumenter til Landphysikatet** i Island. Fredensborg 10. Juli 1783. — I Forestilling 3. Juli beretter Rentekammeret, at ved Resol. 18. Marts 1760 vare 150 Rd. bestemte til at kjöbe Instrumenter for, som skulde blive Inventarium ved Landphysikatet; det var nu blevet oplyst, at ved Apothekets Separation fra Physikatet 1772 vare til Apothekeren leverede chemiske Instrumenter for 138 Rd. 13½ Sk., saa at den nuværende Landphysikus kun havde modtaget 11 Rd. 82½ Sk. samt nogle Böger, som Inventarium ved Embedet. Det ansaaes imidlertid nödvendigt, at supplere denne Sum, og kjöbe nogle Instrumenter til Inventarium for Landphysikatet, og ifölge en fra Landphysikus indsendt Fortegnelse over saadanne, som han ansaae nödvendige, havde Collegium Medicum anslaaet deres Værdie til omtrent 50 Rd., og foreslaaet dem anskaffede hos Instrumentmagerne i Kjöbenhavn. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 73. 10. Juli.

Det til nogle nödvendige af Landphysikus Svendsen i Island ansögte chirurgiske Instrumenters Indkjöb behövende Tillæg, omtrent 40 Rd., tillade Vi allern. at maa, imod at disse Instrumenter forblive ved Tjenesten som Inventarium, af Vores Zahlkasse for det Förste udredes, hvorefter der nærmere bliver at correspondere med den af Os anordnede extraordinaire Commission, af hvilken Vores Kasse samme igjen skal erstattes Zahlkassen. Fredensborg Slot den 10. Julii 1783[1].

Rentekammer-Circulaire til samtlige Sysselmænd og Landfogden, ang. **Betaling for Syssel-** 12. Juli.

---

[1]) Resolutionens Indhold er communiceret Stiftamtmand Thodal ved Rentek. Skriv. 15. Juli 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 307), i det han beordres til at lade de 11 Rd. 82½ Sk. indbetale til Landfogden og sende dem til Kjöbenhavn; hvorefter Instrumenterne forventedes at ville blive opsendte næste Aar.

1783. mændenes Forretninger for Handelen. Khavn 12.
12. Juli. Juli 1783. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 303.

Ligesom vi, efter derom förte Correspondence med den kongelige Handels-Direction, haver erfaret, at det aldrig har været Handelens Mening at de Mænd, som bruges ved Handelens Vare-Besigtelser og Beholdningers Optagelse, skulle gjöre Sligt uden Betaling, saa ville Hr. Sysselmanden derimod paasee, at deslige Forretninger ikke unödvendig udtrækkes, men at de, naar de ere begyndte, uafbrudt fortsættes den hele Dag, indtil de ere bragte til Ende. I Henseende til Hr. Sysselmandens egne Forretninger ved Handelen, da kan for Beholdningers Optagelse, Restance-Examinationer, Thingsvidner, Auctioner og Licitationer, ingen videre Betaling finde Sted, end den ham af Handelen tillagte Douceur, men for extraordinaire Forretninger, som kunne möde, agter Handelen, naar samme indfalde, efter erholdende Oplysning om Sagens Natur. ei at nægte en billig Betaling. Rentekammeret den 12. Julii 1783.

12. Juli. **Cancellie-Skrivelse** til **Rektor og Professorer** ved Kjöbenhavns **Universitet**, ang. **Elevers Antagelse hos Landphysikus** i Island. Khavn 12. Juli 1783. — Canc. Brevb. for 1783, Nr. 1085, S. 612; Fogtm. VI. 2, 592.

P. M. Fra det kongelige Rentekammer er Cancelliet bleven tilmeldet, at H. kgl. Majt, i Anledning af en fra Stiftamtmand Thodal i Island indkommen Forestilling, at den nuværende Landphysikus Jon Svendsen maatte være tilladt, ligesom hans Formand, at antage Lærlinger i Chirurgien, for at disse kunne være i Beredskab, naar nogen af Fjerdings-Chirurgis skulde falde fra: har under 12. Junii sidstl.[1] allern. resolveret, at

[1]) skal rigtigen hedde: „12. Maji sidstl."; Feilen staaer allerede i Rentekammerets Communications-Skrivelse af 16. Juni; Fogtm. har Resolutionens Datum urigtigt: „12. Julii".

Landphysikus Svendsen maa antage tvende duelige Personer til Underviisning i Anatomien og Chirurgien, dog alene studerende Personer fra en af Skolerne, saavel formedelst den hos dem forventende större Indsigt og Nytte af den medicinske Underviisning, som og paa det at disse kunde være qualificerede til at höste den tilsigtede Frugt af den Benaadning, hvormed Studiosis Chirurgiæ er, efter Reskriptet af 8. April 1768, tilsagt lige Beneficia her ved Universitetet med andre Studentere, saa at de kunde udvide deres Indsigter og Kundskab, efter at være i Island bragte til den der muelige Modenhed. Thi har man Dhrr. Rektor og Professores ved Kjöbenhavns Universitet saadant herved til fornöden Efterretning tjenstligt skullet communicere. Det kgl. Danske Cancellie den 12. Julii 1783. 1783. 12. Juli.

Rentekammer-Circulaire til nogle Sysselmænd[1] i Island, ang. **nogle Personers Oplærelse i Spinding og Vævning.** Khavn 15. Juli 1783[2]. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 315. 15. Juli.

For at see iværksat H. kgl. Majts allern. Hensigt til Uldarbeidets Forbedring, og især en bedre Spindens og Vævens Udbredelse i Island, haver Directionen for Handelen ved Skrivelse af 28. Junii sidstl. iblandt Andet givet os tilkjende, at være tilsinds for det förste at antage af (N. N.) Syssel lærvillige unge Mennesker, 2 af Qvindekjönnet og 1 af Mandkjönnet, som maatte findes at have Lyst og være bekvemme til at oplæres ved Reykevigs Fabrik, saavel udi Garnspindingen som Vævningen, paa de Vilkaar, at naar de der havde haft fri Underviisning i 3 til 4 Aar, og i den Tid nydt fri Underholdning og Husly, samt nödvendige Gangklæder til

[1]) Dette Circulaire er afgaaet til Sysselmændene i Eyjafjords, Hunavatns, Myra, Arnes og Rangarvalla Sysseler.

[2]) Rentek. Skriv. 23. Juli 1785, jevnf. Rentek. Skriv. 28. Mai s. A.

1783. daglig Brug, og fandtes da at have opnaaet den for-
15. Juli. nödne Færdighed, hver i sit Haandværk, skulde de igjen gaae tilbage og nedsætte dem i de Sysseler, hvorfra de vare komne, for der endvidere at udbrede Garnspindingen og Væyningen paa danske Vævstole, til hvilken Ende de da ei alene blive forsynede med noget Værktöi, nemlig hver Mandsperson med en Vævstol, og hver Qvindesperson med 1 à 2 gode Spinderokke, men kunne endog gjöre sig Haab om at nyde en saadan Pengehjelp, som vedkommende Amtmand maatte finde uomgjængelig fornöden, til at de kunde saaledes sættes i Arbeide, at det, de havde lært, kunde komme baade dem selv og Andre til Nytte, i hvilken sidste Henseende det endog kan ventes taget i nærmere Betragtning, at saavel Enhver af disse ved Fabriken oplærte, som hine, der igjen oplæres af dem, endnu desuden kan tilvendes en passelig Præmie for hver af de förste Personer, som de, efter selv at have lært, oplære igjen til fornöden Færdighed i forbemeldte Haandteringer. Ved Læretiden paa Fabriken bliver ellers at agte, at omendskjöndt den i Almindelighed fastsættes til 3-4 Aar, saa hindrer saadant dog ingenlunde, at jo dem, som i en kortere Tid kunne ved særdeles Lærvillighed og Flid bringe det saavidt, at de kunne kjendes dygtige til at arbeide paa egen Haand, og siden oplære Andre, da strax kan tillades at gaae hjem igjen, for der at udöve hvad de selv have lært. Som nu denne Foranstaltning sigter til Landets Velfærd, som den og er grundet paa H. kgl. Majts allerhöieste Villie og Befaling, saa har Hr. Sysselm. at anvende al mulig Nidkjærhed og Flid paa, at faae for Hans Syssel udsögte hertil de Personer af begge Kjön, som Han, saavel i Hensigt til god og sömmelig Opförsel, som i Hensigt til Nemme, Lærvillighed og Lyst, maatte finde bedst skikkede hertil, og det saa betimelig, at de kunde være i Beredskab til hvad Tid i indkommende Aar de til den ommeldte Oplærelse ved Fabriken maatte vorde paafordrede, om

hvilket. Altsammen Han ogsaa gjör Indberetning, saavel til Kammeret som vedkommende Amtmand, hvilken og er overdraget Opsyn hermed. Rentekammeret den 15. Julii 1783[1]. 1783. 15. Juli.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskopperne i Island, ang. **Forrentning af offentlige Stiftelsers Midler.** Fredensborg 13. August 1783. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholts Stift 1784. — Norske Tegn XLII, 269; Fogtm. VI. 2, 611-612. I P. Pèturss. Hist. Eccles. Island. S. 104 urigtigen henfört til 13. August 1782. 13. August.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi igjennem Vores Rentekammer under 19. Junii sidstl. allern. have resolveret: at de Capitaler eller rede Penge som en eller anden blandt Indbyggerne i Vort Land Island kunde have at udsætte paa Rente, maa, naar saadant forlangės og Capitalen ei er under 100 Rd., modtages i den islandske Handels Cassa imod Interims Beviis fra vedkommende Handels - Betjente, og at disse Summer derefter, naar de tilsammen udgjör i det mindste 500 Rd., maa modtages i Vores Cassa, imod gangbar Rente 4 pro Cento fra Indleveringens Datum, hvorefter Directionen for Handelen har at give formelig Obligation for de i Handelens Cassa saaledes leverede Summer, imod igjen fra Vores Finants-Collegium at forsynes med Contra-Obligation: — saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi til Sikkerhed og Fordeel for de offentlige Stiftel-

[1]) Ved Rentekammerets Skrivelser s. D. ere Stiftamtmanden og Amtmanden for Nord- og Öster-Amtet tilstillede Gjenparter af Circulairet, med Anmodning om: baade at yde Sysselmændene Raad og Veiledning i dette Anliggende, som og at meddele Kammeret deres Betænkning og Oplysninger (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 312—313); ligeledes meddeles Handels - Administrationen Afskrift af samme Circulaire (Copieb. sst. Nr. 314).

1783. sers Midler i bemeldte Island allernaadigst have funden
13. August. for godt, at med berörte offentlige Stiftelsers Midlers Indlevering i Handels-Cassen, og siden i Vores Cassa, maa forholdes paa samme Maade som oven er meldet, om det endog maatte være mindre Summer, naar de ikkun, ved at sammenlægges, kunde udgjöre 500 Rd. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at I denne Befaling have bekommet. Befalendes &c. Fredensborg den 13. Augusti 1783.

13. August. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal og Biskoppen i Skalholt Finnur Jonsson, ang. Holt Kirkes Inventarii-Qvilders Salg. Fredensborg 13. August 1783.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholts Stift 1784. Norske Tegn. XLII, 269b-270.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Eftersom Sognepræsten for Holte Præstegjeld udi det eder anbetroede Stift, Provst Hr. Poul Sivertsen, for Os allerund. haver andraget, at der til bemeldte Kald ere henlagde 37 Inventarii-Qvilder, men at Præstegaardens Jorder og Udmarker ere i de 3 sidste Aar ved tvende nærliggende Elve saaledes blevne oversvömmede af Vand, Steen og Gruus, at der ikke kan haves Hö-Avling til en fjerde Deel Kreature imod forhen, desaarsag han allerund. haver begjært at maatte befries for 1/3 Deel af bemeldte 37 Qvilder, imod at han eller hans Arvinger betale til Efterkommeren for hvert af dem 3 Rd. Croner, saa og at han ligeledes maatte fritages for at svare 30 Lpd. Smör, der fölge dette Kald som Inventarium: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan allerund. gjorte Ansögning, samt eders derover indhentede Erklæring, som tilligemed Ansögningen er bleven Os refereret, allern. have bevilget, at fornævnte Kald maa fritages for de 12 Qvilder, imod at der for hver

betales 4 Rd. Croner, hvilke Penge skal sættes saaledes i Sikkerhed, at de ei formindskes, men at Qvilderne, saavidt den tagne Skade paa Marken i Tiden kunde forvindes, igjen anskaffes; hvorhos Vi og ville have bevilget, at Inventarii-Smörret maa anvendes i Penge og betales til Eftermanden efter gangbar Priis, imod at Pengene conserveres Kaldet til Bedste for den fölgende Tid. Derefter I eder allerund. have at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 13. August 1783. 1783. 13. August.

Forordning ang. **Ophævelse af Sjette-Penge af Capitaler som udföres til Sverrig.** Fredensborg 18. Septbr. 1783 — Ikke publiceret i Island. Rentek. Danske Exped. Prot. 34, Nr. 339, S. 284. Original-Aftryk hos Höpfiner. Qvart-Forr. for 1783, S. 174-175; Schou VIII, 411-412. 18. Septbr.

Forordning, angaaende Ophævelse af Sjettepenge-Afgiften af Arve-Capitaler og andre Midler, som udföres fra Danmark og Norge og de derunder henhörende Lande til Kongeriget Sverrige og de derunder liggende Lande.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, ligesom Vi med Hans Majt Kongen af Sverrige, til Nytte og Fordeel for begge Parters Undersaatter, reciproce have aftalt og besluttet, at af Arve-Capitaler og andre Midler, som ved Emigrations- og alle andre Tilfælde udföres fra Vore Hertugdömmer Slesvig og Holsteen til Kongeriget Sverrige, ikkun skal udi Afgift, for saavidt samme hidtil haver tilkommet Vores egen Kasse, hæves Tiende-Pengene: saa ere Vi og paa samme Maade med höistbemeldte Hans Majt, Kongen af Sverrige, reciproce kommen overeens om, at lade denne Indskrænkelse i Afgifterne gjælde for begge Parters samtlige tilhörende Lande og Stater, og at saaledes for Fremtiden alene Tiende-Penge skal erlægges at de Capitaler, som fra Vore Riger Danmark og Norge, samt de derunder henhörende Lande og Besiddelser, til Konge-

1783. riget Sverrige med tilliggende Lande og Besiddelser udföres.
18. Septbr. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Rentekammers Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til alle Vedkommendes Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg, den 18. September 1783.

25. Septbr. **Kongelig Resolution** ang. **Foranstaltninger i Anledning af Jordbranden** i Skaptafells Syssel. Fredensborg 25. Septbr. 1783[1]. — I Rentekammerets Forestilling 17. Septbr. berettes, at af nogle til Handels-Directionen indkomne Beretninger fra dens Betjente i Island, især Kjöbmand Sunkenbergs af 24. Juli, havde man erholdt Efterretning om en i Skaptár-Jökull den sidstafvigte förste Pindsedag eller 8. Juni opkommen Jordild, der havde udbredet sig saaledes, at Floden Skaptá var bleven tör, og dens forrige Leie var nu en Steenhob. To Kirker og otte Gaarde vare reent ödelagte, og fra femten Gaarde vare Beboerne flygtede. Ilden væltede frem som en Sö, undertiden langsomt, undertiden med en meget stærk Fart, og opslugte Alt hvad den traf paa; den Strækning, der allerede var oversvömmet, ansloges til 7 Mile i Breden og 15 i Længden; de af Jorden opstigende Svovl- og Salpeter-Dunster, samt Rög, Aske og Sand, havde opfyldt Luften over det ganske Land og formörket Solen; en Skipper havde endog 60 Mile borte fra Landet faaet af Asken paa Dækket af sit Skib. Græsset var ved den nedfaldende vulcaniske Stöv blevet visnet og usundt. — Med et Skib fra Vestmannöerne havde man modtaget den Efterretning, at den 22. Juli var Halvdelen af Medalland, Præstegaarden og Kirken Hólmasel, det halve Sida, Præstegaarden Prestbakki og Kalfafell Kirke, en stor Deel af Landbrot og den hele östlige Deel af Skaptártúngur ödelagt; ligeledes at Álptaver Herred, Thykkebæ Kloster, Ásar Præstegaard, og Strækningen Fljotshverfi med Kirkebæ Kloster var i stor Fare. En

[1]) kgl. Resol. 26. Januar 1785.

Mængde forbrændte graa Trævler af en Slags Asbest vare regnede ned, og havde været særdeles giftige for Kreaturene, hvoraf en stor Deel var dræbt. — Kammeret kunde ikke andet end ansee disse Beretninger for paalidelige, uagtet man med de to Skibe, der vare ankomne fra Sönderlandet, endnu ikke havde erholdt Beretning fra Stiftamtmanden, og foreslaaer derfor, at der ufortövet föies Foranstaltninger, hvoriblandt: at Kammerherre og Committeret Levetzow, som för havde gjort en Reise til Island, og nu havde tilbudt at ville tage dertil, naar han fik en Naturkyndig til Ledsager, maatte blive sendt til at undersöge Tilstanden paa Stedet, og at Studiosus Magnus Stephensen, „som her ved Academiet for nærværende Tid iblandt andre Videnskaber studerer med Held og Fremgang de physiske under Professor Kratzenstein", maatte blive ham medgivet som naturkyndig Ledsager. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 87.

1783. 25. Septbr.

I Betragtning af de herudi foredragne Omstændigheder ville Vi allern.:

1) at et bekvemt Fartöi ved den islandske Handels Foranstaltning skal, om muligt endnu i denne Maaned, eller saasnart det kan blive seilfærdigt, afskikkes til Sönderlandet i Island, for at overbringe fornöden Forholdsordre til Stiftamtmand Thodal, i Anledning af den udi Skaptefjelds Syssel fra Skaptaae-Jökkel opkomne og over en anseelig Strækning Land udbredte Jordild, saavel til at undersöge Tilstanden sammesteds, som og især, saavidt saadant ved local Öiesyn maatte findes fornödent, at föie al muelig Anstalt til, at de fra de af Ilden oversvömmede Steder flygtede Folk og Creature kunde i Tide forflyttes til sikkrere Steder, og der skaffes Plads, med mere, som efter de forefindende Omstændigheder maatte eragtes fornödent og tjenligt. — 2) at Vores Kammerherre og Committeret udi Vort Rentekammer-Collegio Hans Christopher Diderich Wictor Levetzow med dette Fartöi foretager en Reise til bemeldte af Jordilden beskadigede Steder i Skaftefjelds Syssel, for, saavidt mueligt, at undersöge denne Tildragelse, den oversvömmede Strækings Störrelse, hvorvidt samme

1783. igjen kan ventes at blive bekvem til Dyrkning og Be-
25. Septbr. boelse, med mere; ligesom og, at paa denne Reise medfölger Studiosus Magnus Stephensen, for herudi, som Naturkyndig, at gaae tilhaande. og især at undersöge og nöiagtig beskrive den physiske Beskaffenhed af denne Jordbrand, med sammes Phænomena og Virkninger. Og ville Vi allern. udi Diætpenge tilstaae Kammerherre Levetzow 3 Rd. og Studiosus Stephensen 2 Rd. daglig, samt fri Befordring med det afgaaende Skib til og fra Island, imod at de selv bestride saavel Kosten paa Reisen, som alle övrige Reise-Omkostninger, da de iövrigt, i Henseende til bemeldte Undersögelse, fra Vort Rentekammer nærmere blive at instruere; og — 3) at de til disse Foranstaltninger medgaaende Omkostninger og Diætpenge i sin Tid, naar sammes Belöb kan opgives, efter foregaaende Correspondence med den af Os anordnede extraordinaire Commission, maa udredes af en eller anden af Vore Kasser. Fredensborg Slot den 25. Septembr. 1783[1].

---

[1]) I Rentek. Skriv. til den islandske Handels Direction 9. Septbr. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 330) anmodes den om, at sörge for, at et bekvemt Fartöi kunde erholdes til at foretage en Tour til Island, henved en 14 Dage efter, da man til den Tid forventede en kongelig Resolution derom; den 23. Septbr. (Copieb. sst. Nr. 332) önskes, at Skibet kommer directe til Havnefjord, og om muligt paa Veien anlöber den nyopkomne Öe, at det opholder sig i Island saa længe Undersögelsen varer, og derpaa strax, om mueligt för Udgangen af Aaret, vender tilbage; den 25. Septbr. (Copieb. sst. Nr. 333) befales Fragten sluttet, skjöndt til höi Priis, og det yttres, at hvis Skibet kom til Island henved ultimo Oktobr., maatte det blive der i 4—5 Uger, men kom det senere skulde det forkorte Opholdet, og paa Tilbageveien anlöbe Færöerne, for at före Steenkul derfra. — Resolutionen er communiceret Levetzow og Magnus Stephensen ved Rentek. Skrivelser 29. Septbr. (Copieb. sst. Nr. 334 og 335), samt Finants-Colleg. ved Skriv. 30. Septbr. (Copieb. sst. Nr. 336). — Ved Skrivelse til

Rentekammerets Instruction for Kammerherre og Committeret i Rentekammeret Hans v. Levetzow paa Undersögelses-Reise til Jordbranden i Skaptafells Syssel. Khavn i Septbr. 1783. — Uddrag trykt i M. Stephensens: „Kort Beskrivelse 1783. Septbr.

Stiftamtmand Thodal 1. Oktobr. (Copieb. sst. Nr. 338) meddeles ham udförlig Underretning om Resolutionens Indhold, samt paalægges at indkomme med nöiagtige Beretninger og bestemte Forslag til de nödvendige Foranstaltninger, som han og bemyndiges til at föie saadanne, der ikke taalte Ophold, paa forventende kongelig Approbation. — Handels-Directionen paalægges ved en Skriv. 1. Oktobr. (Copieb. sst. Nr. 337) at give Ordre til den nödvendige Understöttelse ved Udlevering af Födemidler efter Stiftamtmandens Requisition. — Af de Kammerherre Levetzow og Magnus Stephensen medgivne Instructioner findes Udtog i det af sidstnævnte forfattede Skrift: „Kort Beskrivelse over den nye Vulkans Ildsprudning i Vester-Skaptefjelds Syssel paa Island i Aaret 1783". Khavn 1785. 8vo (Fortalen, S. VIII–XIV). Ved Siden deraf befaledes Levetzow i et Brev fra Rentekammeret 1. Oktbr. (Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 422, S. 250–251), „da man har erfaret, at Stiftamtmand Thodals Helbred skal være maadeligt", at afgive, ifald Thodal enten skulde være afgaaet ved Döden eller ikke see sig istand til at besörge det Fornödne, et medgivet Brev (Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 421, 249–250) til Amtm. Stephensen, hvorved denne constitueres til Stiftamtmand, og beordres til at udföre hvad der ved Skrivelse af s. D. var Stiftamtmanden paalagt. — Under 2. Oktbr. er udstedt Rentek. Pas for Levetzow og Stephensen, hvori anmodes „Alle, især de kongelige Betjente, at bevise dem al Velvillighed, ikke alene i at gaae dem tilhaande med fornöden Hjelp til deres Reises og Forretningers Befordring, men endog i at meddele den Oplysning og Underretning, de maatte forlange" (Rentek. Norske Exped. Prot. 14, Nr. 426, S. 255). — Ifölge Stephensen afseilede Skibet fra Kjöbenhavn 11. Oktbr. 1783, men maatte overvintre i Norge og kom först til Havnefjord 16. April 1784.

1783. over den nye Vulkans Ildsprudning i Vester-Skaptefjelds-Syssel paa Island i Aaret 1783". Khavn 1785. 8°. Fortale S. VIII-X.

Septbr.

Septbr. **Rentekammerets Instruction for Studiosus Magnus Stephensen paa Undersögelses-Reise til Jordbranden i Skaptafells Syssel. Khavn i Septbr. 1783.** — Uddrag trykt i M. Stephensens: „Kort Beskrivelse over den nye Vulkans Ildsprudning i Vester-Skaptefjelds-Syssel paa Island i Aaret 1783". Khavn 1785. 8°. Fortale S. XI-XIV.

15. Oktbr. **Reskript til Amtmand Heiberg i Finmarken, ang. Straffen for Tyverie. Fredensborg 15. Oktobr. 1783.** — Optaget i Sammenhæng med Reskr. 2. Mai 1776. Höiesteret har iövrigt ved Dom af 4. Mai 1854 antaget, at dette Reskript ikke kunde komme til Anvendelse paa Island. Norske Tegn. XLII, 291.

Christian den Syvende &c. V. N. T. Da Vi ved Reskr. af 2. Maji 1776 allern. have fastsat, at alle smaae Tyverier, som forefalde i Finmarken, eller inden Grændserne af Wardöehus-Amt, og ere under 5 Rds. Værdie, ikke förste Gang skal komme til ordentlig Tyvsdom, men afsones med at den Skyldige erstatter Igjelden og staaer 1 eller 2 Timer i Halsjernet, og om det Stjaalne er under 1 Rds. Værdie, da at straffes med 15 til 20 Slag af Tovreeb, med videre, hvorimod de, som anden Gang begaaer ringe Tyverie, dömmes efter Lov og Forordninger; men Os af din til Vores Danske Cancellie under 24. Junii sidstl. afladte Skrivelse er bleven refereret, at Landet, som har Mangel paa Folk og for en stor Deel maa hjelpe sig med didhen dömte Forbrydere, vil, formedelst saadan Straf for anden Gang begaaet ringe Tyverie, ofte miste en ellers nyttig og duelig Indbygger, hvis Hustru og Börn bliver Almisselemmer, til Byrde for Almuen: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter dit derhos gjorte Forslag, allern. have funden for godt hermed indtil videre at anordne, at naar

Nogen, som forhen er afstraffet for smaat Tyverie, befindes paa ny at have stjaalen under 5 Rds. Værdie, omgaaes med ham efter Lov og Forordninger, som den, der förste Gang har begaaet ringe Tyverie; men stjæler han tredie Gang under fornævnte Sum, da straffes han efter lovlig Omgang, som den der anden Gang har begaaet ringe Tyverie. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Fredensborg den 15. Oktobr. 1783. 1783. 15. Oktbr.

Kongelig Resolution ang. **Collect til de ved Jordbranden i Skaptafells Syssel nödlidende Indbyggere.** Fredensborg 23. **Oktobr.** 1783. — 23. Oktbr.
I Forestilling 15. Oktbr. giver Rentekammeret en kort Fremstilling af Jordildens Fremgang i Skaptafells Syssel, efter en fra Provsten Jon Steingrimsson og to Repstyrere, samt en af de nærliggende kongelige Jorders Opsiddere indkommen Beretning; det fremgik deraf, at Ödelæggelsen i en höi Grad havde truffet Böigden Medalland, og at, foruden Hólmasel, ogsaa Gaarden og Kirken Skál, m. m., vare blevne ödelagte, saa at 60 Familier vare berövede deres Bopæle. Mange Skove i de oversvömmede Egne vare ligeledes ödelagte. Höavlen havde overalt i Landet været meget ringe, og desuden taget Skade ved Nattefrost. Ildströmmen, som flöd ned ad Skaptaaens Leie, som den udtörrede, havde paa engang brændt i en Distance af 5 Mile, og dannet ligesom en Ildsö, hvori brændende Klipper flöd, saa store som Huse eller Hvalfiske. Paa andre Steder havde en usædvanlig Snee, Hagl og Skylregn, som udbröd af Ild- og Rögstötten, anrettet megen Ödelæggelse, saasom paa Markerne og Engene ved Buland og Hvam, hvor den hele Jordskorpe rulledes sammen, og væltede, tillige med Vand og Grus, fra de höiere Steder ned paa det flade Land. Man befrygtede ligeledes et voldsomt Frembrud af Skaptá, som var bleven opdæmmet ved Lavaen, og paa Östsiden af Kaldadal, i Nærheden af Borgarfjord, troede man fremdeles at have bemærket to Rögstötter, saa at man befrygtede Ildsudbrud der og paa flere Steder. De opstigende

1783. 23. Oktbr. Salpeter- og Svovel-Dunster, samt Røg, Aske og Sand, have ei alene dækket Jorden, og berövet Creaturerne deres Föde, men og opfyldt Luften over det ganske Land, saaledes at Solen sjelden sees, og, naar det skeer, viser sig röd som Blod. Af Creaturerne havde man maattet nedslagte de faae, som vare blevne i Live, da de for störste Delen vare enten opbrændte, da de rasende havde kastet sig i Ilden, eller vare creperede af det forgiftede Græs. Indvaanerne, som, hvis det samme Ildens Raserie vedvarede, inden kort Tid vilde blive afskaarne fra de vestligere Egne, befrygtedes at ville blive udsatte for den yderste Mangel paa Föde til Livets Ophold, da de i nogen Tid havde ernæret sig alene ved Mosarter og ved Kjödet af det döde og slagtede Qvæg, og anholdt om en hurtig Hjelp. — Kammeret havde föiet Foranstaltning til, at de Nödlidende kunde erholde Födevarer fra Handelen paa Sönderlandet, efter Stiftamtmandens Requisition, og indstiller denne Foranstaltning til Approbation. Ligeledes forestilles, at Agent Pontoppidan, Medlem af Handels-Directionen, havde anholdt om, at en Collect i begge Rigerne maatte befales aabnet, og tilbudt at forestaae sammes Indsamling, ligesom og at Etatsraad Hansen, Medlem af samme Direction, havde dertil frembudt en Gave af 50 Rd. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 90.

Vi have ladet Os denne Kammerets Beretning, om den videre Fremgang af den i Skaftaae-Jökkel i Skaftefjelds Syssel udi Island opkomne og over en anseelig omkringliggende Strækning Land udbredte Jordild, udförligen foredrage, og finder det, efter disse særdeles Omstændigheder, Vores allern. Bifald:

1) at Kammeret ved den islandske Handel haver föiet Anstalt til, at fra Handelen paa Söndre-Landet i Island bliver, paa Stiftamtmandens nærmere Requisition, til foranförte ved Jordild skadelidte, og for alle Levnetsmidler blottede, trængende Undersaatter, frit udleveret de fornödne Födevare af danske eller indenlandske, som der maatte haves i Forraad; og — 2) at disse Vares Værdie i sin Tid, naar sammes Belöb kan opgives, efter foregaaende Correspondence med den af Os anordnede extraordinaire Commission, maa udredes

af en eller anden af Vore Kasser. Fremdeles bevilge Vi og allern., at en Collect af frivillige Gaver til Understötning for de Indbyggere i Island, som formedelst den udi bemeldte Skaftaae-Jökkel opkomne Jordild allerede ere blevne berövede, eller herefter maatte beröves deres Bopæle og Eiendomme, samt Nærings- og Levnetsmidler, maa i begge Vore Riger paa sædvanlig Maade indsamles af vedkommende Övrighedspersoner, og derefter erlægges til Vores Agent Pontoppidan, som efter Tilbud aflægger Rigtighed for Belöbet af hvad saaledes maatte indkomme, til Vort Rentekammer, der siden lader Uddelingen i Island besörge. Fredensborg Slot den 23. Oktobr. 1783[1]. 1783. 23. Oktbr.

Cabinets-Ordre til **Rentekammeret**, ang. **Indsamling af en Collect til de Jordbrandlidte i Island**. Fredensborg 25. Oktbr. 1783. — Originalen, skreven og parapheret af Guldberg er indheftet i Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 90. 25. Oktbr.

For at see de ulykkelige Islænder til Foraaret hjulpne, ville Vi, at Vores Rentekammer skriver til Cancelliet, at en Collect to Söndager efter hinanden maa udsættes for Kirkedörrene i Kjöbenhavn; men Vi ville og, at Conferentsraad Erichsen opsætter den Fortælling, som bör Söndagen forud oplæses af Prædikestolene om den der rasende Ild, og som Kammeret tillige sender til Cancelliet. Fredensborg den 25. Oktbr. 1783.

---

[1]) Rentek. Skriv. til den kongelige extraordinaire Commission i Anledning af denne og den foregaaende kgl. Resolution (25. Septbr. 1783) angiver Fragten for det til Island sendte Skib til 4500 Rd. og 50 Rd. Douceur til Skipperen. — Magnus Stephensen havde kun faaet en Jordbor med og i det Hele Instrumenter til 26 Rd. 2 Mk. 8 Sk. (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 378).

1783. 10. Novbr. **Kongelig Resolution ang. Collect i Kjöbenhavn for de Jordbrandlidte i Island.** Christiansborg 10. Novembr. 1783. — Efter at have resumeret Indholdet af kongel. Resol. 23. Oktbr. s. A. og Cabinetsbefaling 25. s. M. foreslaaer Kammeret med Hensyn til Collectens Indsamling i Kjöbenhavn, at Rodemesterne paa sædvanlig Maade ombære Collectböger i Husene för end Gaverne indsamles ved Kirkedörene, i hvilke Collectböger Enhver kunde tegne sit Navn og sin Gave, og derpaa at Collecten samledes 2 Söndage efter hinanden, hvorved Kammeret ventede en „rigere Indsamling end ellers." Förend der corresponderes med Cancelliet i Anledn. af Resol. 23. Oktbr. og Cabinets Befal. 25. s. M. udbeder Kammeret sig ogsaa Resolution: „om ikke Collecten i Khavn og paa Landet i Danm. og Norge ifölge Resol. 23. Okt. tillige bör foranstaltes enten til samme Tid, naar Indsamlingen her i Staden begynder, eller og maaskee efter at denne först her er fuldendt" (Forest. 1. Novbr.). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 64, Nr. 96.

Indbemeldte Vores Cabinetsbefaling af 25. i f. M. stadfæstes hermed, og er det Vores allern. Villie, at naar den udi denne Vores Befaling ommeldte Fortælling af Vores Conferentsraad og Deputeret Erichsen, om den i Island udbrudte Jordild, er af Prædikestolene her i Staden oplæst, Collectböger da ved Rodemesterne i Staden Kjöbenhavn maa ombæres i Husene, hvorefter Indsamlingen ved Kirkedörene tvende Söndage efter hinanden bliver at foranstalte. Og naar derefter er seet, hvormeget paa denne Maade er indsamlet, da, om Belöbet ikke skulde være tilstrækkeligt til Understötning for de Indbyggere i Island, som formedelst Jordilden allerede ere blevne berövede eller herefter maatte beröves deres Bopæle og Eiendomme, med videre, forvente Vi Vort Rentekammers nærmere Forestilling, hvorvidt det maatte blive fornödent ogsaa at indsamle Collect i Kjöbstæderne og paa Landet i begge Vore Riger. Christiansborg Slot den 10. Novembr. 1783[1].

[1]) Rentek. Skriv. 22. Novbr. til Cancelliet og til Agent Pontoppidan i Anledning af denne Resolution (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 394—395).

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand **Thodal, ang. Vestmannöernes Forhold til Hospitalerne. Khavn 15. Novbr. 1783.** — Islandske Copieb. Litr. U, Nr. 388. 1783. 15. Novbr.

Da Indbyggerne paa Vestmannöe engang, saaledes som Hr. Stiftamtm. i Skrivelse af 20. Augusti sidstafvigte haver meldet, nemlig ved at söge om Befrielse fra at afgive de udi Forordningen af 1746 bestemte Contingenter af alslags Fangst, samt den ellers fastsatte Medgift med hver Syg, imod at de selv vilde sörge for deres Syges Forpflegning, og dertil beholde det paa Vestmannöe faldende og ellers til Hospitalet paa Sönderlandet Ydende, have unddraget sig fra al Connexion med bemeldte Hospital, og ere i Kraft deraf ved Reskr af 20. Febr. 1750 bleven fra al Contribution til samme [befriet], ligesom de desuden ikke formodes at ville blive villige til at contribuere for hver Syg af deres, som indtages i Hospitalet, den for samme fastsatte Medgift, saa kunne de Syge fra Vestmannöe nu forhaanden ikke nyde nogen Adgang dertil, saa meget mindre, som de Syge paa Fastelandet, der ere berettiget dertil, ikke alle kunne nyde Plads sammesteds. Derimod vilde det blive fornödent, at Hr. Stiftamtm. tillige med Biskoppen tilholder Vedkommende paa Vestmannöe, og ellers föier al mulig Anstalt til: [at man] der paa Öen selv, det bedste som mueligt, sörger for saavel de Syge, hvilke der haves, som især det spedalske Menneskes Ophold og Pleie, som Sysselmanden efter Hr. Stiftamtm. Skrivelse haver anmeldet. Rentekammeret den 15. Novembr. 1783.

Plakat ang. **Execution i Kammerrets-Sager. Christiansborg Slot den 26. Novembr. 1783**[1]. — Denne Plakat, hvis fuldstændige Titel er: „Plakat, anlangende 26. Novbr.

[1]) Plak. 19. August 1785.

1783. at ingen Execution efter de Domme, som ifölge Forordningen af 17. Febr. 1774 afsiges, maa skee, för end den udi samme 26. Novbr. til Höiesterets-Stævnings Forkyndelse bestemte Tid er udlöben," — er ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 75, 1115—1116. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1783, S. 179-180; Schou VIII, 424.

10. Decbr. **Bevilling paa Indsamling i Kjöbenhavn af en Collect til de Vulkanlidte i Island.** Christiansborg 10. Decembr. 1783[1]. — Siell. Reg. 75, 1136.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at da Vi, for at see de ulykkelige Islændere, som, ved nogen stærke Stöd af Jordskjælv og heftige Ilds-Udbrydelser af de Fjeldstrækninger i Vester-Skaptefells Syssel, have mistet det de eiede, til Foraaret hjulpne, af sær kongl. Naade allern. have funden for godt, at der i Vores kgl. Residentz-Stad skal ombæres Collect-Böger udi Husene, og tvende Söndage efter hinanden udsættes Bækkener for Kirkedörene: ··· saa ville Vi allern. have bevilget og anordnet, saa og hermed bevilge og anordne, at der til disse ulykkelige Islænderes Hjelp skal i bemeldte Kjöbenhavn ombæres Collectböger i Husene, hvorudi Enhver, som dermed besögendes vorder, ville tegne hvad de i saa Maade af et christeligt Hjerte og Medlidenhed have skjænket og givet; til hvilken Ende de ombærende Collectböger til desto mere Sikkerhed skal, för end de ombæres, igjennemtrækkes og nummereres, og af Os elskelig Ober-Præsident, Borgemestere og Raad i bemeldte Kjöbenhavn forsegles. Forbydende &c. Christiansborg den 10. Decembr. 1783[2].

---

[1]) Bevilling 15. Juli 1785.

[2]) Under s. D. ere to kongelige Reskripter emanerede: det ene til Sjællands Biskop, Dr. Balle, at foranstalte „at der i bemeldte Khavn tvende Söndage efter hinanden for alle Kirkedöre, efter at derom er skeet Tillysning, og hosfölgende Fortælling om den udbrudte Jordild af Prædike-

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Thorarensen, ang. Jordebogens Opbevaring ved Amtet. Khavn 13. Decembr. 1783. — Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 413. 1783. 13. Decbr.

Efter Hr. Amtm' Begjæring i Skrivelse af 27. Septembr. sidstl. tillades Dem herved at foranstalte, til Afbetjening og Inventarium ved det Dem allern. anbetroede Amt, en Afskrift af de kongel. Jordeböger, som haves ved Landfoged-Embedet i Island over det kongl. og publique eller beneficerede Jordegods i Deres Amt, paa hvad Maade saadant kan falde mindst kostbart og dog tjenligst til det tilsigtede Brug, da De, naar Arbeidet er færdigt, ville indsende Regning over det dertil medgaaende Belöb til forventende Godtgjörelse, hvor-

---

stolene næste Söndag forhen er bleven oplæst, Bækkener blive udsatte for Alle og Enhver, som Noget derudi til disse ulykkelige Menneskers Hjelp af christen Kjærlighed give og meddele ville," hvor efter det indsamlede Belöb skulde afleveres til Agent Carl Pontoppidan, administrerende Directeur ved den islandske Handel, og Beretning om Belöbets Störrelse indsendes til Cancelliet (Siell. Tegn. LXXXXI, 580 med urigtigt Datum „16. Decbr." i Canc. Registrant); — det andet Reskript til Ober-Præsident, Borgemester og Raad i Kjöbenhavn, hvorved Bevillingen tilstilles dem in originali, og det paalægges dem at besörge Collectbögerne „igjennemdragne, numererede og af Eder forseglede samt derefter ved Rodemesterne overalt i Husene ombaarne, naar Præsterne, som derom af Biskoppen blive beordrede, Söndagen för end Collecten skal ombæres have opmuntret hver sin Menighed til christelig Medlidenhed og Gavmildhed" (Siell. Tegn. LXXXXI, 580b-581). Efter Designation over de i Finantserne deponerede Collectpenge til Island fra 31. Januar 1784 til 28. Januar 1786, var det samlede Belöb af den ifölge ovenanförte Bevilling 10. Decbr. 1783 indsamlede Collect, som da mentes at være afsluttet, 9701 Rd. 25½ Sk., hvoraf 3782 Rd. 32 Sk. vare bestemte til Udbetaling. Isl. Copieb. Litr. V, Nr. 733-735, jevnf. Pontoppid. Magazin for almeennyttige Bidrag m. m. Khavn 1793. 8. II, 324—327 og 349.

1783. fore vi ogsaa have tilskrevet Landfoged Skule Magnusen.
13. Decbr. Den af Dem ommeldte Designation over de Dem af Hr. Amtmand Stephensen leverede Amts-Papirer er hertil indsendt, men da deriblandt manglede de anbefalede Protocoller over kongl. Forordninger, Resolutioner og Kammerbreve, med de fornödne Registere, önske vi meget at ogsaa disse maatte blive foranstaltede, alt til Embedets saa meget rigtigere Bestyrelse for Fremtiden. Rentekammeret den 13. Decembr. 1783[1].

19. Decbr. **Cancellie-Skrivelse til Rentekammeret, ang. Nedsættelse af en Commission om Bispestolenes Anliggender i Island. Khavn 19. Decbr. 1783[2].** — Canc. Brevb. for 1783, Nr. 1945, S. 1172.

P. M. Udi Aaret 1780[3] er en Commission i Island bleven nedsat, bestaaende af Stiftamtmanden med flere geistlige og verdslige Embedsmænd, for at forfatte en rigtig Beregning og Evaluation over begge de islandske Bispestolers samtlige Indtægter, og derefter at beregne og anslaae, hvormeget deraf burde og kunde efter Omstændighederne udsættes til Biskoppernes Lön og andre Bekvemmeligheder, saa og til Skolernes, deres Læreres og andre dertil hörende Personers Underholdning og Lönninger, samt til Kirkernes og Bispestolenes Vedligeholdelse og övrige Oeconomies Drift og Bestyrelse, m. v. — Fra denne anordnede Commission ere vel indkomne adskillige Acter, men da det, som derudi er foreslaaet for Skalholts Bispestol, befindes at være heel ufuldkomment i adskillige Henseender, og for Holum Bispestol er ikke det allermindste besluttet eller afgjort:

---

[1]) Rentek. Skriv. til Landfogden om samme Gjenstand, Copieb. sst. Nr. 414.
[2]) Commissorium 31. Decembr. 1783.
[3]) Reskr. 23. Juni 1780.

saa har den kongelige Skole-Commission for Island [1], hvilken samtlige Acter have været communicerede, holdt for bedst, at en Commission om denne Sag, med Alt hvad dermed staaer i Connexion, her blev anordnet, fornemmelig da den Hovedpost, hvorpaa det fornemste i hele Sagen beroer, nemlig hvorledes de islandske Bispestolers Jordebogs-Species og andre Emolumenter rettest kunne anslaaes til Penge, staaer i Samfund med samme Slags Evaluation paa H. Maj[ts] forbeholdne Godser i Island, saa at denne Post ikke vel med Sikkerhed kan afgjöres uden det kgl. Rentekammers Deeltagelse. Denne Commission maatte derfore bestaae af nogle Lemmer af Rentekammeret, Skole-Commissionen og Cancelliet, m. fl., og man skulde altsaa tjenstligst anmode velbemeldte Kammer at udnævne nogle af dets Lemmer, som ved allerund. Forestilling kunde foreslaaes at indtræde i denne Commission; og maatte det derhos behage Kammeret at medgive dem, som derfra saaledes bleve udnævnte, hvad Documenter Kammeret maatte have, som kunde tjene til at behandle den Deel af Sagen, der er fælles for Kammeret og Cancelliet. Det kgl. Danske Cancellie den 19. Decembr. 1783 [2]. 1783. 19. Decbr.

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Bopæls-Godtgjörelse for Chirurgen i Vesterlandets nordre Chirurgikat. Khavn 30. Decembr. 30. Decbr.

[1]) den almindelige Skole-Commission blev nedsat ved Commissorium 5. Decbr. 1774; ved Reskr. 20. Mai 1778 blev Conferentsraad Erichsen beordret til at indtræde i Commissionen.

[2]) I Anledning heraf foreslaaer Rentekammeret i Skrivelse til Cancelliet 20. Decbr. 1783 (Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 462) til Medlemmer af den nedsættende Commission: Conferentsraad Erichsen, der tillige var Medlem af Skole-Commissionen, og de Committerede i Kammeret, Justitsraaderne Engelbreth og D. Hansen.

1783. 30. Decbr. 1783. — At det tilstaaes Chirurgus Jon Einarsson, indtil han kan erholde den ham allern. tilsagde frie Bolig, at erholde udbetalt af Jordebogs-Kassen 8 Rd. 11 Sk. aarlig fra den Tid han, efter Stiftamtmandens Anmeldelse til Landfogden, har tiltraadt sin Station. Rentek. Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 434 [til Landfogden s. D. Skrivelse af samme Indhold, Copieb. sst. Nr. 435].

30. Decbr. **Rentekammer-Skrivelse** til Stiftamtmand Thodal, ang. **Hvalsnes Kirkes Regnskaber og Indtægter.** Khavn 30. Decbr. 1783. — Rentek. Isl. Copieb. Litr. U, Nr. 452. — **Uddrag.**

[I Anledning af indsendt Regnskab for Hvalsnes Kirke for Aaret 1783, som Kammeret approberer]: — Det af Hr. Stiftamtm. i Aaret 1781 forfattede Regulativ om Værmænds-Tolden og dens Inddrivelse finder i Alt Kammerets Bifald, og paatvivles ikke, at Vedkommende tilholdes i behövende Tilfælde at holde sig efter samme, ligesom det Övrige, Kirkens Indkomster vedkommende, vil nu rette sig efter det imidlertid igjennem Cancelliet indkomne Reskript af 17. Julii 1782, hvilket sidste især vi ikke have villet undlade at melde, i Anledning af Hr. Stiftamtm.' foregaaende Skrivelse af 15. August 1783. Rentekammeret den 30. Decbr. 1783.

31. Decbr. **Commissorium** for Geheimeraad Lüxdorph o. fl.[1], ang. **Bispestolenes Anliggender i Island.** Christiansborg 31. Decbr. 1783[2]. — Siell. Tegn. LXXXXI, 596–598.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Da Vi

---

[1]) De til denne Commission udnævnte syv Medlemmer vare fölgende: Geheimeraad Bolle Willum Lüxdorph, Conferentsraad John Erichsen, Etatsraad Christen Schow, Justitsraad og Committeret Sören Engelbrecht, Justitsraad David Hansen, Provst Thorarensen og Landfoged Skule Magnusen.

[2]) Reskr. 29. April 1785.

under 23. Junii 1780 allern. have befalet Os elskelig Stiftbefalingsmand Lauritz Thodal med flere udi en Commission at sammentræde, for at forfatte en rigtig Beregning og Evaluation over begge Bispestolene paa Vort Land Island, deres samtlige Indtægter, efter de da gjeldende Priser, og i Forhold til den Hoved-Summa, som udbragtes for enhver af Bispestolene, at beregne hvor meget deraf burde og kunde efter Omstændighederne udsættes til Biskoppens Lön og andre Bekvemmeligheder, saa og til Skolens, dens Læreres og andre dertil hörende Personers Underholdning, samt til Kirkens og Bispestolens Vedligeholdelse og övrige Oeconomies Drift, med videre, hvorhos de tillige ere befalede strax og for alle Ting at tage i nöieste Overveielse, samt meddele deres Betænkning, hvilket der kunde eragtes tjenligst for det Almindelige, saavel i Hensigt til Bispestolenes og Skolernes Conservation, som Biskoppernes Subsistence, enten at den omtrent siden 1740 indförte Separation i Oeconomien skal for Fremtiden vedblive, eller at Bispestolenes Administration og Skolernes Oeconomie, ligesom tilforn, overlades Biskopperne, alt paa den i foranförte Vores Befaling omskrevne Maade; — men Os nu allerund. er bleven forestillet, at de ifölge deraf indsendte Acter ei ere saa fuldstændige, at det Fornödne om disse Stiftelsers Indretning for Fremtiden derefter kan fastsættes, da det, som er foreslaaet for Skalholt Bispestol, skal være heelt ufuldkomment i adskillige Henseender, og der for Holum Bispestol ikke er besluttet eller afgjort det allermindste, saa at det alt endnu nærmere maa overlægges og samles i sin rette Orden, hvilket ikke uden altfor stor Ophold og en næsten uovervindelig Besværlighed kan skee paa bemeldte Island, hvortil kommer, at just den Hovedpost, hvorpaa det fornemste beroer, nemlig hvorledes de islandske Bispestoles Jordebogs-Species og andre Emolumenter rettest kan anslaaes i Penge, staaer i Samfund med samme Slags Evaluation paa Vores for-

1783. 31. Decbr.

1783. 31. Decbr. beholdne Godser, saa at denne ikke kan afgjöres med den önskende Sikkerhed uden Vores Rentekammers Deeltagelse: — saa er, efter den angaaende Skolerne paa bemeldte Island allern. anordnede Commissions Forslag, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I rette eders Leilighed efter som Commissarier at sammentræde, for ei alene i Almindelighed at foretage eder Alt, hvad foranförte Vores Befaling af 23. Junii 1780 tilholder den islandske Commission, som og hvad i Anledning deraf findes at være forhandlet ved dens Forretning af 29. Junii 1781, til hvilken Ende eder herhos tilsendes en rigtig Gjenpart af bemeldte Vores Befaling, saavel som foreskrevne Forretning med dertil hörende Documenter in Originali, men endog i Særdeleshed at overlægge og bestemme:

1)[1] Hvorledes alleslags Jordebogs-Speeies og andre Emolumenta, Bispestolene tilhörende, skal beregnes til Penge, og altsaa til Indtægt, samt hvilke Anstalter der ere fornödne til disses rigtige Ydelse. — 2) hvorvidt den saakaldte Separation paa Bispestolene paa Island fremdeles skal have Sted eller ikke, og i förste Tilfælde, hvorledes Stiftelsens saakaldte Oeconomus skal være at ansee, hvilke og hvad Slags Agrements af Bopæl, Inventarium, Lön o. s. v. ham skal tillægges, hvad der overhoved skal höre til hans Forretninger, være sig i Hensigt til Bygninger, Inventarium, Godsets Forvaltning, Penge-Sager eller Andet, og hvorvidt han i den Hensigt skal staae under Biskoppen, hvad Rede og Regnskab han aarligen skal aflægge til Stiftelsens Inspecteurer, samt hvorledes det han saaledes har haft under Hænder skal af ham ansvares, naar han enten fratræder i levende Live, eller ved Döden afgaaer, med videre. — 3) hvilke de aarlige Udgifter ere, der, efter Indretningen, blive at ansee som visse og faststaaende for disse Stiftelser. — 4) hvad Skolelærerne samt Præsterne

[1]) Canc. Skriv. 29. Januar 1785.

ved Domkirkerne efter nærværende Tiders Omstændigheder kan blive at tillægge, samt hvorledes deres Underholdning til störst Bekvemmelighed for Stiftelserne og dem selv at behandle. — 5) hvorledes saavel Spisningen for de latinske Skoler og Skoletiden, som Skolens hele övrige Oeconomie, med hvad derhen hörer, bedst kan være at indrette. — 6) hvorledes Biskopperne blive at forsörge, og i den Henseende hvad Lön og Agrements dem kan tillægges, hvorledes der bekvemmest kan blive at forholde med deres Bopæle eller Avlsgaarde, Mensalgodses Forvaltning, Naadsens-Aar for deres Arvinger og Pension for deres Enker, med videre dem angaaende. — 7) hvorledes der skal forholdes med Bispestolenes Bygninger, og fornemmelig med Domkirkernes Regnskaber og Vedligeholdelse, samt især: — 8) paa Holum med Bogtrykkeriets Vedligeholdelse og Drift til almindelig Nytte, med eet Ord, Alt hvad der enten hörer til eller staaer i Sammenhæng med disse Stiftelsers Forfatning i alle Dele. — Og ville Vi, ved Commissionens endelige Slutning, tilstaae dig, Landfoged Skule Magnussen, en passende Belönning for din Befordring til og fra samme, samt derved havende Umage, ligesom og den, som af eder antages til at före Protocollen og udfærdige eders Resultater, kan til samme Tid vente Betaling i Forhold med hans Arbeide. — Derefter I eder allerund. have at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 31. Decembr. 1783.

1783.
31. Decbr.

REGISTER.

Academie, *see* Universitet.

Afdragsret, *see* Tractater.

Afgiftsvæsenet, *see* Jordegods-Administration, Landbovæsenet, Regnskabsvæsenet, Skatter og Afgifter.

Agerdyrkning, *see* Landbovæsenet.

Almanak.

1776.	11. Decbr.	Reskr. ang. Terminen for Paaskefestens Afholdelse.

Althinget, *jevnf.* Embeder, Embedsmænd, Retterne.

1774.	15. Decbr.	Reskr. ang. Aftens-Varsel i Delinquentsager.
1777.	30. April.	Reskr. ang. Laugrettesmændenes og Overrets-Assessorernes Antal og Lön.
1783.	2. April	Reskr. ang. Lönnen for Notarius i Overretten.

Amtmænd, *see* Embeder, Embedsmænd.

Ansögninger, *see* Suppliquer.

Apothek, *see* Medicinalvæsenet.

Archiver, *see* Böger, Bogtrykkerie m. v.

Arv og Skifte.

1780.	7. Febr.	Kgl. Resol. ang. Fremgangsmaaden med Bevaringen af Fraværendes Arv.
	5. Juli.	Kgl. Resol. ang. fraværende Arvingers Arvelodder.
—	22. Juli.	Canc. Skriv. ang. fraværende Arvingers Arvelodder.
1783.	9. April.	Plak. ang. Skifte-Akters og andre Rets-Documenters Beskrivelse,

1783.	18. Septbr.	For. ang. Ophævelse af Sjette-Penge af Capitaler, som udföres til Sverrig.

Astronomiske Indretninger, *see* Observationer.

Bevillinger.

1773.	22. April.	Bevilling ang. Collects Indsamling til Bessastad Kirkes Bygning.
1777.	12. April.	Canc. Skriv. ang. Vielsebreve samt Oversættelse af Acter og Testamenter, m. v.
1782.	3. Oktbr.	Bevilling for den islandske o. s. v. Handel paa visse Friheder og Rettigheder for dens Haandværkere.
1783.	2. April.	Bevilling for den kongelige Handel, at ansætte visse Haandværks-Svende som Mestere uden Mester-Pröve.
—	10. Decbr.	Bevilling paa Indsamling i Khavn af en Collect til de Vulkanlidte i Island.

Bispestolene, *jevnf.* Skolevæsenet.

1777.	28. Juni.	Canc. Skriv. til Biskoppen i Skalholt, ang. Bispestolens Inventarii-Qvilder.
1778.	4. Mai.	Plak. ang Forstrands-Rettigheden i Island.
1779.	14. Mai.	Reskr. ang. Rektors og Conrektors Lön ved Skalholts Skole.
1780.	23. Juni.	Commissorium ang. en Revision af Separations-Akterne for Bispestolene i Island.
1781.	2. Juni.	Canc. Skriv. ang. Liquidations-Beregning mellem Biskoppen og Oeconomien paa Skalholt.
1783.	27. Juni.	Commissorium ang. Regnskabsforholdene ved Skalholt Bispestols Oeconomie.
—	19. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Nedsættelse af en Commission om Bispestolenes Anliggender i Island.
—	31. Decbr.	Commissorium ang. Bispestolenes Anliggender i Island.

Broer (Broen paa Jökulsá), *see* Veivæsenet.

Böger, Bogtrykkerie, Bibliothek m. v.

1773.	24. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Adgang til de islandske Archiver.
1774.	16. April.	Canc. Skriv. ang. Bogtrykkeriernes indbyrdes Forhold.
—	23. Juni.	Kgl. Resol. ang. Udgivelse af Eggert Olafssons Lachanologia.
1777.	30. Mai.	Toldk. Skriv. ang. toldfri Udförsel af Trykpapir til Island.
1778.	21. Marts.	Canc. Skriv. ang. Hrappsö Bogtrykkeries Afgift til Skalholts Domkirke.
—	4. Mai.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af Olavii Reiseberetninger m. v.
1779.	8. Marts.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af det oeconomiske Skrift Atli.
—	17. Juni.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af Olavii Reise i Island.
1780.	27. Juli.	Kgl. Resol. ang. Uddeling af Olavii Regnebog.
1781.	10. Januar.	Anordning ang. Levering af Böger, Tegninger m. v. til det kongelige Bibliothek.
1782.	15. Mai.	Plak. ang. Indlevering af Haandskrifter og gamle danske Böger til det store kongel. Bibliothek.
1783.	3. Januar	Plak. ang. Bogtrykker-Lærlinge.
—	5. Febr.	Plak. ang. Levering af trykte Skrifter til det kongel. Bibliothek.
—	2. April.	Rentek. Skriv. ang. Udgivelse af Samling af Forordninger for Island.
—	2. April.	Rentek. Circ. ang. Uddeling af Olavii Reise som Inventarium til Kirkerne.
—	2. April.	Rentek. Circ. ang. Uddeling af et oeconomisk Skrift (Grasnytjar) i Island.

Capeller, *see* Kirker.

Collect.

1773.	22. April.	Bevilling ang. Collects Indsamling til Bessastad Kirkes Bygning.
—	23. April.	Reskr. ang. Collect til Bessastad Kirkes Opbyggelse.

1782. 18. Decbr.	Reskr. ang. Collect af Skalh. Stifts Kirker til Helgafell Præstegaards Opbyggelse.
1783. 23. Oktbr.	Kgl. Resol. ang. Collect til de ved Jordbranden i Skaptafells Syssel nödlidende Indbyggere.
— 25. Oktbr.	Cabinets-Ordre ang. Indsamling af en Collect til de Jordbrandlidte i Island.
— 10. Novbr.	Kgl. Resol. ang. Collect i Khavn for de Jordbrandlidte i Island.
— 10. Decbr.	Bevilling paa Indsamling i Khavn af en Collect til de Vulkanlidte i Island.

Collegierne.

1773. 14. Januar.	Reskr. ang. Rentekammerets Organisation.
— 21. Januar.	Forordn. anl. at Rentekammeret skal igjen sættes paa dets forrige Fod, m. v.
— 6. Mai.	Reskr. ang. Henlæggelse af de islandske m. fl. Sager til Toldkammeret.
— 1. Juni.	Kgl. Resol. ang. Oprettelsen af et eget Comptoir for de islandske, færöeske og grönlandske Sager.
— 20. Oktbr.	For. ang. Forretningernes Fordeling mellem Collegierne.
1781. 28. April.	Reskr. ang. de islandske Sagers Henlæggelse under Rentekammeret.
— 1. Mai.	Plak. ang. de islandske Sagers Henlæggelse under Rentekammeret.
— 23. Mai.	Kgl. Resol. ang. Indretningen af Comptoiret for de islandske Sager under Rentekammeret.

Commissioner.

1780. 10. Juni.	Canc. Skriv. ang. Nedsættelse af en Commission om Tugthusets Anliggender.
— 23. Juni.	Commissorium ang. en Revision af Separations-Acterne for Bispestolene i Island.

1783.	27. Juni.	Commissorium ang. Regnskabsforholdene ved Skalholt Bispestols Oeconomie.
1783.	19. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Nedsættelse af en Commission om Bispestolenes Anliggender i Island.
—	31. Decbr.	Commissorium ang. Bispestolenes Anliggender i Island.

Compagnie, *see* Handel og Skibsfart.

Confirmation, *see* Geistligheden.

Criminalvæsenet,

jevnf. Lösagtighed, Politievæsenet, Retterne, Tugthuset.

1774.	15. Decbr.	Reskr. ang. Aftens-Varsel i Delinquentsager.
1775.	9. Marts.	Reskr. ang. Livsfangers Hendömmelse til Fæstningsarbeide i Kjöbenhavn.
—	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Brugsjorder for Sysselmænd, samt om Delinquent-Omkostninger.
1776.	2. Mai.	Reskr. ang. Tyverie, samt dets Hæmmelse og Straf, i Finmarken.
1781.	28. April.	Canc. Skriv. ang. Sysselmændenes Pligt at anskaffe Bödler.
1783.	9. April.	Reskr. ang Formildelse af Tyvsstraf for en Kröbling.
—	9. April.	Reskr. ang. Tyvsstrafs Formildelse til Vand og Bröd.
—	15. Oktbr.	Reskr. ang Straffen for Tyverie (i Finmarken).

Daab, *see* Geistligheden.

Delinquenter, *see* Criminalvæsenet.

Embeder, Embedsmænd m. v.,

jevnf. Geistligheden, Handel, Instructioner, Suppliquer.

1773.	17. April.	Rentek. Skriv. ang. Fremgangsmaaden ved Anvisninger paa Gage.
1774.	7. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 19. Marts) ang. islandske Embedsmænds Fritagelse for Skatter.
1775.	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Brugsjorder for

		Sysselmænd, samt om Delinquent-Omkostninger.
—	24. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Bestemmelser om Embedsmænds Angivelser til Procento-Skat, m. m.
—	30. August.	Fundation for den almindelige Enke-Kasse.
1776.	15. Januar.	Indfödsretten.
—	15. Febr.	Plak. ang. Legitimation med Hensyn til Indfödsretten.
—	30. Mai.	For. om den islandske Taxt og Handel (§ 11).
—	5. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Landfoged-Boligen og Capellet paa Vidö.
—	16. Decbr	Specification over Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
1777.	18. Januar.	Toldk. Circ. ang. aarlige Indberetninger om Tilstanden i Landet, m. v.
—	12. Mai.	Kgl. Resol. ang. Förings-Douceurer for nogle Embedsmænd (S. 410, Anm. 2).
—	2. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
1778.	17. Marts.	Toldk. Skriv. ang. de offentlige Kassers Fordringer i Embedsmænds Boer.
—	7. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Gageforhöielse for Sysselmanden paa Vestmannöerne.
—	12. Decbr.	Canc. Skriv. ang. en Rektors-Enkes Henförelse til Præste-Enker.
—	17. Decbr.	Toldk. Skriv. ang. Landsthings-Skriverens Douceur af Handelen.
1779.	29. Marts.	Kgl. Resol. ang. Delingen af Mule Sysselerne.
—	29. Marts.	Reskr. ang. Delingen af Mule-Sysselerne i Island.
—	31. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Indhentning af Erklæringer hos de underordnede Embedsmænd.
—	14. Mai.	Reskr. ang Rektors og Conrektors Lön ved Skalholts Skole.
1780.	18. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Synsforretninger

		over offentlige Bygninger og Inventaria.
1780.	7. April	Reskr. ang. Skudsmaal og Attester.
—	25. Mai.	Kgl. Resol. ang. Erlæggelse af Taarnpenge for visse Bestallinger og Patenter.
1781.	27. Juni.	Plak. ang. Beslag paa kongelige Embedsmænds Gage.
—	28. Juni.	Kgl. Resol. ang. Forretningernes Deling mellem Landfogden og Sysselmanden i Gullbringu og Kjosar Syssel m. v.
1782.	22. Juni.	Rentek. Skriv. (til Stiftamtm. Thodal), ang. Amtmændenes Inspections-Reiser.
—	22. Juni.	Rentek. Skriv. (til Amtm. Stephensen), ang. Inspections-Reiser i Amtet.
1783.	25. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Bekjendtgjörelse af Regjeringens almindelige Foranstaltninger.
—	25. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Udbetalingsmaaden af Gager og Pensioner.
—	2. April.	Reskr. ang. Lönnen for Notarius i Overretten.
—	12. Mai.	Kgl. Resol. ang. Inddelingen af Amterne i Island m. v.
—	19. Mai.	Reskr. ang. Skaptafells Syssels Henlæggelse til Sönder- og Vester-Amtet.
—	19. Juni.	Instruction for Stephan Thorarensen, som Amtmand i Nord- og Öster-Amtet.
—	21. Juni.	Canc. Skriv. ang. midlertidig Forening af Amtmands- og Laugmands-Embedet.
—	12. Juli.	Rentek. Circ. ang. Betaling for Sysselmændenes Forretninger for Handelen.

Emerit-Præster, *see* Geistligheden.

Faarerögt, *see* Landbovæsenet.

Fabrikvæsen m. v., *jevnf.* Manufacturer.

1774.	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.

1774. 8. April. Convention mellem Handels-Compagniets Interessenter (§ 29).
1775. 8. April. Toldk. Skriv. ang. Uldfabriquers Indrettelse.
1778. 10. Juni. Toldk. Skriv. ang. Eftersyn af den reykjavikske Fabriks Klædevarer.
1779. 12. Mai. Reskr ang. Afgjörelsen af Handels-Compagniets Mellemværende med de nye Indretninger i Island.
1780. 17. April. Kgl. Resol. ang Mohrs Undersögelses-Reise til Island.
1781. 7. April. Toldk. Skriv. ang. Valke- eller Stampe-Mölle.
1782. 30. Novbr. Rentek. Skriv. ang. Afbenyttelsen af en Leer-Art fra Island.
1783. 15. Juli. Rentek Circ. ang. nogle Personers Oplærelse i Spinding og Vævning.

Falke, Falkefangst.

1773. 6. Marts. Rentek. Skriv ang. Falkefangsten.
1777. 26. April. Toldk. Skriv. ang. Falkefangstens Indretning.
— 10. Mai. Toldk. Skriv. ang. Falkenes Fredning.
1778. 24. Febr. Toldk. Skriv. ang. Forbedringer ved Falkefangsten.
1779. 3. Marts. Toldk. Skriv. ang. Forholdsregler ved Falkefangsten.
1782. 30. Novbr. Rentek. Skriv. ang Falkefængernes Föring

Fattigvæsen, *jevnf.* Legater, Politivæsen.

1775. 25. Septbr. Testament, hvorved Jorden Kotamyrar legeres til Fattige m. m.
1776. 16. Decbr. Specification over Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
1777. 2. Juni Toldk. Skriv. ang. Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
1781. 17. Febr. Toldk Skriv. ang. Gufunes Hospitals Forstanderskab
— 11. April. Reskr. ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.

1781.	20. Oktbr.	Rentek. Circ. ang. Uddelingen af Handelens Bidrag til Fattige.
1783.	25. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Fordelingen af Handelens aarlige Contingent til de Fattige.

Fiskerie, *jevnf.* Handel og Skibsfart.

1773.	8. Mai.	Rentek. Instruction for Stud. Thoroddi paa en oeconomisk Reise i Norge og Sverrig (§ 6).
1774.	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
—	8. April.	Convention mellem Handels-Compagniets Interessenter (§ 27, 28).
—	4. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Fiskeriet med de Söndmörske Baade.
1775.	27. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 8. April) ang. Afstaaelse af Laxefiskerie og Strandrettighed fra Thingöre Kloster.
—	26. April	Instruction for Olaus Olavius paa hans Undersögelses-Reise paa Hornstrandene.
—	6. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Havfiskerie paa Hukkerter.
1776.	27. Januar.	Canc. Skriv. ang. Fiskeres Befordring.
—	22. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Indretninger til Fiskerie med Dæksfartöier.
—	20. April.	Toldk. Skriv. ang. de franske Fiskerskibe.
—	22. Mai.	Instruction for Olaus Olavius paa en Undersögelses-Reise i det nordöstlige Island (§ 4).
1778.	30. Novbr.	Kgl. Resol. ang. Laxefiskeriet i Elliðaá.
1780.	21. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Anordning om Garnfiskeriet i Havnefjord.
1782.	8. April.	Reskr. ang. Reglerne for Brugen af Torskegarn i Havnefjord.

Forstrandsret, *jevnf.* Vrag.

1778.	4. Mai.	Plak. ang. Forstrands-Rettigheden i Island.
1779.	23. Juni.	Reskr. ang. Grundeierens Andeel af opdrevne Hvale.

1778.	2. Mai.	Canc. Skriv. ang. Nydelse af geistlige Rettigheder for en afsat Præsts Kone.
1779.	5. Mai.	Reskr. ang. Geistliges Suspension.
1780.	29. Januar.	Canc. Skriv. ang. at Afviisning fra Altergang ei maa finde Sted paa Grund af ubetalte Leiermaalsböder.
1781.	11. April.	Reskr. ang. Skudsmaal og Reisepasser.
—	4. Mai.	Reskr. ang. Henlæggelse af Gaarden Emburhöfdi til Dagverdarnes Kirkesogn.
—	26. Mai.	Canc. Skriv. ang. Publication af Forordn. om Confirmationen, 25. Mai 1759.
1782.	26. Juni.	Reskr. ang. adskillige indsnegne Uordeners Hæmmelse.
—	17. Juli.	Reglement ang. Præsters og Kirkers Indkomster i Island.
1783.	8. Febr.	Canc. Skriv. ang. Tillæg til Præstekaldet Hvanneyri.
—	19. Febr.	For. ang. Trolovelser.
—	5. Mai.	Kgl. Resol. ang. Bygselforholdene paa de kongelige (og beneficerede) Godser.
—	7. Mai.	For. ang. den Formular, som herefter skal bruges ved den hellige Daab.
—	24. Mai.	Canc. Circ. ang. Forandring i Daabsformularen.

Gjaftold, *see* Skatter og Afgifter.

Gjelds-Sager, *see* Retterne, Retsvæsenet.

Handel og Skibsfart,

jevnf. Fabrikvæsen, Fiskerie, Maal og Vægt, Meelböder, Möllevæsenet, Pengevæsenet, Universitetet.

1773.	13. April.	Kgl. Resol. ang. Grundlæggelse af Meelbödernes Fond.
—	24. April.	Rentek. Circ. ang. Uldengodsets Forarbeidelse.
1774.	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
—	8. April.	Convention mellem Handels-Compagniets Interessenter.

1774.	18. April.	Kgl. Resol. ang. den islandske Handels Overtagelse for kongelig Regning.
—	28. April.	Kgl. Resol. ang. samme.
—	16. Mai.	Kgl. Resol. ang. Indlösning af det islandske Handels-Compagnies Actier.
1775.	14. Marts.	Toldk. Circ. ang. Forbud mod at gaae ombord i Skibe, m. v.
—	25. Marts.	Toldk. Circ. ang. Handels-Restancernes aarlige Examination.
1776.	2. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Tjenestekarles Credit ved Handelen.
—	30. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Uldengodsets Forarbeidelse.
—	1. April.	Anordning og Forbud mod uberettiget Fiskerie og Handel paa Island.
—	9. April.	Kgl. Resol. ang. Udfærdigelse af Anordning om uberettiget Fiskerie og Handel paa Island.
—	11. April.	Aabent Brev ang. danske Krydseres Sendelse til Island.
—	13. April.	Toldk. Circ. ang. Haandqværnes Indförelse.
—	20. April.	Toldk. Skriv. ang. de franske Fiskerskibe.
—	30. Mai.	Forordn. om den islandske Taxt og Handel.
—	6. Juni.	Kgl. Resol. ang. den islandske Taxt, Föring for Studenter m. v.
—	29. August.	Kgl. Resol. ang. Udförsel af fremmed Rug til Island.
—	6. Decbr.	Admiralitets-Plakat ang. Forbud for Handels-Skibe mod at före Flag og Vimpler m. m.
—	16. Decbr.	Specification over Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
1777.	12. Febr.	Reskr. ang. Trantönders Justering.
—	1. Marts.	Toldk. Circ. ang. Brugsjorder for Handelens Betjente i Island.
—	1. Marts.	Toldk. Circ. ang. Handels-Restancernes Control og Contrabögers Indförelse m. v.
—	9. April.	Toldk. Skriv. ang. Anlæg af et Handelssted paa Flatö.

1777.	21. April.	Kgl. Resol. ang. Fritagelse for Lastepenge for kongelige Handels- og Fisker-Skibe.
—	26. April.	Toldk. Circ. ang. Indbetalingen af de kongelige Afgifter.
—	29. Mai.	Kgl. Resol. ang. nogle Forandringer i Handels-Taxten.
—	30. Mai.	Toldk. Skriv. ang. toldfri Udförsel af Trykpapir til Island.
—	2. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Handelens aarlige Gratificationer til Embedsmændene og de Fattige i Island.
—	20. August.	Reskr. ang. at de Kjöbmænd, som have tjent i Island, Finmarken og Grönland, maa indtræde i Laugene.
—	15. Novbr.	Toldk. Circ. ang. Talgens Behandling og Sortering.
1778.	20. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Grundleien for Berufjords Handelssted til Opsidderen paa Bulandsnes.
—	26. Januar.	Kgl. Resol. ang. de kongelige Handelsskibes Frihed for Lastepenge m. v.
—	23. Marts.	Kgl. Resol. ang. Forhöielse af Taxtens Priser paa Tobak.
—	22. April.	For. ang. Banco-Sedlers Indförelse i Island.
—	17. Decbr.	Toldk. Skriv. angaaende Landsthings-Skriverens Douceur af Handelen.
1779.	20. Januar.	Toldk. Circ. ang. de aarlige Vare-Requisitioner.
—	10. April.	Canc. Skriv. ang. Forholdsregler for at indskrænke Nydelsen af Brændeviin.
—	19. April.	Kgl. Resol. ang. adskillige Poster, den islandske Handel og Taxt vedkommende.
—	12. Mai.	Reskr. ang. Afgjörelsen af Handels-Compagniets Mellemværende med de nye Indretninger i Island.
—	2. August.	Kgl. Resol. ang. deserterede fremmede Söfolk.
—	28. August.	Canc. Circ. ang. deserterede fremmede Söfolk.

1780.	22. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Handelsstedet Holmens Forflyttelse til Reykjavík.
—	4. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Handels-Anlæg ved Dyrhólar eller Portland.
—	31. Marts.	Toldk. Circ. ang. Fremgangsmaaden ved Cargaisonvarernes Besigtelse.
—	8. April.	Canc. Circ. ang. danske Matroser, som desertere fra fremmede Skibe.
1781.	6. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Tilhugning af Qværnstene m. m.
-	13. Januar.	Toldk. Circ. ang. Udlaan ved Handelen.
—	26. Febr.	Plak. ang. eventuel Godtgjörelse for algierske Söpasser.
—	7. April.	Toldk. Skriv. ang. Handels-Districternes Forandring.
—	24. April.	Toldk. Circ. ang. Udsalget af Bröd.
—	23. Mai.	Kgl. Resol. ang. Tilförsel til Island af fremmed Rug.
—	28. Juni.	Kgl. Resol. ang. Forretningernes Deling mellem Landfogden og Sysselmanden i Gullbringu og Kjosar Syssel m. v.
-	2 Juli.	Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar.
—	20. Oktbr.	Rentek. Circ. ang. Uddelingen af Handelens Bidrag til Fattige.
1782.	9. Januar.	Reskr. (Raadstue-Plak. 14. Januar) ang. Betalingen for latinske Söpasser.
—	12. Januar.	Rentek. Circ. ang. Godtgjörelse for utaxtmæssige Varer.
—	21. Januar.	Plak. ang algierske Söpasser.
—	27. Febr.	Kgl. Resol. (Raadstue-Plak. 18. Marts) ang. Consumtions-Godtgjörelse for Brændeviin.
—	19. Juni.	Reskr. ang. Udstedelsen af Söpasser.
—	3. Oktbr	Bevilling paa visse Friheder og Rettigheder for Handelens Haandværkere.
—	30. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Falkefængernes Föring.

1783. 3. Febr.	Kgl. Resol. ang. Föring for de islandske Studenter.
— 25. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Fordelingen af Handelens aarlige Contingent til de Fattige.
— 25. Febr.	Rentek. Circ. ang. Tilberedelse af Qværnstene.
— 25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Slagterie-Anlæg i Rangarvalla Syssel.
— 25. Marts.	Rentek. Circ. ang. Slagteriet samt Vægten ved den isl. Handel.
— 29. Marts.	General-Toldk. Plak. ang. Ophævelse af Forbud mod Indförsel af fremmed Vitriol og Svovel.
— 2. April.	Bevilling for den kongelige Handel, at ansætte visse Haandværks-Svende som Mestere, uden Mester-Pröve.
— 2. April.	Rentek. Skriv. ang. Grundleien for Hofsos Handelssted.
— 14. April.	Plak. om nærmere Bestemmelse af Betalingen for algierske Söpasser.
— 19. April.	Rentek. Circ. ang. Fremgangsmaaden ved Handelen.
— 19. Mai.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger mod Tobaks og Brændeviins overdrevne Brug i Island.
— 19. Juni.	Kgl. Resol. ang. Modtagelse af Penge i Handelen og den kongelige Kasse til Forrentning.
— 12. Juli.	Rentek. Circ. ang. Betaling for Sysselmændenes Forretninger for Handelen.
— 25. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger i Anledning af Jordbranden i Skaptafells Syssel.

Havevæsenet, *see* Landbovæsenet.

Hoer, *see* Lösagtighed.

Hospitaler.

1781. 17. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Gufunes Hospitals Forstanderskab.
— 28. Juni.	Kgl. Resol. ang. Forretningernes Deling mellem Landfogden og Sys-

		selmanden i Gullbringu og Kjosar Syssel (1. Post).
1782.	31. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Tilstanden paa Vestmannöerne.
1783.	15. Novbr.	Rentek. Skriv. ang Vestmannöernes Forhold til Hospitalerne.

Hvalfangst.

1778.	5. Marts.	Toldk. Circ. ang. aarlige Indberetninger om Hvale.
1779.	19. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Præmier for Hvalfangst.
—	23. Juni.	Reskr. ang. Grundeierens Andeel af opdrevne Hvale.
1781.	26. Marts.	Kgl. Resol. ang. Opsendelse til Island af Redskaber til Hval- og Brygdefangst.
1782.	8. April.	Kgl. Resol. ang. Islands oeconomiske Forhold, Præmier m. v.

Indretningerne i Island, *see* Fabrikvæsen.

Instructioner.

1773.	8. Mai.	Rentek. Instruction for Student Thoroddi paa en oeconomisk Reise i Norge og Sverrig.
1775.	21. April.	Over-Bergamtets Instruction for Christian Ziener ved Undersögelse af Surtarbrands-Fjeldene i Island.
—	26. April.	Toldk. Instruction for Olaus Olavius paa hans Undersögelses-Reise paa Hornstrandene.
—	9. Mai.	Toldk. Instruction for Ole Henchel ved Undersögelse af Svovelminerne i Island.
1776.	Marts.	Over-Bergamtets Instruction for Adam Usler ved Undersögelse af Kilderne ved Reykhólar.
—	April.	Instruction for Skipper Hans Erik Minor ved Opmaalingen af Islands Kyster og Havne.
—	22. Mai.	Instruction for Olaus Olavius paa en Undersögelses-Reise i det nordöstlige Island.

1779.	21. April.	Instruction for Studiosus Rasmus Lievog, som astronomisk Observator i Island.
—	18. Mai.	Instruction for Kammerjunker og Auscultant Hans v. Levetzow paa en Reise til Island.
1783.	19. Juni.	Instruction for Stephan Thorarensen, som Amtmand over Nord- og Öster-Amtet i Island.
—	Septbr.	Rentek. Instruction for Kherre Hans v. Levetzow paa Undersögelses-Reise til Jordbranden i Skaptafells Syssel.
—	Septbr.	Rentek. Instruction for Studiosus Magnus Stephensen paa samme Reise.

Inventarium, Inventarii-Qvilder,
see Bispestolene, Jordegods-Administration, Kirker.

Jordbrand, *see* Vulkaner.

Jordebog, *jevnf.* Landbovæsenet.

1778.	14. Marts.	Canc. Skriv. ang. Forandringer i nogle Jorders Skyldsætning.
—	21. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Honorar for Udarbeidelse af en Deel af den islandske Jordebog.
1783.	13. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Jordebogens Opbevaring ved (Nord- og Öster-) Amtet.

Jordegods-Administration,
jevnf. Landbovæsenet, Regnskabsvæsenet.

1774.	5. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 16. April) ang. Besigtelse af det kongelige Jordegods i Skaptafells Syssel.
—	23. Juli.	Provisional-Reglement ang. Bevaring og Anvendelse af Qvilderne paa de kongelige Godser i Island.
—	5. Novbr.	Toldk. Skriv. ang. Inddragelse af Thingöre Klosters Afgifter.
1775.	27. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 8. April) ang. Afstaaelse af Laxefiskerie og Strandrettighed fra Thingöre Kloster.

1775.	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Gyldigheden af Jordebogen af 1769 med Hensyn til Godserne i Skaptafells Syssel.
1776.	2. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Pligtarbeide for Kongens Bönder i paakommende Tilfælde.
—	15 April.	For. om Adskilligt vedkommende Forpagtningerne af det kongelige forbeholdne Gods i Island.
1777.	17. Febr.	Kgl. Resol. ang. Saltværket paa Reykjanes i Isafjords Syssel, m. v.
—	2. April.	Reskr. ang. Besigtelse af de kongelige Godser i Skaptafells Syssel.
—	26. April.	Toldk. Circ. ang. Indbetalingen af de kongelige Afgifter.
—	28. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 3. Mai) ang. Besigtelse af det kongelige Jordegods i Skaptafells Syssel.
1779.	29. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 7. April) ang. Qvildernes Fornyelse efter Faarepesten paa de kongelige Godser.
—	25. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Erlæggelsesmaaden af Skatter og Afgifter.
—	29. Juli.	Kgl. Resol. ang. Beregningen af Jordafgifter og Skatter m. v.
1782.	22. Juni.	Rentek. Skriv. ang. Bortforpagtningen af de kongelige Godser.
1783.	5. Mai.	Kgl. Resol. ang. Bygselforholdene paa de kongelige Godser.
—	19. Mai.	Reskr. ang. Bygselforholdene paa de kongelige Godser.

Justitsvæsen, **Justitskasse**, *see* Lösagtighed, Retterne.

Kirker, *jevnf.* Geistligheden.

1773	22. April.	Bevilling ang. Collects Indsamling til Bessastad Kirkes Bygning.
—	23. April.	Reskr. ang. Collect til Bessastad Kirkes Opbyggelse.
—	25. August.	Reskr. ang. nogle Gaardes Henlæggelse til Nes Kirke.
—	15. Septbr.	Reskr. ang. Annex-Kirkes Vedligeholdelse paa Márstaðir.

1774.	6. Januar.	Reskr. ang. Mosfell og Gufunes Kirkers Forening og Henflyttelse til Lágafell.
—	30. Marts.	Reskr. ang. Anvendelse af Inventariepenge til en Kirkes Bygning.
—	28. April.	Reskr. ang. Vestmannöe Kirkes Bygning.
1775.	28. Oktbr.	Canc. Skriv. ang Leien af Ögur Kirkes Qvilder.
1776.	5. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Landfoged-Boligen og Capellet paa Vidö.
1777.	21. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 3. Mai) ang Fisketienden og Kirke-Regnskabet paa Vestmannöerne.
1778.	21. Marts.	Canc. Skriv ang. Hrappsö Bogtrykkeries Afgift til Skalholts Domkirke.
—	25. Marts.	Reskr. ang. Kirkens og Præsternes Indkomster paa Vestmannöerne.
—	4. Mai.	Plak. ang. Forstrands-Rettigheden i Island.
—	13. Juni.	Canc. Skriv. ang. Fiskydelse til Einarslons Kirke.
—	26. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Vragret for Capellet paa Hlíðarenda.
1781.	30. April.	Kgl. Resol. ang. Vestmannöe Kirkes Bygning og Vedligeholdelse.
—	5. Juli.	Reskr. ang. Opsynet med de kongelige Kirker.
1782.	23. Febr.	Canc. Skriv. ang. Beneficiariers Pligt at vedligeholde Kirkerne.
—	26. Juli.	Reskr. ang. Opförelse af et Capel paa Gaarden Stóra-Breidavík i Sönder-Mula Syssel.
—	18. Decbr.	Reskr. ang. Collect af Skalh. Stifts Kirker til Helgafell Præstegaards Opbyggelse.
1783.	2. April.	Rentek. Circ. ang. Uddelingen af Olavii Reisebog som Inventarium til Kirkerne.
—	11. April.	Reskr. ang. Vatnsfjord Kirkes Fisketolde i Bolungarvig.
—	13. August.	Reskr. ang. Holt Kirkes Inventarii-Qvilders Salg.

1783.	30. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Hvalsnes Kirkes Regnskaber og Indtægter.

Kort over Island, *see* Opmaalingen.

Landbovæsenet, *jevnf.* Jordebog, Odelsret.

1773.	10. April.	Reskr. ang. Sager om pestdöde Qvilders Erstatning.
—	8. Mai.	Rentek. Instruction for Stud. Thoroddi paa en oeconomisk Reise i Norge og Sverrig.
1774.	26. Febr.	Toldk. Skriv. ang. de af Pesten angrebne Inventarii-Faar.
—	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
—	28. Mai.	Toldk Skriv. ang. Jordbrugets Forbedring i Island., m. v.
—	2. Juni.	Kgl. Resol. ang. Schæfferiets Regnskaber.
1775	14. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Forsög med Agerdyrkning i Island.
—	14. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Opmuntringer til Bebyggelse af öde Jorder i Island, m. v.
—	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Politie- og Landbrugs-Forordning for Island.
—	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Gyldigheden af Jordebogen af 1769 med Hensyn til Godserne i Skaptafells Syssel.
—	8. April.	Toldk. Skriv. ang. syge Faare-Qvilders Behandling.
—	8. Mai.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 13. Mai; Canc. Skriv. 15. Mai) ang. Understöttelse til Indkjöb af friske Faar efter Faarepesten.
1776.	20. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Opmuntring til Agerdyrkning.
—	2. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Pligtarbeide for Kongens Bönder i paakommende Tilfælde.
—	2. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Faarerögten i Island.
—	30. Marts.	Toldk. Skriv. ang. ny Besigtelse af det kongel. Jordegods i Skaptafells Syssel.

1776.	15. April.	For. om Friheder for Bebyggere af öde Jorder i Island.
—	22. April.	Kgl. Resol ang. en officiel Oversættelse af den nysnævnte Anordning.
—	4. Mai.	Toldk. Skriv. ang. öde Jorders Optagelse i Island.
—	13. Mai.	For. om Gjærder og Tuers Jævning m. v i Island.
—	25. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Plantning af Ærtetræer.
—	25. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Jordbrugets Forbedring.
—	24. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Æblekjerners Plantning i Island.
1777.	18. Januar.	Toldk. Skriv. ang. öde Jorders Bebyggelse.
—	25. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Præmier for Jorddyrkning.
—	10. Febr.	Kgl. Resol. ang de i Island gjorte Forsög til Agerdyrkning, Faarerögt, Rensdyrhold, m. v.
—	1. Marts.	Toldk. Circ. ang. Brugsjorder for Handelens Betjente i Island.
—	24. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger i Anledning af Faare-Pesten.
—	28 Mai.	Reskr. ang. Erlæggelsesmaaden af Leilændingers Afgifter.
1778.	4. Febr	Toldk. Skriv ang. Faarenes Malkning paa Vestmannöerne.
—	3. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Opförelse af Mönster-Gjærder m. v
—	3. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Fremgangsmaaden ved Præmie-Æskning for Öde-Jorders Optagelse m. v.
—	13. April.	Kgl. Resol. ang. Præmier for Adskilligt til Landvæsenets Fremme m. v.
—	1. Decbr	Toldk. Skriv. ang. Præmie-Æskningen for Gjærdesætning og Tuers Jævning.
1779.	8. Marts.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af det oeconomiske Skrift Atli.
—	10. Mai.	Kgl Resol ang. Levetzow's og Thoroddi's Reise i Island.
—	18. Mai.	Instruction for Kammerjunker og Auscultant Hans Levetzow paa en Reise til Island.

1780.	6. Juli.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Jorddyrkningens Forbedring i Island
1781.	24 Marts.	Toldk. Circ. ang. aarlige Indberetninger om Havedyrknings-Forsög.
—	11. April.	Reskr. ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.
—	23. April.	Kgl. Resol. ang. oeconomiske Foranstaltninger i Island.
1782.	30. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Bebyggelsen af öde Jorder.
—	8. April.	Kgl. Resol. ang. Islands oeconomiske Forhold, Præmier m. v.
1783.	13. Mai.	Reskr. ang. Regler for Faarenes Behandling paa Vestmannöerne.
—	19. Mai.	Kgl. Resol. ang. nogle Foranstaltninger, Præmier m. v. til Oeconomiens Fremme i Island.
—	19. Juni.	Instruction for Stephan Thorarensen som Amtmand i Nord- og Öster-Amtet.

Landphysikus, *see* Medicinalvæsenet.

Laugmandstold, *see* Skatter og Afgifter.

Legater og Stiftelser. *jevnf.* Meelböder.

1775.	25. Septbr.	Testament, hvorved Jorden Kotamyrar legeres til Fattige m. m.
1783.	13. August.	Reskr. ang. Forrentning af offentlige Stiftelsers Midler.

Leiermaal, Leiermaalsböder, *see* Lösagtighed.

Lysetold, *see* Kirker.

Læger, *see* Embeder, Embedsmænd, Medicinalvæsenet.

Lösagtighed, *jevnf.* Criminalvæsenet.

1773.	18. Febr.	Reskr. ang. Formildelse af Horstraf.
1776.	22. (28?) Marts.	Reskr. ang. Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd.
1779.	5. Mai.	Reskr. ang. Formildelse af Straffen for Hoer.
1780.	29. Januar	Canc. Skriv. ang. at Afviisning fra Altergang ei maa finde Sted

		paa Grund af ubetalte Leiermaalsböder.
1780.	15. Marts.	Reskr. ang. Horstrafs Afsoning med Böder.
—	4. Novbr.	Canc. Skriv. ang. Formildelse af Forviisningsstraffe til Mulkter.

Maal og Vægt, *jevnf.* Handel.

1776.	30 Mai.	For. om den islandske Taxt og Handel (§ 3).
1777.	12. Febr.	Reskr. ang. Trantönders Justering.
—	22. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Alenmaalets Anvendelse i Island.
1781.	28. April.	Toldk. Circ. ang. det ældre Alenmaals Afskaffelse.
—	2. Juli.	Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar (§ 22).

Mandslaan, *see* Skatter og Afgifter.

Mandtalsfiske, *see* Skatter og Afgifter.

Matrikel, *see* Jordebog.

Manufacturer, *jevnf.* Fabrikvæsen.

1780.	19. April.	Toldk. Circ. ang. Garnspindingens Fremme.
—	6. Juli.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Jorddyrkningens Forbedring i Island (Art. VIII).
—	4. August.	General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegii Plak. ang. Foranstaltninger og Præmier til Befordring af Lærreds-Manufacturerne i Danmark.
1781.	6. Januar	Toldk. Skriv. ang. Garnspindingens og Væveriets Fremme
1783.	15. Juli.	Rentek. Circ. ang. nogle Personers Oplærelse i Spinding og Vævning.

Medicinalvæsenet,

jevnf. Embeder, Embedsmænd, Hospitaler.

1773.	17. April.	Rentek. Skriv. ang. Fjerdings-Chirurgernes Lön.

1773.	5. Juni.	General-Toldkammer Skriv. ang. Forholdsregler mod Smaa-Kopperne.
1774.	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
—	11. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 28. April) ang. Forholdet imellem Landphysikus og Apothekeren, m. v.
—	22. Oktbr.	Toldk. Skriv. ang. Brugsjord for Chirurgen i Öster-Amtet.
1775.	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Medicament-Pengene, m. v.
—	7. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Uddelingen af Jordemoder-Penge.
—	15. August.	Toldk. Skriv. ang. Degnepenges Udbetaling af Klostrene til Chirurgerne.
1777.	21. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 26. April) ang. Inddrivelse af Chirurgernes Lön.
1780.	18. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Synsforretninger over offentlige Bygninger og Inventaria.
—	1. Marts.	Reskr. ang. Deling af Gaarden Nes mellem Landphysikus og Apothekeren.
—	15. April.	Toldk. Skriv. ang. Udbetaling af Chirurgernes Contingenter af Medicament-Pengene.
1781.	17. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Oprettelse af et andet Distrikts-Chirurgikat paa Vesterlandet.
1782.	17. April.	For. ang. Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme hos Almuen.
1783.	17. Januar.	Reskr. (til Norge) ang. Handel med Medicamenter.
—	12. April.	Rentek. Skriv. ang. Lön og Brugsjord for Vesterlandets andet Chirurgikat.
—	19. April.	Rentek. Skriv. ang. Landphysikatets Instrumenter.
—	12. Mai.	Kgl. Resol. ang Elevers Antagelse af Landphysikus.
—	10. Juli.	Kgl. Resol ang Indkjöb af Instrumenter til Landphysikatet i Island.
—	12. Juli.	Canc.-Skriv. ang. Elevers Antagelse hos Landphysikus i Island.

1783. 30. Decbr. Rentek. Skrív. ang. Bopæls-Godtgjörelse for Chirurgen i Vesterlandets nordre Chirurgikat.

Meelböder.

1773. 13. April. Kgl. Resol. ang. Grundlæggelse af Meelbödernes Fond.

— 24. April. Rentek. Skriv. ang. Anvendelsen af Meelbödernes Renter.

1777. 25. Januar. Toldk. Skriv. ang. Præmier for Jorddyrkning.

1782. 8. April. Kgl. Resol. ang. Islands oeconomiske Forhold, Præmier m. v.

Mineralier,

jevnf. Reiser i Island, Saltværk, Surtarbrand, Svovel.

1774. 21. Marts. Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst

1776. 20. April. Toldk. Skriv. ang. Gibsarter og Zeolither fra Island.

1777. 21. Mai. Toldk. Skriv. ang. Brydningen af Gibssteen.

1778. 15. April. Toldk. Skriv. ang. Præmier for Brydning af Gibssteen.

1779. 3. Febr. Toldk. Skriv. ang. Benyttelsen af en Art Sandsteen i Island.

1781. 2. Juli. Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar (§ 24).

Mynt, *see* Pengevæsenet.

Möllevæsenet.

jevnf. Handel og Skibsfart, Landbovæsenet.

1776. 13. April. Toldk. Circ. ang. Haandqværnes Indförelse.

1779. 23. Juli. Toldk. Skriv. ang. en Vandqværns frie Afbenyttelse for Menigmand.

1780. 4. Febr. Toldk. Skriv. ang. Reglement for Afbenyttelse af Vandqværnen ved Havnefjord.

1781. 6. Januar. Toldk. Skriv. ang. Tilhugning af Qværnstene m. m.

1782. 8. April. Kgl. Resol. ang. Islands oeconomiske Forhold, Præmier m. v.

1775. 1. Mai.	Plak. ang. Skillemynt.
— 13. Juli.	Plak. ang. Inddragelse af Toskillinger fra 1761 (S. 143, Anm. 1).
1776. 2. Januar.	For. om Dansk Speciesmynt.
— 13. Mai.	Plak. ang. Danske Toskillings-Stykkers Coursering.
— 30. Mai.	For. om den islandske Taxt og Handel (§ 2).
— 13. Juni.	Plak. ang. de kongsbergske Toskillinger.
1778. 22. April.	For. ang. Banco-Sedlers Indförelse i Island.
1783. 19. Juni.	Kgl. Resol. ang. Modtagelse af Penge i Handelen og den kongelige Kasse til Forrentning.
— 13. August.	Reskr. ang. Forrentning af offentlige Stiftelsers Midler.

Pensioner, *jevnf.* Embeder, Embedsmænd, Geistligheden.

1775. 30. August.	Fundation for den almindelige Enke-Kasse.
1777. 8. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Leveattester for Pensionister.
— 2. Juli.	Reskr. til Biskoppen paa Holum ang. Pension for Rektorens eventuelle Enke.
1778. 21. Januar.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse af Postkassen til Præste-Enker i Island.

Politievæsenet, *jevnf.* Tugthuset.

1774. 10. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Ægteskaber paa Island.
1775. 8. April.	Toldk. Skriv. ang. Politie- og Landbrugs-Forordning for Island.
1776. 28. Marts.	Reskr. ang. Forbud mod Spedalskes Giftermaal.
1779. 10. April.	Canc. Skriv. ang. Forholdsregler for at indskrænke Nydelsen af Brændeviin.
1780. 7. April.	Reskr. ang. Skudsmaal og Attester.
1781. 11. April.	Reskr. ang. Skudsmaal og Reisepasser.
— 11. April.	Reskr. ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.
1782. 17. April.	For. ang. Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme hos Almuen.

1782. 26. Juni.		Reskr. ang. adskillige indsnegne Uordeners Hæmmelse.
1783. 19. Febr.		For. ang. Lösemænd paa Island.
— 19. Mai.		Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger mod Tobaks og Brændeviins overdrevne Brug i Island.

Postvæsenet, *jevnf.* Veivæsenet.

1774.	25. Juni.	Toldk. Skriv. ang. Postskibs-Station i Island, m. v.
1775.	14. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Postvæsenets Indretning i Island.
1776.	13. Mai.	Reskr. ang. et Anlæg til en Postvæsens-Indretning i Island.
—	23. Mai.	Kgl. Resol. ang. Postvæsens-Indretningen i Island.
1778.	14. April.	Toldk. Skriv. ang. en Postjagts Toure imellem Island og Danmark.
1779.	8. Juli.	Kgl. Resol. ang. nærmere Bestemmelser om Postvæsenet i Island.
—	8. Juli.	Reskr. ang. Postvæsenet i Island.
1780.	18. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Sysselmændenes Udlæg ved Postvæsenet.
1781.	7. Juli.	Rentek. Skriv. ang. Postindretningens Fremme.
1782.	27. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Postindretningens Fremme.

Præstekald, *see* Geistligheden.

Præster, Præste-Enker. *see* Geistligheden.

Qvilder. *see* Bispestolene, Jordegods-Administration, Kirker, Landbovæsenet.

Qværner, *see* Möllevæsenet.

Rang og Titler.

1780.	25. Mai.	Kgl. Resol. ang. Erlæggelse af Taarnpenge for visse Bestallinger og Patenter.

Regnskabsvæsenet, *jevnf.* Pengevæsenet.

1774.	2. Juni.	Kgl. Resol. ang. Schæfferiets Regnskaber.
1775.	2. Febr.	Plak. ang. Regnskab for Justitskassens Indtægter hos Skifteforvaltere.

1775.	8. April.	Toldk. Skriv. ang. Control med Landfogden.
1776.	2. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Control med Regnskabsvæsenet.
1777.	12. April.	Toldk. Skriv. ang. Control med Indbetalinger til Landfogden.
—	21. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 26. April) ang. Inddrivelse af Chirurgernes Lön.
1778.	17. Marts.	Toldk Skriv. ang. de offentlige Kassers Fordringer i Embedsmænds Boer.
1779.	31. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Control med Landfogdens Kassebeholdninger.
—	27. Juli.	Toldk. Skriv. ang. Indbetalingers Anmeldelse for Stiftamtmanden.
—	1. Novbr.	Toldk. Skriv. ang. Bestemmelser for Justits- og Tugthus-Kassernes Prioritet hos Regnskabsbetjente.

Reiser i Island, *jevnf.* Böger, Instructioner.

1775.	26. April.	Toldk. Skriv. ang. Olavii Undersögelses-Reise til Hornstrandene.
1776.	27. Marts.	Toldk. Skriv. ang. (Olavii) Undersögelses-Reise til Östfjordene i Island.
—	19. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Olavii Reiser i Island.
1777.	17. Marts.	Kgl. Resol. ang. Olavii Reiser i Island.
1778.	4. Mai.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af Olavii Reiseberetninger m. v.
1779.	10. Mai.	Kgl. Resol. ang. Levetzow's og Thoroddi's Reise i Island.
—	17. Juni.	Kgl. Resol. ang. Udgivelsen af Olavii Reise i Island.
1780.	17. April.	Kgl. Resol. ang. Mohrs Undersögelses-Reise til Island.
1783.	25. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger i Anledning af Jordbranden i Skaptafells Syssel.

Rensdyr, *see* Landbovæsenet.

Retterne, Retsvæsenet og Rettergangsmaaden, *jevnf.* Althinget, Criminalvæsenet, Instructioner.

1774.	17. Febr.	For. ang. Behandlingen af den forrige Kammerrets Sager.

1774.	10. Novbr.	Patent for Höiesteret i Danmark for 1775 og siden fremdeles.
—	15. Decbr.	Reskr. ang. Aftens-Varsel i Delinquentsager.
1775.	2. Febr.	Plak. ang. Regnskab for Justitskassens Indtægter hos Skifteforvaltere
1776.	30. Mai.	Forordn. om den islandske Taxt og Handel (§ 10).
1777.	30. April.	Reskr. ang. Laugrettesmændenes og Overrets-Assessorernes Antal og Lön.
1778.	21. Januar.	Plak. ang. Dommes Execution hos privilegerede Personer.
—	16. Septbr.	Plak. ang. Ægtefællers Vidnesbyrd.
—	30. Septbr.	For. ang. Domme i Gjelds-Sager.
1779.	1. Novbr.	Toldk. Skriv. ang. Bestemmelser for Justits- og Tugthus-Kassernes Prioritet hos Regnskabsbetjente.
1781.	27. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Almuens Pligt at vedligeholde Thinghuse.
—	28. Febr.	Reskr. (til Danmark) ang. Betaling for Doms-Akter ved Overretterne.
—	11. April.	Reskr. ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.
—	28. Juni.	Kgl Resol. ang. Forretningernes Deling mellem Landfogden og Sysselmanden i Gullbringu og Kjosar Syssel.
1782.	1. Mai.	For. ang. Vidners Förelse med vid. ved Retterne i Danmark.
1783.	1. Marts.	Canc. Skriv. ang. Slægtskabs-Forhold mellem Dommere.
—	2. April.	Reskr. ang. Lönnen for Notarius i Overretten.
—	9. April.	Plak. ang. Skifte-Akters og andre Rets-Documenters Beskrivelse.
—	26. Novbr.	Plak. ang. Execution i Kammerrets-Sager.

Saltværk.

1774.	3. Januar.	Kgl. Resol. ang. Indretningen af Saltværk i Island.
—	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
1776.	15. Januar.	Kgl. Resol. ang. Saltværket i Island.
—	Marts.	Over-Bergamtets Instruction for Adam

		Usler ved Undersögelsen af Kilderne ved Reykholar.
1777.	17. Febr.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 15. Marts) ang. Saltværket paa Reykjanes i Isafjords Syssel, m. v.
1778.	30. April.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger ved Saltværker paa Reykjanes og Reykholum i Island.
1781.	10. April.	Reglement for Saltværket paa Reykjanes.
—	17. April.	Toldk. Skriv. ang. Saltværket paa Reykjanes.
—	2. Juli.	Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar (§ 24).

Skatter og Afgifter,

jevnf. Geistligheden, Jordegods-Administration, Landbovæsenet, Tiende.

1774.	7. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 19. Marts) ang. islandske Embedsmænds Fritagelse for Skatter.
—	14. Marts.	Kgl. Resol. ang. Skattefrihed for nygifte Bönderfolk, samt Afskaffelse af búreisnar-skatt
1775.	20. Marts.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 29. Marts) ang Extraskattens Ophævelse.
—	24 Mai	Toldk Skriv. ang. Bestemmelser om Embedsmænds Angivelser til Procento-Skat, m. m.
—	27. Novbr.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 6. Januar 1776) ang. Islands Fritagelse for Stemplet-Papirs Brug.
1778	14. Febr.	Canc. Skriv. ang. Inddrivelse af Laugmandstolden.
—	25. Marts.	Reskr. ang. Kirkens og Præsternes Indkomster paa Vestmannöerne.
—	13. Juni.	Canc. Skriv. ang. Fiskydelse til Einarslons Kirke.
1779.	27. Marts.	Canc. Skriv. ang. Indkrævning af Laugmandstolden.
—	25. Mai.	Toldk. Skriv. ang. Erlæggelsesmaaden af Skatter og Afgifter.
—	29. Juli.	Kgl. Resol. ang. Beregningen af Jordafgifter og Skatter m. v.
1781.	27. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Almuens Pligt at vedligeholde Thinghuse.

1781.	9. April.	Kgl. Resol. ang. Regler for Mandtalsfiskens Ydelse i Snæfellsnes Syssel.
—	11. April.	Reskr. ang. visse Sagers Afgjörelse uden Appel.

Skibsfart, *see* Handel og Skibsfart.

Skielöben.

1780.	2. Decbr.	Toldk. Skriv. ang. Opmuntring til Skielöben.

Skolevæsenet, *jevnf.* Bispestolene.

1775.	11. Mai.	Forordn. ang. Skolevæsenets Forbedring m. v.
1777.	2. Juli.	Reskr. til Biskoppen paa Holum, ang. Pension for Rektorens eventuelle Enke.
1778.	12. Decbr.	Canc. Skriv. ang. en Rektors-Enkes Henförelse til Præste-Enker.
1779.	14. Mai.	Reskr. ang. Rektors og Conrektors Lön ved Skalholts Skole.
1780.	1. April.	Canc. Skriv. ang. Brugsjorder og Kostpenge for Lærerne ved Skolen paa Holum.

Spedalskhed, *see* Hospitaler, Politievæsenet.

Sportelvæsen,

see Embeder, Embedsmænd, Geistligheden, Retterne.

Steenbrud, *see* Mineralier.

Stiftelser, *see* Legater.

Strandinger, Strandret, *see* Vrag.

Suppliquer.

1775.	20. Mai.	Canc. Skriv. ang. Paategninger paa Ansögninger.
1776.	9. Marts.	Canc. Skriv. ang. Paategning paa Ansögninger om Bevillinger m. v.

Surtarbrand.

1775.	21. April.	Over-Bergamtets Instruction for Christian Ziener, ved Undersögelse af Surtarbrands-Fjeldene i Island.
1776.	12. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Surtarbrands-Fjeldenes Undersögelse.

1776.	12. Juni.	Toldk. Skriv. ang. de islandske Studenters Föring.
1777.	10. Mai.	Toldk. Skriv. ang. de islandske Studenters Föring.
—	25. Juni.	Fundation for Communitetet og Regentsen.
1783.	3. Febr.	Kgl. Resol. ang. Föring for de islandske Studenter.
—	12. Mai.	Kgl. Resol. ang. Elevers Antagelse af Landphysikus.
—	12. Juli.	Canc. Skriv. ang. Elevers Antagelse hos Landphysikus i Island.

Veivæsenet, m. v.

1774.	21. Marts.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Islands Opkomst.
—	30. April.	Toldk. Skriv. ang. Veivæsenet i Island.
1776.	29. April.	Reskr. ang. Veivæsenet, Broer og Færger i Island.
1780.	8. Mai.	Kgl. Resol. ang. Indretningen af en Bro over Floden Jökulsá.

Vestmannöerne.

1774.	28. April.	Reskr. ang. Vestmannöe Kirkes Bygning.
1777.	21. April.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 3. Mai) ang. Fisketienden og Kirke-Regnskabet paa Vestmannöerne.
1778.	4. Febr.	Toldk. Skriv. ang. Faarenes Malkning paa Vestmannöerne.
—	25. Marts.	Reskr. ang. Kirkens og Præsternes Indkomster paa Vestmannöerne.
—	7. Decbr.	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 16. Febr. 1779) ang. Gageforböielse for Sysselmanden paa Vestmannöerne.
1781.	30. April.	Kgl. Resol. ang. Vestmannöe Kirkes Bygning og Vedligeholdelse.
—	2. Juli.	Reglement om Handelen og sammes Privilegier og Friheder paa 30 Aar (§ 26).
1782.	31. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Tilstanden paa Vestmannöerne.
1783.	13. Mai.	Reskr. ang. Regler for Faarenes Behandling paa Vestmannöerne.

1783.	19. Juni.	Kgl. Resol. ang. Fisketienden paa Vestmannöerne.
—	15. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Vestmannöernes Forhold til Hospitalerne.

Vidner, *see* Retterne.

Vrag, Vragret.

1775.	27. Marts	Kgl. Resol. (Toldk. Skriv. 8. April) ang. Afstaaelse af Laxefiskerie og Strandrettighed fra Thingöre Kloster.
—	7. Decbr.	For. ang. Afskaffelse af Forkjöbsret til strandet Skib og Gods.
1777.	22. Marts.	Toldk. Skriv. ang. Strandingstilfælde.
—	19. April.	Toldk. Skriv. ang. Vragretten.
1778.	4. Mai.	Plakat ang. Forstrands-Rettigheden i Island.
—	26. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Vragret for Capellet paa Hlidarenda.
1780.	7. Januar.	Toldk. Skriv. ang. Ret til smaat Vrag.

Vulkaner, *jevnf.* Collect.

1783.	26. Juni.	Cabinets-Ordre ang Besiddelsestagelse af en ny opkommen Öe ved Island.
—	25. Septbr.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger i Anledning af Jordbranden i Skaptafells Syssel.
—	Septbr	Rentek. Instruction for Kherre Hans v. Levetzow, paa Undersögelses-Reise til Jordbranden i Skaptafells Syssel.
—	Septbr.	Rentek. Instruction for Studiosus Magnus Stephensen paa samme Reise.
—	23. Oktbr.	Kgl. Resol. ang. Collect til de ved Jordbranden i Skaptafells Syssel nödlidende Indbyggere.

Ægteskab.

1774.	10. Decbr.	Canc. Skriv. ang. Ægteskaber paa Island.
1775.	30. August.	Fundation for den almindelige Enke-Kasse.
—	14. Decbr.	For. om Ægteskaber i forbudne Led.

